ÎNVĂȚĂMÂNTUL POLITICO-IDEOLOGIC DE PARTID / 1980-1984

Probleme fundamentale ale educației revoluționare, patriotice, socialiste a maselor, ale activității politico-ideologice a P. C. R.

teze și bibliografii

Editat de Secția Propagandă a C.C. al P.C.R.

Cuprins

Cuvînt înainte 13

Obiectivul fundamental şi liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României socialiste stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R. pentru cincinalul 1981—1985. Sarcinile ce revin activităţii ideologice şi politico-educative pentru mobilizarea oamenilor muncii la înfăptuirea acestora, a planului de dezvoltare economico-socială a patriei. *Autor: Mihai Păraluţă* 17

Interacţiunea dintre existenţa socială şi conştiinţa socială în socialism. Schimbarea radicală a condiţiilor sociale de existenţă a oamenilor muncii în ţara noastră. Rolul activ, revoluţionar al conştiinţei socialiste în afirmarea omului nou, în realizarea noii orînduiri sociale. *Autor: Mircea Cristea* 30

Munca politico-ideologică — parte integrantă a conducerii societăţii de către partid. Documentele Congresului al XII-lea al partidului despre sarcinile propagandei, ale muncii politico-educative în etapa actuală. Perfecţionarea organizării şi conducerii unitare a activităţii politico-ideologice şi cultural-educative de către organele şi organizaţiile de partid. *Autori: Constantin Răducu, Virgil Măgureanu* . . 38

Materialismul dialectic şi istoric, socialismul ştiinţific — concepţia ideologică a Partidului Comunist Român. Programul P.C.R., politica partidului — chintesenţa materialismului dialectic şi istoric aplicat creator la condiţiile României. Sarcinile organelor şi organizaţiilor de partid privind înarmarea comuniştilor, a masei oamenilor muncii cu ideologia partidului nostru, cu Programul său, cu politica Sa internă şi externă. *Autor: Octavian Nistor* 50

Făurirea omului nou, înzestrat cu o conștiință înaintată, revoluționară, constructor al societății socialiste și comuniste — țel fundamental al întregii activități ideologice, politice și educative a P.C.R. Sarcinile ce revin în acest scop organelor și organizațiilor de partid. *Autor: Alexandru Tănase* 59

Dezvoltarea multilaterală a personalității umane și înfăptuirea umanismului revoluționar — obiective fundamentale ale politicii partidului. Superioritatea umanismului societății noastre față de umanismul burghez. Educarea maselor în spiritul umanismului revoluționar. *Autor: Dumitru Ghișe* 68

Formarea unui larg orizont de cultură, însușirea și stăpînirea celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii — trăsături definitorii ale omului nou, constructor al socialismului și comunismului. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind pregătirea culturală și tehnico-profesională a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii. *Autor: Constantin Popovici* 77

Combativitatea partinică, spiritul revoluționar — trăsături definitorii ale comuniștilor. Liniile directoare ale activității de educație revoluționară, partinică a comuniștilor a tuturor oamenilor muncii din România stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R. *Autor: Gheorghe Iovan* 86

Formarea și dezvoltarea conștiinței politice a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii; creșterea responsabilității lor în realizarea integrală a hotărîrilor de partid, a sarcinilor economice și sociale — preocupare centrală a organelor și organizațiilor de partid. *Autor: Ovidiu Trăsnea* . . . 95

Critica și autocritica — mijloace eficiente de perfecționare morală a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii, de înlăturare a neajunsurilor și îmbunătățire a întregii activități. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind stimularea criticii și autocriticii, asigurarea unui climat de combativitate și exigență comunistă. *Autor: Gheorghe Iovan* . 105

Conceptul de patriotism în viziunea Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Caracteristicile de bază ale patriotismului revoluționar al comuniștilor. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea maselor în spiritul patriotismului. *Autor: Eftimie Matei* 113

Conținutul patriotismului socialist. Îmbogățirea lui cu noi valori politice și morale; îmbinarea în mod armonios a dragostei tradiționale a maselor față de patrie cu devotamentul față de cauza socialismului și comunismului. *Autor: Dionisie Petcu* 121

Patriotismul, dragostea și devotamentul față de țară — expresie a conștiinței revoluționare, comuniste, îndatoriri de onoare ale fiecărui comunist, ale fiecărui om al muncii față de glia strămoșească și față de noua societate. *Autor: Constantin Mocanu* 129

Căi și mijloace de educare a oamenilor muncii din țara noastră, fără deosebire de naționalitate, în spiritul patriotismului, al hotărîrii de a înălța patria pe trepte tot mai înalte de civilizație și progres. *Autor: Petre Gheorghe* . . 136

Munca — îndatorire fundamentală a fiecărui cetățean — trăsătură definitorie a fizionomiei morale și politice a personalității umane. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea maselor în spiritul cultului muncii. Întărirea disciplinei socialiste, a răspunderii față de calitatea muncii depuse — sarcină prioritară a comuniștilor, a întregului popor. *Autor: Vasile Popescu* 144

Atitudinea înaintată față de muncă, participarea la efortul constructiv pentru înflorirea economică a patriei — trăsături esențiale ale patriotismului, ale eticii socialiste. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid în combaterea atitudinii retrograde față de muncă, a oricăror manifestări de parazitism social, de superficialitate în îndeplinirea sarcinilor, pentru cultivarea unei înalte responsabilități profesionale. *Autor: Constantin Popovici* 151

Creativitatea — trăsătură specifică a omului muncii în socialism. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind stimularea creativității tehnico-științifice a personalului muncitor, a mișcării inventatorilor și inovatorilor, a progresului tehnic. *Autor: Mircea Calotă* 161

Rolul științei și tehnicii în dezvoltarea societății noastre. Sarcinile activității ideologice, politico-educative în stimularea cercetării științifice, a preocupării pentru progresul tehnicii, în cultivarea mîndriei de a aduce o contribuție originală la progresul științei românești și la îmbogățirea patrimoniului cunoașterii universale. Critica cosmopolitis-

mului și a nihilismului național în domeniul științei și tehnicii. *Autor: Călina Mare* 171

Programul Partidului Comunist Român despre momentele fundamentale ale istoriei României. Critica punctelor de vedere neștiințifice, reacționare vehiculate în literatura istorică de peste hotare referitoare la istoria poporului român. *Autor: Nicolae Petreanu* 177

Cunoașterea istoriei patriei — factor important al dezvoltării conștiinței de sine a poporului, condiție a asimilării a ceea ce a fost înaintat, cu adevărat revoluționar în trecutul său. *Autor: Damian Hurezeanu* 190

Cunoașterea istoriei — factor puternic de educare a maselor în spiritul patriotismului și al solidarității internaționale, de formare a unei gîndiri înaintate, pătrunsă de respect față de valorile autentice ale trecutului de luptă și de muncă al fiecărui popor pentru independență și suveranitate, pentru dreptate socială și națională, armă de nădejde a prieteniei și solidarității internaționale, în promovarea colaborării și păcii între națiuni. *Autor: Aron Petric* 198

Concepția P.C.R., a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu privire la suveranitate și independență națională. Lupta pentru apărarea patriei, a independenței sale — trăsătură de bază a profilului moral al omului nou al societății noastre. *Autor: Victor Duculescu* 203

Partidul Comunist Român — continuatorul glorioaselor tradiții de luptă revoluționară ale clasei muncitoare, ale înaintașilor noștri pentru dreptate socială, libertate națională și progres. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea personalului muncitor în spirit revoluționar, muncitoresc, combativ. *Autor: Ștefan Lache* 215

Națiunea în socialism. Unitatea clasei muncitoare, țărănimii și intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, factor major de cimentare a unității întregului nostru popor. *Autor: Elena Florea* 224

Politica P.C.R. de rezolvare a problemei naționale în țara noastră. Egalitatea deplină a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind întărirea unității și prieteniei dintre oamenii muncii români, maghiari, germani și de alte naționalități, în lupta pentru înflorirea României socialiste. *Autor: Iosif Boda* 233

Apărarea patriei — cea mai înaltă datorie morală și patriotică a întregului popor. Sarcinile ce revin organelor și organizațiilor de partid în vederea pregătirii tuturor oamenilor muncii pentru a fi gata oricînd să asigure apărarea patriei, a independenței naționale, a cuceririlor revoluționare ale poporului nostru. *Autor: Nicolae Ștoilică* 242

Concepția P.C.R., a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, despre democrație, libertate și drepturile omului. Necesitatea unei atitudini ferme, combative împotriva oricăror activități denigratoare ale cercurilor reacționare de peste hotare privind libertățile și drepturile omului în țara noastră. *Autor: Mihai Arsene* 251

Marile confruntări politico-ideologice din lumea contemporană. Critica concepțiilor reacționare despre socialism. Contribuția partidului nostru, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la dezvoltarea creatoare a teoriei și practicii revoluționare, a socialismului științific. *Autor: Ludwig Grünberg* 260

Politica P.C.R. de promovare fermă a principiilor eticii și echității socialiste în toate domeniile de activitate. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea maselor în spiritul eticii și echității socialiste. *Autor: Vasile Constantin* 269

Legile țării — expresie a intereselor vitale ale oamenilor muncii, ale întregului nostru popor. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind cultivarea respectului și răspunderii față de legile țării. *Autor: Dan Gheciu* . . . 277

Întrajutorarea tovărășească, umanismul — trăsături definitorii ale relațiilor sociale în socialism. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea maselor în spiritul întrajutorării tovărășești în muncă și în viață. *Autor: Afilică Ganci* 286

Apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste — îndatorire patriotică și cetățenească a tuturor oamenilor muncii din țara noastră. Sarcinile ce revin organelor și organizațiilor de partid în acest scop. *Autor: Paul Cosmovici* . . . 294

Afirmarea principiului echității în retribuirea oamenilor muncii. Rolul organelor și organizațiilor de partid în asigurarea aplicării principiului retribuției după cantitatea și calitatea muncii depuse, în combaterea oricăror manifestări de parazitism social, de individualism și egoism, de stihorco-

nare a intereselor generale unor interese individuale, înguste. *Autor : Vasile Constantin* 303

Promovarea curajoasă a noului în gîndirea și practica socială — îndatorire politică și morală primordială a comuniștilor. Necesitatea combaterii spiritului conservator, retrograd, a tot ce frînează progresul societății noastre socialiste. *Autor : Ion Conea* 313

Cinstea și corectitudinea — trăsături esențiale ale comunistului, ale omului nou al societății noastre. Educarea în spiritul cinstei și corectitudinii, sporirea combativității revoluționare împotriva necinstei, a tendințelor de căpătuială, împotriva oricăror influențe ale ideologiei și moralei străine — sarcină permanentă a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii. *Autor : Aurelian Moise* 321

Formarea unei atitudini cetățenești înaintate, a unei opinii de masă ferme împotriva a tot ceea ce este vechi și perimat, pentru respectarea normelor socialiste de viață — trăsătură caracteristică a educației socialiste. *Autor : Ion Grigoraș* 329

Creșterea responsabilității și combativității revoluționare în toate domeniile de activitate — caracteristică esențială a profilului moral-politic al comuniștilor. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid în vederea cultivării combativității partinice. *Autor : Vasile Constantin* 337

Studierea, însușirea, înfăptuirea și respectarea hotărîrilor de partid și de stat, a legilor țării — îndatorire etică și politică fundamentală a comunistului, a fiecărui cetățean al patriei. *Autor : George Antoniu* 345

Conștiința morală socialistă și caracteristicile sale în etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind așezarea fermă a întregii activități a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii pe baza principiilor eticii și echității socialiste. *Autor : Gheorghe Berescu* 351

Poziția P.C.R. în problemele religiei. Formarea și dezvoltarea concepției materialist-dialectice și istorice despre lume și viață a comuniștilor, a oamenilor muncii — sarcină centrală a organelor și organizațiilor de partid. *Autor : Vasile Asănăchescu* 357

Educația materialist-științifică a maselor — îndatorire politică și morală fundamentală a organelor și organizațiilor de partid. Caracterul anacronic al manifestărilor mistico-religioase în epoca marilor cuceriri ale revoluției tehnico-științifice, a afirmării poporului ca făuritor conștient al tuturor valorilor materiale și spirituale. *Autor : Alexandru Valentin* 367

Rolul familiei, școlii și organizațiilor de tineret în educarea tineretului pentru muncă și viață, în spiritul dragostei nețărmurite față de patrie, partid și popor. *Autor : Stana Buzatu* 375

Etica familiei ; întemeierea relațiilor de familie pe principiile moralei socialiste, ale egalității, respectului, afecțiunii și încrederii reciproce între soți — înaltă îndatorire a fiecărui comunist, a fiecărui cetățean al patriei. *Autor : Otilia Calmuschi* 385

Însemnătatea valorilor morale ale socialismului în procesul afirmării omului nou ; organizarea societății pe baze noi, superioare, corespunzătoare principiilor dreptății și echității ; criza valorilor morale ale societății capitaliste contemporane. *Autor : Andrei Roth* 392

Condițiile sociale și morale ale oamenilor muncii în societatea capitalistă contemporană ; intensificarea exploatării, creșterea șomajului, accentuarea politicii reacționare de dreapta, neofasciste. Forme ale luptei de clasă actuale împotriva exploatării capitaliste, a ideologiei și moralei burgheze retrograde. *Autor : Traian Caraciuc* 401

Dominația imperialistă, colonialistă și neocolonialistă — cauza fundamentală a frînării progresului economic și social al multor popoare. Importanța luptei împotriva imperialismului, a oricăror forme de dominație și dictat, pentru emanciparea economică, politică, socială și spirituală a popoarelor din țările eliberate de sub jugul colonial. *Autor : Mircea Nicolaescu* 410

Exploatarea și asuprirea — cauza fundamentală a inegalității sociale a oamenilor în capitalism. Lupta împotriva exploatării, pentru deplina egalitate a oamenilor, a națiunilor, pentru desființarea capitalismului și edificarea socialismului — înaltă trăsătură morală a comuniștilor. *Autor : Tudorel Postolache* 419

Asuprirea națională, rasismul și inegalitatea națională — realități ale politicii imperialiste de dominare și subjugare a altor popoare. Lupta împotriva inegalității naționale, a rasismului și apartheidului, pentru deplina egalitate a tu-

turor popoarelor, pentru suveranitate și independență națională — trăsătură morală de bază a comuniștilor, a fiecărui om al muncii. *Autor: Elena Voiculescu* 427

Concepția Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind rolul literaturii și artei în societatea socialistă, în formarea conștiinței socialiste a maselor. Conducerea de către partid a literaturii și artei. *Autor: Victor Vișinescu* 437

Participarea activă a maselor la creația cultural-artistică. Rolul Festivalului național „Cîntarea României" în impulsionarea activității educative, în făurirea culturii noi, în întreaga viață spirituală a societății. *Autor: Radu Constantin* . . . 445

Rolul organizațiilor de partid din instituțiile de artă și cultură, al uniunilor de creație în orientarea ideologică a activității cultural-artistice, în înfăptuirea politicii culturale a partidului. *Autor: Constantin Măciucă* 454

Rolul și sarcinile așezămintelor culturale (cămine culturale, cluburi, case de cultură, biblioteci, muzee etc.) în asigurarea unei activități cultural-artistice complexe și eficiente, de înaltă calitate, capabile să contribuie în mod efectiv la educația patriotică, revoluționară a oamenilor muncii, la transpunerea în viață a principiilor eticii și echității socialiste. *Autor: Aurel Țolescu* 463

Valorificarea științifică a moștenirii culturale — latură esențială a realizării educației patriotice. *Autor: Alexandru Simion* 471

Funcțiile criticii literar-artistice în orientarea activității de creație, în confruntarea de idei contemporane, în educația estetică a maselor. *Autor: Dumitru Bălaeț* 479

Rolul și locul presei și radioteleviziunii în educarea revoluționară a maselor, în procesul de formare și dezvoltare a omului nou, constructor conștient al societății socialiste și comuniste în România. *Autor: Constantin Amaritei* . . 489

Cuvînt înainte

Potrivit Hotărîrii Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. învățămîntul politico-ideologic se organizează cu o structură stabilă pe o perioadă de patru ani, 1980—1984, pînă la Congresul al XIII-lea al partidului. Studiul va fi organizat pe cursuri de învățămînt și programe tematice diferențiate, în funcție de problemele concrete ce preocupă organizațiile de partid, astfel:

a) Probleme fundamentale ale socialismului științific, ale conducerii societății socialiste de către P.C.R.; stilul și metodele de activitate ale organelor și organizațiilor de partid în îndeplinirea sarcinilor ce le revin din Programul partidului, din hotărîrile Congresului al XII-lea al partidului;

b) Probleme fundamentale ale economiei socialiste, ale aplicării noului mecanism economico-financiar în etapa edificării societăți socialiste multilateral dezvoltate în România;

c) Probleme fundamentale ale educației revoluționare, patriotice, socialiste a maselor, ale activității politico-ideologice a P.C.R.

În programa acestor trei tipuri de cursuri vor fi cuprinse anual și teme privind situația internațională, procesele și schimbările care au loc în lumea de azi, contradicțiile și luptele de clasă în capitalism, politica externă a partidului și statului nostru, alte teme necesare educației revoluționare a cursanților.

Ținînd seama de necesitatea aprofundării de către noii membri de partid a prevederilor Statutului P.C.R., de pregătirea lor temeinică în spirit revoluționar, combativ, or-

ganizațiile de partid pot organiza cursuri aparte, cu durata de doi ani, pentru tinerii membri de partid, pentru uteciști și alți oameni ai muncii care se pregătesc să devină membri de partid, cu tema „Probleme fundamentale ale statutului P.C.R., ale normelor vieții și muncii comuniștilor".

De asemenea, avînd în vedere nevoile muncii de educare materialist-științifică, ateistă a comuniștilor și celorlalți oameni ai muncii, organizațiile de partid pot organiza cursuri aparte cu durata de un an, cu tema „Probleme ale concepției materialist-dialectice despre lume și societate, ale educării ateist-științifice".

Tematica orientativă pentru fiecare curs cuprinde un număr mai mare de teme, pentru întreaga perioadă de patru ani, din care organizațiile de partid își vor alege cîte 8 teme pentru fiecare an de studiu, ținînd seama de condițiile concrete, de preocupările și opțiunile cursanților. Dacă nevoile muncii politico-educative o cer, se pot introduce și alte teme adresate condițiilor concrete din organizațiile de partid.

Pentru a veni în sprijinul propagandiștilor, al tuturor celor ce studiază în învățămîntul politico-ideologic, Secția Propagandă a C.C. al P.C.R. a realizat, prin Editura politică, acest volum de teze, prin care se urmărește sprijinirea organelor și organizațiilor de partid, a lectorilor și propagandiștilor, în efortul de a traduce în viață măsurile stabilite de conducerea partidului pentru desfășurarea învățămîntului de partid într-o viziune unitară și creșterea eficienței lui educative. Conținutul tezelor are la bază Programul partidului, documentele Congresului al XII-lea, ale Plenarelor Comitetului Central, operele secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, orientînd astfel întregul învățămînt spre dezbaterea și aprofundarea problemelor actuale fundamentale ale politicii interne și externe a partidului și statului, ale creșterii rolului conducător al partidului, ale educării și formării omului nou, constructor conștient al socialismului.

Organele și organizațiile de partid au datoria să completeze și să actualizeze tezele de față cu orientările și sarcinile concrete din documentele de partid și de stat nou apărute, din cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu, să urmărească în mod constant și perseverent ca studiul politico-ideologic al comuniștilor și al celorlalți oameni ai muncii să-i ajute să înțeleagă ce au de făcut, practic, cum trebuie să acționeze pentru a îndeplini în cele mai bune

condiții sarcinile ce le revin la locul de muncă, să-i mobilizeze și să-i determine a-și consacra toate forțele înfăptuirii politicii partidului, cauzei victoriei socialismului și comunismului în România.

În același mod trebuie procedat și în privința bibliografiilor, care au în vedere un număr minim de pagini, ceea ce face necesar ca, de la caz la caz, recomandările din volum să fie îmbunătățite și actualizate, ținîndu-se seama de specificul locului de muncă, de nevoile concrete ale activității politico-educative, de nivelul de pregătire politico-ideologică al comuniștilor și al celorlalți oameni ai muncii cuprinși în învățămîntul politico-ideologic, precum și de posibilitățile de studiu ale acestora.

Pe tot parcursul desfășurării învățămîntului politico-ideologic ziarele centrale, unele reviste social-politice, cît și radioul și televiziunea vor publica și difuza periodic consultații, planuri tematice și bibliografii la toate temele prevăzute în programele de studiu.

Tema : **Obiectivul fundamental și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României socialiste stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R. pentru cincinalul 1981—1985. Sarcinile ce revin activității ideologice și politico-educative pentru mobilizarea oamenilor muncii la înfăptuirea acestora, a planului de dezvoltare economico-socială a patriei**

Planul temei

1. Dezvoltarea în ritm susținut a forțelor de producție și accentuarea procesului de modernizare a bazei tehnico-materiale.
2. Creșterea aportului științei la dezvoltarea și modernizarea forțelor de producție, la progresul multilateral al țării noastre — cerință de bază a trecerii la o nouă calitate în toate domeniile de activitate.
3. Eficiența economică — obiectiv central al dezvoltării în cincinalul viitor.
4. Creșterea continuă a bunăstării întregului popor și crearea unei noi calități a vieții — scopul fundamental al politicii partidului.
5. Sarcinile ce revin activității politico-educative în mobilizarea oamenilor muncii la realizarea cincinalului 1981—1985.

TEZE

Congresul al XII-lea al P.C.R. a stabilit orientările fundamentale ale dezvoltării economico-sociale a țării în următoarea etapă, corespunzător obiectivelor și direcțiilor cuprinse în Programul de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism. În definirea strategiei dezvoltării economico-sociale a țării, a obiectivului fundamental pentru deceniul următor, contribuția hotărîtoare, determinantă o are secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a promovat cu perseverență și fermitate, începînd cu Congresul al IX-lea al P.C.R., o concepție avansată, modernă de industrializare socialistă a țării, corespunzătoare amplei revoluții tehnico-științifice contemporane, cerințelor, necesităților și posibilităților reale ale propriei noastre economii naționale.

1. Dezvoltarea în ritm susținut a forțelor de producție și accentuarea procesului de modernizare a bazei tehnico-materiale

Perioada 1981—1990 reprezintă etapa decisivă a înfăptuirii obiectivului fundamental al Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate. Directivele cu privire la dezvoltarea economico-socială a țării în cincinalul 1981—1985 și orientările de perspectivă pînă în 1990 asigură progresul armonios și unitar al forțelor de producție, al tuturor domeniilor vieții economice și sociale, ridicarea țării noastre pe o nouă treaptă de dezvoltare, lichidarea treptată a rămînerilor în urmă calitative față de țările industrializate și transformarea României într-o țară dezvoltată din punct de vedere economic, cu o producție industrială și un venit național comparabile cu ale țărilor industrializate. În perioada 1981—1985, România va depăși stadiul de țară în curs de dezvoltare și va trece în rîndul țărilor cu dezvoltare medie. „Corespunzător obiectivului fundamental al viitorului cincinal — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la Congresul al XII-lea — se va asigura creșterea proporțională și armonioasă a industriei și agriculturii, a tuturor ramurilor economiei naționale, realizarea unui echilibru optim între diferitele sectoare în vederea satisfacerii într-o măsură tot mai mare a necesităților progresului general al societății și ridicării continue a bunăstării materiale și spirituale a întregului nostru popor“ [1].

În strategia dezvoltării economice în cincinalul și deceniul următor se va acorda, în continuare, o atenție prioritară dezvoltării industriei. Procesul de industrializare socialistă a țării va continua pe o treaptă superioară în condițiile accentuării laturilor calitative ale activității economice. Industria se va afirma în continuare ca factor hotărîtor al făuririi unei economii moderne, de înaltă eficiență, al valorificării superioare a întregului potențial material și uman al societății noastre. În cincinalul

[1] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 26.

1981—1985 valoarea producției nete industriale va crește într-un ritm mediu anual de 8—9%, România menținîndu-se în continuare printre țările cu economia cea mai dinamică din lume. Semnificativ în ceea ce privește dimensiunile creșterii producției industriale în cincinalul 1981—1985 este faptul că pe întregul cincinal se va realiza un spor egal cu întreaga producție a anului 1975 și de 3 ori mai mare decît cea a anului 1965.

Așa cum rezultă din documentele Congresului al XII-lea, un obiectiv important al politicii de industrializare în cincinalul 1981—1985 îl constituie restructurarea ramurilor producției industriale, în funcție de direcțiile și cerințele prezente și viitoare ale revoluției tehnico-științifice și de implicațiile crizei energetice, precum și de efectele de lungă durată ale creșterii interdependențelor dintre economiile naționale. Pornindu-se de la aceste considerente, se va acționa pentru creșterea gradului de tehnicitate al tuturor ramurilor economiei naționale, se va asigura dezvoltarea într-un ritm înalt a ramurilor de vîrf ale industriei, se va intensifica procesul de restructurare a industriei, început în acest cincinal, acordîndu-se prioritate ramurilor și subramurilor producției industriale de mare eficiență economică și mici consumatoare de energie și materii prime. Acest obiectiv de importanță majoră pentru industrializarea socialistă a țării în etapa actuală se va realiza prin dezvoltarea în ritmuri medii anuale de creștere mai mari ale ramurilor construcțiilor de mașini și chimiei, ale ramurilor de înaltă tehnicitate și cu un grad ridicat de valorificare, ca mecanica fină și optica, mașinile-unelte pentru prelucrarea metalelor, electronica, producția fibrelor chimice. Totodată, se prevede redimensionarea, în funcție de posibilitățile și cerințele actuale, a ramurilor energo-intensive, acestea dezvoltîndu-se în ritmuri inferioare mediei pe industrie.

În contextul crizei energetice mondiale, al realităților din țara noastră și din alte țări, o sarcină prioritară pusă de Congresul al XII-lea al partidului o constituie lărgirea bazei proprii de materii prime și resurse energetice primare. Cincinalul 1981—1985 este conceput în condițiile asigurării unui strict regim de economisire a energiei și combustibililor. Pornind de la obiectivul stabilit de Con-

gresul al XII-lea ca în deceniul al nouălea România să devină independentă din punctul de vedere al combustibilului și energiei, precum și de la faptul că industria consumă peste 65% din totalul energiei disponibile, problema asigurării resurselor energetice necesare continuării în ritm rapid a industrializării țării, dezvoltării întregii economii și asigurării condițiilor superioare de trai, capătă dimensiuni fără precedent.

Realizarea sarcinilor prevăzute în domeniul energetic pentru cincinalul 1981—1985 implică o reconsiderare totală a concepției și atitudinii factorilor de răspundere la toate nivelurile, a tuturor oamenilor muncii față de tehnologiile care urmează să se adopte, față de instalațiile și utilajele existente în funcțiune cu consumuri mari de energie, față de valorificarea resurselor energetice secundare. Trebuie intensificate preocupările pentru găsirea de noi soluții tehnologice, care să conducă la reducerea consumului de energie pe unitate de produs, la găsirea de înlocuitori pentru produsele mari consumatoare de energie. Trebuie acționat cu perseverență pentru folosirea resurselor locale, a materialelor de construcții tradiționale (piatră, tufuri vulcanice, cărămidă, cenușele și zgurele industriale etc.), pentru folosirea energiei solare, eoliene, a biogazului și altor surse energetice tradiționale.

În domeniul industriei se prevăd sarcini importante în vederea ridicării nivelului tehnic și calitativ al întregii producții materiale prin promovarea largă a mecanizării, automatizării și cibernetizării producției, lărgirea bazei de materii prime și ridicarea gradului de valorificare a resurselor materiale. Industria construcțiilor de mașini, căreia îi revine un rol hotărîtor în înfăptuirea programului de industrializare socialistă a țării, se va dezvolta într-un ritm mediu anual de 10,7—11,7%, superior mediei pe total industrie. În cadrul acestei ramuri se vor dezvolta cu prioritate subramurile moderne de vîrf : industria electronică, mașinile unelte așchietoare, mecanica fină, utilaj minier și petrolier etc. Pe această bază, industria construcțiilor de mașini va asigura circa 80% din utilajele și instalațiile necesare investițiilor prevăzute în cincinalul viitor. Se prevede o îmbunătățire substanțială a structurilor de producție, în concordanță cu tendințele actuale și de perspectivă ale progresului tehnic, precum și o

creștere de peste 1,8 ori a exportului. O altă ramură de bază a industriei care se va dezvolta în cincinalul viitor într-un ritm mediu anual de 9,0—9,8%, o reprezintă industria chimică și de prelucrare a țițeiului. În ritmuri mai rapide se vor dezvolta subramurile industriei chimice care valorifică superior resursele de materii prime interne.

În cincinalul viitor, industria materialelor de construcții și de prelucrare a lemnului se va dezvolta într-un ritm mediu anual de 5,0—5,7%, iar industria de exploatare și prelucrare a lemnului se va dezvolta în principal pe seama sporirii gradului de valorificare a masei lemnoase. Industria bunurilor de consum se va dezvolta în ritm rapid, în concordanță cu nevoile și posibilitățile economiei naționale.

În agricultură, a doua ramură de bază a economiei naționale, obiectivul fundamental pentru perioada 1981—1985 îl constituie „înfăptuirea unei profunde revoluții agrare cuprinzînd atît baza tehnico-materială, cît și organizarea producției“ [2]. Sporirea producției globale agricole pe cincinal cu 4,5—5%, față de perioada 1976—1980, menține România în rîndul țărilor din lume care își dezvoltă agricultura în ritm rapid. Pe baza aplicării cuceririlor agrozootehnice înaintate, a extinderii și perfecționării bazei tehnico-materiale și îmbunătățirii organizării, conducerii și planificării unitare a agriculturii, în perioada 1981—1985 va avea loc și în agricultură trecerea de la importantele acumulări cantitative realizate în cincinalele anterioare — în dezvoltarea mecanizării, chimizării, irigațiilor și altor lucrări de îmbunătățiri funciare — la o nouă calitate, materializată într-o creștere substanțială a recoltelor și producțiilor zootehnice, în ridicarea la un nivel superior a eficienței economice.

În cincinalul 1981—1985 într-un ritm susținut se vor dezvolta și celelalte ramuri ale economiei naționale. Prin întreaga orientare cincinalul 1981—1985 va asigura dezvoltarea proporțională și armonioasă a industriei și agriculturii, a tuturor ramurilor economiei naționale, realizarea unui echilibru optim între diferite sectoare, în vederea satisfacerii într-o măsură tot mai mare a necesităților progresului multilateral al societății noastre.

Trebuie subliniat că întreaga strategie a partidului de dezvoltare și modernizare a bazei tehnico-materiale în

[2] *Op. cit.*, p. 32.

cincinalul 1981—1985 de făurire a bazei economice a societății socialiste multilateral dezvoltate este însoțită de promovarea unei politici științifice de amplasare în profil teritorial a forțelor de producție, în primul rînd a industriei, care asigură îmbinarea organică a criteriilor de eficiență economică cu cele sociale. România se află în prezent printre puținele țări din lume care a elaborat, încă de la Congresul al XI-lea al P.C.R., o strategie clară de dezvoltare și modernizare a economiei tuturor județelor, de ridicare a gradului de civilizație materială și spirituală a vieții întregului popor, asigurîndu-se cadrul necesar pentru amplasarea echilibrată a forțelor de producție pe teritoriu, valorificarea superioară a resurselor materiale și de muncă existente în fiecare zonă, apropierea județelor în ceea ce privește nivelul producției globale și folosirea resurselor de muncă, sistematizarea și modernizarea rețelei de orașe și comune.

Pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare economico-socială a țării, modernizarea în continuare a bazei tehnico-materiale a societății, sînt prevăzute și fondurile de investiții necesare. Ca urmare a accentuării laturilor calitative, a creșterii eficienței economice, pentru prima dată volumul de investiții sporește pe întregul cincinal într-un ritm mai mic decît creșterea producției industriale, respectiv 4,5—5,0%, față de 9—10% producția industrială netă. Aceasta presupune ca întreaga politică de investiții în cincinalul 1981—1985 să fie orientată spre folosirea cu eficiență sporită a fondurilor destinate dezvoltării economico-sociale a țării, fundamentării temeinice a noilor obiective în funcție de necesitățile reale ale economiei și vieții sociale, precum și obținerii unei producții maxime pentru fiecare leu cheltuit.

2. Creșterea aportului științei la dezvoltarea și modernizarea forțelor de producție, la progresul multilateral al țării noastre — cerință de bază a trecerii la o nouă calitate în toate domeniile de activitate

Știința, cercetarea științifică au devenit în anii construcției socialiste o componentă organică a politicii partidului nostru de industrializare a țării, un factor activ al

creșterii economice în etapa actuală. S-a acordat o atenție mai mare față de perioadele anterioare orientării cercetării spre dezvoltarea bazei proprii de materii prime și energie, punerii în producție a unor zăcăminte minerale, inclusiv cu conținuturi mai reduse de substanțe utile.

În domeniul cercetării științifice se mențin încă o serie de neajunsuri ; durata ciclului de cercetare-proiectare-producție este exagerat de mare, mult peste cea din țările dezvoltate ; numeroase cercetări omologate nu-și găsesc aplicarea operativă în producție ; nu s-a acționat cu toată răspunderea pentru înlocuirea în fabricație a tuturor produselor cu consumuri materiale și energetice ridicate etc. De aceea se impune ca ministerele, centralele, consiliile oamenilor muncii din întreprinderi, organele și organizațiile de partid să acționeze cu toată răspunderea pentru lichidarea rapidă a lipsurilor care mai persistă în acest sector important al economiei naționale.

Avînd în vedere că deceniul următor trebuie să devină cu adevărat „deceniul științei, tehnologiei, calității și eficienței", în perioada 1981—1985 științei, cercetării științifice le revine un rol determinant în realizarea obiectivelor stabilite pentru dezvoltarea industriei, agriculturii și celorlalte ramuri ale economiei naționale.

În documentele Congresului al XII-lea al P.C.R. sînt prevăzute orientările și direcțiile de bază în care se va acționa pentru așezarea fermă la temelia întregii opere de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate a celor mai avansate cuceriri ale științei și tehnicii, de transformare a științei și tehnologiei într-un factor hotărîtor al progresului economico-social al țării.

Se va dezvolta în continuare baza tehnico-materială a cercetării științifice, astfel ca în viitor România să se apropie de țările industrializate, cu o rețea de cercetare dezvoltată. Va spori contribuția cercetării proprii la accelerarea ritmului de înnoire a producției, la realizarea unui număr important de obiective noi, la reducerea indicelui mediu de consum energetic, la creșterea volumului producției globale, la creșterea competitivității produselor românești pe piața mondială.

Pentru realizarea sarcinilor în domeniul cercetării cuprinse în documentele Congresului al XII-lea al P.C.R.

este necesar să acționăm cu hotărîre pentru afirmarea plenară a revoluției tehnico-științifice în toate domeniile de activitate, pentru creșterea rolului științei în modernizarea economiei naționale, a întregii vieți sociale, în conducerea societății, pentru legarea tot mai strînsă a cercetării cu producția, pentru accentuarea contribuției creației științifice românești la progresul multilateral și dinamic al țării noastre.

3. Eficiența economică — obiectiv central al dezvoltării în cincinalul viitor

Preocuparea pentru ridicarea eficienței în toate ramurile economiei naționale străbate ca un fir roșu întreaga concepție de dezvoltare economică în cincinalul 1981—1985 și orientările de perspectivă pînă în 1990, cuprinse în documentele adoptate de Congresul al XII-lea al P.C.R. Fără îndoială că în fiecare etapă de dezvoltare economică, între stadiul atins de dezvoltarea forțelor de producție, complexitatea și structura pe ramuri a economiei naționale, pe de o parte, și capacitatea, posibilitatea economiei de a realiza acumulări cît mai mari, de a-și spori productivitatea și deci maximiza eficiența, respectiv venitul net al societății, pe de altă parte, există o corelație directă.

În țara noastră, în ultimii 15 ani, prin contribuția esențială a secretarului general al partidului, s-a cristalizat un concept modern privind eficiența economică în societatea socialistă, întemeiat pe criterii științifice. Trebuie subliniat că în strategia partidului și statului nostru de industrializare socialistă a țării, creșterea continuă a eficienței economice, sporirea productivității muncii sociale, reducerea cheltuielilor materiale, folosirea mai judicioasă a mijloacelor materiale și a forței de muncă reprezintă direcții principale de acțiune în procesul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate.

Creșterea nivelului de trai, obiectiv fundamental al societății socialiste, nu se poate realiza decît în condițiile maximizării venitului net al societății, a beneficiului și a celorlalte componente ale plusprodusului. Acesta presupune acordarea unei atenții prioritare problemelor eficienței economice, reducerii consumurilor de materiale și de combustibil, valorificării integrale a avantajelor, potențelor și resurselor de care dispune societatea socialistă de a mobiliza și coordona efortul întregii națiuni spre eliminarea risipei și maximizarea economisirii muncii.

Sporirea mai accentuată a eficienței economice în cincinalul 1981—1985 constituie o condiție de bază, dar și o rezultantă a realizării în fapt a saltului calitativ, a trecerii la o nouă calitate în întreaga activitate economico-socială. Accentuarea elementelor calitative ale activității economice și sociale, presupune, în principal, productivitate înaltă, realizarea de produse competitive pe arena internațională, costuri de producție cît mai reduse, valorificarea cu randament maxim a resurselor materiale, financiare și de muncă, creșterea maximă a beneficiilor, toate acestea reflectîndu-se, în ultimă instanță, în eficiența economică a întreprinderii, a ramurii și economiei naționale.

Direcția principală de realizare a sarcinilor prevăzute în cincinalul 1981—1985 în domeniul eficienței economice o constituie creșterea mai accentuată a productivității muncii. În nivelul productivității muncii se reflectă, într-o formă sau alta, începînd cu progresul tehnic și terminînd cu forța de muncă, aproape toți factorii care influențează direct sau indirect asupra eficienței economice, asupra rentabilității activității unităților economice. Din ce în ce mai mult, în accepțiunea contemporană, lichidarea decalajelor economice presupuse nu numai cantitate pe locuitor, ci și, poate în primul rînd, calitate, iar în cadrul acesteia pe primul loc se situează productivitatea muncii. Tocmai de aceea, ridicarea productivității muncii la nivelul atins de țările avansate reprezintă principala cerință a trecerii României în rîndul țărilor dezvoltate, în realizarea obiectivelor stabilite în Programul P.C.R.

O altă cale importantă de ridicare a eficienței economice o constituie valorificarea superioară a materiilor prime și materialelor, a resurselor energetice, gospodărirea acestora cu înalt simț de răspundere. Realizarea unor produse cu valoare economică tot mai înaltă, dar cu consumuri de materii prime, materiale, combustibil și energie

cît mai mici constituie, în etapa următoare pe care țara noastră urmează să o parcurgă, una din cele mai importante surse de dezvoltare a economiei naționale, de sporire a eficienței tuturor proceselor industriale. În acest sens se prevăd găsirea de noi surse de energie, mai ieftine, schimbări în structura balanței energetice pentru asigurarea utilizării cît mai economice a combustibililor și energiei ; mobilizarea resurselor interne, pentru a reduce substanțial importurile și a valorifica eficient toate resursele locale ; recuperarea și reciclarea în producție a deșeurilor industriale, a deșeurilor și ambalajelor provenite de la populație etc. ; recondiționarea și refolosirea pieselor de schimb, dezvoltarea micii producții de piese de schimb ș.a.

Creșterea eficienței fondurilor fixe constituie o altă latură esențială a eficienței economice, care exprimă gradul de folosire a capacităților de producție și randamentele utilajelor aflate în dotare.

Realizarea eficienței economice, creșterea mai accentuată a productivității muncii, sporirea rentabilității economice, asigurarea gradului de competitivitate a produselor românești la nivelul exigențelor pieței mondiale presupun adoptarea, la toate nivelurile economiei naționale, a unor măsuri energice pentru aplicarea unui regim sever de economii, cheltuirea cu maximum de eficiență a fiecărui leu, desfășurarea unei activități rentabile, în interesul creșterii veniturilor fiecărui colectiv, al progresului și propășirii întregii societăți.

O altă latură importantă a eficienței economiei naționale este legată nemijlocit de activitatea de comerț exterior. Se știe că prin comerțul exterior venitul național poate să crească sau să se redistribuie, prin mecanismul de prețuri ale pieței internaționale, în favoarea altor state. De aceea, eforturile care se fac pe plan național pentru creșterea productivității muncii, a eficienței economice a tuturor produselor, trebuie să se materializeze și într-o sporire a eficienței exportului, a cooperării economice internaționale, în creșterea aportului acestora la creșterea venitului național. Astfel, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că : „O orientare de bază a viitorului cincinal o constituie participarea activă și eficientă a României la diviziunea internațională a muncii, accentuarea cooperării în domeniul producției, al științei și tehnologiei, asigurarea unei balanțe de plăți externe echilibrate și consolidarea rezervelor valutare ale țării“ [3].

4. Creșterea continuă a bunăstării întregului popor și crearea unei noi calități a vieții — scopul fundamental al politicii partidului

Scopul întregii politici a partidului nostru este creșterea nivelului de trai al tuturor categoriilor de oameni ai muncii. Între venitul național, productivitatea muncii și nivelul de trai există o corelație directă. Nici o societate nu poate repartiza mai mult venit național decît creează, plus că aceasta reprezintă unica sursă a acumulării, a dezvoltării economiei naționale. În țara noastră, ca urmare a dezvoltării rapide a tuturor ramurilor economiei naționale, a ridicării eficienței întregii activități economico-sociale, a sporirii în ritm susținut a venitului național, s-a creat baza materială necesară pentru creșterea continuă a nivelului de trai al tuturor oamenilor muncii. Așa se explică de ce prin accentuarea ratei acumulării, în ultimele cincinale s-a accelerat creșterea fondului de consum, a sporit într-un ritm mai rapid bunăstarea întregului popor. Astfel, de la un ritm mediu anual de creștere a fondului de consum în perioada 1956—1965 de circa 5%, în condițiile unei rate a acumulării de circa 20%, se asigură în actualul deceniu un ritm de aproape 8%, la o rată a acumulării de circa 34%. Exemplul concret al țării noastre infirmă teza susținută de o serie de economiști și publiciști occidentali, potrivit căreia o rată înaltă de acumulare conduce la o diminuare a posibilităților de creștere a nivelului de trai. Semnificativ în ceea ce privește superioritatea noii orînduiri este faptul că în acest cincinal, în condițiile agravării fenomenelor de criză și instabilitate în economia mondială, ale accentuării inflației și șomajului în țările capitaliste dezvoltate, România asigură o creștere a retribuției reale cu 30%.

[3] *Op. cit.*, p. 46.

Pentru perioada 1981—1985, în concordanță cu dezvoltarea economiei naționale, cu sporirea venitului național, se va realiza o nouă etapă de creștere a nivelului de trai, de sporire a veniturilor tuturor categoriilor de oameni ai muncii, vor spori în continuare fondurile pentru acțiuni social-culturale, se vor crea noi locuri de muncă, se va generaliza durata săptămînii de lucru de 44 ore, se va amplifica construcția de locuințe. În perioada 1981—1985 fondul destinat retribuției va crește în 1985 față de perioada 1976—1980 cu 471,6 miliarde lei, respectiv cu 43,3%, retribuția medie nominală cu 25,1%, iar cea reală cu 16—18% ; în aceeași perioadă veniturile reale ale țărănimii provenite din munca prestată în agricultură vor crește cu 20—25%. Cheltuielile social-culturale finanțate de la buget vor spori cu circa 37%, ceea ce reprezintă unul din cele mai ridicate ritmuri în acest domeniu din lume. Totodată, se prevăd măsuri pentru majorarea pensiilor și alocației de stat pentru copii.

În strînsă corelație cu sporirea veniturilor populației, cu dezvoltarea de ansamblu a economiei naționale, se prevede creșterea consumului populației de mărfuri și servicii, sporirea volumului desfacerilor de mărfuri într-un ritm mediu anual de 5,4—6,4%, iar a volumului serviciilor într-un ritm mediu anual de 9,1%.

5. Sarcinile ce revin activității politico-educative în mobilizarea oamenilor muncii în realizarea cincinalului 1981—1985

Obiectivul fundamental al cincinalului 1981—1985 stabilit de Congresul al XII-lea al P.C.R. îl constituie, după cum arăta secretarul general în raportul său „continuarea, pe o treaptă superioară, a îndeplinirii Programului partidului, creșterea în ritm susținut a economiei naționale, afirmarea cu putere a revoluției tehnico-științifice în toate domeniile, trecerea la o nouă calitate a întregii activități economico-sociale" [4].

Mobilizarea oamenilor muncii în realizarea acestui măreț obiectiv constituie o sarcină esențială pentru întregul front politico-ideologic, o contribuție la consolidarea și mai

[4] *Op. cit.*, p. 24.

accentuată a modului de producție socialist, la ridicarea gradului de civilizație a întregului popor, la întărirea forței materiale și spirituale a țării, la întărirea independenței și suveranității României socialiste. Propaganda de partid, munca ideologică, politică și culturală trebuie să fie mai strîns legate de înfăptuirea în practică a tuturor obiectivelor planului de dezvoltare economico-socială, de realitățile concrete din unitățile socialiste. În perioada următoare, munca educativă va trebui să se transforme într-o puternică forță de mobilizare și dinamizare a energiilor creatoare ale întregului popor în uriașa operă de edificare a societății socialiste și comuniste.

Sarcini de mai mare amploare revin activității politico-educative în ce privește ridicarea pe o treaptă superioară a conștiinței maselor populare, folosirea unor mijloace adecvate și eficiente de explicare și înțelegere de către toți oamenii muncii a tendințelor și sensului dezvoltării economico-sociale, a transformărilor revoluționare care au loc în țara noastră. În același timp, se impune un mai mare grad de combativitate față de încercările reacționare care pun la îndoială capacitatea societății socialiste de a se dezvolta pe un drum economico-social ascendent.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 65—99.

* * * *Rezoluția Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 1—14.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 1—53.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român și Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României*, 4—5 iulie 1979, București, Editura politică, 1979, p. 1—24.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Cngresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 13—30.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 14—15 octombrie 1980*, București, Editura politică, 1980, p. 5—35.

Tema : **Interacţiunea dintre existenţa socială şi conştiinţa socială în socialism. Schimbarea radicală a condiţiilor sociale de existenţă a oamenilor muncii din ţara noastră. Rolul activ, revoluţionar al conştiinţei socialiste în afirmarea omului nou, în realizarea noii orînduiri sociale**

Planul temei

1. Raportul dialectic dintre existenţa socială şi conştiinţa socială în societatea socialistă.
2. Natura şi trăsăturile conştiinţei socialiste în etapa făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintării României spre comunism.
3. Direcţiile principale ale activităţii ideologice şi politico-educative de formare şi dezvoltare a conştiinţei socialiste în etapa actuală în ţara noastră.
4. Rolul activ, revoluţionar al conştiinţei socialiste în afirmarea omului nou.

TEZE

1. Raportul dialectic dintre existenţa socială şi conştiinţa socială în societatea socialistă

În procesul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi trecerii la comunism, dezvoltarea şi modernizarea forţelor de producţie, afirmarea progresului economico-social în toate domeniile vieţii sociale presupun şi transformarea calitativă a relaţiilor de producţie şi sociale şi, totodată, formarea unui nou tip de om, multilateral dezvoltat, cu o înaltă conştiinţă revoluţionară.

Dialectica raporturilor dintre condiţiile materiale de existenţă ale oamenilor şi fenomenele, procesele vieţii lor spirituale pot fi mai bine puse în evidenţă prin cunoaşterea categoriilor filozofice de existenţă socială şi conştiinţă socială. Existenţa socială şi conştiinţa socială, în calitatea lor de categorii fundamentale ale materialismului istoric, reprezintă cele două laturi esenţiale ale vieţii sociale şi anume : existenţa socială se referă la aspectele

materiale ale societăţii, iar conştiinţa socială are în vedere fenomenele vieţii spirituale ale oamenilor.

Existenţa socială reprezintă totalitatea proceselor, condiţiilor economice, structurilor obiective de producţie, de convieţuire umană. Astfel, din cadrul existenţei sociale fac parte : modul de producţie, raporturile obiective care se stabilesc între om şi natură în procesul de producţie, formele de comunitate umană, structurile sociale şi de clasă (în condiţiile existenţei societăţilor împărţite în clase), precum şi elementele materiale ale relaţiilor de familie, ale modului de trai etc.

Conştiinţa socială se constituie ca un mod specific de reflectare a condiţiilor materiale de existenţă şi cuprinde ansamblul proceselor vieţii spirituale şi anume : ideile, concepţiile, teoriile de natură politică, juridică, filozofică, morală, artistică, ştiinţifică, religioasă ale oamenilor, precum şi reprezentările, sentimentele, trăirile psihice, mentalităţile, atitudinile acestora.

Între existenţa socială şi conştiinţa socială se stabileşte un raport dialectic, avînd loc interacţiuni şi interdependenţe reciproce, în cadrul cărora rolul determinant îi revine existenţei sociale. În acest sens, Marx arăta că în procesul de producţie al vieţii lor, oamenii intră în relaţii determinate ale forţelor lor materiale de producţie. Totalitatea acestor relaţii de producţie formează structura economică a societăţii, baza reală pe care se înalţă o suprastructură juridică şi politică şi căreia îi corespund forme determinate ale conştiinţei sociale. Modul de producţie al vieţii materiale condiţionează, în genere, procesul vieţii sociale, politice şi spirituale. Nu conştiinţa oamenilor le determină existenţa, ci dimpotrivă, existenţa lor socială le determină conştiinţa.

Astfel, în cadrul multiplelor relaţii dintre conştiinţa socială şi existenţa socială, cea dintîi deţine un rol activ, transformator, datorită, în primul rînd, independenţei relative pe care o are faţă de condiţiile materiale de existenţă ale oamenilor.

Determinarea conştiinţei sociale de către existenţa socială presupune înţelegerea dialectică a genezei acesteia, a formelor sale de manifestare în raport cu condiţiile economice ale societăţii. Conştiinţa socială reflectă, în forme specifice, transformările ce se produc la nivelul structurilor economice ale formaţiunilor sociale.

În condițiile construirii societății socialiste și comuniste, raportul dintre existența socială și conștiința socială dobîndește noi semnificații, întrucît s-au modificat radical atît conținutul și esența condițiilor de existență ale oamenilor, cît și formele vieții lor spirituale. În acest context, formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste este strîns legată de marile prefaceri revoluționare de la nivelul existenței sociale socialiste.

Pornind de la necesitatea formării și dezvoltării conștiinței socialiste în actuala etapă de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, partidul nostru acordă o mare importanță rolului factorului subiectiv, conștiinței revoluționare a oamenilor muncii în accelerarea ritmului general de dezvoltare a forțelor de producție, perfecționarea relațiilor de producție și sociale, creșterea capacității omului de a cunoaște și stăpîni realitatea.

2. Natura și trăsăturile conștiinței socialiste în etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism

Formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste este determinată de constituirea și generalizarea existenței sociale socialiste în procesul revoluționar de trecere de la capitalism la socialism și de construire a societății socialiste și comuniste. În cadrul existenței sociale din socialism s-au produs schimbări revoluționare deosebite : 1) generalizarea proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție ; 2) desființarea claselor exploatatoare, schimbarea radicală a structurii de clasă și a naturii claselor și categoriilor sociale ; 3) aplicarea principiilor socialiste de repartiție după cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii ; 4) participarea maselor la conducerea instituțiilor de stat, economice și culturale ; 5) realizarea în practică a egalității în drepturi a naționalităților conlocuitoare cu poporul român etc.

Toate aceste transformări radicale din sfera existenței sociale socialiste și-au pus amprenta asupra formării conștiinței socialiste. Aceasta nu se dezvoltă însă de la sine, prin simpla reflectare a condițiilor materiale de existență ale oamenilor, ci presupune un îndelungat proces de educație politico-ideologică și cultural-științifică. În noile

condiții ale construirii societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră, conștiința socialistă se caracterizează prin următoarele trăsături :

1) La baza conștiinței socialiste se află *concepția filozofică* despre lume și viață a clasei muncitoare, a partidului comunist — *materialismul dialectic și istoric*. În jurul acestei concepții despre lume se constituie conștiința politică, juridică, științifică, morală și artistică.

2) În cadrul conștiinței socialiste, un rol important revine *conștiinței politice*, care exprimă atitudinea activă și militant-revoluționară a oamenilor muncii față de orînduirea social-politică și de stat. Conștiința politică socialistă promovată de P.C.R. se caracterizează în primul rînd prin devotamentul cetățenilor țării față de socialism și comunism, prin participarea efectivă a acestora la realizarea în practică a politicii interne și externe a partidului nostru.

3) O trăsătură esențială a conștiinței socialiste o reprezintă de asemenea, *atitudinea nouă față de muncă, față de proprietatea socialistă*. Instaurarea proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție a pus bazele unei noi atitudini față de muncă, față de avutul obștesc. În acest sens, se impune intensificarea în continuare a educării oamenilor muncii pentru apărarea proprietății de stat și cooperatiste.

4) În sfera conștiinței socialiste, o pondere însemnată o dețin *cunoștințele științifico-tehnice și de cultură generală*. De aceea, sarcina primordială a instituțiilor culturale, a învățămîntului de toate gradele o constituie popularizarea și însușirea cunoștințelor tehnice și științifice.

5) În procesul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate crește într-o măsură însemnată rolul și importanța *conștiinței morale* în formarea conștiinței socialiste, impunîndu-se în relațiile interumane Codul principiilor și normelor eticii și echității socialiste, prin care se realizează educația morală a omului nou al societății noastre.

6) Conștiința socialistă presupune cu necesitate *manifestarea patriotismului socialist*, în strînsă legătură cu *internaționalismul socialist*.

Ridicarea continuă a conștiinței socialiste a maselor la nivelul existenței sociale socialiste, transformarea acesteia într-o forță motrice a progresului social în ansamblu, presupune folosirea integrală a organizațiilor politice și

de masă, a tuturor instituțiilor sociale — școala, familia, instituțiile cultural-educative — în vederea răspîndirii concepției despre lume și viață a clasei muncitoare, formării și dezvoltării opiniei publice socialiste, combative, promovării ferme a valorilor umanismului socialist în întreaga viață socială.

3. Direcțiile principale ale activității ideologice și politico-educative de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste în etapa actuală în țara noastră

Societatea socialistă și comunistă nu pot fi construite decît prin intervenția factorilor subiectivi, prin activitatea conștientă a milioanelor de oameni ai muncii. În condițiile construirii societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării spre comunism este necesară dezvoltarea personalității umane pe multiple planuri, formarea omului nou, cu o înaltă conștiință revoluționară, cu un larg orizont de cultură, capabil să transpună în practică cunoștințele de care dispune pentru edificarea noii societăți.

Ansamblul de măsuri ce se desprind din *Programul ideologic* — parte componentă a *Programului P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism* — impune cu necesitate ridicarea conștiinței socialiste la nivelul actualei etape de dezvoltare a țării noastre. După cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, „activitatea politico-educativă trebuie să ducă la formarea omului nou, cu un larg orizont de cunoaștere a legităților dezvoltării lumii, a cuceririlor culturii și științei moderne, militant activ pentru transformarea revoluționară a lumii, pentru idealurile nobile ale comunismului“ [1].

În acest sens trebuie să fie orientate și manifestările politice și cultural-științifice din cadrul Festivalului național „Cîntarea României“, care trebuie să contribuie în mod nemijlocit la intensificarea muncii politice și educative de masă, împletind organic activitatea artistică, tehnico-științifică cu munca creatoare în producție pentru

[1] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R.*, București, Editura politică, 1979, p. 85.

realizarea marilor obiective economico-sociale din patria noastră.

La Congresul educației politice și al culturii socialiste au fost trasate *liniile directoare ale activității de educație revoluționară, socialistă a oamenilor muncii*, pornindu-se de la faptul că, „La baza întregii activități educative trebuie să stea concepția revoluționară despre lume și viață a partidului — materialismul dialectic și istoric, atotbiruitoarea învățătură marxist-leninistă, Programul Partidului Comunist Român, Carta teoretică, ideologică și politică a comuniștilor români, expresia marxism-leninismului creator în România“ [2]. Principalele direcții ale activității de formare a omului nou, cu o înaltă conștiință revoluționară sînt următoarele :

1) *Munca — factor determinant în formarea conștiinței socialiste*. Formarea omului nou trebuie să pornească de la faptul că munca, activitatea socială utilă reprezintă factorul hotărîtor, determinant în dezvoltarea conștiinței socialiste, a trăsăturilor personalității umane din socialism. Pentru aceasta este necesară educarea, în special a tineretului, prin muncă și pentru muncă. Totodată, întreaga activitate educativă a tuturor oamenilor muncii va fi orientată în spiritul principiilor eticii și echității socialiste, conform cărora fiecare primește de la societate în raport cu contribuția concretă adusă la progresul general al societății.

2) *Învățămîntul*, școala în general, constituie unul din factorii principali de educație și formare a personalității umane. Programul partidului, documentele Congresului al XII-lea al P.C.R. au stabilit continuarea eforturilor de legare strînsă a învățămîntului cu cercetarea și producția, care să asigure, la un înalt nivel calitativ, pregătirea tineretului pentru muncă și viață și, totodată, să dezvolte în rîndul tinerilor dragostea, pasiunea pentru munca concretă, creatoare de valori materiale. În acest proces de interacțiune între școală-producție-cercetare se formează și trăsăturile moral-civice ale personalității omului nou.

[2] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, București, Editura politică, 1976, p 39.

3) În actuala etapă de dezvoltare a societății noastre socialiste, crește tot mai mult *rolul educativ și formativ al colectivelor de muncă, al organizațiilor de partid, de masă și obștești,* care constituie o adevărată școală a educației comuniste. Prin caracterul complex al muncii de educație politico-ideologică se asigură dezvoltarea conștiinței revoluționare a clasei muncitoare, a țărănimii și intelectualității, a tuturor categoriilor de oameni ai muncii. Astfel, ridicarea calității produselor, creșterea productivității muncii, introducerea progresului tehnic, creșterea eficienței muncii sociale, perfecționarea organizării și conducerii vieții sociale, înfăptuirea principiilor de retribuire, de cointeresare materială, depind de gradul de conștiință al tuturor oamenilor muncii, de capacitatea fiecăruia de a interveni în mod eficient pentru rezolvarea sarcinilor ce le revin la locul de muncă.

4) Un obiectiv de prim ordin al activității politico-ideologice îl constituie *educarea oamenilor muncii în spiritul patriotismului socialist, al dragostei față de partid și popor,* care să-i determine să-și consacre întreaga lor capacitate și forță de muncă înfăptuirii politicii partidului, cauzei socialismului și comunismului, apărării independenței și suveranității patriei, transpunerii în practică a politicii interne și externe a partidului și statului nostru.

5) Un rol deosebit de important în formarea conștiinței socialiste îl îndeplinește, de asemenea, *familia,* care trebuie să pornească de la educația copiilor și tinerilor în spiritul dragostei față de muncă, față de valorile culturii și civilizației socialiste.

6) *Mijloacele de informare și răspîndire în mase a culturii* contribuie, alături de celelalte mijloace de educație, la formarea omului nou, constructor conștient și devotat al societății noastre socialiste.

4. Rolul activ, revoluționar al conștiinței socialiste în afirmarea omului nou

Realizarea în practică a comunistului ca tip uman al societății socialiste și comuniste presupune asigurarea unor condiții materiale și spirituale necesare trecerii de la

acumulări cantitative la transformări calitative. Evident, trecerea la o nouă calitate în procesul formării omului nou nu se face în mod mecanic prin creșterea cantitativă de bunuri materiale, ci prin cultivarea unor atitudini, comportamente, principii și norme de acțiune pe care oamenii să le transpună nemijlocit în practică.

Superioritatea comunistului ca tip uman față de alte tipuri cunoscute în istorie reiese cu mai multă pregnanță în evidență prin desprinderea principalelor sale trăsături caracteristice. Astfel, comunistul apare, în gîndirea teoretică marxistă, în primul rînd ca ideal social-uman către care tinde fiecare membru al societății socialiste, întrucît reprezintă acel *tip de personalitate* care presupune dezvoltarea liberă, creatoare a potențelor intelectuale, afective și voliționale ale omului. Ca ideal social-uman, comunistul cuprinde un ansamblu de trăsături esențiale și generale, avînd drept nucleu sistemul principiilor, valorilor și normelor de conduită în cadrul colectivităților umane. Omul nou, ca ideal social-uman, nu există în sine, în stare pură, ci în devenirea sa, trece prin stadiul de *model,* care conține în sine atît elemente teoretice, cît și practice, putînd orienta categorii însemnate de oameni ai muncii. Comuniștii reprezintă o prezență activă, saltul calitativ pe care îl fac oamenii muncii în procesul educațional general de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste în patria noastră.

În concluzie, antrenarea maselor la aplicarea în viață a Programului partidului, asigurarea cunoașterii sarcinilor ce revin tuturor oamenilor muncii, constituie cel mai bun cadru de educare politică, revoluționară a oamenilor muncii. Tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia necesitatea ca, în munca de educație politico-ideologică a maselor, consiliile populare „să acționeze întotdeauna pentru a asigura desfășurarea unei largi munci politico-educative de formare a omului nou, cu o înaltă conștiință, înarmat cu cele mai înaintate cuceriri ale cunoașterii umane din toate domeniile. Trebuie întotdeuna să punem la baza muncii noastre de educație concepția revoluționară materialist-dialectică și istorică, trebuie să desfășurăm o asemenea activitate încît fiecare om al muncii să poată, după orele

de muncă, să găsească în activitatea culturală, sub diferite forme, posibilitatea și de a-și îmbogăți cunoștințele, ca și de divertisment" [3].

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 111—117 ; 130—141 ; 153—184.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 80—89.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 46—59 ; 67—97.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Consiliilor populare*, București, Editura politică, 1980, p. 42—52.

Tema : **Munca politico-ideologică — parte integrantă a conducerii societății de către partid. Documentele Congresului al XII-lea al partidului despre sarcinile propagandei, ale muncii politico-educative în etapa actuală. Perfecționarea organizării și conducerii unitare a activității politico-ideologice și cultural-educative de către organele și organizațiile de partid**

Planul temei

1. Munca politico-ideologică — parte integrantă a conducerii societății de către partid. Congresul al XII-lea al partidului despre sarcinile propagandei, ale muncii politico-educative în etapa actuală.
2. Perfecționarea organizării și conducerii unitare a activității politico-ideologice și cultural-educative de către organele și organizațiile de partid.

[3] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 46.

TEZE

1. Munca politico-ideologică — parte integrantă a conducerii societății de către partid. Congresul al XII-lea al partidului despre sarcinile propagandei, ale muncii politico-educative în etapa actuală

Partidul Comunist Român, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au manifestat preocupare statornică pentru continua dezvoltare și modernizare socialistă a României, a activității politico-ideologice și cultural-educative pentru formarea omului nou, constructor conștient al socialismului, ca părți inseparabile ale procesului de făurire a comunismului pe pămîntul patriei noastre. Partidul consideră, pe drept cuvînt, activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, pentru transformarea întregului mod de a munci, trăi și gîndi al oamenilor muncii, corespunzător principiilor noi ale societății noastre, ale eticii și echității socialiste, ale umanismului și concepției revoluționare despre lume și viață parte componentă, esențială a exercitării rolului conducător al partidului. Promovînd cu consecvență umanismul revoluționar, partidul nostru situează problema făuririi omului nou la nivelul unei probleme fundamentale a construirii socialismului și comunismului pe pămîntul României. Considerînd aceasta drept cea mai mare și mai complexă sarcină, Partidul Comunist Român acționează și în acest domeniu pe baza unor orientări clare, științific fundamentate, care poartă amprenta contribuției hotărîtoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Obiectivele de importanță istorică stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R. deschid o perspectivă plină de încredere și optimism în viitor, ele configurează dezvoltarea multilaterală a societății românești nu doar pentru următorul cincinal, ci pînă în pragul celui de-al treilea mileniu ; dezvoltarea rapidă a forțelor de producție, introducerea, în continuare, a progresului tehnico-științific, apariția de noi profesiuni, creșterea complexității și dinamismului întregii vieți economico-sociale etc., pun în fața frontului politico-ideologic noi probleme legate de implicațiile acestui vast proces. Aceasta pentru că elementul fundamental, de care depinde realizarea sarcinilor stabilite

de Programul partidului, de Congresul al XII-lea, îl reprezintă calitatea omului, atitudinea sa față de muncă și viața socială, capacitatea sa de gîndire politico-economică și de acțiune revoluționară, transformatoare, de creație științifico-tehnică, culturală, spiritul său organizatoric, întreprinzător și inițiativa conștientă în producție, în viața socială, pasiunea de a se face cît mai util societății. Conștiința socialistă acționează ca factor stimulator asupra dezvoltării bazei tehnico-materiale, a existenței sociale. De gradul și intensitatea participării comuniștilor, a celorlalți oameni ai muncii la elaborarea deciziilor, a liniei politice a partidului și la transpunerea lor în practică depind îndeplinirea cu succes a sarcinilor și angajamentelor, accelerarea progresului și civilizației, ridicarea nivelului de trai material și spiritual al poporului nostru. „Este necesar — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — ca și în domeniul activității ideologice, al muncii politice de masă, de formare a conștiinței socialiste, să se acționeze cu toată hotărîrea pentru ridicarea rezultatelor la nivelul sarcinilor puse de Comitetul Central, de partid, al cerințelor actualei etape de dezvoltare a societății noastre. Este, într-adevăr, necesar să realizăm o nouă calitate și în acest domeniu, atît în organizarea și desfășurarea muncii ideologice și politico-educative, cît și în ridicarea nivelului ideologic și politic al comuniștilor, al maselor largi populare. Este de înțeles că în centrul activității educative, ideologice, trebuie să stea mobilizarea și unirea eforturilor comuniștilor, ale tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, ale întregului popor, în vederea realizării Programului partidului, a planului de dezvoltare economico-socială a țării" [1]. În acest spirit, obiectivul central al întregii munci politico-educative îl reprezintă asigurarea cunoașterii, însușirii și aplicării de către masele largi populare a politicii interne și externe a partidului și statului nostru, a Programului partidului — carta fundamentală ideologică, teoretică și politică a partidului —, a legilor țării, a hotărîrilor și măsurilor adoptate de partid și de stat.

Munca politico-ideologică și cultural-educativă este chemată să acționeze cu fermitate pentru lărgirea orizon-

[1] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la Comitetul Central al Partidului Comunist Român din 5—7 septembrie 1979*, București, Editura politică, 1979, p. 48.

tului de cunoștințe profesionale, politice, ideologice, științifice și de cultură generală, însușirea a tot ceea ce creează mai valoros omenirea în domeniul științei și culturii, educarea maselor largi populare, îndeosebi a tinerei generații, în spiritul dragostei față de muncă, față de patrie, partid și popor, al abnegației pentru îndeplinirea exemplară a sarcinilor de plan, pentru înțelegerea muncii ca valoare supremă, definitorie a personalității și existenței umane, ca îndatorire politică și patriotică fundamentală.

Educarea oamenilor muncii în spiritul concepției partidului nostru despre lume și viață — materialismul dialectic și istoric —, al eticii și echității socialiste, al lărgirii orizontului lor general de cunoaștere, al combativității intransigente împotriva concepțiilor și mentalităților înapoiate, retrograde, mistico-obscurantiste, a curentelor de gîndire idealistă, reprezintă o sarcină importantă în activitatea politico-educativă. Aceasta înseamnă a pune omul în centrul tuturor activităților politice și sociale, a porni de la cerințele sale reale, a milita pentru integrarea sa organică și conștientă în producție, în viața socială, pentru modelarea lui în spiritul principiilor generale ale socialismului și comunismului, a-l face mai bun, mai uman, mai drept, a combate cu argumente științifice marxiste falsul umanism burghez, bazat pe exploatare și asuprire, pe inegalitate și nedreptate socială.

Munca politico-educativă desfășurată de organizațiile de partid, consiliile de educație politică și cultură socialistă, organizațiile de sindicat, U.T.C. și pionieri, de toți factorii educaționali de la toate nivelurile, pentru formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste, trebuie să aibă în permanență un pronunțat caracter militant, revoluționar, concret, dinamic, mobil, în raport cu obiectivele și sarcinile specifice fiecărei etape și colectivități umane.

Activitatea politico-ideologică, privită în totalitatea laturilor sale componente, a formelor și mijloacelor folosite—documentele de partid și de stat, adunările generale, învățămîntul politico-ideologic, învățămîntul de stat, presa, radioteleviziunea, lucrările și revistele de specialitate, tipăriturile, consfătuirile, sesiunile, dezbaterile, schimburile de experiență, concursurile și olimpiadele, creația tehnico-științifică, culturală etc. — promovează în mod asiduu în rîndurile comuniștilor, ale celorlalți oameni ai muncii,

valorile ideologiei marxiste, ale umanismului socialist, devotamentul față de patrie, partid și popor, spiritul de cutezanță, entuziasmul revoluționar, eroismul, patriotismul și internaționalismul, dăruirea și pasiunea în muncă etc.

Activitatea politico-ideologică are menirea să-i formeze pe oameni nu în direcția însușirii mecanice a unor teze și citate, ci pentru a putea judeca de sine stătător, cu maturitate și răspundere, fenomenele, evenimentele, transformările contemporane de pe poziții materialist-dialectice și să desprindă concluzii corespunzătoare pentru activitatea lor practică, pentru împlinirea lor ca personalități multilaterale.

Eficiența acțiunilor politico-ideologice și cultural-educative, științifice se oglindește în modul de gîndire, de comportament și acțiune în procesul muncii, în viața de familie, în totalitatea raporturilor sociale, în modul de înțelegere și interpretare a fenomenelor și evenimentelor pe plan intern și internațional, în promovarea consecvent revoluționară a valorilor socialismului, în combaterea concepțiilor și curentelor de gîndire idealiste.

În condițiile de azi și cu atît mai mult în cele de mîine, cei care fac educație politico-ideologică nu se mai pot baza exclusiv pe cunoștințele acumulate anterior sau pe autoritatea pe care le-o conferă funcția. Cunoștințele se cer permanent înnoite, în pas cu dezvoltarea vieții culturale, științifice, altfel actul educațional riscă să fie plat, amorf, fără audiență, deci ineficient.

În mod deosebit se pune problema asigurării actualității informațiilor, a selectării acestora în funcție de gradul de pregătire a diferitelor categorii socioprofesionale, de vîrstă, înlăturării hotărîte a formulărilor stereotipe sau voit „academice"", lipsite de legătura cu viața, a schematismului și descriptivismului ș.a., care mai mult poluează decît aduc servicii cunoașterii, educației. În etapa pe care o străbate azi omenirea, perisabilitatea unor cunoștințe, permanenta depășire a unor momente de vîrf, îndeosebi din ramurile conducătoare ale dezvoltării producției materiale, dar și în viața spirituală sînt firești. Tocmai de aceea toți oamenii muncii trebuie să dovedească o neîncetată receptivitate față de tot ceea ce este nou, față de tot ceea ce intră în patrimoniul universal al cunoașterii umane, să studieze metodic, temeinic, cu pa-

siune, tot mai bogata și diversa literatură de specialitate și social-politică, să-și îmbogățească necontenit zestrea de cunoștințe, să-și sporească în felul acesta competența, capacitatea de a le aplica în viață, de a-și dezvolta propria putere de creație.

O cerință fundamentală, hotărîtoare a creșterii eficienței propagandei, a întregii activități ideologice, politico-educative, o reprezintă apelul permanent, receptivitatea față de rezultatele obținute în cercetarea științifică în sociologie, psihologie, politologie, în toate sferele științei, capacitatea valorificării acestora în strînsă legătură cu cerințele majore ale producției și educației. Numai astfel se poate asigura desfășurarea unor ample și eficiente activități ideologice, politico-educative care să țină seama de particularitățile psiho-sociale specifice fiecărei categorii și colectivități de oameni ai muncii, de opțiunile, interesele și idealurile acestora, se pot perfecționa formele, mijloacele, canalele de transmitere a informațiilor, poate fi influențată în mod pozitiv transformarea conștiinței socialiste.

Așadar, numai prin imprimarea unui caracter științific revoluționar tuturor activităților politico-educative se poate asigura înlăturarea tendințelor iluministe, dogmele empiriste, festiviste, propaganda poate fi integrată în intimitatea proceselor vieții economico-sociale, în devenirea comunistă a patriei, în transformarea revoluționară a lumii, a societății. Această activitate nu are și nu trebuie să aibă un caracter general, abstract, ci unul concret, științific, revoluționar. Tocmai de aceea se impune perfecționarea acestei activități la nivelul cerințelor și comandamentelor sociale, intensificarea muncii politico-educative directe în vederea extirpării ferme a rebuturilor din munca de educație.

În etapa istorică în care ne aflăm, etapa transpunerii neabătute în viață a Programului partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism, dimensiunea calitativă constituie latura predominantă hotărîtoare în toate sferele vieții economico-sociale, politico-educative. Înfăptuirea deziderateloor noii calități este strîns legată de calitatea factorului uman, de capacitatea acestuia de a gîndi, cunoaște și acționa revoluționar, cu maximum de randament în producție, în viața social-politică a țării. „Trebuie să trecem

la o calitate nouă a activității noastre, atît în domeniul economic, cît și în domeniul conducerii politice a societății. Această nouă calitate trebuie să se exprime în afirmarea cu putere a revoluției tehnico-științifice, a cunoașterii umane în toate sectoarele de activitate. Ea trebuie să se manifeste prin ridicarea nivelului tehnic și a calității tuturor produselor, prin creșterea gradului de calificare și a orizontului de cunoștințe ale maselor largi populare și, pe această bază, prin ridicarea substanțială a productivității muncii" [2].

Conștiința politică reprezintă acea legătură directă între latura teoretică și practica socială, acea limpezime a înțelegerii necesității edificării noii societăți prin participarea directă, nemijlocită a fiecărui om al muncii la înfăptuirea obiectivelor propuse, printr-o atitudine responsabilă, comunistă față de muncă, de sarcinile obștești. Responsabilitatea reprezintă o componentă de bază a conștiinței politice, ea exprimă modul în care fiecare cetățean își înțelege menirea socială, statutul său de proprietar, producător și beneficiar al rezultatelor propriei munci. În documentele partidului nostru și, în principal, în opera teoretică și practică a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, se acordă o mare însemnătate sporirii permanente a responsabilității sociale, politice, care nu înseamnă doar o atitudine înaintată față de muncă, ci cuprinde întreaga problematică social-politică și umană, totalitatea sferelor și împrejurărilor în care acționează oamenii.

Responsabilitatea are un caracter concret, se manifestă prin acțiune, se măsoară prin eficiență atît în producția materială — evident, cea mai importantă și cea mai lesne de observat —, cît și în celelalte domenii ale vieții sociale — învățămînt, știință, cultură, sănătate ș.a. —, care, prin rezultatele și efectele lor influențează direct sau indirect, nemijlocit sau mijlocit, în prezent sau în viitorul apropiat, înfăptuirea sarcinilor cuprinse în Programul partidului.

Responsabilitatea se găsește într-o strînsă relație cu gradul de cunoaștere și de investigare a realităților, cu intensitatea și eficiența participării cadrelor de conducere,

[2] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare cu prilejul conferirii titlului de doctor în științe politice și de doctor în economie*, 24 ianuarie 1978, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 15, București, Editura politică, 1978 p. 420.

a celorlalți oameni ai muncii la elaborarea deciziilor (opțiune pentru cele mai corespunzătoare variante — strategii, tactici — raportate la exigențele vieții materiale și spirituale contemporane, la cerințele și posibilitățile existente), la mobilizarea tuturor forțelor și energiilor în vederea înfăptuirii lor în practică.

În fapt, educația oamenilor muncii în spiritul răspunderii comuniste față de îndeplinirea sarcinilor trebuie să se regăsească calitativ superior, diferențiat, în totalitatea acțiunilor întreprinse. În esența lor, activitățile politico-ideologice, cultural-educative, științifice, profesionale trebuie să se adreseze atît gîndirii cît și acțiunii sociale, intereselor generale și celor individuale, voinței, trebuințelor, sentimentelor, idealurilor oamenilor, în așa fel încît să-i ajute să înțeleagă și să-și însușească în mod liber, conștient, normele, principiile și necesitățile societății, să-și formeze convingeri, răspunderi și motivații de acțiune responsabilă, transformatoare.

În consecință trebuie subliniat faptul că numai în măsura în care responsabilitatea, convingerile politice se clădesc pe opțiuni și motivații ideologice, științifice, afective, ele au forță și eficiență, amplifică eforturile creației, participării prin mecanismele și pîrghiile democrației socialiste, ale tuturor categoriilor de oameni, indiferent de naționalitate, la conducerea și rezolvarea treburilor de stat și obștești, generează entuziasm și devotament pentru apărarea și dezvoltarea cuceririlor revoluționare, a suveranității și independenței naționale.

2. Perfecționarea organizării și conducerii unitare a activității politico-ideologice și cultural-educative de către organele și organizațiile de partid

Munca politico-educativă de masă se concretizează în funcțiile pe care le îndeplinește. Astfel, una din principalele funcții ale sale o reprezintă informarea maselor, popularizarea și explicarea operativă în rîndul acestora a hotărîrilor și măsurilor nou adoptate pe linie de partid și de stat, a evenimentelor politice interne și externe.

Altă funcție a muncii politico-educative este cea instructiv-formativă, care contribuie la ridicarea nivelului general

de cunoaștere, la formarea unor convingeri și idealuri de viață comunistă, la stimularea voinței și hotărîrii de acțiune, la modelarea omului nou, constructor activ al socialismului și comunismului.

Munca politico-educativă are și o importantă funcție de promovare a spiritului revoluționar. În acest sens ea militează pentru cultivarea atitudinii comuniste față de munca și avutul obștesc, pentru promovarea noului, contribuie la cunoașterea și generalizarea experienței pozitive valoroase, la combaterea fenomenelor negative, a conservatorismului și birocratismului, a atitudinilor retrograde în muncă și comportare, la educarea oamenilor în spiritul eticii și echității socialiste.

Munca politică trebuie să fie organic ancorată în realitățile concrete, în preocupările actuale ale oamenilor muncii și să acționeze convergent cu celelalte forme și mijloace educaționale spre atingerea țelului major al formării omului nou cu o înaltă conștiință socialistă. Numitorul comun al activității politico-educative, la toate nivelurile, îl constituie convingerea, influențarea, mobilizarea și organizarea maselor de oameni ai muncii la activitatea conștientă de înfăptuire a obiectivelor concrete ale construcției socialiste.

Munca politico-educativă trebuie să țină seama de faptul că în comportamentul oamenilor se manifestă diferite atitudini, mentalități, concepții, interese, individuale sau de grup, care pot da naștere unor opinii și conduite diverse. Rezultatele în munca politică sînt cu atît mai eficiente, mai trainice, cu cît acestea acționează mai concret asupra resorturilor psihologice ale oamenilor, cum ar fi dorința sau voința de a înfăptui sarcinile, spiritul de investigație, hotărîrea de a învinge anumite greutăți, intransigența și combativitatea față de lipsuri, conștiința responsabilității comuniste.

Pornind de la aceste funcții, munca politico-educativă de masă este îndreptată cu prioritate spre realizarea următoarelor obiective : popularizarea și explicarea în rîndul oamenilor muncii a documentelor partidului și statului nostru, a politicii interne și externe a României ; mobilizarea oamenilor muncii la realizarea sarcinilor economice ; promovarea în întreaga viață socială a principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității

socialiste ; educarea tuturor cetățenilor patriei în spiritul întrajutorării tovărășești, al colectivismului ; educarea maselor în spiritul respectării legalității socialiste, al patriotismului revoluționar și al solidarității internaționale, al umanismului revoluționar.

Educarea materialist-științifică a maselor, formarea unei concepții materialist-dialectice despre lume, răspîndirea cunoștințelor științifice în rîndul cetățenilor reprezintă o sarcină de mare actualitate a muncii politico-educative, a tuturor factorilor educaționali. Prejudecățile mistice, superstițiile, vin într-o flagrantă contradicție cu noile cuceriri ale rațiunii umane contemporane. Gradul de civilizație se măsoară azi și după gradul cunoștințelor științifice ale maselor, după capacitatea lor de interpretare materialist-dialectică a fenomenelor naturale și sociale și posibilitatea lor de a interveni pentru a-și modifica condițiile de viață.

Se consideră uneori greșit că din moment ce în condițiile societății noastre religia nu are o bază socială, o clasă exploatatoare ale cărei interese să le slujească, ea și-ar fi pierdut caracterul dăunător, rămînînd doar o formulă de cultură primitivă și deci anacronică. Religia continuă să mijlocească înstrăinarea spirituală a unor oameni care nu s-au integrat pe deplin noilor condiții de viață. În măsura în care cetățenii sînt influențați de concepții mistice retrograde, ei neglijează îndatoririle sociale, nu-și dăruiesc total talentul și energia operei de construcție socialistă.

O mare importanță pentru desfășurarea unei eficiente activități politico-educative o are varietatea formelor și mijloacelor folosite în munca directă cu masele. Succesul sau insuccesul muncii politico-educative depinde, în mare măsură, de modalitățile, formele și mijloacele folosite de organele și organizațiile de partid, de toți factorii educaționali.

Adunările generale ale comuniștilor, ale organizațiilor obștești, ale oamenilor muncii precum și crearea de către factorii responsabili a condițiilor necesare pentru petrecerea timpului liber și educarea revoluționară a oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, îndeosebi a tineretului, reprezintă cadru propice de manifestare concretă a muncii politico-educative.

Informarea politică a tuturor oamenilor muncii reprezintă o altă formă a muncii politice de masă. Utilizînd această formă, organele și organizațiile de partid, de masă și obștești, informează oamenii muncii cu principalele probleme ale politicii interne și externe a partidului și statului nostru, explică și popularizează conținutul documentelor de partid și de stat nou apărute, fac cunoscute colectivelor de muncă sarcinile ce rezultă din aceste documente. Pentru a-și atinge pe deplin scopul, informarea politică trebuie să se caracterizeze prin operativitate, veridicitate, să se desfășoare diferențiat, să țină seama de nivelul de pregătire politică, profesională și de domeniile în care își desfășoară activitatea oamenii cărora li se adresează. În același timp, este necesar ca informarea politică să fie realizată, în primul rînd, de cadrele cu munci de răspundere din organele de partid și de stat, de către cele mai competente cadre din economie, știință, cultură, din conducerea organizațiilor de masă și obștești.

O mare importanță în activitatea politico-educativă de masă are munca de la om la om, desfășurată prin intermediul activului de partid, al lectorilor, propagandiștilor, cadre bine pregătite și care cunosc temeinic problemele din unitățile respective.

Gazetele de perete și cele satirice sînt și ele mijloace ale muncii politice de masă. Cu ajutorul acestora se evidențiază aspectele pozitive și negative din activitatea colectivelor de oameni ai muncii, se popularizează metodele valoroase folosite în producție, și se critică manifestările negative, lipsa de răspundere, risipa, chiulul, goana după a lua cît mai mult de la societate și a da cît mai puțin.

O altă formă a muncii politico-educative o reprezintă propaganda vizuală. Prin mijloacele sale specifice propaganda vizuală are un rol însemnat în acțiunea de informare și formare a oamenilor muncii, de popularizare și generalizare a experienței pozitive, a realizărilor și atitudinilor înaintate în muncă și în combaterea stărilor de lucruri negative. Bine concepută și orientată, imprimîndu-i-se un caracter concret, operativ și o funcționalitate practică, propaganda vizuală devine un instrument util și eficient al activității organelor și organizațiilor de partid, sindicat și al consiliilor oamenilor muncii.

Stațiile de amplificare și centrele de radioficare sînt, de asemenea, mijloace importante de informare a maselor de oameni ai muncii. Emisiunile cărora trebuie să li se asigure un conținut corespunzător exigențelor actuale trebuie să cuprindă o sferă largă de informații, comunicări, expuneri pe teme educative, de popularizare și generalizare a experienței pozitive, a documentelor de partid și de stat nou apărute, a problemelor economice, politice și sociale specifice comunei, orașului, întreprinderii.

În munca politico-educativă, organizațiile de partid, Frontul Democrației și Unității Socialiste, Consiliile oamenilor muncii, organizațiile U.T.C. și de sindicat, folosesc și alte forme și mijloace cum sînt consfătuiri de producție, mese rotunde, brigăzile artistice de agitație, consfătuirile și schimburile de experiență, sesiuni științifice, cinecluburi etc. Toate la un loc alcătuiesc un sistem de metode la îndemîna organelor de partid prin care desfășoară o vastă și variată muncă de influențare și mobilizare a maselor, se înfăptuiește Programul partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

BIBLIOGRAFIE

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la Congresul al XII-lea al P.C.R.*, București, Editura politică, 1979, p. 80—89.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare cu prilejul conferirii titlului de doctor în științe politice și economice*, 24 ianuarie 1978, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 15, București, Editura politică, 1978, p. 420.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R.*, 5—7 septembrie 1979, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 18, București. Editura politică, 1979, p. 420.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la deschiderea Forumului tineretului*, 5 mai 1980, București, Editura politică, 1980.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la solemnitatea înmînării noilor carnete de partid tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, celorlalți tovarăși, membri ai Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R.*, „Scînteia" din 29 mai 1980.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 32—42.

Tema : **Materialismul dialectic și istoric, socialismul științific — concepția ideologică a Partidului Comunist Român. Programul P.C.R., politica partidului — chintesența materialismului dialectic și istoric aplicat creator la condițiile României. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind înarmarea comuniștilor, a masei oamenilor muncii cu ideologia partidului nostru, cu Programul său, cu politica sa internă și externă**

Planul temei

1. Materialismul dialectic și istoric, socialismul științific — concepția ideologică a Partidului Comunist Român.
2. Programul P.C.R., politica partidului nostru — chintesența materialismului dialectic și istoric aplicat creator la condițiile României.
3. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid în înarmarea comuniștilor, a masei oamenilor muncii cu Programul P.C.R., cu politica sa internă și externă.

TEZE

1. Materialismul dialectic și istoric, socialismul științific — concepția ideologică a Partidului Comunist Român

La baza întregii activități politico-ideologice și cultural-educative desfășurate de Partidul Comunist Român se află materialismul dialectic și istoric, socialismul științific, Programul partidului, operele tovarășului Nicolae Ceaușescu, întruchipare vie a teoriei revoluționare creatoare în România.

Materialismul dialectic și istoric este filozofia revoluționară a proletariatului, concepția despre lume și viață a Partidului Comunist Român. „Baza ideologică a partidului — se arată în Programul partidului — este materialismul dialectic și istoric, socialismul științific, teoria marxist-leninistă care pornește de la practică și de la adevărurile universal valabile și constituie o călăuză vie

în acțiune, în lupta pentru transformarea revoluționară a societății" [1].

În documentele fundamentale, programatice ale partidului este evidențiată semnificația majoră a concepției filozofice materialist-dialectice și istorice pentru toate domeniile activității revoluționare, constructive ale poporului nostru.

Materialismul dialectic și istoric, socialismul științific își găsesc expresia concretă în întreaga gîndire teoretică, ideologică și politică a Partidului Comunist Român, reflectată în documentele sale, în cuvîntările de excepțională valoare teoretică și practică ale secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Concepția materialist-dialectică și istorică, socialismul științific reprezintă nu numai o explicație a realității naturale și sociale, ci și o concepție transformatoare a societății, a raporturilor dintre oameni și, în acest sens, un instrument de luptă revoluționară. Dezvăluind cauzele și esența fenomenelor naturii, societății și gîndirii, concepția revoluționară a partidului arată oamenilor muncii modul în care trebuie să acționeze pentru a transforma natura, societatea, potrivit intereselor și năzuințelor lor.

Socialismul reprezintă creația conștientă a maselor. Aceasta înseamnă cunoașterea științifică a legilor dezvoltării sociale, analiza obiectivă, multilaterală a tendințelor și posibilităților existente, descoperirea și rezolvarea contradicțiilor care apar în procesul complex de edificare a noii societăți.

Istoria a demonstrat că superioritatea materialismului dialectic și istoric, a socialismului științific constă în reflectarea adecvată a realității, în puterea de previziune a evenimentelor și în capacitatea de mobilizare a maselor largi, a tuturor forțelor lumii. Concepția materialist-științifică a partidului nostru este cel mai eficace instrument prin care gîndirea poate fi pusă în slujba transformării revoluționare a societății.

Materialismul dialectic și istoric, socialismul științific înseamnă și o viziune dinamică asupra lumii, deschiderea la nou, darul previziunii științifice, încrederea nemărginită în capacitatea gîndirii umane. „Nu există fenomene ce

[1] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 153.

nu pot fi cunoscute — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu —, ci numai care nu au fost încă cunoscute, dar pot și vor fi cunoscute prin munca și gîndirea omului, aceasta asigurînd totodată transformarea înnoitoare a naturii și societății, progresul și dezvoltarea civilizației umane“ [2].

Forța transformatoare a concepției revoluționare a partidului rezidă în caracterul ei creator, novator. Teoria noastră revoluționară este o știință vie care se dezvoltă și se îmbogățește necontenit, sintetizînd experiența istoriei și concluziile dezvoltării sociale. Spre deosebire de alte concepții filozofice și politice, materialismul dialectic și istoric, socialismul științific nu este o concepție închisă, încheiată odată pentru totdeauna, ea nu este o dogmă, nu poate elabora scheme valabile în orice condiții și pentru orice etapă, ca este o călăuză în acțiune. Filozofia noastră revoluționară nu este doar un ansamblu de enunțuri teoretice. Ea reprezintă un mod de a gîndi și de a acționa, o atitudine față de creația teoretică și față de activitatea practică. Ea este simultan o teorie, o metodă, un ideal și un program de acțiune.

2. Programul P.C.R., politica partidului nostru — chintesența materialismului dialectic și istoric aplicat creator la condițiile României

Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, adoptat de Congresul al XI-lea al partidului, reprezintă carta de bază ideologică, teoretică și politică a comuniștilor români, a întregului nostru popor.

În fundamentarea și elaborarea Programului, în stabilirea liniei generale și a direcțiilor principale de acțiune în vederea transformării revoluționare a societății, a edificării socialismului și comunismului, o contribuție nemijlocită, de inestimabilă valoare teoretică și practică a avut secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Programul partidului, rod al abordării creatoare a problemelor dezvoltării social-politice și economice a țării noastre, stabilește într-o perspectivă cuprinzătoare și unitară, pentru o perioadă de 20—25 ani, strategia generală și orientările tactice ale politicii interne și externe a partidului și statului, direcțiile fundamentale ale dezvoltării societății românești pe drumul socialismului și comunismului. Concluziile, obiectivele și previziunile Programului pornesc de la realitățile economico-sociale concrete ale țării noastre, precum și de la marile procese și transformări care au loc în lumea contemporană, în dezvoltarea generală a societății umane.

Programul Partidului Comunist Român reprezintă o sinteză magistrală a activității teoretice creatoare, novatoare a partidului, o contribuție la îmbogățirea patrimoniului teoriei materialismului dialectic și istoric, a socialismului științific cu noi teze privind stadiile de evoluție ale procesului trecerii de la capitalism la comunism. El definește etapele succesive ale transformării revoluționare a societății românești, fundamentează științific principiile de bază ale societății socialiste multilateral dezvoltate — ca fază superioară a socialismului —, precum și o serie de procese esențiale ale trecerii spre comunism și trăsături ale fizionomiei orînduirii comuniste. Programul promovează soluții originale privind dezvoltarea și modernizarea forțelor de producție pe baza cuceririlor revoluției tehnico-științifice, modalități de realizare a bazei tehnico-materiale a socialismului, în condițiile necesității protejării mediului înconjurător, raportul dintre fondul de consum și fondul de dezvoltare, precum și alte concepte fundamentale privitoare la sporirea eficienței activității economice. Într-o concepție dialectică este abordată problema perfecționării relațiilor de producție, a relațiilor sociale, în general, a suprastructurii socialiste, a sistemului politic socialist, a rolului conducător al partidului în etapa actuală, rolul statului, al organizațiilor de masă și obștești, rolul primordial al clasei muncitoare în conducerea societății, în cadrul adîncirii continue a democrației socialiste. O deosebită importanță prezintă analiza rolului națiunii în prezent și în perspectiva dezvoltării sociale, principiile politicii naționale a P.C.R., perspectivele naționalităților în socialism. În același spirit novator sînt abordate : rolul activ și dinamizator al conștiinței socialiste ca forță motrice a dezvoltării socialismului, activitatea ideologică și munca politico-educativă, afirmarea multilaterală a personalității umane, a umanismului revoluționar, promova-

[2] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 33.

rea și generalizarea în întreaga viață socială a normelor eticii și echității socialiste.

Ținînd cont de unitatea dialectică dintre sarcinile naționale și cele internaționale Programul stabilește și direcțiile politicii externe a partidului și statului nostru pe baza analizei materialist-dialectice a profundelor schimbări care au loc în viața social-politică a omenirii, a tendințelor dezvoltării mondiale, a cursului evenimentelor internaționale. Programul partidului contribuie la elucidarea teoretică a contradicțiilor fundamentale care se manifestă în lumea contemporană, oferind pe această bază o largă perspectivă revoluționară în lupta pentru instaurarea pe plan mondial a noii ordini economice și politice internaționale, a unei lumi a dreptății naționale și sociale, a păcii și colaborării între popoare.

Programul are un rol de o importanță deosebită în ridicarea nivelului politic și ideologic al maselor, în creșterea combativității revoluționare a partidului, în îndeplinirea rolului său de forță politică conducătoare a societății. Prin bogăția sa teoretică și prin indicațiile sale de ordin practic, Programul dă posibilitate partidului, întregului popor să acționeze eficient pentru soluționarea problemelor tot mai complexe care apar în procesul edificării socialismului, al transformărilor revoluționare pe plan național și internațional și care cer un răspuns clar, întemeiat pe principiile ideologiei clasei muncitoare — materialismul dialectic și istoric, socialismul științific.

Aplicînd creator adevărurile generale, universal valabile la condițiile istorice, sociale și naționale concrete din țara noastră Programul P.C.R., întreaga politică internă și externă a partidului reprezintă chintesența materialismului dialectic și istoric aplicat creator la condițiile României.

Viața, practica socială au demonstrat, în anii care au trecut de la adoptarea Programului partidului, justețea prevederilor cuprinse în acest document. „Putem spune că remarcabilele realizări ale actualului cincinal — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XII-lea al partidului — reprezintă o importantă etapă în transpunerea în viață a Programului partidului și ne dau garanția înaintării ferme și în ritm susținut a țării pe drumul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și comunismului" [3].

[3] *Op. cit.*, p. 20.

În același timp, Partidul Comunist Român, conducîndu-se neabătut după concluziile și orientările cuprinse în Program a ținut permanent seama de transformările revoluționare petrecute în societatea românească și în viața internațională, trăgînd concluziile corespunzătoare pentru activitatea din fiecare etapă de dezvoltare. În acest spirit novator partidul nostru, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au promovat cu îndrăzneală și cutezanță comunistă noul în toate domeniile de activitate, au dezvoltat, perfecționat și îmbogățit în continuare teoria noastră revoluționară. Un asemenea exemplu ni-l oferă documentele Congresului al XII-lea al partidului care constituie o reală dezvoltare creatoare a Programului partidului. Raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu prezentat la Congres ne îndeamnă să facem din concepția revoluționară a partidului flacăra vie care să lumineze întregul drum al societății, întreaga viață a oamenilor, astfel ca în tot ce întreprindem să palpite spiritul și elanul revoluționar, izvorul nesecat al faptelor noastre de azi și de mîine.

Caracterul științific, creator și realist, umanismul și democratismul consecvent, fidelitatea față de interesele, năzuințele și aspirațiile poporului au conferit politicii partidului forța de atracție și prestigiul de care se bucură în rîndul maselor. În ea găsim răspunsuri științifice la problemele complexe cu care se confruntă societatea noastră, la înțelegerea perspectivei dezvoltării istorice, la descifrarea proceselor și fenomenelor lumii contemporane.

3. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid în înarmarea comuniștilor, a masei oamenilor muncii cu Programul P.C.R., cu politica sa internă și externă

Caracterul de proces istoric conștient al dezvoltării noii orînduiri face ca amploarea și ritmul progresului social să depindă într-o mare măsură de nivelul de cunoștințe politico-ideologice, științifice și culturale al maselor. Numai astfel fiecare cetățean va acționa în mod conștient și liber pentru a contribui la progresul general al societății.

Formarea omului nou, constructor al socialismului și comunismului, impune așezarea la baza întregii activități educative a Programului Partidului Comunist Român, a

politicii științifice a partidului nostru. Însușirea politicii partidului devine unul din aspectele caracteristice ale noului tip de personalitate ce se formează în condițiile noii orînduiri. Iată de ce statutul Partidului Comunist Român situează la loc de frunte îndatorirea fundamentală a fiecărui membru de partid de a-și ridica necontenit nivelul politic și ideologic, de a-și însuși concepția ideologică a partidului, materialismul dialectic și istoric, linia politică generală internă și externă, directivele și hotărîrile partidului.

Omul societății noastre trebuie să fie un bun specialist, dar, în același timp, și un om politic, un militant revoluționar pentru progresul continuu al patriei noastre. De aici și necesitatea înaltei pregătiri politico-ideologice, cerința dezvoltării permanente a gîndirii politice a maselor. Printre obligațiile înscrise în cadrul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste se subliniază datoria politică și morală a membrilor de partid și uteciștilor de a-și însuși materialismul dialectic și istoric, concepția revoluționară despre lume și viață a proletariatului, Programul Partidului Comunist Român, care constituie aplicarea creatoare a marxism-leninismului la condițiile concret istorice ale țării noastre și care dă o perspectivă clară luptei pentru edificarea orînduirii socialiste și comuniste în România. Toți comuniștii sînt datori să fie propagandiști neobosiți ai politicii partidului, să contribuie activ la elaborarea și dezbaterea hotărîrilor de partid și de stat, să lupte cu fermitate și spirit de abnegație pentru traducerea lor în viață.

Însușirea politicii partidului nu trebuie să se oprească la explicarea fenomenelor, ci trebuie să ajute la elaborarea de soluții, de noi cunoștințe, să ne călăuzească în organizarea activității conștiente a oamenilor muncii pentru rezolvarea problemelor complexe cu care se confruntă în sectorul lor de activitate. Această idee a fost puternic afirmată de către tovarășul Nicolae Ceaușescu: „mai mult ca oricînd avem nevoie de activiști, de cadre de partid și de stat, de comuniști care să fie pătrunși de spiritul revoluționar, să fie stăpîni pe concepția materialist-dialectică și istorică despre lume și să acționeze în concordanță cu legitățile generale, punînd întotdeauna accentul pe aplicarea acestora la condițiile concrete ale

etapei respective, ale țării noastre" [4]. Teoria revoluționară este menită să ajute nu numai la cunoașterea lumii, ci și la înarmarea tuturor comuniștilor cu cunoștințele necesare desfășurării acțiunii conștiente de transformare a societății. Deci studierea și însușirea politicii partidului reprezintă doar un aspect, cel al cunoașterii care trebuie corelat dialectic cu cel al acțiunii practice, militante.

Însușirea și aplicarea politicii partidului pe baza cunoașterii temeinice a realității are ca rezultat formarea unei conștiințe politice înaintate, dimensiune fundamentală a omului societății socialiste. Profilul politic al omului nou, constructor activ și conștient al unei societăți noi se caracterizează prin unitatea dintre idee și fapte. Datoria patriotică a fiecărui comunist, a fiecărui cetățean al societății noastre este de a-și dărui întreaga energie, pricepere și pasiune pentru aplicarea în viață a politicii partidului, pentru triumful idealurilor socialismului și comunismului pe pămîntul României. Nivelul conștiinței politice trebuie să-l constituie gradul participării la opera constructivă, angajarea conștientă și contribuția activă la progresul social-economic și cultural al națiunii noastre socialiste. În prezent rezolvarea oricărei sarcini politice și economice depinde într-o măsură hotărîtoare de creșterea conștiinței socialiste a maselor. Experiența dovedește că o conștiință tot mai înaltă, un orizont politic, ideologic și cultural tot mai larg duc la înțelegerea mai temeinică de către oamenii muncii a însemnătății obiectivelor stabilite de partid, la creșterea capacității lor de a contribui activ la construcția socialistă.

A fi comunist, luptător revoluționar, înseamnă să cunoști, să fii conștient de scopul, țelurile și idealurile partidului cuprinse în documentele sale programatice, să poți, în cunoștință de cauză, să acționezi pentru înfăptuirea lor.

În condițiile actuale, organele și organizațiile de partid trebuie să acorde o atenție deosebită, permanentă ridicării nivelului politico-ideologic al membrilor de partid, sporind eficiența propagandei de partid, a informărilor politice, învățămîntului politico-ideologic, propagandei prin conferințe, predării științelor sociale. Înlăturînd forma-

[4] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru cu activiștii și cadrele din domeniul educației politice, al propagandei și ideologiei*, 9 septembrie 1977, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, Editura politică, București, 1977, p. 736.

lismul, schematismul, tendințele de abordare generală, abstractă a problemelor teoretice rupte de preocupările concrete ale colectivelor de muncă, vom asigura activității politice conținut și eficiență. În același timp este necesar ca activitatea de propagandă să informeze operativ pe comuniști cu mutațiile care se petrec în viața internă și internațională, cu aprecierile partidului nostru privind tendințele ce se manifestă în gîndirea socială și politică contemporană.

Însușirea politicii partidului trebuie să determine formarea unei gîndiri creatoare a comuniștilor, să le dezvolte simțul noului, spiritul combativ militant și intransigent față de tot ceea ce este vechi, perimat, față de neajunsurile existente în colectivele de muncă, în comportarea și mentalitatea unor indivizi. „Sarcina centrală a partidului pentru perioada următoare — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — este ridicarea întregii propagande la nivelul marilor realizări obținute în opera de construcție socialistă, transformarea într-o măsură și mai mare a ideologiei noastre revoluționare, a muncii educative într-o puternică forță de mobilizare și dinamizare a energiilor creatoare ale întregului nostru popor" [5]. Astfel, îmbinînd într-o unitate organică analiza științifică a realității cu activitatea practic transformatoare, activitatea politico-educativă dobîndește un profund caracter militant, revoluționar.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 21—26 ; 107 ; 153—160 ; 165—166 ; 214—216.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 14 ; 43—46 ; 80—89.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 63—69 ; 76—80 ; 93—97.

[5] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 82.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru cu activiștii și cadrele din domeniul educației politice, al propagandei și ideologiei*, 9 septembrie 1977, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, București, Editura politică, 1977, p. 732—742 ; 753—770.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la Comitetul Central al Partidului Comunist Român*, 7 septembrie 1979, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 18, București, Editura politică, 1979, p. 682—694.

Tema : **Făurirea omului nou, înzestrat cu o conștiință înaintată, revoluționară, constructor al societății socialiste și comuniste — țel fundamental al întregii activități ideologice, politice și educative a P.C.R. Sarcinile ce revin în acest scop organelor și organizațiilor de partid**

Planul temei

1. Socialismul — condiție fundamentală a afirmării plenare a omului.
2. Umanismul socialist și adevărata bogăție umană.
3. Revoluția umanistă și întemeierea științifică a nevoilor, a trebuințelor.
4. Formarea și perfecționarea omului nou — obiectiv fundamental al activității politico-educative.

TEZE

1. Socialismul — condiție fundamentală a afirmării plenare a omului

Un semn de maturitate și tărie morală pentru o societate este capacitatea de a-și privi și proiecta cu încredere viitorul, de a-l construi ținînd seama de exigențele *revoluției științifice-tehnice* dar și de cele ale unei *revoluții umaniste*. O istorie a României postbelice și a Partidului Comunist Român va trebui să marcheze ca o etapă distinctă aceea care începe cu Congresul al IX-lea și care se caracterizează în principal prin elaborarea unor strategii ale dezvoltării ce armonizează valorile științificului și teh-

nicului cu cele ale umanismului, valorile patriotice ale tradiției cu cele ale modernizării, valorile naționale cu cele universale-progresiste ale culturii, cerințele *cunoașterii științifice* cu cele ale *conștiinței morale*. Documentele partidului din această perioadă, înainte de toate Programul partidului, operele secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, configurează o etapă hotărîtoare în edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate și a premiselor trecerii la comunism; este totodată o etapă superioară în *realizarea idealului comunist al omului, în revoluționarea structurilor materiale și spirituale ale condiției umane*.

Umanismul, ca sinteză de gînd și de faptă, de gîndire și de acțiune revoluționară, reprezintă o caracteristică fundamentală a politicii partidului. A face din om valoare supremă, obiectiv programatic fundamental, înseamnă a subordona în chip conștient întreaga dezvoltare economică, socială și culturală binelui și fericirii omului, creării condițiilor optime pentru ca fiecare om al muncii să devină o *personalitate activă*, să-și valorifice aptitudinile, talentele, potențialul de creativitate de care dispune.

Cînd spunem că socialismul reprezintă o societate mai dreaptă și mai umană, aceasta nu este o simplă formulă propagandistică, ci un adevăr științific, ale cărui premise se află în acea transformare revoluționară a societății care este lichidarea exploatării și a claselor exploatatoare. În concepția și practica revoluționară a partidului nostru, umanismul vizează nu numai creșterea sistematică a nivelului de trai dar și *formarea omului nou*, cu o înaltă conștiință socialistă, făurirea unui nou tip de civilizație, o calitate superioară a vieții. „Noi considerăm și am considerat întotdeauna — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — că menirea istorică a socialismului este nu numai de a elibera omul de asuprire și exploatare, de a asigura bunăstarea lui materială, ci de a făuri o civilizație spirituală superioară, care nu se poate realiza decît prin formarea unui om nou, cu o înaltă conștiință și pregătire culturală și profesională, cu un profil moral-politic înaintat." [1]

O societate dreaptă și umană, în care fiecare om să aibă și dreptul și posibilitatea reală (condițiile necesare) de a

[1] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, București, Editura politică, 1972, p. 628—629.

cuceri pentru sine și pentru ai săi o viață demnă și fericită nu se instituie automat, printr-un fel de generație spontanee, ca efect al unor legi de expropriere și naționalizare. Ea este, dimpotrivă, rezultatul unui îndelungat proces de construcție și reconstrucție conștientă a societății și a omului. Respectul pentru noblețea umană ca potențial de gîndire și simțire a constituit în toată istoria trecută a civilizației un deziderat utopic, un vis; el devine realitate socială, principiu de *atitudine etică* și de *politică comună* abia în socialism, unde omul — nu omul în general, ci omul concret, muncitor cu mintea și brațele, omul ca erou civilizator multiplicat în proporții de masă — este realmente *valoare supremă* iar respectul pentru *noblețea umană* devine un criteriu al umanismului în acțiune.

În concepția partidului nostru, noua civilizație pe care o edificăm trebuie să ducă la lichidarea tuturor acelor contraste și rupturi în condiția umană, ceea ce devine cu putință numai făcînd din umanismul potențial, intrinsec al orînduirii socialiste, un umanism activ, o constantă a întregii politici — economice, culturale, demografice, ecologice, energetice — un permanent criteriu de judecată critică a faptelor și proiectelor noastre. Și astfel socialismul devine prima societate din istorie în care dimensiunea antropologică a condiției umane se armonizează cu cea sociologică, în care însuși dezideratul umanist al perfectibilității naturii umane (un postulat teoretic-abstract al școlilor umaniste din trecut) devine obiectivul fundamental al acțiunii sociale, finalitatea ultimă a tuturor planurilor de dezvoltare socială. Ideea că respectul pentru noblețea omului și valorizarea activă a potențialului naturii umane devine în socialism politică de stat și de partid este admirabil exprimată de tovarășul Nicolae Ceaușescu la *Congresul Educației Politice și al Culturii Socialiste*: „În esență, noi, comuniștii, ne propunem, de fapt, să venim — dacă se poate spune astfel — în sprijinul naturii, care a sintetizat în om forma superioară de organizare a materiei, acționînd prin toate mijloacele pentru stimularea însușirilor celor mai nobile ale acestuia, pentru dezvoltarea sensibilității sale, a dorinței și voinței de autodepășire, pentru amplificarea continuă a cunoașterii sale, pentru împlinirea visurilor sale celor mai cutezătoare de progres, dreptate și fericire... Înțelegînd și stăpînind legile naturii,

acționînd totodată pentru a le pune în serviciul omului — adică a tot ceea ce a creat mai bun natura. Noi ne propunem acum să perfecționăm produsul cel mai înalt al naturii — omul, creatorul a tot ceea ce există în societate !" [2]

2. Umanismul socialist și adevărata bogăție umană

Marx numea societatea socialistă fără clase „umanitatea socială" sau societatea umană în care producătorii uniți își produc *conștient* propria lor lume și propria lor formă de viață, se creează pe ei înșiși ca ființe umane. Bogăția nu mai este apreciată după criteriile egoismului și inegalității, ca un factor de diminuare și înstrăinare, ci ca expresie deplină a potențialității umane. Bogăția umană este emancipată de instinctul de posesiune și corelată cu o scară de valori care neagă fetișismul tehnic, înstrăinarea economică și morală.

În socialism se statornicește și se asigură *caracterul social* al muncii și nevoilor umane. Munca a avut întotdeauna caracter social dar în trecut acesta se constituia oarecum exterior și spontan ca un factor necesar dar alienat al producției. În socialism *socialitatea muncii* presupune participare conștientă, cooperarea și solidarizarea unor indivizi autonomi, subiectul muncii fiind producătorul liber.

Omul mutilat sufletește prin acțiunea dezumanizantă a relațiilor de exploatare nu poate fi o *individualitate* autentică, liberă, un adevărat *om social* deoarece omul se cunoaște și se valorizează pe sine numai în măsura în care îi cunoaște pe ceilalți, se integrează în lume — o lume care să nu-i fie străină, ostilă, o lume formată din *oameni-personalitate* și nu din *oameni-standard*.

Socialismul îmbină latura *obiectivă* cu cea *subiectivă* într-un complex proces de umanizare nu numai a naturii dar și a societății și omului. *Omul total*, ca *subiect istoric liber* și ca *putere universală*, devine *modelul uman* al viitoarei societăți. Prin ideea omului total, Marx a anticipat posibilitatea unei transformări structurale a societății, făcînd posibilă munca nealienată și o armonie nouă între

[2] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 134—135.

indivizi și societate, crearea omului ca o adevărată „ființă a speciei".

Socialismul e singura orînduire ce poate realiza o *revoluție a condiției umane* — alternativă necesară și salvatoare față de pericolele tehnocratice dezumanizante ale unei civilizații în care revoluția științifică și tehnică nu scade ci sporește decalajul dintre săraci și bogați (pe plan intern și internațional), nu rezolvă ci complică și mai mult numeroasele stări de criză.

3. Revoluția umanistă și întemeierea științifică a nevoilor, a trebuințelor

Printre conceptele de mare însemnătate și bogăție teoretică elaborate de gînditorul politic umanist care este președintele României aș aminti pe cele de *revoluția umanistă* și de *civilizație spirituală superioară*. O revoluție umanistă este tocmai aceea care — pe temeiul desființării exploatării și al instaurării unei noi orînduiri — își propune și urmărește cu consecvență transformarea revoluționară a statutului existențial și a conștiinței oamenilor, a laturilor obiective ca și a celor subiective ale vieții lor. O revoluție umanistă este aceea în care toate mijloacele de acțiune, în toate sferele de activitate — de la agregate și mașini, pînă la diverse forme de organizare și instituționalizare, crearea și difuzarea unui tot mai bogat set de valori spirituale — sînt subordonate omului, bunăstării și fericirii sale, înfloririi multilaterale a personalității sale. Oamenii nu mai sînt simpli beneficiari pasivi, ba chiar manipulați ai unei societăți de consum, ci participanți activi la viața social-politică și culturală a țării.

Ideea lui Marx despre omul total al comunismului este renăscută în politica umanistă a partidului și statului nostru, în concepția umanistă a tovarășului Nicolae Ceaușescu despre caracterul multilateral al reconstrucției societății și omului, despre civilizația comunistă ca o civilizație spirituală superioară. Președintele țării a restabilit, în gîndirea și acțiunea sa, esența umanistă a învățăturii umaniste ; și a făcut-o într-un chip original, ținînd seama de transformările fundamentale ale lumii contemporane, îndeosebi de implicațiile și consecințele celor două mari revoluții, de tradițiile, trăsăturile specifice, de aspirațiile și tendințele cele mai înaintate ale civilizației românești. Se atrage

atenția, și nu odată, asupra faptului că fiecare om are individualitatea și personalitatea sa bine distinctă. De aceea, înarmîndu-i pe oameni cu cele mai înaintate cuceriri ale cunoașterii, trebuie să dezvoltăm valorile morale și virtuțile umane specifice fiecărui cetățean, în strînsă concordanță însă cu gîndirea filozofică și etica socială revoluționară, caracteristice orînduirii noastre noi. Desigur, nu este vorba de uniformizarea omului, ci de formarea unui om de omenie, cu o pregătire multilaterală, a unui comunist de omenie și de crearea condițiilor celor mai propice ca omul să se poată manifesta plenar în toate domeniile vieții sociale.

Reținem din aceste cuvinte nu numai refuzul unilateralității și uniformizării, trăirea și funcționarea solidară a valorilor dar mai ales armonizarea valorilor *cunoașterii științifice* cu cele ale *conștiinței morale*. Divorțul dintre aceste planuri ale spiritului reprezintă în alte culturi și în alte societăți un simptom grav și chiar un resort de criză spirituală. Pentru *etosul spiritual* românesc, cunoașterea științifică nu poate fi niciînd contrapusă înaltelor virtuți politice și morale, menite să asigure o finalitate umanistă cuceririlor științei, să contribuie la ridicarea omului pe noi trepte de civilizație și nu la amplificarea absurdă a armamentului de distrugere.

Noul conținut al socialității muncii și al vieții omului în genere decurge din faptul că sistemul comunist este prima „asociație liberă a producătorilor" — după expresia lui Marx — capabilă să realizeze desăvîrșirea procesului de umanizare ce începe prin transformarea conștientă a naturii și continuă prin controlul propriilor forme de organizare socială. Producătorii asociați nu mai sînt dominați de stihia unor forțe sociale oarbe, imprevizibile și incontrolabile și de aceea produsele muncii au un caracter nemijlocit social și uman, nu mai pot fi fetișizate, transformate în instrumente de înstrăinare și dominație.

Concepția marxistă pune accentul pe *caracterul istoric* al omului, al muncii și nevoilor sale, pe *caracterul științific* al muncii, al producției nu numai la nivelul fiecărei întreprinderi sau unități economice, ci la scară macrosocială, la nivel național. *Întemeierea științifică a nevoilor* și a satisfacerii lor nu numai că nu contravine, ci reclamă o participare democratică a maselor la organizarea și conducerea vieții economice, a treburilor publice. După cum se precizează în Programul P.C.R., repartiția după necesitate presupune că fiecare va consuma atît cît este necesar, determinat în mod științific, excluzîndu-se atît risipa, cît și acumularea peste necesarul satisfacerii depline a cerințelor sale materiale și spirituale. În același timp, fiecare va trebui să producă pentru societate, pentru asigurarea progresului neîntrerupt, pentru realizarea unei înalte civilizații materiale și culturale a întregii colectivități umane.

Reglementarea științifică a muncii și repartiției, raționalitatea creșterii nevoilor și a satisfacerii lor nu înseamnă uniformizarea trebuințelor, standardizarea indivizilor, nivelarea mecanică a gusturilor și preferințelor. „Fără îndoială că și în comunism vor exista deosebiri, atît în capacitatea de muncă și, deci, în contribuția fiecărui individ la progresul general, cît și în cerințele materiale și spirituale. Comunismul nu duce, nu poate duce la o nivelare mic-burgheză ; dimpotrivă, el va asigura cele mai bune condiții pentru afirmarea personalității umane, a forței creatoare a fiecărui individ. Fiind eliberat de exploatare, muncind pentru sine și pentru societate, avînd asigurate toate condițiile de manifestare, în mod egal, în orice domeniu, omul va deveni cu adevărat liber și stăpîn pe destinul său. Aceasta nu coincide cu libertatea întregii națiuni, a întregii omeniri... Înfăptuirea repartiției comuniste va reprezenta o încununare a aspirațiilor de secole ale omenirii, instaurarea deplină a dreptății și echității sociale, a umanismului".

Într-o *ierarhie comunistă* a nevoilor și trebuințelor, pe primul plan se situează *nevoile spirituale* și, mai presus de toate, nevoia autentic umană de altul, eliminînd treptat nevoile inumane, înrobitoare. Istoria societății moderne ne-a obișnuit pînă în prezent cu statistici ale consumului de bunuri materiale, ajungîndu-se chiar la o asemenea exacerbare a consumului, încît se vorbește de o așa-zisă *societate de consum*, în care nu abundența în sine de bunuri este blamabilă, ci pervertirea nevoilor, degradarea *conștiinței morale*, primatul lui „a avea", cu instinctul de posesiune pe care-l implică asupra lui „a fi", cu valorile de conștiință și acțiune pe care le reclamă. În societatea comunistă viitoare va exista probabil un alt soi de statistici, menite să consemneze și să măsoare consumul de poezie, de muzică, de valori literare sau plastice, precum și de valori științifice și tehnice pe cap de locuitor, un „consum" prin excelență productiv, generator de noi

valori, desfășurat în orice caz după criterii axiologice și avînd ca postulat primatul valorilor esențiale profund umane (ale lui „a fi") față de cele posesiv-consumatoriste („a avea").

4. Formarea și perfecționarea omului nou — obiectiv fundamental al activității politico-educative

În concepția P.C.R., a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, prin activitatea cultural-educativă desfășurată în școală dar și în afara școlii, în procesul muncii, ca obiectiv esențial al organizațiilor de partid și obștești, se urmărește deopotrivă *măiestria profesională* și *dezvoltarea polivalentă* a omului, împotriva *exclusivismului axiologic* și a *descriptivismului plat*, căci în societatea socialistă nu este posibilă o înaltă *conștiință profesională* fără o *conștiință morală* înaintată. În societatea socialistă, participarea la cultură depășește radical nivelul consumatorist ; este o participare *democratică* sub raportul extensiunii și *creativă* sub cel al *intensiunii*. Acțiunea de educație pleacă de la premisa că fiecare individ este un creator potențial care trebuie ajutat să-și descopere și dezvolte disponibilitățile de participare creatoare la activitatea productivă, la actul de cultură. O explorare pedagogică a tot ce se realizează mai bun în cadrul Festivalului național „Cîntarea României" — spre a da un exemplu — ar arăta ce comori de energie spirituală pot fi puse în lucrare atunci cînd școala, colectivul de muncă, familia, întreaga societate, acționează solidar, ca un mare pedagog.

În condițiile civilizației socialiste educația este călăuzită după un *ideal educativ* superior, umanist. Modelul de personalitate propriu acestei civilizații are un *sens normativ*, ca orice model de acțiune socială, dar realizarea sa prin procesul educațional vizează nu o minoritate privilegiată ci masele largi, întregul popor. Idealul educativ este prin excelență *prospectiv*, trebuie să devanseze nivelul atins în dezvoltarea relațiilor sociale și chiar a conștiinței sociale. Idealul educativ încarnează un nivel de conștiință, de angajare și comportament superioare celor existente — formarea omului ca personalitate în stare nu doar să se adapteze prezentului ci să-l depășească și să construiască viitorul.

Sub raport filozofic și *etic*, idealul educativ rezultă din *modelul umanist-științific* al *civilizației comuniste*, definită de secretarul general al partidului ca o „civilizație spirituală superioară". Noua revoluție a educației și culturii pune pe primul plan preocuparea pentru viitor, se formează o nouă percepere a timpului : *a ști* să anticipezi *sensul* și *ritmul* schimbărilor. Punctul de vedere al viitorului este decisiv pentru orice opțiune și acțiune în domeniul educației. *Educația prospectivă* ca funcție a unei *culturi dinamice* și a unui învățămînt *proiectiv* se realizează, printre altele, printr-o valorificare superioară a *metodelor active*, a *cunoștințelor psihologice* și a celor cu caracter *interdisciplinar* pentru transformarea omului.

Putem spune deci că există o *eficiență imediată* a procesului educațional, care depinde de o mai mare concordanță între idealul educativ și nivelul practicii sociale reale, cu posibilitățile sale concrete și o *eficiență de perspectivă*, pe termen lung, cu efecte de durată, care este prin excelență nu o *eficiență a adaptării* ci o *eficiență a transformării*, cu largi deschideri spre viitor.

Educația umanistă îndeplinește un dublu și complementar rol : a) de *socializare a individului*, în sensul formării civice, al afirmării valorilor comune, al conștientizării și asimilării de către individ a anumitor norme și valori sociale, al sensibilizării sale față de un set de reguli ce ordonează viața socială, al dezvoltării sentimentului de angajare față de cerințele și imperativele morale ale societății ; b) de *autonomizare a personalității* și *personalizare a societății*, accentul căzînd pe valorile originale ireductibile ale acesteia, pe formarea aptitudinilor specifice creative. Educația umanistă trebuie să aibă în vedere omul a cărui *adaptabilitate* nu anulează puterile creative și *problematizarea*, capacitatea omului nu numai de a rezolva probleme dar și de a pune probleme noi, de a-și forma un stil propriu de gîndire și acțiune.

BIBLIOGRAFIE

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R.*, București, Editura politică, 1979, p. 53—67 ; 80—89.

„Din gîndirea social-politică a președintelui României Nicolae Ceaușescu". *Umanismul socialist*, București, Editura politică, 1979, p. 7—63 ; 95—106.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Marea adunare populară-cetățenească din Capitală, 6 martie 1980, în România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 19, București, Editura politică, 1980, p. 502—503.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare, 10—12 septembrie 1980*, București, Editura politică, p. 42—52.

Tema : **Dezvoltarea multilaterală a personalității umane și înfăptuirea umanismului revoluționar — obiective fundamentale ale politicii partidului. Superioritatea umanismului societății noastre față de umanismul burghez. Educarea maselor în spiritul umanismului revoluționar**

Planul temei

1. Omul — scop și valoare supremă a întregii activități economice, social-politice și culturale din România socialistă. Esența politicii umaniste a P.C.R.
2. Înfăptuirea umanismului revoluționar și dezvoltarea personalității umane. Educația în și prin muncă.
3. Dialectica individ-societate, democrație-libertate și umanismul revoluționar al societății noastre. Educarea maselor în spiritul umanismului revoluționar.
4. Critica „umanismului" burghez contemporan; superioritatea umanismului revoluționar socialist.

TEZE

1. Omul — scop și valoare supremă a întregii activități economice, social-politice și culturale din România socialistă. Esența politicii umaniste a P.C.R.

În întreaga activitate a partidului nostru, în opera secretarului său general, problemele omului și umanismului ocupă un loc central. Faptul e lesne de înțeles dacă ținem seama că scopul suprem al transformării revoluționare a societății este tocmai așezarea existenței omenești pe alte temeiuri obiective și subiective, prin lichidarea exploatării

ființei umane, restituindu-i-se acesteia demnitatea, frustrată de-a lungul secolelor de inechitate și asuprire.

Spre deosebire de toate concepțiile umaniste idealist-speculative sau de tip raționalist-iluminist, care porneau, fără excepție, de la conceperea abstractă a omului și de la luarea în considerare doar a necesității ameliorării interiorității, a subiectivității individuale, partidul nostru așează în centrul concepției sale omul concret, ca ființă socială și individuală, a cărui eliberare și fericire nu pot fi înfăptuite în afara eliberării și fericirii întregii societăți, a satisfacerii în egală măsură a nevoilor sale materiale și spirituale. Schimbarea radicală a condiției umane individuale nu poate avea loc, așadar, decît în condițiile transformării revoluționare a întregii societăți din care individul face parte.

După cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, noua societate trebuie să vină în sprijinul naturii, care a sintetizat în om forma superioară de organizare a materiei, acționînd prin toate mijloacele pentru stimularea însușirilor celor mai nobile ale acestuia, pentru dezvoltarea sensibilității sale, a dorinței și voinței de autodepășire, pentru amplificarea continuă a cunoașterii sale, pentru împlinirea visurilor sale cele mai cutezătoare de progres, dreptate și fericire.

În această formulare sintetică este surprinsă în mod fericit chintesența unei întregi concepții a partidului nostru despre om și umanism, concepție ale cărei determinații complexe și cuprinzătoare se găsesc expuse în documentele Congreselor al IX-lea, al X-lea, al XI-lea și al XII-lea ale partidului, ale conferințelor naționale ale partidului care au avut loc în această perioadă, în cuvîntările secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

În această concepție, omul reprezintă scopul și valoarea supremă a întregii vieți și activități economice, social-politice și culturale. Suprimînd proprietatea privată asupra mijloacelor de producție și lichidînd exploatarea, acționînd în direcția dezvoltării forțelor de producție, a creșterii continue a avuției naționale, așezînd organizarea vieții sociale, a raporturilor sociale pe temeiurile dreptății și egalității, ale democrației și libertății, societatea socialistă multilateral dezvoltată a creat premisele obiective și cadrul

necesar manifestării și dezvoltării tot mai depline a personalității umane. Spunem „a creat doar premisele" întrucît edificarea omului multilateral dezvoltat reprezintă un întreg proces istoric, pe cît de complicat pe atît de lungă durată.

2. Înfăptuirea umanismului revoluționar și dezvoltarea personalității umane. Educația în și prin muncă

Abolirea proprietății private și instituirea proprietății colective, de stat și obștești, înlăturarea exploatării omului de către om, transformarea oamenilor muncii în proprietari și producători ai tuturor valorilor civilizației socialiste — munca devenind ea însăși sursă esențială de obiectivare a omului, dintr-una de risipire și anulare a lui — constituie tot atîtea condiții necesare pentru dispariția oricăror forme de alienare economică, tot atîtea premise sociale obiective ale dezvoltării și înfloririi personalității umane. Înfăptuirea acestor condiții obiective și necesare nu înseamnă însă că ele sînt și satisfăcătoare. Așa cum sublinia, în repetate rînduri, secretarul general al partidului nostru, înfăptuirea umanismului revoluționar, modelarea omului nou, nu sînt o consecință automată a înlăturării exploatării și asigurării condițiilor unei munci care nu-l mai înstrăinează pe om și se reîntorc, benefic, asupra celui ce o realizează. Înfăptuirea acestui umanism este un proces real și complex, de lungă durată, a cărui îndeplinire este condiționată și de alți factori — sociali, politici, educativi. Marx arătase, la timpul său, că demnitatea umană, libertatea, valoarea și autonomia personalității omului au fost strivite sau limitate de doi factori fundamentali : de legare a destinului omului, ca ființă creată, de un creator, pe de o parte, de exploatarea lui crîncenă, pe de altă parte, de transformarea lui din scop în mijloc, în societățile împărțite în clase antagoniste.

Pentru realizarea umanismului pozitiv de care vorbea Marx, partidul nostru, secretarul lui general, concep înfăptuirea umanismului revoluționar strîns legată de transformarea prin educație a conștiinței umane, de apariția unui nou tip uman, înzestrat cu o concepție științifică, materialist-dialectică despre lume, cu un larg orizont de

cultură generală și profesională, înarmat cu noi principii și valori morale în întreaga sa conduită socială, în raport cu societatea în ansamblu, cu oamenii săi în parte. În acest fel, în teoria și practica partidului nostru se urmărește înfăptuirea atît a umanismului „mijlocit cu sine prin suprimarea proprietății private", cît și a umanismului „mijlocit cu sine prin suprimarea religiei", adică a prejudecăților de orice fel, a superstițiilor și a ignoranței. Personalitatea umană își găsește în acest mod o împlinire esențială prin cultură, știință și învățămînt. Creația valorilor spirituale a devenit, alături de aceea a valorilor materiale, o modalitate fundamentală de obiectivare a omului, de realizare a acestuia ca „ființă generică". Fiind în același timp creatorul acestor valori dar și beneficiarul și proprietarul lor, omul societății socialiste nu numai că nu se mai simte alienat în procesul creării acestora, ci, dimpotrivă, are, cu fiecare realizare, sentimentul satisfacției și plenitudinii demiurgice. În acest „imperiu" nelimitat al manifestării creativității umane apar trebuințe și motivații noi. Viața socială și cea individuală dobîndesc astfel o calitate nouă, se îmbogățesc și se autoînnobilează.

Prin condițiile create de socialism omului și dezvoltării personalității acestuia, *nevoile* lăuntrice, spirituale, ca și cele ale confortului material cresc mereu, într-o organicitate dialectică cu progresul general al societății. Umanizarea vieții devine ea însăși o „operă deschisă", la împlinirea căreia fiecare este chemat să-și aducă contribuția proprie. Rezultă de aici, ca o implicație necesară și fundamentală, marea responsabilitate a fiecăruia dintre noi pentru acțiunile și libertățile noastre. În concepția umanismului revoluționar, libertatea și responsabilitatea reprezintă un cuplu dialectic inextricabil. Fiecare se definește, se manifestă și se realizează prin cealaltă ; libertatea fără responsabilitate se poate transforma în contrariul ei, așa după cum responsabilitatea care nu e consecința libertății nu reprezintă decît o formă mascată de manifestare a opresiunii morale.

Ținînd seama de faptul esențial că în procesul muncii omul s-a desprins de animalitate, umanizîndu-se, că prin munca exploatată omul s-a alienat, îndepărtîndu-se și obiectivîndu-se de sine în lucrurile și valorile produse, devenind el însuși un lucru printre lucruri, partidul și

statul nostru au acționat constant pentru a crea asemenea condiții de muncă, încît fiecare să-și poată pune în valoare capacitatea și talentul și să se poată bucura din plin de rezultatele muncii sale. Munca și numai munca este oglinda miraculoasă în apele căreia omul își vede propriul său chip, căci valoarea existenței omenești este, dintotdeauna, întrupată în ceea ce a făcut omul, în valoarea produselor sale materiale și spirituale. Din acest punct de vedere se poate spune, fără putință de a greși, că „omul se face", *el este ceea ce face*. Munca, activitatea conștientă îndreptată spre un scop, a fost și rămîne dimensiunea fundamentală ce definește existența umană, pîrghia prin care omul a reușit să se înalțe pe scara cea mai înaltă a produselor naturii.

3. Dialectica individ-societate, democrație-libertate și umanismul revoluționar al societății noastre. Educarea maselor în spiritul umanismului revoluționar

Adevăratul umanism, umanismul revoluționar al societății socialiste, nu poate fi conceput în afara dialecticii individ-societate, în afara unor raporturi noi, opuse celor individualiste promovate de orînduirea burgheză. Individualismul de origine biologistă este depășit în cadrul noii concepții umaniste care, îmbinînd biologicul cu socialul, stabilește existența unor raporturi dialectice între individualitate și societate. În perspectiva acestui nou umanism, de tip superior, libertatea și fericirea omului nu pot fi dobîndite în mod singular, individual și în contradicție cu libertatea și fericirea generală a societății, a poporului. Numai satisfăcîndu-se nevoile și năzuințele întregii comunități a poporului este posibilă și realizarea fericirii și bunăstării individuale. Umanismul revoluționar, așa cum este conceput de partidul nostru, vede afirmarea și dezvoltarea plenară a personalității umane nu izolat, ci în cadrul ansamblului societății, promovînd principiul rațional și generos, potrivit căruia fericirea personală nu se poate realiza încălcînd dreptul la fericire al altora, ci numai în cadrul înfăptuirii fericirii generale a poporului, a umanității. „Pornim de la faptul — spune secretarul general al partidului — că bunăstarea materială și spirituală a fiecăruia, adevărata libertate nu se pot realiza

și afirma decît în cadrul bunăstării generale, al libertății și independenței întregului popor" [1].

Încă din lucrările sale din tinerețe, Marx arăta întrepătrunderea dintre democrația autentică, libertate și umanism. În *Contribuții la critica filozofiei hegeliene a dreptului*, fondatorul materialismului dialectic și istoric arăta că democrația este *enigma* rezolvată a tuturor formelor de stat întrucît, pentru prima dată, în democrație nu mai este vorba de „poporul orînduirii de stat" așa cum se întîmpla în celelalte forme de stat nedemocratice, ci de „orînduirea de stat a poporului". „În democrație, arăta Marx, orînduirea de stat apare drept ceea ce este, adică drept un produs liber al omului. Hegel pornește de la stat și transformă pe om în statul subiectivat ; democrația pornește de la om și transformă statul în om obiectivat... În democrație nu omul există de dragul legii, ci legea există de dragul omului ; legea exprimă o *existență umană*, în timp ce în celelalte forme de orînduire de stat omul este existența *legală*. Aceasta este deosebirea fundamentală a democrațiilor" [2].

Aplicînd în mod creator aceste adevăruri generale la condițiile specifice ale țării noastre, partidul — din inițiativa și sub directa conducere a secretarului general — a desfășurat o intensă muncă organizatorică în vederea perfecționării cadrului social și instituțional, a găsirii acelor forme care să permită în măsură tot mai mare participarea maselor de oameni ai muncii la conducerea vieții politice și obștești, la pregătirea și luarea deciziilor în cele mai importante probleme ale vieții noastre sociale. A fost și este mereu perfecționată legalitatea socialistă pentru ca, prin conținut și formă, legea să reprezinte cît mai adecvat îmbinarea intereselor generale, ale dreptului și libertății întregii societăți cu interesele, drepturile și libertățile individuale. Legea există astfel în tot mai mare măsură de dragul omului și, după cum spunea Marx, exprimă însăși existența umană.

---

[1] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Plenara comună a consiliilor oamenilor muncii de naționalitate maghiară și germană*, 14 martie 1978, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 15, București, Editura politică, 1978, p. 566.

[2] K. Marx, F. Engels, *Opere*, vol. I, București, Editura politică, 1957, p. 256.

Instituirea și dezvoltarea autoconducerii muncitorești, participarea directă a unor mase tot mai largi la dezbaterea publică, la formularea și adoptarea deciziilor economice, politice, social-culturale, înfăptuirea în cel mai înalt grad a principiului conducerii colective, prin creșterea atribuțiilor adunărilor generale ale oamenilor muncii și ale consiliilor de conducere, instituționalizarea unor forumuri naționale de dezbatere și decizie (Congresul consiliilor populare, Camera legislativă a consiliilor populare, Congresul educației politice și al culturii socialiste, Congresul agriculturii socialiste, Congresul Consiliilor oamenilor muncii și constituirea Consiliului Național al oamenilor muncii etc.) reprezintă cadrul larg în care înfloresc democrația și libertatea de tip nou, socialist, cîmpul unor posibilități umane de inserție a gîndirii și acțiunii individuale în desfășurarea procesului istoric la scară națională.

Pornind tocmai de la necesitatea adîncirii continue a libertății și democrației socialiste, participării conștiente a oamenilor muncii la opera de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, partidul nostru acordă o importanță fundamentală educării maselor în spiritul umanismului revoluționar — parte integrantă a muncii de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste. Aceasta presupune, așa cum arăta secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Congresul al II-lea al consiliilor populare, să dăm un nou impuls întregii activități politice și cultural-educative astfel încît aceasta să contribuie în și mai mare măsură la formarea și educarea tuturor oamenilor muncii, îndeosebi a tinerelor generații „...în spirit revoluționar, al patriotismului socialist, în spiritul dragostei de muncă, al hotărîrii de a milita întotdeauna pentru socialism, pentru egalitate între popoare, pentru pace și colaborare, pentru a fi gata întotdeauna să apere cuceririle revoluționare și independența" [3]. Educarea maselor în spiritul umanismului revoluționar presupune nu numai lărgirea continuă a orizontului de cunoaștere ei și o muncă asiduă de promovare și înfăptuire în viață a principiilor eticii și echității socialiste, a convingerii ferme că dezvoltarea personalității fiecăruia nu poate avea loc

[3] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 46.

decît pe fondul întrajutorării tovărășești și solidarității umane, pe măsura contribuției pe care fiecare o aduce la progresul și fericirea întregii societăți.

4. Critica „umanismului" burghez contemporan ; superioritatea umanismului revoluționar

Dacă umanismul renascentist, expresie ideologică a revoluțiilor burgheze, a ascensiunii unei noi clase sociale, burghezia, a adus, în opoziție cu ideologia religioasă feudală, o nouă concepție despre om, raționalistă și umanistă, care a postulat demnitatea și libertatea persoanei umane, dezvoltarea armonioasă, mereu perfectibilă, a ființei umane, evoluția ulterioară a societății capitaliste a scos tot mai mult la iveală incompatibilitatea reală, obiectivă dintre țelurile umaniste și societatea capitalistă, dintre idealurile de dreptate, libertate, egalitate, promovate de burghezie la începuturile ei și inegalitatea reală, economică, politică, socială și culturală — tot mai accentuată — dintre exploatați și exploatatori.

Deși a reprezentat un indiscutabil progres față de feudalism, capitalismul nu a făcut decît să înlocuiască o formă de exploatare prin alta creînd, pe măsura înaintării ei istorice, „noi" condiții de înstrăinare umană, de degradare a demnității și personalității omului.

Contradicțiile lumii capitaliste nu numai că nu au dispărut sau nu s-au atenuat, ci, dimpotrivă, s-au ascuțit tot mai mult. În condițiile economiei capitaliste, ale proprietății private, ale exploatării omului de către om, într-o lume paradoxală în care supraconsumul nu exclude foametea și mizeria, cînd fenomenul de criză a devenit cronic, ca și somajul și creșterea decalajelor, omul nu numai că nu s-a eliberat, nu numai că nu găsește condițiile dezvoltării sale ci, dimpotrivă, este zdrobit. Procesul de înstrăinare umană în lumea capitalistă a luat proporții necunoscute altădată. Violența, pornografia, drogurile au devenit tot atîtea atribute ale unei vieți sociale cu tot mai accentuate caracteristici antiumaniste, iraționale.

Nu întîmplător filozofia burgheză contemporană examinează cu febrilitate problematica umană, antropologismul dobîndind o pondere tot mai accentuată în cadrul preocupărilor teoretice de astăzi. Heidegger, reflectînd această situație a filozofiei burgheze, constată pe bună dreptate

că niciodată „omul nu a constituit în așa măsură o problemă, ca în epoca noastră".

Filozofia burgheză contemporană, deși oglindește cu acuitate situația tragică a omului în societatea capitalistă, datorită caracterului ei idealist-speculativ, nu reușește să dea soluții problematicii umane.

Soluția reală dată acestei probleme umane este cea pe care ne-o oferă materialismul dialectic și istoric, concepția noastră revoluționară despre lume și viață. Preluînd critic tradițiile multiseculare ale gîndirii umaniste, înaintate, materialismul dialectic și istoric a ridicat umanismul pe o treaptă nouă, radical deosebită de umanismul burghez. La antipodul umanismului burghez, concepția revoluționară despre lume a clasei muncitoare pune în centrul său nu individul abstract ci *omul concret*, ca ființă socială, ca produs al „ansamblului relațiilor sale sociale" (Marx). De aceea, această concepție pornește de la premisa că numai transformarea revoluționară a întregii societăți poate schimba radical însăși condiția umană a fiecărui individ, că numai acțiunea revoluționară este în măsură să asigure omului o nouă existență, cu adevărat umană. În acest fel, umanismul *revoluționar* este un umanism real și activ, nu abstract și contemplativ. Prin teoria revoluției sociale a fost dobîndită și strategia eliberării ființei umane. Noua concepție despre umanism nu mai este doar *teoretică* (căci nu se rezumă doar la explicarea condiției umane), ci și *practică* (ea indicînd căile de înfăptuire a unei condiții umane radical schimbate). Materialismul dialectic și istoric este o concepție superioară asupra umanismului întrucît presupune nu numai ideea *multilateralității*, a dezvoltării multilaterale a omului, ci și ideea *totalității*: un umanism pentru toți! „Umanismul socialist — precizează Programul partidului — presupune realizarea fericirii personale în contextul fericirii întregului popor" [4].

Acționînd în direcția înfăptuirii neabătute a principiilor umanismului socialist, partidul nostru acționează — așa cum arată Programul partidului — în direcția zidirii *celei mai drepte și mai umane* orînduiri din cîte a cunoscut istoria.

[4] *Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 166.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 153—166.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 60—69.

„Din gîndirea socială politică a președintelui României Nicolae Ceaușescu". *Umanismul socialist*, București, Editura politică, 1979, p. 9—106.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, București, Editura politică, 1976, 62—72.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la consfătuirea de lucru cu activiștii și cadrele din domeniul educației politice, al propagandei și ideologiei*, 9 septembrie 1977, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, București, Editura politică, 1977, p. 735—770.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 42—52.

Tema: Formarea unui larg orizont de cultură, însușirea și stăpînirea celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii — trăsături definitorii ale omului nou, constructor al socialismului și comunismului. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind pregătirea culturală și tehnico-profesională a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii

Planul temei

1. Cultura — dimensiune esențială a orînduirii noastre socialiste.
2. Cultura și formarea personalității umane socialiste. Sarcinile organizațiilor de partid în domeniul activității cultural-educative, al înarmării maselor cu cuceririle științei și tehnicii contemporane.

TEZE

1. Cultura — dimensiune esențială a orînduirii noastre socialiste

Problemele culturii ocupă un loc central în preocupările Partidului Comunist Român. Mai multe motive explică acest interes deosebit. Cultura este, în primul rînd, o trăsătură esențială pentru caracterizarea locului ce revine orînduirii socialiste și comuniste în istoria umanității, superiorității acestei orînduiri. Edificarea noii orînduiri se sprijină pe întreaga experiență pe care omenirea a acumulat-o în cursul istoriei sale. Tot ceea ce de-a lungul veacurilor umanitatea a făurit ca valori materiale și spirituale își găsește o deplină prețuire în societatea socialistă și comunistă. Datorită noii baze economice și instaurării unei democrații noi, superioare, în cadrul orînduirii socialiste patrimoniul cultural din toate epocile devine, în adevăratul înțeles al cuvîntului, accesibil întregului popor. Dintr-un bun al unor minorități, privilegiate de poziția lor socială dominantă, orînduirea socialistă transformă aceste valori într-un bun al maselor largi muncitoare. Esența acestei revoluții constă în faptul că pentru construirea noii societăți este nevoie de oameni cultivați, instruiți, cu orizont larg, cu o înaltă conștiință, capabili să producă, să creeze, să orienteze firul istoriei și să trăiască potrivit datelor puse la dispoziție de cunoașterea adevărului, de știință și tehnică înaintată, de legile individului și ale societății.

Totdeauna clasele exploatatoare s-au temut că accesul la cultură al maselor le va deschide acestora ochii, le va dezvălui adevărurile naturii și societății și le va îndrepta pe calea revoluției sociale. Într-o atmosferă de obscurantism, de ignoranță, de superstiții și prejudecăți masele sînt ușor de manevrat, de stăpînit și de exploatat.

Înfăptuind cea mai adîncă revoluție din istorie, socialismul înlătură vălurile ignoranței și prejudecățile, chemînd întregul popor la însușirea științei, tehnicii, a valorilor artelor și la creația culturală. Înlăturînd obstacolele menite să separe masele de cultură, socialismul deschide posibilitățile transformării creației tehnico-științifice și culturale într-o operă nu a unor elite restrînse, anume pregătite, ci a întregului popor.

Progresele înregistrate de țara noastră în toate domeniile demonstrează uriașul potențial de creație pe care l-a pus în mișcare revoluția socialistă. Făurirea unei economii moderne este expresia capacității poporului nostru de a asimila știința și tehnica modernă, un nou fel de a munci și de a trăi, de a organiza și de a conduce, de a inova și a făuri într-un chip original, propriu, sporind astfel considerabil tezaurul cultural lăsat moștenire de înaintași, aducîndu-și contribuția la patrimoniul de valori al civilizației universale. „Activitatea politico-educativă, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, trebuie să pornească de la cunoașterea trecutului de luptă revoluționară a poporului nostru, să se bazeze pe tradițiile culturii lui progresiste, ale culturii progresiste și revoluționare mondiale. Nu trebuie uitat că felul de a trăi și gîndi al poporului a constituit și va constitui întotdeauna temelia culturii cu adevărat înaintate. Trebuie să adăugăm, de aceea, la creația prezentului creația trecutului, dînd prețuirea cuvenită marilor înfăptuiri ale înaintașilor noștri, moștenirii înaintate a mișcării noastre revoluționare.

Generalizînd experiența prezentului, trebuie să ne însușim, de asemenea, tot ceea ce este mai valoros și progresist pe plan internațional! Să împletim experiența celorlalte popoare cu spiritul nostru revoluționar, cu concepția noastră despre lume, dînd naștere unei culturi noi, care să țină seama de specificul istoric, social și național al poporului nostru, de spiritul său de dreptate, de dorința sa de a-și făuri o viață nouă — societatea comunistă —, de a ridica nivelul de civilizație al națiunii noastre, de hotărîrea sa de a contribui la transformarea progresistă a societății umane, la făurirea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră!" [1].

Din cuvintele secretarului general al partidului nostru desprindem cîteva trăsături esențiale ale culturii socialiste, ale genezei și ale dezvoltării sale. În primul rînd, se impune ideea caracterului popular al culturii. Această teză are o însemnătate covîrșitoare pentru înțelegerea

[1] Nicolae Ceaușescu, *Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresele al X-lea și Congresul al XI-lea și sarcinile de viitor ale partidului* — 25 noiembrie 1974, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 11, București, Editura politică, 1975, p. 94—95.

corectă chiar a noțiunii de cultură. Cultura se naște, trăiește și înflorește în felul de a trăi și de a gîndi al unui popor. Ea nu este un dar din afară, opera unor persoane izolate, situate în afara vieții societății, creația unor „aleși". Felul de a trăi și de a gîndi al poporului este în același timp expresia culturii sale, a creației sale culturale neîntrerupte.

În al doilea rînd, desprindem continuitatea, unitatea organică dintre valorile culturii socialiste și moștenirea culturală înaintată din trecut, solidaritatea ei cu tot ce este valoros și progresist în cultura altor popoare. Se cuvine să fie subliniat faptul că totdeauna cultura poartă semnele de identitate proprii, specifice ale unui anumit popor, are un caracter puternic național.

Nu rareori autori de factură minoră dintr-un domeniu sau altul de activitate, elemente cosmopolite și lipsite de respect față de propria lor patrie, snobi și indivizi mediocri sub raport cultural pretind că valorile culturii ar fi lezate și diminuate de esența lor națională. Nimeni, în opera culturală, nu poate aspira să devină universal dacă nu are rădăcini adînci în viață, în muncă, în bucuriile, grijile și speranțele oamenilor care alcătuiesc poporul.

Dar, socialismul nu este doar beneficiar al patrimoniului cultural făurit de generațiile epocilor precedente. Orînduirea socialistă duce mai departe, pe noi culmi, valorile moștenite din trecut, iar națiunea socialistă își aduce, ridicîndu-se ea însăși pe trepte mai înalte de civilizație, contribuția la cauza progresului lumii contemporane.

Însemnătatea pe care o acordă orînduirea noastră socialistă problemelor culturii are nu numai o semnificație socială generală, ci și una individual umană. Umanismul socialist presupune modelarea omului potrivit valorilor culturii înaintate, ridicarea lui pe cea mai înaintată treaptă a calității vieții, a civilizației superioare, socialiste. Conștiința socialistă a oamenilor este o expresie a culturii socialiste, a forței educative, formatoare pe care o reprezintă valorile sale. Marea revoluție pe care o înfăptuiește socialismul în sfera bazei materiale, în forțele și în relațiile de producție, ca și în relațiile spirituale, în conștiința socială este, în chip inevitabil, și o revoluție în sfera culturii.

În același timp, în concepția partidului nostru, rezolvarea problemelor culturii și ale formării omului nou nu sînt

consecințe automate ale revoluției în forțele de producție și în relațiile sociale. Toate aceste procese trebuie examinate, orientate și dirijate potrivit specificului lor și rolului lor în ansamblul vieții sociale și umane.

Pentru prima oară, în anii socialismului, problemele culturii au fost supuse în România unor ample dezbateri publice și au constituit obiectul unui Congres național (în 1976), care va fi urmat de altele avînd același scop. Datorită activității partidului nostru avem astăzi o concepție unitară asupra numeroaselor aspecte teoretice și practice ale culturii, se înfăptuiește o operă uriașă de dezvoltare a patrimoniului cultural național în strînsă unitate cu valorile universale, cu tradițiile culturale care au dat de veacuri identitate poporului român. Partidul Comunist Român pune în centrul activității sale teoretice și practice armonizarea într-un corp comun a patrimoniului cultural, valorile artelor și pe cele făurite în sfera cunoașterii și a practicii în domeniul științei și în cel al tehnicii.

Învățămîntul, instruirea, cunoașterea și creația exprimată în procesul muncii formează deopotrivă obiective ale politicii culturale pe care o desfășoară partidul și statul. Superioritatea culturii socialiste este, de asemenea, demonstrată de promovarea într-o deplină unitate a valorilor culturale specifice naționalităților conlocuitoare cu acele ale națiunii române.

Una dintre problemele importante aflate în atenția partidului și statului nostru o constituie calitatea operei culturale, atributele sale de valoare. Oferind creatorilor cele mai largi posibilități în această privință, orînduirea noastră socialistă pune accentul principal pe calitățile valorice ale operei culturale, pe calitățile sale estetice — dacă este vorba de operă de artă —, pe profunzimea și anvergura cunoașterii — dacă este vorba de știință —, pe gradul de performanță tehnico-economică și socială — dacă este vorba de tehnică —, pe toate aceste calități reunite în orice creație și în orice acțiune.

În și prin cultură societatea și individul dau expresie libertății. La rîndul său gradul libertății sociale și umane este ilustrat de calitatea, de valoarea, de nivelul culturii. Libertatea creației în sfera culturii presupune în primul rînd ca întreaga operă culturală să pornească de la concepția revoluționară, de la principiile materialismului dia-

lectic și istoric după care se călăuzește partidul nostru, societatea noastră, de la idealurile de prosperitate socială, de pace și înțelegere internațională care animă națiunea noastră socialistă.

2. Cultura și formarea personalității umane socialiste. Sarcinile organizațiilor de partid în domeniul activității cultural-educative, al înarmării maselor cu cuceririle științei și tehnicii contemporane

Formarea personalității omului înaintat al societății socialiste depinde în chip hotărîtor de însemnătatea pe care el o acordă însușirii valorilor culturale. Cultura a despărțit complet și definitiv omul de natura brută, de lumea animală. Ea este menită să-l ducă mai departe pentru a se detașa definitiv de tot ce este înapoiat, primitiv și josnic în gîndirea și în faptele sale. Este necesar și firesc să ne întrebăm ce prejudicii pot aduce carențele din profilul cultural al oamenilor, neajunsurile pe care astfel de carențe le provoacă personalității umane. Ne vom opri la cîteva aspecte.

Cultura începe de la elemente fundamentale. Buna și corecta stăpînire a limbii este o condiție culturală de bază. Un șir de cunoștințe din diverse domenii ale naturii, societății, gîndirii, ale științelor despre om — informații și cunoștințe pe care în primul rînd școala este datoare să le pună la dispoziția oamenilor — se întrunesc în constituirea unui profil cultural de bază.

În orizontul cultural al fiecărui individ un loc de prim ordin îl ocupă totalitatea datelor — instruire, cunoaștere, știință, practică, experiență — care alcătuiesc, luate împreună, cultura profesională. Dar, trebuie reținut că nu numai cunoștințele de bază ale unei profesiuni se cer a fi perfect stăpînite, dar și ceea ce revoluția tehnico-științifică actuală aduce, fără întrerupere, în domeniul respectiv.

Din orizontul cultural al persoanei nu pot, de asemenea, lipsi datele fundamentale ale culturii politice, acele date care sînt legate de natura și de evoluția relațiilor sociale din țara noastră, de sarcinile pe care Partidul Comunist Român le pune în fața societății noastre pentru dezvoltarea economico-socială a României și care îi privesc pe toți cetățenii țării. Cunoașterea politicii interne și externe a partidului și statului, a evoluției vieții internaționale și înțelegerea esenței evenimentelor și tendințelor din lumea contemporană reprezintă laturi de cea mai mare însemnătate pentru profilul spiritual al omului instruit din societatea noastră.

Componente nu mai puțin importante în cultura personalității umane sînt normele etice și juridice ale vieții sociale pe care toți cetățenii țării trebuie să și le asume, să le înțeleagă și să le promoveze prin modelul propriei lor comportări conforme cu aceste norme.

Întrucît în domeniul culturii discernămîntul, criteriile de apreciere și de judecată autentice și cu grijă aplicate ocupă un rol esențial, una dintre componentele culturale de bază o reprezintă însușirea unei concepții despre lume și viață capabilă să integreze într-o viziune unitară, întemeiată științific, cunoștințele, experiența de viață, să ofere instrumente valide pentru recunoașterea și ierarhizarea valorilor. Cultura epocii noastre, a societății noastre socialiste, se sprijină pe materialismul dialectic și istoric și, totodată, această concepție despre lume se dezvoltă și se îmbogățește pe măsura progresului cultural al societății socialiste. Așa cum se arată în Programul Partidului Comunist Român „Construcția noii orînduiri cere fiecărui comunist, fiecărui cetățean să-și însușească temeinic concepția științifică a proletariatului despre viață și societate — materialismul dialectic și istoric — principiile politicii partidului nostru care reprezintă marxism-leninismul aplicat creator în România“ [2]. Cultura națională este liantul puternic, factorul hotărîtor de coeziune al comunității naționale, al națiunii. Ca dimensiune proprie, specifică poporului nostru, cultura națională este atît de importantă încît ea nu putea să nu devină o chestiune centrală a politicii culturale a partidului și statului nostru. În acest cadru un loc de seamă revine festivalului național „Cîntarea României“, conceput de partid din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu. Marea însemnătate a acestei manifestări devenită tradițională poate fi apreciată din numeroase

[2] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 157—158.

puncte de vedere. „Cîntarea României" ilustrează o viziune integral unitară asupra culturii. Ea reprezintă o modalitate de conservare și de transmitere spre generațiile viitoare a valorilor culturale autentice, specifice, făurite de poporul român și de naționalitățile conlocuitoare încă din cele mai vechi timpuri. În același timp, festivalul „Cîntarea României" constituie un cadru neîntrerupt pentru descoperirea și pentru afirmarea creatorilor și creațiilor, a inovatorilor, a noilor personalități și opere ale culturii socialiste în plină dezvoltare.

Una dintre marile misiuni ale acestei acțiuni culturale o reprezintă educarea conștiinței socialiste a maselor, formarea personalității umane socialiste.

Progresul cultural este necontenit condiționat de nevoia de perfecționare, de depășire cantitativă și calitativă a stadiilor atinse la un moment dat. Acest imperativ operează atît asupra culturii ca fenomen social, cît și asupra nevoii de cultură a individualităților umane. Autosatisfacția, stagnarea efortului necesar pentru depășire implică imensul risc al subculturii, al semidoctismului și mediocrității.

Cultura, cu cît e mai bogată și mai profund asimilată, cu atît devine instrumentul principal și sigur pentru formarea conștiinței autocritice și critice a oamenilor, pentru ascuțirea capacităților de discernămînt și de evaluare corectă și judicioasă. Absența sau carențele în cultură sînt „compensate" de superstiție, de prejudecăți, de neîncredere sau de suprasolicitarea forțelor proprii, de impulsuri și reacții primare, de superficialitate și incapacitatea descifrării esenței lucrurilor, evenimentelor, tendințelor. Cu ajutorul culturii omul învață să judece și să aprecieze în cunoștință de cauză, în chip eficient, învață să-și descopere și să-și măsoare aptitudinile și lipsurile, talentele și limitele, să fie obiectiv față de sine și față de alții.

Orînduirea noastră socialistă acordă o mare însemnătate climatului cultural și educației maselor pentru că eficiența economică a activităților sociale, precum și eficiența democrației socialiste depind în mod hotărîtor de nivelul de cultură al tuturor cetățenilor. În acest spirit se dezvoltă în țara noastră o largă activitate cultural-artistică, iar instituțiile de cultură sînt chemate „să acționeze întotdeauna pentru a asigura desfășurarea unei largi munci

politico-educative de formare a omului nou, cu o înaltă conștiință, înarmat cu cele mai înaintate cuceriri ale cunoașterii umane din toate domeniile" [3].

Cerințele progresului cultural se opun acelor tendințe care, falsificînd înțelesul noțiunii de cultură și de politică în domeniul culturii, propagă misticismul, iraționalismul, limitarea orizontului spiritual al oamenilor doar la cunoștințele profesionale de specialitate, îndepărtarea maselor de la exercitarea puterii sociale în numele competenței superioare a specialiștilor — așa cum susține tehnocrația —, acceptarea necritică, fără analiză științifică și ideologică, a diverselor concepții și teorii care urmăresc să perverteasă și să adoarmă conștiința maselor, să facă apologia instinctelor și reacțiilor simpliste, falselor trebuințe ale unei ființe umane primitive.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 153—166.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste*, 3 noiembrie 1971, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, București, Editura politică, 1972, p. 637—650 ; 658—686.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, București, Editura politică, 1976, p. 40—42 ; 52—72.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 80—90.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 42—52.

[3] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie, 1980, București, Editura politică, 1980, p. 46.

Tema : **Combativitatea partinică, spiritul revoluționar — trăsături definitorii ale comuniștilor. Liniile directoare ale activității de educație revoluționară, partinică a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii din România stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R.**

Planul temei

1. Combativitatea partinică, spiritul revoluționar — trăsături definitorii ale comuniștilor.
2. Liniile directoare ale activității de educație revoluționară, partinică a comuniștilor și a tuturor oamenilor muncii din România stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R.

TEZE

1. Combativitatea partinică, spiritul revoluționar — trăsături definitorii ale comuniștilor

Procesul revoluției și construcției socialiste în România a probat în mod elocvent că formarea conștiinței noi, a atitudinii avansate față de muncă, față de interesele generale ale societății a generat o atitudine nouă, revoluționară în întreaga activitate economico-socială.

În actuala etapă istorică, țara noastră dispune de toate condițiile pentru unirea eforturilor întregului popor, care — sub conducerea Partidului Comunist Român — participă la transformarea revoluționară a societății.

Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, „Am realizat... un sistem unitar de conducere a țării de către popor, o democrație economică și socială de tip nou, care ne permite să valorificăm larg inițiativa, experiența și capacitatea de creație a maselor în înfăptuirea Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate" [1].

De fapt, în țara noastră a fost constituit cadrul organizatoric necesar pentru exercitarea noilor răspunderi sociale ale maselor populare, chemate pentru prima dată în istorie să conducă treburile statului. Aceasta implică însă conștiința faptului că numai *îndeplinindu-și cu răspundere îndatoririle ce-i revin, manifestînd permanent combativitate revoluționară, intransigență și vigilență*, fiecare membru al societății își va îndeplini datoria față de popor și partid.

[1] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 68.

În condițiile creșterii factorului conștient în edificarea întregii vieți economico-sociale, combativitatea partinică și spiritul revoluționar devin tot mai pregnant, alături de numeroase alte atribute ale personalității omului nou socialist, componente esențiale de ordin spiritual ce contribuie nemijlocit la dezvoltarea societății pe noi trepte de civilizație, constituind, totodată, deviza comunistului.

Combativitatea partinică și spiritul revoluționar îndeplinesc, în socialism, un rol politic și moral fundamental, anume de a stimula funcționarea normală, optimă a organismului social, de a forma și modela individul în spiritul exigențelor acestei societăți. Semnificația lor politică decurge și din faptul că, odată devenite componente interioare ale personalității individului, ele îl determină pe acesta să respecte sisteme de principii și norme, de obligații și îndatoriri promovate de organismele politice ale societății.

În condițiile socialismului, *combativitatea partinică, spiritul revoluționar determină înțelegerea profundă a intereselor poporului, exprimate în politica partidului și statului socialist, înalta răspundere față de cuceririle revoluționare, de progresul și securitatea orînduirii socialiste, intransigență față de ideile, atitudinile, actele care contravin, se opun intereselor societății.*

Punînd în lumină realitățile noi ale societății noastre, grandioasele succese obținute într-un timp istoric relativ scurt în transformarea revoluționară a țării, în schimbarea întregului mod de viață al poporului, partidul nu trece nici un moment cu vederea neajunsurile existente. În același timp, sarcinile deosebit de mari și complexe ale etapei actuale, trecerea de la o dezvoltare extensivă la cea intensivă, de o calitate superioară, solicită continua stimulare a combativității partinice și a spiritului revoluționar, novator, critic și autocritic.

Din această perspectivă, Partidul Comunist Român are în vedere principiul că procesul revoluționar, revoluția socialistă nu pot fi considerate încheiate o dată cu parcurgerea uneia sau alteia dintre etapele sale. Dimpotrivă, fiecare succes obținut creează condiții pentru afirmarea și mai puternică a procesului de transformare revoluțio-

nară a societății românești, pentru dezvoltarea acesteia atît în domeniul forțelor de producție, cît și în domeniul relațiilor de producție și sociale, al organizării și conducerii democratice, al promovării principiilor eticii și echității socialiste. Caracteristicile procesului revoluționar se cer a fi prezente în activitatea social-economică, în munca politico-educativă a partidului de-a lungul întregii opere de făurire a socialismului și comunismului. Aceasta presupune în mod necesar o luptă continuă împotriva automulțumirii, a apatiei în muncă, preocuparea de a răspunde în permanență exigențelor mereu sporite ale progresului societății românești.

Experiența demonstrează că atitudinea lipsită de răspundere, tolerarea nerezolvării unor probleme, la timpul cuvenit, conduc la agravarea acestora, la ivirea unor greutăți sporite, a căror înlăturare solicită eforturi și mai mari. Prevenirea lipsurilor nu poate fi, însă, decît urmarea promovării spiritului de combativitate în masa comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii, a ridicării rolului organizațiilor de bază, al consiliilor oamenilor muncii, al adunărilor generale, al întregului colectiv în soluționarea problemelor.

Combativitatea partinică și spiritul revoluționar au, totodată, și o importantă *funcție educativă*. Ele nu se limitează la semnalarea neajunsurilor, la stigmatizarea lor, ci se finalizează prin propuneri, sugestii și măsuri menite să determine înlăturarea cauzelor care au provocat fenomenele și atitudinile negative, să formeze acele convingeri și deprinderi care să asigure atît voința, cît și capacitatea de a acționa, cu toate forțele, pentru evitarea pe viitor a neajunsurilor.

Spiritul combativ, revoluționar, nu este numai normă sau prescripție de comportare, de acțiune, ci, în primul rînd, valoarea, calitatea personală și colectivă, mod de angajare în activitatea de făurire conștientă a acțiunii sociale. Spiritul combativ, revoluționar, ferm trebuie să „maturizeze" pe tînăr, să-l „întinerească" pe matur și să străbată ca o flacără vie atît felul de a fi, cît și felul de a acționa, de a munci al comunistului, al colectivului, militînd nu pentru orice acțiune, ci pentru lucrul bine făcut.

Militarea consecventă, cu pasiune și ardoare pentru lucrul bine făcut trebuie să constituie deviza fiecărei organizații de partid și a fiecărui comunist. Aceasta, în condițiile în care se întîlnesc încă tendințe de superficialitate și indiferentism spre lucru de mîntuială, în condițiile în care frecvența mentalităților și comportamentelor învechite, referitoare la operarea și finalizarea unor activități nu este încă redusă. În acest context, spiritul combativ reprezintă *opoziția totală, radicală față de mediocritate*.

Promovarea spiritului combativ în muncă duce la nemulțumirea activă, mobilizatoare față de sine, de nivelul atins, constituind, astfel, un mediu interior, de prim ordin, al autoperfecționării. Aceasta implică cunoașterea cît mai completă a posibilităților proprii, care nu echivalează niciodată cu asumarea oarbă de răspunderi și cu riscul gratuit.

Cultivarea și promovarea spiritului combativ, revoluționar în muncă duc la *angajarea plenară a întregii personalități a comunistului* pentru înlăturarea greutăților întîmpinate și realizarea sarcinilor, cum, de asemenea, duc la dezvoltarea spiritului colectiv de cooperare și sprijin reciproc, combătînd sectarismul, individualismul, fenomene care slăbesc puterea de acțiune a oricărui colectiv.

Combativitatea partinică, spiritul revoluționar implică, neapărat, promovarea *criticii și autocriticii*. Analiza critică a muncii, la toate nivelurile, depinde, în bună măsură, de capacitatea fiecăruia de a gîndi și aprecia obiectiv activitatea desfășurată, de a se raporta nu numai la ce s-a făcut, ci, în funcție de aceasta, la ceea ce urmează să se întreprindă, la posibilitățile fiecărui membru al colectivului și ale întregului colectiv de a atinge țelurile propuse, în funcție de posibilitățile de moment și de perspectivă.

Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din octombrie 1980, „Este timpul să înțelegem că avem, în fața poporului, răspunderea de a asigura conducerea corespunzătoare și soluționarea la timp a problemelor... Nu am fi comuniști, nu am fi revoluționari și am dăuna procesului de construcție socialistă, de dezvoltare a țării, dacă nu am lua poziție fermă față de lipsuri și neajunsuri" [2].

Metodă de analiză, de apreciere obiectivă a activității umane pe plan social-politic, în viața economică, în creația științifică, implicit în sfera actelor de conducere, critica și autocritica reprezintă una dintre formele pe care le îmbracă lupta dintre nou și vechi. Spiritul critic, ale cărui

[2] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Plenara C.C. al P.C.R. din 14—15 octombrie 1980*, București, Editura politică, 1980, p. 15.

valori etice și sociale derivă direct din poziția principială față de orice atitudine subiectivă, apologetică sau negativistă în acțiune, constituie un puternic instrument al progresului social, o trăsătură inerentă de perfecționare a manierelor de a concepe și acționa. Astfel se justifică necesitatea precizării făcute de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Raportul prezentat la Congresul al XII-lea al P.C.R., că „O importanță deosebită pentru întărirea muncii de partid are dezvoltarea spiritului critic și autocritic — expresie a democrației vieții partidului, a legăturii sale cu masele, condiție hotărîtoare pentru lichidarea lipsurilor și perfecționarea continuă a activității. Dezvăluirea și criticarea lipsurilor ajută pe fiecare activist, pe fiecare comunist, pe fiecare om al muncii să-și concentreze energiile și capacitatea pentru a răspunde cît mai bine exigențelor tot mai înalte pe care le pune în fața noastră opera de uriașă complexitate pe care o înfăptuim" [3].

În sfera producției materiale, critica combativă trebuie să fie îndreptată împotriva folosirii necorespunzătoare a utilajelor și a spațiilor de producție, a lipsurilor din aprovizionarea tehnico-materială, din organizarea producției și a muncii, a neglijențelor care provoacă daune calității produselor, împotriva risipei de materii prime și materiale, de energie și combustibil, a slabei productivități a muncii, indisciplinei sub toate formele.

Nerespectarea termenelor de dare în funcțiune a noilor obiective economice și sociale, întîrzierile în atingerea parametrilor proiectați constituie probleme majore pe care colectivele de oameni ai muncii trebuie să le supună, constant, criticii combative, în vederea prevenirii agravării lor.

Promovarea consecventă de către organele și organizațiile de partid a spiritului combativ, revoluționar, contribuie la *ridicarea calității și a eficienței în muncă*, dezvoltă tăria de caracter, fermitatea în faptă, curajul și spiritul de dăruire ; formează și cimentează spiritul de întrajutorare în realizarea optimă a sarcinilor ; respinge egoismul profesional, cît și mulțumirea de sine și îngîmfarea. Spiritul revoluționar creează atașamentul real față de patrie,

[3] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R.*, București, Editura politică, 1979, p. 72.

partid, popor, asigură, totodată, o acțiune eficientă, îmbogățește sensibilitatea individului și colectivului cu sentimentul împlinirii, cu bucuria afirmării în muncă, constituind, în același timp, fundamentul optimismului robust, conștient, care se răsfrînge pozitiv asupra activității.

Lipsa spiritului combativ stimulează delăsarea, pasivitatea, cazurile de indisciplină, golește de conținut spiritul de responsabilitate și colectivitate, diminuează dinamismul și combativitatea. Toate acestea se răsfrîng negativ asupra organizării activității, a locului de muncă, a participării la conducere și la realizarea în bune condiții a acțiunii, a obiectivelor de interes social-obștesc. Astfel, slăbirea spiritului combativ revoluționar coboară valoarea acțiunii, capacitatea de mobilizare a membrilor și organizației.

Iată de ce, în întreaga activitate, „organele și organizațiile de partid, comuniștii, întregul nostru partid trebuie să acționeze cu combativitate și hotărîre împotriva oricăror tendințe de automulțumire și autoliniștire, care apar ca urmare a marilor realizări obținute în construcția socialismului" [4] și de ce este necesară promovarea cu consecvență a combativității revoluționare.

Combativitatea partinică și spiritul revoluționar ca trăsături definitorii ale comuniștilor trebuie să fie promovate atît pentru păstrarea valorilor fundamentale ale socialismului, cît și pentru avansarea continuă a spiritului militant, novator, progresist în întreaga muncă și viață a tuturor celor ce muncesc. Evident că aceasta presupune o concentrare nemaiîntîlnită a energiilor creatoare ale poporului, o organizare temeinică în toate direcțiile, o ordine și o disciplină de fier.

A fi revoluționar, combativ, ferm înseamnă a pune întreaga putere de muncă în slujba dezvoltării și înfloririi țării, a fi intransigent cu manifestările de parazitism, cu tendința unora de a da cît mai puțin societății și de a cere cît mai mult de la ea, înseamnă a respinge cu hotărîre manifestările străine eticii comuniste, tendințele de căpătuială, de a pune interesele individuale, egoiste mai presus de cele ale colectivității.

În cuvîntarea rostită la cel de al II-lea Congres al consiliilor populare, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia din nou cerința de a se respecta în întreaga activitate economico-socială — în domeniul retribuției, dar și în viața

[4] *Op. cit.*, p. 70.

de fiecare zi, în stilul de muncă al cadrelor cu funcții de răspundere — principiile și normele eticii și echității socialiste, de a se promova valorile morale înaintate, spiritul revoluționar.

Dealtfel, umanismul socialist, revoluționar, concepe afirmarea și dezvoltarea plenară a personalității umane nu în mod izolat, egoist, ci în ansamblul societății, în spiritul comun al progresului social, al hotărîrii de a lucra împreună pentru fericirea și bunăstarea întregului popor. A forma aceste trăsături, în primul rînd, la comuniști și a le generaliza apoi, la scară de masă, constituie obiectivul principal al muncii politico-ideologice și cultural-educative desfășurate de organele și organizațiile de partid.

2. Liniile directoare ale activității de educație revoluționară, partinică a comuniștilor și a tuturor oamenilor muncii din România stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R.

Un rol important în cultivarea și promovarea combativității partinice, a spiritului revoluționar îl au *propaganda de partid, munca politico-ideologică* desfășurată de organele și organizațiile de partid, de masă și obștești, menite să determine pe fiecare comunist, pe fiecare om al muncii, să devină un militant cît mai hotărît pentru organizarea vieții întregului popor în deplină concordanță cu legalitatea, cu etica și echitatea socialistă, să imprime unor asemenea trăsături un caracter sistematic, continuu.

Se impune, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de al XII-lea Congres al P.C.R., „să sporească combativitatea propagandei, a tuturor mijloacelor politico-educative împotriva mentalităților și concepțiilor înapoiate ce se mai manifestă în societatea noastră, a tendințelor de parazitism social și căpătuială, a oricăror influențe ideologice și morale străine, pentru așezarea fermă a întregii vieți sociale pe principiile eticii și echității socialiste, pentru dezvoltarea relațiilor umane noi, de respect, stimă și întrajutorare între oameni, caracteristice societății socialiste și comuniste“ [5].

Activitatea politică — bazată pe idei și argumente convingătoare — poate aduce o contribuție dintre cele mai importante la crearea unei opinii de masă potrivnice

[5] *Op. cit.*, p. 85.

manifestărilor antisociale, favorabilă stimulării vigilenței obștești, utilizării, cu maximum de spirit gospodăresc, a materiilor prime și materialelor, a combustibilului și energiei, în vederea sporirii eficienței activității economice, poate contribui la ridicarea continuă a nivelului de pregătire și perfecționare profesională a oamenilor muncii, a nivelului lor politico-ideologic.

Din această perspectivă, rolul și poziția comuniștilor în societate sînt determinante. De aici și cerința ca în primul rînd ei să posede trăsături și o pregătire corespunzătoare sub toate aspectele.

De fapt, experiența acumulată de organele și organizațiile de partid atestă că formarea trăsăturilor caracteristice comuniștilor are loc cu deosebire în procesul concret al muncii de partid. În acest context, *repartizarea de sarcini concrete membrilor de partid, integrarea organică a lor în viața de organizație constituie o altă direcție de educarea partinică, revoluționară a comuniștilor*. Prin realizarea sarcinilor concrete de partid se dezvoltă la comuniști trăsăturile absolut necesare calității lor, cum sînt : disciplina, inițiativa, exigența și combativitatea revoluționară, perseverența, spiritul partinic, critic și autocritic, spiritul de întrajutorare tovărășească și altele.

Adunările generale ale organizațiilor de bază constituie, de asemenea, un mijloc de formare și dezvoltare a combativității și vigilenței colectivelor de muncă, prin stimularea spiritului critic și autocritic, prin discutarea deschisă a neajunsurilor și greșelilor săvîrșite, prin posibilitatea nelimitată a comuniștilor de a-și spune deschis părerea, de a critica și de a face propuneri.

De fapt, fiecare formă a muncii politico-educative implică o poziție militantă, combativă. Începînd cu învățămîntul de partid, propaganda prin conferințe, simpozioane, convorbiri individuale sau în grup, munca de la om la om și încheind cu variatele forme, atît de stimulative, ale propagandei vizuale, fiecare acțiune poate fi axată pe problematica majoră cu care sînt confruntate colectivele, dobîndind astfel un caracter combativ și contribuind în mod esențial la formarea conștiinței socialiste a maselor.

Munca politico-educativă își poate realiza menirea de a dezvolta spiritul combativ-revoluționar numai în măsura în care ea însăși își asimilează organic acest spirit în conținutul ca și în formele ei de desfășurare. Astfel, „Pro-

paganda noastră trebuie să manifeste mai multă combativitate față de activitatea de ponegrire a României socialiste desfășurată de cercurile reacționare de peste hotare. Trebuie să se dea o ripostă hotărîtă celor ce neagă victoriile istorice obținute de poporul nostru, progresul României — realități evidente pentru toată lumea — celor ce pun sub semnul întrebării însăși esența socialismului. În general trebuie combătute mai susținut încercările forțelor reacționare de a pune la îndoială capacitatea orînduirii socialiste — dovedită în practică — de a soluționa marile probleme ale dezvoltării sociale în epoca noastră, îndemnul la întoarcerea spre epoci și orînduiri perimate, condamnate de istorie" [6].

Cultivarea și promovarea combativității partinice și a spiritului revoluționar sînt demonstrate îndeosebi prin exemplul personal, deoarece în combaterea neajunsurilor, în modelarea oamenilor, reușita are drept rezultat concordanța deplină între vorbă și faptă. Oamenii conștiincioși, bine pregătiți politic și profesional, cu un nobil profil moral, cu un comportament ireproșabil în orice împrejurare au întotdeauna nu numai autoritate morală pentru a lua o atitudine fermă și eficace față de abateri, ci și influența necesară spre a determina cotituri hotărîtoare în conștiința celor cărora li se adresează.

Acțiunile politice de masă trebuie să pună accent nu numai pe combaterea, ci și pe munca de prevenire a unor fenomene sociale negative, iar acolo unde climatul spiritual a fost poluat, să intervină pentru purificarea lui.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 112—116 ; 153—160.

* * * *Statutul Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1974, p. 13—14.

* * * *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*, în vol. *Congresul al XI-lea al P.C.R.*, București, Editura politică, 1975, p. 316—322.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 63—76.

[6] *Op. cit.*, p. 34.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la Comitetul Central al Partidului Comunist Român*, 5—7 septembrie 1979, București, Editura politică, 1979, p. 20—22 ; 25—27 ; 34—35 ; 47—49.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la solemnitatea înmînării noilor carnete de partid*, în „Munca de partid", nr. 6, 1980 p. 3—4.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara C.C. al P.C.R.*, 14—15 octombrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 15 ; 20.

Tema : **Formarea și dezvoltarea conștiinței politice a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii ; creșterea responsabilității lor în realizarea integrală a hotărîrilor de partid, a sarcinilor economice și sociale — preocupare centrală a organelor și organizațiilor de partid**

Planul temei

1. Formarea conștiinței socialiste — legitate obiectivă a progresului orînduirii noastre. Formarea și dezvoltarea conștiinței politice — factor esențial, decisiv în făurirea omului nou.
2. Structura conștiinței politice socialiste și cerințele muncii ideologice și politico-educative.
3. Responsabilitatea comunistă — măsură a gradului dezvoltării conștiinței politice și manifestarea concretă a acesteia.
4. Activitatea organelor și organizațiilor de partid în vederea mobilizării energiilor creatoare ale întregului popor în slujba înfăptuirii Programului partidului.

TEZE

Făurirea societății socialiste și comuniste este un proces social complex și unitar care cuprinde, alături de crearea unei economii moderne, a unor relații sociale juste și echitabile, a unor structuri organizatorice, instituționale și de conducere eficiente și o profundă înnoire a conștiinței, a modului de a gîndi și de a acționa al maselor de oameni ai muncii, participanți activi și responsabili de edificarea noii orînduiri. „Menirea istorică a socialismului — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — este nu numai de a elibera omul de asuprire și exploatare, de a asigura bunăstarea lui materială, ci și de a făuri o civili-

zație spirituală superioară, care nu se poate realiza decît prin formarea unui om nou, cu o înaltă conștiință și pregătire culturală și profesională, cu un profil moral-politic înaintat" [1].

Numai în felul acesta se realizează condiția calitativă pe care o presupune ridicarea rolului maselor populare la nivelul creației istorice conștiente, al înțelegerii și asumării libere, responsabile a sarcinilor de făurire a noii societăți. Iar o societate nouă este de neconceput fără oameni noi.

În cadrul procesului revoluționar de construire și perfecționare a noii societăți se creează un raport specific între existența și conștiința socială, între spontan și conștient, în sensul reducerii treptate a acțiunii factorilor stihinici și a creșterii importanței evoluției planificate, organizate și conștiente, a rolului prognozei științifice în conturarea și optimizarea tendințelor evoluției sociale. Fără a nega rolul primordial al condițiilor materiale în dezvoltarea societății, partidul nostru pornește de la premisa teoretică verificată de practica socială că, la rîndul ei, conștiința poate exercita o puternică înrîurire asupra mersului înainte al societății, că oamenii își pot dirija în mod conștient activitatea lor practică, conștiința socialistă manifestîndu-se ca forță propulsoare a progresului social. „Ideile, nivelul de cunoaștere și cultură, gradul de dezvoltare a conștiinței — releva tovarășul Nicolae Ceaușescu — se manifestă astfel ca o puternică forță materială în transformarea revoluționară a societății, în asigurarea progresului general al umanității". [2]

Este un merit de o deosebită importanță teoretică și practică al partidului nostru și, cu deosebire, al secretarului său general, de a fi insistat asupra pericolului fetișizării, absolutizării tendinței obiective a conștiinței de a rămîne în urma existenței sociale. Teza rămînerii în urmă a conștiinței în raport cu existența poate explica anumite comportamente negative ale indivizilor, anumite fenomene perturbatoare în sistemul social dar nu și să le justifice.

[1] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, București, Editura politică, 1972, p. 628—629.

[2] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 33.

între tendința obiectivă de rămînere în urmă și nivelul real al conștiinței individuale și gradul dezvoltării conștiinței sociale se interpune *activitatea politico-ideologică a partidului* și, sub conducerea sa, activitatea educativă a unui ansamblu structurat de factori și instituții cultural-educative, statale și obștești, ceea ce are ca rezultat formarea și dezvoltarea conștiinței sociale și individuale de esență socialistă.

1. Formarea conștiinței socialiste — legitate obiectivă a progresului orînduirii noastre. Formarea și dezvoltarea conștiinței politice — factor esențial, decisiv în făurirea omului nou

Construirea noii orînduiri implică — ca o condiție sine qua non — o activitate științifică orientată, bazată pe acțiunea specifică a legilor sociale obiective în fiecare domeniu al societății și în fiecare etapă a procesului revoluționar și, în același timp, consecvent orientată de valorile autentice ale socialismului și comunismului. Aceasta presupune, pe de o parte, o activitate teoretico-ideologică de elaborare creatoare, în funcție de cerințele în schimbare ale dezvoltării istorice, a teoriei revoluționare, capabilă să se constituie în adevărată călăuză a acțiunii practice, iar, pe de altă parte, o susținută și complexă muncă îndreptată spre asimilarea tot mai activă și fidelă a acestei călăuze de către membrii partidului și masele de oameni ai muncii. De asemenea, amploarea proceselor revoluționare mondiale, afirmarea crescîndă a rolului maselor, al opiniei publice în viața politică internațională, rolul activ al României socialiste pe plan internațional necesită formarea unei conștiințe a epocii istorice în care trăiește omul societății de azi.

În cadrul dezvoltării multilaterale a societății socialiste, devine obiectiv posibilă și este determinantă dezvoltarea multilaterală a omului — în calitatea sa de factor fundamental al acțiunii sociale transformatoare și, totodată, de scop suprem al socialismului ; de aceea, partidul a elaborat, prin programul său ideologic și politica sa culturală, o complexă strategie a formării omului multilateral dezvoltat, a impulsionării sale către activitatea creatoare, care înseamnă și împlinirea sa spirituală.

Dialectica proceselor obiective ale socialismului impune

însă acțiunea nu numai asupra omului luat individual ci și asupra legăturilor dintre oameni în scopul edificării unor relații sociale și interumane consecvent orientate de valorile și normele proprii socialismului. Raporturile calitativ superioare dintre individ și societate, între individ și colectiv, între individ și stat, corelația echitabilă dintre drepturi și îndatoriri, constituie baza obiectivă a afirmării principiului colectivismului și eradicării concepțiilor și atitudinilor individualiste.

În același timp, adîncirea continuă a procesului revoluționar pe drumul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate presupune o participare civică nu numai mai activă și mai amplă, ci și *calitativ* superioară, care să conducă la o eficiență sporită a tuturor formelor activității social-utile.

Desigur, domeniul conștiinței sociale este un teren privilegiat al *luptei dintre nou și vechi*. Procesul de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste — ca expresie a legității sociale obiective — se desfășoară prin afirmarea sporită și creșterea rolului concepțiilor, principiilor, valorilor și normelor noi socialiste și, concomitent și implicit, prin combaterea neabătută a tot ce ține de vechiul mod de gîndire și comportare, moștenire a trecutului sau manifestare a influenței ideologiei burgheze. *Amplificarea și generalizarea spiritului revoluționar este o cerință a creșterii rolului activ al conștiinței politice socialiste*, impunînd crearea în colectivele de muncă a unui climat de înaltă exigență, pentru înlăturarea lipsurilor, pentru afirmarea unui spirit critic, novator al maselor de oameni ai muncii, de valorificare a creativității, energiei și competenței lor.

Conștiința politică, și cu deosebire ideologia politică, conferă conștiinței socialiste calitatea definitorie, reprezentînd nucleul constitutiv și formativ cel mai important al conștiinței socialiste și conferind unitate și coerență ideologică și consecvență partinică conținutului de idei, atitudinilor și comportării omului societății socialiste. Acest rol hotărîtor al ideologiei politice în constituirea și dezvoltarea conștiinței socialiste este determinat de rolul deosebit, prioritar al factorului politic în epoca noastră și, în special, în construirea noii orînduiri. Ideologia și conștiința politică sînt cele mai apropiate de orînduirea economică a societății, spre deosebire de alte forme ale conștiinței sociale. Celelalte laturi și forme ale conștiinței sociale și

culturii umane stau, într-o măsură mai mare sau mai mică, directă sau mediată, sub înrîurirea opiniilor și ideilor politice, sub influența factorului politic, iar determinarea lor de existența socială materială are loc adesea prin intermediul acestuia.

Raportul său direct cu existența socială face ca domeniul ideologiei și conștiinței politice să fie mai mobil, mai dinamic în dezvoltarea sa în raport cu alte forme ale conștiinței sociale și să devanseze uneori cu mult împrejurările materiale care au determinat-o, avînd o pronunțată funcție prospectivă și transformatoare în societate.

Tocmai de aceea, în ansamblul formelor conștiinței sociale socialiste, rolul esențial, cel mai activ revine conștiinței politice, care are drept conținut înțelegerea tendințelor fundamentale ale evoluției societății socialiste îmbinată cu atitudinea militantă, orientată spre transpunerea în viață a strategiei revoluționare a Partidului Comunist Român. Conștiința politică revoluționară angajează participarea activă a fiecărui membru al societății la conducerea vieții sociale, la perfecționarea sistemului de conducere și organizare a societății socialiste ; conștiința politică socialistă integrează conștiința multiplei calități a oamenilor muncii (de proprietari, producători și beneficiari ai avuției sociale, de titulari și coautori ai exercitării efective a puterii politice în stat), înțelegerea creșterii rolului conducător al partidului în societate, a rolului maselor, a necesității muncii creatoare, a activității sociale responsabile. Conștiința politică socialistă se manifestă ca o conștiință națională, care exprimă solidaritatea tuturor membrilor societății în apărarea și consolidarea independenței naționale și a integrității teritoriale, în sentimentul apartenenței la aceeași națiune, cu un destin și viitor comun. Totodată, conștiința națională reflectă personalitatea națiunii, originalitatea ei pe terenul creației, al făuririi civilizației materiale și spirituale.

Conștiința politică dă expresie unității moral-politice a poporului, prieteniei frățești dintre toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate. Ea îmbină devotamentul nețărmurit față de patrie și partid, față de cauza socialismului cu spiritul de solidaritate cu popoarele țărilor socialiste, cu partidele socialiste și muncitorești, cu mișcările de eliberare națională, cu forțele revoluționare și progresiste de pretutindeni.

2. Structura conștiinței politice socialiste și cerințele muncii ideologice și politico-educative

Conștiința politică socialistă constituie o reflectare adecvată a orînduirii social-politice noi, socialiste, o oglindire sintetică și concentrată a intereselor fundamentale ale claselor și grupărilor sociale de oameni ai muncii, în primul rînd ale clasei muncitoare — clasă conducătoare a societății. Ea reprezintă un produs de natură ideală a transformărilor revoluționare ce au avut loc în structura economică și socială în comunitatea națională, în relațiile politice și în viața spirituală a societății noastre socialiste. Ca și în cazul altor forme de conștiință socială, în structura ei se disting două nivele calitativ distincte prin valoarea lor gnoseologică și socială, dar care se întrepătrund și interacționează :

a) conștiința politică comună (ca reflectare nemijlocită a transformărilor petrecute în existența socială și activitatea practică) și psihologia politicii ce include cu deosebire latura psihoafectivă și atitudinală, adică sentimente, atitudini, deprinderi și convingeri politice ;

b) ideologia politică socialistă, care oglindește fenomenele și procesele social-politice în esența și unitatea lor, dezvăluind legile obiective ale apariției și dezvoltării lor, avînd deci un caracter sistematic, teoretic, structurat, concret. Prin baza sa teoretică — materialismul dialectic și istoric, teoria revoluționară a socialismului științific — ideologia politică are un caracter științific, care-i imprimă capacitate explicativă și prospectivă, fiindu-i totodată caracteristic spiritul profund creator, rezultat al unei unități continue, dinamice între teoria și practica revoluționară.

În aceste domenii, un rol hotărîtor revine contribuției inestimabile a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, care abordează cu spirit novator, profund științific și realist, cu îndrăzneală comunistă problemele activității teoretice, politice și ideologice ale partidului, fenomenele de însemnătate cardinală ale dezvoltării societății românești și ale vieții internaționale.

În acest sens tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia că epoca pe care o trăim este o epocă de mari transformări revoluționare atît pe plan național cît și pe plan internațional, că în lume au loc profunde mutații ce necesită să fie temeinic studiate în spiritul concepției revoluționare, dialectice și istorice pentru a putea fi nu numai înțelese, dar, pe această bază, să se elaboreze orientările, căile de activitate a partidului în toate domeniile, atît pe plan intern, cît și internațional.

Cadrele de partid și de stat, toți comuniștii trebuie să fie pătrunși de spirit revoluționar, să fie pătrunși de concepția filozofică marxistă despre lume și societate și să acționeze în concordanță cu legitățile generale, punînd totdeauna accentul pe aplicarea acestora la condițiile concrete ale etapei respective, ale țării noastre.

„În același sens, — sublinia secretarul general al partidului — activitatea politico-ideologică trebuie să pună pe primul plan ridicarea conștiinței politice a oamenilor muncii, pentru a asigura înțelegerea de către toți cetățenii patriei a problemelor complexe pe care le pun transformările revoluționare ce au loc atît în țara noastră, cît și pe plan internațional. Numai înțelegînd în acest fel activitatea ideologică, propaganda de partid, munca politico-educativă, putem obține și rezultate mai bune în acest domeniu“ [3].

Menirea educației politice este, așadar, de a forma gîndirea politică a maselor, de a-l deprinde pe fiecare om al muncii să judece *politic*, prin prisma intereselor colectivității, a consecințelor sociale largi, imediate și de perspectivă, sarcinile și datoriile profesionale și obștești, opțiunile și deciziile, faptele și atitudinile, diversele comportamente sociale și umane. Gîndirea și judecata politică sînt incompatibile cu atitudinea individualistă și pragmatică în abordarea problemelor vieții sociale.

Socialismul multilateral dezvoltat nu se poate făuri decît cu oameni devotați trup și suflet idealului comunist dar, totodată, temeinic pregătiți cu o înaltă competență politică și profesională, cu un larg orizont cultural — științific. Chiar și dezvoltarea continuă a democrației socialiste se poate realiza numai pe baza nivelului știin-

[3] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la consfătuirea de lucru cu activiștii și cadrele din domeniul educației politice, al propagandei și ideologiei*, 9 septembrie 1977, București, Editura politică, 1977, p. 10.

ţific şi politic ridicat al conducerii sociale, a competenţei şi responsabilităţii celor ce participă la luarea deciziilor economice şi politice.

3. Responsabilitatea comunistă — măsură a gradului dezvoltării conştiinţei politice şi manifestare concretă a acesteia

Specificul conştiinţei politice socialiste stă tocmai în conştientizarea semnificaţiei şi importanţei general-sociale, naţionale şi de clasă a activităţii fiecărui individ, indiferent de locul său de muncă. De aici, atribuirea unei valori general-sociale fiecărui act şi comportament individual şi de grup. De aceea conştiinţa politică se exprimă cel mai evident şi plenar în spiritul de responsabilitate socială al fiecărui individ în îndeplinirea sarcinilor sale profesionale şi politico-obşteşti.

Responsabilitatea reprezintă asumarea conştientă şi deliberată a îndatoririlor ce decurg din normele convieţuirii sociale. Sub acest aspect ea întruchipează unitatea de tip nou, propice socialismului, dintre etic şi politic, dimensionarea politică a comportamentului etic şi, invers, caracterul necesarmente profund moral al comportamentului politic. Ea este o raportare activă a individului la colectivitatea din care face parte, în cadrul căreia acţionează şi cu care se consideră solidar. Ea semnifică expresia cea mai generală a obligaţiilor comunistului faţă de partid, ale fiecărui individ faţă de societate, precum şi faţă de sine însuşi.

Responsabilitatea este o caracteristică de prim ordin a personalităţii, care încumbă acele acte de conştiinţă politică şi morală prin care membrul de partid, fiecare cetăţean se obligă, pe temeiul convingerilor sale profunde, să nu tolereze neajunsurile, lipsurile din activitatea colectivului din care face parte, precum şi din activitatea sa proprie, să-şi îndeplinească integral şi exemplar sarcinile sale economico-profesionale şi social-politice, să contribuie efectiv şi nemijlocit la perfecţionarea întregii vieţi sociale.

Conştiinţa responsabilităţii, a angajării active în îndeplinirea politicii partidului îşi găseşte întruchiparea, la un nivel superior, în activitatea comuniştilor. Creşterea rolului factorului conştient în edificarea deliberată a întregii vieţi economico-sociale face ca sentimentul răspunderii şi responsabilităţii să devină un atribut al întregii societăţi, al fiecărui creator de bunuri materiale şi spirituale, spre folosul general şi al său propriu. Responsabilitatea devine astfel acel ferment de ordin spiritual ce contribuie nemijlocit la dezvoltarea, la ridicarea societăţii pe noi trepte de civilizaţie şi prosperitate, devine întruchiparea definitorie a spiritului revoluţionar şi cutezător al comunistului.

Tocmai în acest sens, tovarăşul Nicolae Ceauşescu sublinia : „Numai atunci cînd vom ajunge ca fiecare cetăţean al patriei noastre să simtă răspunderea atît faţă de el, cît şi faţă de popor, de societate, cînd fiecare îşi va înţelege îndatoririle şi drepturile care le are şi va acţiona cu toată convingerea pentru dezvoltarea orînduirii noastre, vom putea spune că am realizat societatea socialistă multilateral dezvoltată atît din punct de vedere material, cît şi spiritual, al conştiinţei omului nou" [4].

4. Activitatea organelor şi organizaţiilor de partid în vederea mobilizării energiilor creatoare ale întregului popor în slujba înfăptuirii Programului partidului

Înfăptuirea măreţelor obiective înscrise în Programul partidului cere o activitate intensă, multilaterală din partea întregului popor, ridicarea nivelului calitativ al muncii în toate domeniile, fundamentarea, pe baza cuceririlor cunoaşterii moderne, a întregii opere de edificare a socialismului. Totodată, progresul neîntrerupt al societăţii noastre impune întronarea în întreaga viaţă socială a unui puternic spirit revoluţionar, a exigenţei şi combativităţii comuniste, a dinamismului şi concepţiei creatoare, novatoare a partidului nostru. Aceasta înseamnă, în fapt, asigurarea creşterii rolului conducător al partidului în toate sferele activităţii sociale.

Există o corelaţie dialectică între creşterea rolului conducător al partidului şi dezvoltarea conştiinţei politice şi a responsabilităţii comuniste a membrilor partidului. Tocmai de aceea munca ideologică, politico-educativă a organelor şi organizaţiilor de partid are o importanţă de-

[4] Nicolae Ceauşescu, *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, Bucureşti, Editura politică, 1972, p. 324—325.

cisivă. În acest sens sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, că este necesar să realizăm o nouă calitate și în acest domeniu, atît în organizarea și desfășurarea muncii ideologice și politico-educative, cît și în ridicarea nivelului ideologic și politic al comuniștilor, al maselor populare. Iar măsura practică a realizării acestei cerințe se exprimă în capacitatea de mobilizare a energiilor și eforturilor întregului popor în înfăptuirea hotărîrilor partidului și legilor țării.

Complexitatea sarcinilor actuale ale dezvoltării economico-sociale cere să se pună un mai mare accent pe ridicarea muncii de conducere a organelor și organizațiilor de partid, pe îndeplinirea de către fiecare organizație și de către fiecare comunist a rolului ce-i revine în unirea eforturilor tuturor oamenilor muncii, a întregului popor în înfăptuirea politicii generale a partidului și statului. Organele și organizațiile de partid, toți comuniștii trebuie să pună pe primul plan îndeplinirea hotărîrilor de partid, a legilor statului nostru socialist, a planului de dezvoltare economico-socială, a Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate.

Este, de aceea, de înțeles că în centrul activității educative, ideologice a organelor și organizațiilor de partid trebuie să stea mobilizarea și unirea eforturilor comuniștilor, ale tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, ale întregului popor, în vederea realizării Programului partidului, a planului de dezvoltare economico-socială a țării. În acest sens, propaganda de partid trebuie să fie efectiv și nemijlocit legată de înfăptuirea în practică a planurilor de dezvoltare economico-socială, de activitatea concretă din fiecare unitate, din fiecare localitate.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 153—166.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 43—48 ; 80—89.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 63—69 ; 76—93.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la consfătuirea cadrelor din domeniul științelor sociale și învățămîntului politic*, 6 octombrie 1976, în *op. cit.*, p. 471—476 ; 480—483 ; 495—500 ; 502—505.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la consfătuirea de lucru cu activiștii și cadrele din domeniul educației politice, al propagandei și ideologiei*, 9 septembrie 1977, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, București, Editura politică, 1977, p. 746—769.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 42—52.

Tema : Critica și autocritica — mijloace eficiente de perfecționare morală a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii, de înlăturare a neajunsurilor și îmbunătățire a întregii activități. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind stimularea criticii și autocriticii, asigurarea unui climat de combativitate și exigență comunistă

Planul temei

1. Critica și autocritica — mijloace eficiente de înlăturare a lipsurilor, de perfecționare a întregii activități de partid, de stat, economice și sociale.
2. Documentele Congresului al XII-lea al P.C.R. despre promovarea consecventă a criticii și autocriticii în viața și activitatea organelor și organizațiilor de partid, a tuturor comuniștilor.
3. Rolul criticii și autocriticii în procesul educației politico-ideologice, de formare a conștiinței socialiste a maselor.
4. Trăsăturile criticii și autocriticii. Autocritica și critica de jos — mijloace importante de întărire a partidului, de îmbunătățire a muncii sale, a organelor și organizațiilor de partid.
5. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid pentru crearea unui climat favorabil criticii și autocriticii, pentru creșterea receptivității față de sesizările și propunerile comuniștilor, ale oamenilor muncii, pentru cultivarea combativității revoluționare față de lipsuri.

1. Critica și autocritica — mijloace eficiente de înlăturare a lipsurilor, de perfecționare a întregii activități de partid, de stat, economice și sociale

Consecvența cu care partidul nostru acționează pentru a înrădăcina în toate compartimentele vieții sociale critica și autocritica, această metodă comunistă de analiză a realității, de a descoperi și înlătura lipsurile, de a asigura progresul corespunde unor necesități obiective ale etapei actuale de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Practica socială, experiența construcției socialiste în țara noastră confirmă caracterul inevitabil al acțiunii legii obiective a luptei dintre nou și vechi în condițiile noii orînduiri.

Aceasta deoarece în societatea socialistă critica și autocritica depășesc calitatea lor de metodă de lucru a partidului revoluționar al clasei muncitoare, devenind, totodată, metodă proprie întregii vieți sociale, o modalitate de sesizare și înlăturare a tot ceea ce se dovedește învechit, perimat și retrograd.

Funcția de organizator al luptei pentru triumful noului este asumată de Partidul Comunist Român în virtutea naturii sale de cea mai avansată și revoluționară forță a societății noastre. În formele și structurile de organizare socială, în raporturile dintre oameni, în gîndire și comportament, în ideologie și morală partidul a fost, este și va fi mereu promotorul consecvent al noului, iar una din pîrghiile principale pe care se sprijină spre a înlătura barierele din calea noului este tocmai critica și autocritica.

Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, atitudinea critică față de lipsuri, recunoașterea autocritică a greșelilor săvîrșite reprezintă o puternică forță care ajută la lichidarea rămînerilor în urmă, un factor esențial al progresului, constituie o dovadă a forței și tăriei partidului și statului nostru.

Dezvoltarea spiritului critic și autocritic în interiorul partidului este o cerință de care depinde exercitarea cu succes a calității partidului de centru vital al națiunii noastre. Referindu-se la aceasta, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta : „O importanță deosebită pentru întărirea muncii de partid o are dezvoltarea spiritului critic și autocritic — expresie a democratismului vieții partidului, a legăturii sale cu masele, condiție hotărîtoare pentru lichidarea lipsurilor și perfecționarea continuă a activității. Dezvăluirea și critica lipsurilor ajută pe fiecare activist, pe fiecare comunist, pe fiecare om al muncii să-și concentreze energiile și capacitatea pentru a răspunde cît mai bine exigențelor tot mai înalte pe care le pune în fața noastră opera de uriașă complexitate pe care o înfăptuim" [1].

În acest sens apare concludent faptul că perioada marcată de congresele al IX-lea, al X-lea, al XI-lea și al XII-lea ale P.C.R. — perioadă în care spiritul novator a găsit cele mai largi posibilități de afirmare — a fost totodată caracterizată printr-o largă stimulare a criticii și autocriticii. S-a vădit grăitoare interdependența dintre promovarea noului și propulsarea spiritului critic. Practic, nu a existat compartiment al vieții economice și sociale care să nu fi fost supus, în ultimii ani, unei exigente reexaminări critice, urmată de măsuri de raționalizare și perfecționare.

Spiritul critic este necesar în oricare colectiv, nu doar în cele cu rezultate deficitare.

Prin efectul ce îl au, critica și autocritica au un rol însemnat în ridicarea întregii activități de partid și de stat, economice și sociale, la nivelul corespunzător noii etape de dezvoltare. Acestea constituie o expresie a democratismului vieții partidului, a legăturii sale cu masele, a stimulării inițiativei comuniștilor și a celorlalți oameni ai muncii în antrenarea și participarea efectivă la elaborarea, dezbaterea și înfăptuirea politicii partidului.

2. Documentele Congresului al XII-lea al P.C.R. despre promovarea consecventă a criticii și autocriticii în viața și activitatea organelor și organizațiilor de partid, a tuturor comuniștilor

Imperativul stimulării criticii și autocriticii în activitatea organizațiilor de partid a fost cu claritate formulat în documentele Congresului al XII-lea al P.C.R. Este su-

[1] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R.*, București, Editura politică, 1979, p. 72.

bliniată astfel atenția deosebită ce trebuie acordată promovării spiritului critic și autocritic — factor esențial în dinamizarea întregii activități de partid și a vieții sociale.

Merite excepționale în fundamentarea teoretică, în precizarea și aplicarea în practică a măsurilor menite să asigure aplicarea fermă a principiilor și normelor vieții interne de partid, revin tovarășului Nicolae Ceaușescu, care, în abordarea acestor probleme, a avut permanent în vedere faptul că, odată cu dezvoltarea societății, cu progresul operei de construcție socialistă, evoluează însuși partidul, ceea ce impune continua perfecționare a organizării și activității sale.

Din această perspectivă, secretarul general al partidului cerea organelor și organizațiilor partidului... „să acționeze cu hotărîre pentru a-și îmbunătăți stilul și metodele de muncă, manifestîndu-se pretutindeni ca forță dinamică, de avangardă a maselor de oameni ai muncii, militînd neobosit împotriva a tot ce este vechi și perimat, pentru promovarea fermă a noului în toate domeniile, pentru afirmarea largă și generalizarea experienței, gîndirii și practicii înaintate. Organizațiile de partid trebuie să acționeze neabătut pentru mobilizarea și mai puternică a oamenilor muncii în vederea lichidării deficiențelor și neajunsurilor, a stărilor de lucruri negative, pentru depășirea greutăților și soluționarea problemelor complexe pe care le ridică înaintarea țării pe calea socialismului" [2].

Firește, pentru îmbunătățirea continuă a muncii de partid, este necesar să se urmărească permanent ca spiritul critic și autocritic să fie prezent din plin în întreaga activitate a organelor și organizațiilor de partid.

De mare importanță principială este și norma înscrisă în Statutul partidului, potrivit căreia „fiecare membru de partid este obligat să folosească și să stimuleze în întreaga sa activitate critica și autocritica — forță motrice a dezvoltării societății noastre — să manifeste spirit revoluționar, receptivitate față de tot ce este nou și înaintat, să ia poziție și să combată cu hotărîre lipsurile și greșelile, tendințele de acoperire a neajunsurilor și să contribuie la lichidarea lor".

Accentuînd această obligație statutară, Codul etic adoptat de Congresul al XI-lea al P.C.R., ca parte componentă a Programului partidului, relevă că „spiritul critic și autocritic, combativitatea față de lipsuri și neajunsuri trebuie să caracterizeze pe fiecare membru al partidului, pe fiecare membru al Uniunii Tineretului Comunist. În orice împrejurare, în colectivele de muncă în care lucrează, comuniștii trebuie să promoveze un climat de dezbatere exigentă a lipsurilor, să stimuleze și să creeze condiții pentru formarea și afirmarea unui puternic spirit critic al maselor de oameni ai muncii" [3].

[2] *Op. cit.*, p. 71.

3. Rolul criticii și autocriticii în procesul educației politico-ideologice, de formare a conștiinței socialiste a maselor

În lumina cerințelor derivînd din prevederile Programului partidului, ca și din cele ale Codului eticii și echității socialiste, unul dintre principalele obiective ale activității politico-educative trebuie să fie cultivarea combativității revoluționare, a tuturor componentelor ei. De modul în care este utilizat, în acest sens, întreg arsenalul mijloacelor activității ideologice și politico-educative de masă — începînd de la învățămîntul de partid, propaganda prin conferințe, gazetele de perete etc. — depinde, în esență, însăși amploarea și intensitatea participării maselor de oameni ai muncii la opera de făurire a noii orînduiri sociale.

Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, „Critica și autocritica sînt doar o parte inseparabilă a educației ideologice și politice, a procesului de formare a conștiinței socialiste a omului nou. Critica și autocritica constituie o metodă importantă de analizare și lichidare a greșelilor, de descoperire a cauzelor care au generat lipsurile și de stabilire, pe această bază, a măsurilor ce se impun pentru îmbunătățirea activității. De aceea aș recomanda ca în viitor să se acorde mai multă atenție folosirii acestei metode, obligatoriu necesară în viața societății noastre, deci și în analiza activității ideologice și politice" [4].

[3] *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*, București, Editura politică, 1974, p. 20.

[4] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cadrelor din domeniul științelor sociale și învățămîntului politic*, 6 octombrie 1976, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 473.

Necesitatea obiectivă a promovării consecvente a criticii și autocriticii decurge din faptul că, oricare ar fi stagiul politic și nivelul său de pregătire, un comunist nu poate considera niciodată că munca sa este fără greș, iar el ar fi perfect în gîndire, comportare și mod de acțiune. Autocritica reală și nu formală este o probă fără greș a cinstei și sincerității comuniste. Modul de a-ți însuși efectiv cerințele autocriticii reprezintă în cel mai înalt grad o expresie a forței morale.

Procesul de însușire a trăsăturilor politico-morale proprii comunistului este îndelungat și complex, cîteodată sinuos și contradictoriu. Pentru că, este de la sine înțeles, că numai cu oameni ce posedă o bună pregătire politico-ideologică, cu o pregătire profesională corespunzătoare și cu un comportament bazat pe principiile eticii și echității socialiste se poate construi societatea pe care ne-o dorim, care reclamă afirmarea cu putere a științei, a noului, a unei calități superioare în toate domeniile și compartimentele vieții economice și sociale.

4. Trăsăturile criticii și autocriticii. Autocritica și critica de jos — mijloace importante de întărire a partidului, de îmbunătățire a muncii sale, a organelor și organizațiilor de partid

Prima condiție în exprimarea opiniei critice asupra unei stări de lucruri este ca aceasta să se bazeze pe o temeinică cunoaștere a faptelor. Pentru a-și îndeplini cu adevărat menirea, critica trebuie să fie de la bun început principială și partinică.

Caracterul revoluționar și profundul democratism al noii orînduiri impun formularea criticilor de pe poziția intereselor majore, fundamentale ale clasei muncitoare, pornind de la principiile activității partidului, avînd drept călăuză linia sa politico-ideologică, elaborată pentru fiecare etapă dată.

Eficiența criticii și autocriticii este determinată de combativitatea revoluționară și spiritul militant ce se imprimă în întreaga viață economico-socială. La aceasta se adaugă trăsăturile criticii și autocriticii ce vizează caracterul concret, obiectiv și constructiv.

Critica de jos constituie un mijloc important de întărire a partidului, de perfecționare continuă a întregii activi-

tăți. Prin posibilitățile ce le au, de a se informa operativ și de la surse directe și printr-o participare efectivă la soluționarea problemelor, comuniștii, cadrele de conducere au obligația de a demonstra că adevărata atitudine principială, realistă, constructivă este aceea care pătrunde în interiorul problemelor direct și fără concesii. Orice înăbușire a criticii constituie o încălcare a principiilor democratice, a drepturilor cetățenești.

Ceea ce caracterizează critica principială concretă și constructivă este că aceasta nu are nimic comun cu pălăvrăgeala, cu automulțumirea, formalismul, îngăduința, încercările de justificare a lipsurilor etc.

5. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid pentru crearea unui climat favorabil criticii și autocriticii, pentru creșterea receptivității față de sesizările și propunerile comuniștilor, ale oamenilor muncii, pentru cultivarea combativității revoluționare față de lipsuri

Din Programul și Statutul partidului, din documentele celui de-al XII-lea Congres precum și din cuvîntările și expunerile tovarășului Nicolae Ceaușescu se desprinde necesitatea ca organele și organizațiile de partid, toți comuniștii să acorde o atenție deosebită promovării criticii și autocriticii, a spiritului de exigență în înlăturarea lipsurilor, în perfecționarea continuă a muncii.

Îmbinarea organică a democrației și disciplinei reprezintă o cerință legică în activitatea partidului. Spiritul critic și autocritic se dezvoltă cel mai bine în ambianța democrației și disciplinei de partid. Organizațiile de partid au datoria de a antrena întreaga masă a membrilor de partid la elaborarea și aplicarea hotărîrilor și a măsurilor de îmbunătățire a muncii, de a combate manifestările de pasivitate ale unor membri de partid, de a se îngriji de crearea unui climat tovărășesc în care fiecare să-și poată exprima liber părerea, să poată critica neajunsurile, să facă propuneri, să promoveze noul, punîndu-și din plin în valoare priceperea și experiența.

Normele democratice proprii vieții interne de partid, menite a garanta dreptul nestingherit al membrilor de partid la critica constructivă, principială, nu pot fi abordate izolat de obligațiile lor, de cerințele disciplinei de partid

Îndeplinirea exemplară a îndatoririlor statutare creează condiții propice pentru larga promovare a spiritului critic în cadrul organizației respective, după cum, la rîndul ei, grija pentru respectarea riguroasă a acestui drept statutar favorizează încetățenirea climatului prielnic stimulării criticii și autocriticii, responsabilității partinice, întăririi disciplinei, afirmării personalității comunistului.

Documentele Congresului al XII-lea, prevăzînd promovarea criticii și autocriticii ca o condiție a formării omului nou, deopotrivă exigent față de sine ca și față de cei din jur, subliniază necesitatea desfășurării unei intense munci educative pentru ca toți comuniștii și ceilalți oameni ai muncii să se deprindă cu folosirea criticii în întreaga lor activitate.

Unul dintre cele mai eficiente mijloace de a promova critica și autocritica este adunarea generală de partid, care, conform statutului, are loc de regulă o dată pe lună. Este de menționat faptul că în anul 1980, adunările generale de dezbatere a concluziilor reieșite din discuțiile individuale cu membrii de partid, prilejuite de preschimbarea carnetului de partid, au îndeplinit rolul de adevărate tribune de exercitare efectivă, nestingherită a criticii și autocriticii, de formulare a numeroase propuneri și sugestii pentru îmbunătățirea muncii.

În același timp, organele și organizațiile de partid au sarcina de a se preocupa îndeaproape de dezvoltarea criticii în activitatea tuturor colectivelor de oameni ai muncii. Dezbaterile publice largi asupra proiectelor de legi și hotărîri, formele organizatorice create de partid și de stat pentru aplicarea principiilor democratismului socialist, adunările generale ale oamenilor muncii, ale cooperatorilor, tribuna democrației, instituirea principiului muncii și conducerii colective în toate organismele vieții sociale și la toate nivelele, lărgirea atribuțiilor organizațiilor de masă și obștești creează și perfecționează continuu cadrul instituțional pentru folosirea criticii de jos, pentru participarea directă a maselor la conducerea treburilor obștești.

Stimularea consecventă a criticii și autocriticii favorizează apariția și dezvoltarea opiniei publice, care poate cuprinde sfere diferite. Organele și organizațiile de partid au la îndemînă numeroase mijloace prin care pot stimula afirmarea unei opinii publice puternice.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 676—677 ; 681 ; 710—712 ; 720—721.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R.*, București, Editura politică, 1979, p. 70—74.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la Comitetul Central al P.C.R. din 5—7 septembrie 1979*, București, Editura politică, 1979, p. 20—34.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la Comitetul Central al Partidului Comunist Român din 29—30 mai 1980*, București, Editura politică, 1980, p. 41—42.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 14—15 octombrie 1980*, București, Editura politică, 1980, p. 14—15.

Tema : **Conceptul de patriotism în viziunea Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Caracteristicile de bază ale patriotismului revoluționar al comuniștilor. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea maselor în spiritul patriotismului**

Planul temei

1. Conținutul și caracteristicile de bază ale patriotismului revoluționar socialist.
2. Solidaritatea internațională activă — parte componentă a ideologiei și politicii Partidului Comunist Român.
3. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid în educarea maselor în spiritul patriotismului.

TEZE

1. Conținutul și caracteristicile de bază ale patriotismului revoluționar socialist

În accepția materialist-dialectică, noțiunea de patriotism exprimă dragostea și devotamentul față de patria străbună, față de propriul popor, străduința de a sluji cu dăruire și realism interesele acestora.

Conștiința patriotică nu este un dat, nu este ceva de natură transcendentă, ci se formează sub acțiunea unor factori obiectivi și subiectivi. Experiența socială demonstrează că, încă de la încolțirea lor, sentimentele și ideile patriotice s-au afirmat ca o adevărată forță motrice, morală și politică, a progresului societății și poporului respectiv.

Ca latură spirituală, relativ distinctă, a vieții sociale și ca acțiune umană practică istoricește determinate, patriotismul a apărut pe treptele timpurii ale dezvoltării societății omenești, conturîndu-se mai precis în perioadele de formare a popoarelor. De-a lungul veacurilor și mileniilor, conținutul și finalitatea sa au cunoscut, în funcție de condițiile sociale istorice concrete, de interesele și aspirațiile claselor care l-au promovat, forme de manifestare diferite, de la o epocă istorică la alta, de la o societate la alta și, în cadrul aceleiași societăți, de la o clasă la alta. O mare semnificație a căpătat patriotismul în epoca formării națiunilor și a statelor naționale, cînd dealtfel se și constituie în ideologie, depășind nivelul de element al psihologiei sociale.

În orînduirile sociale presocialiste întemeiate pe exploatarea omului de către om, conștiința patriotică are un caracter contradictoriu, exprimat în faptul că la cei exploatați și prigoniți ea se împletește cu atitudinea ostilă, cu aversiunea acestora față de rînduielile sociale existente, inumane, exploatatoare.

Odată cu apariția societății socialiste se plămădește și se dezvoltă, pe temeiul noilor relații economice și sociale, patriotismul revoluționar, socialist, incomparabil mai unitar și mai omogen decît este și poate fi în orînduirile presocialiste. Totodată, el se distinge prin conținut, o structură și o funcționalitate noi, superioare. Întemeiat pe principiile materialismului dialectic și istoric și socialismului științific, patriotismul socialist preia și dezvoltă toate elementele raționale, general umane ale patriotismului anterior.

În procesul revoluției și construcției socialiste, patriotismul maselor populare — parte constructivă a conștiinței politice și morale — atinge, pe baza activității ideologice și politico-educative a partidului revoluționar al clasei muncitoare și sub impulsul profundelor mutații care au loc în toate sferele existenței sociale și ale conștiinței sociale, un nivel și o sferă de cuprindere necunoscute în trecut.

Fără a subaprecia sau nega rolul pe care l-au avut în perioade istorice determinate diferite clase și pături sociale suprapuse în promovarea ideilor și sentimentelor patriotice, evident în sprijinul intereselor și aspirațiilor lor de clasă, istoria atestă că adevăratul purtător consecvent al patriotismului au fost masele largi populare și, în cadrul acestora, în epoca contemporană, clasa muncitoare care, unind în jurul ei toate forțele revoluționare, progresiste, a acționat întotdeauna în concordanță cu tendințele obiective ale dezvoltării sociale, cu legitățile progresului istoric.

În acest context general trebuie relevate dragostea și devotamentul fierbinte al poporului român față de glia strămoșească, față de limba și obiceiurile natale și de tradițiile înaintate din cultura și civilizația românească și universală. Poporul român se numără printre puținele popoare din lume care, datorită particularităților sale specifice de dezvoltare socială, a așezării sale geografice — la răspîntie de drumuri în calea popoarelor migratoare sau învecinat cu mari imperii care au promovat o politică de dominație și asuprire — a trebuit, nu o dată, să-și manifeste din plin calitățile sale patriotice înfruntînd cu eroism greutățile istoriei și adversitățile de tot felul, dînd jertfe grele pentru a trăi în lume în mod demn.

Realitățile obiective vădesc că dragostea și devotamentul poporului român față de țară, sentimentul răspunderii față de valorile autentice ale trecutului, de prezentul și viitorul patriei, de solidaritate activă cu toate forțele progresiste nu sînt trăsături trecătoare, fenomene de conjunctură, ci înalte și permanente virtuți moral-politice dinamizatoare care l-au caracterizat dintotdeauna.

În procesul revoluției și construcției socialiste, clasa noastră muncitoare, în strînsă alianță cu țărănimea, cu intelectualitatea și cu celelalte categorii de oameni ai muncii, sub conducerea Partidului Comunist Român continuă și dezvoltă străvechile virtuți morale și politice ale poporului, ridicîndu-le pe o treaptă nouă, calitativ superioară.

Dezvoltînd, pe baza principiilor materialismului dialectic și istoric și ale socialismului științific, aplicate creator la condițiile țării noastre în continuă dezvoltare și schimbare, conceptul și trăsăturile fundamentale ale patriotismului revoluționar, socialist și definind totodată cu claritate

și profunzime științifică cerințele și direcțiile principale de acțiune în vederea transpunerii în viață a acestora, tovarășul Nicolae Ceaușescu evidențiia, în Expunerea prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste din 2 iunie 1976, caracteristicile de bază ale patriotismului revoluționar. Acesta înseamnă, în primul rînd, a-ți iubi țara, a face totul pentru a spori avuția națională, proprietatea socialistă, a nu precupeți nimic pentru înfăptuirea politicii partidului comunist, ce corespunde pe deplin intereselor vitale ale întregii națiuni. În al doilea rînd, înseamnă a fi oricînd gata să faci totul, mergînd pînă la supremul sacrificiu, pentru a apăra libertatea, independența și integritatea țării, pentru a apăra cuceririle revoluționare ale poporului. În al treilea rînd, patriotismul este o expresie a conștiinței revoluționare comuniste, expresia îndatoririi de onoare a fiecărui comunist, a fiecărui om al muncii față de glia strămoșească și față de noua societate. În al patrulea rînd, a fi patriot înseamnă a milita permanent și cu toată hotărîrea împotriva oricăror discriminări naționale, împotriva șovinismului, a concepțiilor și atitudinilor rasiste, sub orice formă s-ar manifesta ele, pentru deplina egalitate în drepturi a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, pentru frăție în munca și lupta comună. În al cincilea rînd, a fi patriot înseamnă a milita activ pentru prietenia cu toate popoarele țărilor socialiste, cu popoarele statelor în curs de dezvoltare, cu toate popoarele lumii, pentru cauza păcii și colaborării. În al șaselea rînd, a fi patriot înseamnă a respecta sentimentele naționale ale altor popoare, libertatea și independența lor.

2. Solidaritatea internațională activă — parte componentă a ideologiei și politicii Partidului Comunist Român

Patriotismul socialist se află într-o inseparabilă unitate cu un alt principiu politico-moral și anume solidaritatea internațională. Ambele aceste principii sînt indispensabile luptei pentru eliberare națională și socială, pentru finalizarea practică a năzuințelor și idealurilor înnoitoare ale omenirii, pentru asigurarea păcii în lume. Totodată, solidaritatea internațională presupune lupta susținută pentru lichidarea înapoierii economice, pentru făurirea unei noi ordini economice și politice internaționale, lupta pentru dezarmare și instaurarea unui climat de încredere între state și națiuni. Ca orice fenomen istoric, solidaritatea internațională are un conținut concret, iar formele sub care ea se manifestă diferă în funcție de condițiile reale ale epocii.

Pornind tocmai de la necesitatea atragerii în lupta pentru pace, democrație și progres a tuturor forțelor interesate, tovarășul Nicolae Ceaușescu dezvoltă în mod creator, adoptat noilor condiții istorice, apelul revoluționar „Proletari din toate țările, uniți-vă!" lansat de Marx și Engels. Acest apel este formulat astfel : „Muncitori, țărani, intelectuali, forțe progresiste, antiimperialiste de pretutindeni, popoare din toate țările, uniți-vă în lupta pentru progres și pace, pentru lichidarea imperialismului și colonialismului, pentru libertatea națională și socială, pentru dezvoltarea liberă și independentă. Acționați ferm pentru colaborare, pentru destindere, pentru securitate, pentru o lume mai bună și mai dreaptă pe planeta noastră, pentru pace!" Este evidentă aici fundamentarea științifică a unui concept nou privind conținutul, cerințele și direcțiile principale de acțiune ale solidarității internaționale în epoca contemporană. În viziunea novatoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, solidaritatea și unitatea internațională contemporană poate să se transforme într-o puternică forță socială pentru soluționarea, potrivit intereselor popoarelor, a problemelor extrem de complexe și contradictorii cu care este confruntată omenirea, pentru asigurarea progresului tuturor națiunilor. O asemenea solidaritate și unitate internațională de tip nou, care presupune luarea în considerare și apărarea intereselor fiecărui popor, fiecărei națiuni și, pe această bază, slujirea cauzei generale a destinderii și păcii în lume, a progresului social, a democrației și socialismului, în mod obiectiv nu poate fi identificată cu sacrificarea intereselor nici unui popor, nici unei națiuni în numele unor pretinse interese generale sau speciale.

Partidul Comunist Român consideră solidaritatea internațională activă ca parte componentă fundamentală a ideologiei și politicii sale. Desfășurîndu-și activitatea în spiritul imperativelor majore obiective ale contemporaneității, P.C.R. și statul nostru socialist consideră că între

sarcinile naționale și internaționale există o strînsă legătură dialectică. „Înfăptuind revoluția socialistă și asigurînd edificarea cu succes a noii orînduiri sociale în patria noastră, se spune în Programul partidului, poporul român a realizat nu numai o măreață operă istorică națională, ci a adus totodată o contribuție însemnată la lupta forțelor revoluționare de pretutindeni pentru libertate și progres social, la cauza întăririi socialismului în lume, la creșterea prestigiului și influenței sale asupra dezvoltării sociale contemporane."

Întemeindu-și politica sa externă pe principiile deplinei egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, renunțării la forță și la amenințarea cu folosirea forței, partidul și statul nostru întreține relații de strînsă prietenie, alianță și colaborare cu toate țările socialiste, întărește raporturile de solidaritate activă, colaborare și cooperare cu toate țările în curs de dezvoltare, cu tinerele state independente, precum și cu țările capitaliste dezvoltate.

Atît patriotismul revoluționar, socialist, cît și solidaritatea internațională militantă implică o atitudine critică, intransigentă față de cosmopolitismul contemporan promovat fățiș sau ascuns de ideologi, cercuri sau organizații retrograde, reacționare din afară, a cărui esență constă în susținerea prin diverse mijloace a unei atitudini indiferente față de țara natală, în subaprecierea sau negarea facultăților creatoare ale propriului popor prin ploconire și servilism față de tot ce vine din altă parte, în ignorarea sau minimalizarea valorilor materiale și spirituale create de masele populare din propria țară, prin considerarea nediferențiată, necritică a valorilor create în capitalism, în disprețul față de limbă, obiceiuri și tradițiile naționale, în abandonarea în fond a suveranității și independenței naționale. Aceeași atitudine de condamnare și respingere categorică includ patriotismul revoluționar și solidaritatea internațională și față de concepțiile și acțiunile naționaliste, șovine, rasiste sau hegemoniste și în general față de ideologia, politica și morala reacționară, burgheză, prin care se urmărește dezbinarea și învrăjbirea popoarelor și națiunilor, opunerea unor state altora, a unor forțe progresiste altora.

3. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid în educarea maselor în spiritul patriotismului

Un obiectiv de importanță majoră al activității politico-ideologice îl constituie educarea tuturor cetățenilor patriei, indiferent de naționalitate, potrivit țelurilor sociale precise stabilite de Programul partidului. „Un obiectiv de cea mai mare importanță al propagandei noastre, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de-al XII-lea Congres al partidului, este dezvoltarea spiritului patriotic al oamenilor muncii, a devotamentului față de partid, față de patrie, față de cauza socialismului, a hotărîrilor de a-și pune întreaga energie și forță creatoare în slujba înfloririi continue a României socialiste".

Un rol de prim ordin în acțiunea de formare și dezvoltare a ideilor, convingerilor și atitudinilor patriotice, a sentimentului răspunderii față de valorile autentice ale trecutului, de viitorul socialismului, față de prezentul și viitorul patriei noastre, de solidaritatea activă de tip nou cu toate forțele revoluționare, progresiste și antiimperialiste de pretutindeni au studierea sistematică și însușirea Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, a operelor tovarășului Nicolae Ceaușescu, precum și a altor documente de partid și de stat.

În întreaga sa activitate politico-educativă de formare, consolidare și dezvoltare a conștiinței patriotice revoluționare, de formare a omului nou, constructor conștient al socialismului, devotat trup și suflet cauzei partidului și patriei socialiste, înarmat cu cele mai noi cuceriri ale cunoașterii umane, cu concepția revoluționară despre lume și viață, Partidul Comunist Român pornește de la faptul că aceasta este o sarcină complexă și permanentă care nu se realizează de la sine, în mod spontan. Pornind de la aceste obiective și orientări, P.C.R. consideră că pentru înfăptuirea lor trebuie să-și aducă contribuția activă, folosind formele organizatorice existente precum și multiplele mijloace de influențare politico-educativă de care dispune societatea noastră, toate organele și organizațiile de partid, organizațiile de tineret, toate organizațiile de masă și obștești din cadrul Frontului Democrației și Unității Socialiste, instituțiile cultural-educative, arta, literatura, presa, radioul și televiziunea, opinia publică etc.

Documentele de partid și, îndeosebi, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, atrag atenția că în activitatea de educație revoluționară, patriotică, este nevoie să se urmărească cu perseverență evidențierea mai pregnantă și mai argumentată, cu fapte de viață a realităților noi ale societății noastre, rezultatele de însemnătate istorică obținute prin muncă și eforturi proprii de la eliberarea țării pînă în prezent, justețea politicii interne și externe a partidului nostru, umanismul revoluționar care caracterizează societatea nouă pe care o zidim. În strînsă legătură cu acestea este necesar să fie demascate și combătute cu mai multă fermitate revoluționară activitatea de ponegrire a României desfășurată de diferite cercuri reacționare, în special din occident, și în general orice teorii sau acțiuni care pun sub semnul întrebării sau neagă esența socialismului, capacitatea acestuia de a soluționa problemele de viață și de muncă ale oamenilor, ale dezvoltării sociale.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 27—51 ; 125—126 ; 197—198 ; 205—207.

* * * *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*, București, Editura politică, 1974, punctele 1, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 28, 31, 32, 33.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 30—118.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, București, Editura politică, 1976, p. 33—62 ; 72—91.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru cu activiștii și cadrele din domeniul educației politice, al propagandei și ideologiei*, 9 septembrie 1977, București, Editura politică, 1977, p. 27.

NICOLAE CEAUȘESCU. *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, București, Editura politică, 1977, p. 198—200.

Tema : **Conținutul patriotismului socialist. Îmbogățirea lui cu noi valori politice și morale ; îmbinarea în mod armonios a dragostei tradiționale a maselor față de patrie cu devotamentul față de cauza socialismului și comunismului**

Planul temei

1. Caracterizarea conceptelor de patrie și patriotism socialist în documentele P.C.R., în opera secretarului său general.
2. Patriotismul în optica anumitor teoreticieni contemporani. Poziția P.C.R. în această problemă.
3. Îmbinarea dragostei tradiționale a maselor față de patrie cu devotamentul față de cauza socialismului și comunismului.

TEZE

1. Caracterizarea conceptelor de patrie și patriotism socialist în documentele P.C.R., în opera secretarului său general

Edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate presupune nu numai continua dezvoltare și perfecționare a economiei naționale și a relațiilor politice ci, într-un sistem organic cu acestea, și procesul de făurire a noii spiritualități a societății, o spiritualitate proprie socialismului și corespunzătoare structurilor sale economice și politice. În acest sens, partidul acordă o grijă deosebită procesului de educare a tuturor categoriilor sociale, a întregului popor în spiritul unui profund patriotism și, totodată, într-o strînsă legătură cu acesta, al solidarității internaționale, în lumina idealurilor socialismului și comunismului ; patriotismul socialist și solidaritatea internațională instituindu-se ca note definitorii ale conștiinței ce caracterizează societatea socialistă.

Dar pentru a înțelege esența politicii partidului nostru în această direcție se impune, firește, ca în prealabil să fie caracterizat însuși termenul de patriotism, care la rîndul lui nu poate fi definit fără cel de patrie.

De regulă, prin patrie se înțelege mediul economic, social-politic și spiritual modelat istoricește într-un teri-

toriu dat și care exprimă un anumit popor. O patrie este un popor în desfășurarea lui istorică, cu totalitatea valorilor lui materiale și spirituale create de-a lungul existenței sale pe teritoriul pe care s-a format și evoluează continuu. De aceea, în conceptul de patrie, poporul, teritoriul său și întreaga lui avuție materială și spirituală sînt componente care numai logic pot fi privite separat, în realitatea lor obiectivă formînd o unitate indestructibilă.

Conținutul patriei are un evident caracter concret, îmbogățindu-se odată cu succesiunea orînduirilor și căpătînd marca fiecăreia în parte. Astfel, edificarea societății socialiste conferă patriei un conținut nou, transformînd-o într-o patrie socialistă : un mediu economic, social-politic și spiritual de tip socialist. Continua adîncire a procesului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate înseamnă implicit și continua potențare a naturii socialiste a României, patria tuturor celor ce trăiesc și muncesc în ea, indiferent de naționalitate.

Pe baza noțiunii de patrie se definește și patriotismul, concept care se clădește pe relația dintre individ, sau o categorie socială, și patrie. În acest raport se pot distinge nivelul sensibilității, al conștiinței și, ca o sinteză a acestora, nivelul atitudinii concrete, al comportamentului. În acest sens, patriotismul apare ca sentiment de dragoste față de patrie, afectivitate care nu funcționează însă în sine ci proiectată în planul conștiinței patriotice, al conștiinței apartenenței la o anumită patrie și la istoria acesteia. Conștiința patriotică este de fapt imaginea pe care un individ sau o clasă socială și-o face despre propria sa patrie, despre locul ei în ansamblul celorlalte popoare, despre rolul pe care l-a avut și-l are în istorie, despre aportul său la făurirea culturii și civilizației universale. Ea este fundamentul conceptului de patriotism.

În ceea ce privește atitudinea patriotică, ea nu este altceva decît obiectivarea sentimentului și conștiinței patriotice, transformarea lor în practică socială. Căci, după cum este de la sine înțeles, nu este de ajuns ca cineva să gîndească în termeni patriotici : este necesar să își și dovedească aceasta în viața de toate zilele, în orice împrejurare, făcînd din comportamentul său un mijloc de manifestare a conștiinței sale patriotice. Tocmai de aceea frazeologia patriotardă nu are nimic comun cu patriotismul.

Ca fapt de conștiință, și relevînd raportul individual sau al unei colectivități cu patria, patriotismul aparține atît conștiinței politice, cît și conștiinței etice, valorile pe care el le conține purtînd în același timp semnificațiile amîndurora. Și cum patria are un conținut concret, iar, pe de altă parte, însuși conținutul conștiinței sociale se schimbă de la orînduire la orînduire, fiind expresia existenței sociale, rezultă că și patriotismul va căpăta un conținut concret, istoricește circumscris. În acest sens, propriu societății socialiste este patriotismul socialist, moment nou, calitativ deosebit în dezvoltarea istorică a acestui fenomen psiho-social de maximă importanță în viața societății.

Patriotismul socialist exprimă conștiința adeziunii la patria socialistă, opțiunea politică și etică pentru structurile economice, social-politice, spirituale ale societății socialiste, pentru idealurile socialismului și comunismului, pentru valorile în care crede și pe care le promovează această societate, dragostea și respectul față de înaintași, față de tot ceea ce au făurit de-a lungul secolelor, precum și hotărîrea de a duce mai departe această operă istorică. El se afirmă printr-o nouă atitudine față de muncă, de proprietatea socialistă, prin devotament, abnegație, responsabilitate față de cuceririle socialismului. În același timp, fiind trăsătură a unei conștiințe politice revoluționare, întemeiată pe socialismul științific, patriotismul socialist, care înseamnă dragoste și devotament față de patria socialistă și de construirea socialismului și comunismului pe un teritoriu, comunică organic cu solidaritatea internațională, cu internaționalismul.

O amplă caracterizare a patriotismului socialist o întîlnim în expunerea făcută la Congresul educației politice și al culturii socialiste de către tovarășul Nicolae Ceaușescu. În acest important document al partidului se arată că patriotismul propriu poporului care edifică socialismul se definește înainte de toate prin desfășurarea unei activități conștiente orientate pentru a spori avuția națională, a asigura creșterea continuă a bunăstării materiale și spirituale a poporului, pentru a apăra libertatea, independența și integritatea țării, pentru a salvgarda cuceririle revoluționare, mergînd pînă la sacrificiul suprem.

Totodată, patriotismul socialist presupune o luptă permanentă împotriva oricăror discriminări naționale, împotriva șovinismului, a concepțiilor și manifestărilor ra-

siste, indiferent din partea cui s-ar manifesta, pentru deplina egalitate în drepturi, frăție în munca și lupta comună. Patriotismul și naționalismul sînt două noțiuni total incompatibile.

În schimb, între patriotismul socialist și ideologia și practica solidarității internaționale nu poate exista nici un fel de opoziție, dimpotrivă, se presupun și se completează reciproc. Un bun patriot va fi numai acela care, făcînd totul pentru dezvoltarea propriei sale țări, va milita în același timp și pentru prietenie cu toate popoarele care construiesc socialismul, cu popoarele statelor în curs de dezvoltare, cu toate popoarele lumii, pentru cauza păcii și colaborării, respectîndu-le sentimentele naționale, libertatea și independența.

Ca oricare altă formă istorică de patriotism, nici acesta, socialist, nu este o valoare înnăscută, și nici nu se constituie spontan. El se formează printr-o susținută activitate instructiv-educativă, desfășurată programatic, utilizîndu-se diferitele instrumente ale statului, dintre care la loc de frunte trebuie amintit sistemul de învățămînt. Tocmai în acest sens la Congresul al XII-lea se sublinia că : „Un obiectiv de cea mai mare importanță al propagandei noastre este dezvoltarea spiritului patriotic al oamenilor muncii, a devotamentului față de partid, față de patrie, față de cauza socialismului, a hotărîrii lor de a-și pune întreaga energie și forță creatoare în slujba înfloririi continue a României socialiste" [1].

2. Patriotismul în optica anumitor teoreticieni contemporani. Poziția P.C.R. în această problemă

Prin însăși structura și dinamica sa, epoca noastră se caracterizează printre altele și printr-o complexă și universală confruntare de idei. Practic, nu există noțiune sau enunț teoretic care să reușească să se sustragă polemicii, uneori extrem de fierbinte, dintre sociologi, filozofi, politologi și, în egală măsură, dintre partide și oameni politici. De la această regulă nu fac excepție nici conceptele de patrie și patriotism. Astfel, în contextul general al teoriilor care consideră că națiunea a devenit un fenomen ilegitim

[1] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 84.

istorește, se conturează și concepția după care patria, respectiv patriotismul, ar fi ajuns la capătul evoluției lor istorice, aparînd astăzi, în raport cu structurile epocii, ca niște concepte total depășite, anacronice. Se vorbește intens de necesitatea educării popoarelor în spiritul unor viziuni mondialiste, a unei „patrii planetare", care ar fi cerută obiectiv de însăși dinamica lumii contemporane și, înainte de toate, de atributul ei fundamental : interdependența.

Totodată, se afirmă deseori că aceste patrii, produse ale istoriei anterioare, au devenit incompatibile cu cerințele progresului actual, constituind un cadru prea îngust pentru proporțiile și dinamica civilizației conturată de revoluția științifică și tehnică. Iar din punctul de vedere al relațiilor internaționale, limitele lor sufocante și patriotismul pe care îl generează prin însăși existența lor ar fi devenit veritabile surse de încordare, principala premisă a unui război termonuclear care ar pune în pericol întreaga umanitate. De unde și recomandarea aplicării urgente a unui program de educație întocmit nu pe baza valorilor patriotismului ci, dimpotrivă, a unei ideologii mondialiste. În concluzie, locul patriotismului, care ar corespunde istoriei întemeiate pe existența patriilor, trebuie să fie luat de „cetățeanul lumii", omul istoriei ce se va făuri într-un cadru planetar.

În opoziție cu asemenea concepții, partidul nostru apreciază că patria și patriotismul au o întemeiere obiectivă. Profundele contradicții ale epocii contemporane, stridentele diferențe privind dezvoltarea economică, social-politică și culturală a popoarelor, tendința marilor puteri de împărțire a lumii în sfere de influență și zone de dominație fac din patriotism una dintre cele mai eficace arme în lupta popoarelor pentru a-și asigura ființa națională, independența și progresul general. Acest fapt de conștiință nu numai că este determinat și generat constant de însăși configurația social-politică a epocii în care trăim, dar, prin rolul lui în viața popoarelor se prezintă ca o componentă spirituală esențială a dialecticii acesteia, a tuturor marilor procese ce caracterizează epoca.

Lumea actuală rămîne în continuare o lume a patriilor, adică a unor spații distincte, făurite de-a lungul secolelor, și care reprezintă fundamentala condiție de existență și dezvoltare a fiecărui popor în parte. Interdependențele, în

continuă adîncire, nu numai că nu implică desființarea patriilor ci, dimpotrivă, le întărește rolul în viața internațională, potențîndu-le legitimitatea istorică. În plan politic, cerințele obiective ale acestei complexe rețele de interdependențe întemeiază în modul cel mai acut cu putință tocmai necesitatea cooperării popoarelor în vederea asigurării progresului și bunăstării, a înfloririi lor istorice, și nicidecum necesitatea erodării treptate, pînă la ștergere totală, a matricii lor de cultură și civilizație, înrădăcinată într-un teritoriu dat, matrice care nu este altceva decît însăși patria.

În ceea ce privește patriotismul socialist, partidul nostru consideră că opera de făurire a socialismului și comunismului nu poate fi concepută în afara conștiinței patriotice. Un popor devenit subiect conștient al propriei sale istorii nu-și poate edifica această istorie fără ca întreaga lui activitate să nu se desfășoare statornic în perspectiva celui mai autentic patriotism. Orice proces social, indiferent de natura lui, trebuie să fie susținut în permanență de această combustie internă numită patriotism socialist. Dealtfel, tocmai patriotismul dă sens activității și existenței istorice a unui popor, îi asigură rațiunea de a fi. În afara propriei sale patrii, adică a propriei sale dăinuiri istorice, întreaga operă de făurire a orînduirii pe care el însuși și-o proiectează etapă cu etapă ar deveni un nonsens.

P.C.R. subliniază că preocuparea pentru înflorirea patriei socialiste nu are absolut nimic comun cu naționalismul, cu închistarea națională. Dimpotrivă, ea se armonizează perfect cu cauza generală a socialismului și comunismului. Dealtminteri, este și imposibil să se imagineze afirmarea tot mai puternică a forței socialismului pe plan mondial, în toate sectoarele vieții umane, fără ca fiecare țară socialistă în parte să nu facă totul pentru propria sa dezvoltare. Patriotismul socialist și solidaritatea internațională formează o unitate dialectică în cadrul căreia nici un termen nu trebuie să fie conceput ca suprapunîndu-se celuilalt. În condițiile confruntării istorice dintre socialism și capitalism, sarcina apărării și întăririi fiecărei țări socialiste și aceea a apărării și întăririi pozițiilor internaționale ale socialismului constituie în fapt o sarcină unică, orice încercare de a le separa sau opune putînd duce la grave prejudicii atît în ceea ce privește fiecare țară socialistă în parte, cît și prestigiul socialismului în lume.

3. Îmbinarea dragostei tradiționale a maselor față de patrie cu devotamentul față de cauza socialismului și comunismului

În activitatea ideologică și politico-educativă a partidului nostru pentru formarea omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, noțiunea de patriotism ocupă fără îndoială un loc central.

Partidul apreciază că dragostea și devotamentul față de țară sînt o expresie a conștiinței revoluționare, comuniste, o îndatorire de onoare a fiecărui comunist, a fiecărui om al muncii, indiferent de naționalitate. Iar această îndatorire se referă atît la trecutul glorios al poporului, cît și la prezentul în care își făurește noua societate. În documentele partidului nostru se afirmă cu toată vigoarea că educarea în spiritul patriotismului socialist înseamnă în fapt a dezvolta în conștiința oricărui cetățean al țării responsabilitatea față de tot ceea ce reprezintă patria și destinul ei istoric, o responsabilitate conștient dobîndită și conștient manifestată.

A dezvolta recunoștința și prețuirea față de strămoșii care, cu sacrificii și jertfe uriașe, au apărat ființa noastră națională, au purtat steagul luptei pentru libertate și independență, pentru dreptate socială și națională înseamnă a dezvolta răspunderea față de tot ceea ce ei au făurit și ne-au transmis peste veacuri. Totodată, patriotismul socialist presupune și necesitatea de a dezvolta în rîndurile tuturor oamenilor muncii, și mai cu seamă ale tineretului, hotărîrea de a duce mai departe acest bun istoric, adăugîndu-i o nouă avuție materială și spirituală, generată de noua societate și proprie fizionomiei sale.

Pornind de la principiul că munca reprezintă factorul determinant în formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste, a omului nou, partidul consideră că nici educația patriotică nu poate fi făcută în abstract, în manieră livrescă, ci tot în și prin muncă. Aceasta înseamnă însă că munca, activitatea socială, indiferent de modalitatea concretă a desfășurării sale, este totodată și mijlocul prin care omul își poate manifesta și proba conștiința sa patriotică. Căci patriotismul se poate manifesta nu numai în niște împrejurări cu totul deosebite, și în forme excepționale, cum ar fi sacrificiul de sine, ci poate fi la fel de veritabil și atunci

cînd se manifestă prin faptele curente ale vieții și prin întregul comportament cotidian al fiecăruia. Dealtfel, tocmai aceste fapte pot oferi și criteriul patriotismului : calitatea lor, importanța lor socială, gradul de contribuție pe care îl au la înfăptuirea progresului general, al prosperității poporului, la asigurarea independenței acestuia etc.

În etapa actuală, patriotismul socialist se manifestă prin munca plină de abnegație a tuturor categoriilor sociale, fără deosebire de naționalitate, pentru traducerea în viață a programului partidului privind făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, pentru înfăptuirea saltului la o nouă calitate în toate compartimentele vieții sociale, de la cele economice pînă la cele ale culturii și conștiinței. Lupta conștientă a maselor pentru introducerea noului sistem economico-financiar, pentru lărgirea autoconducerii și autogestiunii, pentru lichidarea neajunsurilor și depășirea contradicțiilor existente și, în final, pentru transformarea României într-o țară puternic dezvoltată, cu un înalt grad de cultură și civilizație, reprezintă în esența ei o activitate patriotică.

O semnificație profund patriotică are și activitatea de afirmare crescîndă în viață a principiilor eticii și echității socialiste în scopul realizării unor raporturi noi între membrii societății și întăririi moral-politice a poporului. Transpunerea în practică a acestor principii — subliniază Programul partidului — va exercita o puternică influență asupra tuturor cetățenilor țării, indiferent de naționalitate, asupra întregii dezvoltări a patriei.

Procesul de educare în spiritul patriotismului socialist se realizează, firește, utilizîndu-se o seamă de instrumente cu putere modelatoare asupra conștiinței, și în primul rînd asupra conștiinței politice și etice, cum ar fi sistemul de învățămînt, organizațiile politice și obștești, sistemul științelor sociale, presa, radioteleviziunea, arta și literatura, cinematografia, învățămîntul politico-ideologic, colectivele de oameni ai muncii, familia etc. Desigur, fiecare dintre acestea acționează cu mijloacele sale proprii și poate să aibă un efect educativ mai mare sau mai mic decît celelalte. Funcționalitatea lor devine ea însăși o preocupare a partidului în sensul continuei sale perfecționări. În această direcție, în raportul prezentat la Congresul al

XII-lea, semnalînd unele lipsuri existente în activitatea politico-educativă, secretarul general al partidului arăta că „sarcina centrală a partidului pentru perioada următoare este ridicarea întregii propagande la nivelul marilor realizări obținute în opera de construcție socialistă, transformarea într-o măsură și mai mare a ideologiei noastre revoluționare, a muncii educative într-o puternică forță de mobilizare și dinamizare a energiilor creatoare ale întregului nostru popor" [2].

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 144—151 ; 153—163.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 30—39.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, București, Editura politică, 1976, p. 39—72.

Tema : **Patriotismul, dragostea și devotamentul față de țară — expresie a conștiinței revoluționare, comuniste, îndatoriri de onoare ale fiecărui comunist, ale fiecărui om al muncii față de glia strămoșească și față de noua societate**

Planul temei

1. Patriotismul socialist — formă superioară de manifestare a dragostei și devotamentului față de patrie, de orînduirea nouă, socialistă.
2. Activitatea organelor și organizațiilor de partid pentru educarea oamenilor muncii în spiritul dragostei și devotamentului față de glia strămoșească și față de noua societate.

[2] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 82.

TEZE

1. Patriotismul socialist — formă superioară de manifestare a dragostei și devotamentului față de partie, de orînduirea nouă, socialistă

Patriotismul — simplu vorbind — este legătura omului cu patria, este un sentiment, o conștiință socială care derivă din timpuri foarte îndepărtate, în istoria universală și, în acest amplu cadru, și în istoria propriei noastre țări. Patriotismul s-a format, în condiții social-istorice determinate, cînd, pe măsura progresului lor, comunitățile umane au început să se statornicească pe un teritoriu care să le fie propriu și pe care să muncească, să producă mijloacele și bunurile materiale trebuitoare existenței, valori cultural-spirituale pe baza cărora să se succeadă generațiile, pe pămîntul părinților, formîndu-se astfel în decurs de milenii patria. Patriotismul are un caracter concret-istoric, adică are și trăsături generale, dar și trăsături în raport de perioadele istorice, se manifestă în forme diferite în funcție de caracterul orînduirii sociale, de respectivele valori politice și morale, de idealurile prezente și viitoare ale claselor sociale, ale partidelor lor politice, ale maselor populare.

În decursul istoriei poporului român, ca dealtfel pe planul istoriei universale, o mare dezvoltare a luat patriotismul în epoca modernă, odată cu afirmarea burgheziei, adică în epoca formării și consolidării națiunilor, a statelor naționale ; luptînd împotriva feudalismului, depășit istorice, burghezia a strîns în jurul ei națiunea în formare, și, prin idealurile înaintate, a apărut ca reprezentantă a întregii națiuni, a întruchipat patriotismul ei, patriotismul modern ; însă, după ce a cucerit poziții dominante, patriotismul a fost subordonat de către burghezie tot mai mult intereselor ei de clasă, devenite limitative și fără orizont. Dar purtătoarele consecvente ale patriotismului autentic au fost masele populare, noua clasă socială, proletariatul industrial, care au îmbinat lupta pentru libertatea, pentru independența țării cu lupta împotriva exploatării sociale. Apariția clasei muncitoare consecvent revoluționare, cu partidul ei politic, pe al cărui steag a fost înscris țelul suprem al unei lumi fără nici un fel de asuprire socială și

națională, a situat patriotismul pe o treaptă superioară, ca expresie a iubirii față de patria ce avea să fie edificată, pentru întregul popor, în urma revoluției socialiste.

Patriotismul nu este numai un sentiment, o stare afectivă, ci și un fapt de conștiință, de înțelegere și atitudine rațională, un mod științific de a concepe patria, trecutul, prezentul și viitorul ei, rostul luptei progresiste, revoluționare pentru un destin cît mai bun al țării, al propriului popor.

Patriotismul adevărat, autentic nu este o stare psihică pasivă, contemplativă, o stare exprimată prin vorbe fără conținut, neacoperite de fapte reale, ci este o acțiune practică, angajantă, militantă ; el înmănunchează sentimente, convingeri, activități, luptă, jertfe pentru patrie, pentru apărarea ei, pentru dezvoltarea ei economică, politică, culturală, pentru înflorirea ei multilaterală.

Patriotismul nu a devenit anacronic, perimat, după cum afirmă unii doctrinari, ci este un fenomen social necesar, obiectiv, legic și progresist, un fenomen firesc timpului contemporan, acum și în viitor, care se întemeiază pe tendința fiecărei națiuni, afirmată mai puternic decît oricînd, de a fi ea însăși, de a-și forma și consolida personalitatea, ca o condiție a însăși dezvoltării libere, suverane, ca o condiție a dezvoltării de ansamblu a omenirii, a istoriei universale contemporane.

Socialismul, etapă nouă a progresului istoric, care duce mai departe procesul de dezvoltare a națiunii început în epoca burgheză, creează un cadru mai favorabil pentru afirmarea deplină a vieții naționale a poporului, pentru dezvoltarea și afirmarea multilaterală, superioară a patriotismului. Socialismul valorifică temeinic patriotismul anterior — fenomen străvechi, dar permanent actual — ridicat pe o treaptă superioară — patriotismul socialist.

Patriotismul socialist revoluționar constă în dragostea fierbinte față de orînduirea socialistă, față de popor, de clasa muncitoare și partidul ei comunist — forța politică conducătoare a întregii activități sociale desfășurată de națiune —, în mîndria față de trecutul istoric de luptă pentru libertate socială și națională, de patrimoniul material și spiritual bogat al poporului român, de frumusețile patriei, prețuirea limbii și a culturii înaintate, fericirea poporului de a fi stăpînul unei patrii libere de exploatare, independentă și suverană, cu un tot mai însemnat rol în

rezolvarea pozitivă a marilor probleme ale lumii contemporane. În acest fel în România socialistă, în care se pune un accent mare pe educarea patriotică, dragostea față de patrie este o forță motrice a societății, cu înrîurire multiplă în mobilizarea eforturilor creatoare ale poporului, pentru realizarea mai rapidă și multilaterală a aspirațiilor sale fundamentale.

Patriotismul în etapa actuală a progresului istoric din România, a înfăptuirii obiectivelor societății socialiste multilateral dezvoltate are următoarele caracteristici :

— este omogen, ca rezultat al procesului de omogenizare a structurii sociale, al faptului că, în condițiile socialismului, clasa muncitoare — clasă conducătoare a societății — țărănimea, intelectualitatea, alte categorii de oameni ai muncii, au interese fundamentale comune, temei pe care se dezvoltă relații noi de alianță, prietenie și colaborare între ele ;

— este de masă, prin cuprinderea în mod amplu și egal a tuturor cetățenilor patriei, manifestîndu-se la scară socială globală ;

— este activ, revoluționar, la nivelul cerințelor novatoare ale societății socialiste și se exprimă în participarea angajată, entuziastă a oamenilor muncii la activitatea socială ;

— exprimă un înalt simț al datoriei și responsabilității față de sarcinile ce le au oamenii muncii pentru buna desfășurare a activității în toate domeniile ;

— are un caracter conștient, militant, creator.

În țara noastră, procesul educațional patriotic este parte integrantă a procesului de formare multilaterală a personalității, individuale și colective, contribuie substanțial la realizarea profilului moral-politic al națiunii, la mărirea forței sale de manifestare.

România socialistă — țară unitară din punct de vedere național, dar unde, alături de români trăiesc, în anumit procent, și naționalități conlocuitoare — a rezolvat just problema națională, realizările sale sînt rezultatul muncii și spiritului de creație al tuturora, fără deosebire de naționalitate. Iată de ce, patriotismul socialist cuprinde modul în care grupurile naționale situate în aceeași patrie se raportează unele la altele ; el presupune conștiința acestora că formează laolaltă o singură familie, edificînd în deplină egalitate și colaborare aceeași patrie.

2. Activitatea organelor și organizațiilor de partid pentru educarea oamenilor muncii în spiritul dragostei și devotamentului față de glia strămoșească și față de noua societate

Partidul Comunist Român acordă o mare atenție educării oamenilor muncii în spiritul dragostei față de patrie și popor, al patriotismului, potențat superior de dimensiunea sa socialistă, revoluționară. Secretarul general al P.C.R. sublinia că educarea tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, și în primul rînd a tineretului, în spiritul dragostei față de țară și al patriotismului revoluționar, socialist, constituie o îndatorire permanentă care trebuie să ocupe un loc central în întreaga activitate politică și culturală.

Organele și organizațiile de partid și, sub îndrumarea și conducerea lor, organizațiile de masă și obștești, instituțiile științifice și cultural-educative ale statului socialist, în baza teoriei socialismului științific, a liniei partidului întruchipată în Program, în documentele adoptate la congrese și conferințe naționale, în cuvîntările secretarului general al partidului, desfășoară o intensă activitate de educare a maselor de oameni ai muncii, a cadrelor în spiritul patriotismului, al exprimării atitudinii patriotice prin fapte de muncă, prin contribuția efectivă la progresul multilateral al societății socialiste.

Prin diferite tipuri de activitate, adecvate diferitelor categorii de oameni ai muncii, tineretului, în mod deosebit, se arată și se probează prin fapte reale că astăzi, în România socialistă, în fața tuturor s-a deschis un cîmp larg de fructificare a talentelor, a hotărîrii patriotice de a se face totul de către fiecare încît prezentul și viitorul să corespundă idealului pus de partid în fața întregului popor. Patriot adevărat este acela care își aduce contribuția la elaborarea și aplicarea hotărîrilor de partid și de stat, a căror menire este de a asigura dezvoltarea ascendentă a patriei, care își exprimă entuziasmul prin munca productivă de calitate superioară, care se străduiește să-și onoreze cît mai bine rostul său în activitatea generală pentru transpunerea în fapt a obiectivelor procesului novator, revoluționar necontenit, din anii construirii socialismului și comunismului, care luptă pentru demnitatea și înflorirea patriei, pentru afirmarea ei tot mai puternică în lume.

O latură principală a activității organelor și organizațiilor de partid, a tuturor factorilor educaționali este de a promova cunoașterea trecutului istoric, a luptelor și jertfelor pentru libertatea patriei, cinstirea pildelor de înflăcărat patriotism pe care le-au dat înaintașii, relevarea cunoașterii trecutului istoric, a legăturii între prezentul și viitorul societății văzută pe traiectoria marilor permanențe ale istoriei. Poporul român are un trecut istoric cu care, pe drept, se poate mîndri. În condiții grele, el și-a apărat și păstrat ființa sa, organizarea statală, tradițiile înaintate, idealurile progresiste ; în această parte a lumii poporul român a fost un factor de progres și civilizație. P.C.R., cinstind pe cei care au luptat în trecut și chiar și-au dat viața pentru îndeplinirea aspirațiilor de dreptate ale poporului, duce mai departe, la nivel superior, patriotismul format în decursul luptelor de veacuri pentru libertate socială și națională.

În etapa actuală, urmînd cu devotament politica internă și externă a partidului comunist, poporul român își afirmă amplu patriotismul său prin munca neobosită pentru îndeplinirea obiectivelor Congresului al XII-lea al P.C.R. de făurire mai departe a societății socialiste multilateral dezvoltate, care reprezintă o însemnată etapă de perfecționare și înflorire multilaterală a vieții materiale și spirituale a patriei, și totodată de sporire a contribuției sale la întărirea pozițiilor socialismului, a forțelor revoluționare și progresiste mondiale, pentru triumful idealurilor comunismului.

Partidul Comunist Român înțelege patriotismul socialist, revoluționar strîns legat de natura democratică a orînduirii politice socialiste, de exprimarea intereselor poporului, de participarea maselor de oameni ai muncii la îndeplinirea tuturor problemelor activității statului, la conducerea și organizarea societății, care toate duc la sudura între partid și popor, între cetățeni și patrie. De aceea, în cuvîntarea rostită la al doilea Congres al consiliilor populare din septembrie 1980, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea : „Trebuie să asigurăm înaintarea în ritm și mai înalt a patriei noastre, spre noi culmi de progres și civilizație prin munca, prin eforturile noastre ! Să facem în așa fel încît socialismul pe care-l realizăm în România să corespundă pe deplin năzuințelor poporului nostru, să asigure manifestarea plenară a personalității națiunii noastre, a fiecărui cetățean ! Acționînd în strînsă unitate, întărind necontenit unitatea, să asigurăm bunăstarea, în-

dependența și suveranitatea patriei noastre socialiste". În această privință, organele și organizațiile de partid desfășoară o bogată activitate politică, ideologică, culturală, mobilizează pe oamenii muncii la rezolvarea problemelor concrete de conducere democratică a societății, de promovare în toate direcțiile a principiului, profund patriotic, al soluționării de către popor a intereselor fundamentale ale poporului, ale patriei noastre socialiste.

P.C.R., în activitatea sa teoretică și practică, arată cu mare putere de previziune că patriotismul va fi un sentiment primordial, o conștiință de mare rol și în viitor, atîta timp cît vor fi patrii, popoare libere și independente, luptă social-politică de afirmare a noi popoare, a noi națiuni pe plan universal, că națiunea își va păstra încă multă vreme rolul său.

Or, pe această bază, a existenței națiunii și statului ei propriu și în viitor, a necesității colaborării între țări libere și independente, continuă manifestarea patriotismului, dezvoltarea sa, adecvarea lui în forme și aspecte determinate de condițiile concret-istorice, specifice patriei noastre, în drumul spre comunism ; o latură principală a muncii educative o va constitui cultivarea dragostei și devotamentului față de țară, față de trecutul, prezentul și viitorul ei.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 27—64 ; 144—148.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 80—89.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 67—69.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere prezentată la Sesiunea comună a C.C. al P.C.R., Marii Adunări Naționale și activului central de partid și de stat consacrată sărbătoririi centenarului independenței de stat a României*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, București, Editura politică, 1977, p. 332—333.

Tema : **Căi și mijloace de educare a oamenilor muncii din țara noastră, fără deosebire de naționalitate, în spiritul patriotismului, al hotărîrii de a înălța patria pe trepte tot mai înalte de civilizație și progres**

Planul temei

1. Necesitatea educării oamenilor muncii din țara noastră, fără deosebire de naționalitate, în spiritul patriotismului.
2. Căi și mijloace de educare a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii în spiritul patriotismului, al hotărîrii de a înălța patria pe noi trepte tot mai înalte de progres și civilizație.

TEZE

1. Necesitatea educării oamenilor muncii din țara noastră, fără deosebire de naționalitate, în spiritul patriotismului

Programul partidului și scrierile tovarășului Nicolae Ceaușescu, alte documente de partid au subliniat, nu o dată, necesitatea de a se acționa cu perseverență de către organele și organizațiile de partid, de sindicat și U.T.C., de instituțiile de învățămînt și cultură pentru educarea tuturor oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, îndeosebi a tineretului, în spiritul dragostei față de patrie, față de pămîntul străbun, de trecutul de luptă al poporului nostru, al clasei muncitoare și al partidului său comunist. Numai cultivînd dragostea față de meleagurile natale, de frumusețile naturale și bogățiile țării, respectul față de tot ce au creat înaintașii, sădind în mințile și sufletele tuturor celor ce muncesc din patria noastră sentimentul mîndriei față de munca și eroismul cu care au luptat aceștia pentru dezvoltarea patriei, pentru apărarea ființei naționale, a independenței și suveranității țării, asigurăm o creștere a eforturilor fiecărui cetățean pentru o muncă utilă, pentru a duce mai departe ceea ce a construit și construiește pe pămîntul României acest minunat popor.

Referindu-se la necesitatea educării tuturor celor ce muncesc în spiritul patriotismului, secretarul general al partidului sublinia : „Un obiectiv de cea mai mare importanță al propagandei noastre este dezvoltarea spiritului patriotic al oamenilor muncii, a devotamentului față de partid, față de patrie, față de cauza socialismului, a hotărîrii lor de a-și pune întreaga energie și forță creatoare în slujba înfloririi continue a României socialiste". [1]

Necesitatea educării maselor în spiritul patriotismului revoluționar izvorăște din faptul că numai înțelegînd trecutul de luptă, creația materială și spirituală a poporului nostru asigurăm prețuirea și recunoștința față de înaintași și, în același timp, dorința de afirmare a fiecărui cetățean al patriei noastre, indiferent de naționalitate, de a adăuga noi valori, noi creații impuse de mersul nostru înainte pe drumul socialismului și comunismului. Luptei trecute a poporului pentru libertate și neatîrnare, pentru dreptate socială și națională, luptă ce a exprimat patriotismul fierbinte al maselor, trebuie să-i corespundă astăzi răspunderea pentru conservarea acestei valoroase moșteniri.

Este necesar ca fiecare comunist, toți oamenii muncii să înțeleagă că a defini sentimentul de patrie nu înseamnă numai istorie, ci că prețuind trecutul și istoria, trebuie să ne mobilizăm, să ne unim eforturile în munca și lupta hotărîtă pentru edificarea viitorului socialist și comunist al României, care înseamnă bunăstarea și fericirea tuturor celor ce muncesc din patria noastră. În actualele condiții, toți cei ce muncesc trebuie să acționeze sub conducerea comuniștilor și, în frunte cu ei, să dovedească prin muncă și luptă plină de abnegație hotărîrea de a face orice sacrificiu pentru făurirea celei mai înaintate și mai drepte orînduiri pe pămîntul României.

Patriotismul revoluționar socialist se opune cu hotărîre naționalismului și discriminărilor naționale, șovinismului, precum și concepțiilor și manifestărilor rasiste. Comuniștii, toți oamenii muncii din patria noastră trebuie să știe, să fie pătrunși de faptul că a fi patriot înseamnă a milita pentru respectarea omului și a drepturilor sale, pentru deplina egalitate în drepturi a tuturor oamenilor, fără deosebire de naționalitate și rasă.

Partidul Comunist Român, explicînd necesitatea educării maselor în spiritul patriotismului și acționînd în acest sens, a acordat, concomitent, o mare atenție educării acestora în spiritul tradițiilor poporului nostru, ale clasei muncitoare și ale partidului său, de solidaritate cu po-

[1] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 84.

poarele altor țări, în lupta lor pentru lichidarea exploatării și asupririi, pentru dreptate socială și națională. Internaționalismul socialist, profunda prietenie și solidaritate a poporului nostru cu celelalte popoare ale lumii se bucură de o înaltă apreciere în lumea contemporană. Patriotismul revoluționar socialist impune cu necesitate, în numele demnității naționale pe care o apără, respectarea celorlalte popoare, libertatea și independența lor, o atitudine internaționalistă de sprijinire și solidaritate cu lupta antiimperialistă, anticolonialistă, pentru pace și democrație, pentru progres, pentru făurirea unei lumi mai drepte și mai bune. Politica externă a partidului și statului nostru oferă un generos exemplu în acest sens. Aceasta și explică de ce România are atîția prieteni pe toate meridianele globului.

2. Căi și mijloace de educare a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii în spiritul patriotismului, al hotărîrii de a înălța patria pe noi trepte tot mai înalte de progres și civilizație

Educarea comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, îndeosebi a tineretului, este o îndatorire de înaltă răspundere a organelor și organizațiilor de partid, de sindicat și U.T.C., a familiei, a tuturor instituțiilor de învățămînt și cultură. Acestea sînt chemate să explice maselor concepția partidului nostru despre patrie, patriotism și internaționalism și să acționeze pentru mobilizarea tuturor celor ce muncesc din patria noastră pentru înfăptuirea neabătută a politicii partidului nostru în toate domeniile de activitate.

În acțiunea de educare în spiritul patriotismului socialist a tuturor oamenilor muncii, organele și organizațiile de partid, toți factorii educaționali trebuie să aibă în vedere că ea se poate realiza atît printr-o susținută activitate teoretică, cît și practică. Aceasta implică, din punct de vedere teoretic, o temeinică cunoaștere a trecutului și prezentului istoric, a tradițiilor istorice ale poporului nostru, ale clasei muncitoare și ale partidului său comunist. Trebuie avut în vedere că istoria patriei trebuie să fie prezentată în contextul istoriei universale, evidențiindu-se contribuția poporului nostru la lupta pentru apărarea nu numai a li-

bertății și independenței sale, dar și a umanității în general, la tezaurul material și spiritual universal.

Ținem seama că în acțiunea de educare patriotică, de formare a sentimentului de mîndrie pentru tot ce a creat poporul nostru, pentru prezentul fericit în care trăiește și învață tineretul nostru, un rol deosebit de important îl au familia, organele și organizațiile de partid, de sindicat, de tineret, de femei și organizațiile Frontului Democrației și Unității Socialiste. Școala și instituțiile de cultură au datoria să ajute părinții pentru ca aceștia să găsească formele cele mai adecvate de educare a copiilor nu numai pentru a cunoaște istoria, trecutul istoric de muncă și luptă a poporului, dar și modul cum să acționeze pentru a-i face să înțeleagă, de mici, ce răspundere au pentru a se pregăti, a munci cu rîvnă, cu hotărîre pentru a crea noi valori menite să ridice România pe noi culmi de progres și civilizație. În acest sens organizațiile de partid, celelalte organizații de masă și obștești pot supune dezbaterii și organiza schimburi de experiență teme privind educația copiilor. De asemenea, școala, instituțiile de cultură pot organiza întîlniri cu părinții pe asemenea teme, pentru a da îndrumări metodice menite să asigure o eficiență sporită acțiunilor lor de educare a copiilor.

Constituindu-se ca factor mijlocitor între societate și individ, familia transmite influența societății asupra individului. Ea are un rol important în educarea membrilor săi în spiritul patriotismului revoluționar socialist, folosind forme și modalități variate pentru a cultiva dragostea față de limba maternă, pentru a releva înțelepciunea și frumusețea basmelor și cîntecelor noastre populare, prin evocarea chipurilor acelor oameni, fii ai acestui popor, care au luptat ori s-au jertfit pentru apărarea independenței țării, pentru prosperitatea ei materială și spirituală, pentru a dezvolta atașamentul față de regiunea natală, față de frumusețile naturale ale țării noastre etc.

De mici, copiii trebuie ajutați, îndrumați să-și cunoască localitatea în care trăiesc cu tot ceea ce are mai frumos și mai important. Este o datorie patriotică a părinților să le vorbească despre condițiile în care-au fost înfăptuite transformările revoluționare din țara noastră, despre mărețele, impresionantele cuceriri ale socialismului, insuflîndu-le respectul și admirația față de făuritorii

acestuia, față de oamenii muncii, față de partidul comunist, inspiratorul și conducătorul întregului proces revoluționar din România contemporană.

O altă componentă importantă a educației în spiritul patriotismului socialist realizată de către familie constă în cultivarea respectului față de avuția națională, față de legile țării noastre, față de principiile și normele de conduită civilizată, socialistă în viața socială. Năzuința de a realiza o țară bogată și înfloritoare spre binele tuturor fiilor ei determină ca alături de preocuparea de a cultiva respectul și dragostea față de muncă și cei ce muncesc, părinții să contribuie la educarea copiilor, tineretului în general, în spiritul cerinței de a păzi avutul obștesc, de a participa la sporirea lui, de a lupta împotriva lipsei de spirit gospodăresc, a risipei, a atitudinii neglijente față de proprietatea obștească asupra mijloacelor de producție.

Școala, al cărui rol în formarea și educarea tinerei generații a fost în repetate rînduri subliniat de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, are datoria să-și sporească contribuția la educarea patriotică a elevilor și studenților. Organizațiile de partid și de tineret din școli au sarcina de a antrena toate cadrele didactice, indiferent de specialitate, pentru a acționa în direcția educării tineretului în spiritul patriotismului socialist, al respectului față de producătorii bunurilor materiale și de a le insufla dorința de a se pregăti, de a munci pentru a fi de folos patriei, de a-și aduce contribuția la sporirea avuției naționale, la dezvoltarea țării. În activitatea școlii pentru educarea patriotică a elevilor și studenților, un loc important revine cadrelor care predau științe sociale și îndeosebi istoria. Ele trebuie să acționeze în așa fel încît să contribuie cu eficiență mereu sporită la dezvoltarea sentimentului patriotic, la înțelegerea și promovarea de către elevi și de către toți cetățenii țării, indiferent de naționalitate, a intereselor majore ale patriei, la afirmarea devotamentului față de politica partidului, apărarea și dezvoltarea cuceririlor revoluționare de către toți oamenii muncii — români, maghiari și de alte naționalități — de a face ca patriotismul să acționeze ca o puternică forță motrice a progresului societății noastre. Cadrele din domeniul științelor sociale sînt chemate să depună eforturi pentru a pune la îndemîna factorilor educaționali lucrări de valoare în domeniul istoriei Partidului Comunist Român

și istoriei României, al economiei și politicii economice a partidului nostru, al materialismului dialectic și istoric, din domeniul istoriei literaturii și limbii române, al istoriei învățămîntului în România, istoriei evoluției creației științifice în țara noastră etc.

În același timp, integrarea învățămîntului cu cercetarea științifică și producția asigură o legătură mai strînsă cu viața, sporirea continuă a contribuției școlii la educarea tineretului în spirit patriotic, al muncii, în spiritul răspunderii pentru destinele țării, pentru a se forma ca cetățeni conștienți de rolul pe care îl au pentru asigurarea mersului nostru înainte pe calea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism.

Organele și organizațiile de partid, de sindicat și de U.T.C. trebuie să asigure prin intermediul propagandei de partid informarea și cunoașterea de către toți oamenii muncii a concepției partidului nostru, a secretarului său general cu privire la istorie, a trecutului istoric, a tradițiilor istorice ale poporului nostru, a problemelor abordate pe această linie în lucrările de specialitate, asigurînd educarea acestora în spiritul patriotismului revoluționar socialist. Această activitate se poate desfășura în cele mai diverse forme, de la lectura personală la audierea de lecții, expuneri, conferințe, lectorate, mese rotunde, manifestări care să valorifice creații literar-artistice din trecut, vizitarea de muzee și locuri istorice, folosindu-se materiale audiovizuale, planșe, exponate, filme, diapozitive etc. În susținerea activităților de educație patriotică, o altă modalitate eficientă pentru dezvoltarea afectivității emoționale, a sensibilității de a reacționa la bogatul trecut istoric și cultural al poporului român o constituie folosirea mijloacelor artistice ale literaturii, teatrului și filmului cu puternic conținut patriotic, a muzicii, picturii, dansului. Organizarea unui recital de poezie închinată patriei în interpretarea unor artiști de teatru sau înregistrarea acestei activități pe o bandă de magnetofon interpretată de un mare actor, pot emoționa și mișca un auditoriu tînăr sau matur, contribuind la formarea și educarea patriotică a acestuia.

Un mijloc tot atît de eficient poate constitui organizarea de lecții și expuneri pe locul vestigiilor unor cetăți, pe alte

locuri istorice în care strămoşii noştri au luptat cu eroism pentru apărarea gliei străbune. Asemenea acţiuni asigură o înţelegere mai bună şi sensibilizează auditoriul. Oamenii muncii, îndeosebi tineretul, trebuie formaţi şi educaţi pentru a deveni nu doar simpli vizitatori ai muzeelor, ci prieteni constanţi ai acestora.

O altă activitate care educă şi formează simţul patriotic o constituie îngrijirea permanentă a monumentelor istorice, nu doar cu prilejul unor sărbători. De asemenea, montajele de versuri revoluţionare şi patriotice, cîntecele patriotice pregătite în decorul natural al urmelor istorice de pe pămîntul patriei noastre de azi, înmînarea carnetului de U.T.C., a cravatei de pionier etc. lîngă un monument al eroilor poporului contribuie la înrîurirea mai accentuată a conştiinţei participanţilor, în sensul sporirii sentimentului iubirii de ţară. În vederea informării, formării şi dezvoltării conştiinţei patriotice, vizionarea şi organizarea de dezbateri pe marginea unor filme istorice, realizate de către cinematografia noastră, au un rol important.

Tinerii, dar nu numai aceştia, trebuie să fie informaţi, să cunoască mai bine partea de contribuţie a inteligenţei româneşti la patrimoniul cultural, ştiinţific al lumii contemporane. În evaluarea corectă a realizărilor prezentului nostru este necesar a nu se uita niciodată de unde am pornit, compararea cu trecutul şi menţionarea dificultăţilor ce au fost depăşite. Vizitele organizate de către organizaţiile de partid, de masă şi obşteşti la obiectivele industriale, lecţiile economice în secţiile întreprinderilor cu analiza „pe viu" a datelor producţiei, practica în uzine informează, transmit cunoştinţe, dar mai ales formează conştiinţa, pun tinerii în contact direct cu realitatea economică, cu munca şi efortul oamenilor muncii, producători şi proprietari.

Organele şi organizaţiile de partid trebuie să desfăşoare o activitate susţinută pentru pregătirea tineretului, a tuturor oamenilor muncii pentru apărarea patriei. Apărarea patriei reprezintă o datorie sacră, un legămînt al fiecărui cetăţean faţă de patria sa, de orînduirea socială socialistă. Ţinînd seama de faptul că în lumea de astăzi mai există forţe ostile progresului social, că anumite cercuri şi state promovează o politică imperialistă de dictat şi amestec în treburile altor ţări, partidul nostru consideră de datoria

sa să facă totul pentru întărirea capacităţii de apărare a ţării, pentru a putea face faţă în eventualitatea unui atentat la independenţa şi suveranitatea naţională.

În cadrul multiplelor activităţi educative ce se desfăşoară în cadrul Festivalului Naţional „Cîntarea României", un loc important trebuie să-l ocupe manifestările care să contribuie la educarea tineretului, a tuturor oamenilor muncii în spiritul patriotismului revoluţionar socialist. În acest sens, trebuie să se acorde o atenţie mereu sporită participării tuturor oamenilor muncii la activitatea de creaţie tehnico-ştiinţifică, la munca creatoare în producţie pentru realizarea marilor obiective ale dezvoltării patriei.

Un rol important şi eficient în educarea revoluţionară, patriotică a tineretului, a tuturor oamenilor muncii, îl au radioul şi televiziunea, filmul, teatrele, care, prin forme specifice activităţilor lor, prin conţinutul acestora îşi aduc o contribuţie deosebită în această acţiune.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism*, Bucureşti, Editura politică, 1975, p. 27—51 ; 125—126 ; 205—213.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, Bucureşti, Editura politică, 1979, p. 19—21 ; 46—48 ; 65—66 ; 77—78 ; 84—86.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică şi cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conştient şi devotat al societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi al comunismului în România, prezentată la Congresul educaţiei politice şi al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, în *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, Bucureşti, Editura politică, 1977, p. 33—46 ; 67—69 ; 116—128.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Congresul educaţiei şi învăţămîntului*, 11 februarie 1980, Bucureşti, Editura politică, 1980, p. 16—22.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la deschiderea Forumului tineretului*, 5 mai 1980, Bucureşti, Editura politică, 1980, p. 11—14 ; 17—21.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 12 septembrie 1980, Bucureşti, Editura politică, 1980, p. 44—45 ; 46—50.

Tema : **Munca — îndatorire fundamentală a fiecărui cetățean — trăsătură definitorie a fizionomiei morale și politice a personalității umane. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea maselor în spiritul cultului muncii. Întărirea disciplinei socialiste, a răspunderii față de calitatea muncii depuse — sarcină prioritară a comuniștilor, a întregului popor**

Planul temei

1. Munca — valoare fundamentală a modului de viață socialist.
2. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea maselor în spiritul cultului față de muncă, al disciplinei socialiste.
3. Întărirea disciplinei socialiste a muncii, a răspunderii față de calitatea muncii — sarcină prioritară a tuturor oamenilor muncii.

TEZE

1. Munca — valoare fundamentală a modului de viață socialist

În societatea socialistă munca redevine modalitate esențială a activității în folosul propriei persoane și al colectivității, își pierde caracterul de muncă salariată forțată, devine un mijloc de afirmare din ce în ce mai liberă și nestingherită a personalității, a grupului și a societății, instituindu-se astfel drept una din valorile fundamentale ale modului de viață socialist. Aprecierea socială — înalt pozitivă și stimulatoare — și caracterul ei obiectiv intrinsec, creatoare de valori și personalitate se găsesc în socialism într-o unitate indisolubilă. Aprecierea socială a muncii se caracterizează în societatea noastră în rolul conducător al celor ce muncesc, în înalta valorizare politică și morală ce se acordă activității productive și de creație, în stimularea profesionalizării și spiritul de autodepășire în muncă, în apărarea prin lege a dreptului și datoriei de a

munci ca drept și datorie fundamentală, în înscrierea muncii printre valorile esențiale ale eticii și echității socialiste. Socialismul reconsideră complet atît rolul și locul muncii în sistemul de valori promovat pe plan social, transferînd-o spre vîrfurile ierarhiei, cît și condițiile ei efective de realizare practică. Ambele aspecte sînt laturile unui proces dialectic unic, indisolubil, necesar să fie cunoscut în integralitatea sa de către toți oamenii, necesar să fie folosit ca mijloc educațional încă din timpul copilăriei și al școlii de cultură generală. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971, este necesar, în acest sens, „să educăm pe toți cetățenii, în special tineretul în spiritul cultului față de muncă, față de munca liberă, despovărată de exploatare din societatea noastră, singura sursă a progresului și prosperității poporului nostru, a națiunii noastre socialiste, mijlocul principal de afirmare a talentului și forței creatoare ale unor cetățeni, de manifestare a personalității și autoperfecționare morală a fiecăruia". A considera munca drept *îndatorire fundamentală*, de *onoare* este o obligație fundamentală pentru toți cetățenii. Aceasta presupune înțelegerea complexă a valorii individuale și sociale a muncii și acțiunea efectivă în spiritul acestei valori, indiferent de profesiunea concretă îndeplinită, indiferent de condițiile și locul efectuării ei, indiferent de nivelul retribuției, indiferent de locul pe care-l ocupă persoana în cauză și structura organizatorică a unității ș.a.m.d.

Fără îndoială, această înaltă obligație moral-politică, expusă și statuată explicit în Programul partidului, în Statutul P.C.R., în Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste, se concretizează în numeroase obligații particulare subordonate. Astfel, de pildă, într-o enumerare concisă, există următoarele obligații moral-politice subordonate : necesitatea dăruirii și pasiunii în muncă, în activitatea creatoare ; cerința responsabilității angajate pentru îndeplinirea exemplară a sarcinilor încredințate ; necesitatea grijii și răspunderii pentru sporirea și înflorirea avuției naționale, pentru gospodărirea cît mai eficientă a resurselor societății ; afirmarea principiului colaborării și întrajutorării în muncă ; necesitatea perfecționării pregătirii de specialitate, a creșterii competenței profesionale ; cerința afir-

mării cu strictețe a disciplinei, alăturată stimulării spiritului novator și de creație autentică ; obligația afirmării echității în aprecierea rezultatelor, în promovare, în conducere și în repartiție ; dezvoltarea relațiilor de conviețuire din colectivul de muncă, întemeiate pe cinste, sinceritate, modestie etc. ; obligația educării pentru muncă prin muncă, a atitudinii înaintate față de muncă în rîndul generației tinere. Firește, aceste obligații etice se concretizează și mai mult, în raport cu perioada istorică, cu cerințele timpului, cu necesitățile etapei de dezvoltare economico-socială ș.a.m.d. Pe de altă parte, aceste cerințe etice nu trebuie privite doar ca deziderate de viitor, ci și ca *împliniri parțiale deja realizate*. Astfel, înalta prețuire socială acordată muncii, locul ei în prim-planul valorilor modului de viață socialist constituie nu numai un element stimulativ spiritual-ideologic, ci și o *reflectare a eficienței și valorii sale de fapt*.

Valoarea muncii este determinată, așadar, nu de simple aspirații, ci de rolul ei obiectiv, de efectivitatea realizării, de rezultatele obținute la nivelul fiecărei unități și al națiunii noastre socialiste pe ansamblu. Expunînd mărețele realizări obținute în anii socialismului în dezvoltarea forței economice a țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu concluda la Congresul al XII-lea : „Nimic nu am primit din afară în mod gratuit, nimic nu a căzut din cer ! Stadiul la care am ajuns este expresia muncii eroice a poporului nostru, a hotărîrii și încrederii cu care toți oamenii muncii urmează și înfăptuiesc neabătut politica partidului, a țării și forței socialismului, a capacității noii orînduiri de a asigura întregii națiuni un nivel înalt de civilizație materială și spirituală“ [1]. Cuvintele secretarului general al partidului nostru exprimă, o dată mai mult, unitatea care există între conducerea socială, între valorile pe care partidul le propune poporului și realizarea lor efectivă prin muncă neprecupețită, obiectivarea lor în capacitatea cotidiană, în modul de trai de zi cu zi al oamenilor.

[1] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura Politică, 1979, p. 14.

2. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea maselor în spiritul cultului față de muncă, al disciplinei socialiste

Influența formativă a muncii asupra personalității umane are în vedere, în primul rînd, educarea acelor calități, virtuți și aptitudini legate de activitatea productivă propriu-zisă. De aici urmează, în mod logic, că educația pentru muncă se înfăptuiește cel mai bine prin muncă, în cursul muncii. Disciplina, de exemplu, se obține cu autentică eficiență nu prin moralizare, nu prin „predici“ despre disciplină, nici chiar printr-un sistem sancțional riguros, dar abstract, ci prin participarea la acea activitate colectiv-productivă care impune, prin cerințele sale specifice, respectarea conștientă a unui anumit program, a unor anumite norme de organizare a acțiunilor etc. Abia în contactul direct cu cerințele de disciplină ale muncii concrete, individul poate înțelege nemijlocit importanța acestor cerințe și necesitatea asumării lor conștiente.

Pentru a ne referi la același exemplu al disciplinei, colectivul socialist de muncă poate asigura cu maximă eficiență cerințele disciplinei, poate transforma în mod pozitiv conduita unor tineri (anterior, cu multe abateri) etc. ; nu întîmplător, în legislația noastră recentă, potrivit hotărîrilor Conferinței Naționale a partidului, colectivului socialist de muncă i s-au încredințat sarcini sporite în reeducarea unor persoane care au înfăptuit unele delicte sau încălcări minore ale conviețuirii. Fără îndoială, însă, valoarea educativ-formativă a muncii crește în mod hotărîtor atunci cînd influențelor pozitive ale procesului productiv propriu-zis i se adaugă opinia colectivului de muncă și climatul de muncă. Cu alte cuvinte, influențele pozitive ale muncii asupra personalității nu trebuie lăsate să se desfășoare spontan, ci trebuie organizate conștient, urmărite și folosite cu atenție de către întregul colectiv. Prin urmare, sarcina oricărui colectiv socialist de muncă nu este numai de ordin material, ea nu se măsoară numai după numărul de repere executate, ci și — în unele cazuri, chiar mai ales — în funcție de calitatea activității educative desfășurate, în funcție de grija acordată tinerilor, noilor încadrați, în funcție de pro-

movarea neabătută a normelor eticii și echității socialiste în interraporturile personale.

Colectivul socialist de muncă și, în cadrul lui, organele și organizațiile de partid, toți comuniștii, devin, astfel, promotorii valorilor și principiilor noii moralități. Trăsăturile moral-politice ale personalității revoluționare trebuie să capete așadar, în perimetrul muncii și al relațiilor de muncă, fundamentarea, manifestarea concretă și lărgirea continuă a ariei lor de cuprindere prin activitatea formativ-educativă desfășurată de organizațiile politice și profesionale, îndeosebi de către comuniști. Aceasta cu atît mai mult cu cît, dacă conținutul principal al influențelor formative ale muncii îl constituie, așa cum s-a arătat, etica activității productive, nu trebuie desconsiderate nici influențele pozitive însemnate ale muncii în direcția dezvoltării unor trăsături de caracter valoroase, calități morale generale sau tipuri de conduită civilizată. Din acest punct de vedere, se cuvine a fi apreciate acele activități și inițiative din numeroase unități de pe întreg cuprinsul țării, care, pe baza întrajutorării și a relațiilor tovărășești existente în grupul de muncă, promovează spiritul de întrajutorare în activitățile familiale, diverse modalități colective de petrecere a timpului liber, acțiuni culturale, sportive, turistice etc. comune.

Altfel spus, puține sînt acele valori sau calități etice ale persoanei care să nu fie influențate pozitiv de muncă și de acțiunile educative ale colectivului de muncă. În această situație sînt : valorile conștiinței profesionale (disciplina, hărnicia, conștiinciozitatea, spiritul de inventivitate, responsabilitatea, întrajutorarea etc.), valorile politice și civice generale (patriotismul, echitatea, încrederea în idealurile comuniste, dragostea pentru partid și popor etc.), principalele valori etice umaniste (cinstea, onoarea, demnitatea, dragostea pentru adevăr, altruismul etc.), valorile conviețuirii (modestia, simplitatea, politețea, prietenia etc.), valorile proprii activității economice și de conducere (grija față de avutul obștesc, spiritul economicos, angajarea responsabilă în conducerea treburilor comune) și altele. Acestea apar și se dezvoltă în schimburile directe, nemijlocite între oameni, organizațiile de partid și celelalte organizații politice și obștești.

3. Întărirea disciplinei socialiste a muncii, a răspunderii față de calitatea muncii — sarcină prioritară a tuturor oamenilor muncii

Actuala etapă de dezvoltare a României socialiste impune, după cum s-a arătat de nenumărate ori în documentele partidului, în expunerile, cuvîntările și indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu, trecerea la o nouă calitate, superioară, în toate domeniile de activitate și, ca atare, și în activitatea productivă și de creație. Dar această nouă calitate în domeniul muncii înseamnă atît o creștere calitativă a eficienței, productivității, gospodăririi și organizării, cît și o îmbogățire, la fel calitativă, a trăsăturilor și valorilor politice și morale proprii producătorului însuși.

Ridicarea nivelului tehnic al producției constituie, în acest sens, fundamentul obiectiv al realizării unei noi calități a muncii. După cum se știe, ca rod al construcției socialismului și în special al ultimilor ani de dezvoltare economico-socială, în România s-a creat o industrie modernă, puternică, dotată cu mijloace de o înaltă tehnicitate. Aceasta impune, însă, datorită progresului tehnic neîntrerupt pe plan mondial, acțiuni hotărîte pentru modernizarea continuă a producției, pentru ridicarea nivelului calitativ și tehnic al tuturor bunurilor materiale realizate de economia noastră. Numai prin perfecționarea fluxului tehnologic, prin dezvoltarea automatizării și mecanizării lucrărilor, prin creșterea eficienței organizării științifice a producției și a muncii se poate realiza continuu o productivitate superioară. O asemenea creștere a productivității muncii presupune, firește, înzestrare tehnică superioară. Dar înzestrarea tehnică, oricît de superioară ar fi, nu valorează nimic în afara oamenilor care trebuie s-o folosească. Pregătirea forței de muncă atît din punct de vedere tehnic și profesional, al calificării, cît și din punctul de vedere al calităților morale și politice, pentru a folosi cu responsabilitate majoră și angajată mijloacele tehnice puse la dispoziție constituie, în ultimă instanță, factorul principal al realizării unei noi calități, superioare, a muncii. Este ceea ce secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, afirma cu hotărîre : „rolul hotărîtor în asigurarea competitivității în ceea ce privește calitatea și nivelul tehnic al produselor,

fi au oamenii" [2]. Iată deci că, pentru realizarea unei noi calități a muncii, a unei productivități și eficiențe superioare este necesară implicarea mai profundă, mai responsabilă a tuturor organizațiilor de partid, a tuturor comuniștilor în îmbogățirea și diversificarea activităților educative de formare și dezvoltare a personalității, pentru întărirea disciplinei socialiste a muncii, pentru combaterea unor mentalități înapoiate de dispreț sau indiferentism în muncă, de indisciplină și proastă gospodărire, a unor tendințe egoiste și de căpătuire personală, a neglijențelor de tot felul, a risipei și chiulului. Dacă lupta pentru dezvoltarea multilaterală a personalității politice și morale este direct implicată în efortul colectiv, organizat și conștient, îndrumat de organizațiile de partid, pentru realizarea unei noi calități a muncii, tot așa lupta pentru limitarea la maximum și eradicarea aspectelor negative amintite se impune ca sarcină politică de aceeași însemnătate, ambele constituind două fațete ale aceluiași proces de activitate politico-educativă.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, în *Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1975, p. 673—675 ; 710—711 ; 716—719.

* * * *Statutul Partidului Comunist Român*, în *Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1975, p. 565.

* * * *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*, în *Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1975, p. 816—822.

NICOLAE CEAUȘESCU, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 12—14 ; 24 ; 46—47 ; 55—56 ; 74 ; 83—86.

NICOLAE CEAUȘESCU, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, București, Editura politică, 1976, p. 40—41 ; 43 ; 69—72 ; 111—112.

NICOLAE CEAUȘESCU, *Cuvîntare la Ședința plenară lărgită a Consiliului Național al Oamenilor Muncii*, 13 iunie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 13 ; 42.

[2] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Ședința plenară lărgită a Consiliului Național al Oamenilor Muncii*, 13 iunie 1980, București, 1980, Editura politică, p. 13.

Tema : Atitudinea înaintată față de muncă, participarea la efortul constructiv pentru înflorirea economică a patriei — trăsături esențiale ale patriotismului, ale eticii socialiste. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid în combaterea atitudinii retrograde față de muncă, a oricăror manifestări de parazitism social, de superficialitate în îndeplinirea sarcinilor, pentru cultivarea unei înalte responsabilități profesionale

Planul temei

1. Munca, necesitate umană vitală.
2. Munca pentru înflorirea orînduirii noastre socialiste, o înaltă îndatorire patriotică.
3. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid pentru asigurarea unei înalte responsabilități în muncă.

TEZE

1. Munca, necesitate umană vitală

In epoca socialismului munca este recunoscută și apreciată pe deplin drept condiția primă și hotărîtoare pentru existența omului și a societății.

Transformînd munca într-un drept și în același timp într-o obligație pentru toți membrii societății, socialismul înfăptuiește cea mai adîncă revoluție din întreaga istorie a omenirii. El pune noile baze ale unui nou tip de egalitate și democrație socială și creează premisele reale ale umanismului și echității în societate. Își găsește astfel împlinire deziderатul vechilor socialiști care socoteau drept ca în lume să nu existe „nici muncă fără pîine, nici pîine fără

muncă". Una dintre primele cuceriri ale orînduirii socialiste este dreptul tuturor la muncă retribuită după cantitate, calitate și importanța socială. „Am lichidat pentru totdeauna exploatarea omului de către om, sub orice formă — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu. Societatea pe care noi o edificăm este o societate a muncii, a omului care muncește pentru el însuși, munca fiind unicul izvor al progresului, al făuririi vieții libere și fericite a poporului" [1].

Omul a părăsit lumea animală și s-a ridicat pe treapta cea mai înaltă a evoluției biologice datorită muncii. Vîrfurile civilizației materiale și spirituale contemporane au fost atinse prin munca nenumăratelor generații de oameni. Prin muncă omul este într-un contact mereu viu cu realitatea, este solidar cu mediul existenței sale, cu moștenirea ce i-a fost lăsată de înaintași și cu generațiile ce vor veni. Grație muncii au fost dobîndite dimensiunile proprii ale umanului, dimensiuni inexistente în alte zone ale lumii vii sau neînsuflețite.

Pentru omenire, rolul muncii nu se limitează numai la treapta genezei omului și a societății. Este un adevăr elementar că în tot cursul istoriei, atît timp cît oamenii și societatea vor exista, o primă necesitate care a impus și care va impune desfășurarea actelor de muncă o constituie producerea bunurilor materiale și spirituale trebuincioase existenței. Nici o societate nu a putut și nu se va putea dispensa de producție și, implicit, de activitatea necesară pentru obținerea produselor. Producția de bunuri este axul fundamental în jurul căruia gravitează totalitatea celorlalte activități socialmente utile ale oamenilor, din ce în ce mai numeroase și mai complexe, pe măsură ce societatea străbate calea istoriei.

Fiind activitate îndreptată spre un anumit scop munca este proprie omului ; numai omul își propune scopuri și numai el urmărește îndeplinirea acestora făurind mijloace speciale de acțiune adecvate scopului urmărit.

Activitatea îndreptată asupra unui scop conferă muncii primul rol în procesul de făurire și definire a personalității umane.

Munca a jucat un rol crescînd în formarea și conser-

[1] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la cel de-al doilea Congres al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 41.

varea trăsăturilor psiho-sociale ale omului, ale personalității și anume : învățarea (dobîndirea de informație despre lumea înconjurătoare în școală, prin studiu), socializarea (integrarea socială), experiența (raporturilor sociale, profesionale etc.), existența de-sine-stătătoare și responsabilitatea față de sine și față de colectivitate, asimilarea trăsăturilor de comportament conforme cu normele etice și juridice ale societății.

În același timp munca este mijlocul primordial pentru afirmarea capacității de creație, a inteligenței practice și teoretice, a sensibilității artistice, ea răspunde nevoii de autorealizare a omului. Nici una dintre marile realizări ale omenirii nu a fost dobîndită fără muncă. Mărturiile marilor creatori, ale personalităților remarcabile prin opera lor în orice domeniu al valorilor atestă că tot ceea ce aceste personalități au înfăptuit a fost pregătit prin muncă meticuloasă, desfășurată cu perseverență și răbdare.

În toate ipostazele munca este condiția sine qua non pentru formarea și perfecționarea profilului psihic și comportamental al omului. Pentru desfășurarea activităților umane este necesar un cadru social. Procesele de muncă presupun cooperare și interdependență între oameni.

Din caracterul social al muncii rezultă însușiri și consecințe deosebit de importante atît pentru munca însăși, cît și pentru societate în general. Aceste însușiri și consecințe sînt : productivitatea muncii și creșterea productivității muncii, diviziunea socială a muncii, formele sociale ale muncii.

În gradul de productivitate a muncii își găsește în primul rînd expresie progresul înregistrat de societatea omenească în dezvoltarea sa istorică. Productivitatea muncii sociale nu este singurul, dar este cel mai important dintre criteriile progresului istoric al societății omenești. Pentru societate, ca și pentru individ, nu prezintă importanță numai finalizarea procesului de muncă ; interesează, de asemenea, cantitatea de energie umană cheltuită pentru aducerea la îndeplinire a scopului propus. Consumul de muncă în exces, nerațional, semnalează carențe fie în ce privește înzestrarea cu tehnică adecvată a procesului de muncă, fie în ce privește pregătirea pentru muncă și priceperea de a lucra, aptitudinile sau disciplina în muncă, fie organizarea muncii, fie, în sfîrșit, gradul de interes purtat de cel care lucrează pentru munca îndeplinită.

„Este necesar să înțelegem bine că nu există sector de activitate, de producție materială și, în general, activitate umană, care să nu se desfășoare pe baza principiului eficienței maxime, inclusiv al eficienței economice și rentabilității — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu. Insist asupra acestui lucru pentru că unii înțeleg că se poate vorbi de eficiență în metalurgie, chimie, construcția de mașini, industria ușoară, dar că este mai greu de vorbit în proiectare, cercetare, și cu atît mai mult nu înțeleg de ce trebuie să discutăm despre eficiență în domeniile sociale — cum sînt sănătatea, activitatea culturală și altele.

Problema eficienței se pune și poate fi măsurată peste tot! Desigur, instrumentul de măsurare este diferit de la un sector la altul; dar fiecare trebuie să urmărească, prin activitatea sa, să dea maximum societății și să justifice retribuția, veniturile pe care le realizează." [2]

2. Munca pentru înflorirea orînduirii noastre socialiste, o înaltă îndatorire patriotică

În țara noastră orînduirea socialistă a pus bazele trainice unui nou cadru al muncii, baze pe care se dezvoltă o nouă atitudine față de muncă a maselor și o nouă conștiință despre rolul pe care munca tuturor cetățenilor îl are pentru progresul accelerat și multilateral al societății. Revoluția socialistă a desființat proprietatea privată asupra mijloacelor de producție, a desființat clasele exploatatoare și, implicit, a dezrobit forța de muncă de sub titlul de proprietate pe care îl aveau asupra ei burghezia și moșierimea.

O răsturnare istorică profundă o reprezintă trecerea în proprietatea poporului a mijloacelor de producție. Muncitorul depășește astfel starea limitată de simplu executant, exclusiv de producător, devenind proprietar al avuției sociale și al mijloacelor prin care această avuție este făurită și îmbogățită. Aceasta este cea mai profundă revoluție în situația generală a muncii. În cursul revoluției socialiste din țara noastră și al dezvoltării noii orînduiri a fost înlăturată diviziunea impusă de vechile clase dominante între conducere și execuție la scara socială. So-

[2] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Ședința plenară a Consiliului Național al Oamenilor Muncii*, 13 iunie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 24—25.

cialismul a ridicat clasa muncitoare la rangul de clasă conducătoare în societate, în alianță cu țărănimea și intelectualitatea. Instituțiile larg democratice create de orînduirea socialistă, cu o arie tot mai largă de cuprindere după Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, atribuie oamenilor muncii deopotrivă responsabilitățile conducerii societății, răspunderea pentru eficacitatea muncii sociale și răspunderea pentru îndeplinirea pînă la ultimul detaliu a planurilor de dezvoltare asupra cărora poporul însuși a decis.

Noul caracter al muncii este ilustrat, de asemenea, de schimbările structurale din economie și de înzestrarea bazei tehnice a tuturor sectoarelor de activitate socială. Ca urmare a modernizării tehnice a producției și a altor sectoare de muncă, mașinile înlocuiesc în tot mai largă măsură efortul fizic, munca grea și abrutizantă. Au apărut noi profesiuni în care ponderea cade pe componența intelectuală a muncii.

Indicii calitativi noi ai proceselor de muncă sînt ilustrați de sporirea gradului de calificare, de creșterea numărului cadrelor cu calificare medie și superioară, de implicarea tot mai profundă și multilaterală a științei în procesele de producție.

Societatea socialistă își asumă răspunderea pentru condițiile de muncă, pentru reglementarea pe bază juridică a acestora, pentru protecția și securitatea muncii. Socialismul a creat posibilitatea deplină ca toți oamenii apți să aibă asigurat locul de muncă. Sensul profund umanist al acestei cuceriri a orînduirii noastre socialiste apare în adevărata lui amploare prin comparație cu situația din lumea capitalistă, unde șomajul și nesiguranța zilei de mîine sînt o povară permanentă, deopotrivă pentru muncitori, fermieri și intelectuali.

Între condițiile asigurate de orînduirea noastră socialistă se înscrie, alături de dreptul la muncă, totalitatea drepturilor sociale garantate oamenilor muncii: concedii, asistență sanitară, creșe și cămine pentru copii etc.

Egalitatea și echitatea socială socialistă în raport cu munca sînt definite de dreptul la muncă al tuturor cetățenilor țării, obligația tuturor cetățenilor de a presta o activitate socială utilă potrivit capacităților lor, dreptul tuturor cetățenilor de a fi retribuiți după cantitatea, calitatea și valoarea socială a muncii pe care o prestează.

Socialismul este incompatibil cu existența parazitară,

cu sustragerea de la muncă, cu indisciplina, lenea și indolența.

Rezervată exclusiv majorității societății, claselor de jos, munca a reprezentat multă vreme și continuă să reprezinte și azi pe întinse regiuni ale globului, sursa epuizantă a existenței, cheltuire a forței de muncă omenească care scurtează viața, grăbește boala și moartea, răpește omului bucuria de a trăi. Așa se explică de ce munca a fost privită și considerată ca o condamnare, ca o povară, și de ce de-a lungul mileniilor a pătruns în conștiința maselor ideea că dezrobirea omului de tirania muncilor grele este condiționată de eliberarea lui socială, de desființarea claselor parazitare care dezumanizează omul.

Societățile bazate pe exploatare se caracterizează de asemenea prin lipsa de considerație față de oamenii care își cîștigă existența prin muncă și mai ales prin muncă fizică. Clasele exploatatoare au cultivat de-a lungul istoriei, într-un fel sau altul, discriminarea față de munca productivă, față de condiția socială a muncitorului.

Caracterul împovărător al muncii, exploatarea celor ce muncesc au generat atitudini negative față de muncă. Parazitismul, viața fără muncă — situație caracteristică pentru clasele exploatatoare — goana după activități care solicită efort cît mai mic, lenea, sustragerea de la muncă, indisciplina sînt numai cîteva din comportările și mentalitățile născute în condițiile exploatării muncii.

Recunoașterea muncii este condiționată simultan de criterii economice, de criterii morale, de criterii de valoare în sfera culturii. Munca presupune concordanța cu imperativele morale ale societății. Pentru sublinierea acestei concordanțe, ca și pentru definirea caracterului de necesitate al activităților se folosește expresia „muncă socială utilă". În codul etic al muncii și vieții comuniștilor, al întregului popor, este înscris următorul principiu care demonstrează înalta prețuire acordată muncii de către societatea noastră : „Munca este o îndatorire fundamentală, de onoare, a fiecărui comunist, a tuturor cetățenilor ; fiecare trebuie să dea dovadă de o înaltă conștiință profesională, de responsabilitate în îndeplinirea sarcinilor încredințate, să combată manifestările de parazitism, orice încercare de însușire prin abuz, necinste sau înșelăciune a roadelor muncii altora. Fiecare trebuie să-și ridice pregătirea profesională, de specialitate, să-și sporească continuu competența în muncă, însușindu-și tot ce este mai

înaintat în profesia sa, atît pe plan național, cît și internațional" [3].

Cadrul oferit muncii în societatea noastră a generat o nouă atitudine față de muncă. Întrecerea socialistă, asumarea de angajamente suplimentare, munca patriotică, năzuința de îndeplinire exemplară a sarcinilor din domeniul propriu de activitate, întrajutorarea tovărășească sînt cîteva dintre principalele semne ale noului înțeles pe care îl are munca în societatea noastră socialistă. Devine un fapt de conștiință a întregului popor că întreaga bogăție a societății noastre și sporirea acestei bogății depind în exclusivitate de munca națională, de munca tuturor, a fiecărui om, matur ori tînăr, apt să desfășoare o activitate socială utilă.

O seamă de indicatori deosebit de elocvenți și de importanți atestă că în anii socialismului, și cu deosebire, în ultimul deceniu și jumătate, resursele latente ale mediului natural precum și cele reprezentate de inteligența și forța de creație a poporului român au fost și sînt valorificate într-o uriașă construcție materială și spirituală de care beneficiază întregul popor. Această uriașă construcție, în totalitatea sa, este operă făurită prin munca maselor muncitoare.

În documentele partidului nostru, în lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu se subliniază cu stăruință că nimic din ceea ce avem azi nu ne-a fost dăruit, nu a fost dobîndit pe seama altora, nu ne-a venit în chip miraculos. „Tot ceea ce făurim astăzi — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — este opera muncii poporului, rodul eforturilor minții și brațelor clasei muncitoare, ale țărănimii și intelectualității. Munca este valoarea supremă a societății socialiste, unicul factor al progresului ei, sursa întregii avuții naționale a poporului nostru. Toți cetățenii trebuie să înțeleagă că numai muncind cu pasiune, cu pricepere și cu perseverență se vor forma ca oameni înaintați, vrednici ctitori ai noii orînduiri sociale, și în același timp pot contribui efectiv la înaintarea tot mai hotărîtă a României pe calea civilizației noi" [4].

[3] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 158.

[4] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, București, Editura Politică, 1976, p. 152.

Una dintre marile probleme actuale ale dezvoltării noastre sociale și care privește în cel mai înalt grad procesele de muncă este problema calității. Realizarea unei calități noi, superioare, consolidarea pe această cale a marilor cuceriri dobîndite pînă în prezent, depinde în primul rînd de calitatea muncii în fiecare domeniu de activitate socială. Aplicarea autoconducerii bazată pe principiul autogestiunii pune accentul pe creșterea valorii nou create în procesele de producție, pe eficiența tot mai înaltă a muncii.

Se detașează ca imperativ major al producției moderne necesitatea de a învesti munca, orice activitate socială utilă, cu un grad mereu sporit de cunoaștere, de organizare, de inițiativă și perfecțiune, de răspundere și disciplină riguroasă. În toate domeniile de activitate progresul tehnico-științific acționează ca un puternic factor de presiune pentru perfecționarea științei de a munci, pentru asimilarea unor cunoștințe noi, singurele operante și eficiente în raport cu noile tehnici și tehnologii. În același timp, asimilarea unor cunoștințe corespunzătoare tehnicii noi implică și un puternic avînt al creativității, al spiritului inovator care pune în acord cerințele dezvoltării economico-sociale cu acele ale progresului tehnico-științific.

Spre deosebire de trecut, în epoca actuală munca rodnică, eficientă, nu poate fi prestată decît învățînd necontenit, întreaga viață, decît tinzînd necontenit spre perfecționare, spre măiestrie, spre idealul lucrului bine făcut.

Calitatea muncii, valoarea creației sînt încununarea unui șir de aspirații personale și sociale, ele sînt modalitatea de a ne afirma și a ne regăsi ca personalitate împlinită, de a dobîndi pe această cale retribuția, recompensele materiale și morale pe care societatea noastră socialistă le oferă conform principiilor de echitate socială. Ca sursă a bunăstării societății, munca este implicit sursa bunăstării individuale, a unui nivel de trai tot mai ridicat al fiecărui om al muncii. Astfel munca apare ca un prim și decisiv criteriu de apreciere a simțului răspunderii civice, a conștiinței socialiste și patriotice. În societatea socialistă s-au deschis cele mai largi posibilități pe care le-a cunoscut pînă azi istoria pentru manifestarea talentelor și forței de creație în toate domeniile de care societatea are nevoie. Această societate înlătură conflictul care în capitalism ia

forme dramatice, dintre vocație și posibilitățile de afirmare, dintre valorile pe care munca le creează și recunoașterea lor.

3. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid pentru asigurarea unei înalte responsabilități în muncă

Un rol de importanță deosebită revine, în economie, promovării de către organele și organizațiile de partid a creației tehnico-științifice capabile să sporească valoarea muncii investite în fiecare produs. De asemenea, sarcini deosebite au fost trasate în direcția adoptării unor tehnologii noi și a perfecționării tehnologiilor clasice în scopul economisirii și al valorificării tot mai înalte a muncii.

Este știut că, în mare măsură, irosirea mijloacelor materiale, financiare și umane se datorește modalităților învechite sau defectuoase de organizare a proceselor de muncă. În consecință, organelor și organizațiilor de partid din economie, ca și din celelalte sectoare de activitate le revine sarcina perfecționării continue a organizării muncii.

Între obiectivele de bază ale preocupărilor organizațiilor de partid trebuie să se situeze respectarea riguroasă a disciplinei muncii, concepția, conducerea și execuția la nivele ireproșabile de calitate, asigurarea perfecționării continue a calificării profesionale la toate nivelele. O sarcină a activității politice, organizatorice și educative a organizațiilor de partid o reprezintă înlăturarea cu desăvîrșire a risipei, a pierderilor de orice natură, inclusiv a risipei și pierderii timpului de muncă. Accentul principal — așa cum subliniază documentele de partid — trebuie să cadă pe activitățile productive, pe activitățile creatoare de valori materiale și spirituale, urmărindu-se cu atenție reducerea la strictul necesar a activităților auxiliare.

O importantă problemă aflată în fața organizațiilor de partid o reprezintă educarea tineretului prin muncă și pentru muncă. În primul rînd organizațiile de partid din școli, din întregul învățămînt trebuie să-și îndrepte în mod constant preocupările în această direcție. Orientarea profesională judicioasă, descoperirea și cultivarea talentelor și vocațiilor, selecția conform principiului „omul potrivit la locul potrivit" fac parte din mijloacele pe care

organizațiile de partid au datoria să le folosească pentru cultivarea dragostei de muncă și pentru sporirea randamentului muncii.

O sarcină centrală a organizațiilor de partid este aceea de a veghea la respectarea neabătută a principiilor de echitate instaurate în societatea noastră pentru retribuirea muncii. O luptă fermă, intransigentă trebuie dusă împotriva oricăror forme de parazitism, împotriva tendinței unor indivizi de a primi recompense necuvenite, împotriva oricăror abateri de la legalitatea socialistă.

În același timp, o sarcină de înaltă răspundere a organizațiilor de partid constă în asigurarea demnității neștirbite a muncii și a omului care muncește, în asumarea permanentă a răspunderii politice pentru protecția morală, juridică și tehnică a muncii.

Subliniind cu consecvență rolul muncii pentru progresul neîntrerupt al societății noastre, Partidul Comunist Român exprimă adevărul axiomatic, fundamental, că desăvîrșirea sensului comunist al muncii, roadele ei tot mai bogate pentru popor sînt rezultatul muncii însăși, al activității desfășurate cu pasiune, cu pricepere și răspundere de către toți cetățenii țării.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 153—160 ; 214—216.

NICOLAE CEAUȘESCU. *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare spre comunism*, vol. 12, București, Editura politică, 1976, p. 152—153.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 30—39.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la ședința plenară lărgită a Consiliului Național al Oamenilor Muncii*, 13 iunie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 13—24.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 41—42.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 14—15 octombrie 1980*, București, Editura politică, 1980, p. 18—20 ; 27 ; 32.

Tema : **Creativitatea — trăsătură specifică omului muncii în socialism. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind stimularea creativității tehnico-științifice a personalului muncitor, a mișcării inventatorilor și inovatorilor, a progresului tehnic**

Planul temei

1. Socialismul și afirmarea tot mai deplină a capacităților creatoare ale oamenilor muncii.
2. Premisele obiective și subiective ale sistemului creativității în socialism.
3. Noul mecanism economico-financiar — instrument de punere în valoare a potențialului creator al oamenilor muncii.
4. Organele și organizațiile de partid — factori hotărîtori în promovarea inițiativei și spiritului creator în unitățile economice.

TEZE

1. Socialismul și afirmarea tot mai deplină a capacităților creatoare ale oamenilor muncii

Capacitatea oamenilor de a crea noi produse, noi valori, noi idei a fost dintotdeauna baza progresului istoric al omenirii. Aportul determinant al maselor muncitoare la făurirea civilizației actuale constituie una din realitățile de necontestat ale devenirii istorice a umanității. Teza marxistă fundamentală privind rolul hotărîtor al dezvoltării mijloacelor de producție, în general a forțelor de producție, evidențiază pregnant importanța activității creatoare a producătorilor de bunuri materiale, fără a nega însă caracterul progresist, stimulator al evoluției spirituale, al dinamicii ideilor novatoare. *Creativitatea*, în înțelesul complet al cuvîntului, *a fost și este o resursă inepuizabilă a dezvoltării* economice și sociale. Este vorba de creativitatea de excepție, manifestată în marile descoperiri și invenții științifice, tehnice, dar și de creativitatea „cotidiană", regăsită în practica muncii, fără de care prima nu ar avea nici o valoare și nici nu ar putea fi declanșată.

Limita obiectivă a resurselor materiale utilizate în procesele productive, criza mondială de materii prime, energie și combustibil au orientat atenția către intensificarea exploatării intensive a rezervelor inteligenței umane, singurul factor în măsură să compenseze restricțiile naturale ale progresului.

România socialistă își construiește viitorul pornind de la nivelul actual de dezvoltare, pe care și-a propus să-l depășească într-un interval redus de timp. Obiectivele stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R. prefigurează pentru deceniul al nouălea imaginea unei economii naționale puternice, avînd parametri net superiori celor actuali. *Calitatea* — cuvînt de ordine lansat de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — înseamnă alinierea performanțelor activității umane din țara noastră la performanțele de înalt nivel ale statelor dezvoltate din punct de vedere economic. Construim pe o temelie trainică, rezultat al politicii științifice a partidului de dezvoltare economică și socială a țării. *Antrenarea susținută a capacităților oamenilor* în vederea punerii în valoare a tot ceea ce s-a creat cu participarea nemijlocită a întregului popor este *cerința de prim ordin* a saltului istoric pe care România îl va realiza în plan economic.

Asupra concentrării de forțe ale intelectului uman își pun amprenta și realitățile de anvergură mondială în care România înaintează spre comunism. Nevoia de a gospodări judicios ceea ce avem, de a cîntări cu atenție fiecare consum, de a orienta producția spre ramuri de productivitate înaltă, derivă și din necesitatea participării tot mai active la circuitul mondial de valori. De asemenea, cuceririle revoluției științifice și tehnice trebuie să se regăsească din plin în activitatea de zi cu zi a oamenilor muncii din țara noastră.

Stimularea creativității tuturor oamenilor muncii, devine, în contextul sarcinilor de accelerare a progresului și civilizației, una din *pîrghiile de mare eficacitate* pe care partidul nostru își propune să o utilizeze la adevărata ei valoare. La Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. din mai 1980 și la Plenara lărgită a Consiliului Național al Oamenilor Muncii din iunie 1980, secretarul general al partidului a subliniat cu hotărîre importanța ce trebuie acordată descoperirii și antrenării în circuitul productiv a

tuturor resurselor de care dispunem, începînd cu fazele de concepție și încheind cu cele de execuție, într-o strînsă interdependență. Problemele ce se cer rezolvate pentru ca România să devină o țară socialistă cu dezvoltare medie au intensități diferite, sînt generate de cauze multiple, iau naștere pe întreaga scară de organizare a societății. Soluționarea lor intră în competențele diferitelor niveluri, ale diferitelor colective de muncă. Este imposibil saltul de calitate în ansamblu, dacă în acțiunile concrete nu se manifestă inițiativa și capacitatea de rezolvare operativă a problemelor.

Creativitatea, caracteristică de marcă a poporului român, trebuie să-și dovedească virtuțile *în toată structura societății*, asigurînd pregătirea temeinică a viitorului, înlăturarea deficiențelor, depășirea obstacolelor. A aștepta spirit creator numai la nivel macroeconomic sau microsocial, înseamnă a construi fără fundament. Experiența istorică a țării noastre dovedește că progresul, operă a maselor, își are rădăcinile adînc implîntate în creația comună a tuturor oamenilor muncii, indiferent de naționalitate. Cu atît mai mult azi, față în față cu destinul comunist al României, se cer declanșate și concentrate într-un șuvoi comun capacitățile creatoare ale oamenilor muncii.

2. Premisele obiective și subiective ale stimulării creativității în socialism

Din punct de vedere *social*, creativitatea este definită în „Micul dicționar enciclopedic" drept : „capacitate și activitate specifică omului ca ființă socială, conștientă, de făurire a istoriei și culturii, de producere a bunurilor materiale și valorilor spirituale (științifice, tehnice, artistice, literare, morale, juridice ș.a.), de perfecționare continuă a vieții, relațiilor și instituțiilor sociale, potrivit nevoilor, aspirațiilor, scopurilor și proiectelor sale".

Este evident că realizarea sensului social al creativității umane are drept cerință primară afirmarea cît mai largă a sensului individual, societatea fiind constituită din oameni reali, cu particularități și însușiri proprii. Teoria și practica revoluționară a clasei muncitoare situează în cen-

trul preocupărilor sale omul, afirmarea deplină a personalității umane, cu o creativitate descătușată de relațiile de exploatare, fundamentată pe o cunoaștere aprofundată.

Creativitatea oamenilor se materializează într-un *produs* (obiect, idei etc.) al unui *proces* de creație în care este implicat un *subiect* (individual sau colectiv) creator. Necesitățile progresului social impun cu acuitate perfecționarea tuturor proceselor creatoare, creșterea calitativă dar și cantitativă a produselor acestora și multiplicarea subiecților care creează.

Cercetările întreprinse asupra creativității au ajuns la concluzia că procesele de creație (individuale sau colective) depind de o multitudine de *factori de influență*, a căror dirijare conștientă poate determina creșteri spectaculoase ale rezultatelor creației. În primul rînd, pe plan individual, s-a constatat o dublă determinare a creativității: a) pe de o parte *psihologică*, în legătură cu structura intimă a persoanei, b) pe de altă parte *socială*, consecință a mediului ambiant, a relațiilor pe care omul le are cu semenii săi. Trebuie subliniat *caracterul concret-istoric* al creativității, dependența de realitățile sociale și politice care se manifestă și deschide largi perspective pentru stimularea sa prin acțiunea asupra factorilor cu caracter social.

Premisele obiective și subiective ale stimulării creativității oamenilor muncii în societatea socialistă sînt formate din totalitatea realităților ambiante subiecților care își pun pecetea asupra proceselor creatoare. *Premisele obiective* — nevoile materiale și spirituale existente în societate (individuale, de grup, sociale) — orientează procesele de creație spre anumite scopuri, în vederea satisfacerii lor. Comandamentele sociale, interesele generale promovate cu prioritate în societate, canalizează actele creatoare spre anumite direcții, definite în fiecare etapă de dezvoltare a societății. Unitatea de interese a întregului popor, punerea pe primul plan a intereselor generale, specifice socialismului, măresc adeziunea oamenilor muncii la prioritățile stabilite.

Structura socială dată, relațiile sociale și psihosociale dintre oameni, rolul și statutul subiectului în colectivitatea umană pot accelera sau frîna afirmarea creativității. Tendința obiectivă de omogenizare socială, dispariția relațiilor de exploatare, statutul sensibil egal al oamenilor

muncii, caracteristice societății socialiste sînt stimuli ai creației fiecăruia și a tuturora.

Nivelul general de cunoaștere atins într-un domeniu sau altul al activității umane, cantitatea și calitatea informației deținute de subiectul creator asigură „materia primă" a proceselor de creație, din care se „prelucrează" ideile noi. Eforturile încununate de succes ale societății socialiste de a face să pătrundă cultura în toate păturile sociale, liberul acces la orice cucerire a gîndirii umane, sistemul generalizat de pregătire a tinerilor în strînsă legătură cu practica productivă, educația permanentă a întregii populații asigură fiecărui om al muncii posibilitatea de a dispune de informația necesară realizării proceselor creatoare în domeniul său de activitate.

Premisele subiective — inteligența, flexibilitatea, fluiditatea și originalitatea gîndirii — sînt în mare parte date native ale persoanei, dar pot fi dezvoltate prin exersare stăruitoare și sistematică, perfect accesibilă sistemelor noastre de învățămînt, promovată chiar prin solicitările din activitatea practică a majorității oamenilor.

Instinctele și deprinderile subiectului, personalitatea, temperamentul, afectivitatea au o și mai mare determinare genetică. Și ele însă se modelează în contextul psihosocial al muncii, prin promovarea eticii și echității socialiste, așezarea omului potrivit la locul potrivit, creșterea rolului colectivelor în conducerea activităților concrete, asigurînd o apropiere treptată a acestor factori de cerințele unor procese creatoare de substanță.

Voința, ambiția, capacitatea de concentrare, motivația subiectului mențin la nivel ridicat preocupările pentru obținerea unui efect util, recunoscut. Sistemele socialiste de cointeresare, de promovare, recunoașterea importanței muncii fiecăruia, condițiile egale de afirmare contribuie la accentuarea acestor trăsături specifice omului creator.

Pentru prima dată în istorie, societatea socialistă oferă oamenilor muncii posibilități largi de manifestare a capacităților creatoare. *Pentru prima dată în istoria umanității premisele obiective și subiective ale stimulării creativității există în fapt, într-o relație dialectică de interconditionare pentru un număr atît de mare de oameni.* Mai mult, perspectivele dezvoltării sociale sînt orientate conștient spre concentrarea acțiunii factorilor stimulatori.

3. Noul mecanism economico-financiar — instrument de punere în valoare a potențialului creator al oamenilor muncii

Posibilitățile reale de afirmare a capacității individuale și colective de creație, de rezolvare a problemelor sînt o garanție a *exercitării în fapt a drepturilor și libertăților democratice specifice orînduirii noastre.* Autorealizarea, interpretată drept afirmare a aptitudinilor și priceperilor de care dispune omul, în conformitate cu o anumită structură a convingerilor, valorilor și intereselor, presupune dezvoltarea continuă a creativității, manifestarea ei în acțiuni concrete, cu utilitate socială. Esența democrației socialiste — participarea oamenilor muncii la conducere — nu poate fi separată de recunoașterea socială a calității participării, de materializarea inițiativei și spiritului creator al oamenilor muncii, raportate la sarcinile ce le au de îndeplinit.

Noul mecanism economico-financiar, cu precădere principiile sale centrale — autoconducerea muncitorească și autogestiunea economică — creează *cadrul organizatoric propice afirmării* în procesele de muncă și de conducere a *capacității creatoare a oamenilor muncii*, a colectivelor de muncă. Stimularea acesteia determină creșterea competenței de participare, a posibilităților de fructificare a cadrului democratic de către fiecare om al muncii, deci însăși perfecționarea aplicării noului mecanism.

Plasînd în centrul atenției, al întregii activități economice eficiența, noul mecanism imprimă o mai mare grijă față de resursele umane și materiale de care dispun întreprinderile, societatea. *Economia de resurse* materiale, efortul susținut pentru reducerea costurilor de producție, a consumurilor trebuie să aibă la bază valorificarea resurselor de inteligență, de creativitate ale oamenilor muncii. *Cu cît se investește mai multă inventivitate în procesele de producție, cu atît eficiența acestora este mai mare.* Inventivitatea proiectanților, a organizatorilor, a realizatorilor producției este pusă în slujba găsirii celor mai corespunzătoare măsuri de diminuare a cheltuielilor și de sporire a veniturilor întreprinderii. Aplicarea în viață a noului mecanism depinde, în cea mai mare parte, de formarea și dezvoltarea unei gîndiri politice și economice la toți oamenii muncii, care să se manifeste în fiecare acțiune întreprinsă, în fiecare măsură propusă. A gîndi politic, economic în zilele noastre, înseamnă a crea, a căuta permanent noi soluții, superioare din punctul de vedere al eficienței.

Schimbarea indicatorului producție globală cu indicatorul *producție netă* evidențiază mai exact contribuția proprie a fiecărei întreprinderi la dezvoltarea patriei noastre pe drumul socialismului și comunismului, la bunăstarea generală, la satisfacerea nevoilor generale. Producția netă măsoară, în ultimă instanță, capacitatea creatoare a colectivelor, materializată în produse, în produse necesare economiei naționale, de o calitate corespunzătoare, în cantitate cerută prin plan, în sortimentul stabilit, adică sub forma *producției fizice*, singura purtătoare de valori de întrebuințare.

Autogestiunea economică raționalizează cerințele întreprinderii de mijloace externe, situația de a obține rezultate pe seama antrenării unor resurse externe, în condițiile în care cele interne rămîn neexploatate. Pentru ca fiecare întreprindere să fie cît mai rentabilă, pentru ca veniturile să depășească cheltuielile, trebuie gospodărite cu simț de răspundere mijloacele proprii, valorificate superior forțele materiale și umane ale unității.

Vizînd, deopotrivă, așezarea activității economice pe principiile eficienței și rentabilității și perfecționarea formelor concrete de realizare a democrației socialiste, noul mecanism economico-financiar promovează *autoconducerea muncitorească* drept principiu de realizare în fapt a triplei calități a oamenilor muncii : proprietari — producători — beneficiari. Stimularea creativității oamenilor muncii este atît un rezultat al autoconducerii muncitorești, cît și o condiție a adîncirii acesteia. Pe de o parte, autoconducerea asigură, prin sistemele specifice de conducere colectivă, afirmarea liberă a capacităților creatoare ale oamenilor muncii și antrenarea resurselor de inteligență ale colectivelor la rezolvarea problemelor întreprinderii. Pe de altă parte, odată cu punerea în valoare a inițiativei oamenilor muncii, se realizează o exersare a gîndirii creatoare, se formează și se întăresc convingerile acestora privitoare la rolul ce-l au de jucat în dirijarea conștientă a propriei activități, asigurîndu-se totodată o rezolvare superioară a sarcinilor unității.

4. Organele și organizațiile de partid — factori hotărîtori în promovarea inițiativei și spiritului creator în unitățile economice

Cu prilejul Consfătuirii de lucru de la C.C. al P.C.R. din 5—7 septembrie 1979, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia : „Partidului — ca forță politică conducătoare —, organelor și organizațiilor de partid, precum și organelor de stat le revine datoria de a lua toate măsurile organizatorice, de a întreprinde tot ceea ce este necesar și a urmări sistematic îndeplinirea totală a fiecărui obiectiv, a tuturor prevederilor din hotărîri și legi, a liniei politice generale a programului". Continuînd această idee, la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. din 29—30 mai 1980, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că „realizarea rolului conducător al partidului presupune îmbunătățirea activității fiecărei organizații, a fiecărui comunist, care trebuie să-și îndeplinească în condiții tot mai bune sarcinile încredințate în sectorul său de activitate. Creșterea rolului conducător al partidului înseamnă, în fond, ridicarea și perfecționarea muncii, creșterea răspunderii fiecărui comunist, a fiecărui organ de partid, a fiecărei organizații de partid". Date fiind importanța și implicațiile afirmării creativității oamenilor muncii, aceste sarcini trasate de secretarul general al partidului au menirea să asigure stimularea permanentă a manifestării în practică a spiritului creator al personalului muncitor.

În primul rînd, organizațiile de partid pot și trebuie să se dovedească *cele mai reprezentative colective care promovează cu hotărîre noul*, care luptă împotriva închistării, a rutinei, împotriva comodității și automulțumirii. Activitatea organelor și organizațiilor de partid, pătrunsă de spiritul novator, specific politicii partidului, se cere ancorată puternic în realitățile concrete ale muncii din întreprinderi. Analiza promptă a aspectelor esențiale, intervenția operativă, de cîte ori este nevoie, se dovedesc eficace numai în măsura în care se sprijină pe acțiunea unită a comuniștilor, pe elaborarea comună a hotărîrilor. Utilizarea în cadrul adunărilor generale, în cadrul ședințelor organelor de conducere a instrumentelor de stimulare

a creativității și, mai ales, a criticii și autocriticii conferă hotărîrilor luate, acțiunilor întreprinse calități superioare.

Organizarea sistemului de *învățămînt politico-ideologic*, ce cuprinde majoritatea oamenilor muncii din unități, asigură organizațiilor de partid o pîrghie importantă pentru declanșarea gîndirii creatoare a maselor. Caracterul concret al dezbaterilor, legătura lor strînsă cu necesitățile și problemele colectivului de muncă, deschiderea largă spre tot ceea ce este nou în domeniul abordat sînt condiții ale stimulării creativității participanților. Folosindu-se metode variate de realizare și asigurîndu-se participarea efectivă la discuții a cursanților se pot genera efecte superioare în ceea ce privește canalizarea gîndirii colective spre zonele de maxim interes ale activității economice. În general, *munca politică de masă, propaganda vizuală*, axîndu-se pe evidențierea realizărilor și deficiențelor, solicitînd contribuția tuturor la bunul mers al unității, făcînd să pătrundă pînă la fiecare om al muncii informația referitoare la sarcinile întreprinderii, pot determina o creștere sensibilă a aportului personalului muncitor la tezaurul de idei, de soluții, necesar obținerii unor rezultate economice maxime. În toate acestea, organizațiile de partid trebuie să se dovedească factori activi, să probeze inițiativă în declanșarea acțiunilor și nu să aștepte indicații pentru a-și îndeplini atribuțiile ce le revin de drept. Încurajarea propunerilor constructive, înaintarea lor spre rezolvare factorilor competenți, urmărirea utilizării acestora sînt și ele posibilități specifice de stimulare a creativității. Activitatea de partid nu are alt scop, alt etalon de evaluare decît rezultatele economice și sociale superioare obținute și, ca urmare, nu există probleme legate de procesul de producție care să poată fi considerate exterioare preocupărilor organizațiilor de partid.

Deoarece stimularea creativității personalului muncitor este strîns legată de *buna funcționare a organelor de conducere colectivă* din unități, organizațiile de partid sînt obligate să vegheze cu intransigență la aplicarea strictă a prevederilor legale din acest domeniu. Secretarul de partid — președinte al C.O.M. — dispune de instrumente efective de mărire a caracterului deliberativ al ședințelor de C.O.M., poate acționa în vederea promovării unei gîndiri colective

de substanță în activitatea organului de conducere colectivă. Exemplul personal de angajare conștientă, de dăruire și de combativitate al fiecărui membru de partid cu funcții de răspundere este hotărîtor pentru stimularea creativității maselor.

În fine, sub egida organizațiilor de masă și obștești, în întreprinderi se desfășoară o cuprinzătoare mișcare de inovații și raționalizări, explicit orientată spre folosirea potențialului creator al oamenilor muncii. Festivalul Național „Cîntarea României", la indicația secretarului general al partidului, a devenit o manifestare a creației libere, punîndu-se accent pe creație și muncă. Comisiile inginerilor și tehnicienilor își propun cu deosebire punerea în valoare a cunoștințelor specialiștilor cu pregătire medie și superioară. Organizațiile de tineret inițiază concursuri pe meserii, alte acțiuni de stimulare a creativității tinerilor muncitori. Realizarea în fapt a rolului conducător al organizației de partid în unitatea economică impune dirijarea nemijlocită și a acestor activități.

Organele și organizațiile de partid au datoria să coordoneze multitudinea de acțiuni, să le pună de acord, să asigure subordonarea lor problemelor majore ale întreprinderii, intervenind dacă este nevoie pentru a evita paralelismele sau pentru a nu se trece cu vederea aspecte importante. În același timp, trebuie să acționeze pentru popularizarea și materializarea acțiunilor proiectate, prin intermediul mijloacelor proprii de mobilizare a maselor, să verifice cu exigență și principialitate eficiența rezultată

BIBLIOGRAFIE

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român*, 23 martie 1978, București, Editura politică, 1978, p. 6 ; 8—9 ; 14—15 ; 18 ; 22.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea cu cadrele de conducere din industrie, construcții, transporturi și agricultură*, 6 martie 1979, București, Editura politică, 1979, p. 7 ; 15 ; 21—22 ; 28—29 ; 32 ; 36—39.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român și Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României*, 4—5 iulie 1979, București, Editura politică, 1979, p. 6 ; 15—17 ; 24—25.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la Comitetul Central al Partidului Comunist Român*, 29—30 mai 1980, București, Editura politică, 1980, p. 33—36 ; 39—43.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Ședința plenară lărgită a Consiliului Național al Oamenilor Muncii*, 13 iunie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 9—10 ; 23—24 ; 25—26 ; 29—30 ; 40—42.

Tema : Rolul științei și tehnicii în dezvoltarea societății noastre. Sarcinile activității ideologice, politico-educative în stimularea cercetării științifice, a preocupării pentru progresul tehnicii, în cultivarea mîndriei de a aduce o contribuție originală la progresul științei românești și la îmbogățirea patrimoniului cunoașterii universale. Critica cosmopolitismului și a nihilismului național în domeniul științei și tehnicii

Planul temei

1. Știința și tehnica în epoca contemporană.
2. Politica P.C.R. de promovare a științei și progresului tehnic.
3. Sarcina activității ideologice, politico-educative în stimularea cercetării științifice, în combaterea cosmopolitismului și a nihilismului național cu privire la știință și tehnică.

TEZE

1. Știința și tehnica în epoca contemporană

În epoca contemporană, progresul științei și tehnicii ocupă un loc important pentru perfecționarea vieții socio-umane în toate compartimentele : viața economică, conducerea politică, instituții juridice, organizarea vieții sociale în toată complexitatea sa.

Există o diferență în ce privește obiectivele principale de dezvoltare științifico-tehnică și modul lor de aplicare între țările capitaliste avansate, țările socialiste avansate, cele cu dezvoltare medie sau cele în curs de dezvoltare și țările lumii a treia. Aceasta se manifestă în primul

rînd în faptul că decalajul existent în ritmurile de dezvoltare ştiinţifico-tehnică dintre categoriile de ţări amintite, în linii mari, se păstrează iar în unele cazuri se adînceşte, din cauza condiţiilor specifice actuale ale Terrei : criza energetică, cea financiar-valutară, cea a resurselor de materii prime în general, care permite o anumită perpetuare a relaţiilor de exploatare.

Diferenţa se manifestă în al doilea rînd în modelul colectiv sau individual propus de aceste ţări, pornind de la modalităţile utilizate pentru acumularea avuţiilor de care dispun.

Aşa cum a subliniat tovarăşul Nicolae Ceauşescu la Congresul al II-lea al consiliilor populare, noi nu putem urma modelul ţărilor capitaliste avansate în dublu sens : nici ca surse de acumulare, nici ca stil de realizare a obiectivelor fixate.

Datorită acestui fapt este firească lupta ţărilor socialiste ca şi a ţărilor lumii a treia pentru o nouă ordine economică şi politică internaţională, pentru un acces rezonabil la cuceririle ştiinţifice şi tehnice dobîndite deja, de găsire a unor căi adecvate pentru participarea în viitor la cercetări colective, în care să fie utilizată forţa creatoare a fiecărei ţări pentru dezvoltarea la maximum a posibilităţilor de creaţie ştiinţifică şi tehnică autonomă.

2. Politica P.C.R. de promovare a ştiinţei şi progresului tehnic

Afirmarea plenară a ştiinţei şi tehnicii în societatea noastră este rezultatul politicii P.C.R. şi a statului socialist, care au asigurat dezvoltarea continuă a bazei materiale necesare acestei afirmări.

Continuînd preocupările anterioare de politică a ştiinţei şi tehnicii, Programul P.C.R., fixează direcţiile principale ale cercetării ştiinţifice în strînsă concordanţă cu cerinţele producţiei materiale şi ale activităţii sociale în toată complexitatea sa. Totodată, Programul P.C.R. se opreşte pe larg asupra problemelor conducerii şi organizării ştiinţifice a societăţii (p. 106—110), insistînd cu deosebire asupra componentei ştiinţifice necesare conducerii sociale în toată complexitatea sa, incluzînd cunoaşterea permanentă

a contradicţiilor ce acţionează în societate şi promovarea metodelor moderne de analiză, prognozare şi decizie.

Un rol hotărîtor în această direcţie îl are tovarăşul Nicolae Ceauşescu, prin consecventa sa acţiune de stimulare a gîndirii ştiinţifice creatoare româneşti şi legarea ei tot mai strînsă de cerinţele complexe ale progresului societăţii noastre.

Măsurile majore luate pentru îmbinarea cercetării cu producţia şi învăţămîntul, măsuri care angajează întreaga populaţie activă a ţării pentru creaţia noului şi aplicarea lui cît mai rapidă în producţia economică şi în orice sector al activităţii sociale, au menirea de a răspunde celor mai acute cerinţe ale dezvoltării societăţii noastre în pas cu cele mai avansate cuceriri ale revoluţiei ştiinţifice-tehnice contemporane.

Cincinalul 1976—1980 a şi fost considerat primul cincinal al afirmării revoluţiei tehnico-ştiinţifice în România, în cadrul lui urmărindu-se creşterea aportului cercetării ştiinţifice şi al tehnologiilor moderne proprii în toate sectoarele de activitate. Aceasta s-a văzut şi în faptul că aproximativ jumătate din creşterea productivităţii muncii s-a prevăzut a se realiza pe seama progresului tehnic. Direcţiile principale de realizare a acestui proiect au fost : integrarea în producţie a licenţelor cumpărate în cel mai scurt timp, perfecţionarea, în pas cu progresul ştiinţifico-tehnic contemporan, a produselor fabricate pe bază de licenţă şi eliminarea de la import a tot ce se produce în ţară.

În documentele Congresului al XII-lea al P.C.R. se reafirmă că la temelia întregii opere de construcţie socialistă se află cele mai avansate cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, ştiinţa şi tehnologia transformîndu-se în factor hotărîtor al progresului economico-social al patriei. Dezvoltînd ideile cuprinse în Programul P.C.R. şi în documentele anterioare de partid, Congresul al XII-lea a insistat asupra rolului şi importanţei activităţii ştiinţifice în noua etapă, asupra afirmării plenare a revoluţiei ştiinţifico-tehnice în toate domeniile de activitate, asupra creşterii rolului novator, revoluţionar al ştiinţei şi tehnicii, asupra legării tot mai strînse a cercetării de producţie, asupra

accentuării contribuției creației științifice românești la progresul multilateral și dinamic al țării, astfel încît deceniul următor să devină mai deplin un deceniu al științei, tehnicii, calității și eficienței.

Știința românească urmează să asigure și mai mult progresul societății noastre. I se fixează, pentru aceasta, cîteva direcții importante de cercetare fundamentală :

a) studiul structurii interne a materiei în general pentru a deschide căi noi omului în dirijarea proceselor substanțial-energetice, pentru crearea unor materiale cu caracteristici superioare și valorificarea de noi surse energetice ;

b) studiul structurii intime a materiei vii, a caracteristicilor biologice ale plantelor și animalelor, în vederea stăpînirii proceselor de ameliorare a acestora ;

c) studierea multilaterală a organismului uman și a relației dintre om și mediul ambiant natural ;

d) studiul integrării omului în Cosmos, investigarea Universului avînd ca scop descoperirea unor căi noi de valorificare a resurselor de energie cosmică ;

e) un loc special se acordă științelor sociale, chemate să aprofundeze cunoașterea legilor dezvoltării istorico-sociale, cu deosebire cunoașterea căilor pentru adîncirea în continuare a democrației socialiste.

Pentru atingerea acestor obiective este necesară respectarea cîtorva indicații metodologice de mare importanță pentru progresul științei și tehnicii românești contemporane și anume :

a) integrarea cercetărilor fundamentale și aplicative românești în eforturile desfășurate pe plan mondial ;

b) accentuarea cercetărilor pluridisciplinare și interdisciplinare, date fiind interconexiunile profunde dintre diferite domenii ale cunoașterii ;

c) legătura organică dintre știință și producție, stimularea inițiativei creatoare în investigație și aplicații tehnice ;

d) perfecționarea continuă și creșterea eficienței activității de informare și documentare tehnico-științifică, în cadrul căreia se înscrie realizarea sistemului național unitar de informare și documentare tehnico-științifică.

3. Sarcina activității ideologice, politico-educative în stimularea creșterii științifice, în combaterea cosmopolitismului și a nihilismului național cu privire la știință și tehnică.

Activitatea ideologică, politico-educativă este chemată să contribuie la cultivarea spiritului de creație proprie, la cultivarea mîndriei de a aduce o contribuție originală la progresul patriei noastre și la îmbogățirea patrimoniului cunoașterii universale, să militeze cu fermitate, în spirit revoluționar, pentru dezvoltarea cercetării științifice și pentru introducerea noilor sale cuceriri în toate sectoarele vieții economico-sociale.

Știința românească contemporană se bazează pe concepția materialist-dialectică și istorică, concepție pusă în slujba cultivării spiritului științific, în slujba cultivării alianței dintre spiritul filozofic și cel științific.

Progresul științifico-tehnic, în orice ramură de activitate, presupune producerea și aplicarea noului, presupune cultivarea spiritului de creație. Aceasta înseamnă și cultivarea disciplinelor care se ocupă direct de cercetarea creativității științifice atît pe plan mondial, cît și la noi, interesul pentru creația și creativitatea științifică se dovedește a fi pluri și interdisciplinar, în consens cu cele mai de seamă performanțe obținute în știința contemporană.

Pe de altă parte, este necesară realizarea și perfecționarea bazei tehnico-materiale și de documentare care să permită performanțe la nivel mondial ; de asemenea, este necesar să se continue demersurile pentru colaborarea științifică pe plan internațional, acolo unde această colaborare se dovedește cu putință.

Un rol important îl au organele și organizațiile de partid, de U.T.C., de masă și obștești în stimularea dezvoltării creației tehnico-științifice de masă, a mișcării de inovații și raționalizări, în propagarea largă în rîndurile oamenilor muncii a cunoștințelor științifice și tehnice.

Totodată este cunoscut faptul că se cultivă creativitatea în toate etapele vieții active : de aici apare firească preocuparea formativă, prezentă în pedagogia contemporană românească, de a se insista asupra aspectelor formative în procesul de învățămînt, ca și în cursurile de reciclare, în așa fel încît informativul să fie pus în serviciul

formativului, contribuind la dezvoltarea activității complexe creatoare (gîndire productivă, imaginație creatoare, abilități tehnice).

În procesul instructiv-educativ ca și în activitatea de propagandă este firesc să se cultive mîndria patriotică prin popularizarea realizărilor de seamă ale științei românești din trecut și de azi. Este de asemenea necesar să se realizeze un climat adecvat, în toate marile colectivități de producție materială și spirituală, care să favorizeze închegarea unor colective unitare, capabile de performanțe apropiate de cele mondiale, precum și de unele performanțe care să reprezinte priorități românești. În acest caz, activitatea ideologică, politico-educativă se înscrie ca un element esențial în sistemul general formativ, propriu societății românești contemporane, în formarea unei conștiințe noi cu privire la patrimoniul național de valori.

Poporul român, alături de celelalte popoare, și-a adus, prin inteligența, talentul și forța sa de creație spirituală, contribuția la îmbogățirea tezaurului științific național, și prin aceasta la cel al umanității, astfel că acele manifestări nihiliste, care neagă sau subapreciază capacitatea țării noastre de a participa la patrimoniul cultural-științific mondial, sînt fără temei.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 95—97; 106—110.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R.*, București, Editura politică, 1979, p. 43—57.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, București, Editura politică, 1980, p. 42—52.

* * * *„Din gîndirea social-politică a președintelui României Nicolae Ceaușescu." Dezvoltarea învățămîntului, științei și culturii în România*, București, Editura politică, 1979, p. 87—144.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 14—15 octombrie 1980*, București, Editura politică, 1980, p. 26.

Tema : **Programul Partidului Comunist Român despre momentele fundamentale ale istoriei României. Critica punctelor de vedere neștiințifice, reacționare vehiculate în literatura istorică de peste hotare referitoare la istoria poporului român**

Planul temei

1. Programul Partidului Comunist Român, opera tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la originile și continuitatea poporului român în spațiul carpato-dunărean-pontic.
2. Lupta pentru unitate și independență — constantă a istoriei poporului român.
3. Momente ale luptei clasei muncitoare, a tuturor forțelor progresiste și revoluționare din patria noastră, în frunte cu partidul comunist, pentru libertate socială și națională, împotriva fascismului și războiului, pentru înfăptuirea revoluției și edificarea societății socialiste.

TEZE

1. **Programul Partidului Comunist Român, opera tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la originile și continuitatea poporului român în spațiul carpato-dunărean-pontic**

Programul Partidului Comunist Român, fundamentat pe concepția științifică despre lume — materialismul dialectic și istoric —, pe principiile socialismului științific aplicate la realitățile societății românești, situează la loc de cinste momentele fundamentale ale istoriei patriei noastre, ale poporului român, ale mișcării muncitorești, democratice și progresiste.

Prețuind tot ceea ce au realizat înaintașii noștri, poporul român, Programul P.C.R., operele secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sădesc în conștiința generațiilor de azi sentimentul responsabilității, al datoriei față de trecutul de luptă, hotărîrea fermă de a dezvolta patrimoniul de valori materiale și spirituale, de a duce mai departe făclia progresului și civilizației pe pămîntul României.

Programul P.C.R. jalonează etapele dezvoltării istorice a poporului român din cele mai vechi timpuri, evidențiind forțele motrice care au stat la baza dezvoltării societății românești pe coordonatele progresului istoric. Astfel, se evidențiază că istoria poporului nostru începe cu milenii în urmă, fapt atestat de numeroasele vestigii arheologice și mărturii scrise ale antichității, că în dezvoltarea sa istorică țara noastră a străbătut, în succesiunea sa, toate orînduirile sociale cunoscute în istorie.

Primele știri scrise despre pămîntul carpato-dunărean pontic și oamenii care l-au locuit datează de aproximativ 2500 de ani. Ele vorbesc despre geți sau daci, care făceau parte din marele trib etnic al tracilor, fiind, după părerea marelui istoric al antichității, Herodot, „cei mai viteji și mai drepți dintre traci".

Străvechea civilizație materială și spirituală traco-getică a atins punctul culminant în perioada lui Burebista, care a unificat întreg teritoriul Daciei, în jurul anilor 70 î.e.n. În timpul lui Burebista, pe care contemporanii l-au numit „cel dintîi și cel mai mare dintre regii din Tracia", stăpînirea geto-dacilor s-a întins spre nord-vest pînă la Munții Slovaciei și Dunărea mijlocie, spre sud pînă la Balcani, iar spre sud-est pînă la Marea Neagră.

O contribuție însemnată în evoluția pozitivă a societății geto-dace au avut-o și legăturile cu marile civilizații ale antichității, amplele relații de influențare reciprocă, în special cu lumea greacă și romană. „Civilizația tracică a dacilor — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — a exercitat o influență puternică în această zonă a lumii și desigur, a fost influențată la rîndul ei de marile civilizații ale epocii". [1]

Epoca lui Burebista a pregătit epoca lui Decebal, regele erou al dacilor, care a avut de înfruntat una din cele mai mari forțe ale antichității — Imperiul roman. Cucerirea Daciei și transformarea ei în provincie romană, cu toate aspectele negative pe care le-a avut, au dus la împletirea celor două civilizații, au determinat o nouă înflorire economico-socială a acestor meleaguri, și-au pus amprenta asupra întregii evoluții istorice ulterioare a societății din acest spațiu geografic.

[1] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1973, p. 329.

Intrarea Imperiului roman în perioada declinului său politic și militar — ca urmare a puternicelor contradicții interne ce-l măcinau și a loviturilor date de populațiile migratoare — a făcut ca administrația și legiunile romane să părăsească Dacia, începînd din anul 271 e.n.

Este absurdă teoria unor istorici străini care afirmă că războaiele daco-romane ar fi distrus populația dacă și — mai tîrziu — retragerea romanilor din Dacia a provocat exodul băștinașilor la sud de Dunăre — unde ar fi situată și aria de formare a poporului român, că „migrarea" românilor la nordul Dunării s-ar fi produs, chipurile, în secolele IX—XIII, după „așezarea" ungurilor în Transilvania.

Datele și faptele atestate documentar dovedesc că după retragerea armatei, a celor bogați și a administrației de stat romane din Dacia, producătorii de bunuri materiale, daco-romanii, și-au păstrat neîntrerupt continuitatea de viață materială și spirituală în teritoriul corespunzînd vetrei străvechi a Daciei, în pofida tuturor vitregiilor cu care au fost confruntați.

Valurile succesive ale popoarelor migratoare (goți, huni, gepizi, avari ș.a.), distrugerile pricinuite, luptele îndelungate de apărare au produs grele suferințe maselor populare, au frînat dezvoltarea forțelor de producție, mersul înainte pe calea progresului social, economic și politic, dar nu au putut distruge ființa poporului nostru, nu l-au putut abate din drumul său istoric obiectiv.

În aceste condiții deosebit de grele, continuitatea vieții materiale și spirituale, de origine, de neam și limbă a dus, către sfîrșitul mileniului I al erei noastre, la închegarea primelor formațiuni politice românești de tip feudal. Astfel, în nordul Carpaților, între Someș și Mureș, documentele atestă voievodatul lui Menumorut, cu centru la Biharia, în Banat cel al lui Glad, cu centrul la Cuvin, iar în podișul Transilvaniei voievodatul condus de Gelu, cu centrul la Dăbîca, lîngă Cluj. Cronicile timpului atestă organizarea în formațiuni politice a românilor pe întreg teritoriul țării. Astfel au fost formațiunile Bolohovenilor în nordul Moldovei, Brodnicilor între cotul Carpaților și Dunăre, cele ale lui Litovoi, Seneslau, Ion și Farcaș, jupan Dimitrie, Balica, Dobrotici și altele pe teritoriul actual al Olteniei, Munteniei și Dobrogei.

Începînd cu secolul al X-lea, în pofida unei puternice rezistențe a românilor, în fruntea cărora se găseau cnezii și voievozii, regii unguri din dinastia arpadiană încep cucerirea Transilvaniei, asupra căreia își întind stăpînirea abia către sfîrșitul secolului al XIII-lea, începutul secolului al XIV-lea. Chiar și după instituirea acestei stăpîniri, Transilvania a avut o organizare administrativă proprie, păstrîndu-se forma de stat autohtonă : voievodatul, comun celor trei țări române.

Continuînd să acrediteze teze neștiințifice, după care în momentul ocupării Transilvaniei, aceasta nu ar fi fost locuită, că aici ar fi existat un vid, istoriografia maghiară contestă existența formațiunilor politice prestatale românești pe acest teritoriu (sec. IX—XII) ; nu sînt luate în considerare nici măcar documentele ungare, ca, de pildă, Cronica notarului anonim al regelui Bela al IV-lea, care atestă faptul că în acțiunea de ocupare a Transilvaniei ungurii au înfruntat rezistența eroică a formațiunilor politice românești conduse de Glad, Gelu și Menumorut.

2. Lupta pentru unitate și independență — constantă a istoriei poporului român

Constituirea și organizarea statelor feudale românești, la începutul secolului al XIV-lea — așa cum se arată în Programul partidului — au creat condițiile ridicării întregii vieți economico-sociale pe o treaptă superioară, au înscris în istorie epoci de puternică înflorire a civilizației materiale și spirituale pe întreg teritoriul țării noastre.

Pornind de la teza profund greșită că dacii și geții constituiau entități etnice diferite — geții locuind Maramureșul și Moldova iar dacii Transilvania și Muntenia — unii istorici de peste hotare, acreditează ideea antiștiințifică că urmașii acestora nu constituie un popor unitar — românii — ci popoare distincte, corespunzător statelor feudale românești Valahia (poporul român), Moldova (poporul moldovenesc), formate, primul sub influența puternică a romanizării, iar cel de al doilea prin slavizare.

Încă de la apariția primelor formațiuni statale românești luptele maselor populare împotriva exploatării feu-

dale au fost strîns împletite cu luptele pentru neatîrnare. Această trăsătură specifică și-a pus amprenta asupra întregii evoluții sociale a României, asupra felului de a fi și de a gîndi a poporului român, asupra însuși destinului său istoric, caracterizat prin lupta hotărîtă, plină de sacrificii, pentru libertate și unitate, pentru dreptul de a fi stăpîn în propria sa țară. Aceste idealuri de unitate și independență au împurpurat permanent steagurile de luptă ale maselor populare, le-au înzecit forțele, făcîndu-le să înscrie, sub conducerea unor iluștri voievozi și comandanți de oști ca Mircea cel Bătrîn, Ioan de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Ioan Vodă cel Viteaz și alții, pagini de adevărată epopee în lupta dusă împotriva agresiunii străine, pentru apărarea pămîntului strămoșesc. Greul acestor bătălii l-a dus țărănimea, care, de-a lungul secolelor, a constituit forța socială principală în lupta pentru eliberarea socială și națională. Răscoala țăranilor de la Bobîlna, războiul țărănesc de sub conducerea lui Gheorghe Doja, marea răscoală țărănească din secolul al XVIII-lea în fruntea căreia s-au aflat Horia, Cloșca și Crișan, constituie pilde nepieritoare ale hotărîrii cu care țărănimea s-a ridicat împotriva asupririi sociale și naționale. Alături de români, în aceste mari bătălii sociale s-au aflat și oameni ai muncii aparținînd naționalităților conlocuitoare populații așezate în decursul veacurilor pe meleagurile țării noastre și care au trăit, muncit și luptat în unitate și frăție cu poporul român.

În anul 1600, Mihai Viteazul a înfăptuit cea dintîi unire politică a țărilor române, intitulîndu-se „Domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată țara Moldovei". Actul patriotic și eroic al lui Mihai Viteazul, pentru care și-a jertfit viața, a dăinuit un timp scurt, însă el a rămas permanent în conștiința posterității ca un simbol al dreptului la unitatea și independența țărilor române, dominînd toate planurile politice, militare, culturale, diplomatice ale marilor voievozi ce i-au urmat.

Mistificînd adevărul istoric și subordonîndu-l unor țeluri de natură politică, istoriografia din unele țări îl prezintă pe Mihai Viteazul ca pe un „cuceritor" și „opresor", negînd faptul că realizarea unirii (1599—1600) a fost rezultatul dezvoltării social-economice a celor trei țări române, că avea la bază conștiința unității naționale.

Rezistența împotriva pericolului otoman și strălucitele victorii militare repurtate, inteligența politică, au permis țărilor române să nu fie ocupate și transformate în pașalîcuri, ci, dimpotrivă, să încheie înțelegeri cu Poarta, prin care se recunoștea puterea suverană a domnitorilor, iar în schimbul unor sume de bani, pe care aceștia se obligau să le plătească sultanului, precum și a altor avantaje materiale, Poarta se obliga să le asigure integritatea teritorială și organizarea de-sine-stătătoare.

Istoriografia străină acreditează teza după care, începînd cu secolul al XIV-lea și pînă în 1878, Moldova și Valahia erau țări dependente total sau chiar încorporate Imperiului otoman. Considerînd aceste provincii ca fiind ale Imperiului otoman, susținătorii teoriilor respective vor să justifice punctul lor de vedere după care „eliberarea" acestor provincii de sub stăpînirea otomană ar fi fost opera Rusiei și nu rezultatul luptei eroice a poporului român.

În Programul partidului se formulează concluzia de mare actualitate referitoare la faptul că istoria României confirmă adevărul științific marxist-leninist potrivit căruia dominația străină, știrbirea sau pierderea suveranității și independenței afectează grav dezvoltarea economico-socială a popoarelor, evoluția generală a societății pe trepte superioare. Totodată, istoria luptelor poporului român demonstrează cu putere adevărul fundamental că jugul asupririi străine poate frîna, poate întîrzia pentru un timp evoluția unui popor, dar nu poate împiedica realizarea aspirațiilor sale, cucerirea libertății și unității, asigurarea progresului istoric.

Revoluția de la 1821, condusă de Tudor Vladimirescu, început al istoriei moderne a României, moment de cotitură în lupta pentru libertate și dreptate socială, pentru scuturarea jugului dominației străine și afirmarea drepturilor naționale ale poporului român, avea să fie preludiul revoluției române de la 1848. Programul partidului nostru relevă faptul că odată cu începuturile dezvoltării capitalismului în România au apărut forțe sociale noi care au dat un nou avînt luptelor revoluționare. Expresia cea mai elocventă a conflictului dintre forțele de producție, aflate în plină dezvoltare, și relațiile feudale, devenite cătușe, a constituit-o revoluția din 1848, care a pus la ordinea zilei : desființarea privilegiilor feudale, emanciparea și

împroprietărirea țărănimii iobage, cucerirea de libertăți democratice, realizarea unității naționale și cucerirea independenței de stat. Aceste deziderate nu au fost însă realizate datorită forțelor ostile interne și intervenției brutale a imperiilor otoman, țarist și habsburgic, care a înăbușit revoluția.

Marile idealuri ale revoluției de la 1848, pentru care au luptat masele largi ale poporului român, aveau să rodească la numai un deceniu, cînd la 24 ianuarie 1859, prin „actul energic al întregii națiuni române", s-au pus bazele statului național român modern, prin unirea Moldovei cu Muntenia. Unirea Principatelor s-a bucurat de un deosebit ecou și în celelalte provincii românești, aflate încă sub stăpînirea străină, care dobîndeau noi temeiuri pentru speranța lor permanentă de a se uni într-un corp comun. În această lumină apare cu totul bizară și neștiințifică afirmația unor istorici străini, potrivit căreia Unirea Moldovei și Munteniei ar fi fost rezultatul unor tranzacții dintre boierii moldoveni și burghezia munteană, soldată cu „trădarea" poporului moldovean și, ca urmare, după acești istorici „națiunea moldoveană" n-a mai putut să se dezvolte unitar.

Unirea din 1859 a determinat accelerarea ritmului dezvoltării forțelor de producție și a relațiilor de producție capitaliste. Ea a adus pe prim plan, ca o condiție esențială a dezvoltării viitoare a țării, problema înlăturării relațiilor de producție feudale din agricultură, desființarea iobăgiei și împroprietărirea țăranilor. Reforma agrară din 1864 a determinat profunde transformări în relațiile de producție, reprezentînd o verigă importantă în statornicirea și dezvoltarea modului de producție capitalist.

Un cîmp și mai larg s-a deschis dezvoltării țării după cucerirea, prin voința fermă de libertate și neatîrnare a poporului nostru, a independenței de stat a României, în 1877, act semnat cu sînge pe redutele Griviței și Plevnei de eroica armată română care a înscris o pagină glorioasă din istoria luptei poporului român împotriva Imperiului otoman. Cucerirea independenței a avut o rezonanță deosebită în spațiul sud-est european și balcanic, în care sîrbii, muntenegrenii, croații, bulgarii și alte popoare desfășurau în acea perioadă grele bătălii pentru scuturarea dominației străine.

3. Momente ale luptei clasei muncitoare, a tuturor forțelor progresiste revoluționare din patria noastră, în frunte cu partidul comunist, pentru libertate socială și națională, împotriva fascismului și războiului, pentru înfăptuirea revoluției și edificarea societății socialiste

Apariția și afirmarea pe arena istoriei a clasei muncitoare este legată indisolubil de dezvoltarea capitalistă a țării. Odată cu apariția proletariatului, pe măsura intensificării organizării lui de clasă încep să pătrundă în țara noastră ideile socialismului. Încă în 1835 în România a fost cunoscut socialismul utopic. Lucrările lui Marx și Engels au căpătat o largă răspîndire. În ultimele decenii ale secolului trecut s-au constituit asociații și cluburi muncitorești, au luat ființă cercuri socialiste, au apărut o serie de publicații ale acestora prin care erau răspîndite ideile marxiste ale socialismului științific. Proletariatul era chemat să-și formeze propriul său partid de clasă. În 1893, se creează partidul politic al clasei muncitoare, Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din România.

Ancorat în realitățile social-politice ale țării, P.S.D.M.R. și-a spus cuvîntul față de toate marile probleme care frămîntau societatea românească, preconizînd soluții în conformitate cu cerințele logice ale dezvoltării societății, cu aspirațiile maselor largi populare (problema dezvoltării industriale a țării, chestiunea agrară, făurirea statului național unitar, acordarea de drepturi și libertăți democratice). Totodată, el a dezvoltat colaborarea cu detașamente ale proletariatului din alte țări, s-a făcut cunoscut prin participarea la activitatea organizației internaționale a muncitorilor.

Paralel cu dezvoltarea mișcării muncitorești, la sfîrșitul secolului trecut și începutul secolului al XX-lea iau o amploare tot mai mare mișcările țărănești, care au culminat cu marea răscoală din primăvara anului 1907. Prin proporțiile și intensitatea ei, răscoala a scos în evidență necesitatea înlăturării puternicelor rămășițe feudale din România și a rezolvării problemei agrare în favoarea maselor largi țărănești.

Legitățile dezvoltării istorice impuneau cu stringență încheierea procesului de formare a statelor naționale aflate sub dominația marilor imperii din Europa. În mișcarea popoarelor europene pentru autodeterminarea națională

și scuturarea dominației străine se încadrează și lupta maselor populare din România și din celelalte teritorii românești aflate sub dominația străină. Realizarea la 1 decembrie 1918 a dezideratului istoric vital poporului român — desăvîrșirea unității național-statale — a fost rodul luptei maselor largi populare, a muncitorimii, țărănimii, intelectualității, a cercurilor înaintate ale burgheziei, a principalelor clase și pături ale societății, opera întregului popor, a întregii națiuni. Programul partidului subliniază că „...formarea statului național unitar român nu a fost rezultatul unui eveniment întîmplător, de conjunctură, al înțelegerilor intervenite la masa tratativelor; tratatul de pace n-a făcut decît să consfințească o situație de fapt, creată de lupta maselor populare" [2].

Istorici din unele țări prezintă în mod eronat participarea României la primul război mondial; după aceștia participarea avea drept scop anexarea de teritorii străine, iar făurirea statului național-unitar român în 1918 nu ar fi rezultatul luptei maselor populare, ci urmarea victoriei Antantei în război și a tratatelor de pace dictate de aceasta. Astfel, după cum susțin acești pseudo-istorici, s-a creat „România Mare" la hotarele Uniunii Sovietice, ca avanpost al politicii imperialiste în răsăritul Europei.

Desăvîrșirea statului național unitar român a creat condiții pentru dezvoltarea mai accelerată a vieții economice, sociale și politice, făcînd ca România să intre într-o nouă etapă a evoluției sale istorice. În acest context, în fața mișcării revoluționare a maselor populare s-au pus sarcini noi, legate de transformarea democratică și progresistă a societății românești.

În condițiile interne și internaționale ale perioadei de la sfîrșitul primului război mondial, luptele de clasă revoluționare din România se intensifică tot mai mult, culminînd cu greva generală din 1920. În cadrul partidului socialist, ca urmare a creșterii conștiinței proletariatului, se desfășura un proces intens și rapid de clarificare ideologică, de stabilire a strategiei și tacticii de luptă.

Procesul de clarificare politico-ideologică din sînul mișcării noastre muncitorești a culminat cu Congresul din mai 1921 a cărui misiune a fost să consfințească, prin lucrările și hotărîrile sale, transformarea partidului socia-

[2] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 37.

list în partid comunist. Acest eveniment de însemnătate istorică a marcat triumful ideologiei consecvent revoluționare, a marxism-leninismului în mișcarea muncitorească din țara noastră, deschizînd o etapă nouă, superioară, în lupta întregului popor. După scurt timp, în anul 1924, partidul a fost scos în afara legii ; în fața lui s-au pus sarcini diferite ; el a trecut la organizarea activității în condițiile ilegalității, continuîndu-și, totodată, preocuparea pentru cristalizarea liniei generale în concordanță cu realitățile din România.

Analizînd activitatea P.C.R. în anii 1924—1931, în Programul partidului se relevă că aceasta a fost mult îngreunată de lipsa unității, de necunoașterea și neînțelegerea aprofundată a realităților și proceselor social-politice ce au avut loc în România. Ca urmare au fost adoptate poziții greșite, îndeosebi în ce privește problema națională, colaborarea cu alte forțe muncitorești și democratice. Toate acestea au diminuat capacitatea de influențare, de organizare și mobilizare în luptă a clasei muncitoare, a maselor largi populare.

În condițiile crizei economice din anii 1929—1933, cu repercusiuni asupra dezvoltării țării, asupra nivelului de trai al maselor populare, i-a revenit Partidului Comunist Român misiunea istorică de a uni într-un șuvoi toate forțele progresiste, democratice și patriotice ale țării, în lupta pentru ieșirea revoluționară din criză. Lichidarea luptelor fracționiste din anii 1929—1930, clarificarea unor probleme de ordin strategic și tactic, la Congresul al V-lea al P.C.R. din decembrie 1931, combaterea unor metode și practici greșite care își făcuseră loc în activitatea partidului au avut drept rezultat elaborarea unei linii politice clare, întărirea capacității sale, organizarea și conducerea luptei proletariatului, a tuturor celor loviți de efectele crizei. Stau mărturie în acest sens marile bătălii de clasă care au culminat cu luptele petroliștilor și ceferiștilor din iarna anului 1933 ; ele au demonstrat creșterea conștiinței și combativității revoluționare a clasei muncitoare, sporirea capacității partidului de a organiza și conduce masele în luptă.

În anii ce au urmat, cînd pericolul fascist amenința direct interesele supreme ale țării, P.C.R. s-a situat în fruntea forțelor patriotice naționale, militînd pentru unirea lor într-un larg front popular de luptă pentru apărarea

independenței și integrității țării, pentru a bara calea fascismului și războiului. În acest sens, Partidul Comunist Român a reușit să polarizeze în jurul său clasa muncitoare, masele țărănești, intelectualitatea progresistă și alte pături și categorii sociale ; el și-a lărgit contactele cu grupările și organizațiile democratice, a stabilit legături cu diferite fracțiuni ale forțelor politice burgheze și cu un mare număr de personalități politice.

În împrejurările instaurării dictaturii regale s-a întărit colaborarea partidului comunist cu celelalte forțe progresiste și democratice antifasciste. În cadrul breslelor, unitatea de acțiune a comuniștilor și social-democraților a căpătat un caracter mai organizat. S-a amplificat conlucrarea partidului cu alte forțe interesate în apărarea intereselor fundamentale ale țării, în lupta împotriva Germaniei naziste. Aceste acțiuni au culminat cu puternica demonstrație de la 1 mai 1939, care a evidențiat hotărîrea maselor de a lupta cu arma în mînă împotriva Germaniei fasciste.

Un obiectiv permanent al partidului în acei ani a fost lupta fermă împotriva organizației teroriste fasciste „Garda de fier", creată de cercurile oligarhiei române ca detașament de șoc împotriva mișcării revoluționare și devenită, după 1933, agentură a hitlerismului în România.

Instaurarea dictaturii militaro-fasciste, în septembrie 1940, a deschis calea aservirii complete a țării noastre de către Germania hitleristă. La scurt timp, în iunie 1941, România, contrar voinței poporului român, a fost silită să intre în război împotriva Uniunii Sovietice.

În Program se arată că Partidul Comunist Român s-a ridicat de la început cu hotărîre împotriva războiului antisovietic, pronunțîndu-se cu fermitate pentru ieșirea din acest război și alăturarea României forțelor coaliției antihitleriste. În conformitate cu această linie politică generală, partidul a trecut la organizarea a numeroase acțiuni — greve, demonstrații, sabotarea mașinii de război fasciste —, la crearea unităților de partizani și a formațiunilor patriotice de luptă. În 1943 a fost creat Frontul Patriotic Antihitlerist, iar în aprilie 1944 s-a realizat Frontul Unic Muncitoresc între partidul comunist și partidul social-democrat. Totodată, partidul a desfășurat o largă activitate în rîndul armatei, întărind legăturile cu forțele militare, inclusiv cu generalii și ofițerii din comandamentele supe-

rioare ; în același timp au fost stabilite contacte cu cercurile partidului, inclusiv cu regele.

Folosind condițiile favorabile create prin spargerea frontului german din nord-estul României de către armata sovietică, succesele obținute de forțele antifasciste din celelalte țări, partidul comunist, grupînd în jurul său celelalte forțe democratice, a declanșat, la 23 august 1944, Revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă din țara noastră. A fost răsturnată dictatura militaro-fascistă, România s-a alăturat cu toate forțele sale materiale și umane coaliției antihitleriste ; armata română a participat umăr la umăr cu armatele sovietice la lupta pentru eliberarea deplină a teritoriului țării, pentru eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei, pînă la înfrîngerea definitivă a Germaniei hitleriste.

Evenimentele din august 1944 se înscriu ca un moment epocal al întregii istorii a României, care au determinat o cotitură radicală în destinele țării, au deschis calea înfăptuirii celor mai înalte idealuri de libertate și dreptate socială spre care au aspirat și pentru care au luptat de-a lungul secolelor generații după generații, patrioții cei mai luminați, forțele cele mai înaintate ale poporului român.

Procesul revoluționar din România început la 23 August 1944 a cunoscut o desfășurare ascendentă în etape succesive, fără întrerupere între ele, determinînd transformarea democratică, radicală a societății românești, a structurilor sale economice și social-politice, victoria orînduirii socialiste și cucerirea deplină a independenței și suveranității naționale.

În cursul acestei perioade istorice, forțele democratice, revoluționare, conduse de Partidul Comunist Român, au cucerit puterea în stat, asigurînd un șir de transformări necesare trecerii la revoluția socialistă, cum au fost : instaurarea guvernului revoluționar-democratic la 6 martie 1945, înfăptuirea unor reforme cu caracter revoluționar-democratic, abolirea monarhiei și proclamarea Republicii.

Schimbarea calitativă produsă în conținutul puterii în urma proclamării Republicii a deschis o nouă etapă istorică de dezvoltare a României, de transformări radicale în toate domeniile vieții economice, sociale, politice și spirituale — etapa înfăptuirii sarcinilor revoluției socialiste. Desfășurarea operei de construire a socialismului în România în anii 1948—1965, și realizările dobîndite prin efortul și stăruința întregului popor român, sub conducerea partidului său comunist au determinat intrarea României într-un nou stadiu de dezvoltare, al consolidării societății socialiste, a bazei sale tehnico-materiale.

Perioada cea mai prodigioasă din istoria României, marcată de Congresul al IX-lea, de alegerea în fruntea partidului a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a deschis o perioadă nouă în dezvoltarea socialistă a țării, în activitatea partidului. Sînt profund elocvente ideile valoroase puse în lumină de congresele și conferințele care au urmat Congresului al IX-lea, tezele de mare însemnătate teoretică și practică elaborate sub îndrumarea nemijlocită a tovarășului Nicolae Ceaușescu și adoptate de către aceste forumuri ale comuniștilor, în rîndul cărora se înscriu stabilirea noii etape a dezvoltării României, etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, strălucita Cartă a viitorului României — Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 27—51.

* * * *Hotărîrea plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la aniversarea a 2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent*, în „Scînteia" din 16 noiembrie 1977.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere prezentată la Sesiunea solemnă comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Marii Adunări Naționale și activului central de partid și de stat consacrată sărbătoririi centenarului proclamării independenței de stat a României*, 9 mai 1977, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, București, Editura politică, 1977, p. 6—10.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu adresat participanților la lucrările celui de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice*, în „Scînteia" din 12 august 1980.

Tema : Cunoașterea istoriei patriei — factor important al dezvoltării conștiinței de sine a poporului, condiție a asimilării a ceea ce a fost înaintat, cu adevărat revoluționar în trecutul său

Planul temei

1. Realitatea contemporană — factor generator al interesului pentru trecutul patriei.
2. Valențele educative și formative ale științei istorice. Documentele P.C.R., opera tovarășului Nicolae Ceaușescu — îndreptar prețios în înțelegerea istoriei și a rolului ei educativ.
3. Tradițiile înaintate revoluționare ale poporului român — patrimoniu inestimabil de înrîurire educativă. Istoria, factor de autocunoaștere, de dezvoltare a conștiinței de sine.

TEZE

1. Realitatea contemporană — factor generator al interesului pentru trecutul patriei

Poporul nostru se află angajat, cu întreaga sa capacitate creatoare, într-o operă constructivă fără precedent, operă menită să realizeze societatea socialistă și comunistă pe pămîntul patriei. Acest țel însuflețitor, concretizînd strategia Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de ridicare a României pe noi trepte de progres și civilizație, unește și dinamizează eforturile oamenilor muncii, dă o perspectivă clară de acțiune, un sens înalt muncii de zi cu zi. Înfăptuirile fiecăruia, revărsate în marele șuvoi al înfăptuirilor întregii noastre națiuni, se regăsesc în transformările uriașe ale țării noastre. Cei 36 de ani de la Eliberare, și mai ales cei peste 15 ani de la Congresul al IX-lea al P.C.R., de cînd în fruntea partidului și statului nostru se află tovarășul Nicolae Ceaușescu au schimbat din temelii înfățișarea țării noastre. Nu este nici o exagerare să se spună că ceea ce s-a construit în ultimii 36 de ani — orașe și sate, fabrici și uzine, drumuri și căi ferate, baraje și apeducte, stațiuni balneoclimaterice și locuri de agrement, instituții școlare și culturale, stadioane și săli sportive — rivalizează cu tot ceea ce s-a realizat în întreaga istorie a țării noastre.

Vocația constructivă a poporului nostru s-a putut astfel dezvălui din plin numai în condițiile eliberării sale sociale și naționale. Poporul nostru privește opera de construcție a socialismului ca pe opera sa proprie, întruchipînd idealurile și năzuințele sale, individualitatea și modul său de a gîndi. El este conștient că experiența sa în edificarea noii societăți pornește de la legitățile generale de dezvoltare socială, dar felul în care acestea se aplică și se manifestă în practica socială depind de acțiunea politică concretă și de realitatea concretă din fiecare țară. Realizarea operei de construcție socialistă presupune, deci, adecvarea ei la ansamblul condițiilor economico-materiale și cultural-istorice. Succesul unei asemenea opere este determinat nu numai de factorii materiali, politici și culturali prezenți. El depinde și de felul în care ne apropiem și reușim să integrăm acestei opere valorile trecutului, știm să facem active și creatoare tradițiile născute și dezvoltate în adîncurile vieții poporului nostru.

Angajarea poporului pe drum de istorie nouă, parcurgerea unei noi experiențe istorice în marea continuitate a poporului român, ascensiunea spre viitor, spre orizonturi de viață mai largi și mai cuprinzătoare, nu numai că nu slăbesc interesul nostru pentru trecut, dar, dimpotrivă, îi dau noi impulsuri, noi motivații, îi conferă sensuri noi. Trăirea puternică a prezentului de către masele largi ale poporului, adînca implicare a acestora în opera de construcție contemporană se află, de fapt, la baza interesului pentru trecut, pentru istorie. Apare, pe de o parte, nevoia de a regăsi în istorie mesajul unor năzuințe și al unor aspirații care preocupă și caracterizează epoca noastră ; pe de altă parte, numai prin reînvierea a ceea ce este mai autentic conținutului epocilor trecute pot fi puse în valoare idealurile spre care tindem.

Istoria dobîndește, astfel, un rol de foarte mare importanță în dezvoltarea conștiinței socialiste ; răspunzînd nevoilor și sensibilității noastre, ea devine o componentă însemnată a vieții spirituale a omului zilelor noastre, un factor modelator în procesul de educare și de formare a acestuia. Prin ea omul poate construi prezentul, poate prefigura în voie viitorul, poate să pătrundă și să înțeleagă cît mai exact trecutul. Acest trecut vorbește despre

eforturile generațiilor în lupta lor spre progres și civilizație ; prin el luăm cunoștință de întreaga diversitate a valorilor de civilizație și cultură durate de om și, în același timp, de unitatea lor fundamentală ; el ne forjează sentimentul că facem parte dintr-o continuitate, că aparținem unei totalități. Și, desigur, știința istorică ne permite să descifrăm regularitățile vieții sociale, să desprindem, dincolo de caracterul unic și irepetabil al fiecărui fenomen în parte, tendințele dezvoltării societății, legile acestei dezvoltări.

2. Valențele educative și formative ale științei istorice. Documentele P.C.R., opera tovarășului Nicolae Ceaușescu — îndreptar prețios în înțelegerea istoriei și a rolului ei educativ

Istoria ca știință are un rol însemnat pe planul cunoașterii. O caracteristică deosebită a științei istoriei constă în aceea că, furnizînd cunoștințe și dispunînd de o metodă de cercetare, ca orice alt domeniu științific, dispune, în același timp, de excepționale valențe educative și formative.

Adevărurile istoriei nu se adresează numai minții, ci și inimii ; materia ei nu e abstractă și rece, e însăși viața omului, faptele și acțiunile înaintașilor, e patrimoniul lăsat din generație în generație de strămoși. Cultivarea patriotismului, cunoașterea valorilor și tradițiilor înaintate ale poporului sînt stimulate și înlesnite de studierea istoriei, care consideră una dintre cele mai de seamă îndatoriri ale sale tocmai conservarea acestor valori și acestor tradiții, dezvăluirea semnificațiilor lor și transmiterea mesajelor pe care ele le conțin, posterității.

Evident, patriotismul ca stare de conștiință n-a fost și nu este o categorie abstractă, atemporală. Ceea ce își propune istoria astăzi este ca ea să contribuie la formarea patriotismului socialist, să contureze o viziune mentală și afectivă care, înglobînd toate elementele valoroase ale patriotismului faptelor trecute să adauge altele noi, izvorîte din realitatea noastră contemporană. În condițiile concrete de la noi, patriotismul include atașamentul profund față de patrie, de valorile trecute și prezente, răspunderea față de aceste valori, hotărîrea de a cultiva și de a dezvolta unitatea dintre oamenii muncii români,

maghiari, germani și de alte naționalități. De asemenea, el cuprinde dezvoltarea sentimentelor internaționaliste, de solidaritate militantă cu toate forțele progresiste ale contemporaneității.

Rolul cunoașterii istoriei în cultivarea dragostei de patrie, în dezvoltarea conștiinței socialiste a fost subliniat în repetate rînduri de secretarul general al partidului și președintele țării noastre. Într-o memorabilă formulă tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia : „Noi, comuniștii, considerăm că este o datorie de onoare de a studia, cunoaște și cinsti cum se cuvine pe cei care au contribuit la făurirea națiunii noastre, care și-au dat viața pentru libertatea națională și socială a poporului român. Noi, comuniștii, sîntem continuatorii a tot ce are mai bun poporul român. Partidul comunist nu a apărut întîmplător în România. El este rezultatul unui întreg proces istoric de dezvoltare economico-socială care a dus la maturizarea clasei muncitoare, a luptei revoluționare și la formarea Partidului Comunist Român... tocmai pentru că partidul nostru continuă cele mai bune tradiții de luptă ale poporului, trage învățăminte din experiența trecutului și depune eforturi pentru a asigura mersul înainte spre o viață mai bună a poporului, pentru construirea orînduirii socialiste... Oare cum s-ar simți un popor care nu și-ar cunoaște trecutul, nu și-ar cunoaște istoria, nu ar prețui și nu ar cinsti această istorie ? Nu ar fi ca un copil care nu-și cunoaște părinții și se simte străin în lume ? Fără îndoială că așa ar fi... Iată de ce noi avem datoria să cunoaștem, să studiem trecutul de luptă al poporului nostru"[1].

Conectată la contemporaneitate, cunoașterea istoriei nu mai este o simplă operație de rememorare, de amintire a faptelor trecutului ; istoria este „o carte vie a neamului" (Nicolae Iorga), în care aceste fapte devin elocvente prin exemplul lor, prin semnificațiile lor. Ceea ce subliniază documentele partidului nostru, opera tovarășului Nicolae Ceaușescu este tocmai necesitatea ca studierea trecutului să nu se facă în sine, dintr-un simplu interes academic, ci să se realizeze în așa fel încît să fie pusă în valoare legătura dintre mesajele pe care ni le transmit faptele trecutu-

[1] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la întîlnirea cu activul de partid din regiunea Argeș*, 12 iunie 1966, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 1, București, Editura politică, 1968, p. 462—463.

lui cu realitatea contemporană. Istoria devine, astfel, un izvor de energie, de încredere în forţele poporului, o şansă de legitimă mîndrie pentru lupta, munca şi eroismul înaintaşilor.

3. Tradiţiile înaintate revoluţionare ale poporului român — patrimoniu inestimabil de înrîurire educativă. Istoria — factor de autocunoaştere, de dezvoltare a conştiinţei de sine

Istoria poporului nostru este cît se poate de generoasă în exemple de patriotism, de luptă eroică, tradiţii înaintate, revoluţionare. Ca unul dintre popoarele Europei cu rădăcini milenare pe pămîntul pe care-l locuieşte, poporul român a acumulat de-a lungul evoluţiei sale o bogată experienţă de viaţă, s-a călit în lupte necurmate pentru libertate şi independenţă, a înscris evenimente de mare rezonanţă în cursul bătăliilor pentru eliberarea sa socială şi naţională. Dragostea de libertate, năzuinţa de a fi stăpîn pe destinele sale i-au marcat fizionomia. Istoria nu i-a fost prea binevoitoare. Încă vechii noştri cronicari umanişti din sec. al XVII-lea observau că poporul nostru a trebuit să stea „în calea furtunilor", să înfrunte „vitregia timpurilor". Şi voinţa lui de a înfrunta aceste furtuni şi aceste vitregii a fost exemplară. El a rezistat tuturor încercărilor, a luptat cu tenacitate pentru drepturile sale legitime.

În faţa lumii antice s-a ridicat, puternic şi mîndru, statul dac centralizat şi independent condus de Burebista. Evul mediu românesc vuieşte de faptele marilor domnitori şi comandanţi de oşti : Mircea cel Bătrîn, Iancu de Hunedoara, Vlad Ţepeş, Ştefan cel Mare, Mihai Viteazul, cel care a transformat unirea realizată pentru o clipă în simbol al unităţii tuturor românilor. Marile răscoale ale ţăranilor amintesc de adîncile nedreptăţi feudale şi de setea de libertate socială a maselor ţărăneşti. Epoca modernă a pus la ordinea zilei, ca o sarcină nemijlocită, unitatea naţională a românilor şi făurirea statului naţional unitar. Pe steagul revoluţiei de la 1821 şi al revoluţiei de la 1848 erau înscrise deziderate fundamentale cu caracter naţional şi social. Anul 1859 a deschis procesul de realizare a unirii printr-o cucerire istorică : unirea Ţării Româneşti cu Moldova sub sceptrul lui Alexandru Ioan Cuza care a

înţeles că trebuie să fie omul unei „epoci noi". Jertfa ostaşilor români în războiul din 1877—1878 a pecetluit proclamarea independenţei de stat a României. Anul 1918 a adus împlinirea marelui act al unităţii politico-statale a românilor, unirea Transilvaniei cu România.

Mişcarea muncitorească şi socialistă a ridicat pe o nouă treaptă tradiţiile luptei de eliberare. „Încă de la afirmarea sa pe scena istoriei, în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, odată cu dezvoltarea forţelor de producţie naţionale, a industriei, clasa noastră muncitoare s-a manifestat ca o puternică forţă revoluţionară a progresului, ca exponent al intereselor vitale şi al celor mai înaintate aspiraţii ale oamenilor muncii, ca luptătoare pentru îndeplinirea cerinţelor obiective ale dezvoltării societăţii româneşti" [2]. Crearea Partidului Comunist Român şi lupta acestuia între cele două războaie mondiale a dat o nouă perspectivă transformării revoluţionare a societăţii româneşti. Comuniştii au constituit nucleul vital al luptei antifasciste, polarizînd în jurul lor forţele naţionale şi patriotice şi reuşind să asigure un curs nou de dezvoltare a ţării noastre odată cu înfăptuirea victorioasă a revoluţiei de eliberare socială şi naţională din august 1944.

Istoria contemporană, îndeosebi istoria ultimilor cincisprezece ani, cumulează cea mai densă şi bogată experienţă de viaţă a poporului nostru ; prin tot ceea ce se înfăptuieşte astăzi pulsează profundul patriotism al comuniştilor, al tuturor oamenilor muncii, care dau noi dimensiuni tradiţiilor noastre înaintate şi progresiste din trecut prin chiar amploarea realizărilor contemporane.

O trăsătură caracteristică pe care o relevă dezvoltarea istorică a poporului nostru este năzuinţa sa de pace, de bună vecinătate, de colaborare. El a căutat să-şi afirme existenţa şi potenţialităţile creatoare nu prin expansiuni sau sete de dominaţie, nu prin lezarea intereselor altora. Nu a făcut din forţă un cult şi nu a văzut în războaie calea

[2] Nicolae Ceauşescu, *Expunere cu privire la creşterea rolului clasei muncitoare, al consiliilor oamenilor muncii în conducerea activităţii economico-sociale, în realizarea programului de dezvoltare a industriei socialiste, a întregii economii naţionale, de ridicare a bunăstării poporului şi perfecţionarea continuă a democraţiei socialiste. Prezentată la Congresul consiliilor oamenilor muncii din industrie, construcţii şi transporturi*, 11 iulie 1977, în *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, Bucureşti, Editura politică, 1977, p. 545.

de rezolvare a problemelor litigioase. Luptele sale au fost de autoapărare, de conservare a existenței și ființei naționale, așa cum își rostea crezul Mircea cel Bătrîn în celebra „Scrisoarea III" a lui Eminescu : „Eu îmi apăr sărăcia, și nevoile, și neamul".

Trăsăturile procesului istoric obiectiv din țara noastră se constituie, astfel, ca cea mai puternică și mai de temei pledoarie în favoarea ideilor exprimate cu atîta forță de președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a face din știința istoriei un mijloc de comunicare, o punte de înțelegere între popoare, un instrument de apropiere și colaborare.

Potrivit concepției partidului nostru, cunoașterea istoriei presupune orientarea spre tradițiile înaintate, cu adevărat revoluționare din trecut, spre acele momente și evenimente din viața poporului nostru care iradiază cu putere sensuri mobilizatoare pentru prezent. Desigur, analiza istoriei trebuie să se facă cu toată obiectivitatea, fără a se neglija complexitatea situațiilor, pe baza unei atente examinări a contradicțiilor care au apărut și s-au dezvoltat în societatea românească de-a lungul timpului și ținînd seama de necesitatea de a lua poziție hotărîtă față de forțele reacționare, retrograde, opuse progresului, mersului societății înainte. Numai pe această bază își desprind întreaga semnificație, capătă dimensiunea cuvenită, înseși tradițiile înaintate progresiste din trecut.

Spiritul în care Partidul Comunist Român apreciază rolul istoriei ca factor important de educație patriotică și solidaritate internațională are o puternică tradiție în întreaga dezvoltare a culturii române. Istoriografia a jucat un mare rol în viața intelectuală a românilor, iar reprezentanții de seamă ai cercetării istoriei au știut să facă din ea un instrument activ în slujba intereselor poporului, a națiunii noastre. Linia militantă a istoriografiei noastre poate fi urmărită neîntrerupt, de la cronicarii umaniști și reprezentanții Școlii ardelene, la marii istorici de mai tîrziu — Xenopol, Iorga, Pârvan. O etapă de seamă în dezvoltarea istoriografiei românești și în punerea în valoare a rolului activ al acesteia îl reprezintă anul revoluționar 1848. Nicolae Bălcescu și Mihail Kogălniceanu au exprimat cu deosebită forță misiunea militantă a istoriei. „Istoria — scria Bălcescu — este cea dintîi carte a unei națiii... căci într-însa își vede trecutul, prezentul, și viitorul". Mihail Kogălniceanu scria : „Inima mi se bate cînd aud rostindu-se numele lui Alexandru cel Bun, lui Ștefan cel Mare, lui Mihai Viteazul... Pentru mine, bătălia de la Războieni are mai mare importanță decît lupta de la Termopile... îmi par mai strălucite decît acelea de la Maraton și Salamina, pentru că sînt cîștigate de români". Pe terenul marilor sarcini practice puse spre rezolvare de cerințele sociale, sentimentul istoriei capătă o deosebită acuitate ; vibrația la faptele trecutului devine exemplu pentru acțiune. Dispunînd de metode științifice de cercetare, de instrumente metodologice și orientative de mare valoare cum sînt documentele partidului nostru, putem să făurim o imagine cu adevărat veridică și profundă a trecutului poporului român, a istoriei patriei, în care să regăsim, în toată bogăția și complexitatea, viața poporului, evenimentele care jalonează desfășurarea procesului istoric, tendințele și sensurile evoluției istoriei noastre, în conexiune cu procesul istoric european, în special cu cel din sud-estul continentului.

O astfel de istorie este, în fond, un act de autocunoaștere, un mijloc de a înțelege mai bine adîncurile ființei noastre naționale, de întărire și de dezvoltare a conștiinței de sine. Din această perspectivă, cunoașterea istoriei nu satisface doar o curiozitate intelectuală, ci răspunde unei necesități lăuntrice, unei nevoi de comuniune cu destinele propriului popor, cu viața și aspirațiile sale.

BIBLIOGRAFIE

★ ★ ★ *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 31—36.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 80—90.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara Consiliului Oamenilor Muncii de naționalitate maghiară, 12 martie 1971*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 5, București, Editura politică, 1971, p. 735—736.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 71—73.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul educației și învățămîntului*, 11 februarie 1980, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 19, București, Editura politică, 1980, p. 412—418.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Mesaj adresat participanților la cel de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice*, în „Scînteia" din 12 august 1980.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la cel de-al II-lea Congres al consiliilor populare*, 10—14 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 42—54.

Tema : **Cunoașterea istoriei — factor puternic de educare a maselor în spiritul patriotismului și al solidarității internaționale, de formare a unei gîndiri înaintate, pătrunsă de respect față de valorile autentice ale trecutului de luptă și de muncă al fiecărui popor, pentru independență și suveranitate, pentru dreptate socială și națională, armă de nădejde a prieteniei și solidarității internaționale, în promovarea colaborării și păcii între națiuni**

Planul temei

1. Istoria — tezaur de experiență umană și izvor de învățăminte pentru prezent și viitor.
2. Rolul istoriei în educarea patriotică a maselor de oameni ai muncii, îndeosebi a tineretului. Prețuirea trecutului de luptă a poporului, pentru dreptate socială și libertate națională.
3. Istoria — mijloc de educare în spirit internaționalist a maselor, de creare a unui climat de pace și colaborare între popoare.

TEZE

1. Istoria — tezaur de experiență umană și izvor de învățăminte pentru prezent și viitor

Încă de la începuturile existenței sale, ca preocupare umană și mai tîrziu ca știință, istoria a fost considerată drept un important mijloc de educare a oamenilor. Astfel, marele orator roman Cicero denumea istoria ca „o

magistra vitae" — deci o învățătură pentru viață. În același spirit, primul nostru mare cronicar, Grigore Ureche, arăta că „Mulți scriitori s-au nevoit de au scris rîndul și povestea țărilor, de au lăsat izvod pre urmă și bune și rele, să rămîie feciorilor și nepoților să le fie de învățătură, despre cele rele să se ferească și să se socotească, iară despre cele bune să urmeze și să învețe și să se îndrepteze".

Pe același fir mai tîrziu, democratul revoluționar Nicolae Bălcescu afirma că istoria este „cea dintîi carte a unei nații", gîndul său fiind completat oarecum de Mihail Kogălniceanu, care arăta că „Într-însa vom învăța ce am făcut și ce trebuie să facem, printr-însa vom prevedea viitorul, printr-însa vom fi români". Iar cărturarul și luptătorul din Ardeal, Gheorghe Barit, scria — referindu-se la îndatoririle istoricului — că inima acestuia „trebuie să bată pentru fericirea oamenilor și a patrioților ; el are să simtă fierbinte pentru patrie și libertate, să fie înflăcărat de tot ce e mare și bun și să cuteze a spune în fața lumii adevărul de care e străbătut".

Marxismul are meritul incontestabil de a fi subliniat nu numai valențele politico-educative ale istoriei, ci și de a fi formulat legile care guvernează evoluția societății omenești, punînd la temelia acestei evoluții succesiunea modurilor de producție. Prin aceasta, istoria și-a dobîndit cu adevărat statutul de știință, Karl Marx afirmînd chiar că istoria este o „regină a științelor", iar V. I. Lenin adăugînd că, odată cu marxismul, „haosului și arbitrariului care domniseră pînă atunci în concepțiile despre istorie și politică, le-a luat locul o teorie științifică uimitor de unitară și armonioasă".

Situată pe asemenea coordonate, istoria devine un prețios mijloc de cunoaștere, contribuie la formarea unei gîndiri materialist-dialectice și la lărgirea orizontului cultural al maselor, ținînd seama de faptul că această știință are un caracter integrator, ea cuprinzînd în aria sa de cercetare tot ceea ce omenirea a realizat de-a lungul vremurilor, pe plan material și spiritual.

Pornind de la aceste atribute, care țin atît de domeniul cunoașterii, cît și al educației, Partidul Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu personal, acordă o importanță deosebită cercetării și studierii istoriei. Este semnificativ, sub acest raport, faptul că Programul Partidului Comunist Român, începe cu o amplă prezentare istorică

a dezvoltării poporului nostru din cele mai vechi timpuri cunoscute și pînă în prezent, subliniind lupta maselor largi populare pentru libertate socială și independență, pentru progres și bunăstare. Referindu-se la activitatea ideologică, Programul menționează în mod expres că aceasta „trebuie să pornească de la cunoașterea trecutului de luptă revoluționară a poporului nostru, să se bazeze pe tradițiile gîndirii și culturii lui progresiste, revoluționare, ale culturii progresiste și revoluționare mondiale" [1].

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat, în repetate rînduri, rolul deosebit de important ce revine studierii istoriei: „Istoria oferă concluzii și învățăminte despre marile procese ale dezvoltării societății, ale existenței popoarelor de-a lungul timpului, punînd în evidență atît ceea ce a fost valoros, progresist și a servit mersului înainte al societății, cît și piedicile ridicate de-a curmezișul evoluției și care au costat scump umanitatea, au întîrziat progresul unor națiuni. Rezultatele cercetărilor istorice sînt de natură să ajute omenirea contemporană să înțeleagă mai bine legile obiective care guvernează societatea, necesitatea de a acționa în spiritul cerințelor progresului. De asemenea, istoria este chemată să sprijine, prin concluziile sale, perfecționarea organizării societății de azi, relațiile dintre state și națiuni, conlucrarea pașnică dintre popoarele lumii" [2].

Sînt formulate, astfel, în mod cuprinzător, atît valențele de care dispune studierea istoriei, cît și țelurile către care ea trebuie să tindă, țeluri care merg pînă la atingerea unor obiective de interes politic și practic, ținînd seama de înțelegerea mecanismului evoluției societății umane, în scopul descifrării tendințelor ei de dezvoltare și al adoptării de măsuri capabile să impulsioneze mersul ei ascendent, spre progres. Criticînd viziunea îngustă ce se mai manifestă uneori în cercetarea și studierea istoriei — văzută ca o îndeletnicire „în sine", fără concluzii de ordin politic și moral și fără raportări la contemporaneitate —, secretarul general al Partidului Comunist Român subliniază că, cercetarea istorică este în bună măsură și o știință a prezentului, rezultatele sale fiind de natură să ajute omenirea contemporană să înțeleagă mai bine legile obiective care guvernează societatea.

[1] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 156.

[2] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, București, Editura politică, 1972, p. 423.

Fiind deci, prin obiectul său, o știință retrospectivă, care studiază trecutul omenirii, istoria nu trebuie să rămînă doar la stadiul interpretării acestui trecut, oricît de corectă ar fi această interpretare, ci trebuie să facă pașii următori, care să conducă la înțelegerea fenomenelor vieții sociale prezente și chiar la descifrarea tendințelor lor de dezvoltare. Prin aceasta, istoria devine și o știință prospectivă, ceea ce permite legarea ei mai strînsă cu practica vieții sociale, cu cerințele dezvoltării acesteia pe calea progresului.

Astfel, studiind trecutul multisecular de luptă și muncă al poporului nostru, pentru făurirea bunurilor materiale și spirituale și pentru apărarea libertății, stabilim coordonatele pe care s-a mișcat însăși viața sa, cu momente de înălțare sau scădere, cu elemente de permanență sau, altele, accidentale, ceea ce permite stabilirea mai ușoară a liniilor directoare ale politicii interne și externe a partidului și statului nostru socialist. Nu este întîmplător faptul că, spre exemplu, umanismul și democratismul care caracterizează întreaga activitate ideologică și politică a Partidului Comunist Român își găsesc îndepărtate și puternice tradiții în ceea ce numim, cu un cuvînt semnificativ prin el însuși, omenia, care a caracterizat dintotdeauna firea și comportarea poporului nostru.

În același mod, dobîndim o înțelegere mai deplină a uneia dintre preocupările de bază ale conducerii partidului și statului nostru, îndeosebi în ultima perioadă de timp, privind combaterea tuturor fenomenelor negative din sfera relațiilor sociale, pentru afirmarea deplină a eticii socialiste. În adevăr, în conștiința unui popor a cărui istorie a fost străbătută veacuri de-a rîndul de puternice lupte sociale și naționale îndreptate împotriva exploatării și asupririi, s-au sădit adînc dorința și voința de dreptate și libertate, de respingere a tot ceea ce amenință știrbirea acestor năzuințe.

Studiul istoriei este, de asemenea, de natură să explice mai bine și să legitimeze cu mai multă tărie liniile directoare ale politicii externe promovate cu consecvență de

Partidul Comunist Român și de statul nostru care, împreună cu celelalte țări socialiste, cu toate forțele progresiste și antiimperialiste, militează pentru triumful principiilor egalității și stimei între națiuni, pentru respectarea dreptului fiecărui popor de a se conduce în mod independent și a-și hotărî singur destinul, fără amestec sau ingerință din afară.

O atare poziție își găsește legitimarea în trecutul poporului român, care a trebuit să lupte de-a lungul secolelor pentru apărarea ființei sale naționale și, uneori, chiar pentru supraviețuirea sa, confruntată cu aspre vicisitudini.

Privită prin prisma acestei retrospective istorice, politica externă promovată de partidul și statul nostru ne apare nu numai ca o necesitate stringentă a prezentului, dar și ca o constantă politică, cu vechi și puternice tradiții, ferită deci de elemente de conjunctură.

Referindu-se la aceste atribute ale istoriei, tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază că „Trebuie să tragem învățăminte din istoria patriei noastre și să facem totul pentru a asigura dezvoltarea continuă a poporului nostru, a națiunii noastre, a independenței și suveranității naționale, întrucît numai în acest fel poporul român va putea să-și asigure un loc de cinste în rîndul popoarelor întregii lumi, va putea să-și aducă contribuția la progresul și civilizația omenirii" [3].

Desigur, pentru ca istoria să-și poată îndeplini aceste funcții, este necesar ca la baza cercetării și studierii ei să stea preocuparea pentru veridicitatea evenimentelor, înlăturarea oricăror elemente de subiectivism și voluntarism și, cu atît mai mult, combaterea denaturărilor care s-ar putea ivi, din ignorarea realității sau din rea-credință.

În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că „înfățișarea profund obiectivă și interpretarea justă, corectă, principială a datelor și faptelor istorice au o importanță esențială pentru lichidarea surselor de neîncredere și animozitate create de-a lungul timpului între popoare. Tendințele de denaturare a datelor istorice, interpretarea lor subiectivă, eronată, în funcție de anumite conjuncturi sau potrivit unor interese unilaterale, nu

[3] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 2, București, Editura politică, 1969, p. 17.

slujesc cauzei prieteniei între popoare. Asemenea practici sînt străine principiilor materialismului dialectic și istoric — concepția despre lume a proletariatului —, spiritului de dreptate și adevăr al clasei muncitoare, poziției ei critice juste în valorificarea moștenirii trecutului" [4].

2. Rolul istoriei în educarea patriotică a maselor de oameni ai muncii, îndeosebi a tineretului. Prețuirea trecutului de luptă a poporului, pentru dreptate socială și libertate națională

Una din valențele educative fundamentale ale istoriei o constituie formarea și dezvoltarea patriotismului revoluționar, socialist — componentă esențială a conștiinței omului nou, făuritor al socialismului și comunismului. Referindu-se la această problemă, secretarul general al partidului nostru sublinia că „Educarea tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, și în primul rînd a tineretului, în spiritul dragostei față de țară și al patriotismului revoluționar, socialist, constituie o îndatorire permanentă care trebuie să ocupe un loc central în întreaga activitate politică și culturală" [5].

Într-adevăr, așa cum se cunoaște, patriotismul este unul din sentimentele cele mai adînci, statornicit în decursul timpului și care a jucat un rol esențial în lupta pentru apărarea ființei și identității popoarelor. Formarea și organizarea proletariatului au adăugat iubirii de patrie atribute noi, legate de lupta pentru eliberare socială, împotriva exploatării, pentru dreptul oamenilor muncii de a participa la conducerea treburilor publice, pentru instaurarea unei orînduiri noi, socialiste și comuniste.

Patriotismul, ca element esențial al conștiinței sociale, înseamnă dragoste de țară, de poporul din care facem parte, de creațiile materiale și spirituale ale înaintașilor, îmbinată cu prețuirea luptei de eliberare socială și națională.

[4] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, București, Editura politică, 1976, p. 47—48.

[5] *Ibidem*, p. 43.

Îmbinînd dragostea față de pămîntul natal, udat cu sîngele atîtor generații care s-au jertfit în lupta pentru libertate și independență, cu prețuirea caldă față de lupta revoluționară a clasei muncitoare, în frunte cu Partidul Comunist Român, patriotismul socialist acționează ca o forță importantă în direcția mobilizării maselor în opera de făurire a noii orînduiri.

Într-adevăr, patriotismul nu trebuie să fie privit doar ca un sentiment de admirație, fie el oricît de înălțător, ci, pornind de aici, ca o atitudine politică guvernatoare de forță de acțiune, pentru triumful socialismului.

La acest caracter activ se referă tovarășul Nicolae Ceaușescu atunci cînd arată că trebuie „Să educăm tineretul patriei noastre în spiritul respectului și prețuirii acestui minunat trecut, pentru ca el să-și înțeleagă datoria sa de mîine, să fie gata să muncească și să-și pună în serviciul patriei, al poporului, toate cunoștințele pe care le capătă astăzi în școli, să depună toate eforturile pentru a asigura progresul continuu al țării. Tineretul să fie gata oricînd să-și dea și viața pentru interesele poporului, ale patriei socialiste" [6].

Trebuie accentuat însă, că dezvoltarea și cultivarea patriotismului revoluționar exclude orice tendință de manifestare a naționalismului burghez, a șovinismului și rasismului — elemente nocive pe care reacțiunea le-a manevrat în trecut cu scopuri diversioniste, încercînd să abată atenția de la adevăratele cauze ale nedreptelor orînduieli și care și în prezent mai sînt utilizate de cercurile imperialiste mondiale pentru a împiedica unirea și acțiunea forțelor revoluționare care militează împotriva exploatării și asupririi. Manifestările fasciste și neofasciste care se mai produc în zilele noastre trebuie să constituie un avertisment sever și să determine riposta hotărîtă și unită a popoarelor, a tuturor forțelor democrate, pentru a împiedica din timp încercările de reînviere a unei politici care a adus omenirii atîtea suferințe și distrugeri.

În acest context, istoria poporului nostru înscrie, ca o măreață realizare a anilor construcției socialiste, rezolvarea deplină a problemei naționale, statornicirea unui regim de deplină egalitate în drepturi și datorii a poporului român și a naționalităților conlocuitoare — factor important în

[6] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 2, București, Editura politică, 1969, p. 17—18.

consolidarea unității moral-politice a întregii noastre societăți în jurul Partidului Comunist Român în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, în granițele aceleiași patrii — Republica Socialistă România.

3. Istoria — mijloc de educare în spirit internaționalist a maselor, de creare a unui climat de pace și înțelegere între popoare

Dezvoltarea patriotismului revoluționar se împletește strîns cu cultivarea sentimentelor internaționaliste, de stimă și respect față de alte popoare, de prețuire a tuturor valorilor autentice făurite de acestea, a contribuției lor la tezaurul culturii și civilizației mondiale. Subliniind această legătură indisolubilă dintre patriotism și internaționalism, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată că „A fi patriot înseamnă a respecta sentimentele naționale ale altor popoare, libertatea și independența lor. În acest înțeles patriotismul nu poate fi în nici un fel caracterizat drept naționalism îngust, nu poate fi opus solidarității și prieteniei între popoare" [7]. Această precizare este de natură să risipească confuzia — semănată uneori în mod tendențios — privind o pretinsă opoziție între patriotism și internaționalism ; în fapt, cele două poziții nu numai că nu se exclud, ci se află într-o strînsă dependență și împletire, înflorirea fiecărei națiuni în condițiile socialismului nerealizîndu-se în detrimentul altor națiuni. În acest înțeles, cerințele internaționalismului nu reclamă și nu trebuie să se realizeze prin sacrificarea intereselor naționale.

În îmbinarea organică dintre interesele naționale și cele internaționale rezidă temelia solidarității țărilor socialiste, ea trebuie să stea la baza noului tip de relații dintre aceste state.

Referindu-se la această problemă, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia la Congresul Uniunii Generale a Sindicatelor din România că „Țăria internaționalismului proletar, a solidarității internaționale depinde tocmai de forța

[7] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, București, Editura politică, 1976, p. 44.

clasei muncitoare din fiecare țară, de autoritatea și încrederea de care ea și partidul ei revoluționar se bucură în rîndurile propriului popor, și nu de nesocotirea și sacrificarea intereselor naționale în numele unor teze și principii aflate în contradicție flagrantă cu cerințele obiective ale vieții, cu însăși dezvoltarea istorică" [8].

Aplicînd în mod creator concepția marxist-leninistă la condițiile epocii contemporane, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată că astăzi prin internaționalism nu putem înțelege numai unitatea clasei muncitoare — ca expresie a internaționalismului proletar — și solidaritatea țărilor socialiste — ca expresie a internaționalismului socialist — ci trebuie să adăugăm la acestea elemente noi, specifice etapei istorice pe care o străbatem : solidaritatea cu mișcările de eliberare națională, lupta împotriva colonialismului și neocolonialismului, pentru dezvoltarea independentă a popoarelor, lupta împotriva subdezvoltării, pentru o nouă ordine internațională, lupta împotriva imperialismului sub toate formele sale de manifestare.

Din aceste realități decurge necesitatea ca istoria să studieze — odată cu trecutul poporului român, și pe cel al altor popoare — cu deosebire al popoarelor vecine cu care am avut strînse legături atît în viața economică, cît și în cea social-politică și cu care s-au produs intense interfluențe de cultură și civilizație.

Implantarea istoriei patriei în cadrul mai larg al istoriei europene și chiar universale are importanță nu numai în planul cunoașterii, înlesnind înțelegerea mai clară a evenimentelor din țara noastră, ci și sub raport politic și educativ, conducînd la prețuirea trecutului de luptă și a contribuției altor popoare la progresul general al umanității. Istoria devine, în acest caz, o minunată punte de legătură între popoare, un factor activ în statornicirea unui climat de colaborare și pace pe planeta noastră.

Aceasta a fost, dealtfel, și una din concluziile Congresului internațional de științe istorice care s-a ținut la București și în al cărui mesaj de încheiere se recomanda : „Să analizăm și să interpretăm, în spiritul adevărului care trebuie să călăuzească cercetarea științifică, aspectele istorice ale dezvoltării contemporane, ale proceselor și tendințelor actuale, pentru soluționarea exclusiv pe cale pașnică, prin tratative, a problemelor litigioase, pentru apărarea celui mai fundamental drept al oamenilor și al națiunilor, dreptul la viață, la pace, la existența liberă și independentă" [9].

Dealtfel, lucrările Congresului s-au desfășurat sub semnul luminosului Mesaj adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu participanților la Congres, în care se subliniază că „În cadrul întregii politici a statului nostru socialist, acționăm ca cercetarea istorică națională să servească neabătut cauza înțelegerii și bunei vecinătăți, a prieteniei și colaborării popoarelor, a păcii și securității internaționale. În acest sens, pornim de la necesitatea de a pune cît mai deplin în lumină procesele obiective, deosebit de complexe, care au avut loc în această parte a Europei și care au dus la formarea și dezvoltarea poporului nostru, ca și a popoarelor vecine, au determinat conviețuirea, influențarea reciprocă și întrajutorarea lor de-a lungul veacurilor" [10].

Răspunzînd acestor cerințe, istoria se înscrie ca un important mijloc de cunoaștere și totodată ca un puternic factor în formarea conștiinței revoluționare, socialiste a maselor.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 27—64 ; 142—152 ; 209—213.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, București, Editura politică, 1976, p. 10—26 ; 44—48.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere prezentată la sesiunea solemnă comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Marii Adunări Naționale și activului central de partid și de stat*

[8] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, București, Editura politică, 1976, p. 610.

[9] *Mesajul celui de al XV-lea Congres internațional de științe istorice*, în „Scînteia" din 19 august 1980.

[10] *Mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu adresat participanților la cel de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice*, în „Scînteia" din 12 august 1980.

consacrată sărbătoririi centenarului proclamării independenței de stat a României, 9 mai 1977, București, Editura Politică, 1977, p. 6—27.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea cadrelor din domeniul științelor sociale și învățămîntului politic*, 6 octombrie 1976, București, Editura politică, 1976, p. 7—9 ; 17—18.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Mesaj adresat participanților la cel de al XV-lea Congres internațional de științe istorice*, în „Scînteia" din 12 august 1980.

Tema : Concepția P.C.R., a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu privire la suveranitate și independență națională. Lupta pentru apărarea patriei, a independenței sale — trăsătură de bază a profilului moral al omului nou al societății noastre

Planul temei

1. Viabilitatea și caracterul peren al principiilor suveranității și independenței naționale. Conținutul ideii de suveranitate. Conceptele suveranității și independenței naționale.
2. Universalitatea principiilor suveranității și independenței naționale. Respectarea suveranității și independenței naționale, condiție a existenței și viabilității sistemului internațional, a colaborării internaționale a statelor.
3. Caracterul anacronic, profund retrograd al tuturor teoriilor care încearcă să diminueze rolul suveranității și independenței naționale în lumea contemporană.
4. Lupta pentru apărarea patriei, a independenței sale, trăsătură de bază a profilului moral al omului nou al societății noastre.

TEZE

1. Viabilitatea și caracterul peren al principiilor suveranității și independenței naționale. Conținutul ideii de suveranitate. Conceptele suveranității și independenței naționale

Originalitatea concepției partidului nostru, a tovarășului Nicolae Ceaușescu privind suveranitatea și independența națională pornește de la faptul că ea însumează experiența istorică a poporului nostru, aplică creator marile

idei ale socialismului științific la condițiile noi ale epocii contemporane, corelează direct principiul suveranității cu marile mutații petrecute în lume, cu perspectivele evoluției istorice a omenirii în perioada care va urma.

După cum atestă, dealtfel, viața și evoluția umanității, procesul formării națiunilor, proces care continuă încă și acum în anumite părți ale lumii, are un caracter istoric progresist, contribuind în mod nemijlocit la afirmarea deplină a potențialului creator al popoarelor, la manifestarea entității, specificității și originalității lor, într-un sistem al relațiilor internaționale întemeiat pe respectul egalității și suveranității.

Suveranitatea ca principiu juridic și politic are un conținut deosebit de complex. Conceptul de suveranitate presupune în primul rînd supremația deplină în cadrul teritoriului pe care se exercită puterea statului național suveran și independența puterii politice față de orice alte forțe din exteriorul statului. Totodată, suveranitatea are importante aplicații privind dreptul statelor de a dispune de bogățiile și resursele naturale, respectul integrității frontierelor de stat, egalitatea statelor în cadrul organismelor internaționale, dreptul statelor de a încheia liber angajamente internaționale și de a participa la forme de colaborare internațională potrivit intereselor lor.

Suveranitatea și independența națiunilor a reușit, în decursul istoriei, tocmai datorită conținutului său progresist, să polarizeze energiile creatoare ale popoarelor, să stimuleze gîndirea creatoare a oamenilor de știință, să făurească bunuri culturale, opere de artă de o valoare inestimabilă, să genereze idei de o înaltă valoare care au contribuit la mersul înainte al progresului și civilizației. Pentru poporul român, al cărui proces de formare a națiunii s-a înfăptuit în lupta împotriva dominației străine, a încercărilor de a i se contesta identitatea și ființa națională, formarea națiunii și a statului național a reprezentat o dovadă strălucită a forței și vitalității sale, a aptitudinii sale de a participa liber și independent, în condiții de deplină egalitate, la raporturile cu toate națiunile lumii.

Strîns legată de întreaga evoluție a poporului, a națiunii noastre, suveranitatea se înfățișează ca o trăsătură fundamentală a afirmării creativității, a potențialului pe care îl reprezintă națiunea română. Experiența țării noastre atestă importanța primordială a conjugării ideii de suveranitate cu dreptul popoarelor de a-și înfăptui singure

destinele, cu cerința participării active și conștiente a maselor la rezolvarea problemelor fundamentale de care depinde satisfacerea intereselor lor vitale. În același timp, experiența țării noastre învederează uriașa forță motrice pe care o reprezintă în dezvoltarea ascendentă a unei națiuni făurirea unității sale moral-politice, concentrarea tuturor capacităților și energiilor creatoare ale națiunii în direcția ridicării nivelului de dezvoltare economică și socială a țării, a creșterii nivelului de trai, a ridicării continue a nivelului de civilizație materială și spirituală.

2. Universalitatea principiilor suveranității și independenței naționale. Respectarea suveranității și independenței naționale, condiție a existenței și viabilității sistemului internațional, a colaborării internaționale a statelor

Reprezentînd rezultatul unei evoluții legice, necesare, al dezvoltării umanității, ideea suveranității naționale are un caracter istoric progresist, oferind posibilități dintre cele mai mari tuturor popoarelor de a-și afirma identitatea, aspirațiile, năzuințele, în contextul relațiilor cu celelalte națiuni.

Întreaga experiență istorică învederează cu pregnanță *caracterul universal* al principiului suveranității și independenței naționale, *egalitatea* obligației pe care o au toate statele de a respecta ferm acest principiu în relațiile lor reciproce, în procesul colaborării internaționale. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, „Trebuie să se pornească în toate împrejurările de la adevărul că principiul suveranității este universal valabil și același pentru toate statele, indiferent de mărimea sau de orînduirea lor socială, că el nu poate fi conceput decît într-un singur sens și în nici un caz nu poate fi aplicat sau interpretat în mod diferit față de o țară sau alta“ [1].

Complexitatea problemelor colaborării internaționale în zilele noastre determină cu necesitate relații multiple între țări, pe plan economic, cultural, tehnico-științific și în alte domenii.

Încercările de a preconiza anumite rezolvări ale problemelor internaționale de pe poziții de forță, în detri-

[1] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, București, Editura politică, 1976, p. 301—302.

mentul suveranității și independenței naționale, se dovedesc neviabile și efemere, deoarece ignoră un element fundamental, acela că epoca zilelor noastre este epoca afirmării fără precedent a voinței popoarelor de a trăi libere și independente, de a rezolva pe baza deplinei egalități în drepturi problemele fundamentale cu care se confruntă omenirea zilelor noastre. „Subaprecierea cauzei suveranității popoarelor — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — dovedește o gravă neînțelegere a realităților lumii contemporane, în care apărarea și consolidarea independenței constituie o cerință legitimă, progresistă, revoluționară, aflată la ordinea zilei. Se știe că noile națiuni create recent sînt profund însetate de independență și dornice să-i simtă gustul din plin, conștiente fiind că întărirea și consolidarea acestei mari cuceriri, dobîndite prin luptă grea, cer o lungă perioadă de timp. Chiar și în cadrul națiunilor dezvoltate, masele muncitoare, cercurile sociale progresiste nu mai sînt dispuse să-și cedeze prerogativele suverane, ridicîndu-se cu hotărîre pentru promovarea unei politici independente, autonome“ [2].

Rezolvarea problemelor complexe și multilaterale pe care le ridică epoca contemporană impune așadar o participare deplină a națiunilor suverane și independente la dezbaterea și soluționarea problemelor mondiale. În gîndirea secretarului general al partidului nostru, soluționarea problemelor mondiale nu este compatibilă cu restrîngerea suveranității, cu încercările de a limita conținutul său, de a-i diminua sfera de aplicație. Dimpotrivă, rezolvarea problemelor fundamentale de care depinde astăzi în fond supraviețuirea planetei noastre, dezvoltarea armonioasă a viitoarelor generații implică tocmai, într-o măsură crescîndă, respectul suveranității popoarelor, statornicirea definitivă a regulii că nu poate fi liber un popor care asuprește alte popoare, că nu se pot găsi soluții de colaborare internațională decît cu respectul intereselor statelor naționale suverane, ținîndu-se seama de aspirațiile legitime ale popoarelor spre dreptate socială și națională.

În concepția conducătorului partidului și statului nostru însuși *sistemul internațional* ca o entitate complexă, care trebuie să asigure desfășurarea unor raporturi între țări atît de diferite ca întindere, tradiții, dezvoltare, potențial, trebuie să fie astfel modelat încît să asigure o comunicare

[2] *Op. cit.*, p. 610.

reciprocă între toate popoarele, un dialog constructiv, cu caracter de permanență, între state diferite ca interese, o armonizare a pozițiilor lor pe baza luării în considerație tocmai a drepturilor naționale suverane.

Marile probleme de care depinde în fond viitorul întregii umanități : încetarea cursei înarmărilor și trecerea efectivă la măsuri de dezarmare, măsuri hotărîte în sprijinul dezvoltării economice a popoarelor rămase în urmă și al lichidării stării de subdezvoltare, folosirea în avantajul întregii umanități a cuceririlor științei și tehnicii, desfășurarea neîngrădită a colaborării dintre popoare în domeniul economic, cultural, tehnico-științific și altele, solicită în mod obiectiv o asemenea configurare a raporturilor dintre națiuni care să dea deplin respect suveranității popoarelor. Suveranitatea și independența națională se înfățișează deci, în concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu, în practica de acțiune a țării noastre, ca o *adevărată cheie de boltă a soluționării problemelor internaționale majore*, o condiție indispensabilă a direcționării eforturilor popoarelor spre rezolvarea constructivă a marilor probleme de care depinde progresul întregii umanități.

3. Caracterul anacronic, profund retrograd al tuturor teoriilor care încearcă să diminueze rolul suveranității și independenței naționale în lumea contemporană

O trecere în revistă cît de sumară a dezbaterilor ideologice actuale în jurul suveranității pune în evidență o gamă foarte largă de poziții adoptate de autori de specialitate în jurul acestui concept. Se înregistrează, desigur, și astăzi, ca acum cîteva decenii, atacuri virulente la adresa suveranității. Sînt cunoscuți autori ca Jean François Revel, Gustav Lagos, lordul Gladwyn ș.a., în a căror opinie suveranitatea este pusă direct „sub semnul întrebării", mai ales sub aspectul implicațiilor și trăsăturilor politice care decurg din această noțiune.

Mult mai subtile și mai periculoase sînt însă acele luări de poziție care încearcă să demonstreze că suveranitatea este „depășită" în mod obiectiv de evoluțiile societății contemporane, de afirmarea tot mai puternică a revoluției științifice și tehnice. Autorii care susțin asemenea puncte de vedere apreciază că în prezent, datorită „globalizării" unor probleme interesînd națiunile și popoarele (pacea,

securitatea, dezarmarea, dezvoltarea, explorarea cosmosului, a spațiilor submarine, protecția mediului ș.a.), afirmării tot mai puternice a cerinței soluționării pe o bază echitabilă a unor probleme majore în interesul tuturor popoarelor, suveranitatea trebuie să „cedeze pasul" unor forme de organizare supranațională. Așa de pildă, cunoscutul politolog american Richard Falk are o poziție mondialistă, apreciind că lumea actuală ar fi de fapt o lume „westphalică", bazată pe fărîmițarea în state-națiuni. În gîndirea sa, soluționarea problemelor majore își poate găsi rezolvarea numai într-o formulă mondialistă, bazată pe existența unor structuri și organisme acționînd la nivelul întregii planete.

Într-un fel sau altul, implicații asupra suveranității cuprind și acele teorii care încearcă să preconizeze un *echilibru al lumii între centrele de putere*. Recunoscînd necesitatea unor raporturi egale între marile centre de putere — idee în care unii autori văd însăși cheia stabilității și viabilității sistemului mondial — doctrinarii în cauză contestă de fapt suveranitatea statelor mici și mijlocii, a țărilor în curs de dezvoltare, recunoscînd „virtutea" suveranității numai la nivelul marilor puteri. O asemenea logică apare direct în lucrările unor autori occidentali, destul de cunoscuți, ca de pildă, sociologul francez Marcel Merle.

În sfîrșit, conceptul de suveranitate este pus în discuție și de acele teorii care încearcă să fundamenteze și să justifice, de pe diferite poziții, *fenomenul integrării*. Aceste teorii, pornind de la o anumită „logică" a integrării, preconizează în toate cazurile prevalența unor principii „superioare" adoptate în comun față de principiul suveranității naționale care ar avea, în accepția autorilor care susțin asemenea teorii, numai o valoare reziduală și subordonată.

4. Lupta pentru apărarea patriei, a independenței sale, trăsătură de bază a profilului moral al omului nou al societății noastre

Trăsăturile moral-politice ale omului nou, constructor al socialismului și comunismului, includ ca o componentă esențială dragostea de patrie, îndatorirea fiecărui cetățean al României de a nu precupeți nici un efort pentru a con-

tribui la prosperitatea națiunii noastre socialiste, pentru a apăra chiar cu prețul vieții integritatea patriei, independența și suveranitatea națională, realizările socialiste ale poporului român. Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste înscrie de aceea, la loc de frunte, printre îndatoririle esențiale ale comuniștilor, ale uteciștilor, ale tuturor cetățenilor, apărarea patriei, a cuceririlor revoluționare ale poporului, obligație primordială a tuturor celor ce trăiesc și muncesc pe pămîntul țării noastre. Contribuind prin toate eforturile lor la dezvoltarea economiei, științei, culturii țării noastre, la întărirea capacității de apărare a patriei, oamenii muncii, indiferent de naționalitate, își exprimă adeziunea deplină față de politica Partidului Comunist Român, aduc o contribuție la afirmarea tot mai puternică a prestigiului României socialiste, țară suverană și independentă, pe plan mondial, ca un factor activ al păcii, prieteniei și colaborării dintre popoare.

Apărarea patriei constituie o datorie de onoare a fiecărui om al muncii, a fiecărui cetățean al României socialiste, deoarece prosperitatea și împlinirea spirituală, libertatea muncii, conștiinței și acțiunii fiecăruia sînt direct condiționate de întărirea patriei socialiste, de apărarea cuceririlor revoluționare ale poporului. De aceea, partidul acordă toată atenția întăririi capacității de apărare a patriei, participării active și pe deplin angajate a întregului popor la apărarea cuceririlor revoluționare, a independenței și suveranității țării. Militînd pentru dezarmare, pentru relații internaționale pașnice între popoare, România socialistă acționează totodată pentru ridicarea continuă a capacității de apărare a întregii națiuni împotriva oricărei agresiuni imperialiste. Armata țării noastre își întărește permanent colaborarea cu armatele țărilor socialiste membre ale Tratatului de la Varșovia, cu armatele tuturor țărilor socialiste, cu armatele altor state prietene, fiind ferm hotărîtă să-și aducă contribuția la apărarea păcii, a cuceririlor revoluționare, la garantarea realizărilor și a muncii pașnice a poporului nostru.

Cultivarea respectului suveranității, a dragostei față de patria socialistă constituie o expresie a unității moral-politice a poporului nostru în jurul partidului, al secretarului său general, o expresie a conștiinței identității dintre

interesele celor ce muncesc, constructori activi ai socialismului și comunismului, și suveranitatea și independența patriei socialiste.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 27—64; 142—157; 185—203.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 90—115.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul Uniunii Generale a Sindicatelor din România*, 26 aprilie 1976, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, București, Editura politică, 1976, p. 610—611.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere la Sesiunea solemnă comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste și Marii Adunări Naționale consacrată sărbătoririi a șase decenii de la făurirea statului național unitar român*, 1 decembrie 1978, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 17, București, Editura politică, 1979, p. 268—330.

Tema: **Partidul Comunist Român — continuatorul glorioaselor tradiții de luptă revoluționară ale clasei muncitoare, ale înaintașilor noștri pentru dreptate socială, libertate națională și progres. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea personalului muncitor în spirit revoluționar, muncitoresc, combativ**

Planul temei

1. Clasa muncitoare, mișcarea muncitorească și socialistă — purtătoare ale înaltelor idealuri de dreptate socială și libertate națională ale poporului român.
2. Partidul Comunist Român — continuatorul celor mai luminoase tradiții de luptă ale clasei muncitoare, ale poporului,

pentru transformarea revoluționară a societății, pentru dreptate socială, națională și progres.

3. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid în educarea personalului muncitor în spirit revoluționar, muncitoresc, combativ.

TEZE

1. Clasa muncitoare, mișcarea muncitorească și socialistă — purtătoare ale înaltelor idealuri de dreptate socială și libertate națională ale poporului român

Clasa muncitoare din România a intrat în arena vieții sociale ca rezultat al unei evoluții lungi și complexe a societății, al dezvoltării industriei, al extinderii relațiilor de producție capitaliste. Formarea și dezvoltarea clasei muncitoare, îndeosebi a proletariatului industrial modern de fabrică și creșterea combativității sale revoluționare au dus la nașterea mișcării noastre muncitorești, în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Prin locul său în producția bunurilor materiale, prin însăși natura sa de clasă, chemată să lichideze exploatarea și să instaureze o societate liberă și dreaptă — societatea socialistă — clasa muncitoare devine cea mai înaintată și mai dinamică forță socială, purtătoarea consecventă a idealurilor de progres, de libertate socială și națională ale poporului român.

Odată cu intrarea pe scena istorică a proletariatului, pe măsura intensificării organizării și luptei sale, apar și se propagă tot mai mult ideile socialismului, la început socialist-utopice, reflectîndu-se atît în scrierile gînditorilor vremii, cît și în experimentări practice, originale, prin fondarea, în 1835, a Falansterului de la Scăieni — Prahova. Socialismul științific găsește, chiar de la întemeierea sa, un ecou profund în mișcarea revoluționară din România. Cunoașterea și răspîndirea largă în țara noastră a ideilor înaintate ale timpului, a ideilor marxiste, au fost favorizate de contactele și legăturile întreținute cu cercurile revoluționare, socialiste din apusul Europei, cu Asociația Internațională a Muncitorilor (1864) și Comuna din Paris (1871), la activitatea cărora au participat și socialiști români. Toate acestea au avut o puternică influență asupra dezvoltării mișcării muncitorești revoluționare și progresiste din țara noastră, legînd-o de la început de mișcarea muncitorească internațională.

În acest cadru favorabil se desfășoară procesul de or-

ganizare politică și profesională a clasei muncitoare din țara noastră ; se creează asociații și cluburi muncitorești, cercuri socialiste și sindicate ; apar o serie de organe de presă și lucrări ale socialiștilor români, care promovează principiile luptei revoluționare, ale socialismului științific, se conturează fenomenul constituirii de organizații muncitorești unitare, ilustrat prin înființarea, în 1872, a Asociației generale a lucrătorilor din România, care a realizat, pentru prima dată în istoria noastră, unirea muncitorilor la scară națională.

Clasa muncitoare s-a afirmat activ, încă de la începuturile sale, în toate acțiunile și momentele esențiale ale istoriei României. În timpul revoluției de la 1821, care a marcat intrarea țării noastre în epoca modernă a dezvoltării sale, lucrătorii, calfele, meseriașii au participat la manifestările revoluționare, susținînd programul emancipării sociale și naționale, formulat de Tudor Vladimirescu ; revoluția de la 1848, întemeindu-și idealurile și forța pe masele populare, a avut în muncitorime un sprijin de nădejde ; momentele eroice care au dus la făurirea statului național modern român, în 1859, încorporează în ele și contribuția muncitorilor, care au înțeles că atunci, actul cel mai de preț pentru destinele poporului român era Unirea. În 1877—1878, cînd întreaga viață politică se concentra în jurul marelui eveniment al proclamării independenței de stat a României, mișcarea muncitorească și socialistă a militat pentru cucerirea neatîrnării țării și a dovedit atașamentul profund la consolidarea independenței, la înaintarea României pe calea progresului.

În anii următori, mișcarea muncitorească și socialistă cunoaște un proces de continuă dezvoltare ; apare primul program revoluționar marxist din țara noastră, elaborat de C. Dobrogeanu-Gherea și publicat în 1886. Pe baza acestui program, în 1893 s-a constituit Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din România, care concentra într-o organizație politică unitară și centralizată la scară națională toate organizațiile muncitorești cu scopul programatic „de a organiza proletariatul, de a organiza poporul muncitor, în vederea întemeierii societății socialiste". În programul său, alături de țelul final — desființarea relațiilor de producție capitaliste și făurirea societății socialiste — figurau o serie de revendicări practice imediate, cu conținut general democratic, corespunzătoare

etapei istorice date precum : votul universal, direct și secret ; garantarea dreptului de întrunire și asociere ; ziua de muncă de 8 ore, repaus duminical, învățămînt gratuit și obligatoriu ; impozit progresiv pe venituri ș.a.

Partidul clasei muncitoare a abordat și analizat marile probleme cu care s-a confruntat societatea românească la sfîrșitul secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea — industrializarea, problema agraro-țărănească, democratizarea vieții politice, desăvîrșirea unității național-statale — formulînd puncte de vedere și avansînd soluții proprii, înaintate care reflectau interesele generale ale poporului, ale propășirii națiunii române.

Un obiectiv aflat în permanență în atenția mișcării muncitorești și socialiste, a partidului clasei muncitoare, l-a constituit lupta pentru desăvîrșirea unității de stat a poporului român, pentru apărarea independenței și suveranității țării. Înțelegînd rezolvarea problemei naționale în strînsă dependență de cea socială, socialiștii români au formulat teze ideologice de mare profunzime, vizînd dreptul poporului nostru, ca dealtfel al tuturor popoarelor, de a dispune de destinul său, de autodeterminare, necesitatea respectului reciproc între națiuni și naționalități ; ei s-au ridicat împotriva dominației străine și au sprijinit orice manifestare a maselor populare îndreptată contra marilor imperii agresoare ale vremii.

Încheierea procesului de făurire a statului național român unitar, la 1 decembrie 1918, a creat un cadru nou de dezvoltare și manifestare a clasei muncitoare, a tuturor forțelor social-politice înaintate ale țării ; are loc o vie efervescență politică, o creștere impetuoasă a combativității revoluționare, a luptelor de clasă, culminînd cu greva generală din 1920, care a demonstrat dorința clasei muncitoare, a maselor populare de a realiza, odată cu unitatea național-statală, transformarea democratică a societății românești. În acest cadru se desfășoară un amplu proces de organizare și unificare a mișcării muncitorești de pe întreg teritoriul României întregite, de clarificare a principiilor ideologice, a programului, strategiei și tacticii luptelor revoluționare viitoare. Rezultatul cel mai important al acestui proces a fost transformarea Partidului Socialist în Partidul Comunist Român, consfințită de Congresul din mai 1921.

Crearea Partidului Comunist a constituit un moment de cea mai mare importanță în istoria proletariatului din

România, a marcat o etapă nouă, superioară, atît pe plan politic și ideologic, cît și organizatoric în mișcarea revoluționară, în dezvoltarea detașamentului de avangardă al clasei muncitoare, a dat un nou și puternic avînt luptelor politice și sociale desfășurate de masele populare din țara noastră.

2. Partidul Comunist Român — continuatorul celor mai luminoase tradiții de luptă ale clasei muncitoare, ale poporului, pentru transformarea revoluționară a societății, pentru dreptate socială, națională și progres

Continuator direct al celor mai bune tradiții revoluționare, socialiste, al partidului muncitoresc creat în 1893, Partidul Comunist Român devine în noile condiții istorice exponentul fidel al intereselor clasei muncitoare, al năzuințelor de dreptate socială și națională ale întregului popor.

Din momentul creării sale Partidul Comunist Român, care a înscris pe steagul său țelul făuririi orînduirii socialiste și comuniste, a fost prezent și și-a spus cuvîntul în toate evenimentele importante ale țării, s-a situat în fruntea luptei împotriva exploatării și asupririi burghezo-moșierești, a dominației capitalismului, pentru o politică de apărare a intereselor naționale, pentru dezvoltarea democratică, progresistă a țării.

Încă din primii ani ai existenței sale, Partidul Comunist a fost pus în fața a nenumărate greutăți, fiind nevoit să activeze timp de două decenii în condițiile aspre ale ilegalității, să înfrunte prigoana dezlănțuită de clasele dominante. Din rîndurile partidului au căzut în lupta revoluționară, răpuși de gloanțele plutoanelor de execuție, exterminați în temnițe mii și mii de militanți revoluționari. Teroarea și persecuțiile de tot felul nu au reușit să împiedice voința de luptă a comuniștilor, a celorlalți patrioți. Cu o deosebită tărie s-au manifestat forța revoluționară a clasei muncitoare, capacitatea politică și organizatorică a partidului comunist în timpul marilor bătălii sociale din anii crizei economice care au culminat cu luptele ianuarie—februarie 1933. Desfășurate imediat după instaurarea hitlerismului în Germania, luptele din iarna anului 1933 au reprezentat, totodată, prima mare acțiune revoluționară din Europa împotriva fascismului.

Creşterea avîntului mişcării antifasciste, oglindită în acţiunile P.C.R., a celorlalte forţe democratice pentru făurirea unui larg front popular, în manifestaţiile de masă desfăşurate în anii 1934—1940 sub lozincile jos fascismul, jos războiul, pentru apărarea independenţei şi suveranităţii patriei, demonstraţiile antifasciste şi antihitleriste de la 1 Mai 1939, care, prin vigoarea şi combativitatea lor au avut un puternic ecou internaţional, arată hotărîrea clasei muncitoare, a poporului român de a apăra libertăţile democratice, independenţa şi suveranitatea naţională a ţării.

Poziţia Partidului Comunist Român şi acţiunile sale hotărîte pentru concentrarea tuturor forţelor democratice, patriotice, antifasciste într-un larg front de luptă împotriva fascismului, împotriva cotropirii ţării s-au aflat în consens cu voinţa naţiunii noastre care, mobilizată de programul lucid, realist al comuniştilor, şi-a strîns rîndurile în momentele de grea cumpănă care au urmat.

Spre marea lor cinste, comuniştii au respins hotărît politica de învrăjbire şi asuprire naţională, dînd întregului popor un înalt exemplu de unitate a oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate.

Dezvoltarea şi afirmarea, de-a lungul deceniilor, a tradiţiilor revoluţionare ale clasei muncitoare, ale înaintaşilor, şi-au găsit o elocventă ilustrare în victoria revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă din August 1944, care a inaugurat epoca unor profunde transformări revoluţionare, democratice în societatea românească. În noua epocă, sub conducerea partidului comunist, România a înlăturat pentru totdeauna jugul dominaţiei imperialiste, şi-a cîştigat deplina independenţă de stat ; poporul român, luîndu-şi destinele în propriile mîini, îşi făureşte liber şi neatîrnat viaţa nouă, socialistă. Începe o nouă istorie a patriei noastre — istoria împlinirii idealurilor de dreptate socială şi naţională, de progres, pentru care au luptat nenumărate generaţii de înaintaşi. Odată cu instaurarea puterii clasei muncitoare şi victoria orînduirii socialiste, s-a pus capăt pentru totdeauna inegalităţii sociale şi naţionale, a oricărei asupriri, s-a înfăptuit pentru prima oară principiul egalităţii în drepturi între toţi oamenii muncii, fără deosebire de naţionalitate, s-a asigurat înflorirea nestînjenită a întregii naţiuni.

Rolul Partidului Comunist Român de conducător politic al naţiunii noastre, abnegaţia şi capacitatea cu care slujeşte interesele întregului popor reprezintă dezvoltarea şi ridicarea pe un plan superior a tradiţiilor revoluţionare şi patriotice ale clasei muncitoare, ale întregului nostru popor. În politica promovată de partidul nostru, de secretarul său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, este concentrată o îndelungată experienţă istorică de căutare a unor răspunsuri adecvate la realităţile şi problemele ţării, acumulată şi verificată într-un proces laborios, neliniar, prin învingerea multor dificultăţi şi chiar greşeli. Experienţa Partidului Comunist Român, tradiţiile luptei sale revoluţionare, demonstrează ce imensă forţă transformatoare rezidă într-o linie politică, strategică şi tactică proprie, elaborată în lumina teoriei revoluţionare a clasei muncitoare, a socialismului ştiinţific, pe baza condiţiilor şi realităţilor sociale şi naţionale concrete, interne şi internaţionale, care dă răspunsuri adecvate problemelor majore ale progresului social.

Partidul Comunist Român, preluînd şi ducînd mai departe tradiţiile revoluţionare ale clasei muncitoare, ale forţelor revoluţionare din ţara noastră, a manifestat şi manifestă solidaritatea şi acordă sprijinul său neprecupeţit luptei revoluţionare a clasei muncitoare, a popoarelor de pretutindeni, acţionînd ca detaşament activ al mişcării revoluţionare, democratice, progresiste mondiale.

Desfăşurarea unei ample activităţi teoretice şi practice, în cei peste 15 ani care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului, de cînd în fruntea sa a fost ales ca secretar general tovarăşul Nicolae Ceauşescu, a caracterizat această perioadă ca cea mai fecundă din istoria partidului şi a patriei noastre, care a deschis un cîmp larg de acţiune pentru ridicarea României pe noi culmi de progres şi civilizaţie. Stimularea climatului ideologic favorabil dezbaterilor temeinice ale problemelor edificării societăţii socialiste în ţara noastră, ale celor privind evoluţia lumii contemporane, îmbinarea spiritului ştiinţific cutezător cu investigarea aprofundată a realităţii, a cerinţelor obiective, a noilor fenomene sociale, contactul permanent cu problemele ridicate de viaţă, cu oamenii, confruntarea continuă a teoriei cu practica sînt laturi indisolubil legate de personalitatea secretarului general al P.C.R., tovarăşul Nicolae Ceauşescu, care contribuie în mod hotărîtor, exemplar la elaborarea Programului, a politicii interne şi internaţionale a

partidului și statului nostru. Gîndirea sa social-politică, întreaga sa operă revoluționară sînt un exemplu de spirit creator, un remarcabil aport la îmbogățirea de către partidul nostru a tezaurului teoretic al socialismului științific cu experiența revoluției și construcției socialiste din România.

3. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid în educarea personalului muncitor în spirit revoluționar, muncitoresc, combativ

Partidul Comunist Român, aplicînd în mod creator teoria marxist-leninistă, socialismul științific la condițiile concrete ale României s-a preocupat de a asigura dezvoltarea continuă a producției, de progresul economico-social al țării și, în același timp, de ridicarea gradului de pregătire politico-ideologică, de cultură și profesional al oamenilor muncii, de formarea omului nou, cu o înaltă conștiință politică, revoluționară, în stare să-și construiască în deplină cunoștință de cauză propriul său viitor. În realizarea acestei activități, un rol important revine organelor și organizațiilor de partid ; ele sînt chemate să conducă și să îndrume nemijlocit procesul de formare și dezvoltare a conștiinței revoluționare, socialiste în strînsă legătură cu cerințele de ansamblu ale conducerii întregii activități economice și sociale.

Organele și organizațiile de partid au sarcina de a asigura în mod constant coordonarea și acțiunea unitară a tuturor factorilor educaționali, de a iniția și stimula în fiecare județ, în fiecare localitate și colectiv de muncă o intensă activitate politico-ideologică și cultural-educativă cu un profund caracter revoluționar. Ele trebuie să militeze permanent, folosind formele cele mai variate ale muncii politico-educative pentru dezvoltarea spiritului revoluționar, pentru educarea comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii, îndeosebi a tineretului în spiritul dragostei față de trecutul glorios de luptă și muncă al poporului, față de înaintașii noștri care au luptat și s-au jertfit pentru păstrarea ființei naționale, pentru ca patria noastră să fie liberă și independentă, în spiritul răspunderii față de cuceririle socialismului.

Cunoașterea trecutului, a tradițiilor dă posibilitatea de a aprecia în mod just drumul lung și greu străbătut de popor, de înaintașii noștri, de clasa muncitoare și partidul ei.

Istoria luptei revoluționare a clasei muncitoare trebuie prezentată în contextul general al vieții economice și sociale, în strînsă legătură cu activitatea celorlalte forțe revoluționare, democratice și progresiste. În acest fel se poate forma o imagine reală asupra luptei și muncii poporului, a clasei muncitoare și a partidului său pentru transformarea revoluționară a societății, pentru progres și civilizație, pentru suveranitatea și independența patriei.

Organizațiile de partid au datoria să pună în evidență profundele transformări revoluționare înfăptuite de poporul nostru sub conducerea Partidului Comunist Român, grandioasele realizări obținute în edificarea orînduirii socialiste pe pămîntul României, în afirmarea principiilor revoluționare, în schimbarea întregului mod de viață al tuturor celor ce muncesc din patria noastră.

Munca înfrățită, conviețuirea în armonie și bună înțelegere a poporului român și naționalităților conlocuitoare, care au caracterizat întotdeauna activitatea oamenilor muncii, a forțelor progresiste din țara noastră și cărora Partidul Comunist Român, prin politica sa, le-a acordat și le acordă o atenție deosebită, trebuie să constituie unul din obiectivele activității organizațiilor de partid. Ele trebuie să acționeze pentru înflorirea patriei comune, pentru apărarea independenței ei, pentru viitorul comunist al României, să combată cu intransigență revoluționară orice manifestare de naționalism și șovinism.

Organele și organizațiile de partid au misiunea de a uni efortul tuturor factorilor educaționali pentru sporirea eficienței activității politico-ideologice și cultural-educative, pentru ridicarea conținutului acestor activități la nivelul exigențelor stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R., de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Să acționeze pentru educarea comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii, îndeosebi a tineretului, în spiritul concepției revoluționare a partidului despre lume și viață, materialismul dialectic și istoric, al patriotismului socialist, al dragostei față de muncă, al hotărîrii de a milita pentru socialism, pentru egalitate și colaborare între popoare, pentru a apăra, dacă va fi nevoie, cu sacrificiul vieții cuceririle revoluționare, independența și suveranitatea națională.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 34—64.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Semicentenarul glorios al Partidului Comunist Român. Expunere la adunarea solemnă din capitală*, 7 mai 1971, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 5, București, Editura politică, 1971, p. 361—872.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la adunarea festivă consacrată aniversării a 80 de ani de la crearea partidului politic al clasei muncitoare din România*, 30 martie 1973, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 8, București, Editura politică, 1973, p. 254—280.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere la Sesiunea solemnă comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste și Marii Adunări Naționale consacrată sărbătoririi a șase decenii de la făurirea statului național unitar român*, 1 decembrie 1978, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 17, București, Editura politică, 1979, p. 279—283.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la marea manifestație populară din București consacrată aniversării a 55 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român*, 8 mai 1976, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, București, Editura politică, 1976, p. 623—628.

Tema : Națiunea în socialism. Unitatea clasei muncitoare, țărănimii și intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, factor major de cimentare a unității întregului nostru popor

Planul temei

1. Socialismul și națiunea.
2. Dezvoltarea națiunii române în etapa edificării societății socialiste multilateral dezvoltate.
3. Unitatea clasei muncitoare, țărănimii și intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, factor major de cimentare a unității întregului nostru popor.

TEZE

1. Socialismul și națiunea

Experiența istorică a victoriei revoluției și construcției socialiste într-o parte însemnată a lumii demonstrează că socialismul creează condițiile cele mai favorabile pentru afirmarea plenară a națiunii, pentru manifestarea ei ca puternică forță motrice a progresului. Transformările petrecute în viața economică și în structura socială, dispariția claselor exploatatoare și înlăturarea antagonismelor de clasă, afirmarea comunității intereselor fundamentale ale membrilor societății, dezvoltarea armonioasă și echilibrată a economiei naționale, înflorirea culturii socialiste și ridicarea nivelului de cunoaștere și cultură al întregului popor, creșterea conștiinței socialiste a maselor sînt tot atîtea mutații structurale calitative, specifice socialismului, mutații care determină dezvoltarea continuă și înflorirea națiunii socialiste, fructificarea tuturor posibilităților și potențialităților ei de progres, afirmarea ei ca *națiune socialistă*, incomparabil mai unitară și mai omogenă decît este și poate fi în condițiile societății capitaliste.

În capitalism, evoluția națiunii are loc în condițiile inegalității sociale și naționale, manifestării unor puternice contradicții ireconciliabile, politicii de discriminare rasială și etnică, adîncirii crizei în toate sferele vieții sociale, dependenței economice și politice, amestecului cercurilor imperialiste în treburile interne ale altor state. Forțele vitale ale națiunii — mișcarea comunistă și muncitorească, masele populare, organizațiile democratice și socialiste, forțele progresiste și iubitoare de pace — acționează pentru apărarea intereselor naționale fundamentale ale popoarelor respective, se opun tentativelor de lezare a independenței și suveranității naționale ca și încercărilor de amestec în treburile interne ale altor națiuni, de promovare pe diferite căi a dominației neocolonialiste.

Rolul activ, progresist al națiunii în condițiile capitalismului contemporan se concretizează tocmai în acțiunea acestor forțe vitale în direcția unor schimbări structurale ale vieții sociale și realizarea unor raporturi de egalitate, echitate și dreptate socială și națională, în lupta împotriva politicii imperialiste de dominație și asuprire, pentru transformarea revoluționară a societății.

Avînd în vedere procese fundamentale ale epocii contemporane — înflorirea naţiunilor socialiste, afirmarea ca naţiuni independente a popoarelor ce şi-au cucerit recent independenţa de sub colonialism, rolul progresist al naţiunii în contextul realităţilor specifice ţărilor capitaliste —, Partidul Comunist Român apreciază că, în condiţiile epocii contemporane, naţiunea nu numai că nu şi-a încheiat menirea istorică, dar, pe temeiul realităţilor incontestabile, inclusiv al celor ce caracterizează ţările capitaliste dezvoltate, nici nu se poate pune problema unui aşa-zis „rol periferic" sau „frenator" al naţiunii, aşa cum încearcă să susţină unele „teorii" care, puse în slujba intereselor forţelor imperialiste, încearcă să discrediteze ideea necesităţii de a determina popoarele să renunţe la cadrul naţional de dezvoltare şi la prerogativele lui fundamentale — independenţa şi suveranitatea naţională. Dimpotrivă, realităţile demonstrează că în ţările care şi-au cucerit recent independenţa, în ţările socialiste, precum şi în ţările capitaliste, inclusiv în cele dezvoltate, unde popoarele respective s-au constituit ca naţiuni cu secole în urmă şi au ajuns la deplina lor maturitate, naţiunea ca formă istorică de comunitate umană are un rol progresist în dezvoltarea socială, se defineşte ca o forţă activă a transformării revoluţionare, democratice şi înnoitoare a societăţii.

În opoziţie cu situaţia din capitalism, socialismul deschide calea dezvoltării multilaterale a naţiunii, îi descătuşează forţele şi energiile inepuizabile şi le canalizează spre înfăptuirea ţelului măreţ al atingerii unor trepte superioare de progres şi civilizaţie.

2. Dezvoltarea naţiunii române în etapa edificării societăţii socialiste multilateral dezvoltate

Rezultatele de importanţă istorică obţinute de poporul nostru în opera de edificare a societăţii socialiste demonstrează că, în condiţiile concrete şi particularităţile României, societatea socialistă constituie cadrul cel mai favorabil dezvoltării politice, economice şi cultural-spirituale a naţiunii, înfloririi ei multilaterale. În anii revoluţiei şi construcţiei socialiste, ca urmare a transformărilor revoluţionare petrecute în toate domeniile vieţii sociale, afirmarea naţiunii se ridică pe o treaptă calitativ superioară, marcată de schimbarea caracterului şi a conţinutului unora dintre caracteristicile ei fundamentale şi de apariţia unor *trăsături noi*, care o definesc ca *naţiune socialistă*. Aceste noi trăsături se exprimă prin rolul conducător al clasei muncitoare, manifestarea partidului comunist ca centru vital al naţiunii şi al statului socialist, ca exponent al intereselor fundamentale ale naţiunii şi ale întregului popor, omogenizarea tot mai pronunţată a naţiunii şi a întregii societăţi, axarea întregii vieţi spirituale pe o ideologie unică, ideologia revoluţionară a clasei muncitoare, întărirea unităţii şi coeziunii naţiunii, a întregului popor ca unitate a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, în jurul partidului comunist, în realizarea autoconducerii şi afirmarea tot mai puternică a posibilităţii reale a poporului de a hotărî liber şi de a dispune în mod suveran de soarta şi destinul său în prezent şi în viitor.

În întreaga etapă a edificării societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi a trecerii la comunism are loc un proces de maturizare a acestor noi trăsături, ceea ce contribuie la adîncirea şi întărirea rolului activ al naţiunii în asigurarea progresului întregii societăţi. Pornind de la această realitate, P.C.R. consideră că dezvoltarea şi progresul naţiunii socialiste, realizarea unei concordanţe cît mai depline între esenţa orînduirii socialiste şi cadrul naţional de afirmare a fiecărui popor este o *necesitate obiectivă*, căreia i se răspunde pe deplin în măsura în care se acţionează pentru apărarea independenţei şi suveranităţii naţionale, pentru realizarea intereselor naţionale vitale ale ţării, pentru întărirea naţiunii şi a statului naţional, pentru afirmarea cu putere a noilor trăsături pe care naţiunea le dobîndeşte în contextul noii orînduiri.

Afirmarea plenară a naţiunii române în actuala etapă de dezvoltare a ţării confirmă pe deplin această orientare şi profunda responsabilitate pe care P.C.R. — forţa politică conducătoare în societatea noastră — şi-a asumat-o pentru destinele naţiunii române ca naţiune socialistă. Obiectivele dezvoltării economice, sociale, cultural-spirituale, politico-democratice stabilite de Programul partidului, de Congresul al XI-lea şi al XII-lea, îndeplinirea acestor obiective şi angajarea naţiunii, a întregului popor

în direcția înfăptuirii noilor orientări și hotărîri reprezintă confirmarea în fapt și traducerea în viață a politicii P.C.R. de asigurare a condițiilor optime ale maturizării depline a națiunii noastre, afirmării ei în cel mai înalt grad ca națiune socialistă independentă și suverană, manifestării națiunii ca forță motrice a progresului de care depinde însuși viitorul comunismului în patria noastră.

3. Unitatea clasei muncitoare, țărănimii și intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, factor major de cimentare a unității întregului nostru popor

Victoria noii orînduiri a dus la întărirea coeziunii întregii națiuni și a unității întregului popor, a deschis calea pentru realizarea adevăratei unități naționale, bazată pe unitatea clasei muncitoare, a țărănimii și intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, pe identitatea intereselor lor fundamentale și unitatea de voință și acțiune pentru cauza revoluției și construcției socialiste. În aceste condiții, ridicarea pe o treaptă superioară a coeziunii noastre socialiste se fundamentează pe procesul complex și multilateral al omogenizării întregii societăți, axat pe apropierea claselor și categoriilor sociale și dispariția deosebirilor esențiale dintre ele, pe ștergerea treptată a diferențelor fundamentale dintre munca fizică și intelectuală, agrară și industrială, pe apropierea condițiilor de viață de la sat și oraș. De-a lungul acestui proces, unitatea și coeziunea tot mai puternică a națiunii noastre socialiste, omogenizarea ei tot mai pronunțată se constituie ca una dintre trăsăturile noi, distinctive și definitorii pe care națiunea le dobîndește în condițiile edificării societății socialiste multilateral dezvoltate și trecerii la comunism.

Cimentarea și omogenizarea națiunii noastre socialiste rezultă dintr-un amplu proces de transformări revoluționare pe care orînduirea socialistă le-a generat pe planul vieții materiale, cultural-spirituale și social-politice.

Este vorba, în primul rînd, de noua structură socială apărută ca urmare a transformărilor revoluționare din

sfera raporturilor de producție și a ansamblului relațiilor sociale, ca rezultat al mutațiilor calitative petrecute în situația și rolul claselor și categoriilor sociale, pe baza lichidării exploatării omului de către om, a instaurării proprietății obștești asupra mijloacelor de producție. Odată creată această bază, ca rezultat al dezvoltării susținute a forțelor de producție și al aplicării consecvente a politicii partidului și statului nostru socialist de perfecționare continuă a relațiilor de producție și a ansamblului vieții sociale, „...au continuat să se producă noi schimbări în structura societății, în fizionomia claselor și în raporturile dintre ele, în direcția întăririi alianței clasei muncitoare și țărănimii, a unității întregului popor, a afirmării tot mai puternice a coeziunii națiunii noastre socialiste“ [1]. Datorită acestor schimbări, națiunea română este astăzi alcătuită din două clase sociale prietene, legate prin relațiile de producție de bunuri materiale și spirituale. Toate clasele și categoriile sociale din societatea noastră socialistă sînt angajate într-un proces de apropiere continuă în ce privește condițiile de activitate, orizontul tehnic profesional și de cultură generală, atitudinea față de muncă, societate și patrie, modul de viață etc.

Un factor de importanță primordială al omogenizării și coeziunii națiunii noastre socialiste este exercitarea de către clasa muncitoare a rolului ei conducător în societate, manifestarea partidului comunist ca centru vital al națiunii. Eliberîndu-se pe sine de sub jugul oprimării de clasă, situîndu-se în fruntea forțelor avansate ale națiunii în lupta pentru lichidarea exploatării, clasa muncitoare, sub conducerea partidului comunist, a devenit exponentul întregii națiuni, și-a asumat răspunderea pentru dezvoltarea pe baze noi a unității naționale a poporului nostru, pentru cimentarea coeziunii națiunii și afirmarea ei multilaterală. În anii orînduirii socialiste, în vasta operă de industrializare a țării, organizată și condusă de partidul comunist, clasa muncitoare s-a dezvoltat numeric, și-a ridicat nivelul politic și ideologic, și-a lărgit orizontul

[1] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 58.

tehnic, științific și cultural, competența și forța creatoare. Ea a acumulat, deci, pe lîngă experiența sa revoluționară, și o bogată experiență în producția materială și în conducerea societății, demonstrîndu-se capacitatea nu numai de a lichida vechile rînduieli, ci și de a contribui la realizarea progresului națiunii în întreaga perioadă istorică a construirii socialismului și comunismului. Exercitarea rolului conducător al clasei muncitoare, al partidului comunist, manifestarea lor ca exponenți ai intereselor întregii națiuni, ca forță social-politică fundamentală în societate contribuie nemijlocit la avansarea procesului de omogenizare tot mai pronunțată a întregii societăți și, pe această bază, la afirmarea multilaterală a unității și coeziunii națiunii, a întregului popor în lupta pentru edificarea noii orînduiri.

În această luptă pentru socialism și pentru progresul general al țării, clasa muncitoare a acționat și acționează în strînsă alianță cu țărănimea, care, ca urmare a proceselor calitative ce au avut loc în agricultură, a scăzut numeric din totalul populației ocupate, dar, în același timp, a crescut nivelul ei de pregătire politică, agrotehnică și culturală, avînd un rol important în producția materială și în activitatea generală de construcție a societății socialiste. Totodată, în bătălia pentru edificarea noii societăți și pentru dezvoltarea patriei, clasa muncitoare acționează în strînsă alianță cu alte categorii de oameni ai muncii și, în primul rînd, cu intelectualitatea care, ca urmare a desfășurării tot mai largi a revoluției tehnico-științifice, își aduce o contribuție însemnată la modernizarea economiei naționale, la afirmarea progresului pe toate planurile vieții sociale.

Prin urmare, alianța și unitatea clasei muncitoare, a țărănimii și intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, reprezintă fundamentul de granit al trăiniciei orînduirii noastre socialiste, condiția vitală a asigurării victoriei socialismului și factorul de importanță primordială pentru procesul cimentării și omogenizării națiunii noastre socialiste, prin acțiunea nemijlocită în direcția făuririi comunității de interese și aspirații a tuturor celor ce muncesc, fără deosebire de

naționalitate, afirmării noilor raporturi sociale și naționale de colaborare, frăție și solidaritate în lupta și munca comună pentru socialism, progres și prosperitate.

În perspectiva făuririi comunismului în patria noastră, Partidul Comunist Român previzionează că adîncirea omogenizării va ridica pe o treaptă superioară unitatea națiunii, a întregului popor, pe baza afirmării *poporului muncitor unic*. Acest concept consemnat în Programul partidului definește o nouă treaptă a unității social-economice, politico-morale și naționale a celor ce muncesc, integrarea tuturor claselor și categoriilor sociale în procesul de omogenizare socială tot mai profundă, concomitent cu menținerea unor deosebiri în raport de rolul în procesul de producție și în activitatea socială și cu păstrarea specificului național.

Descifrînd în mod științific tendințele dezvoltării în perspectivă a unității clasei muncitoare cu țărănimea și cu celelalte categorii de oameni ai muncii, P.C.R. acționează permanent pentru afirmarea coeziunii națiunii noastre socialiste, pentru întărirea alianței muncitorești țărănești, nucleul indestructibil al acestei coeziuni, care, așa cum aprecia secretarul general al partidului, „...a constituit forța motrice a tuturor transformărilor înfăptuite în țara noastră" [2]. Înfăptuirea cu consecvență și în viitor a politicii partidului și statului nostru socialist de întărire a alianței, a unității tuturor celor ce muncesc este chezășia ridicării pe o treaptă superioară a coeziunii națiunii și a unității întregului popor, asigurării manifestării acestei unități indestructibile ca o uriașă forță dinamică a progresului societății, ca forță de granit în apărarea dreptului poporului nostru de a fi pe deplin stăpîn pe destinele sale.

Mai unită ca oricînd în istoria sa, națiunea noastră socialistă are și va avea, pentru o lungă perioadă de timp, un rol de mare însemnătate în societate. În legătură cu aceasta, cuvîntările secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Programul și celelalte documente ale partidului nostru fundamentează teza conform căreia societatea este încă departe de epoca în care națiunea își va fi încheiat menirea istorică. Analiza dezvoltării sociale în lumina materialismului dialectic și istoric de-

[2] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 38.

monstrează că evoluția în perspectivă a națiunii socialiste are loc pe baza dezvoltării forțelor de producție și perfecționării relațiilor sociale, a dispariției claselor și categoriilor sociale, a omogenizării tot mai pronunțate a societății, a ridicării pe o treaptă superioară a unității tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, iar pe plan internațional, această evoluție se desfășoară — apreciază partidul nostru — în strînsă corelație cu procesul legic de apropiere între națiuni, în cadrul colaborării lor egale și liber consimțite, precum și în funcție de perspectiva unor mari și adînci transformări revoluționare în societatea omenească.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 142—152.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 65—67 ; 69.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1976, p. 69—71.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la plenara comună a consiliilor oamenilor muncii de naționalitate maghiară și germană*, 14 martie 1978, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 15, București, Editura politică, 1978, p. 564—585.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere la Sesiunea solemnă comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste și Marii Adunări Naționale consacrată sărbătoririi a șase decenii de la făurirea statului național unitar român*, 1 decembrie 1978, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 17, București, Editura politică, 1979, p. 285—286.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste*, 17 ianuarie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 14—15 ; 18—19.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul educației și învățămîntului*, 11 februarie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 10—11 ; 16—20.

Tema : **Politica P.C.R. de rezolvare a problemei naționale în țara noastră. Egalitatea deplină a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind întărirea unității și prieteniei dintre oamenii muncii români, maghiari, germani și de alte naționalități, în lupta pentru înflorirea României socialiste.**

Planul temei

1. Soluționarea problemei naționale în România — victorie de seamă a orînduirii noastre socialiste.
2. Politica Partidului Comunist Român de asigurare a deplinei egalități pentru toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, în condițiile făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate.
3. Unitatea și frăția dintre toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, forță motrice a dezvoltării societății noastre.
4. Poziția P.C.R. de luptă împotriva oricăror manifestări de îngustime națională, de naționalism, șovinism și rasism, pentru egalitatea deplină a tuturor națiunilor lumii.

TEZE

1. Soluționarea problemei naționale în România — victorie de seamă a orînduirii noastre socialiste

Politica națională, consecvent revoluționară, a Partidului Comunist Român, parte integrantă a revoluției și construcției socialismului și comunismului, constituie unul din domeniile teoretice și practice în care contribuția creatoare a partidului se relevă cu o deosebită pregnanță.

Constituie o realitate cu care pe bună dreptate ne mîndrim faptul că — așa cum releva tovarășul Nicolae Ceaușescu — sîntem printre puținele țări din lume în care s-a asigurat în mod real deplina egalitate în drepturi a tuturor cetățenilor, fără deosebire de naționalitate.

Premisa principial-teoretică a abordării concrete și a creării posibilităților de soluționare a problemei naționale o constituie recunoașterea existenței obiective a naționalităților, a trecutului, prezentului și viitorului acestora.

Partidul Comunist Român a pornit, în această problemă, de la abordarea obiectivă, în spirit dialectic a aspectelor comune și a celor particulare în trecutul de luptă și viață materială și cultural-spirituală a poporului român și a naționalităților conlocuitoare, ceea ce constituie nu numai un imperativ al analizei științifice, ci și o condiție cu valențe politice pentru înțelegerea prezentului, a tendințelor și perspectivelor de evoluție a relațiilor naționale. În studierea realității naționale a țării noastre se are în vedere două coordonate istorice indubitabile și anume : a) faptul că pe aceste teritorii, de-a lungul veacurilor, s-au așezat și au conviețuit la un loc cu poporul român și alte populații, devenind cu timpul ceea ce noi denumim astăzi naționalități conlocuitoare, b) caracterul României de stat național unitar.

Trebuie menționat că această poziție a caracterizat politica națională a partidului încă de la înființarea sa, în întreaga perioadă a luptei pentru eliberare socială și națională a poporului român și a minorităților naționale care au trăit de veacuri pe pămîntul românesc. În anii regimului burghezo-moșieresc, partidul comunist s-a pronunțat ferm pentru apărarea ființei naționale a naționalităților, pentru dreptul lor la identitate proprie, pentru egalitate în drepturi, combătînd tendințele de șovinism și naționalism ale burgheziei, luptînd împotriva discriminărilor naționale și rasiale.

Realitatea istorică demonstrează că perspectiva soluționării problemei naționale, a asigurării deplinei egalități în drepturi în toate domeniile vieții sociale, economice, politice și culturale, a libertăților umane fundamentale, apare odată cu victoria revoluției socialiste, fiind o componentă inseparabilă a acesteia ; „...problema națională nu reprezintă decît o parte a revoluției proletare, a construcției socialiste și comuniste, a făuririi vieții noi, în care fiecare om, fiecare cetățean, indiferent de naționalitate, să se poată bucura din plin de cuceririle civilizației, să poată participa activ la făurirea conștientă a propriului său viitor" [1].

[1] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, București, Editura politică, 1976, p. 234.

Partidul Comunist Român a abordat și abordează problema națională în cadrul dinamismului și mobilității relațiilor sociale globale, oferind soluții în funcție de specificul și particularitățile, de sarcinile și posibilitățile concrete ale fiecărei etape a revoluției și construcției socialiste.

Principalul obiectiv urmărit de Partidul Comunist Român imediat după 23 August 1944 l-a constituit crearea acelui ansamblu de condiții — cu deosebire politice — care să permită schimbarea radicală a cursului dezvoltării istorice a societății românești. În acest sens s-a urmărit și realizat dezvoltarea unității clasei muncitoare, cimentarea alianței dintre aceasta și celelalte categorii de oameni ai muncii, fără deosebire de naționalitate. Democratizarea țării, revoluționarea dezvoltării sale istorice era condiția sine qua non a rezolvării problemelor vitale ale țării, a garantării suveranității și independenței de stat a României, a lichidării oricărei forme a exploatării economice și sociale, a abolirii discriminării naționale, rasiale sau de alt gen.

Semnificativ pentru consecvența și înalta principialitate a politicii naționale a partidului este faptul că, în Platforma program a Frontului Național Democratic, elaborată în septembrie 1944, se prevedea : „să fie înfăptuită complet egalitatea în drepturi a cetățenilor țării, fără deosebire de naționalitate, religie, sex. Să fie stabilit un regim de conviețuire și conlucrare amicală între toate naționalitățile țării. Persecuțiile naționale și religioase să fie urmărite și sancționate prin lege". Astfel, *Statutul naționalităților minoritare* din februarie 1945 a constituit unul din cele mai progresiste acte ale vremii. El statua egalitatea în fața legii în domeniul drepturilor civile și politice a tuturor cetățenilor țării, fără deosebire de naționalitate, rasă sau religie, acordînd fiecăruia dreptul de a-și stabili singur naționalitatea sau limba maternă.

Etapa următoare a revoluției din România, începută odată cu cuceririle întregii puteri politice, a săvîrșit o serie de transformări radicale în întregul edificiu social, transformări care s-au repercutat în mod direct și asupra soluționării problemei naționale. A fost, astfel, lichidată proprietatea privat-capitalistă și, odată cu aceasta, relațiile de exploatare ; s-a instituit o bază economică nouă și echitabilă ; s-a dezvoltat și consolidat baza materială a învățămîntului, culturii și științei ; instituțiile suprastructurale și viața politică au fost supuse unui continuu proces de

democratizare ; s-a produs o adevărată revoluție a conștiinței sociale și individuale, iar relațiile interumane au căpătat o înfățișare și un conținut nou.

Așadar, problema națională, — parte inseparabilă a procesului general de transformare pe o cale nouă a societății — a primit soluționări în strînsă corelație și interdependență cu aceste mutații din domeniile vieții economice, sociale, politice și culturale.

Rezolvarea problemei naționale sub aspectele sale esențiale în această etapă de dezvoltare a societății românești și-a găsit expresia în : — lichidarea tuturor formelor de exploatare economică, socială și națională ; — asigurarea egalității în domeniul vieții economice și sociale ; — dezvoltarea democratismului sistemului social și asigurarea participării neîngrădite, în mod direct, precum și prin reprezentanți, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, la viața politică, la conducerea statului și a treburilor politice ; — garantarea prin Constituție și prin întregul sistem legislativ a drepturilor și libertăților cetățenești fundamentale, precum și a unor drepturi specifice naționalităților conlocuitoare.

O grijă deosebită a manifestat partidul și statul nostru pentru garantarea prin lege și asigurarea condițiilor materiale în vederea folosirii limbii materne în școli, viața publică, activitatea de creație cultural-artistică, cultivarea, prin urmare, a acestor trăsături și elemente prin care naționalitățile conlocuitoare se definesc pe sine și își păstrează identitatea proprie.

2. Politica P.C.R. de asigurare a deplinei egalități pentru toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, în condițiile făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate

Noua etapă istorică în care se găsește România, etapa edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, a implicat și implică mutații de ordinul esenței, ale calității în toate domeniile vieții materiale și spirituale, la toate nivelele de structurare a societății.

Analizînd tendințele logice ale dezvoltării societății contemporane în general și ale celei românești în mod special, Partidul Comunist Român afirmă rolul deosebit al

națiunii ca forță motrice a progresului contemporan atît în perioada construcției socialiste, cît și în societatea comunistă. Totodată, în condițiile perspectivei îndelungate de existență a națiunii socialiste, vor continua să existe, să se afirme și dezvolte și naționalitățile conlocuitoare, păstrîndu-și caracteristici distincte, identitate proprie. Acesta este unul din temeiurile puternice pentru care „...preocuparea pentru asigurarea deplinei egalități în drepturi a naționalităților conlocuitoare, pentru soluționarea problemelor lor specifice, pentru cimentarea unității și frăției oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, își păstrează întreaga importanță în perioada făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și trecerii treptate la comunism" .[2]

Una din caracteristicile fundamentale ale politicii românești de soluționare a problemei naționale o constituie și în această etapă convingerea fermă că nu se poate vorbi de o adevărată egalitate în drepturi acolo unde nu sînt condiții egale de muncă și viață, că nu este suficient doar să proclami principiile egalității și echității, ci trebuie asigurate înainte de toate condițiile materiale pentru înfăptuirea efectivă a acestora. Amplasarea rațională a forțelor de producție și dezvoltarea lor corespunzătoare pe întreg teritoriul țării constituie condiția esențială a egalității în drepturi a tuturor cetățenilor patriei, fără deosebire de naționalitate, participarea lor la viața economico-socială a țării, la învățătură și cultură, fiind toți beneficiari, în aceeași măsură, ai roadelor civilizației moderne. „Fără industrializare, fără agricultură, fără o bază tehnico-materială puternică nu se poate vorbi nici de socialism, nici de comunism, nu se poate vorbi nici de o politică națională justă ! O egalitate în sărăcie nu este egalitate ! Egalitatea este atunci cînd oamenii pot să trăiască din plin, să se bucure în mod egal de bunurile materiale și spirituale create prin munca lor unită" .[3]

---

[2] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*. București, Editura politică, 1975, p. 143.

[3] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 169.

Reorganizarea administrativ-teritorială a țării, în 1968, a creat cadru mai favorabil realizării în practică a acestei politici, asigurînd astfel o puternică dezvoltare economică a tuturor județelor țării. O atenție deosebită a fost acordată ridicării economico-sociale a zonelor și județelor — inclusiv a celor unde trăiesc, muncesc și creează valori materiale oameni ai muncii aparținînd naționalităților conlocuitoare. Astfel, județe cum ar fi Covasna, Harghita, Sălaj, Bistrița-Năsăud ș.a. au cunoscut în acești ani un ritm al investițiilor și al dezvoltării, cu deosebire industriale, de cîteva ori peste media pe țară.

Fără îndoială că, dezvoltarea economico-socială aduce după sine transformări deosebite în condițiile de muncă și viață ale oamenilor, în configurarea parametrilor de civilizație, cultură și progres a zonelor respective și, în mod firesc, și a structurii sociale, inclusiv a celei naționale a unor localități.

Asigurarea dinamică a complexului de condiții materiale, ce garantează egalitatea deplină tuturor cetățenilor, conferă noi dimensiuni și semnificații libertăților și drepturilor prevăzute prin Constituție și în întreaga legislație din România contemporană. Constituția Republicii Socialiste România — Carta libertății și suveranității naționale — reflectă împlinirea aspirațiilor de libertate socială și națională a tuturor cetățenilor patriei, fără deosebire de naționalitate. Articolul 22 al Constituției garantează drepturi care asigură păstrarea identității etnice a populației aparținînd naționalităților conlocuitoare, ocrotirea culturală a acestora, manifestarea deplină a specificului propriu de viață spirituală.

O coordonată fundamentală a perfecționării relațiilor naționale în actuala etapă de dezvoltare a României, a realizării la un nivel calitativ superior al deplinei egalități în drepturi o constituie asigurarea participării neîngrădite a tuturor cetățenilor țării, fără deosebire de naționalitate, la viața politică, la organizarea și conducerea societății.

Prezența oamenilor muncii din rîndul naționalităților conlocuitoare în organismele democrației economice, ale autoconducerii muncitorești, în organele colective de conducere ale unităților și organizațiilor sociale și culturale,

în organele locale și centrale de partid și de stat, în Marea Adunare Națională, (din cei 369 deputați, 29 sînt maghiari, 6 germani, 2 de alte naționalități), rolul consiliilor oamenilor muncii de naționalitate maghiară, germană și de alte naționalități, sporirea menirii și atribuțiilor Frontului Democrației și Unității Socialiste demonstrează elocvent că în România de azi s-a lichidat în toate domeniile, inclusiv în cel politic, orice inegalitate sau discriminare pe bază națională, că întregul popor participă la activitatea de conducere a societății, la edificarea liberă și conștientă a propriului său destin.

Politica consecventă de dezvoltare a științei, învățămîntului și culturii în societatea românească de azi se răsfrînge în egală măsură și asupra învățămîntului și a întregii activități spirituale, cultural-artistice în limbile naționalităților conlocuitoare. Din totalul de aproximativ 29 000 unități școlare, cîte există în România, în peste 3 300 — cuprinzînd toate treptele și formele de învățămînt, începînd cu cel preșcolar și pînă la cel universitar — se predă în limbile naționalităților. De asemenea, în limbile naționalităților funcționează 14 teatre, se tipăresc 61 de publicații și, anual, peste 600 de titluri de cărți ; radioul difuzează zilnic 10 ore de program, iar televiziunea emite, de un deceniu, și în limbile maghiară și germană.

Posibilitatea folosirii, a păstrării și dezvoltării limbii materne a constituit în istorie și constituie și azi un factor esențial al însăși păstrării identității proprii a popoarelor și comunităților etnice. În România socialistă, folosirea neîngrădită a limbii materne este nu numai un principiu constituțional, ci și o realitate palpabilă, cu o arie largă, cuprinzînd atît viața politico-statală, cît și domeniul învățămîntului și culturii, precum și al existenței cotidiene.

Totodată, pentru tinerii și toți cetățenii aparținînd naționalităților conlocuitoare se asigură condițiile materiale și posibilitățile instituționale de a-și însuși limba română, graiul majorității populației României. Cunoașterea limbii române constituie o necesitate și o condiție obiectivă a realizării în fapt a egalității în drepturi, a participării tuturor cetățenilor în mod liber și nelimitat la viața economică și social-politică a țării.

Toate acestea demonstrează valența înalt umanistă a politicii naționale în România, educarea cetățenilor de toate naționalitățile în spiritul cunoașterii și respectului reciproc, al demnității, frăției și unității.

3. Unitatea și frăția dintre toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, forță motrice a dezvoltării societății noastre

Trecutul istoric al patriei noastre demonstrează cu elocvență că numai atunci cînd locuitorii și stăpînii de drept ai acestui pămînt, români, maghiari, germani și de alte naționalități, au fost uniți în luptă și muncă, numai atunci au putut să izbîndească, să-și cucerească independența și libertatea socială și națională. Prietenia, frăția și unitatea de luptă a poporului român și a naționalităților conlocuitoare constituie și azi o forță motrice a progresului patriei, a promovării independenței și neatîrnării naționale, a construcției demne și libere a societății celei mai drepte, pentru care am optat, a viitorului nostru comun. Edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate poate fi realizată cu succes numai prin munca unită a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului nostru popor, sub conducerea partidului.

Acestea sînt motivele pentru care în întreaga sa istorie Partidul Comunist Român a militat și a îndrumat organele și organizațiile de partid, de masă și obștești pentru educarea tuturor celor ce muncesc, indiferent de naționalitate, în spiritul frăției, al luptei comune pentru viitorul fericit al patriei socialiste. „Și în viitor, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, partidul nostru va acționa neabătut în vederea asigurării deplinei egalități în drepturi, în toate domeniile, a tuturor cetățenilor, fără deosebire de naționalitate, pentru întărirea continuă a unității și colaborării lor în munca și lupta pentru făurirea socialismului și comunismului pe pămîntul patriei comune — România" [4].

Apărarea realităților noastre social-politice, promovarea prieteniei, a unității și frăției între toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate și combaterea oricăror manifestări care le-ar leza constituie pentru toți

[4] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 67.

comuniștii, pentru toți cetățenii, una dintre cele mai de seamă îndatoriri.

4. Poziția P.C.R. de luptă împotriva oricăror manifestări de îngustime națională, de naționalism, șovinism și rasism, pentru egalitatea deplină a tuturor națiunilor lumii

În întreaga sa politică națională, P.C.R. a acționat și acționează cu hotărîre pentru combaterea și sancționarea oricăror manifestări de îngustime națională, a oricăror mentalități de naționalism și șovinism, pentru educarea tuturor cetățenilor țării în spiritul prieteniei și frăției, al egalității depline a tuturor națiunilor lumii, al cunoașterii și respectului reciproc între popoare și națiuni. Manifestările de inegalitate, de diversiune națională și rasială au fost întotdeauna respinse de partidul și statul nostru ca retrograde, reacționare și dăunătoare intereselor vitale ale oamenilor muncii din țara noastră și de pretutindeni.

Poziția P.C.R. în această problemă a fost expusă cu deosebită claritate și fermitate de tovarășul Nicolae Ceaușescu : „Noi luptăm pentru dezvoltarea națională, pentru egalitatea în drepturi a tuturor naționalităților, dorim să mergem împreună spre comunism și, de aceea, nu trebuie să admitem nici un fel de încercare de afițare naționalistă, șovină, din partea oricui ar veni !" [5].

Se știe că în trecut, clasele exploatatoare au pus un mare accent pe manifestările șoviniste, naționaliste, în scopul de a asupri și domina mai ușor pe oamenii muncii de diferite naționalități, de a dezbina popoarele pentru a le subjuga. De aceea, activitatea ideologică și de educație politică desfășurată de P.C.R. acordă o atenție corespunzătoare combaterii tuturor acestor manifestări. Acestea, chiar dacă aparțin trecutului, au lăsat urme în conștiința unora și de aceea trebuiesc combătute cu hotărîre. Astfel de manifestări constituie și astăzi, în unele țări a căror orînduire este bazată pe exploatare, un mijloc de învrăjbire, de afițare a oamenilor muncii, a popoarelor ; de aceea partidul nostru atrage atenția asupra atitudinii combative față de asemenea manifestări care au loc pe plan internațional.

[5] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, București, Editura politică, 1972, p. 205.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 142—148.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 66—67.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 69—71.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara comună a consiliilor oamenilor muncii de naționalitate maghiară și germană*, 14 martie 1978, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 15, București, Editura politică, 1978, p. 560—583.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere la Sesiunea solemnă a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste și a Marii Adunări Naționale, consacrată sărbătoririi a șase decenii de la făurirea statului național unitar român*, 1 decembrie 1978, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 17, București, Editura politică, 1979, p. 268—331.

„Din gîndirea social-politică a președintelui României Nicolae Ceaușescu". *Soluționarea problemei naționale în România*, București, Editura politică, 1979.

Tema : **Apărarea patriei — cea mai înaltă datorie morală și patriotică a întregului popor. Sarcinile ce revin organelor și organizațiilor de partid în vederea pregătirii tuturor oamenilor muncii pentru a fi gata oricînd să asigure apărarea patriei, a independenței naționale, a cuceririlor revoluționare ale poporului nostru**

Planul temei

1. Concepția Partidului Comunist Român cu privire la apărarea patriei. Elaborarea de către partid a doctrinei militare românești contemporane.
2. Sistemul național de apărare al R. S. România. Armata — componentă principală a sistemului național de apărare.
3. Pregătirea în vederea apărării patriei — îndatorire fundamentală a fiecărui cetățean. Sarcinile ce revin organelor și organizațiilor de partid în pregătirea tuturor oamenilor muncii pentru a fi gata oricînd să asigure apărarea patriei, a independenței naționale, a cuceririlor revoluționare ale poporului nostru.

TEZE

1. Concepția Partidului Comunist Român cu privire la apărarea patriei. Elaborarea de către partid a doctrinei militare românești contemporane

Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român a stabilit linia politică generală și orientările fundamentale ale dezvoltării patriei în următoarea etapă, în scopul înfăptuirii neabătute a Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism. Potrivit documentelor adoptate de forumul comuniștilor români, dezvoltarea țării noastre în noua etapă se va caracteriza prin creșterea în ritm susținut a economiei naționale, afirmarea cu putere a revoluției tehnico-științifice și trecerea la o nouă calitate în toate domeniile de activitate.

Pe această bază se va asigura întărirea puternică a orînduirii noastre socialiste, ridicarea nivelului de trai și a gradului de civilizație al întregului popor, creșterea forței materiale și spirituale a țării, consolidarea independenței și suveranității României socialiste.

Preocuparea neabătută a Partidului Comunist Român pentru asigurarea condițiilor înaintării accelerate a patriei pe calea socialismului și comunismului se îmbină cu o înaltă răspundere pentru apărarea cuceririlor revoluționare, a tuturor înfăptuirilor. Referindu-se la această latură deosebit de importantă a activității partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta : „Preocupîndu-ne de edificarea socialismului în patria noastră, vom face totul pentru a asigura munca pașnică a poporului nostru, pentru a apăra cuceririle revoluționare, independența și suveranitatea națională a țării" [1].

Concepția actuală a partidului și statului nostru cu privire la apărarea patriei de către întregul popor își are

---

[1] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 65.

rădăcini adînci în istoria milenară a neamului. Ea a fost pentru prima dată sintetizată în Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al X-lea al partidului, astfel : „Apărarea patriei este o îndatorire a fiecărui cetățean ; în condițiile de azi, în cazul unui război, nu numai armata, ci toți cetățenii trebuie să fie gata de a lupta pentru apărarea libertății, suveranității și integrității patriei. Noi apreciem că un război antiimperialist, un război de apărare nu poate fi decît un război popular și că victoria se va obține nu numai pe frontul de luptă, ci prin lupta generală a întregului popor". [2]

Concepția partidului nostru despre apărarea patriei este rezultatul unei intense activități teoretice și practice care evidențiază capacitatea sa de a aplica în mod creator principiile socialismului științific și concluziile științei militare moderne la condițiile concrete ale României.

Un rol hotărîtor în elaborarea acestei concepții revine tovarășului Nicolae Ceaușescu — secretar general al partidului și comandant suprem al armatei. În lucrările și cuvîntările sale sînt formulate cu deosebită claritate teze de mare importanță cum sînt : caracterul și particularitățile războaielor în epoca noastră și căile preîntîmpinării lor ; implicațiile militare ale revoluției științifice și tehnice, rolul determinant al factorilor material-economici în creșterea puterii militare a statelor ; raportul dintre om și tehnică în război ; misiunile sistemului militar și ale diferitelor sale componente de apărare a țării ; funcțiile sociale ale armatei ; rolul disciplinei militare și al factorilor moral-politici ; problemele fundamentale ale doctrinei militare.

Principiul fundamental al politicii militare a României constă în faptul că dreptul de a hotărî asupra problemelor apărării naționale este un atribut al suveranității partidului și statului nostru. Numai partidul, guvernul, comandamentul nostru național pot da ordine și numai aceste ordine pot fi executate în R.S. România. Liniile directoare ale politicii noastre militare sînt cuprinse în Programul partidului. În baza acesteia s-a elaborat și o doctrină militară proprie care se axează pe principiul apărării patriei de către întregul popor.

[2] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 4, București, Editura politică, 1970, p. 300.

Militînd pentru dreptul suveran al națiunii, al statului de a hotărî în problemele apărării, P.C.R. nu neagă importanța cooperării cu alte state socialiste în domeniul militar pe baza principiilor unanim recunoscute ale relațiilor internaționale de tip nou, consfințite în tratate bi și multilaterale încheiate între ele.

Doctrina militară elaborată de P.C.R. reprezintă o concepție unitară adoptată în problemele fundamentale ale războiului și armatei, ansamblul principiilor, metodelor și procedeelor pe care statul le aplică în pregătirea forțelor armate, a populației precum și în ducerea războiului în raport cu condițiile și interesele sale politice. Funcția sa principală este asigurarea unității de concepție și acțiune la scara ierarhiei militare.

Doctrina noastră militară reprezintă o concepție nouă revoluționară care se integrează problematicii generale a construirii socialismului și comunismului. La elaborarea doctrinei militare s-au avut în vedere : a) poziția geografică ; b) potențialul demografic ; c) dezvoltarea economică ; d) potențialul științific și tehnic ; e) potențialul politico-moral și psihic ; f) tradițiile istorice.

Conducerea apărării naționale revine domeniului politic care își asumă sarcini legate de :

— stabilirea proporțiilor dezvoltării forțelor armate, a resurselor economice, tehnice și financiare ce li se alocă ;

— elaborarea scopurilor politice ale războiului și alegerea mijloacelor pentru atingerea lor ;

— stabilirea gradului și a formelor de participare a maselor la lupta armată ;

— organizarea unui sistem de pregătire a tuturor potențialurilor țării pentru susținerea efortului de război ;

— orientarea generală a pregătirii ideologice, politice și morale ;

— orientarea compunerii și pregătirii corpului de comandă ;

— luarea deciziilor de declanșare și încetare a operațiunilor militare ;

— organizarea alianțelor militare ;

— desfășurarea unei politici interne și externe care să creeze condiții favorabile pentru strategia militară.

Faptul că doctrina noastră militară pornește de la necesitatea participării întregului popor la lupta armată

scoate pregnant în evidență esența socială a tipului de război pe care-l preconizează România socialistă, care nu poate fi decît un război de apărare, al cărui teatru de desfășurare va fi teritoriul național.

2. Sistemul național de apărare al R.S. România. Armata — componentă principală a sistemului național de apărare

Sistemul național de apărare este o componentă inseparabilă a societății socialiste românești, un sistem social a cărui alcătuire, funcție și pregătire sînt determinate de trăsături specifice ale societății noastre contemporane, de politica partidului și guvernului.

Din punct de vedere social România socialistă se caracterizează prin aceea că este alcătuită integral din clase și pături de oameni ai muncii și printr-un înalt proces de omogenizare a întregii societăți care va da o dimensiune superioară unității acesteia.

Structura socială se reflectă în sistemul național de apărare prin :

— unitatea de interese și aspirații, de convingeri politice ;

— trăsăturile social-politice și morale comune ale peisajului social general ;

— structura și raporturile de clasă existente pe plan național ;

— distribuția populației active pe tot teritoriul țării ca urmare a dezvoltării sale economico-sociale.

Din punct de vedere politic dominanta societății noastre o constituie unitatea întregului popor în jurul partidului.

Sistemul național de apărare este astfel structurat încît să constituie cadrul organizatoric și funcțional cel mai adecvat pentru valorificarea optimă, în domeniul apărării, a capacităților și energiilor întregului popor, a voinței sale de a trăi liber.

Ținînd seama de specificul țării noastre, sistemul apărării naționale cuprinde elemente cu o specializare ridicată cît și elemente populare, de masă. Este un sistem complex, alcătuit din organe și organizații politice, militare, economice, administrative și obștești.

Sistemul de conducere este astfel alcătuit încît să poată exercita permanent, oportun și competent atribuțiile pe verticală și orizontală. La nivelul statal apărarea națională este condusă de Consiliul apărării atît în timp de pace cît și în timp de război. Acesta stabilește concepția fundamentală a sistemului de apărare, aprobă măsurile de organizare generală și de pregătire a forțelor armate și a gărzilor patriotice, măsurile de dislocare a trupelor și de pregătire a teritoriului pentru apărare. Consiliul apărării aprobă planurile de asigurare a mijloacelor materiale necesare apărării și securității țării, de mobilizare a economiei naționale, de asigurare a apărării civile. În timp de război Consiliul apărării conduce nemijlocit acțiunile de apărare și de mobilizare a întregului potențial uman și material al țării.

Sistemul apărării naționale cuprinde : a) sistemul militar de pregătire a populației ; b) pregătirea economiei naționale pentru apărare ; c) pregătirea teritoriului pentru apărare ; d) mobilizarea resurselor umane și materiale ; e) acțiuni politice și diplomatice.

În ce privește forțele din sistemul național de apărare acestea sînt alcătuite din : forțele armate (armata și unitățile Ministerului de Interne) ; gărzile patriotice ; detașamentele de pregătire a tineretului ; apărarea civilă ; formațiunile de rezistență ; paza militarizată ; formațiuni sanitare.

Sistemul național de apărare se caracterizează prin : a) capacitatea de acțiune necesară respingerii agresiunii declanșate prin surprindere ; b) trecerea rapidă de la starea de pace la cea de război ; c) viabilitatea sistemului ; d) capacitatea de ripostă și forța de izbire.

În sistemul apărării naționale, armata ocupă un loc central, în calitatea sa de organism specializat. Făurită de Partidul Comunist Român în cadrul operei generale de edificare a orînduirii socialiste pe pămîntul României armata noastră a evoluat în pas cu dezvoltarea întregii societăți, afirmîndu-se ca o componentă activă a forțelor sociale și politice care au militat și militează pentru edificarea României socialiste.

Armata a devenit instrumentul apărării suveranității poporului, un organism integrat organic în societate. Legătura sa cu poporul reprezintă izvorul tăriei sale. Armata

este prezentă în toate sferele vieții statale, în toate domeniile vieții economico-sociale și spirituale.

Rolul P.C.R. în organizarea și conducerea efortului de apărare a patriei se afirmă prin examinarea și stabilirea de către partid a direcțiilor de orientare privind apărarea patriei, prin constituirea unor organe de partid și de stat cu atribuții de conducere, prin subordonarea nemijlocită a forțelor armate și a organismelor de conducere a acestora forurilor supreme de partid, prin stabilirea rolului și misiunilor fiecăreia dintre componentele sistemului defensiv național, a rolului și sarcinilor armatei în ansamblul vieții economico-sociale, spirituale și politice.

În cadrul procesului unic de edificare-apărare, documentele partidului nostru subliniază următoarele funcții mai importante : a) de apărare și respingere a oricărei agresiuni ; b) economică ; c) cultural-educativă ; d) participarea la înfăptuirea politicii externe a partidului și statului ; e) participarea la rezolvarea unor situații de excepție.

Activitatea economică a armatei se desfășoară pe mai multe planuri. Armata este depozitarul unor importante bunuri materiale a căror întreținere și păstrare îmbracă un aspect economic. În același timp armata dispune de întreprinderi proprii încadrate în sistemul economic al țării. Concomitent, militarii armatei lucrează pe șantiere ale economiei naționale potrivit unor sarcini stabilite în planul de stat.

Armata se încadrează organic în factorii educaționali ai societății folosind modalități de acțiune multiple. Ea dispune de o rețea modernă de informare în masă, de instituții proprii, științifice și culturale, precum și de organe de presă.

În complexul de relații cu societatea, armatei i s-au stabilit sarcini concrete și pe linia înfăptuirii politicii partidului nostru de destindere internațională și pace, extinzînd colaborarea pe multiple planuri și sub diferite forme cu armatele țărilor socialiste și prietene, cu armatele altor state.

Sînt de asemenea bine cunoscute intervențiile militarilor în cazuri de excepție (inundații, cutremur), armata achitîndu-se cu cinste de sarcinile stabilite de comandantul suprem.

3. Pregătirea în vederea apărării patriei — îndatorire fundamentală a fiecărui cetățean. Sarcinile ce revin organelor și organizațiilor de partid în pregătirea tuturor oamenilor muncii pentru a fi gata oricînd să asigure apărarea patriei, a independenței naționale, a cuceririlor revoluționare ale poporului nostru

Apărarea patriei — cauză și operă a întregului popor — constituie o datorie de cea mai mare însemnătate pentru fiecare cetățean al țării — bărbat sau femeie —, aceasta reprezentînd în fapt dovada supremă a sentimentelor patriotice care au caracterizat poporul nostru de-a lungul veacurilor. Tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta : „Va trebui să acordăm o atenție deosebită ridicării nivelului pregătirii de luptă și politice — aceasta constituind o cerință a noii etape, a trecerii la o nouă calitate și în activitatea militară. Este necesar să asigurăm creșterea mai puternică a capacității de luptă a tuturor unităților, o bună conlucrare între ele, pentru a fi în orice moment gata să-și îndeplinească misiunea nobilă de a apăra cuceririle revoluționare, socialiste, independența patriei“ [3].

Participarea cetățenilor la pregătirea militară se realizează în conformitate cu legile țării și concepția de apărare elaborată de partid, în următoarele modalități : a) prin îndeplinirea serviciului militar în unitățile Ministerului Apărării Naționale și Ministerului de Interne ; b) prin participarea la alte forme de pregătire a populației pentru apărare, în cadrul gărzilor patriotice, al detașamentelor de tineret, formațiunilor de apărare civilă și prin alte structuri prevăzute în lege.

Instruirea militară a populației vizează două direcții principale : a) cunoașterea tehnicii și tacticii luptei armate și dezvoltarea calităților de luptători ; b) cunoașterea modalităților de supraviețuire, de conservare a fondului uman, de limitare a pierderilor și lichidarea rapidă a efectelor oricărui atac executat de agresor.

Pentru atingerea obiectivelor stabilite în domeniul apărării naționale, organizațiilor de partid, indiferent de ni-

[3] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Convocarea-bilanț a activului și cadrelor de bază ale armatei*, 10 octombrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 12—13.

velul la care sînt constituite sau de locul unde-şi desfăşoară activitatea, le revin sarcini şi răspunderi deosebite.

Folosind diferite modalităţi de acţiune ele trebuie să-şi aducă o contribuţie sporită la sădirea şi dezvoltarea sentimentelor patriotice ale tuturor oamenilor muncii, a devotamentului faţă de partid, guvern şi popor, a ataşamentului la cauza dreaptă a făuririi noii societăţi pe pămîntul românesc. Ele au datoria să înfăţişeze pe larg înfăptuirile poporului condus de partid, să cultive la oamenii muncii încrederea în justeţea politicii interne şi internaţionale a partidului şi statului nostru.

Organizaţiile de partid au menirea să contribuie la călirea ideologică a membrilor colectivelor în care acţionează, la sporirea nivelului lor de cunoaştere ştiinţifică şi tehnică, la perfecţionarea lor profesională.

O atenţie deosebită trebuie acordată angajării ferme la activităţile de instrucţie militară a personalului stabilit în acest scop, la realizarea sarcinilor de producţie în ansamblu şi a celor care vizează direct întărirea potenţialului de apărare a ţării.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism*, Bucureşti, Editura politică, 1975, p. 125—126.

* * * *Constituţia R. S. România*, Consiliul de Stat, 1973, p. 3—6 ; 18—19 ; 55—63.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Raport la cel de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, Bucureşti, Editura politică, 1979, p. 64—65.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea cadrelor de bază din M.F.A.*, în *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 4, Bucureşti, Editura politică, 1970, p. 594—612.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Adunarea activului de bază, de comandă şi de partid al armatei*, în *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, Bucureşti, Editura politică, 1977, p. 442—459.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Convorbirea-bilanţ a activului şi cadrelor de bază ale armatei*, 10 octombrie 1980, Bucureşti, Editura politică, 1980.

Tema : **Concepţia P.C.R., a secretarului său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, despre democraţie, libertate şi drepturile omului. Necesitatea unei atitudini ferme, combative împotriva oricăror activităţi denigratoare ale cercurilor reacţionare de peste hotare privind libertăţile şi drepturile omului în ţara noastră**

Planul temei

1. Socialismul, democraţia, umanismul — o unitate dialectică indestructibilă.
2. Omul, valoare şi scop suprem al politicii P.C.R. Concepţia partidului nostru privind drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului.
3. Esenţa de clasă a cercurilor conducătoare din statele capitaliste.
4. Necesitatea unei atitudini combative împotriva oricăror activităţi denigratoare, ostile ale cercurilor reacţionare din străinătate privind libertăţile şi drepturile omului în ţara noastră.

TEZE

1. Socialismul, democraţia, umanismul — o unitate dialectică indestructibilă

Noul tip de democraţie instaurat de orînduirea socialistă este superior oricărui gen anterior de democraţie, în primul rînd, prin conţinutul relaţiilor de producţie şi sociale, bazate pe proprietatea comună asupra mijloacelor de producţie, pe raporturi de alianţă, radical diferite de cele antagoniste, dintre clase, dintre acestea şi puterea de stat, pe principii şi valori superioare, specifice socialismului. Lichidarea proprietăţii privat-capitaliste şi, ca o consecinţă, a exploatării omului de către om, conduce la instituirea unor relaţii superioare, profund umane, de egalitate, colaborare şi ajutor reciproc între toţi membrii societăţii, care, fiind deopotrivă producători, proprietari şi beneficiari ai avuţiei naţionale, făuritori ai progresului material şi spiritual al ţării, devin pentru prima dată în istorie conducători ai destinelor ţării, ai propriului

lor destin individual, ca urmare a afirmării democratismului socialist, a garantării pe plan economic, social și juridic a drepturilor și libertăților de care se bucură.

Democrația socialistă se înfățișează, pe de o parte, ca ansamblu de instituții și organizații sociale cu caracter statal și obștesc, integrate structural și funcțional într-un sistem unitar — sistemul democrației socialiste —, iar pe de altă parte, ca ansamblu de principii și norme democratice ce stau la baza activității sociale în toate domeniile, cum sînt : centralismul democratic, autonomia locală, rolul conducător al clasei muncitoare, conducerea colectivă și participarea efectivă a maselor, a producătorilor la conducerea unităților economico-sociale, autoconducerea socialistă, unitatea indisolubilă dintre democrație, libertate și responsabilitate socială și legalitate, realizarea umanismului revoluționar.

Democrația socialistă se înfățișează totodată ca un sistem larg de drepturi și libertăți cetățenești în domeniul economic, politic, social-cultural și uman. Superioritatea democratismului socialist se exprimă prin garantarea acestor drepturi și libertăți, prin apărarea cetățeanului de orice formă de încălcare a drepturilor și libertății sale. Prin aceasta, democrația socialistă are un caracter real, ea nu proclamă în mod formal drepturile și libertățile cetățenești, ci urmărește realizarea lor în fapt, asigurarea condițiilor materiale și organizatorice de înfăptuire și lărgire a acestora.

Democrația socialistă și participarea efectivă a maselor la conducerea societății nu se realizează însă de la sine, ca un proces automat, ci ca un demers istoric conștient, complex, fiind rezultatul unei vaste activități desfășurate de partid pentru perfecționarea cadrului ei organizatoric și instituțional, pentru rezolvarea contradicțiilor sociale ce apar, acționînd în direcția ridicării continue a nivelului de pregătire și de conștiință al oamenilor muncii, a activismului lor politic și responsabilității acestora.

Procesul rapid de modernizare și perfecționare continuă a economiei, a întregii vieți politice și sociale se desfășoară în țara noastră în deplină unitate cu cel al lărgirii cadrului de participare democratică a maselor la luarea deciziilor atît la locul de muncă — în uzine, cooperative agricole, instituții, cît și pe plan mai general — ramură, la nivel național. Ca urmare a aplicării consecvente a strategiei partidului de atragere a clasei muncitoare, a țărănimii, a

intelectualității, a tuturor cetățenilor la guvernarea țării, la conducerea și gospodărirea localităților și unităților economice și sociale, s-a creat un larg sistem organizațional și instituțional democratic original, unic în felul său, în care diferitele organisme democratice se îmbină într-un tot unitar, armonios și se completează reciproc, asigurînd participarea efectivă a oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, la conducerea societății socialiste la toate nivelele și în toate verigile ei micro și macrosociale.

Întreg acest sistem democratic complex slujește aceluiași țel : asigurarea celui mai larg acces al maselor la conducerea societății, la luarea deciziilor, în fond la realizarea puterii politice de către popor nu numai prin reprezentanți, ci și printr-o participare directă la conducerea tuturor domeniilor vieții sociale. În acest fel sînt create condițiile de exercitare optimă a drepturilor și libertăților cetățenești, de manifestare multilaterală a personalității umane, de afirmare a principiilor socialismului, ale echității și umanismului. Problema care se pune în etapa actuală, așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XII-lea al partidului, este de a asigura perfecționarea și funcționarea în cele mai bune condiții a acestor organisme astfel ca ele să poarte răspunderea deplină pentru întreaga activitate din fiecare domeniu, din fiecare unitate.

2. Omul, valoare și scop suprem al politicii P.C.R. Concepția partidului nostru privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului

În gîndirea și practica României, drepturile și libertățile omului se înfățișează ca un complex de prerogative și îndatoriri ce se îmbină armonios, avînd ca scop să asigure în forme noi și tot mai bogate armonia de interese între individ și colectivitate, participarea din ce în ce mai activă și mai dinamică a tuturor forțelor sociale, într-un efort conjugat, spre înfăptuirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Constructorul și beneficiarul acestei opere este omul, socialismul se construiește cu poporul și pentru popor.

În concepția pe care o promovează P.C.R. despre umanismul revoluționar, relațiile sociale socialiste se înfățișează ca o garanție esențială a înfăptuirii drepturilor și

libertăților omului, ca un cadru optim pentru afirmarea liberă a creativității umane, a demnității oamenilor, ca participanți activi și conștienți la opera de construire a socialismului și comunismului.

În doctrina politică românească, în gîndirea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, garanțiile de ordin economic și social asigură însăși materializarea conceptului socialist de drepturi ale omului, dau un conținut concret și real normelor juridice care apără aceste drepturi, întăresc forța lor și capacitatea de înrîurire pe care o au în societatea noastră socialistă.

Mărețul program de dezvoltare a României pe drumul edificării socialismului multilateral dezvoltat și al trecerii la comunism este menit să asigure în perspectiva istorică o și mai mare garanție a înfăptuirilor drepturilor și libertăților democratice, prin faptul că acest program vizează o creștere fără precedent a forțelor de producție, dezvoltarea și modernizarea bazei tehnico-materiale a țării, creșterea puternică a producției agricole, aplicarea tot mai deplină a rezultatelor cercetării științifice, elemente de natură să producă schimbări revoluționare și în structura socială, în relațiile de producție, în raporturile sociale. În același timp, de o importanță esențială pentru asigurarea garantării efective a drepturilor și libertăților cetățenești sînt măsurile vizînd repartiția și utilizarea justă a venitului național, perfecționarea principiilor repartiției socialiste, adaptarea continuă a pîrghiilor economice la cerințele dezvoltării mereu ascendente a societății socialiste românești.

Concepția României, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, privind umanismul revoluționar, definește nu numai elemente ce configurează în mod nou instituția politică și juridică a drepturilor omului, în contextul sistemului politic al societății românești socialiste, de care este indisolubil legată, dar proiectează, în același timp, prin valențele sale numeroase, general-umane, o viziune nouă despre raporturile dintre națiuni și popoare în perspectiva lichidării injustițiilor sociale și naționale.

În gîndirea românească, umanismul presupune în actualul moment istoric, cu prioritate, pe plan internațional, măsuri hotărîte pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru lichidarea stării de subdezvoltare, care afectează în prezent viața a milioane și milioane de oameni. Totodată, în concepția României, pentru afirmarea respectului deplin

al demnității umane este necesar să fie eradicate definitiv toate acele manifestări nocive care poluează climatul moral — fascismul, neofascismul, politica de apartheid, rasismul, colonialismul sub toate formele sale —, afirmîndu-se un umanism real și autentic în raporturile dintre oameni, dintre popoare, într-o lume a păcii și libertății.

În perspectiva profundelor mutații ce se înfăptuiesc în lumea contemporană, respectul dreptului omului se înfățișează ca o idee generoasă, a cărei respectare și traducere în viață este legată de înțelegerea deplină a sensurilor adevăratului umanism, de promovare a unor măsuri reale, care să ducă la eliminarea exploatării, a discriminărilor, a tuturor formelor care afectează direct condiția umană, contribuind la făurirea unei lumi mai bune și mai drepte, care să asigure prosperitatea deplină a tuturor oamenilor și a popoarelor.

Socialismul oferă pentru prima dată în istorie cadrul deplin al emancipării omului și al participării sale active și conștiente la viața colectivității, orînduirea socialistă creează condiții noi, calitativ superioare de afirmare a drepturilor și libertăților cetățenești, în contextul propășirii generale a întregii națiuni, al făuririi unei organizări sociale superioare, aptă să asigure evoluția ascendentă a întregii societăți și prosperitatea membrilor săi.

Sistemul drepturilor și prerogativelor cetățenești în Republica Socialistă România se înfățișează ca un mecanism bine structurat și continuu perfecționat, în unele privințe original, de asigurare a participării celor ce muncesc, a întregului popor, la conducerea treburilor statului, ca un mijloc important de manifestare a personalității indivizilor, de afirmare neîngrădită a creativității lor în procesul construcției socialiste și comuniste. Dealtfel, în art. 13 din Constituția R.S.R. se precizează : „În Republica Socialistă România, întreaga activitate de stat are drept scop dezvoltarea orînduirii și înflorirea națiunii socialiste, creșterea continuă a bunăstării materiale și culturale a poporului, asigurarea libertății și demnității omului, afirmarea multilaterală a personalității umane". Sînt definite cu claritate drepturi și libertăți care concură la afirmarea plenară a personalității oamenilor muncii, eliberați de exploatare, constructori activi și conștienți ai socialismului și comunismului. Sînt de remarcat, în această privință, egalitatea deplină în drepturi între toți cetățenii patriei, în toate domeniile vieții economice, politice, juri-

dice, sociale și culturale, garantarea dreptului la muncă, a dreptului la odihnă, a dreptului la asigurare materială la bătrînețe, boală sau incapacitate de muncă, a dreptului la învățătură. Constituția consacră în același timp, ca drepturi fundamentale, folosirea liberă a limbii materne de către membrii naționalităților conlocuitoare, egalitatea în drepturi a femeii cu bărbatul, asigurarea condițiilor necesare dezvoltării tinerilor, dreptul de a alege și de a fi ales, dreptul de asociere, libertatea presei, a cuvîntului, a conștiinței, inviolabilitatea persoanei, a domiciliului, secretul corespondenței, dreptul de petiționare și altele.

3. Esența de clasă a cercurilor conducătoare din statele capitaliste

Reflectînd tendințele de alienare, specifice orînduirii respective, filozofia burgheză a drepturilor omului a căutat și caută în permanență să prezinte instituția drepturilor omului ca un adevărat „panaceu" al imperfecțiunii unui sistem social și politic ale cărui contradicții sînt din ce în ce mai evidente, să înfățișeze, în mod paradoxal, orînduirea capitalistă ca un „echilibru" al intereselor individului și colectivității, în măsură să asigure bunăstarea generală. Separînd în mod artificial drepturile civile și politice de cele economice și sociale, doctrina burgheză opune în mod artificial una alteia două mari categorii de preocupări în domeniul drepturilor omului ce se intercondiționează și se cer soluționate concomitent și în deplină armonie.

Motivul real al acestei stări de lucruri rezidă în primul rînd în situația economică a capitalismului contemporan. Adîncirea crizei societății capitaliste contemporane, care are un caracter atotcuprinzător, afectează profund însăși democrația burgheză tradițională, garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale maselor, deteriorează grav condiția umană a celor ce muncesc. În zilele noastre se adîncește prăpastia dintre „deontologia" democrației burgheze și realitatea ei. După cum este cunoscut, democrația burgheză pune accentul îndeosebi pe forma de guvernare, iar nu pe conținutul puterii politice, cu scopul de a disimula caracterul său limitat de clasă, ca expresie a dominației politice și economice a clasei capitaliste. Reflectînd în mod specific aceste interese, ideologia și politologia burgheză dau prioritate în plan teoretic aspectelor

formale ale exercitării puterii politice, făcînd abstracție de cele mai multe ori de conținutul puterii de stat, de esența și finalitatea de clasă a instituțiilor și organismelor sale. Criza democrației burgheze, ca o componentă a crizei societății capitaliste, se caracterizează atît prin golirea de conținut a drepturilor și libertăților cetățenești, cît și prin punerea în pericol a funcționării cadrului democratic burghez existent, a realizării libertăților și drepturilor fundamentale ale omului, afectează profund în primul rînd situația oamenilor muncii, accentuîndu-se precaritatea condiției lor sociale și umane, formele alienării individului, integritatea și securitatea acestuia fiind la tot pasul amenințate, periclitate.

Starea de nesiguranță, teama și insecuritatea pe care o trăiește și resimte la tot pasul individul în societatea capitalistă contemporană nu sînt legate numai de consecințele crizei economice, ci și de intensitatea fenomenelor de terorism, de recrudescență a organizațiilor fasciste și cu caracter rasist în diferite țări. Și adeseori asemenea fenomene sînt admise, chipurile, în numele „democrației", al „drepturilor" și „libertăților" umane. Libertatea și democrația autentică nu pot avea decît un sens constructiv, cultivînd valorile pozitive, progresiste ale societății, aspirațiile spre emancipare, creație, pace și fericire, ceea ce contribuie la umanizarea și apărarea omului și nu ceea ce îl amenință și îi pune în pericol existența.

4. Necesitatea unei atitudini combative împotriva oricăror activități denigratoare, ostile ale cercurilor reacționare din străinătate privind libertățile și drepturile omului în țara noastră

Amploarea și seriozitatea problemelor ce se pun în momentul de față pe planul vieții fiecărui popor, ca și pe plan internațional, cu privire la asigurarea și traducerea în viață a drepturilor fundamentale ale omului, la promovarea principiilor umaniste, demonstrează cît se poate de clar că nu au nimic comun cu umanismul încercările de a deplasa problemele drepturilor omului spre aspecte marginale sau formale, tentativele de a crea „false probleme umanitare", abătînd atenția popoarelor de la anomaliile și discrepanțele economice și sociale, de la fenomenele profund negative care mai persistă în lume și a căror era-

dicare se cere înfăptuită tocmai în numele grijii și respectului față de om. Fiind scoasă în afara realităților social-politice și economice concrete, a cadrului național statal respectiv, această problemă este folosită de unele cercuri reacționare ca motiv de amestec în treburile interne ale statelor socialiste pentru a instiga pe unii cetățeni din aceste state împotriva orînduirii socialiste. O asemenea practică în interpretarea problemei drepturilor omului este străină spiritului de colaborare internațională, principiilor coexistenței pașnice, suveranității și independenței tuturor statelor.

Mai mult ca oricînd, problematica drepturilor omului trebuie orientată în direcția *rezolvării unor probleme prioritare care afectează în cel mai înalt grad și amenință condiția umană astăzi* trebuie să cuprindă măsuri eficace de colaborare internațională pentru eliminarea stării de subdezvoltare în care mai trăiesc numeroase popoare — situație ce reprezintă o sfidare flagrantă a drepturilor fundamentale ale omului —, pentru înfăptuirea dezarmării și eliberarea omenirii de coșmarul conflagrațiilor militare, pentru concentrarea energiilor creatoare ale oamenilor spre asigurarea unei conviețuiri pașnice, a unei lumi mai bune și mai drepte. Eradicarea politicii de forță și dictat, de inegalitate între state, a fascismului, rasismului și neocolonialismului constituie comandamente politice și umanitare de bază ale întregii comunități internaționale, pentru realizarea cărora sînt chemate să colaboreze toate statele lumii.

În această ordine de preocupări, președintele Nicolae Ceaușescu a atras în repetate rînduri atenția asupra necesității interpretării și aplicării în mod unitar a documentelor semnate la Helsinki, în litera și în spiritul lor, învederînd cerința de a se acționa cu bună credință pentru aplicarea în practică a hotărîrilor convenite. Evidențiind realizările dar și neîmplinirile pe care le-a ocazionat acțiunea de înfăptuire a securității și cooperării europene, președintele României s-a pronunțat pentru intensificarea colaborării statelor în rezolvarea problemelor fundamentale ale păcii, colaborării pe continent și abordarea întregii problematici a drepturilor omului în contextul măsurilor privind accentuarea procesului destinderii, înfăptuirea cooperării între state cu orînduiri sociale diferite, crearea unor relații noi bazate pe încrederea între state, care să garanteze înfăptuirea schimbului de valori materiale și

spirituale, extinderea și diversificarea acțiunilor de colaborare în toate domeniile.

În același timp, concepția României în problemele drepturilor și libertăților omului este direct condiționată de *profundele mutații care se petrec astăzi pe plan mondial, de afirmarea forțelor progresiste și revoluționare din lume,* care acționează pentru pace, independență națională, pentru transformări sociale profunde, în interesul maselor muncitoare, împotriva politicii de dominație și dictat, a tendințelor de împărțire a zonelor și sferelor de influență. Promovarea și respectarea drepturilor omului sînt organic legate de cauza păcii, dezarmării, afirmării libere a popoarelor, de ideea eliminării oricăror manifestări de forță și amenințare cu forța în viața internațională, de soluționarea pașnică, pe calea tratativelor, a unor conflicte care amenință viața și buna conviețuire între state, ca și de promovarea unor noi norme de conduită internațională, care să asigure independența, suveranitatea și egalitatea tuturor popoarelor.

Promovarea democratismului socialist consecvent și a umanismului revoluționar, în virtutea cărora omul reprezintă în fapt cea mai înaltă valoare, scopul tuturor scopurilor în întreaga politică internă și externă este ridicată la rang de politică de stat în România. Respectînd și garantînd pe plan național înfăptuirea drepturilor și libertăților cetățenești, lărgirea acestora, promovînd valorile autentice care înalță și dau măreție puterii creatoare a omului, partidul și statul nostru militează pe plan internațional pentru respectul dreptului tuturor popoarelor la o viață liberă și independentă, la progres și prosperitate, la pace și fericire.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism,* București, Editura politică, 1975, p. 118—140.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R.*, București, Editura politică, 1979, p. 40—44.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la Conferința Națională a P.C.R.*, București, Editura politică, 1977, p. 40—46.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste,* București, Editura politică, 1980, p. 7—8 ; 14—26.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 14—15 octombrie 1980,* București, Editura politică, 1980, p. 12 ; 35 ; 36.

Tema : **Marile confruntări politico-ideologice din lumea contemporană. Critica concepțiilor reacționare despre socialism. Contribuția partidului nostru, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la dezvoltarea creatoare a teoriei și practicii revoluționare, a socialismului științific**

Planul temei

1. Factorii obiectivi care generează confruntările de idei politico-ideologice în epoca contemporană.
2. Critica concepțiilor reacționare despre socialism.
3. Dezvoltarea creatoare a teoriei și practicii revoluționare în documentele P.C.R., în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu.

TEZE

1. Factorii obiectivi care generează confruntările de idei politico-ideologice în epoca contemporană

Prin însăși concepția sa despre natura și rosturile filozofiei în viața spirituală a societății, materialismul dialectic și istoric este o filozofie deschisă, creativă, potrivnică oricărui dogmatism. Ancorată militant și prospectiv în realitățile epocii, concepția filozofică a lui Marx s-a conturat și s-a dezvoltat în cadrul contactului și prin confruntări cu celelalte curente de idei. Delimitîndu-se net de concepțiile adverse, ea a asimilat și a dus mai departe toate creațiile culturale valoroase, chiar atunci cînd ele s-au zămislit pe „solul" idealismului filozofic (ca în cazul, atît de semnificativ, al dialecticii hegeliene). Cu atît mai mult în zilele noastre, în contextul marilor confruntări politico-ideologice „în legătură cu o serie de probleme fundamentale ale dezvoltării sociale, ale organizării societății, ale drepturilor și libertăților maselor, ale condiției umane, ale gîndirii filozofice și creației spirituale" [1], concepția noastră revoluționară despre lume nu se poate dezvolta autarhic.

[1] Nicolae Ceaușescu, *Expunere la Ședința activului central de partid și de stat*, 3 august 1978, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 15, București, Editura politică, 1979, p. 541.

Dintr-o asemenea perspectivă, critica diferitelor orientări filozofice nu este pentru materialismul dialectic și istoric un „scop în sine", ci doar un *mijloc* (dar un mijloc indispensabil !) pentru dezvoltarea creatoare a propriei teorii, în vederea soluționării *pozitive* a problemelor pe care le ridică viața materială și spirituală a lumii moderne. Tocmai de aceea, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, nu poate fi concepută însușirea creatoare a filozofiei marxiste altfel decît în opoziție netă cu ideile retrograde, antiștiințifice, idealiste care circulă azi în lume și fără o receptivitate maximă față de tot ce este nou și progresist în lume.

Specificul marilor confruntări politico-ideologice din filozofia contemporană trebuie căutat, înainte de toate, în *caracteristicile epocii noastre*. Inedítul gîndirii filozofice actuale nu constă doar în peisajul variat și contrastant al concepțiilor filozofice care își încrucișează influențele asupra cugetelor oamenilor, ci derivă, îndeosebi, din problematica specifică epocii, din căutările și transformările revoluționare atît de ordin social, cît și tehnico-științific, cu implicații asupra mutațiilor contemporane în planul valorilor culturii.

Una din principalele caracteristici ale lumii contemporane — victoria revoluțiilor socialiste și izbînzile mișcărilor de eliberare națională postbelice — a cristalizat tot mai mult alternativele dezvoltării social-politice în direcția întăririi forțelor progresului social. Deschizînd calea dezvoltării unor probleme social-umane cardinale (abolirea exploatării omului de către om, a inegalității și asupririi sociale și naționale, micșorarea decalajului economic, dezvoltarea plenară a personalității etc.), statornicirea rînduielilor socialiste pe o însemnată parte a globului, în condiții atît de diferite, a adus în cîmpul reflexivității filozofice o vastă arie de probleme inedite, pe care clasicii marxism-leninismului nu le puteau prevedea, solicitînd activitatea creatoare teoretică a tuturor partidelor comuniste și muncitorești.

Probleme specifice originale sînt aduse în fața gîndirii filozofice și anume : contradicțiile sociale din țările capitaliste dezvoltate, creșterea rolului forțelor revoluționare

și democratice, amploarea mișcărilor de eliberare națională și intrarea unor popoare cu civilizații străvechi în circuitul general al culturii, modificarea raportului pe plan internațional în favoarea forțelor progresiste, anti-imperialiste, care luptă pentru edificarea unei lumi a păcii și colaborării. Asupra confruntărilor filozofice își pun pecetea și tendințele negative din lumea de azi, exprimate, printre altele, în escaladarea cursei înarmărilor, în acțiuni teroriste (care sînt un simptom al „crizei de sistem" și al incapacității unor state de a stăpîni procesele entropice care confruntă orînduirea capitalistă), sau — pe alt plan — în încercări de a contracara creșterea forței de atracție a marxismului printr-un anticomunism menit să-i dezorienteze pe cei ce caută un drum nou în evoluția societății.

Asupra dezbaterilor filozofiei contemporane se răsfrîng de asemenea problemele novatoare puse de revoluția științifică și tehnică (cu radicalele ei consecințe social-economice, politice și spirituale) și de cuceririle artei contemporane (cu tulburătoarea ei căutare de noi forme expresive ale gîndirii și simțirii umane). Îndeosebi revoluția științifico-tehnică contemporană — așa cum au arătat lucrările ultimelor congrese mondiale de filozofie (Varna—1973, Düsseldorf—1978) generează o bogată problematică filozofică privind „mecanismele" cunoașterii, metodologia cercetării științifice, implicațiile social-umane ale progresului tehnic, raporturile „cunoaștere-valori", „știință-umanism", „individ-colectivitate", „tehnologie-moralitate", „putere-înțelepciune", „cultură-civilizație" etc.

Nu există concepție filozofică contemporană care, frontal sau tangențial, să nu se raporteze, într-un fel sau altul, la problematica epocii, să nu propună întrebări, concepte, viziuni teoretice și să nu schițeze modalități de abordare a problemelor majore ale contemporaneității.

2. Critica concepțiilor reacționare despre socialism

Raportarea critică a materialismului dialectic și istoric la alte orientări filozofice trebuie să surprindă atît *unitatea* acestora (în contextul crizei ideologiei burgheze în ansamblul ei), cît și *diversitatea* filozofiilor nemarxiste, renunțînd definitiv la regretabila eroare de a considera că „cine nu-i cu noi este împotriva noastră", de a trata „în bloc" curentele filozofice nemarxiste, de a șterge nuanțele și diferențierile dintre ele și din cadrul lor.

Este necesar să luăm în considerație că, adeseori, confruntarea filozofiei marxiste cu alte concepții contemporane asupra problematicii omului îmbracă forma unui „dialog al umanismelor". Varianta filozofiei existențialiste elaborată de J. P Sartre (care în ultimii ani ai vieții a marcat o salutară apropiere de unele teze ale lui Marx privitoare la raportul „individ-societate"), neorealismul (R. W. Sellars) și unii exponenți ai fenomenologiei (M. Farber, L. Landgrebe, M. Dufrenne) promovează ideea emancipării morale a omului, criticînd sever ideologiile scientist-reducționiste tehnocratice. Reprezentanții așa numitei „Școli de la Frankfurt" împing critica înstrăinării umane în condițiile civilizației industriale avansate de tip capitalist pînă la surprinderea faptului că prin transformarea randamentului tehnologic și eficienței economice într-un scop în sine „această societate este în ansamblul ei irațională, productivitatea ei distruge libera dezvoltare a trebuințelor și facultăților umane". Chiar dacă sînt tributare unor viziuni iluministe sau utopice, neputînd propune soluții menite să conducă la revoluționarea practică a relațiilor sociale care generează dezumanizarea în condițiile epocii contemporane, asemenea concepții deschid cîmpul unui dialog fertil al marxismului cu acele orientări și tendințe din gîndirea nemarxistă care, împotriva viziunilor apologetice, tehnocratice, antiumaniste, pledează pentru progresul social și vocația umanistă a culturii.

Mai mult decît atît, tot mai mulți gînditori nemarxiști acceptă valoarea teoretico-metodologică și practică a materialismului dialectic și istoric. Astfel, în disonanță cu propria orientare filozofică, Pierre Masset recunoaște în cartea „Marxismul în conștiința modernă" că materialismul dialectic și istoric este, în mod incontestabil, o realitate importantă prin profunzimea influenței sale, iar procesul complex de edificare a unor societăți socialiste denotă că el oferă „instrumentele cele mai adecvate... ale luptei revoluționare eficace". Cît de amplificată este forța de atracție a marxismului o atestă locul privilegiat pe care i-l acordă recenta „Istorie a filozofiei contemporane" apărută în Franța și faptul că o serie de gînditori progresiști contem-

porani se declară marxişti chiar fără a fi integrat în propria lor concepţie unele modele teoretice de analiză marxistă şi aderă la proiecte socialiste, deşi diferite de ale noastre.

Promovînd dialogul cu asemenea concepţii umaniste, raţionaliste, nu trebuie să uităm nici un moment — aşa cum sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu — că în lume există încă imperialism, forţe reacţionare, anticomuniste şi, ca atare, noi trebuie să participăm în mod ferm şi consecvent la lupta împotriva tuturor acestor manifestări.

În mod deosebit atrage atenţia faptul că, în ultimul timp, au apărut o serie de concepţii care încearcă să denatureze esenţa socialismului. În această ordine de idei, documentele Congresului al XII-lea al P.C.R. subliniază, pornind de la o pătrunzătoare analiză a marilor confruntări politico-ideologice din lumea contemporană, că „trebuie să se dea o ripostă hotărîtă... celor ce pun sub semnul întrebării însăşi esenţa socialismului. În general trebuie combătute mai susţinut încercările forţelor reacţionare de a pune la îndoială capacitatea orînduirii socialiste — dovedită în practică — de a soluţiona marile probleme ale dezvoltării sociale în epoca noastră, îndemnul la întoarcerea spre epoci şi orînduri perimate, condamnate de istorie"[2].

O asemenea concepţie mistificatoare despre socialism şi ştiinţă este promovată, în ultimii ani, de „noua filozofie" iniţiată de Bernard-Henri Lévy şi André Glucksmann, contrapusă oricăror gînditori care manifestă încredere în raţiune, în perfectibilitatea umană şi progresul social (consideraţi „vechi filozofi"). Exprimînd deziluzia unor foşti participanţi la mişcările contestatare eşuate în 1968, „noii filozofi" afirmă că, întrucît orice tentativă de schimbare a puterii politice instaurează o altă putere, rezultatul oricărui proiect revoluţionar l-ar constitui consolidarea unui rău metafizic etern, numit Putere. „Noua filozofie" îşi constituie problematica (ontologia Puterii) sprijinindu-se pe un postulat spiritualist (sacralizarea „Puterii" — concept golit de orice conţinut istoric şi de clasă şi interpretat metafizic), pentru a promova „pesimismul absolut al istoriei", exprimat în formulele şocante ale lui B.-H. Lévy : „omul este o specie ratată", „revoluţia este imposibilă", „ideea de progres este o iluzie". Înfăţişînd regretabile

[2] Nicolae Ceauşescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, Bucureşti, Editura politică, 1979, p. 84.

practici politice — localizabile geografic şi istoric, datorate unor grave deformări dogmatice sau voluntariste ale materialismului istoric şi străine de esenţa socialismului — ca fiind posibile „nu în pofida marxismului, ci datorită lui" (cum se exprimă textual A. Glucksmann), „noii filozofi" au asociat socialismului un întreg evantai de calificări negative, încercînd să constituie o diversiune ideologică, un baraj psihologic în calea crescîndei sale forţe de atracţie. De această rea credinţă au profitat adepţii „noi drepte", care conjugă concepţia lor reacţionară despre socialism cu tentativa de a relansa vechi şi compromise idei xenofobe, rasiste, fascizante.

Prin „noua dreaptă", promovată de Alain de Benoist şi Louis Pauwels, politica extremistă a dreptei fascizante urmăreşte — pe baza unor interpretări deformante ale geneticii, etologiei şi sociobiologiei — să-şi confecţioneze un suport filozofic şi să-şi aroge, în actuala stare de criză, un rol mesianic. Pentru Alain de Benoist, sursa crizei actuale ar constitui-o proiectul revoluţionar socialist al egalităţii sociale, căruia i se contrapune „atitudinea caracterizată prin considerarea diversităţii lumii şi a inegalităţilor, care sînt produsul lor necesar, ca *un bine*", chiar dacă inegalităţile „antrenează raporturi de forţă". Pentru Louis Pauwels, de asemenea, ieşirea din criză n-ar fi posibilă decît graţie instaurării unei societăţi dominate prin forţă de elite rasiale. Filonul tematic definitoriu pentru „noua dreaptă" îl constituie *elitismul*, sprijinit pe determinismul biologic, rasial, pe principiul luptei pentru existenţă, pe supravieţuirea celui mai apt şi îndreptat explicit — printr-o pledoarie tipic fascistă pentru ieşirea din criză graţie pretinsului mesianism protocronic al unor „elite de rasă", al unor etnii sau naţiuni „alese" — împotriva proiectului socialist de abrogare a inegalităţii dintre oameni.

3. Dezvoltarea creatoare a teoriei şi practicii revoluţionare în documentele P.C.R., în opera tovarăşului Nicolae Ceauşescu

Locul central al materialismului dialectic şi istoric în marile confruntări politico-ideologice din lumea contemporană decurge din capacitatea sa de a se dezvolta creator, de a da răspunsuri adecvate problemelor complexe ale

epocii, condițiilor economice, sociale, istorice extrem de diferite de la o țară la alta.

„Aceasta impune fiecărui partid să-și elaboreze de sine-stătător linia politică, strategia și tactica revoluționară, în concordanță cu realitățile din țara respectivă, pentru găsirea soluțiilor corespunzătoare în vederea transformării revoluționare a societății" [3].

Activitatea ideologică a partidului nostru, a secretarului său general, are un caracter novator nu numai printr-o arie problematică largă și diversificată ci și, cu precădere, prin soluțiile originale promovate pentru rezolvarea problemelor complexe ale procesului revoluționar. O însemnătate deosebită a avut-o, din acest punct de vedere, Congresul al IX-lea al partidului, prin faptul că el a luat atitudine fermă împotriva concepțiilor vechi, dogmatice, rigide, a tot ceea ce nu mai corespundea noilor condiții economico-sociale, promovînd cu curaj *noul* în toate domeniile de activitate. În această perioadă au fost elaborate teze teoretice de o mare însemnătate practică în toate domeniile vieții economice, sociale, politice și spirituale, teze care poartă amprenta gîndirii cutezătoare a secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și își găsesc expresia concentrată în *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.*

Partidul Comunist Român — îndeosebi în Programul său adoptat de cel de-al XI-lea Congres și în documentele Congresului al XII-lea, în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu —, în concordanță cu necesitatea călăuzirii activității practice de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, de rezolvare a marilor probleme ale contemporaneității — a adus numeroase contribuții de valoare teoretică deosebită în ansamblul gîndirii filozofice și sociale marxiste din etapa actuală. Dintre acestea menționăm următoarele : a) analiza raporturilor dintre general și particular în revoluția și construcția socialismului, a rolului factorilor interni în dezvoltarea societății contemporane, în acest cadru teoretico-metodologic fiind propus un sistem de principii ale noii ordini economice și politice internaționale ; b) aprofundarea teoriei materialist-dialectice privind sistemul social

[3] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 116.

socialist, în acest context fiind elaborat conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată și concretizate principiile comunismului ; c) elaborarea unei teorii cuprizătoare asupra dialecticii vieții în socialism, asupra specificului contradicțiilor în socialism și dialecticii acestora, asupra conținutului procesului revoluționar și a trecerii la o nouă calitate, superioară, în toate domeniile vieții și activității sociale în actuala etapă de dezvoltare a societății noastre socialiste ; d) îmbogățirea teoriei marxiste asupra comunităților umane, analizîndu-se dinamica dezvoltării națiunii socialiste, locul și rolul națiunii în epoca contemporană, raportul dialectic dintre național și internațional ; e) analiza raporturilor dintre conștiința socială și existența socială a oamenilor în socialism, a rolului activ al vieții spirituale, al fizionomiei morale și politice socialiste a oamenilor muncii în procesul revoluționar de dezvoltare multilaterală a socialismului ; f) elaborarea unei teorii marxiste actuale asupra umanismului, în cadrul căreia s-a acordat un loc important factorilor de formare a personalității multilateral dezvoltate, caracterizării umanismului revoluționar și a procesului de realizare a condiției umane în socialism și comunism ; g) analiza mecanismului complex al raporturilor dintre subiectiv și obiectiv în procesul de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism, în acest cadru propunîndu-se fundamentele unei teorii originale despre principiile conducerii științifice a societății socialiste ; h) caracterizarea specificului raporturilor dintre politic și etic, dintre știință și ideologie, dintre raționalitate și norme, dintre libertate și responsabilitate în condițiile edificării societății socialiste multilateral dezvoltate ; în această direcție sînt analizate, într-o perspectivă teoretică și strategică nouă, raporturile dintre conținutul, formele și căile actuale de adîncire a democrației socialiste, de perfecționare a democratismului orînduirii socialiste și de stat în actuala etapă de progres a societății noastre socialiste *.

Punîndu-și deliberat, ca o sarcină de prim ordin, intensificarea studierii și analizării, pe baza dialecticii mate-

* A se vedea mai pe larg *Evoluție și dialog în filozofia contemporană*, de I. Tudosescu, București, Editura politică, 1980.

rialiste, a diferitelor fenomene și schimbări ce se produc permanent atît în societatea românească, cît și în dezvoltarea lumii contemporane, partidul nostru concepe dezvăluirea contradicțiilor sociale ca o premisă a activității practice eficiente de soluționare a lor, pornind de la considerentul că intervenția *factorului conștient* în dinamica societății socialiste este o necesitate obiectivă. În aceste condiții creșterea rolului partidului devine o condiție esențială a asigurării conducerii unitare și conștiente a tuturor componentelor procesului revoluționar, a valorificării cadrului organizatoric creat pentru participarea nemijlocită a întregului popor la conducerea societății. În concepția partidului nostru, a secretarului său general, socialismul și democrația sînt corelate organic și pătrunse de un vibrant umanism revoluționar, de perspectiva edificării unei societăți, a afirmării plenare a personalității umane, a principiilor eticii și echității socialiste.

În contextul marilor confruntări politico-ideologice din lumea contemporană, contribuția Partidului Comunist Român la dezvoltarea creatoare a teoriei și practicii revoluționare are o excepțională însemnătate pentru înflorirea patriei noastre, pentru creșterea prestigiului socialismului în lume, pentru făurirea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră, pentru procesul valorilor perene ale culturii umane.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 21—26 ; 153—166.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la adunarea consacrată aniversării Academiei „Ștefan Gheorghiu"*, București, Editura politică, 1975.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere la Ședința activului central de partid și de stat*, 3 august 1978, București, Editura politică 1978, p. 44—55.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică 1979, p. 80—89.

Tema : Politica P.C.R. de promovare fermă a principiilor eticii și echității socialiste în toate domeniile de activitate. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea maselor în spiritul eticii și echității socialiste

Planul temei

1. Rolul conducător al Partidului Comunist Român în procesul educației revoluționare a oamenilor muncii în spiritul principiilor eticii și echității socialiste.
2. Activitatea opiniei publice în promovarea principiilor eticii și echității socialiste.
3. Afirmarea principiului echității în retribuția socialistă.
4. Opoziția dintre morala comunistă și morala burgheză.
5. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea maselor în spiritul eticii și echității socialiste.

TEZE

1. Rolul conducător al Partidului Comunist Român în procesul educației revoluționare a oamenilor muncii în spiritul principiilor eticii și echității socialiste

Edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism, fundamentată științific în Programul Partidului Comunist Român și în documentele Congresului al XII-lea al partidului, cuprinde, într-o unitate dialectică, dezvoltarea bazei tehnico-materiale, perfecționarea continuă a relațiilor de producție și procesul înnoirii morale, al formării omului nou, cu înalte trăsături de caracter, exponent al unui nou tip de civilizație în toate ipostazele vieții — în muncă, societate, familie. Această cerință majoră este concretizată cu claritate și în *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste.*

În înfăptuirea marilor idealuri ale socialismului și comunismului, partidul nostru pornește de la faptul că activitatea politico-ideologică și de educație a oamenilor muncii în spiritul eticii comuniste este o cerință primor-

dială, reprezintă un proces continuu, neîntrerupt, ce se impune mereu perfecționat. Formarea omului nou, cu o înaltă conștiință și moralitate, constituie în concepția P.C.R. o componentă definitorie a programului social. Noi considerăm și am considerat întotdeauna — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — că menirea istorică a socialismului este nu numai de a elibera omul de asuprire și exploatare, de a asigura bunăstarea materială, ci a făuri o civilizație spirituală superioară, care nu se poate realiza decît prin formarea omului nou, cu o înaltă conștiință și pregătire culturală și profesională, cu un spirit moral-politic înaintat.

Documentele Congresului al XII-lea al P.C.R. solicită o preocupare sporită pentru studierea temeinică a aspectelor teoretice și practice ale dezvoltării conștiinței socialiste, ale dezvoltării relațiilor umane noi, de respect, stimă și solidaritate umană, pentru combaterea mentalităților și concepțiilor înapoiate ce se manifestă în societatea noastră, a tendințelor de parazitism social și căpătuială, a oricăror influențe ideologice și morale străine, pentru așezarea fermă a întregii vieți sociale pe principiile eticii și echității socialiste.

În promovarea și afirmarea principiilor eticii și echității socialiste o însemnătate deosebită o are factorul politic. Este de fapt demonstrat de însăși construcția socialismului că pe măsura evoluției noii societăți crește, cu caracter de legitate obiectivă, rolul conducător al partidului în toate domeniile vieții sociale, inclusiv în sfera educațională. Dezvoltarea conștiinței socialiste impune o neslăbită atenție pentru însușirea temeinică a politicii partidului nostru comunist, rodul aplicării adevărurilor generale ale socialismului științific la realitățile concrete ale țării. Cunoscînd aprofundat politica Partidului Comunist Român în fiecare etapă a dezvoltării sociale, oamenii muncii, tinerii patriei pot deveni cu adevărat militanți activi pentru traducerea în viață, pentru realizarea Programului partidului. Factorul politic reprezintă liantul tuturor formelor conștiinței sociale socialiste și totodată elementul dinamizator al transformării faptului de conștiință în practică socială, politică, al evoluției moralității socialiste. În activitatea de fiecare zi a comuniștilor și a tuturor oamenilor muncii, există o strînsă corelare a eticului și politicului, o relație directă între norma morală, decizie și acțiune în conducerea diverselor procese ale vieții economice, social-

politice și culturale. În procesul de eliberare, de luare și aplicare a deciziilor, momentul moral și cel politic reprezintă elemente indispensabile, esențiale. Astfel, organismele de decizie, fiind constituite din reprezentanți ai colectivelor de oameni ai muncii, cum sînt Frontul Democrației și Unității Socialiste, cu atribuții politice și educaționale actuale sporite, consiliile oamenilor muncii și consiliile unice agroindustriale de stat și cooperatiste, funcționează eficient atunci cînd spiritul lor de responsabilitate moral-politică este suficient de dezvoltat. Persoanele care decid în conducerea vieții economice și social-culturale se află întotdeauna în fața unui evantai de variante, avînd posibilitatea de a alege. Or, alegerea variantei optime incumbă cu necesitate, pe lîngă competență, un înalt spirit de responsabilitate moral-politică, concretizată în exigență, probitate, spirit revoluționar și novator, originalitate, detașare de subiectivism și arbitrar, imparțialitate, intoleranță etc.

2. Activitatea opiniei publice în promovarea principiilor eticii și echității socialiste

Un rol important în afirmarea principiilor eticii și echității socialiste revine opiniei publice. Adesea moralitatea este asociată cu forța opiniei publice. Comportarea civilizată la locul de muncă, în familie, în societate, sinceritatea, modestia, simplitatea, cinstea, corectitudinea, omenia, demnitatea sînt norme elementare care se înscriu în fizionomia morală a individului și față de care opinia publică nu rămîne indiferentă. Atragerea forței opiniei publice în combaterea atitudinii acelora care desconsideră normele, cerințele elementare ale comportării civilizate constituie o trăsătură caracteristică a progresului moral în condițiile socialismului, a felului în care se exercită controlul obștesc asupra moravurilor noii orînduiri. Încălcarea normelor de conviețuire socială reprezintă o manifestare socială nocivă, care atrage oprobriul opiniei publice, iar după gravitatea faptei, uneori și forța coercitivă a statului socialist.

Înaintarea pe drumul socialismului și comunismului impune tot mai imperios afirmarea deplină în viața societății noastre a principiilor și normelor eticii și echității socialiste. În societatea noastră este firesc ca nesinceritatea,

ipocrizia, încercarea de sustragere de la îndatoririle sociale, lichelismul, tendința de căpătuială, egoismul, parazitismul, pasivitatea, inerția, indiferența, apatia să primească din partea opiniei publice riposta cuvenită.

Pentru ca opinia publică să-și exercite influența necesară este nevoie să i se inspire de către organizațiile de partid, de fiecare comunist și utecist un puternic caracter militant, partinic, mobilizator, ofensiv. Opinia publică se cere orientată în direcția stigmatizării oricărui act antisocial ce intră în contradicție cu esența noii noastre orînduiri. Intervenția promptă a opiniei publice este în măsură să preîntîmpine și să dinamizeze efectul nociv al unor acte antisociale cu grave implicații. Climatul cel mai eficace creat de opinia publică s-a dovedit și se dovedește a fi colectivul de muncă, atunci cînd este vorba de judecarea unui membru al acestuia. Starea psihologică și morală a celui tras la răspundere în fața propriului colectiv de muncă este puternic influențată de reacția colectivului. Desigur sînt și indivizi, puțini la număr, care sînt opaci, indiferenți, pasivi, față de opiniile usturătoare, stigmatizatoare ale tovarășilor lor de muncă și comit în continuare acte care nu sînt conforme cu normele societății noastre. Față de asemenea indivizi se impune intervenția hotărîtă, cu elementele ei educative și coercitive, a statului, a instituțiilor sale capabile să-și exercite întreaga forță de constrîngere. Exercitarea rolului educativ al opiniei publice nu presupune înlocuirea rigorilor legii, a sancțiunilor penale, ci se adaugă acestora, le completează într-o acțiune comună de asanare spirituală a societății.

Umanismul socialist, grija față de om nu au nimic comun cu tolerarea încălcării legilor, a actelor de huliganism, cu tolerarea practicii de a trăi fără muncă, a acelora care aduc prejudicii construcției socialiste și comuniste, independenței naționale a patriei.

Partidul Comunist Român a luat o serie de măsuri pentru creșterea rolului educativ al opiniei publice, al colectivelor de oameni ai muncii. Pe temeiul profundului umanism revoluționar ce caracterizează orînduirea socialistă au fost stabilite noi modalități de reeducare a acelora ce au comis anumite fapte antisociale. Rolul educativ al colectivului de oameni ai muncii devine hotărîtor. Iată de ce în cadrul acestei politici, cei care comit fapte antisociale condamnate sînt transferați în cadrul unităților socialiste și dați în seama unor colective de oameni ai

muncii capabile să-i supravegheze și să-i modeleze în spiritul normelor și principiilor eticii comuniste, al valorilor morale socialiste. Această modalitate cu profunde implicații de ordin moral reprezintă o nouă dovadă a prețuirii omului, încadrarea în posibilitățile de autodepășire, de modelare și de redare muncii creatoare a celor care au săvîrșit diferite abateri de la legile țării și normele de convețuire socială. Procesul educării și reeducării celor care au săvîrșit diferite abateri nu este lipsit de greutăți. Sînt și indivizi care se integrează mai greu în disciplina muncitorească.

3. Afirmarea principiului echității în retribuția socialistă

Retribuția socialistă după muncă reprezintă o necesitate obiectivă, iar pe planul moralității reprezintă o afirmare concretă a principiilor eticii și echității socialiste. Principiul socialist al retribuției urmărește, totodată, asigurarea unor proporții corespunzătoare între veniturile minime și cele maxime, raport stabilit de Congresul al XII-lea al partidului la nivelul de 1 la 5,5—6 între retribuția minimă și maximă din economie, raport pe deplin corespunzător actualei etape de dezvoltare a României socialiste. Se are în vedere influența pe care o exercită cheltuielile sociale pentru dezvoltarea învățămîntului, ocrotirea sănătății, asistenței sociale, culturii și sportului asupra nivelului de trai al oamenilor muncii.

Dar, după cum se cunoaște, în socialism, înfăptuindu-se principiul retribuției după muncă, anumite elemente ale inegalității mai persistă. Tocmai de aceea, obiectivul de perspectivă al partidului nostru, așa cum este înfățișat în Program și în documentele Congresului al XII-lea al P.C.R., îl constituie societatea către care evoluează patria noastră — comunismul — în care repartiția să se facă după nevoi. Cerințele echității socialiste și comuniste determină necesitatea atenuării elementelor de inegalitate economică dintre membrii societății, atenuare care semnifică totodată și îngustarea posibilităților apariției și amplificării unor fenomene negative în sfera moralității. Sistemul repartiției promovat de Partidul Comunist Român are ca trăsătură definitorie promovarea stimulentelor morale, pentru realizarea scopului suprem — înflorirea plenară a personalității umane.

4. Opoziția dintre morala comunistă și morala burgheză

În opoziție cu spiritul principiilor eticii și echității socialiste, cu caracterul profund umanist al moralității socialiste, cu dinamica și rolul de forțe motrice al valorilor moralei socialiste în formarea și dezvoltarea personalității umane, se află tabloul sumbru al moralității burgheze contemporane. Violența, pornografia, deprecierea normelor și regulilor elementare de comportare, sînt tot mai mult relevate de sociologii burghezi de cele mai diferite curente și orientări. Criza din domeniul valorilor morale, în epoca imperialismului zilelor noastre, se răsfrînge nociv asupra unor valori morale tradiționale — dreptatea, cinstea, datoria, loialitatea, demnitatea, ajutorul reciproc, conștiința —, devine de cele mai multe ori „o povară în goana după bogății și plăceri". Sentimentul fricii și singurătății, degradarea morală, cinismul, brutalitatea, cruzimea, indiferența sînt trăsături ale moralității burgheze contemporane.

Personalitatea individului este lezată tot mai puternic de influențe extraeconomice, care-i dictează omului un anumit mod de comportare și de gîndire. Omul, într-un proces crescînd, își pierde individualitatea, se simte „manipulat", „transformat" într-o ființă căreia i se dictează un fel de stereotip de comportare și gîndire.

Pentru masele largi populare, pentru tineretul din țările capitaliste dezvoltate economic, problema sensului moral al vieții nu este o problemă abstractă, ci o chestiune fundamentală, de ordin economic și social-politic, a existenței cotidiene, un izvor de neliniște și nemulțumire care, cristalizat și conștientizat ideologic, transformat în programe politice de schimbare revoluționară, pot eroda temeliile orînduirii socialiste.

5. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea maselor în spiritul eticii și echității socialiste

Potrivit orientărilor date de Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român, de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, fiecare comunist are obligația să-și îndeplinească cu dăruire sarcinile, responsabilitățile încredințate de partid, să se achite cu un

înalt spirit de răspundere de toate îndatoririle ce-i revin în funcția ce o îndeplinește, la locul său de muncă, în întreaga sa activitate. Prin menirea sa, comunistul trebuie să respecte cu strictețe disciplina de partid, care este aceeași pentru toți membrii partidului, indiferent de poziția și atribuțiile încredințate de partid și de stat. Constituie o responsabilitate de prim ordin a fiecărui activist, a fiecărui comunist de a apăra unitatea de monolit a partidului — chezășia îndeplinirii cu succes a rolului istoric al partidului de conducător al națiunii noastre pe calea socialismului și comunismului.

Slujirea cu devotament a patriei, apărarea cuceririlor revoluționare ale poporului reprezintă, de asemenea, o înaltă obligație a comuniștilor, a tineretului, a tuturor oamenilor muncii. Datoria supremă a comuniștilor este de a apăra cuceririle revoluționare ale oamenilor muncii, integritatea, independența și suveranitatea națională a patriei noastre socialiste.

Comuniștii, toți cetățenii țării sînt chemați să dea dovadă de vigilență și combativitate revoluționară față de orice acțiuni sau manifestări ostile orînduirii noastre socialiste, intereselor vitale ale poporului, să manifeste și să propage un înalt spirit patriotic. Sensul patriotismului socialist, cerință fundamentală a responsabilității comuniste, trăsătură fundamentală a personalității comunistului, se manifestă în diverse ipostaze : devotamentul față de partid și față de clasa muncitoare, față de poporul din care faci parte, respectul față de tradițiile revoluționare de luptă ale proletariatului, spiritul de sacrificiu pentru apărarea libertății și independenței patriei, grija față de destinele ei.

Organizarea întregii activități pe baza principiilor și normelor eticii și echității socialiste implică, de asemenea, îmbinarea eticului și juridicului în respectarea legalității socialiste. Comuniștii, uteciștii, toți cetățenii țării sînt chemați să respecte cu strictețe legile țării, să acționeze în spiritul legalității socialiste, să nu permită nimănui nesocotirea și încălcarea legii. Se știe că în ultimii ani partidul și statul nostru au depus o intensă activitate pentru reglementarea juridică a diferitelor domenii ale activității sociale, iar respectarea și aplicarea normelor juridice sînt asigurate de puterea de stat a întregului popor ; dar, în același timp, respectarea și aplicarea legalității socialiste devin tot mai mult o problemă de conștiință, de convingere lăuntrică, trăsătură caracteristică a personalității comu-

nistului, expresie a interferenței normelor juridice și a celor morale în reglementarea acțiunilor umane în socialism.

Promovarea echității, dreptății sociale constituie una din responsabilitățile de seamă, una din trăsăturile caracteristice ale personalității comunistului. Codul etic se referă expres la îndatoririle și responsabilitățile comunistului, ale utecistului, ale fiecărui om al muncii de a promova în toate împrejurările spiritul echității, al dreptății, de a stigmatiza tot ceea ce intră în contradicție cu spiritul acestui principiu.

Toate acestea reliefează cu putere necesitatea imperioasă a organizării întregii vieți pe baza înaltelor principii și norme ale eticii și echității socialiste, reliefează sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea revoluționară a comuniștilor.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 157—160 ; 165—166.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 50—53 ; 80—90.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1974, p. 92—97.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, București, Editura politică, 1976, p. 40—41 ; 43—44 ; 68—72 ; 107—124.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere la Ședința activului central de partid și de stat*, 3 august 1978, București, Editura politică, 1978, p. 41—43.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R.*, 7 septembrie 1979, București, Editura politică, 1979, p. 40 ; 46—60.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Consiliilor populare*, București, Editura politică, 1980, p. 32—35.

Tema : Legile țării — expresie a intereselor vitale ale oamenilor muncii, ale întregului nostru popor. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind cultivarea respectului și răspunderii față de legile țării

Planul temei

1. Legea — instrument principal de înfăptuire a politicii partidului, expresie a voinței și intereselor generale ale națiunii. Principiul supremației legii.
2. Perfecționarea legislației socialiste — obiectiv major al politicii partidului și statului.
3. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind formarea și dezvoltarea conștiinței juridice socialiste a oamenilor muncii.

TEZE

1. Legea — instrument principal de înfăptuire a politicii partidului, expresie a voinței și intereselor generale ale națiunii. Principiul supremației legii

Considerat ca unul din principalele instrumente de realizare a politicii partidului, dreptul socialist constituie, prin definiție, expresia voinței clasei muncitoare și a întregului popor. Unul din obiectivele de bază ale politicii legislative a partidului și o preocupare constantă a secretarului său general o reprezintă asigurarea unei cît mai fidele reflectări a voinței și intereselor generale ale națiunii în conținutul normelor juridice. Principala cale de înfăptuire a acestui obiectiv constă în lărgirea și perfecționarea activității legislative a Marii Adunări Naționale, organ reprezentativ suprem al puterii de stat, alcătuit din deputați aleși de întregul popor prin vot universal, direct, egal și secret.

Expresie directă a dezvoltării democrației socialiste, această linie de evoluție reclamă ca normele juridice, reglementînd principalele domenii de relații sociale, să fie adoptate sub forma unor legi votate de Marea Adunare Națională, unicul organ legiuitor în sistemul nostru de organizare statală. „Întreaga activitate economico-socială, arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, trebuie să se

desfășoare pe baza Constituției — Carta fundamentală a țării — în spiritul legilor statului nostru socialist" [1].

Situată în fruntea unei ierarhii de acte normative adoptate la nivelul diferitelor organe ale puterii și ale administrației de stat (decrete ale Consiliului de Stat, hotărîri ale Consiliului de Miniștri, instrucțiuni ale miniștrilor, hotărîri ale consiliilor populare, decizii ale comitetelor și birourilor executive ale consiliilor populare) legea își datorează forța juridică superioară poziției de vîrf pe care o ocupă Marea Adunare Națională în sistemul organelor statului. Expresie nemijlocită a deplinătății puterii poporului, această poziție se exprimă în competența Marii Adunări Naționale de a exercita conducerea și controlul tuturor celorlalte organe ale statului, concentrînd în mîinile reprezentanților aleși ai națiunii atribuțiile de reglementare a direcțiilor esențiale ale dezvoltării economico-sociale a patriei.

Rolul deosebit al legii prin raport cu celelalte categorii de acte normative se reflectă în principiul supremației legii din care decurge obligativitatea pentru toate celelalte acte normative de a fi emise în conformitate cu legea, deci de a nu contraveni prevederilor sale, de a nu adăuga alte drepturi și obligații, ori alte condiții față de cele pe care legea le-a stabilit și chiar de a nu da interpretare general obligatorie prevederilor legii. În conformitate cu prevederile constituționale, singurul organ care, pe lîngă M.A.N., mai are dreptul de a da interpretare general-obligatorie legilor, este Consiliul de Stat, organ suprem cu activitate permanentă al puterii de stat.

Ca atare, prin lege poate fi modificat orice alt act normativ și, de regulă, nici un alt act normativ nu poate modifica legea.

O situație specială o prezintă decretele cu putere de lege emise de Consiliul de Stat în intervalul dintre sesiunile Marii Adunări Naționale (sau între ședințele sale plenare în timpul sesiunilor deschise) pentru a asigura continuitatea exercitării atribuțiilor acesteia și care sînt supuse aprobării forului suprem reprezentativ de îndată ce se reîntrunește în plen, devenind la rîndul lor legi.

Toate celelalte categorii de acte normative sînt subordonate legii, fiind necesarmente adoptate în conformitate cu

[1] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, București, Editura politică, 1976, p. 416.

prevederile sale ; în ceea ce privește actele normative ale organelor administrației de stat (guvern, ministere, comitete și birouri executive ale consiliilor populare), Constituția statuează în mod expres că ele se emit „pe baza și în vederea executării legilor". Cu alte cuvinte, asemenea acte normative nu pot fi emise decît în măsura în care domeniul de relații sociale la care se referă a fost în prealabil reglementat prin lege, iar conținutul acestor acte trebuie să constea exclusiv în măsuri de punere în aplicare a legii respective.

Toate aceste principii și cerințe sînt numai o parte din numeroasele măsuri în care s-a tradus preocuparea constantă a conducerii de partid de a garanta exprimarea nealterată a voinței și intereselor întregului popor în cuprinsul normelor de drept ca o premisă esențială a perfecționării sistemului nostru legislativ.

2. Perfecționarea legislației socialiste — obiectiv major al politicii partidului și statului

După cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, o necesitate obiectivă în etapa actuală este ca dreptul socialist să oglindească structura nouă a realității sociale din țara noastră, să evidențieze în mod pregnant rolul conducător — înscris în Constituție, legea fundamentală a țării — pe care îl are partidul comunist în societatea socialistă". [2]

A devenit o practică statornică în ultimii 15 ani ca cele mai importante măsuri legislative să fie puse în dezbaterea organelor superioare ale partidului, în cadrul plenarelor Comitetului Central, al conferințelor naționale și congreselor ; astfel, Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român a dezbătut proiectul actualei Constituții, după cum proiectele de legi ale dezvoltării economico-sociale planificate, ale finanțelor, retribuției după cantitatea și calitatea muncii, Codul muncii au format obiect de discuție al Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român din 1972. Un moment calitativ nou l-a marcat Conferința Națională a Partidului Comunist Român din 7—9 decembrie 1977 — primul forum superior al partidului care a consacrat un punct distinct pe ordinea de zi

[2] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 2, București, Editura politică, 1968, p. 291.

perfecționării sistemului legislativ, formulînd — sub directa îndrumare a tovarășului Nicolae Ceaușescu — un vast program normativ în domenii dintre cele mai importante ale activității economico-sociale. În aceeași ordine de idei se înscrie și consacrarea dreptului de inițiativă legislativă al Comitetului Central al Partidului Comunist Român.

De altă parte, evoluția dreptului socialist în anii ce au urmat Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român este caracterizată printr-o constantă accentuare a interdependenței dintre normele politice și normele juridice, dintre hotărîrile de partid și legile statului, ca un aspect particular al împletirii tot mai strînse a activității de partid și de stat. În cadrul acestui proces numeroase orientări și directive politice sînt preluate și detaliate în cuprinsul normelor de drept ; asistăm, totodată, la asimilarea unor concepte și principii juridice, cum sînt, de pildă, cel al dreptului de apărare, sau al prezumției de nevinovăție în cadrul unor importante hotărîri de partid.

Prezintă o deosebită însemnătate pentru orientarea activității normative din țara noastră tezele secretarului general al partidului privind rolul reglementării juridice în afirmarea și apărarea valorilor fundamentale ale societății socialiste, respingerea hotărîtă a concepțiilor burgheze ce fac abstracție de finalitățile în slujba cărora este pus un anumit sistem de drept. „Normele de drept din țara noastră trebuie să corespundă mai bine cerințelor realității de astăzi, intereselor apărării valorilor fundamentale ale socialismului, dezvoltării avutului obștesc, întăririi continue a orînduirii socialiste, asigurînd în același timp exercitarea nestînjenită a drepturilor și libertăților cetățenești“ [3].

Politica legislativă a partidului și statului se caracterizează prin promovarea neabătută a necesității creșterii rolului factorului etic în activitatea de reglementare juridică. Într-un asemenea context se înscriu măsurile îndreptate spre legarea tot mai strînsă a retribuției de cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii prestate, pentru eliminarea tuturor posibilităților de însușire a unor venituri nemuncite, ca și a abuzurilor și subiectivismului.

Concomitent cu întărirea fundamentului etic al normelor dreptului socialist se intensifică rolul moralei în asigurarea legalității socialiste. Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste elaborat din inițiativa și sub directa îndrumare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, ridică la rangul de comandamente etice esențiale obligația de a respecta Constituția și legile țării, de a apăra proprietatea socialistă etc.

În aceeași ordine de idei se înscrie și preocuparea permanentă pentru *afirmarea tot mai puternică a umanismului* societății noastre în conținutul dreptului socialist și în activitatea practică de aplicare a normelor sale. Desigur, „umanismul socialist, grija față de om nu au nimic comun cu tolerarea încălcării legilor, a actelor de huliganism, cu tolerarea actelor din partea unora, puțini la număr, este adevărat, care cred că pot trăi fără muncă“. [4]

O orientare fundamentală a politicii legislative a partidului și statului constă în întărirea rolului dreptului în crearea și lărgirea cadrului juridic și organizatoric al *dezvoltării democrației socialiste*, paralel cu democratizarea continuă a însăși activității de elaborare a normelor de drept. În ultimii ani s-au adoptat însemnate măsuri legislative menite să instituționalizeze în toate domeniile de activitate noi forumuri naționale (Congresul consiliilor populare, Congresul educației politice și al culturii socialiste, Congresul consiliilor oamenilor muncii, Congresul agriculturii etc.), creîndu-se în mod corespunzător noi organisme democratice cu caracter permanent. Acestei sumare prezentări se adaugă măsurile privind întărirea rolului normativ al activității organelor reprezentative — supreme și locale — ale puterii de stat ca și cele — adoptate de Conferința Națională a Partidului Comunist Român din 1977 — vizînd creșterea participării colectivelor de oameni ai muncii la asigurarea legislației socialiste.

Strîns legat de contribuția dreptului socialist la dezvoltarea democrației și autoconducerii muncitorești este rolul său în asigurarea conducerii științifice a întregii activități economico-sociale. În concepția partidului nostru dreptul socialist își îndeplinește rolul atît prin consacrarea legislativă a prefacerilor sociale, economice, politice și de altă natură din societate, cît și prin intervenția sa activă în evoluția relațiilor sociale, statornicind obiective

[3] *Op. cit.*, p. 291—292.

[4] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 44.

viitoare și orientînd întregul comportament uman în vederea atingerii lor. Parte integrantă a conducerii științifice a procesului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, în țara noastră a fost elaborat — din indicația și sub directa îndrumare a tovarășului Nicolae Ceaușescu — un program legislativ menit să asigure armonizarea cît mai perfectă a evoluției dreptului socialist cu directivele partidului privind progresul multilateral al țării, cu prevederile planurilor naționale unice — anuale și cincinale — de dezvoltare economico-socială.

Un loc deosebit în ansamblul activității normative îl ocupă legislația economică menită să consfințească întărirea rolului statului în organizarea și conducerea științifică a proceselor economice. Printr-o suită de importante acte normative au fost adoptate măsuri menite să asigure o concepție și o metodologie unitară în planificarea întregii activități economico-sociale. Un pas de o însemnătate excepțională în asigurarea unei noi calități în conducerea proceselor economice îl constituie reglementările chemate să consacre introducerea noului mecanism economico-financiar, hotărît din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, la Plenara C.C. al P.C.R. din 23 martie 1978.

Politica legislativă a partidului în domeniul perfecționării relațiilor de muncă s-a materializat într-o serie de reglementări a căror elaborare a fost îndeaproape îndrumată de tovarășul Nicolae Ceaușescu pe linia deplinei înfăptuiri a principiului fundamental al societății noastre, în virtutea căruia munca este singura sursă de venituri, din aceasta decurgînd obligația — pentru toți cei capabili de muncă — de a desfășura o activitate utilă societății. Printre acestea se cuvin amintite : noul Cod al muncii, adoptat în 1972, Legea nr. 12/1971 privind încadrarea și promovarea în muncă a personalului în unitățile socialiste de stat, Legea nr. 1/1971 privind organizarea și disciplina muncii în unitățile socialiste de stat, Legea nr. 57/1974 a retribuirii după cantitatea și calitatea muncii etc.

Au fost, de asemenea, adoptate importante acte normative menite să organizeze activitatea din domeniul învățămîntului, cercetării științifice și proiectării tehnologice, să asigure asistența sanitară și să contribuie la creșterea calității vieții în cadrul societății noastre în general.

Acestor reglementări li se adaugă ansamblul de măsuri legislative consacrate perfecționării organizării politice a societății, creșterii rolului organelor puterii de stat, perfecționării sistemului electoral, optimizării structurilor, reducerii și simplificării aparatului de stat concomitent cu adîncirea și perfecționarea principiilor sale democratice de funcționare, cu afirmarea tot mai puternică a autoconducerii muncitorești.

Preocupării constante a conducerii de partid de a asigura orientarea întregii activități normative pe baza investigării științifice a realităților actualei etape de dezvoltare i se adaugă atenția permanentă acordată perfecționării structurii interne a sistemului legislativ. Vădind o temeinică înțelegere a structurii și mecanismului intim al acțiunii dreptului în societate, ca și o neegalată clarviziune asupra evoluției sale în perspectivă, tovarășul Nicolae Ceaușescu a formulat o serie de prețioase indicații privind întărirea rolului legii, reducerea numărului de hotărîri și instrucțiuni, concentrarea materialului normativ și simplificarea evidenței sistemului legislativ, îmbunătățirea stilului și creșterea clarității textelor legislative, perfecționarea metodologiei de tehnică legislativă.

Ca urmare, s-au creat premise pentru o mai bună cunoaștere și aplicare a prevederilor legislative în vigoare, pentru eliminarea formalismului și lărgirea inițiativei factorilor de execuție în toate compartimentele vieții economico-sociale.

3. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind formarea și dezvoltarea conștiinței juridice socialiste a oamenilor muncii

Prin conținutul, ca și prin finalitatea lor, legile statului socialist constituie însemnate instrumente de realizare a politicii partidului, de promovare a intereselor generale ale întregului popor. Necesitatea respectării lor, asigurarea legalității socialiste și a ordinii de drept constituie, de aceea, o cerință obiectivă a procesului complex al făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. „Aplicînd în viață hotărîrile Congresului al XII-lea — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — va trebui să acționăm, de asemenea, pentru perfecționarea în continuare a legisla-

ției socialiste, pentru creșterea rolului opiniei publice în aplicarea și respectarea legilor țării, în prevenirea și combaterea încălcării normelor de conviețuire socială" [5].

Desigur, un rol important în asigurarea ordinii de drept revine organelor Ministerului de Interne, procuraturii și justiției. Referindu-se la activitatea acestora, tovarășul Nicolae Ceaușescu a invederat necesitatea de a se face totul pentru ca „nimeni în societatea noastră să nu fie pedepsit pe nedrept, dar în același timp cei care încalcă legile, cei care aduc prejudicii construcției socialiste și comuniste, independenței naționale a patriei, sub orice formă, trebuie pedepsiți fără milă, în conformitate cu prevederile legilor statului nostru — aceasta impune umanismul socialist, interesele întregii noastre națiuni" [6].

Totodată, un rol crescînd în asigurarea legalității socialiste revine, în etapa actuală, colectivelor de oameni ai muncii, organismelor autoconducerii muncitorești și, în primul rînd, organelor și organizațiilor de partid. În scopul prevenirii abaterilor și încălcărilor legii și ale normelor de conduită cetățenească, organizațiile de partid, organizațiile sindicale, de tineret și femei, organizațiile democrației și unității socialiste sînt chemate să intensifice munca politico-educativă în rîndul tuturor oamenilor muncii.

Una din premisele respectării și aplicării neabătute a legilor și, în același timp, o sarcină importantă a organelor și organizațiilor de partid, o constituie organizarea cunoașterii normelor de drept de către toți cei cărora legea se adresează, de către toți cetățenii atît în activitatea profesională, cît și, în genere, în viața socială.

Preocuparea pentru îmbunătățirea activității de studiere și popularizare a legislației, pentru ridicarea acestei activități la nivelul cerințelor actuale a fost subliniată în numeroase documente de partid. Subliniind răspunderea organelor și organizațiilor de partid pentru aplicarea neabătută a hotărîrilor de partid și de stat, tovarășul Nicolae Ceaușescu a învederat — la Consfătuirea de lucru

[5] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste*, 17 ianuarie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 24.

[6] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 44.

de la C.C. al P.C.R. din 5—7 septembrie 1979 — necesitatea de a se organiza munca de studiere a acestora, introducîndu-se principiul seminarizării cu întregul activ de partid și de stat a hotărîrilor și legilor.

În scopul instituționalizării celor mai adecvate modalități de aducere la cunoștința maselor largi a actelor normative și de educare a acestora în spiritul legalității socialiste a fost elaborat Decretul Consiliului de Stat privind unele măsuri de îmbunătățire a activității de aplicare și popularizare a legilor (Decret nr. 468/1971) prin care sînt stabilite numeroase măsuri menite să asigure un caracter științific și sistematic acestei activități, ca și responsabilități precise în sarcina celor ce o desfășoară.

În practica acțiunilor de propagandă juridică, organele și organizațiile de partid au acumulat o vastă experiență — cu vocație de generalizare — ce demonstrează necesitatea conlucrării tuturor factorilor educaționali pe baza unor programe de lungă durată, cît și a diversificării acțiunilor respective în funcție de categoria de cetățeni cărora se adresează și de problemele concrete ce-i preocupă.

Coordonată de consiliile populare și implicînd aportul unei vaste rețele de factori educaționali (comitetele de cultură și educație socialistă, școala, organele de presă, Asociația juriștilor, organizațiile Frontului Democrației și Unității Socialiste etc.), activitatea de popularizare a legilor și, în general, de formare a conștiinței juridice socialiste a maselor se desfășoară cu sprijinul și sub directa îndrumare a organelor și organizațiilor de partid — expresie a creșterii rolului conducător al partidului și garanție a întăririi climatului de ordine și disciplină în întreaga viață economico-socială.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 118—129.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 61—65.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la Comitetul Central al Partidului Comunist Român din 5—7 septembrie 1979*, București, Editura politică, 1979, p. 28—32.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste*, 17 ianuarie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 24—25.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 44.

Tema : Întrajutorarea tovărășească, umanismul — trăsături definitorii ale relațiilor sociale în socialism. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea maselor în spiritul întrajutorării tovărășești în muncă și în viață

Planul temei

1. Întrajutorarea tovărășească, umanismul — trăsături definitorii ale relațiilor sociale în socialism.
2. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea maselor în spiritul întrajutorării tovărășești în muncă și în viață.

TEZE

1. Întrajutorarea tovărășească, umanismul — trăsături definitorii ale relațiilor sociale în socialism

Ca orice adevăr arhicunoscut, afirmația că omul este prin excelență o ființă socială pare astăzi banală. Numai că această aparentă banalitate conține în sine uluitoarea istorie a speciei umane, secretul forței sale fabuloase. Căci în afara societății ființa umană ar fi — în cazul cînd ar fi posibil — unul dintre cele mai neputincioase animale. Dar nu numai forța omului stă în societate, ci însăși esența sa. Marx spunea că în realitatea ei esența umană este totalitatea relațiilor sale sociale. De aici se desprinde concluzia că omul este om numai în măsura în care este ființă socială, modul lui concret de a fi depinde de relațiile sale sociale. Cum sînt relațiile sociale ale omului, așa este și el. Dar în măsura în care relațiile sociale modelează omul și omul poate modela relațiile sociale atunci cînd reușește să le înțeleagă suficient pentru a le transforma.

Întrucît relațiile sociale sînt mediul de afirmare a omului, ele au conținut totdeauna, într-o măsură sau alta, o doză de întrajutorare, cel puțin atît cît să faciliteze supraviețuirea grupului social. Așa încît, putem spune că relațiile de întrajutorare țin oarecum de firea socială a omului. Dar ele nu s-au prezentat niciodată în puritatea lor, căci niciodată n-au depins exclusiv de dorința, de aspirațiile omului. Asupra lor și-au pus amprenta o serie de factori de ordin social, unii dintre ei favorizînd dezvoltarea lor, alții, din contră, alterînd aceste relații.

Factorii de ordin economic au avut de jucat un rol important în modelarea relațiilor interumane deoarece, în special în societățile bazate pe proprietate privată, de situația economică a omului depindea existența lui ca ființă umană. Dependența omului de factori economici a influențat puternic relațiile interumane și mai ales pe cele de întrajutorare. Această influență s-a manifestat mai întîi în sens negativ, prin diminuarea conținutului omenesc al acestora uneori pînă la cota minimă. Căci pe primul loc a trecut competiția pentru obținerea unui statut social-economic favorabil. Obiectele au devenit mai importante decît oamenii și pentru posesiunea de obiecte oamenii au fost sacrificați într-un fel sau altul. Exploatarea este din acest punct de vedere opusul relațiilor de întrajutorare. Dar oricît de violente ar fi tipurile de relații ce se opun relațiilor de întrajutorare, acestea nu dispar, ci capătă specific de clasă sau de grup. Interesant este că ele se mențin la clasele și grupurile sociale care nu sînt privilegiate din punct de vedere economic. Tocmai situația precară a acestora a impus dezvoltarea relațiilor de întrajutorare, spiritul de colectivitate, de solidaritate umană, de omenie. Nu trebuie să înțelegem însă că mizeria generează omenia. Ba din contră, ea este dezumanizantă, ea alterează conținutul uman al relațiilor dintre oameni. Afirmînd că în aceste medii sociale relațiile de întrajutorare n-au încetat niciodată să se manifeste, afirmăm implicit că aici este vorba de triumful omeniei asupra mizeriei economice, triumful normelor unei morale umaniste, al determinărilor specific umane asupra dominației lucrurilor. Putem spune că în îndelungata istorie a societății împărțită în clase antagoniste bunul cel mai de preț al maselor dominate a fost respectul față de om, de demnitatea acestuia ca ființă umană, a fost colectivismul și spiritul de întrajutorare.

Pentru a ne da seama de acest lucru este suficient să studiem folclorul.

Dar nu numai factorii de ordin economic și-au pus amprenta pe relațiile interumane, ci și cei de ordin ideologic. Aceștia s-au manifestat în diverse chipuri, fie acționînd în sensul golirii de conținut uman a relațiilor dintre oameni, fie favorizînd raportarea omenească la oameni, prezentînd respectul față de om ca principiu fundamental al acțiunii umane. Depinde de interesele pe care le servește ideologia respectivă, de clasa care promovează o atare ideologie. Oricine știe astăzi că au existat și mai există ideologii care propovăduiesc disprețul față de oamenii aparținînd claselor exploatate numite în cadrul acestui mod de gîndire vulg, sau disprețul față de oameni aparținînd altor rase sau națiuni. Pentru reprezentanții acestor concepții, demnitatea umană nu are valoare, căci ei sînt obișnuiți să măsoare totul în bani, să vîndă și să cumpere totul. În concepția populară găsim replica valorică și comportamentală. Căci pentru popor există multe lucruri neprețuite și în primul rînd omenia. În concepția poporului nostru, care și-a plămădit prin vitregiile vremii și în ciuda acestora un sistem de valori bazat pe respectarea demnității umane, întemeiat pe adevărurile sale descoperite în decursul unei istorii care arareori i-a fost prielnică, faptul, gestul cel mai simplu de întrajutorare are o valoare intrinsecă, el este de neprețuit prin firescul, simplitatea și sinceritatea lui. Încercarea de a răsplăti un asemenea gest pare de neînțeles sau cel mai adesea este considerată o jignire. Gestul de a ajuta într-un fel sau altul aproapele pentru simplul și nobilul motiv că este om este tratat cu o delicată discreție, iar lauda exagerată, zarva în jurul unor asemenea fapte este tratată ca o necuviință, ca o violare a firescului. Este aici o notă de eleganță spirituală transpusă și în limbajul de apreciere a faptei. Căci a te raporta la om ca la cel ce trebuie să se bucure de demnitatea supremă este considerat nu numai ca fiind bine, ci și frumos. Și tot ceea ce întrece măsura, chiar dacă din punct de vedere moral este apreciat ca bine, din punct de vedere estetic apare ca depreciat.

Trebuie să concludem că oricît de mari au fost eforturile de menținere a caracterului omenesc al relațiilor interumane, oricît de puternice au fost aspirațiile spre o lume mai umană, în care omul să fie apreciat în primul rînd pentru calitățile sale umane și să fie tratat ca atare

în cadrul raporturilor sale sociale, în societățile împărțite în clase antagoniste relațiile interumane sînt serios afectate de o serie de factori economici sau ideologici. Pînă și relațiile de întrajutorare capătă forme ce falsifică esența acestora. Căci nu se poate vorbi de întrajutorare autentică dacă acest raport nu pornește de la respectarea omului, a personalității fiecăruia, dacă știrbește într-un fel sau altul demnitatea omului. Pentru ca acest lucru să fie posibil este necesară o schimbare radicală a atitudinii față de om și nu numai în planul teoriei, ci și în acela al practicii. Este ceea ce realizează socialismul la noi în țară în mod teoretic prin concepția proprie despre om — umanismul socialist — și în mod practic prin politica partidului nostru care-și propune în programul său să acționeze astfel „ca înaltele principii ale umanismului socialist să se reflecte tot mai cuprinzător în societatea noastră în toate sferele vieții sociale, să pătrundă adînc în conștiințe, însuflețind poporul în măreața operă de zidire a celei mai drepte și mai umane orînduiri din cîte a cunoscut istoria" [1]. Căci partidul nostru pornește de la concepția că socialismul trebuie să fie societatea totalei împliniri a personalității umane, în care fiecare cetățean să se simtă stăpîn pe destinul său, să poată gîndi și acționa nestingherit în folosul progresului societății.

Pentru realizarea unui asemenea deziderat pornim de la teza că umanismul socialist trebuie să fie nu numai un sistem teoretic, ci și un mod practic de viață a poporului. Este adevărat că umanismul socialist înseamnă un mod de viață cum n-a mai fost în istorie. Dar este tot atît de adevărat că inovația nu se realizează decît pe terenul fertil al tradiției. Așa încît formularea unui ideal de viață, a unui mod concret de raportare a omului la alt om sau la societate, oricît de frumos ar fi, este irealizabilă dacă este străină de modul de a fi al poporului.

În decursul istoriei, poporul nostru a modelat un anumit tip de relații interumane, care nu numai că s-au păstrat, dar ele s-au constituit ca structură a modului cotidian de a fi al omului. Și caracteristica de bază a acestora este profundul lor umanism. Nu întîmplător atunci cînd un om este apreciat de alți oameni în virtutea unei tradiții

[1] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 166.

care nu este numai memorie istorică, ci și mod de viață, intră obligatoriu și aprecierea din perspectiva omeniei.

În contextul social al socialismului din țara noastră, bazîndu-ne pe tradiție, putem realiza un sistem de relații sociale care, pentru prima dată, să fie eliberate de povara extraumanului, care să fie preponderent omenești. Eliberate de determinările de către proprietatea privată, relațiile interumane își pierd treptat caracterul lor de competiție de tip economic. În relațiile sale cu alți oameni fiecare membru al societății trebuie apreciat în funcție de însușirile lui specific umane, de ceea ce este el ca om, și nu în funcție de ceea ce posedă el, sau de locul pe care-l ocupă în ierarhia socială. Acesta este unul din aspectele fundamentale a ceea ce numim caracter umanist al relațiilor sociale din societatea noastră.

Pe de altă parte, întrucît membrii societății noastre au aceleași interese fundamentale, se deschide cîmp larg de manifestare a relațiilor de întrajutorare între parteneri egali.

O caracteristică de cea mai mare importanță a relațiilor sociale în socialism este aceea că prin esența lor ele nu se constituie ca un factor constrîngător al determinărilor specific umane ale omului, ci se manifestă ca un cadru prielnic afirmării personalității umane multidimensionale. Prin specificul lor, relațiile sociale de tip socialist își pierd treptat caracterul lor de nepătruns, făcînd ca omul să nu se simtă prins într-o plasă de relații ostile lui, de neînțeles, și prin aceasta să trăiască sentimentul însingurării în mijlocul oamenilor. Prin creșterea continuă a conținutului lor uman, relațiile sociale socialiste nu mai apar ca forțe ostile, în raport cu care omul apare o ființă insignifiantă, un obiect oarecare ce nu are altă menire decît să realizeze o „funcție" impusă de structura socială.

În mod cotidian umanizarea relațiilor sociale se realizează prin lărgirea și nuanțarea evantaiului modalităților de comunicare interumană, tradus în special prin efortul fiecăruia de a recepționa mesajul omenesc al celuilalt, de a intra într-un fel sau altul în rezonanță cu aspirațiile lui, cu trăirile și frămîntările lui dramatice, astfel încît fiecare să simtă în celălalt o prezență benefică. Acest mod de raportare constituie esența întrajutorării umane autentice, dezinteresate.

2. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind educarea maselor în spiritul întrajutorării tovărășești în muncă și viață

Desființarea proprietății private care afecta relațiile interumane în sensul că era un necontenit izvor de dezumanizare a acestora, este o premisă necesară dar nu și suficientă instituirii unui nou tip de relații caracterizate prin aceea că sînt preponderent umaniste. Este necesară schimbarea concepției oamenilor cu privire la raporturile lor cu alți oameni, cu privire la raporturile lor cu societatea.

Acest proces de durată se realizează printr-o activitate susținută de educație menită să clarifice specificul relațiilor socialismului, să formeze la oameni convingerea că în societatea noastră, omul este valoare supremă, că realizarea, împlinirea personalității umane, este scopul socialismului, scopul întregii activități a partidului nostru. Dar numai activitatea educativă, altfel indispensabilă, nu este încă suficientă. Tezele teoretice pe care vrem să le transformăm în convingeri trebuie probate, susținute de fapte cotidiene. Pentru ca omul să se convingă de adevărul tezelor oferite în cadrul procesului de educare este necesar ca el să experimenteze tot timpul statutul lui de valoare supremă, scopul întregii activități a partidului nostru și să acționeze ca atare. Și tocmai în acest domeniu se observă o serie de neconcordanțe, adeseori criticate în documentele partidului nostru. Există manifestări de competiție pentru ocuparea sau menținerea unor funcții. Dar nu este vorba de o competiție a valorii, a competenței, ci de intrigi mărunte, de stopare a unor cadre valoroase, de neglijarea pregătirii de noi cadre.

Pe lîngă prejudiciile pe care asemenea manifestări le aduc vieții noastre social-politice ele influențează negativ relațiile interumane. În asemenea împrejurări competența, valoarea omului sînt puse sub semnul întrebării, ceea ce primează este funcția, poziția socială și nu valoarea omului. Este greu, în atari situații, să convingi oamenii muncii că relațiile de întrajutorare sînt preponderente în societatea noastră cînd ei se află în mod concret în fața unor manifestări de relații opuse celor de întrajutorare, care prin aceasta golesc relațiile interumane de conținutul lor umanist. Se înțelege că asemenea manifestări nu sînt o caracteristică generală a relațiilor sociale din țara noastră,

dar nu trebuie să pierdem din vedere forța de convingere a faptului direct, nemijlocit trăit de om. „Tocmai datorită slabei preocupări pentru educarea și formarea acestor cadre în acest spirit, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, am avut și avem nu puține cazuri cînd unii adoptă atitudini boierești, de distanțare față de oameni. De multe ori muncitorii nu îndrăznesc să intre la director pentru a nu-l deranja, deși, în conformitate cu hotărîrile existente și cu practica, ușa directorului — ca să spun așa — trebuie să fie deschisă zi și noapte pentru muncitori, pentru personalul întreprinderii" [2].

Împotriva unor atari situații organele și organizațiile de partid trebuie să lupte prin toate mijloacele de care dispun. Organizațiile de bază trebuie să constituie nucleul în care se formează și perfecționează noul tip de relații sociale caracterizate prin umanism, bazate pe întrajutorare. Schimbarea concepției oamenilor cu privire la relațiile interumane este o sarcină de mare importanță, dar în același timp destul de dificilă mai ales datorită unor factori de ordin istoric. Secolele de dominare a proprietății private au creat obișnuința de a aprecia oamenii în funcție de ceea ce posedă. Posesiunea era semnul demnității fiecăruia. Referindu-se la societatea capitalistă, Marx spunea că omul poartă în buzunar demnitatea sa socială, că el este ceea ce poate cumpăra cu banii săi. Acest mod de apreciere a omului nu este ușor de eliminat din mentalitatea oamenilor, chiar și în condițiile societății socialiste. Va fi necesară o activitate ideologică susținută pentru a realiza deziderатul umanist de apreciere a omului în funcție de calitățile lui umane, de ceea ce este el ca om, și nu în funcție de ceea ce posedă el sau în funcție de locul pe care-l ocupă în ierarhia socială. Organizațiile de bază au sarcina de a lupta împotriva tuturor manifestărilor de acest tip, de a milita pentru ca fiecare membru al ei să se comporte ca un „comunist de omenie". Aceasta presupune înțelegerea dificultăților pe care le întîmpină fiecare om al muncii și un ajutor concret pentru depășirea lor, dar și intransigență față de ceea ce se numește „atitudine mic burgheză", revendicativă, față de manifestările de egoism. În acest sens, critica menită să înlăture asemenea manifestări este o formă a întrajutorării.

Este necesară desfășurarea unei activități eficiente de luptă împotriva birocrației care are o puternică forță de alterare a relațiilor interumane. Aspirațiile oamenilor, suferințele sau bucuriile lor nu pot fi prinse în scheme, nu pot fi catalogate, căci omul nu este un dosar bine pus la punct, așa cum ar dori birocratul. Organele și organizațiile de partid trebuie să-și manifeste intransigența mai ales față de ceea ce s-ar putea numi „birocrat de tip nou", un individ care simulează înțelegere, care pozează într-un om animat de dorința de a rezolva problemele omului, care se plînge că nu-l poate ajuta din cauza unor instrucțiuni pe care adesea el însuși le-a elaborat. Asemenea manifestări sînt în flagrantă contradicție cu specificul relațiilor socialiste, cu politica umanistă a partidului nostru. Căci „Partidul Comunist Român este partidul cel mai umanist, deoarece întreaga sa activitate este închinată omului, bunăstării, fericirii acestuia. Facem totul pentru a ridica omul, demnitatea sa, pentru ca omul să fie stăpîn pe propria sa soartă, dar, tocmai pornind de la aceste înalte îndatoriri față de om, de faptul că avem obligația să acționăm pentru înălțarea omului, pentru a-l face să stea cu fruntea sus în fața semenilor săi, nu putem admite încălcarea de către nimeni a demnității de om" [3].

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 88—92.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 50—53.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 93—97 ; 108—112.

[2] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, București, Editura politică, 1977, p. 746—747.

[3] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 7, București, Editura politică, 1973, p. 309.

Tema : **Apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste — îndatorire patriotică și cetățenească a tuturor oamenilor muncii din țara noastră. Sarcinile ce revin organelor și organizațiilor de partid în acest scop**

Planul temei

1. Proprietatea socialistă, categorie economică și categorie juridică.
2. Proprietatea socialistă — temelia bunăstării oamenilor muncii în R. S. România.
3. Apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste, îndatorire patriotică și cetățenească a tuturor oamenilor muncii.

TEZE

1. Proprietatea socialistă, categorie economică și categorie juridică

Marile prefaceri social-economice care au intervenit în țara noastră începînd de la 23 August 1944, după cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare sub conducerea Partidului Comunist Român, sînt strîns legate de procesul nașterii, dezvoltării și consolidării proprietății socialiste, proces obiectiv, necesar, cerință legică pentru crearea noilor relații de producție socialiste.

În perspectiva materialismului dialectic și istoric, proprietatea, înțeleasă ca o categorie economică, exprimă un anumit raport ce se stabilește între oameni cu privire la modul de însușire a bunurilor materiale, elementul determinant fiind cel al naturii relațiilor sociale în cadrul procesului de apropiere a acestor bunuri, iar nu un raport subiectiv între oameni și lucruri.

Proprietatea apare astfel ca cel mai însemnat factor component al relațiilor de producție și a existat din cele mai vechi timpuri, întrucît viața în societate nu este de conceput fără producție materială, iar aceasta implică în mod necesar însușirea de către cel care produce a bunurilor cu ajutorul cărora se realizează producția.

Sintetic, în sensul ei economic, proprietatea este o formă socială, istoric determinată, de însușire de către oameni a bunurilor materiale, formă care se schimbă, de la o orîn-

duire la alta, în funcție de apartenența mijloacelor de producție.

Această însușire a bunurilor se poate realiza sub forma exploatării unei părți a societății de către cealaltă parte — în cazul societății sclavagiste, feudale și capitaliste — sau sub forma unor relații sociale socialiste care exclud orice exploatare a omului de către om.

În ceea ce privește categoria juridică a proprietății, aceasta a apărut odată cu apariția claselor antagoniste, a proprietății private, a statului și a dreptului, adică într-un anumit stadiu de dezvoltare a societății, însușirea bunurilor materiale devenind un drept sancționat prin puterea de constrîngere a statului.

Legătura dintre proprietate în sensul ei economic și dreptul de proprietate explică de ce fiecărui mod de producție îi corespunde un anumit tip de proprietate și fiecărui tip de proprietate îi corespunde un anumit fel de drept de proprietate.

Dacă, în decursul timpului, trecerea de la un tip de proprietate la altul nu a reprezentat decît înlocuirea unor forme de exploatare cu altele, trecerea de la proprietatea capitalistă asupra mijloacelor de producție la proprietatea socialistă semnifică un adevărat salt calitativ în istoria societății umane, întrucît prin aceasta se înlocuiesc relațiile de exploatare și de asuprire cu relații de tip superior, care exclud exploatarea omului de către om. Totodată, în cadrul relațiilor sociale socialiste, despărțirea muncii de proprietate, caracteristică societății capitaliste în care cel ce își însușește mijloacele de producție și produsele — proprietarul — este altul decît producătorul direct, încetează în mod definitiv, în sensul că rezultatele producției sociale revin, în baza dreptului de proprietate socialistă, colectivității. Aceasta este adevăratul stăpîn al mijloacelor de producție, cea care decide destinația și modul în care urmează să fie ele folosite. În aceste condiții, relațiile care se stabilesc în socialism între producători sînt *relații de colaborare și de ajutor reciproc.*

Proprietatea socialistă dă expresie deci unor raporturi dintre membrii societății, caracterizate prin apropierea și stăpînirea în comun — de către întreaga societate sau diferite grupuri de producători — atît a mijloacelor de producție cît și a rezultatelor producției, acestea fiind utilizate în scopul satisfacerii în cele mai bune condiții a nevoilor materiale și spirituale ale celor ce muncesc.

Caracterul complex al relațiilor de proprietate socialistă este legat și de *noua calitate a oamenilor muncii*, în același timp de *producători* ai bunurilor materiale și spirituale, de *proprietari* ai mijloacelor de producție și produselor realizate și de *beneficiari* ai rezultatelor obținute prin munca lor. Împletirea în acest fel a intereselor de producător și de consumator cu cele de proprietar determină o nouă atitudine față de muncă și o nouă poziție a fiecărui om al muncii față de întreaga activitate desfășurată la nivel macro și microeconomic. În adevăr, în societatea socialistă fiecare membru al ei are dreptul de a participa la activitatea de conducere economică și de a-și spune punctul de vedere în toate problemele privind dezvoltarea multilaterală a țării.

Baza economică a societății socialiste cuprinde două forme de proprietate și anume, proprietatea socialistă de stat și proprietatea cooperatistă care au o serie de trăsături comune. Astfel, amîndouă dau expresie socializării mijloacelor de producție, excluzînd folosirea acestora ca mijloace de dominare sau de exploatare, creează condiții pentru apariția și acțiunea legilor economice ale socialismului, pentru dezvoltarea economiei pe bază de plan, pentru perfecționarea permanentă a forțelor de producție și promovarea progresului tehnic, pentru aplicarea principiului socialist al retribuirii după cantitatea și calitatea muncii depuse și satisfacerea tuturor nevoilor materiale și spirituale ale oamenilor muncii. Ele se deosebesc totuși datorită mai ales gradului diferit de socializare a mijloacelor de producție, în sensul că, în timp ce în cadrul proprietății socialiste de stat socializarea se realizează la nivelul întregului popor, în sistemul proprietății cooperatiste socializarea se realizează la nivelul unui grup de producători.

Avînd esență comună, amîndouă formele de proprietate trebuie să fie dezvoltate și apărate prin toate mijloacele, în conformitate cu obiectivele societății socialiste.

Proprietatea socialistă de stat este unică și indivizibilă, fondul ei fiind repartizat și organizat pe baza diviziunii sociale a muncii în diferite unități autonome. Ea cuprinde bogățiile de orice natură ale subsolului, minele, fondul funciar de stat, pădurile, apele, izvoarele de energie naturală, fabricile, uzinele, băncile, întreprinderile agricole de stat, unitățile pentru mecanizarea agriculturii, căile

de comunicație, mijloacele de transport și telecomunicații, fondul de stat de locuințe și clădiri de interes obștesc, baza materială a instituțiilor social-culturale, obiecte de artă, brevete, patente ș.a. și are un rol conducător în cadrul economiei naționale, constituind totodată garanția economică a independenței și a suveranității naționale.

Proprietatea cooperatistă implică relații caracterizate prin însușirea și stăpînirea în comun, de către un grup de producători, a unor mijloace de producție și produse. Cooperatorii sînt coproprietari ai bunurilor unităților cooperatiste și, totdoată, proprietari socialiști uniți asupra bunurilor proprietate socialistă de stat.

Cele două forme de proprietate se întrepătrund și se condiționează reciproc într-un proces dialectic permanent. Astfel, de exemplu, prin baza tehnică și personalul de specialitate pe care îl pune la dispoziția cooperativelor, proprietatea de stat influențează dezvoltarea proprietății cooperatiste iar aceasta din urmă influențează dezvoltarea celei dintîi în funcție de realizările obținute în producție.

Proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție implică și existența proprietății personale a celor ce muncesc asupra bunurilor provenite din muncă, reflectînd un nou tip de relații între oameni cu privire la modul de însușire, pe baza calității lor de producători și de proprietari socialiști uniți, a bunurilor de uz personal.

Ținînd seama de existența unor factori obiectivi care nu permit cooperativizarea în unele zone, statul garantează țăranilor care nu se pot asocia în cooperative agricole de producție proprietatea asupra pămîntului pe care îl lucrează ei înșiși și familiile lor, asupra uneltelor folosite în acest scop, ca și proprietatea asupra animalelor de muncă și de producție. Este garantată, de asemenea, și proprietatea meșteșugarilor asupra atelierelor proprii.

2. Proprietatea socialistă — temelia bunăstării oamenilor muncii în R. S. România

Procesul formării proprietății socialiste în țara noastră s-a realizat în mai multe etape. Astfel, într-o primă etapă, a revoluției popular-democratice, a fost înfăptuită în anul 1945 reforma agrară, pămîntul moșieresc fiind expropriat și împărțit țăranilor. În etapa următoare a început construirea bazei economice a socialismului, în toate sectoarele

de activitate. În temeiul prevederilor art. 7 și 11 din Constituția din 13 aprilie 1947 au fost adoptate în anii 1948—1953 o serie de legi pentru naționalizarea principalelor mijloace de producție — în primul rînd a întreprinderilor industriale, bancare, de asigurări, miniere și de transporturi — fiind constituită astfel proprietatea socialistă a întregului popor.

O nouă etapă de dezvoltare a societății are ca punct de plecare Congresul al VIII-lea al partidului (20—25 iunie 1960) și se caracterizează mai ales prin încheierea în anul 1962 a procesului de colectivizare a agriculturii și a organizării activității cooperativelor agricole de producție.

S-a statornicit astfel proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, sub cele două forme ale sale, prin aplicarea de către partid, în mod creator, a principiilor generale ale socialismului științific la realitățile concrete existente în România.

Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în raportul la proiectul de Constituție : „Într-o perioadă istoricește scurtă, relațiile de producție socialiste s-au generalizat în întreaga economie ; s-a încheiat trecerea de la capitalism la socialism. *În România, socialismul a învins deplin și definitiv*“ [1].

Constituția în prezent în vigoare stabilește la art. 5 principiul potrivit căruia economia socialistă a României este bazată pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, iar la art. 6 precizează cele două forme de proprietate socialistă. La art. 7 sînt enumerate bunurile care sînt proprietate de stat, la art. 9 și 10 sînt enunțate principiile ce se aplică în sectorul cooperatist, la art. 11 drepturile țăranilor din gospodăriile individuale, cum și proprietatea meșteșugarilor asupra atelierelor proprii. De asemenea, la art. 36 este prevăzut dreptul de proprietate personală care poate avea ca obiect veniturile și economiile provenite din muncă, casa de locuit, gospodăria de pe lîngă ea și terenul pe care ele se află, cum și bunurile de uz și confort personal.

Importanța procesului de formare a noilor relații de proprietate este subliniată de tovarășul Nicolae Ceaușescu și la al II-lea Congres al Consiliilor populare : „Trebuie

[1] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 1, București, Editura politică, 1968, p. 113.

să fim pe deplin conștienți că edificarea socialismului poate fi înfăptuită numai în condițiile realizării proprietății întregului popor, sau cooperatiste, a proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție. Nu se poate construi socialismul menținînd în economia națională un sector important capitalist“ [2].

Proprietatea socialistă se dezvoltă pe mai multe căi, în primul rînd pe baza reproducției socialiste lărgite, adică prin repartizarea la fondul de acumulare a unei părți din valoarea produselor realizate, dar și pe alte căi cum sînt, de pildă, exproprierile de terenuri și construcții, preluarea bunurilor rămase fără stăpîn sau abandonate, confiscarea averii celor ce au fost condamnați pentru fapte grave, amenzi penale, civile, administrative, preluarea bunurilor care nu au fost dobîndite în mod licit (Legea nr. 18/1968), impozite și taxe de timbru, preluarea succesiunilor vacante, a comorilor etc. Proprietatea cooperatistă se dezvoltă prin reproducția socialistă lărgită, adică prin munca în comun a cooperatorilor, reluarea și lărgirea continuă a producției de bunuri materiale, o parte din venituri fiind destinată realizării de investiții, cum și pe alte căi, de pildă, dobîndirea unor bunuri ca urmare a lichidării unei organizații cooperatiste dizolvate, dobîndirea unor terenuri prin efectul prevederilor statutare, diferite forme de sprijin acordate de stat.

Creșterea și consolidarea ambelor forme de proprietate socialistă și întărirea legăturilor dintre ele contribuie în mod substanțial la îndeplinirea rolului stimulator al relațiilor de producție asupra dezvoltării forțelor de producție.

3. Apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste, îndatorire patriotică și cetățenească a tuturor oamenilor muncii

Una dintre îndatoririle fundamentale ale cetățenilor, înscrisă în art. 39 din Constituție, este aceea de apărare a proprietății socialiste.

[2] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, p. 39.

Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste, adoptat de Congresul al XI-lea al partidului stabilește, de asemenea, că „Membrii partidului, membrii Uniunii Tineretului Comunist, toți oamenii muncii trebuie să manifeste cea mai mare grijă și răspundere pentru dezvoltarea continuă și apărarea proprietății socialiste, de stat și cooperatiste, a avuției noastre naționale — baza ridicării bunăstării întregului popor. Ei trebuie să acționeze pentru gospodărirea cît mai eficientă a mijloacelor și resurselor societății, să lupte împotriva risipei de orice fel, a neglijenței în păstrarea și administrarea bunurilor publice, a tuturor manifestărilor de irosire a avutului obștesc" [3].

Această îndatorire are o deosebită importanță pentru dezvoltarea social-economică a țării, pentru satisfacerea plenară a cerințelor oamenilor muncii, apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste fiind unul dintre obiectivele muncii politico-educative desfășurată de conducerea partidului. Ea este însușită și respectată de cetățenii patriei noastre, care se conformează astfel, din convingere, normelor de conviețuire socialistă. Cu toate acestea, nu sînt excluse nici unele manifestări negative față de proprietatea socialistă, ceea ce impune intervenția sancțiunilor juridice.

Astfel, cum a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 29 iunie 1977, la Congresul Consiliilor oamenilor muncii din industrie, construcții și transporturi din 11 iulie 1977 și mai ales la Conferința Națională a Partidului Comunist Român din 7—9 decembrie 1977, în acest domeniu se va pleca de la dorința îndreptării celor vinovați și redării lor societății. În acest sens, pe primul plan va sta activitatea politico-educativă, în scopul ca fiecare cetățean să respecte legile, normele de conviețuire socială, disciplina și ordinea societății noastre socialiste din propriе convingere.

Aceste principii revoluționare, traduse în practică printr-o serie de măsuri de ordin politic ce își găsesc expresie și pe plan legislativ, relevă în mod pregnant rolul în continuă creștere al educației și al culturii socialiste, al conștiinței fiecărui om al muncii, al angajării plenare și identificării fiecăruia cu valorile promovate în actuala etapă de dezvoltare a României.

[3] *Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1975, p. 817—818.

Respectarea legalității, a eticii și echității socialiste, aplicarea fermă în viață a politicii partidului, creșterea nivelului politic-cultural al maselor populare, participarea acestora în măsură tot mai mare și la toate nivelurile la activitatea de conducere a societății, executarea sancțiunilor sub controlul și îngrijirea colectivelor de oameni ai muncii — care dobîndesc un rol deosebit de important în prevenirea și combaterea încălcării legilor și a normelor de conviețuire socială, a manifestărilor ce contravin modului de muncă și de viață al societății socialiste — evidențiază procesul de trecere de la răspunderea juridică la responsabilitatea socială, întemeiată pe ideea de autoangajare conștientă, liberă, de identificare plenară a intereselor, convingerilor și aspirațiilor fiecărui om al muncii cu cele ale întregii societăți socialiste.

Măsurile ce au fost adoptate pentru constituirea organelor de conducere colectivă, instituționalizarea adunărilor generale ale oamenilor muncii și perfecționarea conducerii și planificării economico-financiare, aplicarea principiilor autoconducerii și autogestiunii urmăresc, printre altele, și gospodărirea cu maximum de eficiență a avuției naționale. Ele au ca scop să asigure dezvoltarea mai puternică a proprietății de stat, a proprietății comune a oamenilor muncii, ca formă superioară a proprietății socialiste, răspunderea pentru păstrarea și punerea în valoare a bunurilor revenind consiliilor oamenilor muncii, adunărilor generale, tuturor oamenilor muncii.

În munca de educare a maselor într-un spirit nou, de exigență și grijă față de proprietatea socialistă un rol însemnat au organizațiile de partid, organizațiile Uniunii Tineretului Comunist, și organizațiile de masă — sindicatele, organizațiile Frontului Democrației și Unității Socialiste, comisiile și comitetele femeilor și altor organizații obștești.

Apărarea proprietății socialiste constituie, conform art. 13 din Constituție, și o sarcină de răspundere a statului socialist care ia măsuri corespunzătoare pentru dezvoltarea planificată a economiei naționale, pentru ocrotirea și creșterea avutului obștesc. Este, astfel, necesară și perfecționarea continuă a organelor statului care au atribuții

pe linia combaterii manifestărilor ce aduc prejudicii proprietății socialiste, a organelor de justiție și procuratură și a organelor Ministerului de Interne.

La Congresul al XII-lea al partidului tovarășul Nicolae Ceaușescu preciza încă o dată principiile ce se aplică în activitatea acestor organe în legătură cu apărarea proprietății socialiste și a proprietății personale, a cuceririlor revoluționare ale întregului nostru popor : „Îndeplinindu-și răspunderile încredințate, întemeindu-și activitatea pe sprijinul și participarea maselor, aceste organe trebuie să asigure ca nici o încălcare a legilor socialiste să nu rămînă nepedepsită și, în același timp, ca nimeni să nu fie sancționat pe nedrept !" [4].

Cît privește mijloacele juridice de apărare a proprietății socialiste, acestea există în toate ramurile sistemului dreptului socialist. Dintre reglementările care îndeplinesc o asemenea funcție menționăm cele privind planificarea economiei naționale, evidența, păstrarea și paza materialelor și a valorilor ce aparțin avutului obștesc, controlul gestiunilor, reglementările referitoare la răspunderea materială a celor care au produs daune unității în care lucrează, din culpa lor și în legătură cu munca desfășurată, acțiunile născute din neexecutarea ori executarea necorespunzătoare a contractelor economice și acțiunile pentru repararea pagubelor aduse unităților socialiste prin fapte ilicite, acțiunile izvorîte din îmbogățirea fără justă cauză sau cele în anularea și constatarea nulității actelor juridice, acțiunile în revendicarea bunurilor aparținînd proprietății socialiste de stat ori cooperatiste, care se bucură de un regim preferențial față de revendicarea bunurilor care nu aparțin acestor forme de proprietate.

În cadrul dreptului penal sînt prevăzute o serie de infracțiuni care aduc atingere proprietății socialiste cum sînt : furtul, delapidarea, tîlhăria, înșelăciunea, abuzul de încredere ș.a., pentru fiecare fiind stabilite pedepse deosebit de aspre.

Folosirea acestor mijloace poate fi desigur evitată în măsura în care se dezvoltă conștiința oamenilor muncii pentru consolidarea orînduirii socialiste și crește vigilența în privința manifestărilor negative împotriva proprietății socialiste.

[4] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 65.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 126—129.

* * * *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*, București, Editura politică, 1974, pct. 7, 8, 9, 15.

* * * *Constituția Republicii Socialiste România*, Consiliul de Stat, 1975, art. 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 39.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport cu privire la proiectul de Constituție a Republicii Socialiste România*, 20 august 1965, în *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 1, București, Editura politică, 1968, p. 113 ; 121—122.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român*, 7—9 decembrie 1977, București, Editura politică, 1977, p. 47—54.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 58—68.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Consiliilor populare, 10—12 septembrie 1980*, București, Editura politică, 1980, p. 30—42.

Tema : **Afirmarea principiului echității în retribuirea oamenilor muncii. Rolul organelor și organizațiilor de partid în asigurarea aplicării principiului retribuției după cantitatea și calitatea muncii depuse, în combaterea oricăror manifestări de parazitism social, de individualism și egoism, de subordonare a intereselor generale unor interese individuale, înguste**

Planul temei

1. Conținutul concret-istoric și de clasă al noțiunilor de echitate și dreptate socială.
2. Condițiile obiective și subiective ale înfăptuirii echității și dreptății în societatea socialistă.
3. Afirmarea principiului moral al echității în retribuția socialistă.

4. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid în combaterea parazitismului social, a manifestărilor de individualism și egoism, de subordonare a intereselor generale unor interese individuale, înguste.

TEZE

1. Conținutul concret-istoric și de clasă al noțiunilor de echitate și dreptate socială

Echitatea socială semnifică înțelegerea teoretică și practică a raporturilor dintre oameni, popoare și state, bazată pe dreptate și egalitate ; comportare întemeiată pe respectul dreptului reciproc ; respectarea intereselor, a drepturilor indivizilor ; datoria acestora de a înfăptui o muncă socialmente utilă, de a-și agonisi cele necesare traiului printr-o muncă cinstită, de a stigmatiza fenomenele antisociale, tendințele de înavuțire pe căi necinstite, ilicite etc. Comuniștii trebuie să militeze pentru promovarea în întreaga viață socială a principiilor echității, a relațiilor specifice societății socialiste de colaborare și întrajutorare în muncă, de solidaritate, stimă și respect reciproc. Ei trebuie să fie dușmani neîmpăcați ai individualismului mic burghez, ai tendințelor de subordonare a intereselor generale ale colectivității unor interese înguste, egoiste, a tendințelor de a da societății cît mai puțin și de a-i lua cît mai mult.

Partidul nostru acordă o importanță deosebită factorului moral al echității și dreptății sociale, în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, în formarea trăsăturilor de viață ale omului nou. Socialismul, societatea care transpune pe planul practicii sociale ideile umanismului real, autentic, și-a înscris pe stindardul său principiul echității și dreptății sociale pentru toți membrii săi — indiferent de funcția ce o ocupă în ierarhia vieții sociale —, înflorirea multilaterală a personalității tuturor membrilor săi.

Încă din cele mai vechi timpuri, participarea oamenilor muncii la agonisirea celor necesare traiului i-a condus nu numai să consimtă la respectarea unor reguli elementare de conduită, ci a sădit în conștiința lor năzuința de egalitate, dreptate și justiție socială, socotind că fiecare om are deopotrivă dreptul să se bucure de rezultatele activității sale, în raport cu eforturile depuse pentru dobîndirea acestor rezultate. În acest fel, s-a născut în conștiința oamenilor ideea de echitate, de dreptate, ca un criteriu de valoare, de bun simț și de temperanță față de excesele claselor exploatatoare sau ale diverșilor indivizi. Dar simțul de echitate și de dreptate socială sădit în conștiința maselor nu putea să nu intre în contradicție flagrantă cu asuprirea și inechitatea din orînduirile bazate pe exploatare, cu nedreptățile sociale la care cei ce muncesc erau supuși. Așa se explică de ce, de-a lungul veacurilor, masele populare au manifestat tot mai puțină încredere în legislația oficială, formîndu-se părerea că una este legea „domnilor" și alta este dreptatea, că în trecut legile striveau pe cei slabi și cruțau pe cei puternici, iar dreptatea era în folosul celui mai puternic. În societatea capitalistă s-a manifestat și se manifestă o îndepărtare accentuată de la sensurile reale de echitate și dreptate. Stigmatizîndu-i pe teoreticienii burghezi care mistificau ideea echității și dreptății, Lenin scria : „Știu de unde luați concepțiile voastre despre echitate. Le luați din ansamblul jurisprudenței burgheze. Posesorul de mărfuri, egalitatea lui, libertatea lui, iată concepțiile voastre despre echitate. Pentru noi echitatea este subordonată țelului doborîrii capitalului. Capitalul nu poate fi doborît decît prin eforturile unite ale proletariatului". Clasa dominantă, burghezia consideră întotdeauna echitate ce este folositor intereselor ei economice și politice și neechitabil ceea ce îi este dăunător.

Marxismul înțelege prin echitate, mai întîi, restituirea către producători a mijloacelor de producție, organizarea și conducerea producției pe temeiul relațiilor de producție socialiste. Abia în societatea socialistă s-au creat condiții reale pentru traducerea în viață a acestei valori morale cardinale — echitatea pentru poporul muncitor. În societatea socialistă, politica partidului marxist, legile statului, dreptul socialist, nu numai că nu vin în contradicție cu cerințele echității și dreptății sociale, ci, prin intermediul acestor forțe sociale, îndeosebi datorită rolului conducător al partidului comunist, echitatea socială este ridicată la rangul unor valori și principii fundamentale ale conducerii vieții sociale, la rangul de indice superior al progresului moral.

2. Condițiile obiective și subiective ale înfăptuirii echității și dreptății în societatea socialistă

Condițiile proprii orînduirii socialiste nu duc automat, de la sine, la promovarea echității de către toți membrii societății, ci creează numai baza obiectivă și posibilitatea transformărilor sociale și umane. Transpunerea în fapt a principiilor echității în toate domeniile vieții sociale se realizează datorită intervenției active și acțiunii permanente a partidului pentru perfecționarea relațiilor sociale, a formelor de repartiție, pentru adîncirea democrației socialiste, concomitent cu dezvoltarea cea mai largă a învățămîntului public și continua ridicare a nivelului de conștiință al maselor. Prin aceasta, echitatea și dreptatea socială sînt ridicate la rangul de principii fundamentale ale conducerii societății, principii ale politicii și practicii sociale.

Înfăptuirea practică a echității și dreptății sociale este determinată, în primul rînd, de dezvoltarea multilaterală a forțelor de producție, factor esențial pentru progresul societății noastre. Încă de la Congresul al IX-lea al partidului s-a dat orientarea dezvoltării rapide, cu deosebire a ramurilor moderne care creează produse cu o valoare economică superioară.

În perioada următoare s-a pus un accent deosebit pe dezvoltarea unei industrii puternice, la nivelul tehnicii și științei moderne, care să aibă ca ramuri de bază electronica și electrotehnica, mecanica fină, construcția de utilaje tehnologice, construcțiile navale, producția de mase plastice, de fire sintetice, energia nucleară și altele. De asemenea, în concordanță cu dezvoltarea industriei, agricultura va progresa rapid, asigurînd producții ridicate la nivelul țărilor dezvoltate, pe baza mecanizării, chimizării, irigării terenurilor și a altor îmbunătățiri funciare.

În ce măsură această dezvoltare impetuoasă a forțelor de producție, a industriei și agriculturii, pe linia unei continue modernizări, determină și influențează pozitiv înfăptuirea practică a idealurilor de echitate și dreptate ale poporului ? În primul rînd, datorită faptului că dezvoltarea forțelor de producție constituie singura cale pentru depășirea și lichidarea subdezvoltării, pentru creșterea venitului național, pentru ridicarea bunăstării, pentru realizarea unei vieți demne și tot mai îmbelșugate a oamenilor muncii. Echitatea socialistă înseamnă și ridicarea

continuă a nivelului de trai. În al doilea rînd, dezvoltarea forțelor de producție pe liniile directoare ale revoluției științifice și tehnice contemporane implică creșterea nivelului de cultură și de civilizație al oamenilor, accelerarea procesului omogenizării sociale și, în consecință, micșorarea diferențelor încă existente între clasa muncitoare, țărănime și intelectualitate, între sat și oraș. Acest fapt are, evident, considerabile implicații pozitive asupra repartizării venitului național între aceste categorii sociale, asupra participării creatoare, conștiente și tot mai eficiente a maselor la conducerea treburilor obștești. În sfîrșit, progresul material al societății constituie acel cadru care favorizează dezvoltarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii, creșterea răspunderii lor sociale și morale în aplicarea practică, individuală, a principiilor echității și dreptății.

Partidul comunist și statul socialist s-au preocupat permanent de crearea acelor cadre instituționale care să permită în diversele sfere ale activității sociale afirmarea nestingherită a dreptății sociale. Astfel, în sfera muncii — domeniu fundamental al societății —, echitatea socialistă se bazează pe faptul că cel care muncește trebuie să fie, totodată, și cel care conduce, organizează și se bucură de rezultatele propriei sale munci. În socialism, producătorul, proprietarul și beneficiarul sînt reprezentanți ai întregului popor, munca colectivă se îmbină astfel cu conducerea colectivă sau, cu alte cuvinte, dreptul și obligația de a munci creează obligația și dreptul de a conduce. În acest sens, hotărîrile partidului au instituționalizat adunările generale ale oamenilor muncii ca organe supreme de conducere a întreprinderilor, cu rol de decizie și control. În același timp, producătorii, prin reprezentanții lor aleși, participă direct și la conducerea de zi cu zi a întreprinderii sau instituției în cadrul organului colectiv de conducere.

3. Afirmarea principiului moral al echității în retribuția socialistă

Retribuția socialistă după muncă constituie o necesitate obiectivă, iar pe plan social constituie o afirmare concretă a principiului echității și dreptății, a eticii și moralității socialiste. Proprietatea socialistă asupra mij-

loacelor de producție exclude posibilitatea exploatării și a repartiției fondului de consum în favoarea unei clase sau unor grupuri sociale și în defavoarea altora. „Nimeni — se subliniază în Programul P.C.R. — nu va putea realiza venituri fără muncă sau pe seama muncii altora, exploatarea omului de către om fiind cu desăvîrșire interzisă". Dubla calitate a oamenilor muncii, de producători și proprietari ai mijloacelor de producție, poziția lor egală față de aceste mijloace determină obiectiv ca fiecare individ să aibă obligația de a munci după capacitatea sa și, totodată, de a lua poziție fermă față de orice abatere de la această obligație morală și juridică, să promoveze cu fermitate cerințele eticii și echității socialiste. În această privință, activiștii, comuniștii trebuie să fie model de comportare. Ei trebuie să militeze în permanență pentru promovarea în întreaga viață socială a principiilor eticii și echității socialiste, a relațiilor de colaborare și întrajutorare tovărășească, de solidaritate, stimă, încredere și respect reciproc. Ei trebuie să fie dușmani neîmpăcați ai individualismului mic burghez, ai manifestărilor de egoism, de subordonare a intereselor generale unor interese individuale înguste, a tendințelor de a pretinde de la societate mai mult decît s-ar cuveni pe baza principiilor socialiste de repartiție.

Reglementarea juridică a retribuției se face în conformitate cu Legea retribuirii după cantitatea și calitatea muncii — așa cum a fost ea concretizată în Programul de creștere a nivelului de trai, aprobat de Conferința Națională a Partidului Comunist Român din decembrie 1977 și amplificat în documentele Congresului al XII-lea, iar pe planul moralității în conformitate cu principiile Codului etic, asigurînd atît satisfacerea trebuințelor de trai ale fiecărui om al muncii și ale familiei sale, cît și accesul la un grad tot mai mare de cultură și civilizație. Sporirea retribuției se determină planificat, avîndu-se în vedere nivelul forțelor de producție și necesitatea refacerii și dezvoltării capacității de muncă a lucrătorului și înfloririi personalității umane.

Principiul socialist de repartiție urmărește, totodată, asigurarea unor proporții corespunzătoare între veniturile minime și cele maxime, raport stabilit de Congresul al XII-lea la nivelul de la 1 la 5,5. Dacă se ia în calcul și influența pe care o exercită cheltuielile sociale asupra nivelului de trai al oamenilor muncii, acest decalaj este

mai mic, ceea ce, în condițiile social-economice din țara noastră, poate fi apreciat, în esență, drept corespunzător. Așadar, concomitent cu creșterea retribuției după muncă, sporesc și cheltuielile sociale ale statului, care, în dinamica societății noastre, vor ocupa o pondere tot mai însemnată în satisfacerea cerințelor generale ale oamenilor muncii. În același timp, stabilizarea în limitele naționale a veniturilor fiecăruia contribuie la o mai bună planificare și întrebuințare a cîștigurilor individuale, iar pe planul moralității creează o stare de siguranță, cu efecte favorabile indiscutabile. Retribuția tarifară răsplătește în funcție de indicatori obiectivi participarea efectivă a individului la obținerea venitului național și dezvoltarea socială a țării, iar micșorarea părții fluctuante a veniturilor înlătură în cea mai mare măsură elementele de arbitrar, favoritism și subiectivism în repartiție. Diferențierea repartiției, atunci cînd se bazează pe măsurarea obiectivă a efortului productiv al fiecăruia, nu exclude echitatea, ci, dimpotrivă, o presupune, deoarece răsplătește nuanțat, dar drept, rezultatele muncii fiecăruia.

Cu toate prefacerile revoluționare și mutațiile fără precedent petrecute în structura repartiției și în caracterul muncii, în socialism se mai mențin încă deosebiri esențiale între munca fizică și munca intelectuală, în nivelul de calificare al oamenilor muncii. Și, firesc, în unități egale de timp oamenii creează valori de mărimi diferite. „Desigur — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu —, noi înțelegem că trebuie să existe o diferențiere în retribuție, în raport de muncă și de calitate. Această diferențiere există și o vom păstra, dar ea trebuie să fie în spiritul principiilor comuniste, ale eticii, în raport cu munca depusă și să nu depășească anumite limite, deoarece nu s-ar mai încadra în principiile socialiste și comuniste, ci în principiile care aparțin altei societăți pe care noi am lichidat-o pentru totdeauna în România" [1].

Obiectivul de perspectivă al partidului, așa cum este înfățișat în Program, îl constituie tocmai acea societate către care evoluează patria noastră — comunismul —, în care repartiția să se facă după nevoi. Prin urmare, cerințele echității socialiste și comuniste impun necesitatea

[1] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 34—35.

atenuării acestor diferenţieri. Aceasta nu are însă nimic de-a face cu egalitarismul mic burghez, împotriva căruia partidul nostru se pronunţă cu hotărîre. Sistemul repartiţiei promovat de partid şi stat se conjugă cu dialectica stimulentelor materiale şi morale, care leagă din ce în ce mai direct şi în forme tot mai variate interesul economic şi moral al fiecărui om al muncii şi al întregii societăţi în scopul suprem — înflorirea plenară a personalităţii umane şi progresul României socialiste.

4. Sarcinile organelor şi organizaţiilor de partid în combaterea parazitismului social, a manifestărilor de individualism şi egoism, de subordonare a intereselor generale unor interese individuale, înguste

Ansamblul de măsuri elaborate în lumina Congresului al XII-lea al partidului este menit să contribuie la afirmarea în viaţă a principiilor eticii şi echităţii socialiste. De bună seamă că înfăptuirea cu succes a echităţii socialiste implică intensificarea activităţii politico-educative a organelor şi organizaţiilor de partid, implică responsabilitatea civică, morală a fiecărui comunist şi utecist, a fiecărui cetăţean faţă de respectarea normelor de convieţuire socială, formarea unei opinii combative, hotărîte împotriva oricăror fenomene antisociale, împotriva rămăşiţelor moravurilor burgheze care se manifestă. Membrii Partidului Comunist Român şi ai Uniunii Tineretului Comunist — se prevede în Codul etic — trebuie să manifeste cea mai înaltă intransigenţă împotriva concepţiilor de viaţă burgheze, a influenţelor mentalităţilor lumii capitaliste. Ei trebuie să combată cu fermitate tendinţele de căpătuială, parazitismul, înşelătoria, specula şi mita, orice forme de obţinere a unor venituri ilicite, de însuşire prin abuz sau necinste a roadelor activităţii altora.

Aşezarea tuturor relaţiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii şi echităţii socialiste va însemna deci, în primul rînd, transformarea personalităţilor individuale în spiritul acestor principii, transformarea activă şi multilaterală, proces în cadrul căruia sîntem cu toţii, simultan, educatori şi educaţi, în cadrul căruia responsabilitatea individuală este în acelaşi timp autoresponsabilitate

şi responsabilitate pentru toţi cei din jur ; mai mult, responsabilitatea concură într-un proces istoric, atît pentru prezentul cît şi pentru viitorul colectivităţii socialiste din care facem parte, la triumful deplin al cerinţelor idealului moral comunist. Un rol deosebit în promovarea principiului echităţii îl au activiştii de partid şi de stat. Tocmai pornind de la această cerinţă, tovarăşul Nicolae Ceauşescu sublinia că este necesar ca organele şi organizaţiile de partid, cadrele care lucrează în aparatul de partid, economic şi al administraţiei de stat, toţi oamenii muncii să acţioneze cu fermitate pentru combaterea fenomenelor negative din viaţa societăţii, pentru afirmarea deplină a eticii comuniste.

Victoria cerinţelor echităţii şi dreptăţii sociale, transformarea acestor cerinţe în mod de comportare, de conduită, constituie, în optica partidului nostru, o premisă esenţială a ridicării ţării noastre pe noi culmi de civilizaţie şi progres, premisă pentru trecerea la făurirea societăţii comuniste, societate în care va triumfa deplina echitate şi dreptate socială.

Dar pentru accelerarea procesului de conştientizare a cerinţelor echităţii şi dreptăţii sociale este necesar să lichidăm fenomenele negative care înjosesc demnitatea umană şi vin în contradicţie flagrantă cu cerinţele echităţii socialiste, cu relaţiile noi, tovărăşeşti, de întrajutorare existente între oamenii muncii eliberaţi pentru totdeauna de exploatare. Trebuie să se înţeleagă bine că nu se poate permite nimănui să-şi însuşească produse sau bani fără muncă, prin necinste şi înşelăciune, să trăiască pe seama muncii altora.

Principiile şi normele eticii şi echităţii socialiste — sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu —, deşi formează subiectul multor discuţii cu caracter teoretic, nu au devenit încă în totalitatea lor trăsături stabile de conduită şi viaţă ale tuturor cetăţenilor ; există chiar membrii de partid şi utecişti care nu acţionează în spiritul acestor norme, fac concesii moralei şi deprinderilor învechite, conservatoare. Este de aceea o datorie de prim ordin a tuturor activiştilor de partid să promoveze cu fermitate trăsăturile moralei noi, caracteristice societăţii socialiste şi comuniste : spirit revoluţionar, patriotism fierbinte, înaltă răspundere faţă de societate şi familie, intransigenţă faţă de stările vechi, negative. „Vom face totul, tovarăşi,

în spiritul principiilor socialismului ştiinţific, ale comunismului, să aplicăm neabătut aceste principii în construcţia socialismului din ţara noastră, să dezvoltăm sentimentul de demnitate, umanismul revoluţionar, să sădim în rîndurile poporului, ale tineretului idealul de egalitate, de dreptate, de luptă pentru o societate în care omului să nu-i fie ruşine să privească pe semenul său, să nu i se poată nimănui spune : iată, ai realizat cîştiguri fără muncă. Vom asigura ca fiecare revoluţionar, fiecare cetăţean să poată fi retribuit în raport cu munca lui, ca să poată să rămînă permanent un luptător revoluţionar, care să nu fugă după înavuţire şi după venituri, ci să facă totul pentru a servi poporul, pentru a servi cauza comunismului în România" [2], sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism*, Bucureşti, Editura politică, 1975, p. 157—160 ; 165—166.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, Bucureşti, Editura politică, 1979, p. 50—53 ; 80—90.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Raport la cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român*, Bucureşti, Editura politică, 1974, p. 92—97.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică şi cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conştient şi devotat al societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi al comunismului în România, prezentată la Congresul educaţiei politice şi al culturii socialiste*, 2 iunie 1976. Bucureşti, Editura politică, 1976, p. 40—41 ; 43—44 ; 68—72 ; 107—124.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Expunere la Şedinţa activului central de partid şi de stat*, 3 august 1978, Bucureşti, Editura politică, 1978, p. 41—43.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R.*, 7 septembrie 1979, Bucureşti, Editura politică, 1979.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, Bucureşti, Editura politică, 1980, p. 30—42.

[2] Nicolae Ceauşescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, Bucureşti, Editura politică, 1980, p. 35—36.

Tema : **Promovarea curajoasă a noului în gîndirea şi practica socială — îndatorire politică şi morală primordială a comuniştilor. Necesitatea combaterii spiritului conservator, retrograd, a tot ce frînează progresul societăţii noastre socialiste**

Planul temei

1. Lupta dintre nou şi vechi — lege generală a dezvoltării societăţii noastre socialiste.
2. Necesitatea combaterii spiritului conservator, retrograd, a tot ce frînează progresul societăţii noastre socialiste.

TEZE

1. Lupta dintre nou şi vechi — lege generală a dezvoltării societăţii noastre socialiste

Lupta dintre nou şi vechi caracterizează şi dezvoltarea sistemului social socialist, care, la fel ca orice sistem social, este guvernat de legea contradicţiei, este supus unui proces continuu de perfecţionare şi dezvoltare. În concepţia partidului nostru perfecţionarea organizării şi conducerii societăţii, cu desăvîrşire străină de orice considerente de conjunctură sau campanie, răspunde unei cerinţe legice a dezvoltării sociale. De aceea, opoziţia dintre tendinţele noi şi cele vechi nu numai că nu încetează, ci dobîndeşte un cîmp larg de acţiune şi totodată particularităţi specifice care decurg din esenţa relaţiilor sociale ale acestei orînduiri. „Lupta dintre nou şi vechi, lege universală a dezvoltării, reprezintă o puternică forţă motrice în orînduirea socialistă" [1], arăta secretarul general al partidului.

Superioritatea orînduirii socialiste nu constă în aceea că ea s-ar fi născut perfectă, ci în faptul că este cea mai perfectibilă dintre toate orînduirile cunoscute, noile rela-

[1] Nicolae Ceauşescu, *Rolul conducător al partidului în etapa desăvîrşirii construcţiei socialismului*, în *România pe drumul desăvîrşirii construcţiei socialiste*, vol. 2, Bucureşti, Editura politică, 1968, p. 273.

ții sociale înlesnind și stimulînd afirmarea largă a noului în toate sferele vieții sociale.

Dacă în capitalism lupta dintre vechi și nou se manifestă în principal ca luptă de clasă, în societatea socialistă purtătorul vechiului nu este o clasă fundamentală a societății, socialismul fiind o societate cu clase prietene. Aceasta nu înseamnă, însă, că în socialism dispare orice element opozițional, orice manifestare a spiritului conservator, retrograd.

În societatea socialistă contradicția generală dintre nou și vechi îmbracă două forme fundamentale : a) forma contradicțiilor reziduale ; b) forma contradicțiilor specifice societății socialiste.

În contradicțiile reziduale vechiul este exprimat de rămășițe ale societății capitaliste din care a apărut socialismul și care își menține virulența în bună măsură și datorită înrîuririi țărilor capitaliste. Astfel, dacă privim societatea socialistă în ansamblu, constatăm prezența acestor rămășițe în gradul de dezvoltare al producției, în nivelul diferit al dezvoltării economice a diferitelor județe, în raporturile dintre sat și oraș, în discrepanțele existente în nivelul de trai și stilul de viață, în mentalitatea oamenilor. Rămășițe ale moravurilor și mentalităților vechi, burgheze în conștiința oamenilor constituie și terenul propice pentru pătrunderea din afară a unor concepții ideologice și mentalități străine, ostile socialismului.

De aici necesitatea acțiunilor complexe, de modificare a unor atitudini individualist-concurențiale ce se manifestă în activitatea profesională sau în comportarea în societate a unor oameni. Reiese de asemenea necesitatea prevenirii și tratării fenomenelor de „poluare spirituală" care își exercită presiunea și influența pe diferite canale propagandistice ale capitalismului contemporan.

Înlăturarea aspectelor vechi, negative, care țin de urmările și influențele orînduirii capitaliste se împletește cu efortul de perfecționare a propriului model de organizare socială, în care un loc important revine depășirii contradicțiilor generate de dezvoltarea sistemului socialist. Într-o lume caracterizată prin ascensiunea unei noi civilizații, în care știința și tehnologia revoluționează permanent structura și dinamica acțiunii umane, făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate presupune căutarea și elaborarea unor noi modalități, forme și metode de acțiune, înnoirea continuă a relațiilor și structurilor vieții sociale, astfel încît organizarea și conducerea societății să permită realizarea în ritm rapid a transformărilor cerute de actualele tendințe ale progresului social.

Experiența construcției socialiste din țara noastră relevă că odată cu maturizarea societății socialiste, aspecte care s-au dovedit viabile într-o anumită perioadă se învechesc, punînd piedică mersului înainte. Însăși noțiunile nou și vechi au o determinare istorică concretă deoarece nu există un nou în general și un vechi în general, ci fiecare etapă a dezvoltării creează pentru toate domeniile vieții sociale conținuturi specifice ale noului și vechiului, ale confruntării lor. Noul își fixează de fiecare dată semnificația în raport cu o anumită stare concretă de lucruri care frînează dezvoltarea și i se opune, manifestîndu-se astfel ca vechi.

În cadrul societății socialiste vechiul apare în primul rînd sub forma obiectivă a rămînerii în urmă a unor anumite laturi și aspecte ale vieții sociale, care sînt depășite de cerințele mereu mai înalte ale progresului pe planul existenței sociale, de pildă rămînerea în urmă a unor ramuri industriale în raport cu altele, a agriculturii față de industrie etc. Cunoașterea contradicțiilor specifice societății socialiste, în care, în mod obiectiv, unele aspecte s-au învechit, creează, în linii esențiale, premisele de înlăturare a vechiului pentru a face loc noului. De aici nevoia de reorganizare a diferitelor domenii și corelarea lor în sistem, nevoia depășirii anumitor rămîneri în urmă.

Deseori în apariția și accentuarea contradicțiilor dintre nou și vechi un rol însemnat îl au aspectele negative ale conștiinței umane : închistarea, rutina, inerția, incompetența, erorile celor ce nu pot ține pasul cu cerințele progresului social. Încă Lenin a arătat că cel mai favorabil climat pentru rezistența vechiului îl constituie atitudinea birocratică, înfumurarea și ruperea de mase a unor elemente din aparatul de stat și de partid care folosesc funcția și puterea cu care au fost investiți pentru a obține privilegii și avantaje personale. De aici, necesitatea ridicării permanente a nivelului conștiinței socialiste a întregului popor, a aplicării cu consecvență și fermitate a principiilor eticii și echității socialiste.

Cristalizarea și afirmarea noului întîmpină dificultăți nu numai de cunoaștere socială și de elaborare a căilor de acțiune, ci și care țin de rezistențe — fățișe sau mascate — din partea unor structuri depășite, a unor mentalități și deprinderi învechite. În mecanismul luptei dintre nou și vechi se împletesc acțiunea factorilor obiectivi și a celor subiectivi, elementele necesare și cele întîmplătoare. De aceea, în aprecierea dezvoltării societății socialiste trebuie să se facă distincția între cauzele obiective, care generează probleme, contradicții și disfuncționalități și cauzele de ordin subiectiv. Socialismul, prin natura structurilor sale obiective, nu poate fi făcut răspunzător de consecințele evidente ale crizei economice mondiale, dar nici de consecințele negative ale unor erori în conducerea societății ori de greșelile produse în activitatea practică.

2. Necesitatea combaterii spiritului conservator, retrograd, a tot ce frînează progresul societății noastre socialiste

Lupta dintre nou și vechi, combaterea vechiului care frînează progresul societății noastre socialiste se realizează în și prin intermediul acțiunii umane individuale și colective, și, prin urmare, desfășurarea și rezultatele acestei lupte depind de măsura în care factorul uman conștient participă la ea. Deoarece în socialism dezvoltarea socială se află în mai mare măsură sub controlul oamenilor decît în orînduirile anterioare, crește importanța factorului conștient, a tuturor membrilor societății, a comuniștilor, a partidului comunist și a statului socialist, se impune lărgirea democrației socialiste, participarea tot mai largă a maselor la conducerea activităților colective, stimularea inițiativei fiecărui om al muncii.

Experiența revoluționară a partidului nostru confirmă faptul că în socialism noul se afirmă consecvent numai dacă este promovat sistematic, adică în mod conștient și organizat.

Funcția de organizator al luptei pentru triumful noului este asumată de partid, de către toți comuniștii. În formele și structurile de organizare socială, în raporturile dintre oameni, în gîndire și comportament, în ideologie și morală, în cultură, partidul a fost, este și va fi mereu promotor consecvent al noului.

Dinamismul, inovația, perfecționarea constituie caracteristicile definitorii ale întregii activități teoretice și practice a partidului nostru în ultimii 15 ani. Acest suflu înnoitor a fost imprimat de către gîndirea și acțiunea revoluționară a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. În opera secretarului general al partidului se evidențiază efortul creator, constructiv, revoluționar al partidului pentru edificarea noii orînduiri, pentru învingerea greutăților, pentru satisfacerea deziderateloi morale ale societății socialiste multilateral dezvoltate.

Semnificativă este activitatea partidului pentru promovarea noului în practica vieții sociale, organizarea acțiunii efective pentru înlăturarea vechiului și afirmarea elementelor care asigură progresul. Întreaga operă de edificare a socialismului evidențiază transformări dinamice, calitative în toate domeniile vieții social-economice, politice, culturale, nivel de viață, relații interumane, transformări în care P.C.R., comuniștii s-au dovedit promotori ai noului. În prezent poporul nostru este în întregime angajat într-o vastă activitate creatoare pentru a înfăptui obiectivul stabilit la Congresul al XII-lea al partidului privind realizarea unei calități noi, superioare, la nivelul tuturor elementelor sistemului social.

Trăsături caracteristice ale conducerii de către partid a procesului de înnoire și perfecționare socială sînt :

— Folosirea instrumentelor puse la dispoziție de știință (producătoare de noi cunoștințe) pentru descifrarea sensurilor dezvoltării sociale și prevederea viitorului, pentru sesizarea, pe cît cu putință la timp și în mod adecvat, a aspectelor disfuncționale și eliminarea sau prevenirea lor.

— Stimularea inițiativei și folosirea experienței înaintate a maselor pentru valorificarea uriașului lor potențial de creație revoluționară. În acest scop, odată cu perfecționarea activității statului, a consiliilor populare, a organizațiilor de masă și obștești, a fost creat un cadru organizatoric larg, care să permită dezvoltarea democrației socialiste, participarea directă a maselor populare la dezvoltarea și elaborarea liniei politice generale a partidului, a statului la înfăptuirea acestei politici (consiliile oamenilor muncii, adunările generale, consiliile naționale ale oamenilor muncii etc.).

— Preocuparea pentru perfecționarea activității partidului însuși, pentru îmbunătățirea stilului și metodelor

sale de muncă, pentru îmbunătățirea calității membrilor săi.

— Critica și autocritica constituie forme importante ale luptei dintre nou și vechi. Este vorba de promovarea spiritului critic și autocritic în ambele sensuri, atît de la vîrful piramidei sociale spre baza sa, cît și invers.

Metodă de lucru proprie partidului revoluționar în condițiile capitalismului, critica și autocritica devine în socialism o metodă proprie întregii vieți sociale, ca principala formă a luptei dintre nou și vechi, ca modalitate care chezășuiește sesizarea a ceea ce se dovedește învechit, perimat, în vederea combaterii și înlăturării sale neîntîrziate.

Există o strînsă interdependență între promovarea noului și propulsarea spiritului critic. În acest sens se remarcă faptul că perioada de la Congresul al IX-lea încoace, perioadă în care spiritul novator a găsit cele mai largi posibilități de afirmare, a fost totodată caracterizată printr-o largă stimulare a criticii și autocriticii. Nu a existat compartiment al vieții economice și sociale care să nu fie supus în ultimii ani unei exigente reexaminări critice, urmată de măsuri de raționalizare și perfecționare.

Inovația și creativitatea, note definitorii ale partidului, ale activității secretarului său general, au avut drept corolar combaterea spiritului rutinier și a conservatorismului, înlăturarea formelor sclerozate, a metodelor anacronice, în sensul consolidării și autoperfecționării orînduirii noastre.

Fiecare colectiv și fiecare comunist are sarcina de a promova și stimula critica și autocritica, de a lupta împotriva inerției și stagnării. Fiecare organizație de partid, fiecare colectiv de muncă, fiecare om al muncii sînt interesați în promovarea spiritului critic contra încălcării principiilor eticii și echității.

Spiritul critic este necesar nu numai în colectivele cu rezultate deficitare ci și în cele cu rezultate bune. Oricît de mari ar fi succesele, există noi resurse interne care însă nu pot fi valorificate dacă domnește automulțumirea, spiritul de suficiență. Necesitatea obiectivă a promovării consecvente a criticii și autocriticii, atît pe plan social cît și pe plan individual, decurge din faptul că oricare ar fi stadiul de pregătire profesională și politică al unui comunist, acesta este perfectibil, formarea trăsăturilor sale moral-politice fiind un proces îndelungat, uneori sinuos și contradictoriu.

Din caracterul constructiv al criticii comuniste decurge neîmpăcarea cu tot ce frînează mersul înainte, intransigența față de cei care încearcă să prezinte lucrurile într-o culoare trandafirie, față de cei care nu vor să dezvăluie lipsurile, cît și față de cei care stropesc cu noroi rezultatele pozitive.

Educarea spiritului critic și autocritic înseamnă lărgirea formelor democratice de conducere a societății, ca societate a întregului popor și deci lărgirea conștiinței responsabilității fiecăruia pentru destinele colectivității. Dialogul dintre partidul conducător și cei conduși se poate realiza cu atît mai fructuos cu cît are loc într-un climat spiritual care permite manifestarea curajului de a avea o opinie nouă, de a lupta pentru realizarea acestei opinii, învingînd astfel conformismul călduț și inhibant, spiritul conservator și retrograd.

Documentele de partid, lucrările secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, insistă asupra necesității cultivării spiritului critic și autocritic al comuniștilor, al tuturor oamenilor muncii. „O importanță deosebită pentru întărirea muncii de partid are dezvoltarea spiritului critic și autocritic, expresie a democratismului vieții partidului, a legăturii sale cu masele, condiție hotărîtoare pentru lichidarea lipsurilor și perfecționarea continuă a activității" [2].

Noul ca valoare socială, produs al efortului de cunoaștere și creație se subsumează spiritului revoluționar, specific omului nou, creator conștient de istorie, iar acesta se concretizează în acțiunea transformatoare pe drumul progresului material și spiritual. Receptivitatea și aderența la nou, opuse stării de obișnuință, de rutină, declanșează efortul de autodepășire, comportamentul inventiv, explorativ, dorința de realizare, de continuă autoperfecționare. Aceste trăsături ale ființei umane creatoare sînt încurajate și stimulate prin crearea de către societatea socialistă a unui climat micro și macrosocial favorabil afirmării noului.

Totodată se are în vedere factorii ce pot bloca geneza și promovarea noului pentru a-i înlătura. Astfel, printre

[2] Nicolae Ceaușescu. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 72.

factorii individuali depinzînd de structura particulară a unui om sînt : obișnuința cu rutina și comoditatea, atitudinea conservatoare, automulțumirea, teama de eșec, lipsa de inițiativă. Există și factori de blocaj ai noului ce țin de mediul social, printre care : o atmosferă coercitivă și autoritară care inhibă spiritul de inițiativă, invidia, suspiciunea și orgoliul exagerat, dirijarea unui colectiv de muncă spre aspectele pur executive și ignorarea celor creative.

În funcție de aceste realități, întregul sistem educațional trebuie orientat în direcția afirmării noului, edificarea socialismului constituind o vastă școală în care se plămădesc și se dezvoltă oameni noi. Complexitatea deosebită a activității educative, politice, ideologice este menită să răspundă tocmai unor astfel de obiective. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că : „În general, se impune îmbunătățirea stilului, a metodelor de muncă, imprimarea unui spirit mai revoluționar, mai militant în munca tuturor organelor noastre județene, orășenești și comunale" [3].

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 153—157.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 93—97.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 68—89.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 42—46.

[3] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 51.

Tema : **Cinstea și corectitudinea — trăsături esențiale ale comunistului, ale omului nou al societății noastre. Educarea în spiritul cinstei și corectitudinii, sporirea combativității revoluționare împotriva necinstei, a tendințelor de căpătuială, împotriva oricăror influențe ale ideologiei și moralei străine — sarcină permanentă a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii**

Planul temei

1. Cinstea și corectitudinea — valori morale fundamentale.
2. Promovarea cinstei și corectitudinii — sarcină permanentă a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii.
3. Sporirea combativității revoluționare împotriva concepțiilor și mentalităților burgheze retrograde, a tuturor influențelor ideologice și morale străine.

TEZE

1. Cinstea și corectitudinea — valori morale fundamentale

Înaintarea cu succes pe calea socialismului și comunismului impune nu numai accelerarea dezvoltării economico-sociale, ridicarea pe trepte tot mai înalte a bazei noastre tehnico-materiale, ci și afirmarea deplină în viața societății noastre a principiilor și normelor eticii și echității socialiste, crearea cadrului adecvat pentru ca aceste generoase principii să se manifeste în comportamentul cotidian al tuturor cetățenilor.

„În societatea noastră — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — trebuie să primească o ripostă hotărîtă nesinceritatea, ipocrizia, încercarea de sustragere de la îndatoririle sociale, tendința de căpătuială, egoismul, parazitismul. Omul nou al societății noastre socialiste, întreaga generație tînără trebuie să promoveze în toate împrejurările cinstea, sinceritatea și modestia, corectitudinea și răspunderea în muncă și viață" [1].

[1] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, București, Editura politică, 1976, p. 158—159.

Puține categorii ale moralei au o sferă de cuprindere atît de largă ca aceea a cinstei. Ea apare în comportarea oamenilor ca un atribut al tuturor valorilor morale, ca o condiție a realizării lor, atît în raporturile dintre membrii societății, cît și în raporturile dintre individ și societate. Astfel, respectul față de adevăr, unitatea dintre cuvînt și acțiune, îndeplinirea obligațiilor și îndatoririlor față de societate, a angajamentelor luate în activitatea profesională, atitudinea corectă, echitabilă și principială în viața personală și în cea obștească sînt de neconceput în afara cinstei. La rîndul ei, corectitudinea, care face parte din noțiunea mai largă de cinste, fiind o formă primordială, elementară a acesteia, constă într-o comportare potrivit normelor morale mai ales în domeniul relațiilor cotidiene. Corectitudinea presupune respectarea scrupuloasă a obligațiilor sociale, îndeplinirea cu consecvență și conștiinciozitate a îndatoririlor profesionale și obștești, comportarea politicoasă, civilizată în viața de zi cu zi, respectarea legilor și a normelor conviețuirii sociale.

Valorile morale la care ne referim conțin în sine elemente morale general-umane. Ele au existat și în orînduirile presocialiste, determinate fiind de menținerea unor condiții și a unor forme de conviețuire umane comune pentru toate epocile istorice, de necesitatea asigurării conviețuirii în cadrul practicii sociale, a coordonării acțiunilor oamenilor în conformitate cu cerințele societății, ale vieții cotidiene. Într-un fel sau altul, în toate timpurile au fost condamnate lăcomia, perfidia, fățărnicia, lașitatea, necinstea, lipsa de modestie, cu deosebire că, datorită condițiilor specifice ale etapelor istorice respective, semnificația normelor morale era cu totul alta, conținutul lor era interpretat în mod diferit, în funcție de interesele claselor sociale aflate în luptă.

2. Promovarea cinstei și corectitudinii — sarcină permanentă a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii

În noua orînduire conținutul cinstei, corectitudinii și al altor valori morale se schimbă, se îmbogățește cu elemente noi, sau capătă noi fațete și finalități. Preluate și integrate în mod critic și creator pe fondul noilor realități social-economice, aceste valori sînt ridicate pe o treaptă superioară, devenind trăsături de bază ale fizionomiei

moral-politice a membrilor societății noastre. Normele și principiile etice ale societății noastre pornesc de la faptul că în orînduirea socialistă a fost lichidată definitiv exploatarea capitalistă, s-a pus capăt inegalităților sociale și naționale. Ele se bazează pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, pe principiile de repartiție socialistă, pe egalitate și dreptate socială, pe interesele generale ale ridicării nivelului de trai material și spiritual al întregului popor.

În acest context, cinstea și corectitudinea presupun, ca o cerință fundamentală pentru toți oamenii muncii, respectarea și îndeplinirea exemplară a obligațiilor și îndatoririlor față de societate. Fără îndoială, în prim plan se situează obligațiile profesionale. A îndeplini ritmic sarcinile de plan, a realiza produse sau lucrări de calitate superioară, a te strădui să-ți îmbogățești pregătirea profesională, asimilînd noutățile din știință și tehnică în domeniul respectiv și folosindu-le pentru sporirea productivității și eficienței muncii sînt cerințe importante pentru fiecare om al muncii. Lipsa de competență profesională, preocuparea insuficientă pentru ridicarea calificării, absențele nemotivate, întîrzierile de la programul de lucru, chiulul în timpul orelor de producție sau lucrul de mîntuială, nerespectarea disciplinei tehnologice și a normelor privind calitatea produselor constituie nu numai dovezi de necinste, ci și abateri care produc pagube avutului obștesc.

Majorității covîrșitoare a personalului muncitor din toate domeniile de activitate îi este caracteristică atitudinea înaintată față de muncă, preocuparea de a-și aduce întreaga contribuție la îndeplinirea obiectivelor dezvoltării economice și sociale. Există, din păcate și indivizi care, în goana după afirmare, dornici de a urca rapid treptele ierarhice, recurg la tot felul de stratageme, reușind să-și atingă uneori scopul, deși ei nu posedă calitățile profesionale și morale necesare. Atunci cînd reușesc, activitatea unor asemenea elemente nu întîrzie să se facă simțită prin efectele ei dăunătoare asupra randamentului și eficienței muncii din sectoarele respective, prin influența nocivă asupra climatului etic în care își desfășoară activitatea. Se înțelege că lichidarea unor asemenea stări de lucruri depinde, în mare măsură, de cinstea fiecărui membru al colectivului în care apar asemenea fenomene. În acele colective în care dragostea față de muncă, pasiunea în exercitarea meseriei,

grija pentru apărarea avutului obștesc, intoleranța față de cei care dau rebuturi și nu se încadrează în disciplina socialistă a muncii au devenit norme de conduită profesională pentru toți, cinstea și corectitudinea se manifestă cu o asemenea forță încît carieriștii, incompetenții, chiulangii nu-și pot găsi locul.

Indicațiile conducerii superioare de partid, personal ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu privire la promovarea cadrelor, la discutarea în adunări a propunerilor ce se fac pentru munci de răspundere pe linie profesională sau politică asigură un cadru democratic procesului de selecție. Se acordă astfel prioritate valorilor autentice, acelor oameni dinamici, energici, capabili să susțină progresul, să promoveze întotdeauna ceea ce este valoros, să militeze în colectivele de muncă respective pentru dezvoltarea relațiilor de încredere și ajutor în muncă. În această privință, comuniștilor le revin sarcini sporite, ei trebuind să militeze ca în fiecare colectiv să se instaureze un climat favorabil promovării oamenilor în exclusivitate după contribuția proprie la înfăptuirea politicii partidului, la îndeplinirea planului de dezvoltare economico-socială a țării, după comportarea și atitudinea lor politică și morală, să combată cu hotărîre subiectivismul și arbitrariul în aprecierea și promovarea cadrelor, să ia atitudine fermă împotriva favoritismului, nepotismului și șovinismului, a manifestărilor de carierism.

Deplina concordanță, unitatea dintre vorbă și faptă este o cerință esențială a cinstei și corectitudinii. Secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, atrăgea atenția că în aprecierea activității oamenilor și cu atît mai mult a comuniștilor și activiștilor de partid, aceștia trebuie judecați nu după vorbe, ci după rezultatele muncii lor. Etica noastră socialistă repudiază total neconcordanța dintre cuvinte și acțiuni, dintre angajamentele asumate și rezultatele obținute, dintre normele etice și comportamentul membrilor societății.

Un element fundamental, definitoriu al normelor de cinste și corectitudine îl constituie atitudinea membrilor societății față de proprietatea socialistă, ca și față de cea personală. Este un imperativ pentru fiecare cetățean al țării, tînăr sau vîrstnic, de a acționa consecvent pentru apărarea, prin toate mijloacele, a avutului obștesc, împotriva elementelor iresponsabile sau dușmănoase care încearcă să-i aducă prejudicii. Secretarul general al partidului, arătînd că asupra atitudinii față de proprietatea socialistă își pune amprenta și influența moravurilor burgheze, sublinia cu tărie că „furturile, delapidările, sustragerile de orice fel lovesc în interesele tuturor oamenilor muncii, sînt acte ostile construcției socialiste, de aceea trebuie considerate, așa cum spunea Lenin, contrarevoluționare“ [2]. Este în afară de orice dubiu că astfel de fapte au loc — dacă se analizează cu atenție circumstanțele — aproape întotdeauna într-un climat de „toleranță“, favorabil celor ce aduc prejudicii avutului obștesc, că ele puteau fi prevenite dacă în colectivele respective n-ar fi existat o atmosferă caracterizată prin exces de „înțelegere“, de falsă „omenie“.

Atitudinea înaintată față de proprietatea socialistă nu se limitează doar la lupta împotriva furturilor, delapidărilor și la sancționarea celor vinovați. Ea cuprinde totodată prevenirea și combaterea tuturor fenomenelor negative care prejudiciază avutul obștesc, cum sînt : risipa de materii prime, de combustibil, de energie, utilizarea necorespunzătoare a capacităților de producție, folosirea nerațională a mașinilor și a timpului de muncă, neglijența, nepăsarea față de bunul mers al activității întreprinderilor etc.

Una din normele de bază ce decurg din conținutul noțiunilor de cinste și corectitudine o constituie respectul față de adevăr, afirmarea și apărarea adevărului. În numele adevărului, indiferent de locul de muncă sau de funcția deținută, fiecare este dator a înfățișa cu exactitate îndeplinirea sau neîndeplinirea sarcinilor de plan, fără a ascunde realitatea atunci cînd aceasta nu se prezintă într-o lumină favorabilă. Cei care „ajustează“ sau „înfrumusețează“ rezultatele activității economice, prezentîndu-le într-o altă lumină decît cea reală, ar trebui să se gîndească la consecințele nefaste ale atitudinii lor : sînt induse în eroare organele superioare, care pot ajunge astfel la aprecieri și concluzii deformate, păgubitoare pe plan economic, sînt induși în eroare tovarășii lor de muncă, este știrbită ideea de adevăr. „Comunistul — se arată în codul moral al societății noastre — trebuie să fie cinstit,

[2] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, București, Editura politică, 1972, p. 659.

sincer, principial și corect, să nu tolereze minciuna, falsitatea, ipocrizia, să combată încercările de inducere în eroare a organelor superioare, a tovarășilor de muncă, sustragerea de la răspunderi și îndatoriri" [3].

Afirmarea și apărarea adevărului se impun nu numai în relațiile cu tovarășii de muncă, dar și în viața familială, în activitățile obștești, în toate împrejurările vieții.

Există fără îndoială și alte fațete ale cinstei și corectitudinii în societatea noastră, nu mai puțin importante, cum sînt atitudinea înaintată în viața de familie, dragostea și respectul față de cei în vîrstă, stima și recunoștința față de părinții care ne-au dat viață și ne-au crescut, grija față de copii, comportarea corectă, plină de solicitudine față de cei din jur. Pe scurt, nu trebuiesc pierdute din vedere, în nici o împrejurare, acele norme care definesc, în general, comportarea civilizată, politețea, buna-cuviință. Oamenii care își brutalizează soțiile și copii, care „uită" că au părinți în vîrstă, sau care se comportă necivilizat pe stradă, în mijloace de transport în comun etc., afișînd indiferență față de impolitețea și manifestările antisociale ale altora, nu pot fi considerați nici pe departe cinstiți sau corecți, chiar dacă în întreprinderea sau instituția unde își desfășoară activitatea au rezultate bune în muncă.

3. Sporirea combativității revoluționare împotriva concepțiilor și mentalităților burgheze retrograde, a tuturor influențelor ideologice și morale străine

Societatea socialistă multilateral dezvoltată pe care o edificăm este o societate a celor ce muncesc, se întemeiază nemijlocit pe munca creatoare a tuturor membrilor săi. Munca liberă, despovărată de exploatare este unica sursă a sporirii avuției naționale, a ridicării nivelului de trai și de civilizație a întregii națiuni. Tocmai de aceea, ea constituie o datorie de onoare a fiecărui cetățean și, totodată, este principalul mijloc de afirmare a personalității umane, a forței creatoare a fiecărui cetățean. „Trebuie să fie tuturor clar — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu —, că nimeni nu poate trăi în societatea noastră fără a munci

[3] *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*, București, Editura politică, 1974, p. 17.

într-un sector sau altul al vieții economico-sociale!" [4] Nu este un secret pentru nimeni că în societatea noastră mai există oameni care încalcă legile statului, obțin avuturi fără muncă, fură din avutul obștesc, trăiesc din expediente sau din frustrarea societății și a membrilor ei. Alții ar dori să obțină cît mai mult de la societate și să dea cît mai puțin, dacă se poate prin abuz, necinste sau înșelăciune a roadelor muncii altora. Astfel de manifestări profund retrograde, cu caracter antisocial nu trebuiesc tolerate sub nici un motiv. Sînt cunoscute măsurile luate de partidul nostru, inclusiv pe plan legislativ, privind încadrarea în muncă și în activitatea socială a tuturor cetățenilor, pentru întărirea ordinii și disciplinei în producție. Sustragerea de la muncă, parazitismul social, sub toate formele sale — de la cel fățiș, cînd refuzul manifest de a munci frizează sau implică încălcarea legilor și pînă la cel mai puțin aparent la prima vedere — constituie atitudini profund imorale, care nu au nimic comun cu societatea noastră socialistă, ci denotă o totală ignorare a valorilor ei fundamentale. Aceste comportări se mai întîlnesc la unii oameni în conștiința cărora persistă reminiscențele influenței vechii existențe sociale, ale vechilor relații de producție dominate de interesul egoist, de individualism, de concurență și rapacitate. Ele se explică însă și prin unele lipsuri și greșeli existente în activitatea educativă, în special a unor tineri. Nu poate fi înțeleasă astfel „grija" exagerată, dar greșit înțeleasă, manifestată de către unii părinți pentru copiii lor, pe care continuă să-i întrețină și după absolvirea unei școli, încurajîndu-i să nu muncească, împiedicîndu-i să se încadreze în activitatea socială, să se formeze ca cetățeni demni, folositori societății.

Partidul nostru combate cu fermitate înșelătoria, specula, mita, bacșișul, orice formă de realizare a unor venituri ilicite, promovînd spiritul de dreptate, respectul față de adevăr, cinstea, corectitudinea și modestia în întreaga viață socială. Presa noastră prezintă, alături de remarcabile fapte de muncă, și aspecte negative care mai apar la unii lucrători din comerț, servicii, unitățile sanitare,

[4] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 64.

și care pretind venituri în plus de la cetățeni pentru activități și servicii care intră în obligațiile lor de muncă pentru care sînt remunerați conform legilor țării. Eliminarea cu desăvîrșire a acestor mentalități care aparțin trecutului — rămășițe ale concepției burgheze ce avea ca deviză îmbogățirea pe orice căi, inclusiv prin exploatarea și jefuirea altora — necesită o atitudine principială combativă a fiecărui cetățean, a opiniei publice în general, pentru a nu mai admite astfel de fenomene. Aceasta presupune, de asemenea, crearea unei opinii de masă, luarea unei poziții combative de către colectivele de muncă, pentru a nu se admite asemenea stări de lucruri negative care înjosesc demnitatea umană și sînt în contradicție flagrantă cu principiile eticii și echității socialiste.

Sarcina permanentă a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii este de a combate cu fermitate orice fenomen sau tendințe de căpătuială, de înavuțire, în discordanță cu situația generală, indiferent din partea cui s-ar manifesta. Încercarea de a folosi o anumită funcție sau muncă încredințată de societate pentru satisfacerea intereselor proprii — după principiul individualist, mic-burghez, „să-mi fie bine mie și familiei mele, restul nu mă interesează" — este cu totul străină eticii noastre noi, care cere fiecărei persoane cu o anumită răspundere în ierarhia socială, fiecărui membru al societății noastre să-și consacre eforturile intereselor colectivității, bunăstării generale a întregii națiuni.

Formarea și dezvoltarea trăsăturilor morale specifice societății noastre socialiste presupune desigur un amplu proces educativ în familie, în școală, în societate, solicită contribuția tuturor organelor și organizațiilor de partid, de tineret și obștești la combaterea reminiscențelor moralei burgheze, a tuturor influențelor ideologice și morale străine concepției noastre revoluționare. În acest proces de educație și autoeducație, organizațiile de partid, comuniștii, uteciștii, toți oamenii muncii pun accentul nu pe latura abstractă, moralizatoare, ci pe aspectele practicii de zi cu zi, pe analiza temeinică a faptelor individuale, a situațiilor concrete în întreaga lor complexitate. Pe această cale se ajunge ca valorile morale de cinste, corectitudine, modestie etc. să fie mai bine înțelese și însușite, să devină convingeri, acte de conștiință reflectate în conduita și comportamentul fiecăruia dintre noi.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975 p. 157—160.

* * * *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*, București, Editura politică, 1974.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1980, p. 80—89.

NICOLAE CEAUȘESCU. *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 64—65 ; 93—97.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru cu activiștii și cadrele din domeniul educației politice, al propagandei și ideologiei*, 9 septembrie 1977, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, București, Editura politică, 1977, p. 740—743 ; 746—748 ; 752.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 42—52.

„Din gîndirea social-politică a președintelui României". *Umanismul socialist*, București, Editura politică, 1979, p. 56—68.

Tema : **Formarea unei atitudini cetățenești înaintate, a unei opinii de masă ferme împotriva a tot ceea ce este vechi și perimat, pentru respectarea normelor socialiste de viață — trăsătură caracteristică a educației socialiste**

Planul temei

1. Formarea atitudinii cetățenești înaintate — componentă a transformării și dezvoltării socialiste a țării, a înfloririi personalității umane.

2. Activitatea organelor și organizațiilor de partid și de stat, a opiniei publice pentru înfăptuirea hotărîrilor Programului partidului, ale Congresului al XII-lea, forță motrice a formării și dezvoltării atitudinii cetățenești înaintate, revoluționare.

TEZE

1. Formarea atitudinii cetăţeneşti înaintate — componentă a transformării şi dezvoltării socialiste a ţării, a înfloririi personalităţii umane

Educarea atitudinii cetăţeneşti înaintate, revoluţionar-socialiste, componentă principală şi necesară a transformării socialiste şi comuniste a societăţii, precum şi condiţie esenţială hotărîtoare a acestei transformări, se impune în virtutea împlinirii obiectivului fundamental al educaţiei comuniste : formarea omului de tip nou, militant şi constructor al socialismului, cu o personalitate multilateral dezvoltată.

Omul de tip nou se afirmă specific nu numai ca produsul, ci şi ca subiectul activ şi creator al transformărilor revoluţionare socialiste. Trăsăturile conduitei sale înaintate, multiplu elevabile în sens politic, profesional, etic şi cetăţenesc, sînt condiţionate dialectic cu procesul revoluţionar care le solicită logic. Între făurirea multilaterală a socialismului şi personalitatea multilateral dezvoltată există o conexiune şi o condiţionare reciprocă. Legile obiective ale dezvoltării societăţii omeneşti spre socialism şi comunism determină noua formă de societate nu în chip nemijlocit, ci prin intermediul şi datorită activităţii revoluţionare conştiente a maselor, modalitate nouă în istorie a realizării dialecticii sociale obiective prin dialectica subiectivă. De aceea, socialismul este o operă conştientă, o acţiune planificată şi organizată, o construcţie umană. Iar conduita individuală sau colectivă care se integrează activ în această activitate istorică constructivă are caracterul unei atitudini cetăţeneşti înaintate, a unei conduite revoluţionare, tipică pentru afirmarea omului de tip nou. Astfel, cum sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu, „realitatea, viaţa arată că procesul de transformare revoluţionară a societăţii nu se încheie odată cu instaurarea puterii politice a clasei muncitoare, cu înfăptuirea socialismului, că transformările revoluţionare, legile dialecticii materialiste, contradicţiile dintre vechi şi nou, trecerea de la cantitate la o nouă calitate continuă să constituie factorul activ, dinamizator al progresului multilateral al ţării, al edificării orînduirii comuniste“ [1].

[1] Nicolae Ceauşescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, Bucureşti, Editura politică, 1979, p. 70.

Personalitatea constructorului socialismului, activitatea colectivului, opinia publică reprezintă factorii conştienţi care au rolul hotărîtor în construirea noii societăţi. Ca factor dinamizator permanent al progresului, aceştia trebuie să acţioneze cu combativitate şi hotărîre împotriva oricăror atitudini vechi şi perimate, printr-o atitudine cetăţenească înaintată.

Dar ce se înţelege prin atitudine cetăţenească înaintată ? Avem în vedere omul în calitate de cetăţean al ţării sau patriei noastre socialiste. Atitudinea sa înaintată, revoluţionară se defineşte în raport cu poziţia sa faţă de contradicţiile dintre nou şi vechi ca sursă a dezvoltării socialiste şi comuniste, faţă de lupta revoluţionară a poporului împotriva a tot ceea ce este vechi şi înapoiat, depăşit din punct de vedere al progresului patriei. Trăsăturile ei esenţiale decurg din aceea că „a fi revoluţionar, a fi comunist înseamnă a fi explorator îndrăzneţ al noului, a privi întotdeauna înainte către ceea ce se dezvoltă, a gîndi cutezător pe baza experienţei revoluţionare a maselor, a acţiona pentru unirea eforturilor acestora în vederea transformării revoluţionare a societăţii“ [2].

Promovarea noului se impune ca o cerinţă a activităţii în orice sferă a vieţii sociale şi economice, politice, culturale, pe planul relaţiilor interne sau externe ale poporului nostru.

Ca valoare socială superioară în procesul dezvoltării, noul nu se confundă cu „tot ceea ce apare ca nou“. Există nu numai valori, ci şi nonvalori sau antivalori noi. Astfel pot apare forţe sociale retrograde ori conservatoare noi, forme sau modalităţi noi ale răului social, economic, politic, moral ş.a.m.d. Egoismul ori individualismul, dăunarea intereselor generale ale societăţii şi dezvoltării ei îmbracă continuu noi forme şi cunosc noi ipostaze precum şi tendinţe de afirmare. În cazul acestora, noul nu reprezintă altceva decît moduri ori etape noi ale unor trepte sau aspecte calitative învechite şi depăşite din punct de vedere al progresului economic, social-politic, moral şi cultural al patriei socialiste. De aceea, noul în conduita şi activitatea revoluţionară se distinge numai ca cerinţă a dezvoltării şi se impune în luptă atît cu modalităţile vechi cît şi cu cele

[2] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism*, Bucureşti, Editura politică, 1975, p. 153.

noi ale treptelor și laturilor calitative vechi, înapoiate și depășite în procesul dezvoltării sociale.

Promovarea noului și lupta împotriva vechiului reprezintă cele două direcții și totodată trăsături fundamentale de manifestare a atitudinii cetățenești înaintate. Dinamic, ele se concretizează și diversifică într-o multitudine de aspecte și însușiri. Se impune să subliniem că promovarea noului în condițiile dezvoltării sociale și socialiste în special este de nedespărțit de lupta împotriva vechiului. Vechiul nu dispare de la sine deoarece, reprezentînd condiția de existență a forțelor sociale retrograde, conservatoare, egoiste și individualiste, este apărat și susținut activ de acestea. Pe cînd noul, fiind condiția de afirmare a poporului în progresul său, a categoriilor și forțelor sociale înaintate, a personalității revoluționare, progresiste, este afirmat și susținut de acestea prin luptă revoluționară împotriva forțelor care apără vechiul. De aceea, atitudinea cetățenească înaintată se distinge și în acest sens ca atitudine revoluționară.

Pe plan politic condiționarea promovării noului de lupta împotriva vechiului ia forma condiționării afirmării a tot ceea ce este progresist și revoluționar de lichidarea a ceea ce este reacționar ; pe plan moral realizarea binelui se condiționează cu înlăturarea răului.

În fine, adăugăm și planul economic și profesional în care promovarea noului în știință și tehnică, în metodele și organizarea muncii, în calificarea personalului și în sistemul de normare a muncii și a rezultatelor ei presupune lupta împotriva rutinei și inerției, a comodității și suficienței, a metodelor învechite și a atitudinilor înapoiate. În procesul dezvoltării și stimulării atitudinii cetățenești înaintate, activitatea educativă trebuie să combată „neutralismul", „pasivitatea" ori „indiferența" față de rău, tendințele mărginite și oportuniste de „a face numai binele" fără însă a lua, în același timp, poziție combativă, fermă față de rău din teama de a nu genera relații „proaste" cu subiectul răului sau de a nu cauza „rău" acestuia. Însă, indiferența față de rău echivalează cu tolerarea acestuia. Pe de altă parte, dăunătoare este și așa numita abținere de a face rău cuiva dar și evitarea de a-i face binele cînd e necesar și dispunem de posibilități. Și în acest caz, abținerea de a face binele se identifică cu răul.

2. Activitatea organelor și organizațiilor de partid și de stat, a opiniei publice pentru înfăptuirea hotărîrilor Programului partidului, ale Congresului al XII-lea — forță motrice a formării și dezvoltării atitudinii cetățenești înaintate, revoluționare

În documentele Congresului al XII-lea, în cuvîntările secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, se subliniază necesitatea creșterii activității organelor și organizațiilor de partid și de stat, a opiniei publice în promovarea și afirmarea normelor eticii comuniste, a unei atitudini cetățenești înaintate, revoluționare, a ofensivei ferme împotriva comportamentelor retrograde, a oricăror influențe morale străine.

Lupta revoluționar-socialistă împotriva vechiului devenit antivaloare și pentru promovarea valorilor sociale complexe ale noului are sau trebuie în mod legic să aibă un caracter conștient. În organizarea acestui proces Partidul Comunist Român are rolul conducător. Aceasta deoarece partidul promovează cu consecvență revoluționară cunoașterea profundă a contradicțiilor dintre nou și vechi, determinarea științifică a căilor și modalităților rezolvării lor, dezvoltarea unei atitudini revoluționare corespunzătoare față de ele.

Caracterul conștient al acestei lupte rezidă în necesitatea manifestării unei opinii combative ferme, de masă, împotriva a tot ceea ce este învechit și ostil promovării noului. Caracterul de masă al acestei opinii este impus de cel puțin două fapte : a) acela că vechiul dispune și el de o anumită susținere cu caracter de masă, rezistă prin puterea obișnuinței și a inerției. De aceea, lichidarea lui presupune o atitudine combativă, conștientă și practică, cu caracter de masă ; b) generalizarea noului în comportamentul uman la scara întregii societăți. Atît în lupta contra vechiului, cît și în promovarea noului, eficiența este cu mult sporită cînd ambele sînt susținute de forța opiniei publice de masă. Generalizarea noului în comportamentul de masă dobîndește stimulente considerabile cînd, alături de receptarea sa prin conștiința individuală, este susținut cu insistență de forța de înrîurire a opiniei publice. Opinia publică joacă un rol tot mai important în respectarea normelor de conviețuire socială, ea constituie un ajutor de preț în activitatea organelor statului socialist.

Formarea unei atitudini cetăţeneşti înaintate, a unei opinii ferme de masă împotriva a tot ceea ce este vechi, perimat, constituie unul din obiectivele principale ale educaţiei noi.

Codul principiilor şi normelor muncii şi vieţii comuniştilor, ale eticii şi echităţii socialiste conţine ca obiectiv fundamental al educaţiei moral-politice socialiste „făurirea unui om nou, cu o conştiinţă înaintată şi înalte trăsături morale". Omul nou reprezintă totodată subiectul „promovării unor raporturi noi între oameni, afirmării depline în toate sferele vieţii sociale a principiilor eticii şi echităţii socialiste."

Lupta pentru o nouă calitate în întreaga viaţă socială reprezintă o dimensiune superioară atît pentru formarea şi afirmarea noului model de om, cît şi pentru perfecţionarea şi intensificarea muncii educative ca atare. În primul caz se accentuează asupra următoarelor trăsături ale omului nou : ridicarea conştiinţei sale socialiste, creşterea combativităţii şi a răspunderii sale revoluţionare, dezvoltarea spiritului patriotic, a devotamentului faţă de partid şi faţă de cauza socialismului, afirmarea hotărîrii sale permanente de a-şi pune întreaga energie şi forţă creatoare în slujba dezvoltării socialiste a patriei. În conştiinţa sa el trebuie să fie convins de justeţea politicii partidului nostru şi să fie pătruns de umanismul nou, revoluţionar, să fie obişnuit şi capabil să riposteze împotriva elementelor înapoiate, a calomniilor la adresa patriei noastre socialiste, să fie mîndru şi demn de victoriile obţinute în construirea socialismului, să fie ferm în critica mentalităţilor şi concepţiilor înapoiate, să lupte ferm împotriva „tendinţelor de parazitism social şi căpătuială, a oricăror influenţe ideologice şi morale străine, pentru aşezarea fermă a întregii vieţi sociale pe principiile eticii şi echităţii socialiste, pentru dezvoltarea relaţiilor umane noi, de respect, stimă şi întrajutorare între oameni, caracteristice societăţii socialiste şi comuniste" [3].

Pentru a atinge acest obiectiv fundamental, educaţia socialistă trebuie să fie ridicată la nivelul marilor realizări obţinute în opera de construcţie socialistă, ea trebuie să transforme într-o măsură şi mai mare ideologia revoluţionară a partidului nostru într-o puternică forţă de mo-

[3] Nicolae Ceauşescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, Bucureşti, Editura politică, 1979, p. 85.

bilizare şi dinamizare a energiilor creatoare ale întregului popor.

Codul eticii şi echităţii socialiste, bază a educării personalităţii multilateral dezvoltate, prevede dimensiunile, datoriile şi răspunderile normate, în spiritul cărora trebuie formată atitudinea cetăţenească înaintată şi pentru a căror realizare se impune acţiunea cu caracter de masă a opiniei publice revoluţionare. Dacă în întregimea sa codul defineşte şi normează complex liniile de dezvoltare a conduitei revoluţionare, anumite norme finalizează direct şi expres atitudinea înaintată. Astfel, art. 21 prevede că „toţi comuniştii trebuie să manifeste curaj şi iniţiativă în lupta pentru promovarea spiritului revoluţionar, a noului în producţie, în activitatea economică şi socială, să acţioneze cu hotărîre împotriva inerţiei, birocratismului, rutinei şi conservatorismului, a tot ceea ce este învechit şi poate frîna progresul societăţii noastre socialiste [4]". Construirea socialismului, împlinirea multilaterală a patriei, dezvoltarea avuţiei obşteşti, cărora omul le consacră întreaga energie de muncă creatoare, reprezintă sensul obiectiv al manifestării atitudinii înaintate. Iar concepţia ştiinţifică despre lume, ideologia partidului nostru, care constituie aplicarea creatoare a marxism-leninismului la condiţiile româneşti reprezintă condiţia ei teoretică.

Codul prevede garanţii morale şi politice pentru comportamentul cetăţenesc înaintat. Astfel, art. 19 cere tuturor comuniştilor şi îndeosebi celor cu munci de răspundere să militeze „pentru crearea unui climat favorabil exprimării şi confruntării libere a părerilor, participării largi a maselor la dezbaterea şi soluţionarea problemelor, la adoptarea hotărîrilor, la elaborarea şi înfăptuirea politicii generale a partidului şi statului nostru" [5]. Însăşi promovarea oamenilor trebuie să aibă loc după criteriul conduitei înaintate, confirmate în muncă, în viaţa socială şi în cea de familie. O importanţă deosebită o are promovarea spiritului critic şi autocritic pentru afirmarea noului în luptă cu vechiul, dezbaterea exigentă a lipsurilor.

Normele codului militează pentru lupta împotriva însuşirilor negative care împiedică comportamentul avansat : egoismul şi individualismul, sustragerea de la muncă şi

[4] *Codul principiilor şi normelor muncii şi vieţii comuniştilor, ale eticii şi echităţii socialiste*, Bucureşti, Editura politică, 1974, p. 19—20.

[5] *Op. cit.*, p. 18.

parazitismul, tendința de a releva numai ceea ce este convenabil și de a tăinui lipsurile, prezentarea în roz a realității, îngîmfarea, atitudinea de paradă față de realizări, practicile învechite, automulțumirea, înăbușirea criticii, formalismul în recunoașterea greșelilor, birocratismul ș.a. Articolul 24 subliniază necesitatea combaterii ideologiei burgheze care susține din punct de vedere teoretic comportamentul retrograd și înapoiat. În acest sens se cere „cea mai înaltă intransigență împotriva concepțiilor de viață burgheze, a influențelor mentalității lumii capitaliste."

Formarea și dezvoltarea cu caracter de masă a conduitei revoluționare impune, între altele, educarea opiniei publice revoluționare. Aceasta înseamnă, în primul rînd, însușirea și afirmarea colectivă în relațiile dintre oameni a sistemului de valori, norme și criterii de apreciere socialistă a activității. Trebuie formată conștiința revoluționară colectivă. În al doilea rînd, și în chip hotărîtor, se impune mobilizarea efectivă a colectivității pentru susținerea practică a noului și pentru manifestarea fermă a combativității împotriva a tot ceea ce este învechit. Poziția de stimulare a noului și binelui, îmbinată cu condamnarea a tot ceea ce este înapoiat și rău, trebuie să fie un criteriu important de stimulare și afirmare a atitudinii colective înaintate, a opiniei publice revoluționare. În acest sens trebuie combătute prin toate mijloacele educative atitudinile de indiferență sau de neutralitate care pot încuraja actele imorale și ilegale, dăunătoare societății și oamenilor în parte. Totodată, trebuie valorificate educativ orice succes și orice efort al opiniei publice în promovarea noului și în lupta împotriva vechiului.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 157—160 ; 165—166.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 50—53 ; 80—90.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R.*, București, Editura politică, 1974, p. 92—97.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, București, Editura politică, 1976, p. 40—41 ; 43—44 ; 68—72 ; 107—124.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere la Ședința activului central de partid și de stat*, 3 august 1978, București, Editura politică, 1978, p. 41—43.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara comună a C.C. al P.C.R. și Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României*, 4—5 iunie 1979, București, Editura politică, 1979, p. 15—16 ; 22.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Marea adunare populară cetățenească din Capitală*, 6 martie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 23—26.

Tema : **Creșterea responsabilității și combativității revoluționare în toate domeniile de activitate — caracteristică esențială a profilului moral-politic al comuniștilor. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid în vederea cultivării combativității partinice**

Planul temei

1. Creșterea responsabilității și combativității revoluționare în condițiile construirii societății socialiste multilateral dezvoltate.
2. Responsabilitatea și combativitatea revoluționară — trăsături caracteristice ale profilului moral-politic al comuniștilor. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid în vederea cultivării combativității partinice.

TEZE

1. Creșterea responsabilității și combativității revoluționare în condițiile construirii societății socialiste multilateral dezvoltate

Întreaga dezvoltare a societății socialiste se realizează pe temeiul responsabilității și combativității revoluționare ale fiecărui individ, care este, în ultimă instanță, suportul real, viu al concretizării forței umane în bunuri materiale și spirituale. La rîndul ei, orînduirea socialistă influențează individul, emancipîndu-l și înnobilîndu-l în contextul unui

proces de permanentă autodepășire. În cadrul existenței indivizilor concreți, imperativele responsabilității moral-politice incumbă o muncă tot mai înalt calificată și organizată, ordine, disciplină, respect față de legi și față de ordinea publică, grija pentru apărarea și conservarea avutului obștesc, atașamentul față de profesiune.

Creșterea rolului responsabilității moral-politice și combativității revoluționare în viața societății noastre socialiste are temeinice premise obiective. „Normele și principiile etice ale societății noastre pornesc de la faptul că în orînduirea socialistă a fost lichidată definitiv exploatarea capitalistă, s-a pus capăt inegalității sociale și naționale ; ele se bazează pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, pe principiile de repartiție socialistă, pe egalitate și dreptate socială, pe țelul comun al făuririi bunăstării și fericirii întregului popor" [1].

Proprietatea socialistă reprezintă *premisa obiectivă* esențială a creșterii rolului responsabilității moral-politice și combativității revoluționare în actuala etapă. Socialismul a triumfat tocmai pentru că, prin natura sa, presupune lichidarea exploatării, a umilinței și asupririi sociale, evidențiază prin forța faptelor o cucerire epocală, fără asemănare și precedent în istorie, care însuflețește masele în lupta pentru noi și măreațe realizări.

Socialismul, prin transformările revoluționare aduse în toate domeniile vieții economice și sociale, a creat premise autentice pentru afirmarea demnității umane, pentru transformarea responsabilității și combativității revoluționare din cerințe obiective în mod de comportare cotidiană a omului muncii. Pe fondul noilor relații de producție, în concordanță cu celelalte transformări care au avut loc în viața societății, socialismul marchează un salt calitativ superior în evoluția responsabilității moral-politice și combativității revoluționare. Această transformare nu trebuie înțeleasă în sensul că socialismul ar rezolva dintr-o dată și atotcuprinzător problema dezvoltării nelimitate a omului, problema raporturilor complexe dintre responsabilitatea individuală și cea socială, că ar transforma viața într-o succesiune liniară, automată de satisfacții și împliniri. Socialismul rezolvă problemele fundamentale, oferind premise reale pentru continua perfecționare și autoperfecționare morală și politică a omului, pentru transformarea cerințelor responsabilității și combativității revoluționare în convingeri individuale, în fapte de conștiință autentice.

[1] *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*, București, Editura politică, 1974, p. 5—6.

Fermentul transformării exigențelor responsabilității și combativității revoluționare, sub aspectul lor obiectiv, în fapte de conștiință, în trăsături de caracter proprii fiecărui comunist, fiecărui individ, în convingeri și acțiuni care conduc la umanizarea relațiilor dintre oameni îl constituie munca. În opoziție cu mentalitatea egoistă și individualistă, cu morala forțelor retrograde care cultivă disprețul față de muncă și față de producătorii bunurilor materiale și spirituale, în opoziție cu parazitismul, cu lenevia și trîndăvia, socialismul dă cea mai înaltă prețuire muncii, hărniciei, colectivismului și solidarității în procesul muncii, celor care creează, amplifică și păstrează bunurile materiale și spirituale, devenite, pentru prima oară în istorie, bunuri ale celor care le-au produs, ale poporului însuși.

Atitudinea înaintată față de muncă și față de avutul obștesc reprezintă o înaltă valoare morală a societății socialiste, care cuprinde în sine criterii etice deosebit de importante pentru definirea responsabilității și combativității revoluționare. Fiind indisolubil legată de totalitatea elementelor moralității, o expresie a acestora, responsabilitatea și combativitatea devine totodată coeficient, etalon al oricărui proces conștient de muncă. Numai în măsura în care responsabilitatea s-a transformat în acte concrete ale procesului de muncă, în spirit de organizare superioară a muncii și producției, în atitudine critică față de lipsuri, în combativitate revoluționară ne poate arăta gradul de conștientizare a cerințelor morale ca indice calitativ al evoluției conștiinței socialiste. În această lumină putem înțelege mai bine sensul profund al indicațiilor tovarășului Nicolae Ceaușescu potrivit cărora „Este necesar să fie dezvoltat, în special în rîndurile tineretului, un puternic spirit combativ față de lipsuri și neajunsuri, față de atitudinile înapoiate și concepțiile retrograde, reziduuri ale vechii societăți, să fie cultivată o opinie

de masă împotriva nepăsării, a risipei, birocratismului și rutinei, a superficialității și lipsei de răspundere în muncă, în viața de fiecare zi" [2].

În promovarea responsabilității și combativității revoluționare, o însemnătate deosebită o are factorul politic. Caracterul conștient al acestui proces, rezultat al înfăptuirii cu succes a Programului partidului, se exprimă prin strînsa corelare a eticului și politicului în activitatea de fiecare zi a comuniștilor și a tuturor oamenilor muncii, prin relația directă dintre norma morală, decizie și acțiune în conducerea diverselor procese ale vieții economice, social-politice și culturale. În procesul de elaborare, de luare și aplicare a deciziilor, momentul moral și cel politic reprezintă elemente indispensabile, esențiale. Astfel, organismele de decizie, fiind constituite din reprezentanți ai colectivelor de oameni ai muncii, funcționează eficient atunci cînd spiritul lor de responsabilitate moral-politică și combativitate revoluționară este suficient de dezvoltat. Masele largi populare care decid în conducerea vieții economice și social-culturale se află întotdeauna în fața unui evantai de variante, avînd posibilitatea de a alege. Or, alegerea variantei optime incumbă cu necesitate, pe lîngă competență, un înalt spirit de responsabilitate și combativitate, concretizat în exigență, probitate, spirit revoluționar și novator, originalitate, detașare de subiectivism și arbitrar, imparțialitate, intoleranță față de rutină, față de indiferență, de pasivitate etc. De asemenea, spiritul de responsabilitate și combativitate revoluționară se exercită, în continuare, după luarea deciziei, în modul în care ea este pusă în aplicare, în urmărirea și controlul susținut al îndeplinirii hotărîrilor și sarcinilor asumate. Pentru aceasta, comuniștii în primul rînd, toți oamenii muncii sînt chemați să dea dovadă de aceleași calități morale și politice ca și în situația adoptării deciziei, să fie la înălțimea cerințelor formulate de Codul eticii și echității socialiste, de documentele Congresului al XII-lea al partidului nostru, de exigențele promovate stăruitor și convingător de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

[2] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, București, Editura politică, 1976, p. 158.

2. Responsabilitatea și combativitatea revoluționară — trăsături caracteristice ale profilului moral-politic al comuniștilor. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid în vederea cultivării combativității partinice

Potrivit orientărilor date de Congresul al XII-lea al P.C.R., de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, fiecare comunist este obligat să-și îndeplinească cu dăruire sarcinile, responsabilitățile încredințate de partid, să se achite cu un înalt spirit de combativitate revoluționară de toate îndatoririle ce-i revin în funcția ce o îndeplinește, la locul său de muncă, în întreaga sa activitate. Prin menirea sa, activistul, comunistul trebuie să respecte cu strictețe disciplina de partid, care este aceeași pentru toți membrii partidului, indiferent de poziția și atribuțiile încredințate de partid și de stat. Constituie o responsabilitate de prim ordin a fiecărui comunist de a apăra ca lumina ochilor unitatea de monolit a partidului — chezășia îndeplinirii cu succes a rolului istoric al partidului de conducător al națiunii noastre pe calea socialismului și comunismului.

Temeiul unității politicii partidului cu morala comunistă îl constituie lupta revoluționară a poporului român, procesul revoluției și construcției socialiste, în cadrul căruia partidul nostru a trebuit să dea răspuns unor probleme complexe decurgînd din situații concrete, care nu se încadrau în nici un model unic, în nici o altă experiență. Soluțiile teoretice și practice ale unor asemenea probleme ridicate de revoluția și construcția socialistă în țara noastră reprezintă o contribuție originală a Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la îmbogățirea tezaurului gîndirii și practicii revoluționare, constituie aplicarea creatoare a adevărurilor generale, și ele în continuă schimbare, la condițiile concret-istorice ale țării noastre.

Responsabilitatea moral-politică și combativitatea, create și dezvoltate în acest proces revoluționar s-au axat întotdeauna și continuă să se axeze pe apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste de stat și cooperatiste, care reprezintă temelia orînduirii noastre socialiste, sursa progresului continuu al societății, a ridicării nivelului de trai al poporului, al fiecărui om al muncii. Înfățișîndu-se ca una dintre cele mai importante îndatoriri moral-politice, definitorii pentru profilul moral și personalitatea fiecărui

comunist, apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste se concretizează în lupta hotărîtă și neîncetată împotriva tuturor acelora care, într-un fel sau altul, aduc daune avutului obștesc.

Opinia publică socialistă a oamenilor muncii este chemată să reacționeze cu fermitate la orice încercare de a păgubi avutul obștesc. Influența moravurilor burgheze se manifestă în primul rînd în acțiunile de subminare a proprietății socialiste prin furturi, delapidări, sustrageri de orice fel în dauna intereselor oamenilor muncii, acte ostile construcției socialiste, contrarevoluționare.

Slujirea cu devotament a patriei, apărarea cuceririlor revoluționare ale poporului reprezintă, de asemenea, o înaltă obligație a comuniștilor, a tineretului, a tuturor oamenilor muncii.

Comuniștii, toți cetățenii țării sînt chemați să dea dovadă de vigilență și combativitate revoluționară față de orice acțiuni sau manifestări ostile orînduirii noastre socialiste, intereselor vitale ale poporului, să dezvolte un înalt spirit patriotic. Sensul patriotismului socialist, cerință fundamentală a responsabilității și combativității comuniste, trăsătură esențială a personalității comunistului, se manifestă în diverse ipostaze : devotamentul față de partid și față de clasa muncitoare, față de poporul din care faci parte, respectul față de tradițiile revoluționare de luptă ale proletariatului, spiritul de sacrificiu pentru apărarea libertății și independenței patriei, grija față de destinele ei. Patriotismul socialist înseamnă, totodată, vigilență revoluționară, abnegație dusă pînă la sacrificiul vieții pentru apărarea patriei socialiste. În lumina acestor elemente definitorii, patriotismul socialist, la rîndu-i, constituie un factor generator de înalte calități ale responsabilității politice și morale, de vitalizare a activităților oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, a întregului popor.

Partidul și statul nostru socialist au asigurat condițiile necesare pentru o largă înfăptuire a drepturilor și libertăților democratice, au asigurat deplina egalitate în drepturi a tuturor cetățenilor țării, indiferent de naționalitate. Educați în spiritul patriotismului și solidarității internaționale de tip nou, comuniștilor, tuturor cetățenilor țării le revine îndatorirea de a milita pentru continua întărire a unității moral-politice a poporului în jurul și sub con-

ducerea partidului, pentru cimentarea tot mai puternică a prieteniei și unității frățești dintre oamenii muncii români, maghiari, germani și de alte naționalități, de a lupta împotriva oricăror manifestări de naționalism și șovinism, de a acționa, pe baza stimei reciproce, a deplinei egalități în drepturi, pentru propășirea patriei comune, România socialistă.

Responsabilitatea moral-politică și combativitatea revoluționară a tuturor comuniștilor implică, de asemenea, îmbinarea eticului și juridicului în respectarea legalității socialiste. Comuniștii, uteciștii, toți cetățenii țării sînt chemați să respecte și să aplice cu strictețe legile țării, să acționeze în spiritul legalității socialiste, să nu permită nimănui nesocotirea sau încălcarea legii. Se știe că în ultimii ani partidul și statul nostru au depus o intensă activitate pentru reglementarea juridică a diferitelor domenii ale activității sociale, iar respectarea și aplicarea normelor juridice sînt asigurate de puterea de stat a întregului popor ; dar, în același timp, respectarea și aplicarea legalității socialiste devin tot mai mult o problemă de conștiință, o convingere internă, trăsătură caracteristică a personalității comunistului, o expresie a interferenței normelor juridice și a celor morale în reglementarea acțiunilor umane în socialism, o manifestare concretă a combativității revoluționare.

O obligație fundamentală ce derivă din înțelegerea corectă a responsabilității și combativității revoluționare este aceea de a asigura aplicarea riguroasă și consecventă în toate domeniile a legilor statului, de a veghea la stricta lor respectare. Activiștii, toți membrii partidului, uteciștii, toți cetățenii țării sînt chemați să combată cu cea mai mare energie orice tendințe de nesocotire a prevederilor legale, orice denaturări și manifestări de subiectivism în interpretarea și aplicarea legilor, să acționeze ferm pentru întărirea continuă a legalității în patria noastră.

Înfăptuirea Programului partidului, a hotărîrilor Congresului al XII-lea necesită întronarea disciplinei și ordinii desăvîrșite ; mijloacele materiale și financiare trebuie să fie gospodărite cu maximum de eficiență, înlăturîndu-se orice risipă. Acest climat de disciplină și ordine nu se realizează de la sine, ci ca rezultat al acțiunii multiple, pe diverse căi, atît pe plan material, prin sistemul de retribuire și normare a muncii, cît și pe plan educativ, prin munca politică, prin promovarea stăruitoare a nobilelor îndatoriri

și responsabilități comuniste, prin cultivarea calităților morale caracteristice ale personalității comunistului : cinstea, corectitudinea, principialitatea, combativitatea față de rămășițele mentalităților burgheze și de tendințele negative izvorîte din individualism. Societatea socialistă promovează, pe baza noilor relații sociale de colaborare și întrajutorare, valori morale autentice, cerințe ale cinstei și corectitudinii, la care sînt chemați să răspundă comuniștii, uteciștii, toți oamenii muncii. În socialism sînt create premisele pentru ca cinstea și corectitudinea să devină norme de comportare pentru toți oamenii. Promovarea cinstei și corectitudinii reprezintă o cerință a responsabilității moral-politice, a combativității revoluționare, constituie unul din înaltele idealuri ale noii orînduiri și, totodată, trăsătură a personalității comunistului.

O trăsătură a responsabilității și combativității comunistului este principialitatea. În sens comunist, a fi principial înseamnă a fi devotat „trup și suflet" cauzei partidului nostru revoluționar, a promova cu consecvență concepția filozofică și politico-morală a clasei muncitoare, a sluji cu devotament idealurile politice ale partidului, punînd întotdeauna interesele poporului și ale patriei pe prim plan, a milita cu perseverență pentru triumful cerințelor eticii și echității socialiste, ale înaltelor responsabilități moral-politice comuniste. Principialitatea incumbă însușirea profundă a politicii Partidului Comunist Român și a formării, pe această bază, a unor convingeri ferme și clare, dezvoltarea atitudinii militante pentru transpunerea în viață a acestei politici. Între principialitate și partinitate există un raport de conexiune, deoarece principiile partidului nostru se concretizează în cultivarea spiritului militant, intransigent față de tot ce împietează buna conviețuire în societatea socialistă. Principiile morale și politice ale comunistului se întemeiază pe analiza științifică a legilor dezvoltării sociale, pe dialectica generalului și particularului în revoluția și construcția socialistă. Manifestarea supremă a principialității partinice comuniste o constituie activitatea creatoare intensă pentru edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate și a creării condițiilor pentru trecerea la comunism. Principialitatea partinică, expresia cea mai înaltă a responsabilității și combativității revoluționare, constituie modalitatea superioară de afirmare a calităților morale ale comunistului.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 153—160.

* * * *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*, București, Editura politică, 1974.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 50—53 ; 80—90.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, București, Editura politică, 1976, p. 40—41 ; 43—44 ; 68—72 ; 107—124.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere la Ședința activului central de partid și de stat*, 3 august 1978, București, Editura politică, 1978, p. 41—43.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la marea adunare populară cetățenească din Capitală*, 6 martie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 23—26.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, București, Editura politică, 1980, p. 42—52.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 14—15 octombrie 1980*, București, Editura politică, 1980, p. 14—15.

Tema : **Studierea, însușirea, înfăptuirea și respectarea hotărîrilor de partid și de stat, a legilor țării — îndatorire etică și politică fundamentală a comunistului, a fiecărui cetățean al patriei**

Planul temei

1. Hotărîrile de partid și de stat, legile, expresii ale înțelepciunii colective a partidului și poporului, sinteză creatoare a cerințelor dezvoltării sociale în actuala etapă.
2. Socialismul și legalitatea. Programul Partidului Comunist Român despre perfecționarea continuă a cadrului juridic al dezvoltării societății noastre.
3. Studierea, însușirea și înfăptuirea hotărîrilor de partid și de stat, a legilor — îndatorire etică și politică fundamentală a comunistului, a fiecărui cetățean al patriei.

1. Hotărîrile de partid și de stat, legile, expresii ale înțelepciunii colective a partidului și poporului, sinteză creatoare a cerințelor dezvoltării sociale în actuala etapă

Fenomenele și procesele specifice edificării socialismului și comunismului determină lărgirea considerabilă a cîmpului de acțiune a legilor obiective proprii orînduirii socialiste. Aceasta impune necesitatea cunoașterii și folosirii creatoare a legităților care acționează în societate ținînd seama de condițiile social-economice și politice în continuă schimbare.

Conducerea științifică a societății presupune astfel o uriașă muncă politico-organizatorică și de mobilizare a forțelor creatoare ale maselor populare, ridicînd pe un plan superior necesitatea creșterii rolului conducător al partidului în aceste procese, a perfecționării continue a formelor și metodelor de conducere ale vieții sociale.

În cadrul acestora un loc important îl ocupă hotărîrile de partid și activitatea normativă a statului, expresie a înțelepciunii colective a partidului și poporului nostru, sinteză creatoare a cerințelor fundamentale ale dezvoltării societății în fiecare etapă a mersului înainte spre comunism.

Hotărîrile de partid înfățișează atît obiectivele mari și complexe care urmează a fi realizate dar și modalitățile esențiale de înfăptuire a lor, sarcinile concrete care revin fiecărui domeniu de activitate. Din aceste hotărîri își trag substanța legile țării. Conștiente că hotărîrile de partid dau expresie intereselor lor esențiale, masele de cetățeni, direct sau prin reprezentanții lor, participă activ la identificarea soluțiilor de reglementare care să înlesnească și să accelereze transpunerea în viață a hotărîrilor de partid.

Politica partidului este expresia concentrată a cerințelor dezvoltării economice, sociale și spirituale a poporului român în etapa actuală și în perspectivă. De aceea soluțiile, deciziile politice, hotărîrile de partid au un uriaș rol stimulativ al proceselor sociale, contribuie hotărîtor la desfășurarea ordonată, disciplinată și unitară a acestor procese.

În același timp, prin hotărîrile sale, partidul acționează conștient, sistematic pentru realizarea concordanței dintre

noile schimbări și cerințele obiective ale mersului înainte și formele de organizare și conducere a societății.

„Obiectivele și sarcinile perioadei următoare impun perfecționarea în continuare a activității statului, întărirea disciplinei, exigenței și răspunderii tuturor organelor centrale și locale în aplicarea legilor, a hotărîrilor de partid și de stat" [1].

De maximă importanță în analiza clarvăzătoare a realităților sociale și în elaborarea politicii partidului în raport cu cerințele legilor dezvoltării sociale, este bogata activitate teoretică a partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sub a cărui directă și nemijlocită conducere s-au adoptat toate hotărîrile de partid și de stat din ultimii 15 ani.

2. Socialismul și legalitatea. Programul Partidului Comunist Român despre perfecționarea continuă a cadrului juridic al dezvoltării societății noastre

Statornicirea unui climat de ordine și disciplină constituie o necesitate obiectivă, o legitate a societății socialiste. Aceasta explică însemnătatea pe care partidul și statul o acordă respectării hotărîrilor de partid și de stat precum și legilor de către organele statului, de organizațiile obștești și de toți cetățenii. Această cerință este exprimată cu claritate în Programul Partidului Comunist Român, care prevede că: „respectarea riguroasă a legislației noastre socialiste, înfăptuirea neabătută a prevederilor legilor statului constituie obligații fundamentale ale organelor centrale și locale, ale tuturor cetățenilor țării" [2].

Orînduirea socialistă asigură pentru prima dată în lume condițiile unei reale înfăptuiri a legalității. Ea creează atît condițiile materiale ale unui regim bazat pe legalitate (creșterea neîncetată a avuției naționale și pe această bază, a nivelului de trai material și cultural al membrilor societății), cît și condițiile spirituale ale înfăptuirii legalității (activitatea de ridicare a conștiinței civice).

---

[1] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 61.

[2] *Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1975, p. 695.

Statul oamenilor muncii nu are motive să tolereze ilegalitatea și abuzul, mijloace pe care în trecut clasele exploatatoare le foloseau frecvent spre a se menține la putere. Dimpotrivă, statul socialist are nevoie de legalitate, aceasta constituind una din pîrghiile hotărîtoare ale consolidării și perfecționării activității statale în socialism.

În același timp, legalitatea socialistă se înscrie în ansamblul valorilor morale ale socialismului ca o expresie a principiului eticii și echității socialiste, o componentă a profilului moral-politic al omului înaintat, ca normă a comportamentului său etic și civic.

Așa cum se arată în documentele Congresului al XII-lea al partidului, în ultimii ani au fost adoptate numeroase acte normative menite să asigure cadrul legal al activității tuturor organelor statului. S-a perfecționat în continuare, în spiritul Constituției, legislația socialistă. Marea Adunare Națională a dezbătut și adoptat — pe lîngă planurile de dezvoltare economică și socială și bugetele anuale — o serie de legi de cea mai mare importanță pentru reglementarea activității economico-sociale, întărirea spiritului de ordine și disciplină și perfecționarea conducerii științifice a societății. O bogată activitate a desfășurat Consiliul de Stat în direcția reglementării juridice a unor aspecte importante ale vieții sociale, ale organizării și controlului diferitelor domenii ale societății.

În accelerarea proceselor edificării societății socialiste multilateral dezvoltate vor avea un rol important și legile ce vor fi adoptate în anii următori (codul civil, codul familiei, codul penal, codul de procedură penală, codul de procedură civilă, legea de organizare a instanțelor de judecată și altele) și care, prin conținutul și forma lor, vor sluji din ce în ce mai bine cerințele progresului social în ansamblu. După cum prevede Programul partidului, o atenție deosebită se va acorda perfecționării continue a legislației socialiste, a principiilor de drept, astfel încît acestea să exprime în modul cel mai corespunzător schimbările revoluționare produse în caracterul forțelor și relațiilor de producție, să permită așezarea pe baze judicioase a raporturilor dintre întreprinderi, dintre diferite organisme sociale, dintre cetățeni, în dubla lor calitate de producători și proprietari ai avuției naționale, să dea formă adecvată raporturilor de convietuire socială.

În orînduirea socialistă și comunistă vor fi elaborate noi norme juridice și principii de drept care să țină seama de realitățile noi, proprii orînduirii socialiste și comuniste.

3. Studierea, însușirea și înfăptuirea hotărîrilor de partid și de stat, a legilor — îndatorire etică și politică fundamentală a comunistului, a fiecărui cetățean al patriei.

Însemnătatea politică a hotărîrilor de partid și de stat precum și a legilor pentru desfășurarea unitară și disciplinată a complexelor activități pe care le implică făurirea vieții noi, impune respectarea riguroasă, necondiționată a hotărîrilor de partid și a legilor, traducerea lor în viață cu fermitate și pasiune revoluționară. Astfel, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia : „Trebuie să acționăm cu toată fermitatea — repet acest lucru — pentru întărirea răspunderii, a ordinii și disciplinei în muncă în toate domeniile de activitate. Să facem să fie bine înțeles de fiecare că respectarea legilor și hotărîrilor de partid este obligatorie pentru toată lumea, că nimeni, sub nici o formă nu se poate sustrage răspunderilor ce-i revin din legile și din hotărîrile de partid, disciplinei de stat și de partid. Cu cît cineva ocupă o muncă de mai mare răspundere în sistemul statului nostru socialist, în societatea noastră, cu atît îi revin răspunderi mai mari pentru aplicarea neabătută a legilor și hotărîrilor, pentru întărirea ordinii și disciplinei în întreaga activitate" [3].

Subliniind necesitatea respectării hotărîrilor de partid și a legilor, partidul și statul nostru se preocupă totodată pentru organizarea unei munci temeinice de studiere, de însușire a hotărîrilor de partid și a legilor. De asemenea, sînt luate măsuri corespunzătoare în vederea asigurării îndeplinirii lor exemplare.

Încă de la Consfătuirea de lucru din septembrie 1977, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta necesitatea de a se organiza temeinic, începînd cu organele superioare și pînă la celelalte organizații, înțelegerea legilor și hotărîrilor, îndeplinirea lor exemplară.

Studierea, însușirea și înfăptuirea hotărîrilor de partid și a legilor constituie o înaltă îndatorire etică și politică

[3] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la Comitetul Central al Partidului Comunist Român*, 29—30 mai 1980, București, Editura politică, 1980, p. 41.

a activiștilor, a comuniștilor și a tuturor cetățenilor. Folosind mijloacele care le sînt puse la dispoziție în acest scop (învățămîntul de partid și de stat, mijloacele de difuzare în masă, activitatea organizațiilor obștești de răspîndire a cunoștințelor politice și juridice etc.) cetățenii patriei noastre au posibilități să cunoască temeinic conținutul hotărîrilor de partid și al legilor, să-și însușească orientările și indicațiile care se desprind din acestea spre a păși, conștient, la traducerea lor în viață. Respectarea hotărîrilor de partid și a legilor nu poate fi limitată prin urmare numai la „memorizarea" conținutului acestora, și nici la înțelegerea pur teoretică a necesității supunerii necondiționate în fața lor ; mai trebuie ca cetățenii să se deprindă să traducă în fapt, să pășească efectiv la realizarea prevederilor hotărîrilor de partid și a legilor, să facă totul pentru înfăptuirea cerințelor cuprinse în aceste documente.

Este cunoscut că o linie politică, hotărîrile de partid și legile adoptate, oricît de juste ar fi, oricît de bune ar fi, fără o activitate organizatorică intensă, de îndeplinire concretă a acestora, ele ar rămîne simple documente. De aceea, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia că „trebuie să se acorde o atenție sporită activității organizatorice, practice, de înfăptuire în viață a legilor și hotărîrilor adoptate" [4].

Întărirea respectului față de hotărîrile de partid și față de legi implică și luarea de măsuri împotriva tuturor acelora care se abat de la conținutul acestora, încalcă legile țării, aducînd, sub o formă sau alta, prejudicii ordinei de drept socialiste.

Respectarea hotărîrilor de partid și de stat, a legilor nu constituie numai o îndatorire politică și cetățenească, ci și una ținînd de domeniul eticii și echității socialiste. Nu ar fi echitabil ca un cetățean să pretindă totul de la societate fără să nu-și îndeplinească la rîndul său obligațiile fundamentale care îi revin.

În primele rînduri ale activității de educare politică-cetățenească și ideologico-culturală, trebuie să stea comuniștii și să fie, totodată, exemple de respectare neabătută a hotărîrilor de partid și a legilor. Pentru un comunist, indiferent de poziția pe care o ocupă în societate, respectarea hotărîrilor de partid și a legilor constituie și o obligație statutară, parte integrantă a Angajamentului solemn asumat odată cu înrolarea în rîndurile detașamentului de avangardă al clasei muncitoare.

[4] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 72.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 106—110 ; 126—129.

* * * *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*, București, Editura politică, 1974, p. 10—12 ; 16.

* * * *Constituția Republicii Socialiste România*, Consiliul de Stat, 1975, art. 5, 9, 13, 39.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 61 ; 72.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român*, 29 iunie 1977, București, Editura politică, 1977, p. 18—21.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la Comitetul Central al Partidului Comunist Român*, 23 septembrie 1977, București, Editura politică, 1977, p. 19.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste*, 17 ianuarie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 24—25.

Tema : **Conștiința morală socialistă și caracteristicile sale în etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. Sarcinile organelor și organizațiilor de partid privind așezarea fermă a întregii activități a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii pe baza principiilor eticii și echității socialiste**

Planul temei

1. Necesitatea formării conștiinței morale în etapa de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate.
2. Codul moral comunist — expresie a noilor relații sociale din societatea noastră, sinteză a profilului moral-spiritual al cetățenilor României socialiste.

3. Rolul activității politice și cultural-educative în promovarea principiilor și normelor eticii și echității socialiste. Contribuția secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la elaborarea principiilor educației moral-cetățenești, la promovarea valorilor de bază ale conștiinței morale socialiste.

TEZE

1. Necesitatea formării conștiinței morale în etapa de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate

În etapa actuală de dezvoltare a țării noastre un factor de cea mai mare importanță al progresului, al formării personalității umane de tip nou îl reprezintă așezarea relațiilor sociale pe baza normelor eticii și echității socialiste, formarea atitudinilor, convingerilor și comportamentelor morale specifice conștiinței morale socialiste.

Conștiința morală reprezintă o reflectare a existenței sociale, a raporturilor dintre oameni.

Conștiința morală reflectă interesele fundamentale ale unor clase sociale. În societatea noastră socialistă conștiința morală este direcționată de interesele tuturor oamenilor muncii pentru progres, pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

În socialism conștiința morală se formează în mod *conștient*, prin muncă politică și cultural-educativă.

O caracteristică a conștiinței morale socialiste constă în valoarea acțiunii oamenilor, a unității dintre vorbă și faptă, în eroismul muncii cotidiene, al eforturilor de edificare a noii societăți. În orice colectiv de muncă, principiul de bază al verificării unei înalte conștiințe morale îl constituie corectitudinea, disciplina și responsabilitatea, efortul creator, spiritul de întrajutorare etc.

În același timp, conștiința morală înseamnă grijă și responsabilitate față de familie, față de relațiile omului în afara muncii, spirit civic în toate relațiile sociale.

Existența socială socialistă, fără exploatare, în care omul muncii este producător, stăpîn pe rezultatele muncii sale, organizator al muncii, determină și pe planul conștiinței morale noi îmbogățiri care se caracterizează în noua atitudine față de muncă și de avutul obștesc, în acțiune și inițiativă, în efortul de însușire a rezultatelor revoluției științifice și tehnice, în educarea morală a oamenilor.

2. Codul moral comunist — expresie a noilor relații sociale din societatea noastră, sinteză a profilului moral-spiritual al cetățenilor României socialiste

Codul moral comunist reprezintă o sinteză de bază a cerințelor și exigențelor conștiinței morale în etapa actuală de dezvoltare a țării noastre în procesul de formare a omului. El afirmă coordonatele de bază ale conștiinței morale comuniste, valorile, principiile și normele sale de bază.

Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, normele eticii și echității socialiste trebuie să capete o expresie juridică, să devină obligatorii pentru orice cetățean al țării.

În esența sa conștiința morală a omului nou are un caracter profund *revoluționar*.

Făurirea omului nou, cu o înaltă conștiință, ale cărui trăsături de caracter, virtuți morale sînt atitudinea înaintată față de muncă, devotamentul față de partid și patrie, spiritul de solidaritate și într-ajutorare, umanismul revoluționar, promovarea cu consecvență a echității și dreptății sociale, constituie în concepția partidului nostru o componentă esențială a progresului istoric, un obiectiv principal al Programului partidului.

Esența și structura principiilor și normelor eticii socialiste evidențiază eficiența lor în munca și viața complexă a fiecărui comunist, a tuturor oamenilor muncii, evidențiază unitatea organică a politicului și eticului în definirea personalității comunistului, a profilului său complex de militant revoluționar pentru înfăptuirea politicii P.C.R. Principiile și normele eticii socialiste gravitează în jurul atitudinii înaintate față de muncă și față de avutul obștesc. În opoziție cu obscura mentalitate egoistă și individualistă, cu morala care cultivă disprețul față de muncă, în opoziție cu parazitismul, cu lenevia și trîndăvia, socialismul dă cea mai înaltă prețuire muncii, hărniciei, într-ajutorării și solidarității în procesul muncii. Această idee este subliniată cu toată vigoarea de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu : „Să educăm pe toți cetățenii, și în special tineretul, în spiritul cultului față de muncă, față de munca liberă, despovărată de exploatare, din societatea noastră, singura sursă a progresului și prosperității poporului nostru, a națiunii noastre socialiste,

mijlocul principal de afirmare a talentului și forței creatoare ale tuturor cetățenilor, de manifestare a personalității și autoperfecționare morală a fiecăruia".

3. Rolul activității politice și cultural-educative în promovarea principiilor și normelor eticii și echității socialiste. Contribuția secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la elaborarea principiilor educației moral-cetățenești, la promovarea valorilor de bază ale conștiinței morale socialiste

Activitatea politică și cultural-educativă are rolul deosebit de important în educarea conștiinței morale. Prin această activitate cerințele cu caracter general devin necesități interioare de atitudine și comportament, adică de respectare a normelor morale în orice împrejurare.

Partidul Comunist Român îmbină armonios, în politica sa, preocuparea pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale a societății cu activitatea ideologico-educativă, ce urmărește dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor.

Conștiința socialistă este rezultatul transformărilor din viața economico-socială și al acțiunii politico-educative. În concepția partidului nostru, formarea omului nou, înzestrat cu înalte însușiri politice, morale și profesionale, condiționează, în ultimă instanță, însăși edificarea noii orînduiri sociale.

Importanța și rolul activității ideologice și cultural-educative se amplifică tot mai mult și pentru că ea este chemată să asigure lărgirea orizontului de cunoaștere al oamenilor muncii, generalizarea aplicării în viață, de către toți cetățenii țării, a normelor eticii și echității socialiste.

Congresul educației politice și al culturii socialiste a trasat un program unitar și concret de acțiune menit să determine intensificarea muncii de educație revoluționară a tuturor oamenilor muncii, să indice căile de perfecționare continuă a activității politice și cultural-educative. În Programul Partidului Comunist Român, în cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu la plenarele Comitetului Central al P.C.R., la Congresul educației și culturii socialiste, la Congresul al XII-lea al P.C.R., la Congresul educației și învățămîntului ș.a. se relevă obiectivele de bază ale formării conștiinței morale.

Partidul Comunist Român se călăuzește după teza marxistă potrivit căreia conștiința socială, generată de existența socială, are la rîndul ei un rol activ, exercitîndu-și influența asupra vieții materiale a societății. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că dezvoltarea conștiinței se realizează mai încet, rămîne de multe ori în urma dezvoltării forțelor de producție. Dar, în condițiile socialismului, noi nu trebuie să ne mulțumim cu această constatare, ci trebuie să acționăm cu toată fermitatea pentru a nu se ajunge la această rămînere în urmă, pentru a asigura ridicarea continuă a conștiinței maselor de oameni ai muncii.

În orientările date de Partidul Comunist Român activității pentru formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste se acordă o mare atenție educării și formării cadrelor de partid, ridicării nivelului de cunoaștere științifică al membrilor societății. Aceasta presupune o intensă activitate a tuturor organelor și organizațiilor partidului pentru însușirea de către activul de partid, de comuniști, de către toți oamenii muncii, a concepției materialist-dialectice despre lume și viață.

Un alt obiectiv al activității politico-educative a partidului îl reprezintă educarea comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii în spiritul principiilor eticii și echității socialiste, al demnității și omeniei, al luptei împotriva oricăror rămășițe și manifestări ale moravurilor și modului de viață burghez.

Partidul nostru cere membrilor săi ca prin întreaga lor activitate să constituie exemple de afirmare în viață a eticii și echității socialiste, de atitudine înaintată față de muncă, față de interesele societății, de înțelegere a faptului că edificarea socialismului presupune muncă asiduă, perseverență, dăruire și pasiune.

În activitatea politico-ideologică a organizațiilor de partid un loc de cea mai mare importanță îl ocupă educarea comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii, a tineretului în spiritul patriotismului și al solidarității internaționale. Comuniștii sînt chemați să se situeze în primele rînduri ale acțiunilor menite să asigure cunoașterea de către oamenii muncii a trecutului de luptă al poporului nostru, a istoriei, a tradițiilor culturii progresiste, a luptei clasei noastre muncitoare, a partidului comunist pentru eliberarea socială

și națională, pentru edificarea noii orînduiri, a înfăptuirii socialismului.

Patriotismul revoluționar socialist este sursa unor înalte valori politice și morale, are un rol propulsor în dezvoltarea națiunii noastre, servește cauzei socialismului.

Educarea tuturor cetățenilor, a tineretului în special, în spiritul cultului față de muncă reprezintă o sarcină de prim ordin în domeniul educației, al dezvoltării conștiinței socialiste. În această privință organizațiile partidului au mari răspunderi pentru a face ca fiecare cetățean să înțeleagă că munca este o îndatorire fundamentală, singura sursă a progresului și prosperității poporului nostru, mijlocul principal de afirmare a talentului creator pentru toți membrii societății noastre. După cum atrăgea atenția tovarășul Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea cu lucrătorii din domeniul educației politice, propagandei și ideologiei : „Trebuie să acționăm pentru ridicarea nivelului de conștiință al maselor largi populare, pentru a înțelege bine că, fiind proprietar și producător în același timp, fiecare om al muncii poartă o răspundere nemijlocită pentru felul cum se desfășoară activitatea în unitatea economico-socială în care lucrează".

Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Programul ideologic al partidului asigură conținutul și orientarea activității politico-ideologice și cultural-educative.

Organizațiile de partid sînt chemate să acorde o atenție sporită activității politico-ideologice și cultural-educative, să îndrume și să conducă nemijlocit și permanent întreaga muncă educativă care se desfășoară în raza lor de activitate. Acordînd o grijă deosebită conținutului politic, organizării temeinice a muncii politico-ideologice și cultural-educative, organizațiile de partid au datoria să combată cu hotărîre festivismul, formalismul și alte manifestări dăunătoare unei activități politico-educative eficiente.

Răspunderile sporite ale organelor și organizațiilor de partid în activitatea politico-ideologică și cultural-educativă presupun angajarea deplină a tuturor membrilor de partid. Comunistul are datoria să militeze pentru înfăptuirea liniei politice a partidului, pentru popularizarea ei în rîndul maselor, să acționeze permanent pentru formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a oamenilor

muncii. Fiecare membru de partid trebuie să fie un propagandist al partidului. Fiecare activist de partid trebuie să știe nu numai să explice, dar să și organizeze munca pentru înfăptuirea liniei generale a partidului.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 153—172.

* * * *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*, în vol. *Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1975, p. 818—823.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 80—89.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste*, 3 noiembrie 1971, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, București, Editura politică, 1972, p. 640—650.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 63—73, 76—97.

Tema : **Poziția P.C.R. în problemele religiei. Formarea și dezvoltarea concepției materialist-dialectice și istorice despre lume și viață a comuniștilor, a oamenilor muncii — sarcină centrală a organelor și organizațiilor de partid**

Planul temei

1. Politica Partidului Comunist Român față de religie, culte și credincioși.
2. Formarea și dezvoltarea concepției materialist-dialectice și istorice despre lume și viață a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii — sarcină centrală a organizațiilor de partid.

Făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, intrarea societății românești într-o fază nouă a dezvoltării sale constituie un amplu proces care cuprinde toate laturile sociale, inclusiv transformarea și înnoirea conștiinței sociale, a modului de gîndire și acțiune a maselor.

La baza întregii activități de construire a socialismului, la temelia muncii ideologice, politice și cultural-științifice de formare a omului nou, partidul nostru situează permanent concepția revoluționară despre lume și viață — materialismul dialectic și istoric, Programul său de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Codul principiilor eticii și echității socialiste. Conștiința socialistă, formată pe temelia concepției materialist-dialectice și istorice devine o tot mai puternică forță materială care cuprinde masele, asigură caracterul veridic al reflectării realității, înlătură elementele cunoașterii false, eronate, printre care cele mistico-religioase.

1. Politica Partidului Comunist Român față de religie, culte și credincioși

Societatea noastră socialistă făurește condiții în care oamenii devin tot mai stăpîni pe forțele sociale pe care le conduc în mod conștient pe baza cunoașterii și folosirii legilor obiective, a concepției revoluționare despre lume și viață a partidului, materialismul dialectic și istoric. Prin ideologia sa, prin concepția sa, partidul nu se împacă cu concepțiile religioase, nu are atitudine de indiferență față de religie, ci el desfășoară pe plan ideologic, educativ, o activitate de combatere a tuturor concepțiilor idealiste, printre care și cele mistico-religioase. Partidul nu a identificat niciodată religia — ca ideologie — cu biserica — ca instituție și nici pe acestea cu credincioșii, care sînt oameni ai muncii și împreună cu toți cetățenii patriei construiesc socialismul. Tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că „noi, comuniștii, călăuzindu-ne după concepția științifică ce atestă materialitatea lumii, combatem cu energie superstițiile, misticismul, curentele de gîndire idealiste. În același timp, politica partidului și statului nostru, întreaga

viață socială se întemeiază pe respectul credinței oamenilor, pe libertatea conștiinței, pe manifestarea liberă a cultelor în cadrul legilor statului, pornind de la faptul că, indiferent de credința sa religioasă, fiecare cetățean, fiecare slujitor al unui cult sau altul trebuie să respecte legile și să servească cauza edificării noii orînduiri socialiste în România“ [1]. Nu se pune problema de a declara război religiei, dar nici de împăcare cu concepțiile religioase, ci desfășurarea activității ideologice, cultural-educative și științifice pentru a convinge masele de justețea politicii și concepției partidului nostru.

Formarea omului nou „este o problemă complexă, de mare amploare și de lungă perspectivă, legată nemijlocit și de procesul dezvoltării și modernizării forțelor de producție, al perfecționării relațiilor de producție și sociale, de întreaga evoluție a societății. Tocmai abordînd în această viziune formarea omului nou, apare necesitatea organizării și conducerii conștiente a unei activități permanente, intense, consecvente și răbdătoare pentru dezrădăcinarea din conștiința oamenilor a rămășițelor trecutului, a concepțiilor, mentalităților, obiceiurilor și deprinderilor înapoiate, pentru a cultiva o atitudine nouă față de muncă, de viață, de societate, spiritul de cinste, dreptate și adevăr“ [2].

Construirea socialismului și comunismului se desfășoară pe fondul unității și coeziunii întregului popor, unitatea necesară societății și tuturor oamenilor muncii. În societatea socialistă românească, oamenii muncii, stăpîni pe mijloacele de producție, pe produsele făurite de ei, sînt animați de aspirații și interese comune, realizează între ei relații de colaborare și sprijin reciproc, au aceleași drepturi și obligații, libertăți și responsabilități, toate folosite în direcția apărării și dezvoltării avuției materiale și spirituale. Pe fundamentul politicii partidului, al năzuințelor și scopurilor comune ale oamenilor muncii s-a făurit unitatea politică a poporului nostru — unitate și coeziune care constituie una din caracteristicile de bază ale societății socialiste — și, în același timp, s-au creat condițiile obiec-

[1] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 96.

[2] *Op. cit.*, p. 136.

tive și subiective pentru progresul continuu și multilateral al patriei. Tot ce s-a făurit în anii revoluției și construcției socialiste este rodul activității desfășurate de toți oamenii muncii, credincioși și necredincioși, tot ei fiind și beneficiarii acestor realizări.

Pentru înfăptuirea acestei unități statul socialist nu face deosebire între cetățenii săi pornind de la criterii religioase sau ateiste, ci, dimpotrivă, fiecare cetățean are dreptul — asigurat și garantat prin Constituția țării și legislația socialistă — să-și aleagă sau nu credința religioasă, să fie adeptul unui cult recunoscut de lege sau să nu adere la nici o religie. Asigurarea, respectarea și existența în fapt a libertății de conștiință și credință a cetățenilor constituie o parte integrantă a politicii și activității de făurire a societății socialiste, societate bazată pe egalitate și dreptate, pe colaborare între oameni.

Statul nostru respectă concepțiile oamenilor, credincioși, necredincioși, indiferenți față de religie, liberi cugetători și atei, toți beneficiind de drepturi și libertăți, având totodată și obligații sociale și patriotice. Cetățenii sînt datori să muncească și să acționeze spre binele societății, să respecte în toate împrejurările legile statului. În numele libertății de credință nu se poate admite sau tolera ca cineva să lovească, sub o formă sau alta, în statul socialist, nu se poate permite îndemnul la nesupunere față de legile statului, încălcarea bunelor moravuri și a ordinii publice. Totodată, societatea noastră socialistă nu poate fi de acord nici cu ideile exclusivismului și intoleranței religioase, propagate de unele culte și secte, concepții ce vin în contradicție cu libertatea de conștiință, cu dreptul de alegere a concepției despre lume. Este foarte important și necesar a se discerne riguros, pe de o parte, între religie ca o anumită formă de conștiință morală înstrăinată a credincioșilor, între viața religioasă desfășurată în cadrul legalității socialiste și, pe de altă parte, între fenomenele de exploatare politică a sentimentelor religioase împotriva intereselor sociale, generale, fenomene și stări de spirit adesea stimulate și regizate de unele cercuri reacționare de peste hotare ca mijloace de luptă anticomunistă.

Libertatea de conștiință nu înseamnă numai dreptul cetățenilor de a adopta o concepție religioasă, ci și libertatea de a-și schimba concepțiile, de a se elibera de

ideile și practicile religioase, de a avea concepție științifică, ateistă. Materialismul dialectic și istoric este net opus religiei, concepțiilor și ideilor religioase, dar nu și omului credincios. Partidul și statul nostru, respectînd libertatea de conștiință a oamenilor, fără a folosi măsuri administrative, de constrîngere sau presiuni, desfășoară o susținută muncă educativă care să ridice pe om la cultură și știință, pentru obținerea adevăratei libertăți și demnități umane. Pornind de la necesitatea unității depline a întregului popor în jurul partidului, cultele (instituțiile) religioase își au locul lor bine stabilit în cadrul statului nostru. În România își desfășoară activitatea 14 culte religioase, al căror statut de organizare și funcționare este recunoscut de stat. Ele trebuie să se încadreze în normele fundamentale ale statului și societății noastre, să respecte Constituția și legile țării, ordinea publică și bunele moravuri.

Raporturile dintre statul socialist român și cultele (instituțiile) religioase s-au stabilit pe baza unor principii și norme fundamentale, dintre care menționăm : a) toți cetățenii, fără deosebire de naționalitate, sex sau religie, sînt egali în drepturi și îndatoriri în toate domeniile vieții sociale ; b) libertatea de conștiință și credință este garantată tuturor cetățenilor ; c) cultele religioase, al căror statut de organizare și funcționare este recunoscut de lege, activează liber ; d) instituțiile religioase recunoscute sînt egale în drepturi și îndatoriri în fața statului, toate cultele recunoscute avînd același regim juridic unitar ; e) lupta interconfesională este interzisă prin lege ; f) școala, instituțiile de cultură și educație, armata sînt despărțite de biserică ; g) pe baza Constituției și a legii cultelor, statul exercită controlul și supravegherea instituțiilor religioase pentru ca acestea să respecte legile țării ; h) raporturile dintre stat și culte sînt subordonate sarcinilor fundamentale ale dezvoltării social-economice și politice ale țării, intereselor supreme ale poporului ; i) cultele religioase recunoscute de lege sînt obligate să respecte Constituția, legile țării, ordinea publică, bunele moravuri, normele fundamentale ale societății noastre socialiste. Între statul socialist și instituțiile (cultele) religioase s-a creat un nou tip de raporturi politice. Aceste raporturi au la bază principiul libertății cultelor religioase, precum și principiul egalității tuturor cultelor recunoscute în fața statului.

Participarea activă a oamenilor muncii, printre care și a credincioșilor, la construcția socialismului, la politica științifică a partidului și statului nostru, determină și influențează cultele religioase să desfășoare acțiuni de sprijinire a eforturilor statului socialist. Reprezentanții cultelor religioase participă la activitatea Frontului Democrației și Unității Socialiste.

Referindu-se la politica noastră față de culte, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „Constituția țării prevede clar asigurarea activității libere a cultelor religioase, recunoscute de stat, libertatea practicării cultului respectiv. Înfăptuind neabătut aceste prevederi, respectăm riguros Constituția, politica noastră în acest domeniu. Desigur, aceasta presupune, de asemenea, ca toți cetățenii, inclusiv cultele, preoții, să-și îndeplinească neabătut îndatoririle față de țară, să respecte prevederile legilor și să acționeze în spiritul Constituției pentru a contribui, cu posibilitățile lor, la construcția societății socialiste. Este de înțeles că nu putem și nu trebuie să închidem ochii față de încălcarea legilor țării sub motivul credinței și că oricine comite asemenea acte trebuie demascat, luîndu-se poziția hotărîtă împotriva lui, indiferent cine este!" [3]. Respectarea legilor, a legislației socialiste este o cerință obligatorie pentru organele statului, dar și pentru cultele religioase, nimeni nu poate folosi mijloace de constrîngere sau presiune, morală sau materială, în problemele personale, familiale sau de conștiință ale cetățenilor, să inițieze acțiuni contrare intereselor poporului și societății noastre socialiste. Există, însă, unele secte și grupări anarhice religioase care, prin ideologia și practicile lor, se situează în afara legilor noastre. Aceste secte și grupări religioase au un caracter antisocial, antiuman, sînt împotriva progresului și dezvoltării societății, a culturii și științei, a demnității omului, îndeamnă la izolare și îndepărtare de viața socială, proslăvesc pesimismul și fatalismul, intoleranța față de alte credințe religioase sau concepții de viață, încearcă să sădească neîncrederea în forțele omului, încalcă libertatea de conștiință a cetățenilor și democrația socialistă, nu respectă legile statului.

[3] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 18, București, Editura politică, 1979, p. 602—603.

2. Formarea și dezvoltarea concepției materialist-dialectice și istorice despre lume și viață a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii — sarcină centrală a organizațiilor de partid

Congresul al XII-lea al P.C.R. a pus în fața organizațiilor de partid sarcini de mare importanță în vederea educării membrilor partidului, tineretului și a tuturor oamenilor muncii în spiritul concepției revoluționare despre lume și societate — materialismul dialectic și istoric. Experiența valoroasă dobîndită de partidul și statul nostru în anii revoluției și construcției socialiste demonstrează cu prisosință că un factor esențial al educării maselor în spiritul concepției materialist-științifice îl constituie participarea maselor la activitatea practică, activă și conștientă la producția materială, la conducerea treburilor de stat și obștești, la elaborarea programelor dezvoltării economico-sociale, la întreaga politică internă și externă a statului.

Partidul, organele și organizațiile sale dispun de capacitatea de a desfășura o intensă și susținută activitate ideologică și politico-educativă pentru formarea omului nou, de a realiza o nouă calitate în organizarea și conducerea muncii educative, de a spori combativitatea propagandei împotriva mentalităților și concepțiilor înapoiate, mistico-religioase, deoarece persistența lor în gîndirea unor oameni frînează afirmarea lor plenară și stînjenește aportul lor la dezvoltarea și progresul societății noastre. „Este un anacronism ca în epoca marilor cuceriri ale revoluției tehnico-științifice, a cunoașterii, cînd poporul se afirmă ca un creator conștient al tuturor valorilor materiale și spirituale, să existe oameni, chiar membri de partid, care mai cred în forțe supranaturale. Activitatea politico-educativă trebuie — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — să ducă la formarea omului nou, cu un larg orizont de cunoaștere a legităților dezvoltării lumii, a cuceririlor culturii și științei moderne, militant activ pentru transformarea revoluționară a lumii, pentru idealurile nobile ale comunismului" [4]. În calitate de revoluționari, comuniștii promovează în toate împrejurările, în toate domeniile, în rîndul maselor largi de oameni ai muncii concepția științifică

[4] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R.*, București, Editura politică, 1979, p. 85.

despre lume și viață — materialismul dialectic și istoric. Este necesar a înțelege bine relația dintre politica noastră de asigurare a manifestării libere a cultelor religioase, în condițiile legii, și datoria statutară a membrilor de partid de a lupta pentru promovarea concepției partidului, pentru răspîndirea ei în mase.

Pentru membrul de partid nu trebuie să existe două moduri de a se comporta, unul ca membru de partid și altul ca persoană particulară. Oriunde s-ar afla, el rămîne comunist, revoluționar și are datoria de a acționa ca membru al partidului comunist. „Nu trebuie confundată concepția noastră revoluționară, obligația comunistului, a activistului de partid de a lupta pentru această concepție — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — cu politica noastră de stat, conform căreia se respectă credința și concepția fiecăruia. Nu trebuie să renunțăm la activitatea pentru afirmarea și demonstrarea în practică a justeței și superiorității concepției noastre despre lume și viață, a concepției socialismului științific, a materialismului dialectic și istoric" [5].

Toate cadrele de partid și de stat din orice sector de activitate, toți cetățenii țării au nevoie, pe lîngă pregătirea profesională, de specialitate, de cunoștințe temeinice, ideologice, teoretice, politice și cultural-științifice, pe care să știe să le folosească și să le aplice în practică în vederea înfăptuirii în bune condițiuni a politicii interne și externe a partidului și statului nostru. Însușirea concepției revoluționare despre lume și viață — materialismul dialectic și istoric —, înlăturarea ideilor și practicilor mistico-religioase din gîndirea și comportamentele oamenilor constituie un proces complex ce se realizează treptat și într-un timp relativ îndelungat. Tocmai de aceea se cer pregătire temeinică, metode și forme adecvate din partea celor ce desfășoară această activitate. Concepția materialist-dialectică și istorică ajută pe membrii de partid și pe ceilalți oameni ai muncii să înțeleagă și să folosească legile obiective ale naturii și societății, tendințele și forțele care se afirmă în cadrul progresului social, să acționeze în deplină cunoștință de cauză pentru transformarea revoluționară a condițiilor vieții sociale.

[5] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 18, București, Editura politică, 1979, p. 400—401.

În vederea formării și dezvoltării înaltelor trăsături de caracter și calități moral-politice, proprii omului nou, partidul a pus la îndemîna noastră un program științific, o linie ideologică și politică clară, precum și metode diverse și multilaterale de educație și instruire, pîrghii de bază folosite pentru a convinge oamenii despre justețea adevărurilor concepției noastre revoluționare, pentru a-i ajuta să gîndească dialectic, să analizeze și să interpreteze fenomenele din natură și societate în complexitatea și dinamica lor, să descopere cauzele reale ale fenomenelor, să promoveze noul în gîndire și acțiune. Activității ideologice și educative desfășurată de organele și organizațiile de partid îi sînt proprii fermitatea, intransigența revoluționară, spiritul combativ, militant împotriva oricăror manifestări antisociale, a misticismului și religiei, fatalismului și pesimismului. Munca de educare a partidului se desfășoară organizat, sistematic și permanent. Ea cere tact și răbdare, dar aceasta nu înseamnă a lăsa lucrurile să se deruleze de la sine, în mod spontan, ci, dimpotrivă, se cere o muncă susținută, o activitate plină de conținut, de calitate, cu argumente și dovezi furnizate din belșug de toate științele, precum și de practica și viața oamenilor.

Avînd ca temelie concepția despre lume a partidului nostru — materialismul dialectic și istoric —, activitatea organizațiilor de partid urmărește conștientizarea maselor prin : a) însușirea temeinică a cunoștințelor din domeniile științei, tehnicii și culturii contemporane ; b) perfecționarea profesiunii la nivelul cerințelor actuale ; c) făurirea unei conștiințe politice și filozofice revoluționare ; d) promovarea atitudinii combative și militante împotriva tuturor concepțiilor idealiste, mistico-religioase, a deprinderilor și practicilor înapoiate, retrograde.

Partidul nostru pornește de la premisa științifică, demonstrată de viața practică, că nici o ideologie nu poate fi impusă prin forță sau decrete și aceasta este cu atît mai valabil cînd este vorba de concepția noastră revoluționară. Noua concepție poate triumfa în rîndul tuturor cetățenilor numai pe calea activității politico-educative, de convingere prin argumente științifice și raționale, prin experiența autentic umană. Partidul nostru dispune de un număr apreciabil de lectori, propagandiști și activiști competenți, cu bună pregătire politică și ideologică, cultural-științifică și metodologică. Problema pe care o pune conducerea parti-

dului este ca aceştia să desfăşoare o activitate calitativă superioară, cu mai mare eficienţă practică în educarea oamenilor.

Pentru a asigura un conţinut ştiinţific şi calitativ activităţii de educare materialist-dialectică şi istorică, pentru a coordona munca tuturor factorilor, a tuturor sectoarelor educaţiei, culturii şi propagandei, pentru a înlătura paralelismele şi suprapunerile, pentru a stabili o desfăşurare raţională în timp, pe etape, pentru a diversifica metodele şi formele de perfecţionare a conştiinţei oamenilor muncii, organele şi organizaţiile de partid conduc unitar întreaga muncă de educaţie socialistă, asigură orientarea ideologică şi politică conform Programului partidului, a sarcinilor Congresului al XII-lea.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism*, Bucureşti, Editura politică, 1975, p. 118—120 ; 128—129 ; 140—141.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, Bucureşti, Editura politică, 1979, p. 60—64 ; 83—85.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică şi cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conştient şi devotat al societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi al comunismului în România, prezentată la Congresul educaţiei politice şi al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, Bucureşti, Editura politică, 1976, p. 62—71.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Plenara comună a C.C. al P.C.R. şi Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice şi Sociale a României*, 5 iulie 1979, în *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 18, Bucureşti, Editura politică, 1979, p. 398—402.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R.*, 7 septembrie 1979, în *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 18, Bucureşti, Editura politică, 1979, p 690—694.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R.*, 29—30 mai 1980, Bucureşti, Editura politică, 1980, p. 39—44.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, Bucureşti, Editura politică, 1980, p. 40—52.

Tema : **Educaţia materialist-ştiinţifică a maselor — îndatorire politică şi morală fundamentală a organelor şi organizaţiilor de partid. Caracterul anacronic al manifestărilor mistico-religioase în epoca marilor cuceriri ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice, a afirmării poporului ca făuritor conştient al tuturor valorilor materiale şi spirituale**

Planul temei

1. Opoziţia dintre ştiinţă şi religie.
2. Educaţia materialist-ştiinţifică a maselor, sarcină centrală a organelor şi organizaţiilor de partid.

TEZE

1. Opoziţia dintre ştiinţă şi religie

Ştiinţa este un sistem de cunoştinţe despre natură, societate şi gîndire, care oglindesc în mod adecvat lumea înconjurătoare prin intermediul noţiunilor, principiilor şi teoriilor. Ştiinţa se caracterizează prin grija cu care sînt verificate faptele şi explicaţiile, prin preocuparea de a construi, pe cît posibil, demonstraţii riguroase, prin spiritul critic şi autocritic manifestat, în atenţia cu care sînt asimilate datele noi şi obiectivitatea cu care sînt recunoscute şi eliminate erorile.

Spre deosebire de cunoaşterea comună, realizată spontan, fără ordine şi metodă, fără probe suficiente şi fără certitudine suficientă, cunoaşterea ştiinţifică se caracterizează prin obiectivitate şi universalitate, trăsături care se manifestă, înainte de toate, în descoperirea legilor care guvernează fenomenele din natură şi societate. A cunoaşte în mod ştiinţifie un fenomen înseamnă, în fond, a cunoaşte legea care stă la baza lui.

Performanţele obţinute de ştiinţă în ceea ce priveşte obiectivitatea şi profunzimea rezultatelor ei se datoresc metodelor pe care le elaborează, le completează şi le perfecţionează fără încetare oamenii de ştiinţă. Printre principalele metode ale cunoaşterii ştiinţifice se numără obser-

vația, experimentul, clasificarea, măsurarea, idealizarea, construcția și reconstrucția teoretică ș.a.

Față de așa-numitele *științe experimentale*, *științele logico-matematice* sau *formale* posedă și alte metode, specifice lor, cum ar fi formalizarea sau axiomatizarea. Deosebirea dintre științele experimentale și cele logico-matematice nu trebuie însă exagerată.

În afară de clasificarea de mai sus a științei, mai trebuie să ținem seamă de împărțirea lor, după obiect, în *științe ale naturii* și *științe sociale*. Din prima categorie fac parte fizica, chimia, biologia etc., iar din a doua — istoria, economia politică, sociologia ș.a.

Știința a apărut în strînsă legătură cu activitatea practică a oamenilor și se dezvoltă pe baza ei. Printre cele mai vechi ramuri ale cunoașterii științifice se numără astronomia și geometria (matematica). Trebuințele legate de producția materială au dat primul impuls interesului manifestat de om pentru studierea fenomenelor „cerești" și tot ele au stat la baza primelor cercetări de geometrie. Indienii, caldeenii și egiptenii din antichitate au măsurat și descris căile mișcării corpurilor cerești, au perfecționat cunoștințele astronomice, au elaborat și au îmbunătățit tehnica măsurătorilor, a calculului etc. din necesitatea de a stabili timpul de începere a lucrărilor agricole, de a reglementa lucrările de irigație, din nevoia de a crea mijloace de orientare pentru navigatori și altele.

Practica socială a stat și la baza apariției științelor sociale, rolul principal avîndu-l, în acest caz, lupta de clasă revoluționară a maselor împotriva exploatării și asupririi. Concepția noastră revoluționară despre lume, de exemplu, singura care reflectă în mod profund și consecvent esența fenomenelor sociale, legile dezvoltării lor, a apărut, pe de o parte, ca răspuns la necesitatea practică de a înarma clasa muncitoare cu o teorie științifică, iar pe de altă parte, ca generalizare a experienței revoluționare, atît a clasei muncitoare, cît și a maselor largi de oameni ai muncii exploatați precum și ca generalizare a datelor furnizate de celelalte științe. Practica are un rol important nu numai în *apariția* științei, ci și în *dezvoltarea* ei continuă.

Activitatea practică și, în primul rînd, producția, a fost și va fi întotdeauna forța de bază a activității umane. Între această activitate și știință există o legătură organică, care constă în faptul că însuși omul, cu ansamblul însușirilor sale, este un produs al muncii, că transformarea naturii

de către om, în sensul adaptării ei la nevoile omului este condiționată de cunoștințe științifice despre natură și legile ei. Pe de altă parte, legătura necesară dintre practică și știință constă în aceea că în procesul activității practice omul face observații, sesizează legături între fenomene, își îmbogățește experiența, își pune probleme cu caracter teoretic. În sfîrșit, prin intermediul industriei, furnizează cercetării științifice aparatele și instrumentele necesare, fără de care cercetarea este de neconceput.

Desigur, știința este un fenomen social complex și, de aceea, dezvoltarea ei în fiecare etapă dată nu este condiționată numai de dezvoltarea practicii din etapa corespunzătoare. Cu cît nivelul ei general de dezvoltare este mai înalt, cu atît *independența* științei față de activitatea și nevoile imediate ale producției este mai mare, în sensul că, în afara cercetărilor *aplicative* ea presupune și domeniul cercetărilor *fundamentale*, legate de cerințele interne ale dezvoltării științei. Rezultatele cercetărilor fundamentale, cu tot caracterul lor „abstract", „rupt" de practică, își găsesc, mai devreme sau mai tîrziu, nenumărate și neașteptate aplicații la nevoile practicii. În felul acesta iese la iveală relația dintre știință și practică, respectiv rolul determinant al practicii asupra genezei și dezvoltării științei și acțiunea inversă din ce în ce mai directă și mai amplă a științei asupra practicii. Una dintre caracteristicile revoluției tehnico-științifice contemporane este aceea că, în zilele noastre, nici o perfecționare esențială a tehnicii și tehnologiei de producție, în orice domeniu ar fi, nu poate fi provocată decît pe baza unei cercetări științifice prealabile. Așa cum a prevăzut Marx, știința s-a transformat într-o *forță nemijlocită de producție*. Alături de științele naturii, un rol esențial în accelerarea progresului social îl au, în zilele noastre, științele sociale.

Rolul științei în societate depinde însă și de natura orînduirii sociale. Abia în socialism pot fi asigurate condițiile optime ale dezvoltării sistematice și multilaterale, atît a științelor naturii, cît și a științelor sociale, iar rezultatele lor pot fi puse în mod consecvent în slujba maselor largi de oameni ai muncii.

Opera de construire a socialismului în țara noastră a fost și este indisolubil legată de avîntul tuturor ramurilor științei și tehnicii. Așa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Congresul al XII-lea, „În cincinalul viitor, un rol tot mai important

revine științei — factor determinant al dezvoltării societății. Orientarea de bază a programului-directivă o constituie afirmarea revoluției tehnico-științifice în toate domeniile de activitate, creșterea rolului științei în modernizarea economiei naționale, a întregii vieți sociale, în conducerea societății, legarea tot mai strînsă a cercetării de producție, accentuarea contribuției creației științifice românești la progresul multilateral și dinamic al țării noastre, la îmbogățirea tezaurului cunoașterii universale, astfel încît deceniul următor să devină cu adevărat deceniul științei, tehnicii, calității și eficienței" [1].

În timp ce știința este un factor esențial al progresului social, atît pe plan material, cît și pe plan spiritual, căci ea îl ajută pe om să cunoască lumea așa cum este ea, să gîndească rațional și la lumea din jurul său, să-și supună forțele naturii, eliberîndu-se de acțiunea lor stihinică etc., religia este o formă de gîndire și de comportare bazată pe iluzii și prejudecăți și ca atare o frînă în calea progresului social și a emancipării omului. Religia cere credincioșilor să creadă fără rezerve în dogme, interzicîndu-le folosirea judecății critice față de ele. Ea pretinde credință oarbă în lucruri inexistente. Relevînd opoziția ireductibilă dintre știință și religie, Marx scria, adresîndu-se reprezentanților acesteia din urmă : „...voi vă adresați sentimentului, ea (știința, n.—ns.) se adresează rațiunii ; voi, proferați injurii, ea povățuiește ; voi promiteți cerul și pămîntul, ea nu promite decît adevărul ; voi cereți cititorilor să creadă în credința voastră, ea nu le cere să creadă în concluziile ei, ci le cere ca îndoielile să fie supuse cercetării ; voi înspăimîntați, ea liniștește" [2].

Opoziția dintre știință și religie este o opoziție esențială, ea ține de natura specifică a fiecăreia dintre cele două forme ale conștiinței sociale. Dealtfel, religia se deosebește radical de *toate* formele conștiinței sociale prin faptul că ea *oglindește realitatea în mod cu totul fals, denaturat.* Trăsătura caracteristică a religiei, indiferent de formele ei istorice concrete de manifestare, este *credința în existența unor forțe sau ființe supranaturale* (duhuri, zei, Dumnezeu, draci, îngeri, sfinți etc.). Această credință a fost

[1] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 43—44.

[2] K. Marx, F. Engels, *Despre religie*, București, Editura politică, 1963, p. 29.

dezmințită de dezvoltarea milenară a științei și de practica socială. Reprezentările religioase sînt în mod indisolubil legate de *cultul religios*, constituit dintr-un ansamblu de acțiuni, de practici mistice, prin care credincioșii își manifestă respectul și adorația, supunerea față de aceste forțe sau ființe imaginare.

Apariția și persistența religiei, influența ei asupra maselor sînt legate de o serie de factori obiectivi și subiectivi, de natură socială. Religia este un fenomen *istoric*. Ea a apărut în anumite condiții sociale și va dispare cînd aceste condiții vor fi înlăturate. Materialismul dialectic a demonstrat că, în ultimă instanță, cauza religiei se află în *neputința omului* în lupta sa cu forțe ale naturii sau forțe ale societății de care depinde existența sa. Această neputință are un caracter relativ, istoricește condiționat. La *neputința practică* s-a adăugat ignoranța omului primitiv, necunoașterea legilor naturii, ceea ce a favorizat apariția reprezentărilor și practicilor religioase. Religia a apărut în urmă cu aproximativ 100 000 de ani și nu a existat în afara vieții concrete a omului primitiv, a relațiilor sale practice cu natura, ca produs al gîndirii pure, ci ca parte integrantă a acestora. Prin gîndurile și prin actele sale cu caracter religios, omul primitiv a căutat să-și ușureze viața, să se apere împotriva multiplelor primejdii care îl pîndeau : frigul, foamea, boala, fiarele, triburile dușmane etc.

În orînduirile împărțite în clase sociale antagoniste „intră în acțiune alături de forțele naturii și forțe sociale, care la început le sînt tot atît de străine oamenilor și le stau tot atît de inexplicabile în față, dominîndu-i cu aceeași aparentă necesitate naturală ca înseși forțele naturii" [3]. Acțiunea stihinică a legilor economice în orînduirile bazate pe proprietatea privată asupra mijloacelor de producție este cauza principală a religiei în aceste orînduiri. Această acțiune le dă oamenilor sentimentul că viața lor, destinul lor depinde de o forță atotputernică și misterioasă. Acestor factori obiectivi li se adaugă interesul claselor exploatatoare de a sădi ideile și sentimentele religioase în conștiința maselor largi, pentru a-și consolida și pe această cale dominația, pentru a le abate de la lupta revoluționară împotriva exploatării și asupririi.

[3] F. Engels, *Anti Dühring*, în K. Marx, F. Engels, *Opere*, vol. 20, București, Editura politică, 1964, p. 311.

Religia a avut un rol ideologic negativ în istoria societății *chiar din momentul apariției sale* în comuna primitivă. Încă de atunci reprezentările și ritualurile religioase au constituit o frînă în calea creșterii puterii omului asupra forțelor naturii. În societatea împărțită în clase antagoniste, efectele retrograde ale religiei s-au accentuat, căpătînd aspecte și dimensiuni noi. Rolul religiei în istorie trebuie apreciat pornind de la *influența ei asupra luptei de clasă*, asupra luptei revoluționare a maselor împotriva asupririi și exploatării, pentru instaurarea unei noi orînduiri sociale.

Rolul negativ al religiei — ca ideologie — în istorie decurge din faptul că, prin conținutul ei, ideologia și conduita religioasă — indiferent sub ce denumire s-ar înfățișa — creștinism, mozaism, budism, islamism, neoprotestantism etc. — sînt diametral opuse științei și intereselor reale ale maselor, progresului social.

Religia inoculează în conștiința maselor exploatate, independent chiar de intenția susținătorilor ei, ideea resemnării în fața „soartei", a supunerii, a smereniei și blîndeții în raporturile lor cu clasele dominante, a renunțării la lupta revoluționară pentru o viață mai bună pe pămînt.

Capitalismul și statul burghez contemporan încurajează și finanțează organizațiile religioase tradiționale, sectele neoprotestante, folosindu-le în propaganda lor ideologică împotriva comunismului. Asociația națională a industriașilor din Statele Unite, de exemplu, forul monopolurilor, are un comitet special care se ocupă de propaganda religioasă, ține legătura cu diferitele organizații și instituții religioase, conduce activitatea lor potrivit intereselor sale. La rîndul lor, organizațiile religioase stăpînesc, în țările capitaliste, bogății imense și realizează profituri mari din exploatarea capitalistă a muncitorilor.

În activitatea reprezentanților diferitelor culte religioase contemporane din țările capitaliste, propagarea misticismului și obscurantismului se împletește adesea cu lupta politică împotriva forțelor progresiste și, în primul rînd, împotriva socialismului și comunismului. Anticomunismul clerical are la bază nu numai faptul că comuniștii promovează o concepție materialist-științifică despre lume, ci, mai ales, faptul că ei luptă împotriva orînduirii capitaliste, pentru desființarea exploatării omului de către om, care asigură și clerului o poziție privilegiată. Așa-zisa „politică socială" a bisericii creștine și a altor organizații religioase

din zilele noastre nu este în cele din urmă decît o încercare de a face față dificultăților crescînde și de a submina influența ideologiei revoluționare în rîndul maselor.

2. Educația materialist-științifică a maselor, sarcină centrală a organelor și organizațiilor de partid.

Revoluția socialistă deschide perspective largi emancipării omului de toate formele de opresiune materială și spirituală. Premisa obiectivă a acestei emancipări o reprezintă desființarea bazei materiale a înstrăinării umane, a relațiilor sociale care generează fenomenele de înstrăinare. Inițiind și conducînd vastul proces de transformări înnoitoare în viața societății noastre, Partidul Comunist Român își propune, totodată, ca unul din obiectivele majore ale politicii sale, formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a omului nou, multilateral dezvoltat. O dimensiune fundamentală a personalității omului societății comuniste constă în înarmarea lui cu o conștiință eliberată de orice influență mistică, obscurantistă, de toate mentalitățile și deprinderile învechite. Această conștiință se întemeiază pe filozofia materialismului dialectic și istoric, pe concepția socialismului științific. Ateismul este consecința logică a teoriei și practicii noastre revoluționare.

Procesul făuririi conștiinței socialiste și, implicit, eliberarea omului de influențele mistico-religioase se desfășoară treptat și pe măsură ce sînt create atît premisele obiective cît și cele subiective. În acest sens, un rol deosebit de important au măsurile de dezvoltare accelerată a forțelor de producție, de perfecționare a relațiilor de producție și a relațiilor sociale în totalitatea lor, de înlăturare treptată a deosebirilor esențiale dintre sat și oraș, dintre munca fizică și munca intelectuală, de întronare a principiilor eticii și echității socialiste, de răspîndire largă a științei și culturii în masă ș.a.

În spiritul concepției noastre revoluționare, P.C.R. a dat o soluție profund democratică problemei religioase în R.S.R. Apreciind că libertatea de a practica o credință religioasă sau alta, ca și libertatea de a fi ateu reprezintă un drept inalienabil al fiecărui cetățean, drept înscris în Constituția R.S.R., partidul și statul nostru au creat cadrul adecvat de manifestare a libertății de conștiință. Ca atare, religia se bucură în țara noastră de deplină libertate, cul-

tele au asigurată funcționarea neîngrădită, în cadrul stabilit, cu condiția respectării legilor statului și normelor de conviețuire socialistă.

Despărțirea bisericii de stat și a școlii de biserică, legiferată încă din 1948, în prima Constituție a României elaborată după cucerirea puterii politice și economice și interzicerea oricărei discriminări între cetățeni pe temeiuri confesionale au constituit măsuri profund democratice prin care s-au reglementat cadrul existenței libere a cultelor religioase și totodată acela al luptei ideologice deschise și consecvente împotriva oricărei religii. Partidul și statul nostru interzic orice măsuri de îngrădire administrativă a activității confesionale, orice acte jignitoare la adresa sentimentelor religioase ale credincioșilor sau a persoanelor de cult.

Opunîndu-se oricăror discriminări politico-juridice și administrative față de religie, partidul nostru subliniază totodată că aceasta nu presupune coexistența ideologică dintre concepția sa revoluționară și concepțiile religioase. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu „nu trebuie să se confunde în nici un fel politica statului nostru privind garantarea libertății cultelor religioase cu cerințele pe care apartenența la partidul comunist le pune în fața unui om, și cu atît mai mult în fața unui activist, a cărui gîndire și viață trebuie să se bazeze pe concepția științifică, revoluționară, a materialismului dialectic și istoric" [4]. Partidul nostru afirmă cu claritate opoziția sa față de orice concepții înapoiate, idealiste, mistico-religioase. „O sarcină de primă importanță — arăta secretarul general al partidului nostru — o constituie formarea concepției științifice despre materie, univers și societate a comuniștilor, a maselor largi de oameni ai muncii. Persistența unor concepții mistice, retrograde în gîndirea unor oameni frînează afirmarea lor plenară în viața societății. Este un anacronism ca în epoca marilor cuceriri ale revoluției tehnico-științifice, a cunoașterii, cînd poporul se afirmă ca un creator conștient al tuturor valorilor materiale și spirituale, să existe oameni, chiar membri de partid, care mai cred în forțe supranaturale. Activitatea politico-educativă trebuie să ducă la formarea omului nou, cu un larg orizont de cunoaștere a legităților dezvoltării lumii, a cuceririlor

[4] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la Comitetul Central al Partidului Comunist Român*, 23 septembrie 1977, București, Editura politică, 1977, p. 42.

culturii și științei moderne, militant activ pentru transformarea revoluționară a lumii, pentru idealurile nobile ale comunismului" [5].

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1976, p. 7—8 ; 13—14 ; 20—21 ; 23—25.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 80—89.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere privind rolul și sarcinile Frontului Unității Socialiste în înfăptuirea Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, a politicii externe a României de colaborare și pace ;* în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 10, București, Editura politică, 1974, p. 258—260.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, București, Editura politică, 1976, p. 41—43 ; 62—67 ; 68—72.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la Comitetul Central al Partidului Comunist Român*, 23 septembrie 1977, București, Editura politică, 1977, p. 42.

Tema : **Rolul familiei, școlii și organizațiilor de tineret în educarea tineretului pentru muncă și viață, în spiritul dragostei nețărmurite față de patrie, partid și popor**

Planul temei

1. Tineretul — viitorul națiunii noastre socialiste.
2. Familia — cea dintîi școală a tinerei generații.
3. Școala, învățămîntul de toate gradele — factor fundamental în formarea și educația tineretului.
4. Organizațiile de tineret — cadru al educației revoluționare a tuturor tinerilor patriei.

[5] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 85.

TEZE

1. Tineretul — viitorul naţiunii noastre socialiste

Documentele programatice ale Partidului Comunist Român, vasta operă teoretică, politică şi filozofică a secretarului său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, ca şi impresionanta sa activitate pe tărîmul practicii sociale nemijlocite stau mărturie grijii permanente pentru formarea şi educarea tinerei generaţii în spiritul înaltelor idealuri ale socialismului şi comunismului, al devotamentului neţărmurit faţă de patrie, partid şi popor.

În viziunea partidului nostru, a secretarului său general, tineretul reprezintă o puternică forţă socială şi politică. „Tineretul — arată tovarăşul Nicolae Ceauşescu — prin dinamismul şi receptivitatea sa la idealurile de libertate şi dreptate socială, la schimbările înnoitoare, a reprezentat întotdeauna de-a lungul istoriei un însemnat factor al progresului societăţii. Din veac în veac, el a preluat şi dezvoltat virtuţile şi tradiţiile înaintate ale poporului ; înfruntînd greutăţi, dînd nenumărate jertfe, el a jucat un rol de seamă în lupta împotriva asupritorilor, pentru dezrobirea socială, pentru cucerirea şi apărarea independenţei şi suveranităţii naţionale.“ [1].

Atari caracteristici distinctive, proprii tinerei generaţii se convertesc în anii socialismului într-un adevărat şuvoi al descătuşării energiilor creatoare, al afirmării puternice a tuturor tinerilor în vasta operă a construcţiei economice, sociale şi culturale. Transformată într-un imens şantier al muncii constructive, ţara noastră, liberă şi independentă, a ridicat tineretul la rangul de participant activ şi competent la dezvoltarea industriei, a producţiei materiale, a întregii vieţi sociale a ţării. Această raportare amplă şi unitară a tineretului la condiţiile create de societatea noastră socialistă reprezintă un ax de referinţă majoră în evaluarea rolului său în dezvoltarea ţării.

În această perspectivă tînăra generaţie constituie deopotrivă obiectul şi subiectul activ, conştient al operei de modelare şi dezvoltare a profilului său moral-spiritual, civic şi politic, revoluţionar al întregii activităţi educative şi formative ce se desfăşoară în societatea noastră. În lumina realităţilor proprii României socialiste, tovarăşul Nicolae Ceauşescu arăta că : „Un rol tot mai important în întreaga activitate de construcţie a socialismului în ţara noastră îl are tînăra generaţie. Tineretul este prezent în primele rînduri ale luptei pentru modernizarea producţiei de bunuri materiale, pentru promovarea cuceririlor ştiinţei şi tehnicii noi, pentru introducerea principiilor eticii şi echităţii socialiste, în toate domeniile vieţii sociale. Pornind de la faptul că socialismul este orînduirea noului, a viitorului, apreciem că tineretul, prin elanul şi dinamismul său clocotitor, prin aspiraţia sa spre progres şi civilizaţie, spre o viaţă tot mai bună şi mai echitabilă, reprezintă o importantă forţă a mersului nostru înainte, un factor de mare importanţă al edificării societăţii socialiste multilateral dezvoltate în România, al creării condiţiilor în vederea trecerii la comunism“ [2].

Pornind de la cerinţele unei societăţi aflate în plină dezvoltare şi perfecţionare atît a forţelor de producţie cît şi a relaţiilor sociale, în totalitatea componentelor acestora, de la perfecţionarea celui mai înalt produs al naturii — omul — activitatea educativă şi formativă a tineretului, a generaţiilor care vor duce mai departe făclia progresului general al ţării, constituie o sarcină de cea mai mare răspundere a partidului şi statului, a întregii noastre societăţi. Anvergura acestei opere solicită eforturi convergente din partea tuturor instituţiilor şi factorilor sociali învestiţi cu sarcini precise în creşterea, instruirea şi educarea tineretului, folosirea judicioasă a pîrghiilor şi mijloacelor pe care le pune în funcţiune sistemul nostru social. În centrul activităţii educative, al muncii ideologice trebuie să se afle mobilizarea eforturilor tuturor tinerilor, fără deosebire de naţionalitate — egali în drepturi şi datorii — de a contribui plenar, alături de întregul nostru popor, la realizarea obiectivelor stabilite de Programul partidului, de documentele celui de-al XII-lea Congres al P.C.R. Spre această finalitate practică, nemijlocită, se cer concentrate eforturile atît în cadrul familiei cît şi în şcoală, în activitatea pe care o desfăşoară organizaţiile revoluţionare de tineret.

[1] Nicolae Ceauşescu, *România pe drumul desăvîrşirii construcţiei socialiste*, vol. 1, Bucureşti, Editura politică, 1968, p. 308—309.

[2] Nicolae Ceauşescu, *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 10, Bucureşti, Editura politică, 1974, p. 257—258.

Formarea unei conștiințe politice și civice înaintate, active, creșterea necontenită a gradului de pregătire profesională, lărgirea orizontului de cunoaștere, asimilarea valorilor autentice ale culturii și civilizației, afirmarea unor atitudini și a unui comportament social care să concorde întru totul cu principiile și normele ce călăuzesc viața noastră socială, reprezintă obiective majore ale educării și formării tinerei generații. Țelul profund umanist al activității desfășurată în această direcție este reflectat de procesele integrării sociale optime, de participarea conștientă și responsabilă a tineretului la opera de edificare a noii orînduiri. Ținînd seama de particularitățile socio-profesionale ale diferitelor categorii de tineri, se înțelege că activitatea educativă și formativă trebuie să se realizeze într-o mare bogăție de forme specifice tineretului, sporindu-și în acest mod capacitatea de influențare, de dezvoltare a profilului politic și moral-spiritual al acestuia. În toate împrejurările însă, fie că este vorba de tinerii din industrie, de cei din agricultură sau din institute de cercetare, de elevi sau de studenți, de pionieri sau de șoimii patriei, sistemul nostru educativ este chemat să acționeze în mod unitar și coerent în sensul obiectivelor strategice ale partidului privind formarea omului nou, dezvoltarea multilaterală a personalității umane.

O cerință de primă importanță a educării tineretului pentru muncă și viață rezidă în asigurarea unei permanente deschideri spre nou, în promovarea spiritului combativ, intransigent față de orice manifestări negative, cultivarea unui spirit militant, stimularea capacității de a distinge între ceea ce este retrograd, depășit de viață și ceea ce este nou, angajarea fermă în direcția a tot ceea ce slujește progresului material și spiritual al țării. Valențele constructive ale educației tineretului nu pot fi slujite cu folos de o însușire superficială a cunoștințelor profesionale și de cultură generală, ori de limitarea la repetarea unor teze și principii generale. De aceea, eficiența activității de instrucție și educație este indisolubil legată de armonizarea proceselor de cunoaștere cu acțiunea practică, transformatoare în care se verifică și se consolidează cunoștințele teoretice, stimulîndu-se creația, inovația în toate domeniile vieții sociale. Entuziasmul caracteristic vîrstei tinereții se cere sprijinit în mod efectiv de competența pregătirii, îmbinat sistematic cu experiența în continuă înnoire a muncii de făurire a valorilor materiale și

spirituale. Munca, în toate ipostazele sale — educative, instructive, formative — rămîne principalul tărîm, imensul laborator în care se plămădesc aptitudinile și atitudinile creatoare, unde se pun și se soluționează problemele autenticei îmbogățiri a personalității tineretului.

2. Familia — cea dintîi școală a tinerei generații

Formarea personalității umane este un proces ce se desfășoară pe toată durata vieții. Temelia acestui drum al desăvîrșirii umane se pune în familie, înainte ca școala și mediul social, cu instituțiile sale, să intervină în mod sistematic. „Familia — precizează „Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste" — trebuie să fie cea dintîi școală în care copiii să învețe, odată cu regulile de comportare în viață și societate, prețuirea muncii, devotamentul față de patrie și popor, față de partid și cauza socialismului" [3]. Climatul familial, ambianța afectivă își pun o profundă amprentă asupra personalității copilului. Prin modelele pe care familia le oferă copiilor se formează primele trăsături de conduită socială a acestora, se receptează o experiență de viață, cunoștințe cumulate și transmise în timp, toate acestea avînd o puternică încărcătură de valori morale, ghidînd astfel pașii spre socializarea tînărului, a viitorului cetățean al patriei. În societatea noastră socialistă, pe fondul adîncilor prefaceri economico-sociale, al formării unui nou profil moral, politic și spiritual al poporului, se afirmă noi raporturi în cadrul familiei bazate pe egalitatea soților, caracterizată prin amplul proces al emancipării reale a femeii-mamă, fapt ce se răsfrînge în mod favorabil asupra formării și educării în spirit nou, socialist, a tinerei generații. Conducerea partidului și statului manifestă o grijă deosebită față de familie, consacrînd în acest sens capitole distincte și de o mare importanță în ansamblul politicii generale de promovare a progresului multilateral al țării. Sintetizînd rolul ce revine familiei în procesul educației tinerei generații, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia : „Partidul nostru poartă răspunderea pentru

[3] *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*, București, Editura politică, 1974, p. 28.

viitorul poporului și de aceea acordă o mare atenție cultivării unei atitudini pline de grijă și răspundere socială față de familie, față de tinerele generații. Familia are un rol de mare însemnătate în dezvoltarea societății, a națiunii noastre socialiste și de aceea este necesar să se manifeste cea mai înaltă răspundere față de întemeierea și consolidarea ei" [4].

Conducerea partidului și statului nostru a adoptat un complex de măsuri de ordin economic, social, cultural-educativ care susține familia în îndeplinirea nobilei sale misiuni. În acest sens, se înscriu : crearea unei largi rețele de maternități, creșe, cămine, case ale copilului, asigurarea indemnizațiilor pentru copii, asistența medicală gratuită pentru mamă și copil, lărgirea și diversificarea an de an a rețelei serviciilor destinate muncii casnice, în vederea afectării de către femeia-mamă a unui timp cît mai mare educării copiilor, pentru creșterea contribuției familiei la formarea sănătoasă a tinerei generații.

O însemnătate deosebită o prezintă forța modelului înaintat pe care îl oferă părinții prin înșiși modul lor de viață și de muncă, relațiile de stimă și afecțiune ce trebuie să caracterizeze mediul familial. Lipsa de coeziune a familiei, de respect reciproc, imoralitatea, viciile, brutalitatea și alte asemenea fenomene negative marchează comportamentul copiilor, generînd adesea stări dramatice, fisuri puternice în profilul lor moral. Iată de ce, normele și principiile eticii și echității socialiste trebuie să-și afle manifestarea concretă, integrală nu numai în planul relațiilor din societate ci și în mediul micro-social al familiei, acolo unde se formează din primii ani de viață trăsăturile de comportament ale copilului. Familia exercită o înrîurire deosebită asupra cultivării la tineri din cea mai fragedă vîrstă a dragostei pentru muncă, a înțelegerii faptului că a fi om înseamnă, înainte de toate, a te pregăti prin muncă și pentru muncă, a fi util societății. Insistînd asupra acestei cerințe de căpătîi a educării tinerei generații, criticînd în repetate rînduri stările negative, incompatibile cu idealurile umanismului nostru revoluționar, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că trebuie să dezvoltăm la tineretul nostru dragostea față de muncă, să luăm măsuri hotărîte ca nimeni să nu poată trăi fără a participa la activitatea productivă, să combatem, mentalitatea părinților care dintr-o grijă prost înțeleasă țin copiii acasă, îi întrețin fără muncă.

[4] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 2, București, Editura politică, 1968, p. 105.

Întreaga activitate cultural-educativă, politico-ideologică, ansamblul mijloacelor de informare și formare a opiniei publice sînt chemate să dezvolte responsabilitatea tineretului atît în ceea ce privește comportarea sa în familie cît și în întemeierea familiei, să combată orice manifestare de ușurință și superficialitate. Partidul nostru pornește de la faptul că nu poate să ne fie indiferent ceea ce se întîmplă în familie, felul cum se căsătoresc sau cum se despart unii tineri pe considerentul că aceasta este viața lor personală.

Întreaga experiență a vieții demonstrează că realizarea unei colaborări strînse dintre familie și școală, a unei conlucrări rodnice dintre părinți, cadre didactice, activiști ai organizațiilor de masă și obștești este o cerință de prim ordin pentru a asigura pregătirea tineretului pentru muncă și viață.

3. Școala, învățămîntul de toate gradele — factor fundamental în formarea și educația tineretului

Parte integrantă a operei de edificare a socialismului, necesitate primordială a propulsării progresului multilateral al țării, învățămîntul de toate gradele — începînd cu cel preșcolar și terminînd cu învățămîntul superior — constituie un factor fundamental în educația și instrucția tinerei generații. Grație politicii profund democratice promovate de partidul și statul nostru, învățămîntul asigură accesul nestingherit al tuturor tinerilor țării — fără deosebire de naționalitate — la valorile culturii și civilizației, formarea lor ca specialiști cu o temeinică pregătire profesională și politică, capabili să-și aducă contribuția la dezvoltarea tuturor sectoarelor de activitate.

Concomitent cu asigurarea unei baze materiale moderne, a unui detașament puternic de cadre didactice, partidul s-a preocupat de continua perfecționare a conținutului și structurii întregului sistem de învățămînt corespunzător cerințelor actuale și de perspectivă ale operei de edificare a socialismului și comunismului în patria noastră. În acest sens, sarcina majoră care stă în fața școlii este de a realiza în mod efectiv o legătură strînsă și permanentă cu pro-

ducția și cercetarea, de a îmbina organic studiul cu activitatea practică din diferite domenii. În spiritul orientărilor fundamentale privind formarea și educarea tinerei generații pentru muncă și viață, școala trebuie să dea tinerilor în formare nu cunoștințe abstracte, mai mult sau mai puțin utile în profesiile lor viitoare, ci să ofere modele reale de activități, așa cum se desfășoară ele în viață, formîndu-le deopotrivă deprinderi de muncă și dezvoltîndu-le capacitatea de a-și valorifica cunoștințele dobîndite. „Școala, arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, trebuie să asigure tineretului nu numai o diplomă, un atestat de cunoștințe, ci însușirea unei profesiuni sau meserii concrete, posibilitatea de a se integra rapid în activitatea economico-socială, în sferele producției materiale și spirituale, unde se hotărăște progresul patriei. Este necesar ca fiecare treaptă a învățămîntului — școala generală, liceul, facultatea — să asigure absolvenților cunoștințe teoretice și practice care să le permită prestarea unei munci utile societății" [5].

Lichidarea specializării înguste, realizarea unei pregătiri profesionale și a unei calificări complexe constituie o cerință atît a formării profilului personalității fiecărui tînăr, cît și a creșterii eficienței activității economico-sociale, o pîrghie însemnată în afirmarea rolului creator al omului în desfășurarea, organizarea și conducerea producției, o condiție a manifestării polivalente a fiecărui membru al societății noastre. Iată de ce educarea și formarea tinerei generații implică eforturi sporite, astfel încît, ieșind de pe băncile școlii, tinerii să posede un larg orizont profesional tehnic și științific, o pregătire multilaterală, compatibilă cu dinamismul accentuat al tuturor domeniilor vieții sociale. O atare cerință necesită lichidarea oricăror forme perimate de învățămînt, eliminarea din procesul predării a cunoștințelor învechite, lipsite de actualitate și eficiență.

Înscrierea României în efortul de a marca o calitate nouă în toate domeniile impune înfăptuirea unui salt calitativ al școlii în ceea ce privește nivelul științific al învățămîntului, legarea sa cu practica, cu cerințele vieții, îmbunătățirea activităților educative în rîndul elevilor și studenților, cultivarea la aceștia a trăsăturilor morale ale

[5] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 9, București, Editura politică, 1974, p. 256.

omului nou, a înaltelor responsabilități ce le au în învățătură și muncă, în integrarea activă în viața social-politică a țării. Învățămîntul de toate gradele și formele are înalta îndatorire de a fundamenta educația tineretului pe imperativele reale ale dezvoltării societății noastre. Promovarea consecventă a spiritului revoluționar solicită preocupări continue pentru a asigura tuturor proceselor educative din școală un caracter unitar, fiecare disciplină, indiferent de profilul ei contribuind prin modalități adecvate la formarea personalității tinerilor în spiritul concepției materialismului dialectic despre natură și societate, al principiilor morale și umanismului socialist.

Un rol de primă importanță revine științelor sociale care trebuie să înarmeze tineretul cu ideologia și politica partidului nostru, cu concepția revoluționară despre lume și viață, asigurînd cunoașterea de către tînăra generație a străduințelor poporului nostru pentru emanciparea politică și economică, înțelegerea idealurilor și aspirațiilor sale, a luptei progresiste și revoluționare pentru eliberarea națională și socială, aprofundarea politicii P.C.R., a direcțiilor de dezvoltare a societății contemporane.

4. Organizațiile de tineret — cadru al educației revoluționare a tuturor tinerilor patriei

În temeiul sarcinilor cuprinse în documentele P.C.R., în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, organizațiile de tineret, pionieri și șoimi ai patriei sînt chemate să ofere cadrul unei valoroase școli de educație revoluționară și patriotică. Ele trebuie să contribuie prin forme și modalități specifice la formarea și dezvoltarea profilului moral-politic înaintat al tineretului, la cultivarea patriotismului socialist, a solidarității internaționale, a îndatoririlor mari pe care acesta le are de îndeplinit în istoria poporului, a națiunii noastre socialiste. Menirea organizațiilor de tineret, arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, este de a acționa consecvent pentru a face din fiecare tînăr al patriei un om dîrz și curajos, combativ și perseverent, care să nu se teamă de greutăți, de muncă și de luptă, care să ducă cu fermitate înainte flacăra progresului pe pămîntul României.

Eficiența muncii politico-ideologice și cultural-educative desfășurată de organizațiile de tineret este indisolubil

legată de preocuparea de a asigura un conținut cît mai bogat tuturor acțiunilor întreprinse, de a adapta permanent formele și metodele de muncă specificului fiecărei categorii de tineri căreia i se adresează.

Continuînd și îmbogățind tradiția nobilă începută în urmă cu peste trei decenii, munca patriotică constituie un tărîm esențial de educare prin și pentru muncă a tineretului, o modalitate specifică de angajare nemijlocită a organizațiilor revoluționare de tineret în realizarea Programului partidului, a obiectivelor stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R. Avînd în vedere că tineretul deține o pondere considerabilă în totalul muncitorilor din industrie — în multe întreprinderi media de vîrstă fiind de 22—23 ani — organizațiile U.T.C. au un rol important în asigurarea participării active a tineretului la conducerea și desfășurarea producției, în organizarea judicioasă a muncii, ca și la soluționarea tuturor problemelor privind perfecționarea sistemului de funcționare a tuturor unităților economico-sociale. Cerințele deosebite ale aplicării pe scară largă a roadelor științei și tehnicii contemporane în producția industrială și agricolă, ca dealtfel în toate sectoarele vieții sociale, folosirea cu eficiență maximă a capacităților de producție, a utilajelor moderne cu care sînt înzestrate unitățile economice determină intensificarea eforturilor îndreptate spre calificarea și ridicarea calificării tineretului, perfecționarea pregătirii lui profesionale, stimularea spiritului de creație și inovație. Evantaiul divers și original al inițiativelor valoroase promovate de organizațiile de tineret în acest domeniu trebuie să se soldeze cu o creștere a numărului tinerilor care participă la întrecerea socialistă și la realizarea angajamentelor luate, cu sporirea răspunderii individuale și colective față de calitatea produselor realizate.

Cunoașterea îndeaproape și permanent a preocupărilor de muncă și de viață a tinerilor, sprijinirea acestora în a primi răspunsuri științifice la problemele pe care le ridică permanent viața, societatea, constituie o premisă însemnată a creșterii capacității organizațiilor de tineret în mobilizarea tinerei generații la îndeplinirea răspunderilor ce le revin. Promovarea consecventă a spiritului revoluționar în activitatea organizațiilor de tineret implică necesitatea de a dezvolta în rîndurile tuturor categoriilor de tineri o opinie de masă împotriva nepăsării, risipei,

birocratismului și rutinei, a atitudinilor înapoiate și a concepțiilor retrograde. În această direcție se cere orientată sistematic activitatea politico-ideologică și cultural-educativă, folosind cu pricepere mijloacele de informare pe care le pune la îndemînă societatea noastră.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 92—95 ; 137—138.

* * * *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*, București, Editura politică, 1974.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 77—78 ; 80—89.

NICOLAE CEAUȘESCU. *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, București, Editura politică, 1972, p. 242—243 ; 597—598 ; 604—605 ; 609 ; 669.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul Educației și Învățămîntului*, 11 februarie 1980, București, Editura politică, 1980.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la deschiderea Forumului tineretului*, 5 mai 1980, București, Editura politică, 1980.

„Din gîndirea social-politică a președintelui României Nicolae Ceaușescu". *Tineretul, viitorul națiunii noastre socialiste*, București, Editura politică, 1980.

Tema : **Etica familiei ; întemeierea relațiilor de familie pe principiile moralei socialiste, ale egalității, respectului, afecțiunii și încrederii reciproce între soți — înaltă îndatorire a fiecărui comunist, a fiecărui cetățean al patriei**

Planul temei

1. Caracterul istoric și de clasă al relațiilor de familie.
2. Dragostea și afecțiunea reciprocă, principii ale moralei socialiste, fundamentul de necontestat al relațiilor de familie în societatea socialistă multilateral dezvoltată.
3. Raporturile personale dintre soți, obiect de reglementare juridică.

TEZE

1. Caracterul istoric și de clasă al relațiilor de familie

Societatea umană a fost marcată de-a lungul existenței sale de o serie de importante transformări care au determinat, printre altele, o amplă și profundă evoluție structurală a familiei ca celulă de bază a societății.

Această evoluție privește formele istorice de familie, principiile fundamentale ale relațiilor de familie, valorile morale promovate și ierarhia lor, importanța pe care societatea o acordă familiei, ponderea responsabilității pe care aceasta înțelege să și-o asume pentru asigurarea cadrului material și spiritual, care să permită familiei nu numai simpla sa existență ci și afirmarea sa în toată plenitudinea.

Fr. Engels, în cunoscuta sa lucrare intitulată „Originea familiei, a proprietății private și a statului", înfățișînd principalele etape ale istoriei căsătoriei și familiei, a relevat implicit interdependența dintre un anumit mod de producție și organizarea familiei și a relațiilor de familie.

Astfel, sălbăticiei îi corespunde căsătoria pe grupe ca cea mai primitivă și mai veche formă a familiei, urmată de căsătoria pereche specifică barbariei și de căsătoria monogamă, expresie a triumfului proprietății private asupra proprietății comune primitive, corespunzătoare civilizației ca etapă istorică de dezvoltare a omenirii. Familia monogamă a evoluat la rîndul său, în ceea ce privește conținutul relațiilor de familie și reglementarea lor juridică, de la familia sclavagistă la cea burgheză și în final la familia socialistă.

De remarcat că aceleiași orînduiri nu-i este proprie în exclusivitate o unică formă de organizare a familiei, ci tot atîtea forme ce promovează relații de familie specifice cîte clase antagoniste principale există. Astfel, de exemplu, în capitalism, căsătoriei burgheze, cu relații de familie profund marcate de capital și de cîștigul privat, i se opune căsătoria proletară în cadrul căreia se naște un nou tip de valori morale, ce imprimă relațiilor de familie un caracter distinct și singular pe fondul relațiilor promovate de o societate bazată pe exploatare, căsătorie care conturează pentru viitor relațiile din cadrul familiei socialiste. Marx și Engels au arătat dealtfel că relațiile din familia proletară „nu au nimic comun cu relațiile burgheze de familie" întrucît „proletarul este lipsit de proprietate" ; în familia

proletară, relevă Engels, „cu totul alte relații personale și sociale joacă aici rolul hotărîtor".

Deci finalitatea urmărită cu perseverență de familie, în orînduirile bazate pe exploatare, — menținerea și consolidarea bunurilor — imprimă familiei caracterul său de clasă, iar relațiile de familie sînt reduse la o simplă relație bănească, cu caracter de profundă inegalitate.

Familia socialistă, așa cum anticipa Engels, eliberată de trăsăturile caracteristice ce i-au fost imprimate de relațiile de proprietate, se caracterizează printr-o reală coeziune familială ce are la bază afecțiunea, încrederea și respectul reciproc dintre membrii săi. Străină conflictelor de interese generate de contradicțiile inerente existenței proprietății private asupra mijloacelor de producție, familia socialistă se impune prin instaurarea unor relații de familie de tip nou, profund umaniste, ce urmăresc realizarea fericirii personale în contextul fericirii întregului popor.

2. Dragostea și afecțiunea reciprocă, principii ale moralei socialiste, fundamentul de necontestat al relațiilor de familie în societatea socialistă multilateral dezvoltată

Socialismul, ca cea mai dreaptă orînduire cunoscută de istorie, singura capabilă să asigure instaurarea și afirmarea dreptății și echității în viața socială, promovează valori morale superioare, un nou model de a gîndi și a trăi al oamenilor. Relațiile de familie constituie în acest context un punct de referință în aprecierea conduitei umane, deoarece profundele transformări pe planul valorilor morale determinate de socialism se oglindesc poate în modul cel mai pregnant în cadrul acestor relații. Perfecționarea morală a relațiilor de familie constituie un obiectiv de seamă al politicii partidului și statului nostru, afirmat cu claritate în Programul partidului, în sensul că toți comuniștii, toți cetățenii patriei trebuie să manifeste o înaltă răspundere pentru întemeierea familiei, nucleul de bază al societății, pe principiile moralei socialiste, ale egalității, respectului și afecțiunii reciproce între soți, pentru îndeplinirea rolului familiei în creșterea și educarea sănătoasă a copiilor și întărirea națiunii noastre socialiste.

Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste dă expresie în mod

sintetic tocmai acestor exigențe morale izvorîte din necesitatea formării unui om nou, cu o bogată viață spirituală, cu o exemplară viață de familie, cu o conștiință înaintată și cu o puternică personalitate. Or, formarea comportamentului moral și a caracterului începe în familie, chemată în primul rînd să îndeplinească această sarcină de mare răspundere socială tocmai prin promovarea unor relații de familie străine de orice manifestări de individualism mic-burghez, de egoism, falsitate și ipocrizie.

Numai prin propriul său exemplu familia va fi cu adevărat cea dintîi școală în care copiii să învețe, odată cu regulile de comportare în viață și în societate, prețuirea muncii, devotamentul față de patrie și popor, față de partid și cauza socialismului.

Fiind conștienți de faptul că trăim într-o epocă de profunde transformări revoluționare nu ignorăm însă, așa cum atrăgea atenția secretarul general al partidului în cuvîntul său la deschiderea Forumului Tineretului că sînt încă multe lucruri de îndreptat din conștiința oamenilor, că vechea societate a lăsat urme și obiceiuri care, multe din ele, nu mai corespund condițiilor de astăzi, spiritului revoluționar, cum ar fi egoismul, individualismul, tendințele de parazitism și parvenitism și alte mentalități retrograde, manifestări față de care se impune sporirea combativității propagandei pentru așezarea fermă a întregii vieți sociale pe principiile eticii și echității socialiste.

Important rămîne însă nu afirmarea unor principii, ci însușirea și aplicarea consecventă în viața de familie a unor relații bazate pe respect, egalitate, afecțiune și încredere, ceea ce presupune un înalt spirit de responsabilitate socială și o matură capacitate a oamenilor de a se elibera de tarele trecutului, de a discerne obiectiv și lucid valorile morale de non-valori. Față de cadrul ideal, generos oferit de documentele partidului nostru rămînem cu toții obligați să ne străduim permanent de a transforma acest ideal în realitate cotidiană, de a deveni purtători conștienți în familie și societate ai nobilelor principii ale eticii și echității socialiste.

Aceasta presupune o cunoaștere aprofundată a cerințelor morale proprii societății socialiste, izvorîte din înseși realitățile vieții noastre sociale și politice, o convingere fermă a faptului că ele corespund atît intereselor generale cît și ale fiecărui membru al societății noastre. Căci ceea ce caracterizează societatea noastră socialistă este efortul

de a identifica cerințele etice ale socialismului cu normele de viață ale fiecărui cetățean. Or, tocmai în cadrul relațiilor de familie se impune, în acest sens, un amplu proces educațional de transformare a mentalității soților, de remodelare a comportamentului lor, cu atît mai mult cu cît familia constituie ea însăși un important factor de pregătire moral-cetățenească prin care se urmărește nu numai formarea unor idei morale — principii, criterii, norme —, ci și a unor sentimente care să-și găsească expresia în deprinderi morale corespunzătoare.

Morala socialistă promovează în cadrul relațiilor de familie anumite norme și principii fundamentale prin intermediul cărora tinde să instaureze și să consolideze un mod definitiv, o nouă atitudine între soți, străină de orice mentalități învechite, să asigure acestor principii o funcționalitate practică reală. Stima, respectul, grija pentru afirmarea multilaterală a fiecărui membru al familiei, spiritul de întrajutorare morală și materială constituie trăsături prin care relațiile de familie în socialism se autodefinesc și se afirmă.

Atitudinea soților față de aceste principii, eventualele nonconcordanțe între acestea și manifestările concrete în cadrul relațiilor de familie, fără a le infirma valoarea, denotă necesitatea intensificării efortului educativ pentru ca ordinea morală să se ridice la nivelul exigențelor de progres ale societății noastre socialiste multilateral dezvoltate.

Iată de ce Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste a ținut să precizeze în mod concret că „fiecărui membru al partidului, fiecărui membru al Uniunii Tineretului Comunist îi revine o înaltă răspundere în întemeierea relațiilor de familie pe principiile moralei socialiste, ale egalității, respectului și încrederii reciproce între soți, în îndeplinirea rolului ce revine familiei în creșterea și educarea copiilor, în dezvoltarea continuă a națiunii noastre socialiste".

3. Raporturile personale dintre soți, obiect de reglementare juridică

Secțiunea I, Cap. III din „Codul familiei" este consacrată integral reglementării drepturilor și obligațiilor personale ale soților, enunțării principiilor care domină cu

autoritate aceste raporturi și care au valoarea unor principii fundamentale ale vieții de familie. Legiuitorul socialist a considerat însă pe bună dreptate că aceste raporturi, dat fiind domeniul de mare sensibilitate în care se manifestă, nu pot forma obiectul unei reglementări juridice detaliate, care să impună în mod rigid o anumită conduită. Important rămîne nu existența unei norme juridice care să impună în mod imperativ principiul afecțiunii și încrederii între soți de exemplu, ci procesul continuu de formare a unui om nou, cu o bogată viață spirituală și cu o convingere fermă în valoarea principiilor eticii și echității socialiste. Un cadru juridic general și adecvat rămîne însă important prin posibilitatea pe care o oferă afirmării plenare a acestor principii.

Modul de rezolvare pe plan legislativ a relațiilor de familie relevă interferența dintre regulile juridice și cele morale, influența pe care morala o exercită asupra dreptului, cu atît mai mult cu cît în acest domeniu, normele morale reglementează conduita umană și din unghiuri care nu sînt avute deliberat în vedere de reglementarea juridică.

Identitatea de conținut și finalitate a dreptului și moralei în societatea noastră socialistă conferă în domeniul relațiilor de familie, mai pregnant decît în sfera altor relații, suplețe și un spor de eficacitate normei juridice, care este în deplină concordanță însă cu principiile morale ale societății noastre.

Art. 2 din Codul familiei consacră în mod expres faptul că relațiile de familie se bazează pe prietenie și afecțiune reciprocă între membrii ei, care sînt datori să-și acorde unul altuia sprijin moral și material pentru ca în art. 26 să se formuleze principiul devenit clasic pentru orînduirea socialistă și anume acela al egalității în drepturi și obligații dintre bărbat și femeie.

Este meritul secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a fi abordat în mod original și creator dimensiunile statutului femeii în societatea noastră și de a fi inițiat o serie de măsuri economice, juridice, politice și educative menite să constituie puternice garanții care să asigure realizarea practică a unor condiții de egalitate a femeii cu bărbatul în toate domeniile vieții sociale și politice, prin valorificarea integrală a potențialului de progres pe care îl reprezintă femeile.

Consecința directă în domeniul relațiilor de familie a consacrării principiului egalității în drepturi dintre bărbat și femeie o constituie dispoziția de largă aplicare din art. 26 din „Codul familiei" care stabilește că „soții hotărăsc de comun acord în tot ce privește căsătoria". Obligația de sprijin moral și material consacrată în mod expres de „Codul familiei" definește poate în modul cel mai complet ținuta morală a relațiilor de familie în socialism. Ea este expresia deplină a umanismului și presupune existența unei certe coeziuni familiale, a unei reale afecțiuni, a unei solidarități care să excludă orice sentiment de individualism meschin.

Sprijinul moral poate consta de exemplu într-o încurajare plină de solicitudine pentru depășirea unor împrejurări dificile ce pot surveni în viața de familie, sau în sprijinirea atentă și afectuoasă pentru ca soțul sau soția să se poată afirma nu numai pe planul vieții de familie ci și al vieții profesionale și politice.

Remarcăm deci că textele de principiu din „Codul familiei" conturează esența afectiv-morală a relațiilor de familie și vizează, chiar în lipsa unor consacrări legislative exprese, totalitatea îndatoririlor ce incumbă membrilor familiei, îndatoriri care pot fi deopotrivă morale și juridice și prin care se urmărește realizarea unei depline solidarități familiale.

Iată deci că un act cum este acela al căsătoriei, care, așa după cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, are importanță deosebită față de destinul oricărei persoane, se integrează și își găsește expresia în linia strategică generală a partidului și statului nostru pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 157—160.

* * * *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*, București, Editura politică, 1974.

NICOLAE CEAUȘESCU, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 30 ; 31.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la deschiderea forumului tineretului*, 5 mai 1980, București, Editura politică, 1980, p. 16 ; 17.
„Din gîndirea social-politică a președintelui României Nicolae Ceaușescu". *Creșterea rolului femeii în viața economică și social-politică a României socialiste*, București, Editura politică, 1980, p. 55—66.

Tema : Însemnătatea valorilor morale ale socialismului în procesul afirmării omului nou ; organizarea societății pe baze noi, superioare, corespunzătoare principiilor dreptății și echității ; criza valorilor morale ale societății capitaliste contemporane

Planul temei

1. Afirmarea valorilor morale ale socialismului, cerință primordială a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate în România.
2. Organizarea societății pe baze noi, superioare, corespunzătoare principiilor eticii și echității socialiste.
3. Criza valorilor morale ale societății capitaliste contemporane.

TEZE

1. Afirmarea valorilor morale ale socialismului, cerință primordială a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate în România

Rădăcinile istorice ale valorilor morale ale societății noastre se află în morala proletară constituită în cadrul societății capitaliste și consolidată în procesul luptelor de clasă, în valorile cultivate de mișcarea comunistă. Calitatea sa de clasă exploatată și nemijlocit producătoare de bunuri materiale, totodată lipsită de orice proprietate asupra unor mijloace de producție, stă la temelia formării în rîndurile proletariatului a solidarității muncitorești, a colectivismului, a spiritului de abnegație în lupta pentru socialism și comunism. În același timp, socialismul integrează în lumea valorilor sale normele de comportament elaborate în decurs de secole de către masele populare, valorifică contribuția specifică a fiecărei națiuni. Astfel, după cum a subliniat de repetate ori tovarășul Nicolae Ceaușescu, omenia constituie o valoare morală de bază a poporului român, pe care partidul nostru comunist o prețuiește în mod deosebit și pe care o integrează în conștiința morală a națiunii socialiste române. În același timp, partidul militează pentru eliminarea din conștiința morală a oamenilor muncii a elementelor generate de relațiile sociale întemeiate pe exploatare, asuprire și inechitate, pentru eradicarea individualismului, duplicității, parazitismului și altor antivalori.

Prin urmare, în morala specifică a societății noastre se pot identifica atît elemente de continuitate, cît și aspecte de discontinuitate în raport cu dezvoltarea morală anterioară a societății. Universul moral al socialismului se prezintă ca *sistem nou de valori*, calitativ diferit și superior față de cele anterioare, în concordanță cu caracteristicile primului sistem social lipsit de exploatare. Constituind o treaptă nouă în progresul moral al societății, sistemul valorilor noastre morale este totodată unul *deschis, perfectibil*, care se dezvoltă, se îmbogățește în procesul dezvoltării și perfecționării sistemului social din a cărui viață practică s-a născut și pe care o servește, în procesul înaintării pe calea societății socialiste multilateral dezvoltate și a comunismului.

Din natura însăși a sistemului social socialist izvorăsc posibilitatea și necesitatea generalizării, la scara completă a societății, a valorilor etice întemeiate pe principiul colectivismului. Relațiile economice clădite pe proprietatea socială asupra mijloacelor de producție și puterea politică a celor ce muncesc în frunte cu clasa muncitoare condusă de partidul comunist asigură *comunitatea intereselor fundamentale ale întregii societăți, ale tuturor membrilor săi*. Interesele majore ale tuturor cetățenilor țării, ale tuturor grupurilor — clase și alte categorii sociale — converg în direcția propășirii economice și spirituale a țării. Buna stare și fericirea tuturor și a fiecăruia în parte este legată de realizarea integrală a programului elaborat de partid de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism. Creșterea potențialului economic al României socialiste, avansarea procesului de omogenizare socială, perfecționarea relațiilor și instituțiilor socialiste contribuie la îmbogățirea vieții întregului popor și a fiecărui cetățean în parte, la înflorirea țării și la desăvîrșirea umană a tuturor membrilor societății în același timp.

Egoismul, individualismul au fost și sînt în toate împrejurările contrare comportamentului etic. Conștiința morală reclamă întotdeauna un efort de autodepășire, de angajare a persoanei față de scopuri mai înalte. Practica socială a formațiunilor social-economice clădite pe proprietatea privată asupra mijloacelor de producție, pe relații antagoniste între grupuri sociale și indivizi a stimulat în multe privințe cultivarea interesului privat, contrapus față de interesele colectivității sociale, respectiv ale societății.

Comunitatea intereselor fundamentale ale tuturor oamenilor muncii în socialism stă la temelia posibilității și necesității de a se generaliza, în conștiința morală a tuturor, *principiul etic al subordonării intereselor personale față de cele generale, comune, ale societății, ale țării întregi*, transformînd acest principiu în cerință de bază a comportamentului moral al întregului popor, al fiecărui om al muncii.

Desigur, comunitatea intereselor *fundamentale* ale tuturor oamenilor muncii nu însemnează nici în societatea socialistă — aflată în plin proces de omogenizare, dar neomogenă încă sub toate aspectele — identitatea, coincidența nemijlocită a intereselor personale, parțiale și momentane, ale fiecărui individ în parte cu interesele generale ale societății. Tocmai de aceea comportamentul moral reclamă *subordonarea* intereselor personale față de cele ale colectivității, ale țării, reclamă *efortul moral* necesar acestei subordonări. Coincidența despre care am vorbit creează cadrul în care acest efort poate fi și trebuie generalizat la scara întregii societăți. Constituind ambianța cea mai favorabilă a dezvoltării umane a membrilor săi, societatea socialistă reclamă, totodată, din partea acestora, devotament și abnegație în slujirea intereselor sale generale, care sînt totodată interesele fundamentale ale tuturor membrilor săi luați aparte.

Umanismul revoluționar — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — „presupune răspundere și preocupare permanentă față de interesele generale ale colectivității, încadrarea în viața acesteia, a trăi împreună cu aceasta și a pune mai presus interesele colectivității, ale întregii noastre națiuni. Tocmai prin această se deosebesc umanismul revoluționar, societatea pe care o edificăm de societatea

burgheză, bazată pe inegalitate, pe individualism, pe exploatarea omului de către om“ [1].

În opoziție cu individualismul burghez se afirmă, ca valoare etică superioară, *colectivismul*. El implică solidaritatea, spiritul de colaborare și întrajutorare tovărășească, stima și încrederea reciprocă a oamenilor muncii egali în drepturi și îndatoriri. Comuniștii, se arată în Codul eticii și echității socialiste, „trebuie să fie dușmani neîmpăcați ai individualismului mic-burghez, ai manifestărilor de egoism, de subordonare a intereselor generale unor interese individuale înguste, ai tendințelor de a pretinde de la societate mai mult decît s-ar cuveni pe baza principiilor socialiste de repartiție“ [2].

Principiile eticii socialiste, formulate în Codul menționat, se constituie într-un *sistem unitar și atotcuprinzător*. Unitar în sensul că aceste principii sînt interdependente, își corespund reciproc, ca expresii ale unei conștiințe morale pe deplin consecvente ; atotcuprinzător, totodată, în sensul că acest sistem cuprinde principii și norme pentru toate domeniile activității sociale, pentru toate împrejurările vieții în societatea socialistă, în relațiile interindividuale nemijlocite ca și în raporturile complexe dintre individ și societatea considerată în ansamblu.

Totodată, sistemul valorilor eticii socialiste este organic legat de valorile politice și juridice ale societății noastre. Valorile politice și morale ale socialismului au — datorită corespondenței lor cu cerințele progresului istoric al întregii societăți și cu interesele fundamentale ale tuturor oamenilor muncii — un implicit conținut moral. Iar valorile morale au semnificații politice majore. Îndeplinirea îndatoririlor morale față de societate este inseparabilă de respectarea cerințelor conștiinței politice și juridice socialiste. De aceea, majoritatea prevederilor Codului sînt de ordin politic și moral în același timp. De asemenea, echitatea, ca principiu juridic fundamental, are — ca echitate socială — o încărcătură politică și morală de primă însemnătate.

---

[1] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 15, București, Editura politică, 1978, p. 82—83.

[2] *Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, de etică și echitate socialiste*, București, Editura politică, 1974, p. 16—17.

2. Organizarea societății pe baze noi, superioare, corespunzătoare principiilor eticii și echității socialiste

În concepția Partidului Comunist Român, educarea oamenilor muncii în respectul valorilor morale ale socialismului este inseparabilă de necontenita perfecționare a organizării relațiilor sociale, de activitatea practică menită să creeze ambianța propice a realizării în viață a acestor valori. Subliniind neîncetat marea importanță a activității ideologic-educative și militînd pentru ridicarea acestei activități la nivelul crescînd al necesităților sociale, partidul promovează totodată legarea ei strînsă de practica socială, știind că aceasta din urmă are rolul în ultimă analiză hotărîtor în dezvoltarea conștiinței morale socialiste, a conștiinței socialiste a maselor în general.

Prețuirea morală a muncii ține de esența eticii socialiste. Munca produce tot ce ne este necesar în viață, valorile materiale și spirituale, tot ce asigură existența demnă a omului. Toate cerințele vieții noastre sînt satisfăcute prin produse sociale, produse ale muncii. Totodată, prin muncă nu producem numai bunuri și valori, ci ne realizăm capacitățile omenești, ne realizăm ca persoane și personalități. Munca este principala cale de realizare a individului, cale eficientă și totodată etică ; etică, deoarece prin muncă omul se realizează pe sine nu în detrimentul altora, ci dimpotrivă, în folosul colectivității, al întregii societăți.

Deosebit de importantă, atît sub aspect practic cît și moral, este asigurarea justei corespondențe dintre munca depusă și veniturile realizate de către oamenii muncii. Se știe că principiul socialist al retribuției prevede legarea nemijlocită a acesteia de cantitatea și calitatea muncii efectuate pentru societate. Traducerea integrală în viață a acestui principiu implică măsuri organizatorice, economico-sociale adecvate. Noul mecanism economic, înfăptuit în țara noastră sub conducerea partidului, a secretarului său general, este menit, între altele, să adîncească legătura nemijlocită dintre munca depusă și veniturile realizate de către oameni. Noul mecanism economic implică — după cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu —, așezarea întregii activități pe principiile autoconducerii și autogestiunii, ale eficienței economice, ale gospodăririi cu grijă a fiecărui gram de materiale, a fiecărui ban ; totodată, el prevede constituirea unui fond de participare la beneficii, pentru retribuirea suplimentară a personalului. În acest fel, noul mecanism economic împletește stimularea materială a eforturilor depuse de oamenii muncii pentru creșterea producției și a productivității cu înfăptuirea mai consecventă a principiului moral al corespondenței dintre munca depusă — măsurată prin produsele efective ale acesteia — și veniturile realizate. Noul mecanism economic este menit, prin urmare, de a da rezultate superioare atît sub raport practic — al eficienței economice — cît și sub raportul contribuției sale la dezvoltarea conștiinței morale socialiste.

În spiritul eticii și echității socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat, de asemenea, că principiul legării cît mai apropiate a retribuției de realizările economice efective, de bunul mers al întregii activități trebuie aplicat și pentru primarii comunali, președinții consiliilor județene și miniștrii, în general și pentru cadrele de conducere. În felul acesta se asigură, într-adevăr, deplina consecvență specifică sistemului valorilor eticii socialiste.

De asemenea, partidul acționează pentru realizarea unui raport echitabil dintre veniturile mari și cele mici. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat cum s-au corectat în această privință unele greșeli făcute în trecut. În 1950 acest raport era de aproape 23 la 1, în 1965 de circa 10 la 1, actualmente este de 5,5 la 1. Reducerea decalajului s-a realizat, precum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu, pe calea creșterii mai accentuate și mai rapide a veniturilor mici, dar și prin reducerea unor venituri nejustificat de mari, inclusiv ale unor cadre de conducere, de partid și de stat ; au fost desființate unele drepturi de indemnizații nelegate de muncă. Și în această privință, preocuparea partidului pentru creșterea eficienței activității sociale, inclusiv a activităților de conducere, se împletește cu deplina consecvență morală, cu străduința realizării integrale a principiului socialist al muncii și al retribuției.

Calificarea înaltă, pregătirea multilaterală, reînnoirea continuă a cunoștințelor necesare în procesul de muncă este o cerință importantă a creșterii productivității muncii, dar și o condiție a realizării depline a omului în și prin muncă, deci și o îndatorire morală.

Unele din cele mai importante măsuri inițiate de partid privind perfecționarea societății noastre se referă la îm-

bunătățirea activităților de conducere. Din natura orînduirii noastre social-economice rezultă că orice act de conducere trebuie să se realizeze în interesul celor conduși — al întregului popor muncitor — și totodată cu participarea lor. Realizarea, la scara întregului sistem social, pe toate treptele organizatorice ale acestui sistem, a cadrelor instituționale ale participării oamenilor muncii la conducere constituie o preocupare constantă a partidului și statului. Faptul că oamenii muncii participă, alături de activitatea lor profesională la locul de muncă, la viața publică, la organizarea și controlul tuturor activităților sociale, nu reprezintă numai exercitarea unor drepturi specifice socialismului ci și îndatoriri politice și morale suplimentare. În calitatea lor de producători ai bunurilor materiale, de proprietari ai mijloacelor de producție și de beneficiari ai produsului social, oamenii muncii au nu numai îndatorirea de a-și îndeplini obligațiile la locul lor de muncă, ci și de a participa la conducerea întreprinderii lor, a comunei, orașului sau județului în care trăiesc, a întregii țări. Ei trebuie să-și lărgească în mod corespunzător orizontul politic și ideologic și să aibă mereu în vedere principiul moral — de importanță centrală, cum s-a văzut — al primordialității intereselor comune, generale, fundamentale ale societății socialiste.

3. Criza valorilor morale ale societății capitaliste contemporane

Elaborîndu-și și perfecționîndu-și sistemul valorilor morale, societatea socialistă trebuie să învingă și să elimine din conștiința tuturor membrilor săi rămășițele mentalităților vechi, anacronice, care au supraviețuit vechii orînduiri. În același timp, nefiind izolată de restul lumii, societatea noastră socialistă trebuie să lupte și împotriva influențelor ideologiei burgheze actuale, ale moralei dominante în țările capitaliste. Combativitatea, intransigența în fața unor asemenea influențe este una din condițiile succesului în dezvoltarea conștiinței morale a oamenilor muncii.

Criza generală, economică și politică, a sistemului capitalist se asociază cu o profundă criză morală a acestei

societăți. Ascuțirea contradicțiilor lăuntrice ale capitalismului scoate tot mai mult în evidență caracterul retrograd al ideologiei care încearcă să justifice și să mențină în viață acest sistem. Individualismul, egoismul ridicat la rang de principiu, urmărirea interesului privat prin nesocotirea intereselor altora nu pot contribui la scăderea tensiunilor sociale, ci generează, dimpotrivă, noi și noi tensiuni.

Multe din țările capitaliste puternic dezvoltate sub aspect economic și-au realizat actualul nivel prin exploatarea altor popoare, în cadrul odiosului sistem al asupririi coloniale. În urma celui de-al doilea război mondial, ca rezultat al luptei de eliberare a popoarelor, sistemul colonial s-a prăbușit. Asuprirea fățișă, cu mijloacele violenței armate, a fost însă înlocuită în multe cazuri prin dependențe economice, prin practici neocolonialiste. În alte forme, continuă subordonarea economică a unor țări în curs de dezvoltare ; decalajul dintre țările rămase în urmă și cele dezvoltate continuă să crească. Faptul este astăzi conștientizat ca profundă nedreptate de către popoarele care suferă consecințele acestei situații și de către forțele progresiste de pretutindeni ; concentrarea de imense bogății în cîteva centre și menținerea unei mari părți a omenirii într-o stare de înapoiere este generatoare de mari pericole pentru omenire și se vădește a fi profund imorală.

În țările capitaliste dezvoltate se constată totodată puternice semne ale crizei morale. Aproape zilnic se transmit știri despre noi și noi manifestări ale terorismului care atentează la viața unor oameni prin nimic vinovați, fără a avea alte urmări decît creșterea insecurității sociale, otrăvirea climatului general al vieții publice. Forțele obscure ale extremei drepte încearcă să reînvie politica antipopulară a fascismului, dezicîndu-se fățiș de comandamentele generale ale umanismului. Criminalitatea este în creștere, ca urmare a dificultăților crescînde de integrare socială a unei tot mai mari părți a populației. Fenomenele de criză morală afectează cu deosebire tineretul, datorită sensibilității deosebite a acestuia față de duplicitatea morale dominante. Alcoolismul, creșterea consumului de stupefiante, acțiunile antisociale de tot felul ale unor grupuri de tineri constituie tot atîtea expresii ale crizei morale. Creșterea șomajului cu deosebire în rîndurile tineretului

și incapacitatea clasei dominante de a oferi idealuri înalte de urmat, absența unor valori morale călăuzitoare se traduc în fenomene de blazare și dezaxare, de parazitism și indiferentism social.

Reînnoirea morală este inseparabil legată în țările capitaliste dezvoltate de progresul social. Forțele sociale progresiste, revoluționare sînt cele capabile de a elabora și apăra un nou sistem de valori, exprimînd interesele fundamentale ale majorității muncitoare a societății. Pe terneiul și în cadrul acțiunii practice pentru soluționarea marilor probleme sociale își pot afla răspunsul și marile întrebări pe care și le pune conștiința morală a majorității în capitalismul contemporan.

Umanismul revoluționar este cel care ne călăuzește în lupta pentru prevenirea și contracararea influențelor morale străine de socialism, în lărgirea sferei și adîncirea puterii de acțiune a valorilor noi, superioare ale eticii socialiste.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 157—160 ; 163—166.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 50—53 ; 80—90.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R.*, București, Editura politică, 1974, p. 92—97.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, București, Editura politică, 1976, p. 40—41 ; 43—44 ; 68—72 ; 107—124.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere la Ședința activului central de partid și de stat*, 3 august 1978, București, Editura politică, 1978, p. 41—43.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R.*, 7 septembrie 1979, București, Editura politică, 1979.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, București, Editura politică, 1980, p. 42—52.

Tema : Condițiile sociale și morale ale oamenilor muncii în societatea capitalistă contemporană ; intensificarea exploatării, creșterea șomajului, accentuarea politicii reacționare de dreapta, neofasciste. Forme ale luptei de clasă actuale împotriva exploatării capitaliste, a ideologiei și moralei burgheze retrograde

Planul temei

1. Dimensiunile actuale ale crizei sistemului capitalist ; limitele orînduirii perimate din punct de vedere istoric.
2. Situația economică, social-politică și morală a maselor în condițiile capitalismului contemporan.
3. Diversitatea formelor și mijloacelor de luptă împotriva exploatării monopoliste, a politicii cercurilor reacționare și a manifestărilor neofasciste.
4. Necesitatea unității de acțiune a tuturor forțelor revoluționare și democratice în lupta pentru progres social și național.

TEZE

1. Dimensiunile actuale ale crizei sistemului capitalist ; limitele orînduirii perimate din punct de vedere istoric

Societatea capitalistă contemporană se prezintă ca una din cele mai controversate și complexe componente ale evoluției mondiale : o societate depășită istoricește, care continuă să se dezvolte, un sistem dominat de puternice contradicții, care mai dispune încă de resurse de adaptabilitate, o societate în care marea bogăție coexistă cu „sărăcia modernă", iar democrația cu amplificarea terorismului și recrudescența neofascismului.

Documentele partidului nostru, cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu conțin aprecieri de o mare valoare teoretică cu privire la evoluția capitalismului, dau o nouă orientare metodologică în cercetarea uneia din cele mai complicate probleme contemporane. Trebuie arătat că aprecierile globale, nenuanțate, folosirea unei metodologii simplificatoare, liniare a dus în trecut, în literatura marxistă, la o prezentare unilaterală și uneori deformată a

stării de lucruri din lumea capitalului. Elucidarea tabloului complex al realităților sociale și politice din țările capitaliste, înlăturarea oricăror tendințe apologetice sau schematice capătă în condițiile actuale o importanță deosebită.

Dezvoltarea postbelică a capitalismului monopolist de stat, procesul de internaționalizare a capitalului sub forma unor monopoluri gigant, a societății transnaționale, lansarea unor noi sisteme de acumulare a bogățiilor mult mai rafinate și mai perfecționate, nu au simplificat nicidecum contradicțiile orînduirii întemeiate pe exploatare și asuprire, ci, dimpotrivă, au generat noi faze ale adîncirii crizei sale generale, demonstrînd cu putere caracterul perimat al capitalismului, restrîngerea continuă a posibilităților sale de soluționare a marilor probleme cu care este confruntat.

Lumea occidentală prezintă astăzi tabloul unor mari inegalități și discrepanțe, al unor profunde contradicții atît pe plan național, cît și internațional. Contradicțiile interne ale fiecărei țări capitaliste se răsfrîng asupra întregului sistem capitalist, cu implicații asupra vieții internaționale. Ierarhia mondială este supusă unor continue presiuni, poziţiile prioritare ale unor țări capitaliste sînt afectate de apariția unor noi centre de putere. Asistăm pentru prima oară după cel de-al doilea război mondial la intensificarea puternică a luptei pentru o nouă reîmpărțire a lumii, a zonelor de influență, pentru cîștigarea de noi poziții dominante de către diferite state și grupuri de state.

Viața arată, mai mult ca oricînd, că imperialismul, capitalismul, în general, constituie o frînă puternică în dezvoltarea forțelor de producție, că politica sa economică duce la risipa de bunuri materiale și de forță de muncă, generează crize în toate domeniile, accentuează inegalitățile pe plan mondial.

Logica socială, necesitățile progresului întregii omeniri, instaurarea unei lumi a păcii și colaborării cer sfărîmarea vechilor cătușe care pun în pericol soarta umanității, progresul material, științific-cultural, abolirea vechilor structuri inechitabile și instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale. „Societatea omenească — se arată în Programul Partidului Comunist Român — este tot mai mult confruntată cu contradicțiile create de orînduirea capitalistă, de politica imperialistă, colonialistă și neocolonialistă. Legitățile obiective, dialectica socială, necesitățile progresului societății reclamă sfărîmarea vechilor cătușe,

care pun în pericol însăși civilizația umană, cer făurirea unei lumi a dreptății sociale și naționale, atît în cadrul fiecărui stat, cît și pe plan mondial, care să asigure un nou avînt al forțelor de producție, al științei și culturii, al progresului general" [1].

2. Situația economică, social-politică și morală a maselor în condițiile capitalismului contemporan

La începutul anilor '80 situația economică și socială din țările occidentale nu numai că nu prezintă simptomele unor schimbări pozitive, dar, dimpotrivă, este de natură să prevestească noi dificultăți, să genereze noi incertitudini.

Este cunoscut că, în virtutea unor condiții istorice, a exploatării crunte a zeci de popoare, a dominației îndelungate pe întinse zone ale planetei, țările capitaliste industrializate dețin un înalt grad de dezvoltare economică, dispun de un nivel de trai relativ ridicat. Această situație nu poate ascunde marile inegalități sociale și economice, discriminările materiale ce caracterizează lumea capitalistă : marea bogăție coexistă cu pauperitatea, adîncirea distanțelor sociale, intensificarea exploatării, a șomajului cronic la cote record, mari migrații de forță de muncă, inflație nestăvilită, degradarea morală, recrudescența terorismului și neofascismului, instabilitatea politică.

Există în lumea capitalistă o cohortă de milioane și milioane de pauperi, lumea de la scara inferioară a societății, care are dreptul de a trăi departe de bogățiile materiale, o lume practic lipsită de apărare și condamnată să-și ducă existența în cercul vicios al sărăciei, lipsită de perspective economice, culturale, spirituale. În același timp, la celălalt pol, în vîrful piramidei sociale există o altă lume, lumea marilor monopoluri care concentrează întreaga avuție și putere și care practic domină societatea.

Umanismul și libertatea orînduirii capitaliste sînt, de asemenea, infirmate cu putere de situația grea creată în ultima perioadă pe piața muncii ; mase largi de oameni ai muncii se văd lipsite de unul din drepturile fundamentale ale omului — dreptul la muncă. La mijlocul anu-

[1] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, în *Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1975, p. 731.

lui 1980, numărul şomerilor în ţările capitaliste industrializate era de aproximativ 18 milioane. Organele de resort ale guvernelor occidentale estimează că, la sfîrşitul acestui an, numărul şomerilor va urca pînă la 22 de milioane, urmînd ca la jumătatea anului 1981 să crească cu încă 3 milioane, adică peste 7 la sută din forţa de muncă a acestor ţări. Flagelul şomajului rămîne în continuare o problemă deschisă a capitalismului contemporan, iar agravarea sa o consecinţă a adîncirii crizei sistemului, a intensificării exploatării de către marile monopoluri ; el evidenţiază cu noi elemente incapacitatea orînduirii bazate pe exploatare de a deveni în mod real o societate a bunăstării generale, dezvăluie una din racilele sale fundamentale. În mod paradoxal şomajul din ţările capitaliste este însoţit de o intensă migraţie a muncitorilor, de un „export şi import de inteligenţă", de tendinţe de „internaţionalizare a forţei de muncă". În ultimele decenii, în ţările vest-europene au lucrat un număr de 30 de milioane de muncitori străini la care se adaugă un impresionant număr de membri ai familiilor lor. Efectivul total al muncitorilor străini, al „armatei noilor proletari" din Europa Occidentală, S.U.A. şi Canada oscilează între 12 şi 15 milioane recrutaţi în mod deosebit din ţări subdezvoltate din Asia, Africa şi America Latină, precum şi din Italia, Grecia, Turcia, Spania ş.a. Situaţia muncitorilor străini din ţările capitaliste dezvoltate — aceşti „sclavi moderni" — este deosebit de grea. Handicapaţi din punct de vedere social şi juridic, folosiţi la cele mai grele şi necalificate munci, denumiţi şi „salahorii Europei", muncitorii emigranţi reprezintă o categorie socială crunt exploatată şi discriminată.

Specificul actualei faze a crizei sistemului capitalist constă în caracterul global al acesteia, în apariţia unui complex de fenomene social-politice, culturale, morale care pun sub semnul întrebării funcţionalitatea sistemului, capacitatea de a depăşi situaţiile grele, multiplele probleme cu care este confruntat. Derivată din natura sistemului capitalist, din disfuncţionalităţile unei societăţi exploatatoare criza se face deosebit de simţită în domeniile politic, ideologic, spiritual răsfrîngîndu-se cu o intensitate crescîndă asupra unor noi şi noi sfere de activitate. Retrospectiva perioadei postbelice şi actuale pune în evidenţă instabilitatea multor regimuri politice burgheze, accentuarea crizei în domeniul organizării statului capitalist,

în evoluţia partidelor politice care sprijină politica marilor monopoluri. Un important aspect al crizei politice îl constituie recrudescenţa neofascismului şi neonazismului, activizarea unui şir de organizaţii ultrareacţionare, care recurg la acte provocatoare, la ameninţări şi şantaj împotriva forţelor progresiste. Accentuarea violenţei, o intensificare pe scară largă în ţările capitaliste (Italia, R. F. Germania, Spania, Turcia, Irlanda şi altele) a actelor de terorism reprezintă manifestări concrete ale crizei unui sistem ale cărui resurse de funcţionare se îngustează continuu, impunînd în mod obiectiv schimbări structurale.

O componentă a crizei generale a capitalismului, a actualei sale faze o constituie deteriorarea sub diferite aspecte a vieţii spirituale, a situaţiei în domeniul culturii şi moralei, accentuarea fenomenelor de alienare, de degradare a fiinţei umane. Constituie un adevărat paradox că, în condiţiile progresului ştiinţei şi tehnicii, asistăm la recrudescenţa sectelor religioase, a misticismului, la cultivarea obscurantismului şi exaltarea condiţiei subumane. În faţa acestor realităţi, ideologia burgheză este febril angajată într-o prezentare deformată, apologetică a realităţilor pe care le oferă lumea capitalistă contemporană. Teorii vechi sînt scoase din arsenalul burghez şi reactualizate, sînt lansate noi interpretări, teze retrograde îndreptate împotriva progresului, democraţiei şi colaborării între popoare. Preocuparea tot mai insistentă a ideologiei burgheze pentru problematica „umanitară", pentru „drepturile omului", deformarea realizărilor obţinute de ţările socialiste urmăresc „în fond — arăta tovarăşul Nicolae Ceauşescu — să ascundă şi să estompeze racilele orînduirii capitaliste, lipsa de drepturi fundamentale ale oamenilor muncii, ale maselor largi populare" [2].

3. Diversitatea formelor şi mijloacelor de luptă împotriva exploatării monopoliste, a politicii cercurilor reacţionare şi a manifestărilor neofasciste

Scena social-politică a principalelor ţări capitaliste s-a modificat sensibil faţă de alte perioade istorice, ea aduce în prim plan un bogat inventar de evenimente, o

[2] Nicolae Ceauşescu, *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, Bucureşti, Editura politică, 1977, p. 755.

varietate de situații, care evidențiază un proces de radicalizare a maselor populare afectate de politica marilor monopoluri. Mișcarea revendicativă din lumea capitalistă parcurge o perioadă mult mai complexă decît în trecut, cu numeroase caracteristici comune derivate din evoluția sistemului în ansamblu, precum și cu elemente particulare emanate din condițiile specifice naționale ale fiecărei țări. Este o realitate că lupta antimonopolistă contemporană acumulează constant noi valori, se îmbogățește cu elemente inedite care contribuie la dezvoltarea continuă a teoriei și practicii revoluționare, dă o nouă dimensiune mișcării pentru progres social, pentru democrație și pace.

În perioada actuală se remarcă lărgirea luptei antimonopoliste, intrarea în mișcarea revendicativă a unor largi categorii afectate de politica marilor monopoluri ; intelectuali, funcționari de stat și particulari, lucrători din sistemul serviciilor, țărani, mici comercianți și antreprenori, mase de femei și tineri, pături ale burgheziei mici și mijlocii, precum și alte straturi ale populației. În frontul luptei antimonopoliste se regăsesc alături muncitori comuniști, socialiști și social-democrați, intelectuali de apartenență diferită de cea a clasei muncitoare, pături aparținînd organizațiilor politico-religioase, sindicaliști de cele mai diferite orientări, uniți de revendicări comune. În cadrul acestui larg front social și politic un loc deosebit revine muncitorimii.

Mișcarea revendicativă antimonopolistă contemporană se caracterizează prin diversificarea mijloacelor de luptă, prin apariția a noi forme de acțiune, care îmbogățesc cu elemente de mare valoare practica revoluționară. Lupta maselor muncitoare împotriva marelui capital îmbină într-o dialectică specifică raportul între general și particular ; mișcarea revendicativă, dominată de numeroase particularități naționale, „se combină" cu acțiuni unitare la scara uniunilor monopoliste multinaționale sau a organismelor economico-politice integrate. Alături de formele „clasice" de acțiune, mișcarea revoluționară, democratică și progresistă înregistrează forme originale de acțiune : confruntări electorale, convergențe ale unor fracțiuni parlamentare, lupta comună împotriva terorismului și a manifestărilor neofasciste etc. Se constată o deplasare

tot mai evidentă a confruntărilor în „spațiul politic", o preocupare mai mare pentru schimbări de structură, care să anihileze atotputernicia marelui capital în favoarea maselor largi ale populației.

Analiza mișcării revendicative relevă o creștere sensibilă a rolului organizațiilor politice și profesionale ale clasei muncitoare în organizarea luptelor sociale. Preocuparea sporită a partidelor politice, a sindicatelor în mobilizarea maselor, în formularea obiectivelor de luptă determină un proces amplu și complex de conștientizare politică a maselor în lupta revendicativă, creșterea gradului de organizare a acțiunilor sociale, claritatea scopului.

În ansamblul formelor de luptă antimonopolistă care domină scena socială și politică a majorității țărilor capitaliste un loc deosebit de important îl ocupă mișcarea grevistă. La acțiunile greviste, precum și la alte mișcări revendicative din țările capitaliste au participat, în ultimii ani, între 48—50 milioane de oameni. În condițiile actuale ale evoluției economiei capitaliste mișcarea grevistă dobîndește noi valențe, noi semnificații, ea are puternice implicații asupra marilor monopoluri, se afirmă ca un important mijloc de luptă împotriva exploatării și discriminării sociale.

În același timp, asistăm la apariția unor noi forme de luptă, mișcarea revendicativă înfățișîndu-se ca un proces bogat și dinamic care cunoaște o permanentă metamorfoză, se particularizează într-o mare varietate de situații, se îmbogățește continuu cu noi trăsături izvorîte din multitudinea de aspecte particulare.

Ca orice proces social-politic, lupta antimonopolistă poate înregistra perioade de flux și reflux, de creștere și descreștere, victorii și înfrîngeri, în funcție de o suită de condiții. Depășind o serie de greutăți obiective și subiective, acumulînd treptat noi resurse și forțe, mișcarea antimonopolistă a clasei muncitoare, precum și a altor categorii sociale se manifestă ca o importantă forță a frontului antiimperialist mondial ; ea acumulează noi și noi valori, contribuind activ la marile transformări care au loc în lumea contemporană, la instaurarea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

4. Necesitatea unității de acțiune a tuturor forțelor revoluționare și democratice în lupta pentru progres social și național

Expresie a marilor transformări care modifică continuu înfățișarea lumii contemporane, mișcarea revoluționară, democratică și antimonopolistă cunoaște o permanentă metamorfoză, nu numai în structura componentelor sale sociale, dar și în sfera raporturilor dintre clasele și păturile sociale, în sfera relațiilor dintre formațiunile politice și organizațiile profesionale. Pentru nimeni nu este un secret că orînduirea burgheză și în mod deosebit marile monopoluri au beneficiat și sînt favorizate în continuare din plin de lipsa de convergență a clasei muncitoare, dintre aceasta și celelalte forțe democratice și progresiste discriminate de marele monopol. Practica demonstrează un adevăr axiomatic că atunci cînd clasa muncitoare, forțele muncitoare, forțele democratice reușesc să-și concentreze forțele, să acționeze în strînsă unitate, capacitatea de luptă, de inovație socială, politică, spirituală a diverselor mișcări, grupări sau forțe antimonopoliste pot constitui pericole reale pentru puterea marelui capital.

Evoluția capitalismului, prelungirea sau întreruperea existenței modului de producție bazat pe exploatare socială se află într-un raport direct cu dialectica complexă a apropierii și colaborării unor forțe politice și sociale diferite, în jurul unor obiective fundamentale menite să depășească contradicția ireconciliabilă între marile monopoluri și masele largi ale oamenilor muncii supuși exploatării. Convergența celor mai largi forțe sociale și politice se impune, așadar, ca o sarcină necesară în evoluția complicată și deseori contradictorie a procesului democratic, progresist, pe care îl parcurge lumea capitalistă contemporană.

Firește, gruparea pe platforme comune de luptă antimonopolistă a unor forțe sociale diverse, a unor formațiuni politice cu concepții ideologice diferite, realizarea unei „reconcilieri social-politice naționale", crearea unei unități largi, se înfățișează ca un proces complex, sinuos, care înregistrează succese dar întîmpină încă numeroase obstacole și dificultăți. Analiza mișcărilor sociale evidențiază tendințe reale de unitate a muncitorimii, a tuturor forțelor democratice și progresiste angajate împotriva politicii marelui capital, a provocărilor reacționare, teroriste și neofasciste, împotriva politicii imperialiste. În mișcările revendicative care au avut loc în ultimii ani împotriva implicațiilor crizei, a escaladării violenței, a pericolului înarmării, masele largi de oameni ai muncii și alte categorii sociale au acționat în comun, demonstrînd forța coeziunii și unității.

În acest cadru, un rol deosebit revine unității clasei muncitoare, realizării unei colaborări strînse între partidele comuniste și partidele sociale și social-democrate — element fundamental al convergenței antimonopoliste, al unității tuturor forțelor democratice și progresiste din țările capitaliste. Este demn de remarcat politica de unitate inițiată de partidele comuniste din numeroase țări capitaliste occidentale (Italia, Spania, Belgia, Franța, Portugalia și altele). Ar fi nerealist dacă am ignora deosebirile, uneori destul de mari, de ordin politic și ideologic care există între partidele comuniste și partidele socialiste și social-democrate. În pofida acestor deosebiri, reevaluarea unor concepte depășite, înlăturarea unor obstacole artificiale, realizarea unor compromisuri reciproce, punerea pe prim plan a elementelor de convergență se impun ca cerințe de cea mai mare actualitate.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 179—184.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Conferința partidelor comuniste și muncitorești din Europa*, 29 iunie 1976, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 193—215.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea cadrelor din domeniul științelor sociale și învățămîntului politic*, 6 octombrie 1976, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 471—506.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la marea adunare populară consacrată zilei de 1 Mai*, 30 aprilie 1979, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1979, p. 237—265.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 52—57.

Tema : **Dominația imperialistă, colonialistă și neocolonialistă — cauza fundamentală a frînării progresului economic și social al multor popoare. Importanța luptei împotriva imperialismului, a oricăror forme de dominație și dictat, pentru emanciparea economică, politică, socială și spirituală a popoarelor din țările eliberate de sub jugul colonial**

Planul temei

1. Decalajele dintre țările lumii — realitate gravă a zilelor noastre.
2. Dominația imperialistă, colonialistă și neocolonialistă — cauza fundamentală a frînării progresului economic și social al multor popoare.
3. Lupta împotriva imperialismului, a oricăror forme de dominație și dictat imperialist, pentru o nouă ordine economică și politică internațională. România factor activ în lupta popoarelor împotriva imperialismului, a oricăror forme de dominație și dictat imperialist, pentru o nouă ordine economică și politică internațională, pentru democratizarea relațiilor dintre state.

TEZE

1. Decalajele dintre țările lumii — realitate gravă a zilelor noastre

Lichidarea subdezvoltării, a împărțirii lumii în țări bogate și țări sărace reprezintă o problemă fundamentală a lumii de azi. Ca urmare a marilor obstacole pe care dominația colonială le-a pus în calea progresului majorității popoarelor lumii și pe care ordinea internațională instaurată de imperialism le-a amplificat, țările lumii sînt separate prin uriașe diferențe în nivelele de dezvoltare economică și condițiile de trai ale popoarelor. Trei sferturi din populația globului se găsește, în medie, pe o treaptă de dezvoltare a forțelor de producție de circa 12,5 ori mai scăzută decît populația țărilor dezvoltate. Dar decalajele în înfățișarea lor concretă exprimă situații mult mai grave, ajungînd, dacă se compară țările cele mai avansate și cele mai slab dezvoltate, la un raport de circa 170 la 1. Există

chiar un număr important de state care nu au ajuns încă la un produs global intern de 200 dolari pe locuitor. 800 de milioane de oameni din țările în curs de dezvoltare trăiesc în condiții de sărăcie gravă.

Decalajele economice constituie expresia sintetică a frînării progresului economic și social al multor popoare, a unui nivel scăzut de industrializare și a unei agriculturi înapoiate. Ele exprimă imense rămîneri în urmă în utilarea tehnicii și științei, în valorificarea bogățiilor naturale ale țărilor respective, în gradul de folosire a forței de muncă, în esență în nivelul productivității muncii sociale. Țările afectate de această situație dispun de posibilități reduse de acumulare și, în consecință, sînt profund afectate în străduințele lor de a-și edifica economii naționale moderne, puternice, capabile să le asigure o independență reală.

Participante la diviziunea internațională a muncii ca țări exportatoare aproape prin excelență de materii prime agrare și miniere și importatoare de produse manufacturate, statele în curs de dezvoltare, în marea lor majoritate, sînt confruntate cu gravele consecințe ale crizei economice generale pe care țările capitaliste dezvoltate și monopolurile transnaționale le transferă în bună măsură asupra lor.

Menținerea în înapoiere economică a unor imense zone ale lumii are consecințe sociale deosebit de dureroase deoarece condamnă majoritatea populației globului la subdezvoltare, subalimentare, subconsum, incultură și îmbracă adesea forma unor manifestări de degradare a speciei umane. Perpetuarea acestei situații constituie o cauză fundamentală a ascuțirii contradicțiilor și tensiunilor dintre state, întreținînd o gravă amenințare la adresa păcii, securității popoarelor și stabilității internaționale.

Iar în condițiile creșterii continue a interdependenței pe plan mondial și a globalizării a numeroase probleme ecologice, polarizarea bogăției și a sărăciei între țările lumii, menținerea în condiții de subdezvoltare a numeroase țări reprezintă nu numai un anacronism grav ; efectele sale se răsfrîng asupra tuturor statelor lumii, asupra tuturor domeniilor vieții sociale, naționale și internaționale. Soluționarea subdezvoltării, potrivit concepției românești, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, prezintă interes pentru întreaga lume, pentru toate popoarele ; de rezolvarea sa depinde nu numai viitorul popoarelor afectate de această situație, ci viitorul întregii omeniri.

2. Dominația imperialistă, colonialistă și neocolonialistă — cauza fundamentală a frînării progresului economic și social al multor popoare

Decalajele sînt rezultatul istoric al colonialismului iar persistența și agravarea lor este consecința neocolonialismului, a imperialismului. În Programul P.C.R. se subliniază că subdezvoltarea unor state este rezultatul nemijlocit al politicii imperialiste, coloniâliste și neocolonialiste, de dominație și asuprire a popoarelor, de jefuire a bogățiilor lor naționale, consecința relațiilor economice inechitabile. Politica imperialistă, colonialistă și neocolonialistă stă la temelia apariției și menținerii decalajelor internaționale ; aceasta a urmărit și urmărește dominația politică și exploatarea economică a unui mare număr de țări și popoare, impunerea sistemului propriu de valori altor țări. Explicarea subdezvoltării în lume, ca urmare a dominației imperialiste, colonialiste și neocolonialiste este astăzi îmbrățișată de tot mai mulți oameni de știință din toate țările, de o largă opinie mondială care respinge încercările apologetice ale ideologiei burgheze de a preamări „rolul civilizator" al metropolelor, al colonialismului, de a justifica și legitimiza politica imperialistă și neocolonialistă.

Dimpotrivă dominația colonială a constituit instrumentul jefuirii sistematice a unor imense teritorii de avuțiile lor principale și chiar de mare parte din forța de muncă, drept urmare a „comerțului cu sclavi", exploatării sîngeroase, brutale, extenuante. Uneori populația locală a fost exterminată, lichidată (America de Nord, Australia, Africa de Sud) pentru ca pămînturile și celelalte bogății să fie acaparate. Jaful colonial a constituit una din principalele cauze ale acumulării primitive a capitalului și a adus o imensă contribuție, pe de o parte la dezvoltarea economică mai rapidă a metropolelor, la industrializarea acestora, și pe de alta, la rămînerea în urmă a țărilor mai puțin dezvoltate.

De asemenea, prin promovarea unor schimburi neechivalente, prin impunerea de condiții și sisteme vamale inechitabile, prin monopolizarea comerțului exterior al teritoriilor dominate metropolele au obținut, în mod spoliator, imense venituri suplimentare pe seama populației țărilor coloniale și au menținut subdezvoltarea adîncind-o.

Una din metodele jafului colonial continuată și în prezent este exportul de capital, prin intermediul căruia s-au

scurs și se scurg din țările sărace spre fostele metropole ori în activele monopolurilor internaționale miliarde de dolari ca profituri, supraprofituri, comisioane, dobînzi. Utilizat în special sub forma de investiții directe de capital, în ultimii ani această cale este tot mai mult folosită ca împrumuturi de capital privat, ceea ce face să crească tot mai mult îndatorirea țărilor în curs de dezvoltare.

Jaful direct sau indirect rezultat din dominația colonială și neocolonială a metropolelor, fostelor metropole și monopolurilor asupra marii majorități a teritoriilor lumii ce au cunoscut situația de colonii, semicolonii, țări dependente a avut ca urmare lipsirea popoarelor respective de imense mijloace financiare și materiale pentru dezvoltarea lor, pentru industrializare și modernizare a agriculturii și a pus grele stavile în calea ridicării nivelului lor de trai. Drept urmare, în bună măsură economiile lor au fost transformate în prelungiri, în periferii ale economiilor fostelor metropole. Acestor teritorii le-au fost impuse din afară, de către puterile dominante, orînduiri, modele de dezvoltare străine necesităților și intereselor popoarelor lor. Prin mecanismele dominației coloniale și neocoloniale, în entitățile naționale ale fostelor colonii au fost implantate sisteme economico-sociale subordonate intereselor străine, au fost provocate mari alterații cadrului istorico-social național, a fost facilitată sărăcirea țărilor respective, agravate contradicțiile sociale. Dezvoltarea națională a fost supusă unor centre de comandă din afara granițelor. Paralel, țările și popoarele coloniale au avut de înfruntat practici inumane de deformare a personalității naționale, de alienare, cultivîndu-li-se neîncrederea în forțele și capacitățile proprii de progres și subordonarea totală față de puterile dominante. Iată de ce colonialismul, neocolonialismul, imperialismul sînt pe bună dreptate unanim considerate ca factori fundamentali ai înapoierii economico-sociale a majorității țărilor lumii.

De aceea, o soluție realistă a lichidării subdezvoltării, o acțiune amplă destinată să înlăture obstacolele ce stau în calea emancipării economice, politice, sociale și spirituale a popoarelor din țările eliberate de sub jugul colonial trebuie să pornească de la această situație. Aceasta se impune cu atît mai necesar cu cît, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea ținută la 3 august 1978,

în politica imperialistă, colonialistă, neocolonialistă, în raporturile coloniale, de inegalitate și inechitate dintre state, în folosirea prădalnică a bogățiilor unor țări și popoare își au cauza criza energetică și de materii prime, criza alimentară.

Precum se știe colonialismul nu s-a mărginit numai la jefuirea, exploatarea și exterminarea populației teritoriilor subjugate ; în noile condiții, ale victoriei mișcării de eliberare națională în aproape toate coloniile și apariției unui mare număr de state independente pe ruinele fostelor imperii coloniale, procesul exploatării acestor teritorii îmbracă formele abile, diversificate, elastice ale neocolonialismului. Ca rezultat al acordării imperialismului la noile condiții, neocolonialismul tinde să permanentizeze dezechilibrul structurilor economice a statelor ce și-au dobîndit de curînd independența, să le perpetueze specializarea lor unilaterală ca surse de materii prime și energetice. Aceasta, deoarece monoproducția, bazată pe producția și exportul unui număr foarte restrîns de produse agricole ori minerale, generează și întreține dependența economică a țărilor mai puțin dezvoltate față de cele industrializate. Diviziunea internațională a muncii în capitalism întreține subordonarea și exploatarea în relațiile dintre țările industriale și cele agrare, dintre țările industriale și cele care furnizează materiile prime necesare industriei din țările dezvoltate.

Marile puteri imperialiste, care și-au asigurat monopolul industrial al lumii capitaliste, frînează, cu ajutorul concurenței, al prețurilor, al politicilor vamale discriminatorii, al politicilor de credit, dezvoltarea industrială în fostele colonii și adîncesc dezechilibrele structurale ale economiei acestora, restrîngîndu-le capacitatea de dezvoltare.

Dominația imperialistă, colonialistă și neocolonialistă cronicizează astfel decalajele, subdezvoltarea, iar consecințele sale sînt complexe. În primul rînd ele se manifestă în agravarea înapoierii absolute și relative a forțelor de producție, a majorității țărilor lumii. În al doilea rînd are loc o perpetuare a mizeriei, a subnutriției, a lipsei de condiții civilizate de locuit, a inculturii, a lipsei de asistență medicală, împrejurări ce afectează o însemnată proporție din populația omenirii.

În al treilea rînd este vorba de consecințele politice ale subdezvoltării. Acestea se resimt în faptul că în numeroase țări din fostele colonii, subdezvoltarea afectează în

mod inegal diversele categorii sociale, adîncind contradicțiile interne, alimentînd adesori instabilitatea lor politică, ceea ce le diminuează independența politică, capacitatea de a rezista presiunilor imperialiste. Consecințele politice ale subdezvoltării sînt deosebit de grave pe tărîmul relațiilor internaționale. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, subliniind că acumularea unor uriașe avuții la un pol și adîncirea mizeriei și sărăciei la celălalt pol nu poate continua la infinit, arată : „Așa cum pe plan național exploatarea și asuprirea, acumularea bogățiilor în mîinile unei clase duc la ascuțirea contradicțiilor sociale, la intensificarea luptei celor dominați și exploatați și, în mod obiectiv, la lichidarea acestor relații și la făurirea unei orînduiri mai drepte — tot astfel și pe plan internațional inegalitatea și asuprirea duc, pînă la urmă, la ascuțirea contradicțiilor dintre state și la apariția unor grave conflicte între ele“ [1]. În ultima vreme, țările în curs de dezvoltare sînt tot mai mult obiectul învrăjbirii relațiilor dintre state și stimulării directe ori indirecte a stărilor de tensiune, a conflictelor militare. Ele sînt tot mai activ atrase în cursa înarmărilor, ceea ce diminuează și mai mult resursele și capacitatea de a promova progresul economic și social al popoarelor lor, cu consecințe negative asupra independenței lor politice.

3. Lupta împotriva imperialismului, a oricăror forme de dominație și dictat imperialist, pentru o nouă ordine economică și politică internațională. România — factor activ în lupta popoarelor împotriva imperialismului, a oricăror forme de dominație și dictat imperialist, pentru o nouă ordine economică și politică internațională, pentru democratizarea relațiilor dintre state

Găsindu-se în permanență în primele rînduri ale forțelor progresiste ale omenirii, România, țară socialistă și, totodată, țară în curs de dezvoltare, aduce o contribuție de mare prestigiu și audiență la lupta împotriva imperialismului, a oricăror forme de dominație și dictat imperialist, pentru emanciparea economică, politică, socială și spirituală a popoarelor din țările eliberate de sub jugul colonial. Concepția țării noastre, întruchipată strălucit în

[1] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste, multilateral dezvoltate*, vol. 12, București, Editura politică, 1976, p. 310.

lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu, și activitatea internațională a statului și partidului nostru, fundamentată pe analiza științifică materialist-dialectică a transformărilor revoluționare ce au loc azi în lume, consideră că rolul decisiv în progresul economic și social, în lichidarea rămînerii în urmă și înscrierea pe orbita civilizației moderne, îl au popoarele. Aceasta deoarece o dezvoltare economică și socială reală nu poate fi determinată din afară ; ea presupune în primul rînd organizarea într-un efort unitar și o viziune sistematică a acțiunii tuturor factorilor economici, tehnici, sociali, care să antreneze participarea întregii colectivități în cadrul de neînlocuit al organizației statale. Apărarea și consolidarea independenței politice, adeseori cucerită prin jertfe grele ale mișcării de eliberare națională, nu se poate realiza fără a se acționa hotărît pentru constituirea și dezvoltarea unei economii naționale puternice, fără independență economică.

Dar, în același timp, emanciparea economică, politică, socială și spirituală a popoarelor din țările eliberate de sub jugul colonial necesită o luptă hotărîtă împotriva tuturor formelor de dominație imperialistă, colonialistă și neocolonialistă, care au frînat și frînează progresul economic și social al multor popoare, o acțiune a întregii comunități internaționale pentru schimbarea din temelii a actualului sistem de relații interstatale. Este necesară imperios instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale care să asigure transpunerea în viață a principiilor egalității depline în drepturi a statelor, respectarea independenței și suveranității naționale, neamestecul în treburile interne, nefolosirea forței și a amenințării cu forța, recunoașterea dreptului fiecărui popor de a se dezvolta liber, fără nici un amestec din afară. „Lichidarea subdezvoltării și făurirea noii ordini economice internaționale, promovarea unor relații economice bazate pe principii de deplină egalitate și echitate constituie, în fond, o continuare nemijlocită a luptei împotriva imperialismului și colonialismului“ [2]. Lupta pentru abolirea raporturilor de inegalitate și asuprire dintre state reprezintă expresia înfruntării dintre asupriți și asupritori, dintre bogați și săraci pe plan mondial, fiind o reflectare a luptei de clasă pe arena mondială.

[2] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 16, București, Editura politică, 1979, p. 523.

Constituind o necesitate obiectivă a dezvoltării progresiste a omenirii, lichidarea subdezvoltării și făurirea unei noi ordini internaționale reprezintă astfel unul din cele mai arzătoare imperative ale timpului nostru, la a cărei transpunere în viață sînt datoare să-și aducă contribuția toate statele lumii. Îndatoriri deosebite în vederea adoptării unei politici economico-comercial-financiare mai favorabile față de țările în curs de dezvoltare revin statelor capitaliste dezvoltate, deoarece multe din aceste țări poartă răspunderea jafului colonial și neocolonial, principala cauză a subdezvoltării multor popoare. Este deci etic ca țările avansate economic, care și-au asigurat în bună măsură progresul pe seama exploatării fostelor colonii, să restituie o parte din ceea ce și-au însușit și să contribuie, sub diverse forme, la efortul țărilor subdezvoltate de a-și făuri o economie modernă. Această îndatorire nu este deci un act de caritate, de generozitate, ci o obligație morală.

Țările socialiste sînt chemate să aducă o contribuție hotărîtoare la impulsionarea progresului economic, politic și social al statelor ce și-au dobîndit independența ca urmare a prăbușirii sistemului colonial al imperialismului, la eliminarea marilor distanțe ce separă omenirea, la apropierea și egalizarea relativă a nivelelor de dezvoltare a statelor. Prin participarea lor tot mai activă la diviziunea internațională a muncii, prin promovarea în cadrul ansamblului relațiilor lor economice, politice, externe a unor raporturi interstatale calitative noi, bazate pe echitate, respect reciproc, întrajutorare și democrație, statele ce construiesc noua orînduire au un rol deosebit de important de îndeplinit în restructurarea pe baze noi, echitabile, a întregului sistem de relații internaționale.

Sarcini similare revin tuturor partidelor comuniste și muncitorești, mișcării revoluționare, tuturor forțelor progresiste, democratice în sprijinirea activă a cererilor drepte ale popoarelor din țările în curs de dezvoltare de a participa la eforturile pentru instaurarea unei noi ordini internaționale, de a da curs și în această privință solidarității lor internaționale. În concepția partidului și statului nostru, lupta împotriva imperialismului, a oricăror forme de dominație și dictat imperialist, pentru emanciparea economică, politică, socială și spirituală a popoarelor din țările eliberate de sub jugul colonial presupune și implică o acțiune perseverentă, amplă, în vederea democratizării relațiilor în-

ternaționale. Democratizarea relațiilor internaționale este o cerință obiectivă impusă de dialectica dezvoltării social-istorice și se referă la toate domeniile relațiilor interstatale. Relevînd necesitatea imperioasă a înfăptuirii democratizării vieții internaționale, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia... „trebuie făcut totul pentru a se renunța cu desăvîrșire la politica de forță și dictat în viața internațională, la amestecul în treburile interne ale altor state, la politica sferelor de influență, la hegemonie, trebuie să se pună capăt cu hotărîre dominației imperialiste, colonialiste și neocolonialiste, promovîndu-se o politică bazată pe respectul independenței și suveranității naționale, pe colaborarea egală, reciproc avantajoasă între state. Instaurarea unei politici internaționale noi, democratice și echitabile, oprirea cursei înarmărilor și orientarea resurselor tuturor popoarelor spre progres economico-social, intensificarea eforturilor pentru destindere, colaborare și pace constituie singura alternativă la agravarea continuă a crizei mondiale, singura cale ce poate deschide o perspectivă luminoasă de pace viitorului omenirii" [3].

Democratizarea relațiilor internaționale urmărește asigurarea participării la viața internațională a tuturor statelor în condiții de deplină egalitate și îndeosebi a țărilor mici și mijlocii, a țărilor în curs de dezvoltare, a țărilor nealiniate. În concepția partidului nostru, democratizarea relațiilor internaționale se înfăptuiește ca un proces de durată ce are de înfruntat împotrivirea forțelor retrograde interesate în menținerea vechilor stări de lucruri. Existența în lume a forțelor sociale și politice capabile să determine un curs nou progresist, de pace și progres, evenimentelor, în stare să învingă obstacolele ce stau în calea edificării unei lumi mai bune și mai drepte, stă la temeiul încrederii partidului și statului nostru în posibilitatea victoriei popoarelor, în lupta împotriva imperialismului, a oricăror forme de dominație și dictat imperialist, pentru emanciparea economică, politică, socială și spirituală a popoarelor din țările eliberate de sub jugul colonial. Această viziune optimistă își găsește deplina oglindire în angajarea plenară tot mai activă a țării noastre, a partidului nostru în viața internațională, în responsabilitatea cu care acționează atît pe plan multilateral, în cadrul O.N.U. și al altor organizații și organisme internaționale, cît și în raporturile sale bilaterale pentru reînnoirea din temelii a sistemului de raporturi dintre state și așezarea lor pe principiile dreptului internațional, pentru abolirea oricărei forme de dictat și dominație, pentru excluderea forței și a amenințării cu forța și reglementarea tuturor problemelor numai prin negocieri.

[3] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R.*, București, Editura politică, 1979, p. 94

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 167—211.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 114.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere la ședința activului de partid și de stat*, 3 august 1978, București, Editura politică, 1978.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român*, 14—15 octombrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 40 ; 43—45.

Tema : **Exploatarea și asuprirea — cauza fundamentală a inegalității sociale a oamenilor în capitalism. Lupta împotriva exploatării, pentru deplina egalitate a oamenilor, a națiunilor, pentru desființarea capitalismului și edificarea socialismului — înaltă trăsătură morală a comuniștilor**

Planul temei

1. Exploatarea și asuprirea — esența relațiilor de producție capitaliste.
2. Exploatarea și adîncirea decalajelor economice dintre țările bogate și țările sărace.
3. Caracterul istoric depășit al capitalismului. Lupta comuniștilor, a tuturor forțelor politice progresiste împotriva exploatării, pentru progres social.

TEZE

1. Exploatarea și asuprirea — esența relațiilor de producție capitaliste

Relațiile social-economice proprii orînduirii capitaliste se caracterizează prin exploatarea clasei muncitoare, a imensei majorități a poporului de către marii magnați ai economiei și finanțelor, care își însușesc o mare parte a avuției naționale, rezultată din munca întregului popor și în primul rînd a lucrătorilor direct productivi.

Relațiile de exploatare capitalistă au devenit posibile datorită separării producătorului direct de mijloacele sale de producție, proces care s-a soldat cu două consecințe fundamentale: a) apariția unei clase care își însușește principalele mijloace de producție ale societății și care în virtutea acestei proprietăți privat-capitaliste exploatează forța de muncă străină; b) deposedarea marei mase de oameni ai muncii de mijloacele lor de producție, apariția clasei muncitoare care, pentru a-și asigura existența, este nevoită să-și vîndă capitaliștilor — proprietari ai principalelor mijloace de producție ale societății — propria forță de muncă (totalitatea aptitudinilor fizice și intelectuale existente în personalitatea vie a omului și pe care acesta le pune în acțiune atunci cînd produce diversele bunuri necesare societății). În aceste condiții, forța de muncă devine o marfă care se cumpără și se vinde, se comercializează pe așa-zisa piață a muncii.

Concentrarea proprietății asupra mijloacelor de producție la un pol al societății și deposedarea de aceste mijloace de producție a celei mai mari părți a celor ce muncesc reprezintă baza exploatării și asupririi, a inegalității sociale în cele mai diverse domenii. Inegalitatea din domeniul proprietății asupra mijloacelor de producție se propagă în inegalitate pe toate planurile vieții economice, sociale, politice, culturale.

În condițiile enunțate, forțele de producție ale societății se transformă în capital. Capitalul reprezintă relația de producție fundamentală a societății burgheze — relația dintre proprietarii mijloacelor de producție care, în virtutea dreptului lor de proprietate își însușesc întreaga producție realizată în întreprinderile capitaliste și, pe de altă parte, muncitorii salariați care, în procesul de producție,

sînt exploatați, ei pierzîndu-și orice drept asupra rezultatelor propriei lor activități productive.

În decursul istoriei, proprietatea capitalistă a cunoscut diferite forme concrete de existență. În prezent, principala formă a proprietății capitaliste o reprezintă proprietatea monopolistă a marilor magnați ai economiei și finanțelor asupra întreprinderilor industriale, comerciale, financiar-bancare etc. Forma principală de organizare a întreprinderilor și companiilor monopoliste o reprezintă „societatea anonimă pe acțiuni". Această modalitate de organizare a întreprinderilor, pe lîngă avantajul menținerii în anonimat a principalilor acționari (proprietarii efectivi ai firmelor respective), creează posibilitatea centralizării unor capitaluri imense necesare punerii în valoare a marilor cuceriri ale științei și tehnicii moderne, inclusiv modestele economii bănești ale oamenilor muncii, prin intermediul sistemului financiar bancar, sînt puse la dispoziția marilor întreprinderi și transformate în capital.

În țările capitaliste, cu deosebire după al doilea război mondial, o parte a întreprinderilor productive și financiar-bancare au fost etatizate (naționalizate prin răscumpărare) devenind în acest fel proprietate a statului capitalist. În capitalismul contemporan, proprietatea capitalistă de stat are un caracter contradictoriu. Pe de o parte, această formă de proprietate are un caracter evident capitalist. Plusvaloarea creată în aceste întreprinderi, pe diferite canale — cu deosebire prin sistemul de prețuri — este preluată de monopolurile particulare, conducerea acestor întreprinderi este, de regulă, încredințată reprezentanților marelui capital, relațiile de muncă continuă să fie relații de exploatare. Pe de altă parte, însăși existența proprietății de stat reprezintă o negare a proprietății privat-capitaliste, evidențiază faptul că economia poate fi condusă, se poate dezvolta fără proprietatea claselor dominante.

În procesul de producție capitalist marfa forță de muncă este consumată, valoarea de întrebuințare a acestei mărfi deosebite constă în calitatea ei de a crea valoare și anume o valoare nouă, mai mare decît propria sa valoare. Valoarea nou creată în procesul de producție este încorporată în mărfurile produse și aparține în întregime proprietarilor mijloacelor de producție în virtutea dreptului lor de proprietate asupra elementelor producției.

Plusvaloarea reprezintă diferența dintre valoarea nou creată de forța de muncă în procesul de producție și valoa-

rea acestei forțe de muncă. Cu cît este mai mare valoarea nou creată în procesul de producție și mai mic cuantumul salariilor, cu atît este mai mare plusvaloarea obținută de capitaliști. Salariul este expresia bănească a valorii, respectiv prețul mărfii forță de muncă. Reprezentanții capitalului acționează puternic pentru ca partea din valoarea nou creată care revine maselor salariate să fie cît mai scăzută, sporind corespunzător masa plusvalorii. Repartizarea valorii nou create în procesul de producție reprezintă fundamentul economic al tuturor antagonismelor de clasă, al conflictelor de interese caracteristice societății capitaliste. Obținerea de cît mai multă plusvaloare, legea plusvalorii este legea economică fundamentală a orînduirii burgheze. Această lege economică obiectivă, care include în mod organic exploatarea maselor muncitoare salariate, se reflectă puternic în întreaga viață economică, social-politică, culturală, morală din țările capitaliste.

În condițiile contemporane, în asigurarea exploatării maselor muncitoare de către capital, un rol deosebit revine puterii publice. Partidele burgheze, în calitate de forțe politice de guvernămînt, sînt nevoite să acționeze de pe poziții deosebit de contradictorii. Pe de o parte, ca reprezentante ale capitalului, ele trebuie să apere interesele curente și pe termen lung ale clasei capitaliste în ansamblul său. Pe de altă parte, pentru a putea menține o anumită fațadă democratică și a obține consensul maselor muncitoare pentru a continua să guverneze, aceste forțe politice fac eforturi deosebite pentru a se prezenta ca reprezentante ale intereselor țării, ale intereselor întregului popor.

Acumularea capitalului se repercutează în mod contradictoriu asupra situației maselor muncitoare. În perioadele de creștere economică susținută, creșterea proporțiilor producției este însoțită — deși în ritmuri mult mai reduse — de creșterea necesarului de forță de muncă. Într-o asemenea conjunctură economică, gradul de ocupare a forței de muncă este relativ ridicat, șomajul se resoarbe, fapt care creează pe piața muncii condiții mai favorabile, înregistrîndu-se o anumită creștere a salariilor. Cu toate acestea, și în asemenea situații, datorită ritmului rapid al acumulării capitalului, prăpastia dintre bogați și săraci continuă să se adîncească.

În perioadele de stagnare și criză economică, capitalurile se reinvestesc în special pentru creșterea competitivității

produse prin reducerea costurilor de producție, inclusiv a „costului muncii". În asemenea conjunctură, angajarea de noi lucrători este blocată, o mare parte a lucrătorilor salariați este concediată, se exercită puternice presiuni asupra nivelului salariilor. În condițiile actuale, cînd lucrătorii salariați sînt organizați în sindicate puternice, reducerea salariilor nominale este o operațiune riscantă și dificilă. Inflația, prin erodarea puterii de cumpărare a salariilor, devine pentru capital un mijloc eficient de reducere a salariilor reale, de redistribuire a valorii nou create în favoarea capitalului și în dauna maselor de oameni ai muncii. Inflația erodează nu numai puterea de cumpărare a salariilor nominale ci și a fondurilor alocate cheltuielilor sociale — pensii, ajutoare familiale, ajutoare de șomaj, contribuții ale întreprinderilor la îngrijirea medicală, alocațiile din bugetul de stat pentru învățămînt și cultură etc.

În actuala perioadă, inaugurată de criza economică din anii 1974—1975, exploatarea și inegalitatea socială devin și mai evidente. Ponderea familiilor cu venituri mai scăzute decît cele considerate ca minime pentru o existență decentă crește cu brutalitate. Pauperismul este resimțit de largi pături sociale. Reducerea veniturilor reale afectează atît lucrătorii salariați cît și marea majoritate a gospodăriilor agricole, a micilor meseriași, a micilor patroni, intelectualilor și funcționarilor.

2. Exploatarea și adîncirea decalajelor economice dintre țările bogate și țările sărace

Exploatarea capitalistă determină adîncirea inegalităților economice și sociale în fiecare țară în care relațiile de producție capitaliste sînt dominante cît și pe plan internațional, între țările bogate și țările sărace. Capitalul din țările în care pe parcursul multor secole s-au acumulat avuții imense prin exploatarea și jefuirea maselor muncitoare din propria țară cît și a fostelor teritorii coloniale, a țărilor mai puțin dezvoltate a monopolizat în cea mai mare parte cuceririle progresului tehnic — sursă de permanente profituri suplimentare. Monopolizarea angajării și folosirii forței de muncă de înaltă calificare din propriile țări cît și a surselor de materii prime existente în diferite zone ale planetei constituie de asemenea uriașe surse de profituri suplimentare. Alte surse ale profiturilor monopo-

liste le reprezintă importul în țările capitaliste dezvoltate de forță de muncă ieftină cît și exportul de „industrii mari consumatoare de mînă de lucru" în țările mai puțin dezvoltate, unde marile monopoluri găsesc atît forța de muncă ieftină cît și surse de materii prime încă neatrase în circuitul economic.

Exploatarea neocolonialistă a țărilor sărace de către cele bogate se înfăptuiește prin cele mai diverse căi și modalități. Inegalitatea dezvoltării economice creează condițiile obiective ale acestei exploatări. Fără profunde modificări structurale interne, fără îngrădirea „libertății de a exploata" a marilor monopoluri internaționale și promovarea unei noi ordini economice și politice internaționale nu este posibil progresul real al țărilor rămase în urmă și lichidarea marilor decalaje economice dintre țările sărace și țările bogate.

Realitățile vieții demonstrează că, pe cale capitalistă, actualele țări nesocialiste în curs de dezvoltare, datorită structurilor economice și sociale interne — moștenire a colonialismului —, datorită ordinii economice internaționale creată de capitalism, nu pot rezolva marile probleme cu care sînt confruntate, nu pot asigura avîntul forțelor de producție și ridicarea nivelului de trai al maselor populare. Lupta pentru depășirea sistemului de relații social-economice capitaliste devine o necesitate stringentă pentru toate forțele progresiste ale contemporaneității. Pe baza analizei profunde a acestor procese și fenomene social-economice și politice secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată : „Înflăcăratul apel revoluționar lansat de Marx și Engels cu aproape un secol și jumătate în urmă «Proletari din toate țările, uniți-vă !» este mai actual ca oricînd. În noile condiții istorice el ar trebui însă completat cu apelul : «Muncitori, țărani, intelectuali, forțe progresiste, antiimperialiste de pretutindeni, popoare din toate țările, uniți-vă în lupta pentru progres și pace, pentru lichidarea imperialismului și colonialismului, pentru libertate națională și socială, pentru dezvoltarea liberă și independentă ! Acționați ferm pentru colaborare, pentru destindere, pentru securitate, pentru o lume mai bună și mai dreaptă pe planeta noastră, pentru pace !»". [1]

[1] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 117-118.

3. Caracterul istoric depășit al capitalismului. Lupta comuniștilor, a tuturor forțelor politice progresiste împotriva exploatării, pentru progres social

Raportat la formele de producție anterioare, capitalismul, prin permanenta revoluționare a forțelor de producție, timp de cîteva secole, cu toate trăsăturile sale negative, în pofida caracterului său exploatator, a reprezentat un factor de progres economic și social. Dezvoltarea relațiilor marfar-capitaliste a fost determinantă în constituirea, în unele țări, a unor puternice complexe economice naționale, în creșterea conștiinței naționale. Capitalismul a avut un rol hotărîtor în crearea pieței mondiale, în antrenarea multor țări ale lumii la circuitul economic mondial. Odată cu maturizarea capitalismului s-au agravat însești trăsăturile negative ale acestui sistem de relații social-economice. Deposedarea de mijloacele de producție a imensei majorități a poporului, adîncirea exploatării au determinat adîncirea conflictelor sociale pe plan intern, creșterea conștiinței de clasă a celor asupriți și exploatați, concomitent cu accentuarea caracterului reacționar al claselor exploatatoare. Subordonarea economică și politică a majorității popoarelor și regiunilor lumii, adîncirea decalajelor economice dintre țări au determinat ascuțirea contradicțiilor între țările bogate și cele sărace. Capitalismul și-a epuizat posibilitățile de progres social-economic. A crescut conștiința maselor muncitoare privind necesitatea instaurării unei lumi mai bune, mai drepte, mai echitabile. Concomitent a crescut și forța oamenilor muncii, a țărilor și popoarelor de a se opune dominației neîngrădite a capitalismului și imperialismului, de a promova și apăra propriile interese.

Capitalismul contemporan, promovînd interesele unor mari monopoluri transnaționale, ale căror pîrghii de comandă se găsesc în mîinile unui număr redus de mari magnați ai economiei și finanțelor din țările capitaliste dezvoltate, nu mai este capabil să rezolve marile probleme ale lumii contemporane, să asigure dezvoltarea economică a țărilor care și-au cucerit în ultimele decenii independența economică și politică, să răspundă cerințelor maselor populare din însești țările capitaliste dezvoltate,

aspirațiilor de progres și civilizație, de afirmare a personalității umane.

Pe baza analizei aprofundate a realităților economice și social-politice din lumea contemporană, în Programul Partidului Comunist Român se spune : „Legitățile obiective, dialectica socială, necesitățile progresului societății reclamă sfărîmarea vechilor cătușe care pun în pericol însăși civilizația umană, cer făurirea unei lumi a dreptății sociale și naționale, atît în cadrul fiecărui stat, cît și pe plan mondial, care să asigure un nou avînt al forțelor de producție, al științei și culturii, al progresului general. Orînduirea capitalistă și-a încheiat misiunea istorică și trebuie să facă loc noii orînduiri sociale în stare să asigure progresul rapid al tuturor popoarelor, realizarea unei lumi mai drepte. Această misiune istorică revine orînduirii socialiste, care deschide noi perspective pentru creșterea forțelor de producție și pentru satisfacerea cerințelor de consum în mod rațional și echitabil“ [2].

Pe aceeași linie de analiză științifică a realităților contemporane, tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România arăta : „Evoluția internațională evidențiază tot mai clar anacronismul relațiilor de producție capitaliste, faptul că ele nu pot asigura dezvoltarea constantă și armonioasă a economiei, soluționarea corespunzătoare a problemelor progresului societății în interesul maselor largi populare. Se manifestă, ca o cerință obiectivă tot mai imperioasă, lichidarea vechilor relații sociale bazate pe inegalitate și asuprire, pe exploatarea majorității de către o minoritate a societății, înlocuirea acestora cu relații noi...“ [3].

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 179—196 ; 207—211.

[2] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 188.

[3] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, București, Editura politică, 1976, p. 430—431.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 90—94.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere la Congresul consiliilor populare județene și al președinților consiliilor populare municipale, orășenești și comunale*, 4 februarie 1976, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 12, București, Editura politică, 1976, p. 430—431.

„Din gîndirea social-politică a președintelui României Nicolae Ceaușescu“. *Procese și tendințe fundamentale ale dezvoltării mondiale contemporane*, București, Editura politică, 1979, p. 79—83.

Tema : Asuprirea națională, rasismul și inegalitatea națională — realități ale politicii imperialiste de dominare și subjugare a altor popoare. Lupta împotriva inegalității naționale, a rasismului și apartheidului, pentru deplina egalitate a tuturor popoarelor, pentru suveranitate și independență națională — trăsătură morală de bază a comuniștilor, a fiecărui om al muncii

Planul temei

1. Asuprirea națională, rasismul și inegalitatea națională — realități ale politicii imperialiste de dominare și asuprire a altor popoare.
2. Lupta împotriva inegalității naționale, a rasismului și apartheidului, pentru deplina egalitate a tuturor popoarelor, pentru suveranitate și independență națională — trăsătură morală de bază a comuniștilor, a fiecărui om al muncii.

TEZE

1. Asuprirea națională, rasismul și inegalitatea națională — realități ale politicii imperialiste de dominare și asuprire a altor popoare

Una dintre constantele politicii externe a partidului nostru, a României socialiste este lupta neobosită împotriva colonialismului și neocolonialismului, a rasismului și a apartheidului, a practicilor și concepțiilor de exploa-

tare în continuare a fostelor țări colonii, semicolonii etc. Nu este pentru nimeni un secret că odată cu cucerirea independenței politice, în urma unor lupte și împotriviri îndelungate și chinuitoare soldate cu multe jertfe, statele în cauză, care constituie peste 2/3 din omenire, nu și-au dobîndit și independența de fapt, adică independența și suveranitatea economică.

Dominația de secole a acestor popoare din Africa, Asia și America Latină, exercitată fie de englezi ori francezi, de italieni ori germani, de spanioli ori portughezi a avut drept consecință înlăturarea fără rezerve a structurilor și instituțiilor autohtone din țările pe care le-au supus prin forță și crearea unor structuri și instituții în planul economic, politic, social, juridic, cultural de tip european. Lupta împotriva tradiționalului, a propriilor sisteme naționale de organizare a urmărit în exclusivitate interesele economice, materiale ale colonialiștilor, înăbușirea oricăror posibilități sau pretenții de supraviețuire economică a popoarelor din fostele colonii, semicolonii, state sub tutelă etc. și penetrația directă a capitalurilor străine, a firmelor străine, a diverselor companii în rețeaua de stoarcere metodică a bogățiilor acestor țări. De aceea, sistemele structurale, instituționale introduse de puterile coloniale au fost apreciate pe bună dreptate de băștinași drept mijloace de înstrăinare a populațiilor autohtone în propriile lor cadre naționale, în propriile lor teritorii. Instituțiile colonialiste nu se potriveau și nu aveau cum să se potrivească realităților sociale, economice, istorice, juridice ale acelor state subjugate care își croiseră de-a lungul existenței lor anume sisteme de organizare, de conviețuire, care țineau seama de propriile stadii de dezvoltare, de tradițiile istorice, de sistemul de valori politice, culturale, artistice. Desigur, în tot acest proces de dominare directă și indirectă puterile coloniale au căutat să inoculeze popoarelor dominate un premeditat complex de inferioritate, conștiința faptului că ele, chipurile, nu ar fi capabile nicicînd să-și gîndească și să-și realizeze propriile structuri și instituții prin care să se dezvolte independent, că ele nu ar putea să dispună, datorită inferiorității rasiale, de instruirea necesară autoadministrării, autoconducerii.

Ignorîndu-se cu bună-știință realitățile, adevărul, chiar bruma de progres înregistrat în timp de secole în unele state din Africa, Asia ori America Latină este pus

în legătură cu prezența și „influența pozitivă" a colonialismului.

Concepțiile colonialiste s-au întrecut în a proclama superioritatea rasei albe și, implicit, legitimitatea acesteia de a conduce, de a tutela populațiile de culoare. Dealtfel, este cunoscut că între alte concepții și doctrine, pe cît de neștiințifice, pe atît de dușmănoase, care urmăreau să ridice pe un piedestal înalt virtuțile rasei albe și să condamne la subdezvoltare, la imobilism rasele de culoare, se înscrie și aceea a așa-zisului mandat civilizator, elaborată și susținută la început în doctrina politică engleză. Potrivit acestei concepții, lumea civilizată europeană era obligată și deci chemată a sprijini populațiile de rase inferioare să se dezvolte, europenii erau învestiți prin respectiva doctrină cu virtuți în planul conducerii politice, juridice, erau învestiți a instrui și culturaliza aceste „sărmane populații", dependente fatal de rasele superioare.

În perioada de după eliberare, fostele puteri coloniale de pretutindeni caută să-și perpetueze și chiar să-și sporească posibilitățile de cîștig din țările pe care le-au dominat și ale căror bogății, materii prime le-au manevrat după bunul plac. Metodele, căile s-au mai modificat, s-au mai sofisticat, dar năravul a rămas.

Partidul nostru, România socialistă, ea însăși țară în curs de dezvoltare, sprijină pe deplin lupta țărilor în curs de dezvoltare, a tuturor forțelor progresiste, revoluționare de eradicare definitivă a practicilor și concepțiilor colonialiste, neocolonialiste, a politicii de apartheid, a concepțiilor și teoriilor rasiste sub orice haină s-ar ascunde ele.

Lupta anticolonialistă și antirasistă, de respingere a mentalităților de separare a populațiilor din același teritoriu pe motive de rasă, de culoare, de cultură, capătă în epoca noastră o acuitate și mai mare odată cu criza generală din care fostele puteri coloniale încearcă a ieși și prin perpetuarea sistemului de stoarcere a bogățiilor din țările în curs de dezvoltare, odată cu contradicțiile puternice ce apar, între care un loc important îl ocupă contradicția dintre țările capitaliste, pe de o parte, și țările în curs de dezvoltare, pe de altă parte.

Partidul nostru consideră cu totul îndreptățit ca statele în curs de dezvoltare să primească, fie și parțial, din ceea ce li s-a luat în trecut de fostele puteri imperialiste.

În cuvîntarea rostită la mitingul prieteniei româno-mozambicane, președintele României socialiste afirma: „Este un drept al popoarelor sărace să-și recucerească o parte din ceea ce au dat imperialiștilor și capitaliștilor; este un drept al popoarelor de a obține o parte din ceea ce li s-a luat, timp de sute și sute de ani de asuprire! Țările dezvoltate trebuie să înțeleagă că trebuie să țină neapărat seama de cerințele legitime ale popoarelor de a-și asigura dezvoltarea, bunăstarea și independența" [1].

Fără îndoială, profundele schimbări survenite în raportul de forțe în favoarea păcii, democrației și progresului, a afirmării tot mai puternice a voinței popoarelor de a înlătura cu desăvîrșire politica expansionistă, de dominație și dictat, au determinat regrupări pe arena mondială. „Asistăm în ultima vreme — așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — la o ascuțire a contradicțiilor în viața internațională, la o intensificare a tendințelor de reîmpărțire a zonelor de influență, de întărire a dominației în diferite părți ale lumii" [2].

În aceste condiții cercurile monopoliste caută să-și revizuiască tactica, să renunțe la metodele tradiționale de subjugare fățișă, compromise, condamnate și respinse de popoarele respective, de opinia internațională. Pentru depășirea unor contradicții și recîștigarea pozițiilor și influenței economice și politice anterioare, pentru a și le menține acolo unde, cu mari dificultăți, le mai dețin, pentru a contracara înrîurirea tot mai puternică a ideilor revoluționare de libertate, independență și progres, marile puteri monopoliste încearcă să-și „adapteze" politica colonialistă noilor împrejurări, noului raport de forțe existent pe plan național și internațional. Neocolonialismul, ca doctrină și practică economică, politică, diplomatică, militară, culturală și ideologică a imperialismului contemporan, de reînviere în noi forme a colonialismului, reprezintă un obstacol real în calea luptei popoarelor pentru a-și asigura o dezvoltare economică-socială independentă, fără nici un amestec din afară.

Una dintre consecințele cele mai dureroase ale politicii

[1] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la mitingul prieteniei româno-mozambicane*, „Scînteia" din 17 septembrie 1980.

[2] Nicolae Ceaușescu, *Expunere la Ședința activului central de partid și de stat*, 3 august 1978, București, Editura politică, 1978, p. 5—6.

colonialiste și neocolonialiste în aceste state o reprezintă actuala stare de subdezvoltare, menținerea și chiar adîncirea decalajelor economice și tehnice față de țările dezvoltate, ceea ce afectează grav evoluția lor normală. Dezinteresul manifestat față de propășirea popoarelor, față de dezvoltarea forțelor de producție din respectivele state independente demonstrează că scopul și metoda acțiunilor colonialiste au fost în toate epocile, și sînt și în vremea noastră, profitul și violența.

Nu e de mirare că susținînd pretinsa „incapacitate" a populației băștinașe de a se conduce și de a se dezvolta autonom, noua politică colonială, ca și cea „clasică", exprimă și urmărește satisfacerea prin orice mijloace a intereselor marilor puteri imperialiste. Ea se împotrivește schimbărilor care ar putea primejdui investițiile monopolurilor, formelor de comerț mondial pe care acestea le practică, sprijină și întreține pe plan național și internațional stările nefaste statornicite de imperialism. În condițiile crizei generale a capitalismului, neocolonialismul reprezintă alternativa monopolist-statală față de lupta popoarelor pentru înlăturarea urmărilor „misiunii civilizatoare", ale tristei moșteniri pe care aceasta le-a lăsat-o, o reacție față de hotărîrea lor tot mai fermă de a-și alege calea de dezvoltare și de a-și organiza viața potrivit propriilor interese și aspirații. În funcție de realitățile economice și social-politice, de specificul dezvoltării istorice și particularitățile naționale, de gradul de independență cucerit de fiecare popor din statele Africii, Asiei și Americii Latine, neocolonialismul acționează sub cele mai diverse forme.

Una din consecințele colonialismului și neocolonialismului este și situația cu totul precară a învățămîntului și culturii, a mijloacelor de informare. De aceea în planurile actuale și de perspectivă a acestor țări un loc important îl ocupă tocmai asemenea aspecte. Popoarele care au pășit pe calea dezvoltării independente se confruntă cu politica neocolonialistă și în domeniile culturii și ideologiei, în sistemul de educație, unde influența și agresiunea străină continuă să persiste, căci neocolonialiștii se străduiesc să-și atingă scopurile nu numai prin mijloace militare, penetrație economică și aservire tehnologică, ci și prin asimilație culturală, dominație ideologică, infiltrare psihologică. În această direcție, un rol extrem de dăună-

tor au acțiunea coordonată a misionarilor, a numeroșilor consilieri, experți și tehnicieni militari, diversele programe imperialiste de „culturalizare", multitudinea de culte și secte religioase, impunerea unei limbi și a unor obiceiuri străine, încercările de înrădăcinare a mentalității neocolonialiste etc. Prin intermediul diferitelor tehnici de publicitate, al mijloacelor de informare în masă, neocolonialiștii propagă idei și concepții reacționare, rasiste, fasciste și neofasciste, încearcă să nege sau să subestimeze valorile culturii naționale și populare din aceste state, străvechea civilizație, trecutul lor istoric.

Astăzi este tot mai evident faptul că din arsenalul ideologic al neocolonialiștilor nu lipsesc tezele naționaliste, rasiste și anticomuniste, adeseori de inspirație neofascistă, cu ajutorul cărora urmăresc crearea climatului propice instaurării unor guverne reacționare sprijinite de monopolurile străine. Toate acestea servesc ca instrumente de apărare a pozițiilor, de sporire a privilegiilor și influenței acestora și, în același timp, de stăvilire a transformărilor înnoitoare și de anulare a realizărilor obținute în această direcție, urmăresc dezbinarea și izolarea forțelor democratice și progresiste interne, împiedicarea solidarității lor, manifestarea liberă, afirmarea aspirațiilor și demnității naționale a popoarelor și constituirea lor în națiuni, acolo unde acest aspect a fost întîrziat de îndelungata dominație colonială.

2. Lupta împotriva inegalității naționale, a rasismului și apartheidului, pentru deplina egalitate a tuturor popoarelor, pentru suveranitate și independență națională — trăsătură morală de bază a comuniștilor, a fiecărui om al muncii

Pornind de la această realitate statele în curs de dezvoltare se pronunță și luptă împotriva tuturor formelor care urmăresc prelungirea dominației și exploatării neocolonialiste, pentru „a doua decolonizare", acționează pentru o dezvoltare proprie, în condițiile întăririi colaborării economice și tehnico-științifice, ale luptei popoarelor pentru democratizarea relațiilor dintre state, indiferent de mărime și orînduire social-politică.

Partidul nostru a ajuns la concluzia fermă că o importanță fundamentală pentru progresul economico-social

mai rapid al țărilor în curs de dezvoltare „are atît întărirea colaborării și solidarității dintre acestea, cît și consolidarea unității tuturor forțelor naționale în vederea apărării ferme a independenței și suveranității, a realizării de noi reforme democratice, a concentrării resurselor și energiilor popoarelor respective pentru dezvoltarea forțelor de producție și ridicarea nivelului lor de trai" [3]. În documentele programatice ale partidului nostru se pornește de la teza confirmată de viață potrivit căreia o deosebită importanță în sprijinirea luptei de eliberare națională, pentru independență politică și economică a popoarelor care se află încă sub dominație colonială o are mișcarea țărilor nealiniate care aduc o contribuție de seamă la democratizarea relațiilor internaționale și la adaptarea lor potrivit cerințelor dezvoltării nemijlocite a tuturor popoarelor. Un rol deosebit revine O.N.U., celorlalte organisme politice, economice și sociale internaționale, conferințelor și congreselor mondiale etc., care, toate sînt chemate să urmărească aplicarea prevederilor acordurilor și programelor adoptate, să inițieze și să găsească noi modalități și căi de reglementare a relațiilor și de lărgire a cooperării, de asigurare a accesului liber și neîngrădit la noile cuceriri ale revoluției științifice și tehnice contemporane de satisfacere a nevoilor statelor în curs de dezvoltare, de protejare și apărare a intereselor lor. „Lichidarea subdezvoltării și făurirea noii ordini economice internaționale, promovarea unor relații economice bazate pe principii de deplină egalitate și echitate constituie, în fond — așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu —, o continuare nemijlocită a luptei împotriva imperialismului și colonialismului" [4].

România socialistă — ea însăși țară în curs de dezvoltare —, care a cunoscut vreme îndelungată dominația străină, militează consecvent pentru întărirea continuă a solidarității și colaborării cu țările în curs de dezvoltare, cu țările nealiniate, pentru amplificarea relațiilor de prietenie și cooperare pe multiple planuri, pentru consolidarea suveranității și independenței, pentru apărarea și respectarea dreptului lor de a se manifesta ca subiecte active în viața internațională. Această orientare este ilustrată de faptul că, în prezent, țara noastră întreține

[3] *Op. cit.*, p. 17.
[4] *Idem*, p. 28.

relații cu peste 100 de țări în curs de dezvoltare, concretizate în numeroase tratate și acorduri bi și multilaterale de cooperare economică, tehnică-științifică și culturală, în pregătirea cadrelor, amplificarea schimburilor comerciale și realizarea în comun a unor importante obiective economice-sociale, care contribuie la valorificarea eficientă a resurselor umane, materiale și financiare.

În același timp, România sprijină politic, diplomatic, moral și material mișcările de eliberare națională, lupta popoarelor care se mai află sub dominația monopolurilor împotriva politicii rasiste și de apartheid, pentru lichidarea colonialismului și neocolonialismului, pentru promovarea unor relații de egalitate, respect și înțelegere între națiuni și imprimarea unui curs nou, spre destindere și colaborare. În concepția partidului nostru apartheidul reprezintă o violare brutală a drepturilor omului, precum și un pericol pentru pacea și securitatea popoarelor din Africa și din lumea întreagă, o crimă împotriva umanității. Politica de apartheid înseamnă negarea dreptului la viață și la libertate a persoanei pentru membrii unui grup sau unor grupuri rasiale, prin masacrare, represiuni sîngeroase, arestări și deținere arbitrare, prin izolarea sau fragmentarea populației în rezervații sau bantustane. Mai mult ca oricînd, astăzi se impun lichidarea dominației colonialismului, rasismului și apartheidului în Africa australă. Aceasta reclamă folosirea în acest scop a căii tratativelor, a mijloacelor diplomatice, a aportului O.N.U., precum și a altor mijloace, chiar și a luptei armate la nevoie, pentru dobîndirea independenței, exercitarea dreptului la autodeterminare de către aceste popoare.

Activitatea depusă în cadrul O.N.U. — începută curînd după înființare — în scopul abolirii rasismului și apartheidului s-a concretizat în : dezbaterea permanentă a aspectelor acestui fenomen incompatibil cu valorile civilizației contemporane și adoptarea de către Adunarea Generală, Consiliul de Securitate și Consiliul Economic și Social și alte organe a unor rezoluții de condamnare și de recomandare a unor măsuri pentru eradicarea lui ; crearea de organe auxiliare pentru examinarea politicii de apartheid; elaborarea de programe și acțiuni concertate pe plan internațional și național destinate să contribuie la abolirea regimurilor rasiste ; convocarea de conferințe mondiale pentru lupta contra rasismului, discriminării rasiale și apartheidului ; încheierea Convenției internaționale asupra eliminării și reprimării crimei de apartheid. În 1967 s-a creat Consiliul O.N.U. pentru Namibia — din care face parte și un reprezentant al României — în scopul de a administra acest teritoriu ocupat și deținut în mod ilegal de Republica Sud-Africană și de a sprijini dobîndirea independenței sale, rezoluțiile care obligă statele membre ale O.N.U. de a aplica sancțiuni politice și economice regimurilor rasiste, desfășurarea unor tratative sub auspiciile O.N.U. pentru a se pune capăt dominației colonialiste, rasismului și apartheidului.

Dar, după cum se știe, sprijinit de cercuri reacționare, colonialiste, regimul rasist nu numai că a ignorat total rezoluțiile O.N.U. și încercările de reglementare pașnică, ci a înăsprit represiunile împotriva mișcărilor de eliberare națională, a luptătorilor pentru libertatea popoarelor din Africa australă, săvîrșind în același timp repetate acte de agresiune împotriva statelor africane vecine. Or, avînd în vedere toate acestea, se cere intensificarea tuturor eforturilor, pe toate planurile, în scopul abolirii cît mai grabnice a colonialismului, rasismului și apartheidului din Africa australă. La rîndul său, o contribuție deosebit de activă și statornică la combaterea și lichidarea rasismului și apartheidului este adusă de România socialistă, în cadrul solidarității ei cu lupta tuturor popoarelor pentru apărarea ființei lor naționale, împotriva colonialismului și rasismului. După cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu : „Condamnînd cu fermitate politica de apartheid și de discriminare rasială, care reprezintă o sfidare la adresa umanității, o încălcare flagrantă a Cartei O.N.U., a celor mai elementare drepturi ale omului și constituie un grav pericol pentru pacea și securitatea internațională, România socialistă se pronunță în mod hotărît și acționează consecvent în sprijinul luptei populației din Africa de Sud pentru libertate și democrație, pentru realizarea dreptului său sacru la o viață liberă și demnă, de-sinestătătoare“ [5].

De asemenea, ca membră a „Grupului celor 77“ și participantă, în calitate de invitat, la activitatea mișcării statelor nealiniate, România se pronunță pentru extinderea colaborării și întărirea coeziunii și unității lor, a

[5] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, București, Editura politică, 1977, p. 479.

tuturor forțelor social-politice progresiste, antiimperialiste și conlucrarea rodnică cu acestea în lupta pentru soluționarea problemelor majore cu care este confruntată omenirea, în consens cu cerințele contemporaneității, cu aspirațiile de pace și progres ale tuturor popoarelor.

În documentele celui de al XII-lea Congres al P.C.R. se reafirmă cu putere atît aprecierea că partidul nostru și-a amplificat relațiile cu partidele socialiste, social-democrate, cu toate organizațiile muncitorești, democratice, antiimperialiste, cît și hotărîrea că și în viitor partidul comuniștilor români va întări „raporturile de solidaritate și colaborare cu mișcările de eliberare națională, cu partidele de guvernămînt din țările în curs de dezvoltare, cu alte partide democratice, cu organizații progresiste, revoluționare de pretutindeni" [6]. Forul comuniștilor români pornește, în fundamentarea hotărîrii amintite, de la premisa, și ea atestată de evoluția vieții internaționale, că întărirea solidarității și colaborării acestor forțe este un imperativ al zilelor noastre, condiția sine qua non a edificării unei lumi a dreptății sociale și naționale, a independenței și bunăstării fiecărei națiuni.

Consecvent principiilor de colaborare și cooperare activă cu toate statele lumii, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia hotărîrea partidului, a republicii noastre de lărgire a relațiilor cu țările în curs de dezvoltare. „Fiind noi înșine țară socialistă în curs de dezvoltare, sîntem hotărîți să facem totul pentru a întări solidaritatea cu aceste țări, pentru a acționa împreună, atît pentru o bună cooperare în vederea dezvoltării economico-sociale, cît și pentru a contribui la realizarea unei noi ordini economice internaționale, bazate pe echitate, care să pună capăt asupririi și inegalității economice între națiuni" [7].

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 197—199 ; 202—206 ; 209—213.

[6] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 117.

[7] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 53.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 90—92 ; 99—101 ; 113—118.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Mesaj adresat Conferinței mondiale împotriva apartheidului, rasismului și colonialismului în Africa Australă* în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 478.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere la Ședința activului central de partid și de stat*, 3 august 1978, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 16, București, Editura politică, 1979, p. 507—511 ; 518—521.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 52—57.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român*, 14—15 octombrie 1980, București, Editura politică, 1980 p. 40 ; 43—45.

Tema : **Concepția Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind rolul literaturii și artei în societatea socialistă, în formarea conștiinței socialiste a maselor. Conducerea de către partid a literaturii și artei**

Planul temei

1. Concepția Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind rolul literaturii și artei în societatea socialistă, în formarea conștiinței socialiste a maselor.
2. Conducerea de către partid a literaturii și artei.

TEZE

1. Concepția Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind rolul literaturii și artei în societatea socialistă, în formarea conștiinței socialiste a maselor

Marile transformări care au avut loc în țara noastră în sfera vieții economice și social-culturale, cu deosebire după Congresul al IX-lea al partidului, noul stil de muncă,

promovat cu tenacitate și clarviziune de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au favorizat un puternic reviriment în planul creației literar-artistice originale și al dezbaterii de idei, premise ale perfecționării stărilor de conștiință, ale formării unui mod de gîndire cu adevărat revoluționar, înnoitor. Literatura și arta, în multiplele lor manifestări, ca forme ale conștiinței sociale, se integrează conceptului de cultură socialistă, clădindu-și valorile perene pe temelia concepției filozofice despre lume și viață a partidului nostru, materialismul dialectic și istoric. Filozofia marxistă, dezvoltată creator în activitatea teoretică și practică a Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și-a relevat sensul ei profund dialectic și în domeniul literaturii și artei, dovedindu-se incompatibilă cu stagnările de orice fel, cu fetișizarea actului creației artistice.

În nenumărate rînduri, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat cu pregnanță imperativul realizării unor opere de artă realiste, în care să se reflecte veridic epoca pe care o trăim și o înălțăm, oamenii zilelor noastre, constructori conștienți, activi și devotați ai socialismului și comunismului pe pămîntul României. Nu poate dobîndi calități de operă literară sau artistică viabilă acea operă care este concepută în afara timpului căruia artistul îi este contemporan, în afara forțelor și relațiilor de producție sociale și, evident, în afara unui stil care să o personalizeze. Un asemenea adevăr călăuzește literatura și arta noastră nouă prin orientările cuprinse în Programul P.C.R., care arată că „partidul pornește de la concepția materialismului dialectic și istoric după care în artă își găsesc reflectarea gradul dezvoltării sociale, caracterul forțelor și relațiilor de producție într-o anumită etapă istorică. Arta se dezvoltă în strînsă legătură cu evoluția socială și națională a societății, corespunzător condițiilor specifice ale fiecărei epoci și națiuni" [1].

Acest deziderat-axiomă s-a verificat cu prisosință în anii de puternică înflorire a creației literare și artistice românești de astăzi. Continuînd cele mai bune tradiții ale trecutului — caracterul popular, patriotismul, angajarea politică și civică, vizionarismul —, noua noastră artă și literatură s-a îmbogățit cu teme și subiecte noi, cu o tipologie de asemenea nouă, oglinzi fidele ale prezentului socialist, ale devenirii comuniste.

În adevăr, odată cu valorificarea tradițiilor progresiste ale științei și culturii românești, prin reeditări în tiraje de masă ale operelor reprezentative științifice și literar-artistice din trecut, s-au dezvoltat și au înflorit scrierile literare și operele artistice care exprimă plenar eforturile oamenilor muncii români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități, care, strîns uniți în jurul partidului, acționează pentru a desăvîrși socialismul în patria noastră. Arta profesionistă și alături de ea cea amatoare, strălucit puse în valoare de Festivalul național „Cîntarea României", sînt reprezentate astăzi de lucrări originale profund realiste, pline de patos revoluționar, avînd drept personaje muncitori, țărani cooperatori, intelectuali, alți oameni ai muncii, care construiesc socialismul și se autoedifică în planul științei, al propriei lor personalități.

Indicațiile date scriitorilor și oamenilor de artă, uniunilor de creație și întregii noastre mișcări literar-artistice de masă de secretarul general al partidului s-au concretizat într-o amplă diversitate de stiluri și forme, opere clădite pe ideologia și concepția revoluționară a clasei muncitoare și servind unui singur scop : educația socialistă și comunistă a maselor. S-a verificat astfel, fără putință de tăgadă, că între ideologia politică și ideologia literar-artistică se stabilesc raporturi de coordonare și interacțiuni specifice, că nu există operă de artă care să nu comunice cititorilor un climat ideologic și cultural în accepția largă a termenului.

Scriitorii și artiștii au deplina libertate de a-și alege formulele și stilurile care li se potrivesc, cu o singură condiție : să nu uite cui își destinează produsul minții și inimii lor, ce fel de artă sau de literatură fac. Tovarășul Nicolae Ceaușescu reliefa în cuvîntarea la Congresul educației politice și al culturii socialiste că socialismul nu propune o formulă stereotipă a unui om standardizat, ci a unui om a cărui individualitate și personalitate să se poată distinge și afirma în toate domeniile vieții sociale : „Fiecare cu capacitățile, personalitatea și felul său de a fi, în spiritul comun întregii societăți, al dragostei de dreptate și adevăr, al curajului și cinstei, al simplității, al hotărîrii

[1] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 161.

de a lucra împreună cu semenii săi pentru fericirea proprie, pentru fericirea întregii societăți" [2].

Polivalențele personalității omului nou se dobîndesc prin calitatea conștiinței sale socialiste, care implică o solidă cunoaștere a tot ce este valoros în domeniul culturii, științei și tehnicii de astăzi, însușirea concepției filozofice despre lume și societate a partidului nostru — materialismul dialectic și istoric, odată cu formarea unei atitudini înaintate în muncă, în societate, în familie. Formarea conștiinței socialiste, țel atît de nobil, care exprimă caracterul profund umanist al politicii P.C.R. față de omul societății noastre socialiste, se proiectează ca inepuizabilă sursă de inspirație în zonele creației originale, literare și artistice, acolo unde scriitorii, pictorii, muzicienii, cineaștii, alți oameni de artă pot urmări omul în devenirea lui, omul de omenie. Firește, în complicatul proces formativ-educațional și modelator al unui tip uman superior, în concordanță cu idealurile socialismului și comunismului, îndreptarul practic în activitatea acelora care sînt învestiți cu misiunea de a căli caracterele și de a le multidimensiona trebuie să fie Codul principiilor și normelor eticii și echității socialiste.

Mai mult decît în alte compartimente ale formării conștiinței socialiste a maselor, literatura și arta sînt chemate să sondeze cu mijloacele lor specifice — cuvîntul tipărit, imaginea vizuală, sunetul etc. — universul spiritual al oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, să dezvăluie zonele lui luminoase, virtuțile polivalente ale constructorilor socialismului, odată cu greutățile, contradicțiile, stagnările de moment care se mai pot ivi pe drumul propriei deveniri, al afirmării neîngrădite a personalității umane.

Plămădirea multilaterală a oamenilor muncii în spiritul umanismului socialist angajează literatura, artele, cinematografia, teatrul, diferitele instituții și lăcașe de cultură într-o activitate cultural-educativă conjugată, susținută și eficientă, care să promoveze o tematică revoluționară, ferm atașată socialismului, izvorîtă din preocupările și realizările constructorilor vieții noi. O asemenea artă, în concepția partidului nostru, a secretarului său general, este incompatibilă cu mistificarea realității, cu viziunea atemporală și apolitică asupra momentului istoric descris,

[2] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 135.

cu practici individualiste, naționaliste, irațională, mistice sau apologetice. Patosul revoluționar de care este pătrunsă arta socialistă, respingînd închistarea, elitismul și goana după mode și modele efemere, presupune impregnarea mesajului literar-artistic cu sensurile și semnificațiile politice, filozofice, etice și estetice ale artei adevărate, puse în slujba omului liber, stăpîn pe propriul său destin. „Dorim o artă — releva secretarul general al partidului — care să redea cele mai nobile sentimente ale constructorilor noii orînduiri sociale, dar care, totodată, să biciuiască mentalitățile înapoiate, să dezvăluie lipsurile și greșelile, dînd maselor o perspectivă însuflețitoare de muncă și luptă, pentru progres și civilizație" [3]. Cultivînd tradițiile de înfrățire a oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, respingînd influențele ideologiei străine burgheze, ca și prezentarea în culori trandafirii și în broderii artistice dulcege a vieții, arta socialistă — lucrările literare, muzicale, plastice, cinematografia, teatrele etc. — se face mesagera maselor largi de oameni ai muncii, a sensibilității și frumuseții lor morale. În același timp, militînd pentru eradicarea neajunsurilor și soluționarea dificultăților de orice fel, literatura și arta își demonstrează suflul lor revoluționar, combativ și înnoitor, condiție a perfecționării societății și a omului. Îmbinînd armonios tradiția cu inovația, fiind deschisă față de valorile culturii universale, arta socialistă nu poate să nu fie și o artă pusă în slujba luptei pentru eliberarea socială și națională a altor popoare, o artă care să nu militeze pentru prietenie, colaborare și întrajutorare reciprocă între toate popoarele lumii, pentru pace pe planeta noastră, pentru o viață mai bună, mai demnă și mai dreaptă.

După cum se cunoaște însă, o serie de cercuri reacționare din unele țări capitaliste încearcă să propage teorii prin care rolul artei și al literaturii este desprins de viața socială, de evenimentele stringente ale vieții internaționale, emițîndu-se păreri potrivit cărora literații și artiștii ar fi niște „aleși", un fel de monopoliști ai esteticii în sine. Doar ei ar fi în stare să modeleze gustul estetic, dar cum ? în ce viziune ? cu ce destinație ? „În aceste poziții — subliniază secretarul general al partidului — se exprimă cu putere tendința proprie ideologiei celei mai reacționare,

[3] Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 93.

a negării rolului maselor în viața socială, în făurirea istoriei, urmărindu-se, totodată, dezarmarea și demobilizarea forțelor revoluționare, ruperea culturii și artei de aceste forțe, punerea creației spirituale în slujba intereselor claselor exploatatoare" [4].

Or, cum realitățile au arătat, adevărata artă nu a fost o artă în sine niciodată și niciunde, ci o artă realistă, atașată valorilor umane, slujind înălțarea omului, idealurile lui de libertate, dreptate socială și bunăstare.

2. Conducerea de către partid a literaturii și artei

Ca centru vital al națiunii noastre socialiste, Partidul Comunist Român gîndește, realizează și previzionează întreaga dezvoltare economică și social-culturală a țării în temeiul legilor obiective, al socialismului științific aplicate creator la condițiile concrete ale țării noastre. Este, prin urmare, de la sine înțeles că și cultura socialistă, parte integrantă a edificării noii noastre orînduiri, se află sub conducerea fertilă a partidului, sub veghea atentă, competentă și dinamizatoare a secretarului său general. Astfel, și activitatea literar-artistică, în diversele și fecundele ei nuclee de creație, are privilegiul îndrumării și conducerii de către partid. Partidul își exercită rolul conducător în literatură și artă prin intermediul organizațiilor de partid din cadrul uniunilor de creație, al comuniștilor aflați în conducerea acestora, al tuturor comuniștilor din domeniul creației.

La antipodul unor păreri răuvoitoare sau tendențioase emise mai cu seamă de dușmani ai socialismului, după care conducerea de către partid a fenomenului literar-artistic ar echivala cu o înregimentare în scheme și dogme, scriitorii, artiștii plastici, muzicienii, cineaștii, ceilalți oameni de cultură și artă din țara noastră găsesc în îndrumările și orientările conducerii de partid farul călăuzitor al creației, sursa sigură a reușitei, veghea față de orice pericol care poate altera mesajul unei scrieri beletristice sau al unei lucrări de artă autentice, utile societății. Concretizată în indicații sau în dialoguri cu creatorii de frumos, conducerea de către partid a tot ce înseamnă literatură și artă veridică

[4] Nicolae Ceaușescu, *Expunere la ședința activului central de partid și de stat* — 3 august 1978, București, Editura politică, 1978, p. 49.

atrage atenția asupra repertoriului de probleme vitale și mereu actuale ale creației originale, de la priorități tematice la stiluri și metode, de la libertatea și responsabilitatea scriitorului și artistului față de societate la problemele de viață și de muncă ale artiștilor și la cele de comportament și de climat, pe scurt, tot ce poate asigura și optimiza progresul literar-artistic al țării.

Chemarea adresată scriitorilor și artiștilor, tuturor oamenilor de creație la cel de-al IX-lea Congres al P.C.R. de a pune întreaga lor capacitate de creație în opere care să servească patria și poporul, cauza socialismului și comunismului, în forme și stiluri cît mai diferite, a rodit în răstimpul unui deceniu și jumătate, s-a materializat în numeroase lucrări valoroase, beletristice, plastice, muzicale și cinematografice. În etapa actuală de dezvoltare a societății noastre, oamenii muncii doresc să li se pună la dispoziție tot mai multe realizări ale creatorilor din domeniul literaturii și artei în care să-și recunoască propria fizionomie morală, ocupațiile diurne și proiectele, dar și rămînerile în urmă și ezitările etc., și nu personaje închipuite, transplantate din alte medii sociale și neviabile. Or, din păcate, mai sînt anumiți creatori de artă care consideră că nu orice mediu social este demn de inspirație, întrucît el n-ar oferi o tipologie artistică densă, complexă în sentimente. Evident, este o eroare estetică asupra căreia secretarul general al partidului a atras atenția în modul cel mai convingător cu putință : „Într-adevăr, oamenii muncii din uzine și de pe ogoare sînt mult mai puțin complicați, ei rezolvă problemele de viață și de muncă mult mai simplu și mult mai direct. Dar fac o mare greșeală aceia care cred că, din această cauză, acești minunați creatori ai bunurilor materiale și spirituale, oamenii muncii, nu pot oferi cele mai importante surse de inspirație pentru artiști. Tocmai oamenii muncii sînt animați de idealurile cele mai înalte și de convingerile cele mai profunde, își trăiesc viața cu pasiune și dăruire, sînt însuflețiți de spirit de dreptate și adevăr" [5].

Partidul solicită frontul scriitorilor și al artiștilor să

[5] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, București, Editura politică, 1976, p. 57.

realizeze lucrări literare, muzicale, plastice, teatrale, cinematografice care să aibă în centrul lor oamenii muncii, iar ca modalitate de redare să se apeleze cît mai puțin la „ulciorul plin al altora" și cît mai mult la propriul izvor, știut fiind cît de bogată și de frumoasă este limba română, ce largi posibilități de transpunere artistică a unui mesaj autentic a oferit ea creatorilor populari, pașoptiștilor, marilor clasici, scriitorilor dintre cele două războaie mondiale, celor de astăzi. În expunerea la Congresul al II-lea al consiliilor populare, secretarul general al partidului sublinia : „Avem și literatură bună, avem și poezii bune ; dar mai avem și unele poezii care te fac cîteodată să te întrebi pentru ce au fost scrise !". Creațiile literare „justificate" a fi scrise pentru oameni „elevați" sînt, desigur, destinate unui cerc foarte restrîns, dar, releva în același context tovarășul Nicolae Ceaușescu, „de ce să publicăm noi asemenea poezie, de ce să consumăm hîrtia cu ea ?" [6]. S-a pus din nou problema misiunii sociale a scriitorului, a responsabilității sale civice și patriotice față de semeni și față de timpul nostru, a necesității de a promova o artă și o literatură militante, care să-și tragă seva din principiile socialiste și comuniste, din umanismul revoluționar. Inspirată din realitățile țării noastre, și nu de aiurea, realizată cu mijloace specifice artei de calitate românești, fie populare, fie clasice, noua noastră creație literar-artistică trebuie să se înrădăcineze tot mai adînc în viața poporului, în istoria sa glorioasă, în prezentul său socialist.

Fără îndoială, conducerea artei și literaturii de către partid a favorizat și favorizează eflorescența temelor și a genurilor artistice, a deschis creației originale vadul umanismului revoluționar, care are drept scop formarea conștiinței socialiste a maselor și afirmarea personalității lor multilaterale, țelul central al politicii P.C.R. Idealul lui Marx, acel „homo aestheticus", adică omul care să nu aibă doar cunoștințe și îndemînări tehnico-practice, ci și capacitatea de a recepta și a comunica emoții și sentimente, prinde contur în orînduirea noastră nouă. El este garantat de accesul maselor la cultură și la actul creației, ca beneficiare și participante, și este realizat de frontul vast al oamenilor

[6] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare din 10—12 septembrie 1980*, București, Editura politică, 1980, p. 48.

de artă, literatură, muzică, teatru și cinematografie și al milioanelor de artiști amatori, sub conducerea competentă și clarvăzătoare a P.C.R., a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 153—157 ; 160—166.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Editura politică, 1977, p. 76—87.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Conferința națională a scriitorilor* — 26 mai 1977, București, Editura politică, 1977, p. 16—21 ; 26—29.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere la ședința activului central de partid și de stat* — 3 august 1978, București, Editura politică, 1978, p. 48—50.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la Comitetul Central al Partidului Comunist Român din 5—7 septembrie 1979*, București, Editura politică, 1979, p. 46—54.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare din 10—12 septembrie 1980*, București, Editura politică, 1980, p. 46—50.

Tema : **Participarea activă a maselor la creația cultural-artistică. Rolul Festivalului Național „Cîntarea României" în impulsionarea activității educative, în făurirea culturii noi, în întreaga viață spirituală a societății**

Planul temei

1. Concepția P.C.R. privind locul și rolul culturii în formarea și dezvoltarea profilului spiritual al omului nou. Democrația culturii — parte integrantă a democrației noi, socialiste.
2. Masele populare — creatoare și beneficiare de cultură. Rolul formativ, educativ al culturii de masă în socialism.

3. Festivalul Național „Cîntarea României", festivalul muncii și al creației libere ; forme și modalități de manifestare. Particularități ale prezenței festivalului în viața societății.

1. Concepția P.C.R. privind locul și rolul culturii în formarea și dezvoltarea profilului spiritual al omului nou. Democrația culturii — parte integrantă a democrației noi, socialiste

Prefacerile înnoitoare înregistrate în anii puterii socialiste în toate domeniile vieții social-economice, tehnico-științifice și social-politice au generat transformări profunde și pe planul conștiinței sociale, al vieții spirituale. România ultimilor ani a fost practic un uriaș laborator care a produs nu numai bunuri materiale, dar și valori spirituale, demonstrîndu-se astfel, încă o dată, caracterul profund realist al tezei marxist-leniniste, aplicate în mod creator la condițiile țării noastre, după care socialismul — construcție conștientă, de mare complexitate, pe toate planurile vieții — presupune ca o latură esențială a sa făurirea unei culturi de tip nou, fără precedent în istorie.

Este meritul Partidului Comunist Român, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, că simultan cu dezvoltarea realmente explozivă a mijloacelor de producție, s-a acordat o atenție specială activității de formare a omului nou, dotat cu o înaltă conștiință politică și morală, fundamentării teoretice, cu argumente bazate pe un puternic suport filozofic, a acestui proces de mare importanță socială.

Începînd cu Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, concomitent cu adoptarea planurilor cincinale, pentru perioadele respective, cu măsurile pentru dezvoltarea și perfecționarea conducerii întregii activități economico-sociale, s-a acordat o atenție deosebită muncii politico-educative. Pornind de la faptul că desfășurarea unei permanente activități politico-ideologice și de educație socialistă reprezintă o necesitate obiectivă în întreaga perioadă de construire a socialismului și comunismului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a relevat strălucit unul din marile adevăruri ale edificării socialismului : acela că menirea sa istorică nu este numai de a elibera omul de asuprire și exploatare, de a asigura bunăstarea lui materială, ci și de a făuri o civilizație superioară, care nu se poate realiza decît prin formarea unui om nou, cu o înaltă conștiință politică, cu o bună pregătire culturală și profesională, cu un profil moral, politic înaintat. Adoptarea de către Plenara C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971 a Programului de îmbunătățire a activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor a constituit unul din momentele esențiale pe drumul perfecționării activității cultural-educative, de dezvoltare a conștiinței socialiste.

Pe temeiul dezvoltării în ritm susținut și echilibrat a întregii economii, cultura națiunii noastre socialiste cunoaște o multilaterală înflorire, devenind unul din factorii esențiali care contribuie la creșterea continuă a calității vieții sociale și individuale. Aceasta corespunde întrutotul concepției Partidului Comunist Român pentru care ridicarea nivelului material reprezintă mijlocul esențial și necesar în atingerea țelului suprem : formarea și dezvoltarea omului de tip nou.

Așa cum prevede Programul partidului, cultura, prin toate mijloacele sale, a devenit un factor fundamental de ridicare a calității vieții, oferind omului nu numai un univers de valori în care să se regăsească, ci și unul care să-i ofere modelul chipului său viitor, cu toată bogăția și frumusețea gîndirii și sensibilității spre care aspiră.

Edificarea noii orînduiri în România a înregistrat, ca unul dintre procesele sale fundamentale, democratizarea culturii. Cultura nouă, socialistă a exercitat un amplu rol formativ, sporind participarea conștientă a maselor la conducerea politică a societății, inclusiv în zonele atît de diverse ale artei.

Tot în programul partidului se afirmă pe bună dreptate că prin caracterul lor, precum și prin organizarea largă a difuzării în mase, operele de artă valoroase trebuie să devină bun al întregului popor, partidul asigurînd condiții ca masele largi populare să participe tot mai intens la dezvoltarea culturii naționale, la creația de artă, la sporirea valorilor spirituale ale societății socialiste.

Pe temeiul acestor prevederi și, mai ales, pe baza realizărilor concrete din ultimii ani se poate afirma că în prezent cultura și arta sînt bunuri ale întregului popor, dezvoltarea lor determinînd sporirea gradului de participare a maselor atît la însușirea, cît și la crearea valorilor culturale. Acest proces istoric conștient face posibilă trans-

formarea valorilor culturii în bunuri ale civilizației, contribuind la dezvoltarea armonioasă a întregului popor, la înflorirea spiritualității specifice fiecărei naționalități conlocuitoare care trăiește și muncește în strînsă frăție cu poporul român pentru înflorirea patriei comune.

2. Masele populare — creatoare și beneficiare de cultură. Rolul formativ, educativ al culturii de masă în socialism

Activitatea cultural-educativă se înscrie în țara noastră printre factorii principali care își aduc contribuția la edificarea noii orînduiri, la fundamentarea structurilor sociale ale socialismului și comunismului.

Beneficiind de o bogată și îndelungată tradiție, această activitate s-a amplificat și diversificat în ultimii ani, căpătînd un conținut nou și trăsături specifice.

În procesul construcției socialiste, în noile condiții economice și sociale, s-a impus o reexaminare critică a conceptului de cultură de masă, a orientărilor sale, a formelor și metodelor de acțiune, a funcțiilor animației culturale care să țină seama de noile realități, de cerințele impuse atît de mutațiile actuale survenite în structura economică, socială și politică, cît și în fizionomia morală a societății și indivizilor.

Pornind de la aceste premise social-istorice concrete, și în opoziție cu teoriile elitiste și tehnocratice care consideră cultura de masă ca un fenomen de consum cu efecte de standardizare, de aplatizare și uniformizare spirituală, Partidul Comunist Român concepe activitatea cultural-educativă de masă sub aspectul rolului său formativ și educativ la scara întregii societăți, ca o activitate de ridicare a nivelului general de cultură și cunoaștere a poporului la dimensiunile celor mai avansate științe, ideologii și arte contemporane, ca un impuls care mobilizează energia și voința oamenilor.

Finalitatea imediată a unui asemenea generos obiectiv se regăsește în capacitatea din ce în ce mai puternică a maselor populare de a pătrunde și înțelege realitățile contemporane, procesele revoluționare care se produc în orînduirea socialistă, ideile care călăuzesc permanent activitatea noastră, valorile culturale ale epocii în care trăim, lupta ideologică pe plan mondial. Analizînd conceptul de

„cultură de masă", devine anacronică orice tendință de a interpreta această noțiune printr-o prismă iluministă, cu tentă filantropică, de „luminare" a poporului. Esențială este astăzi inserția acțiunii de educare a maselor prin cultură în realitățile vieții, în problematica cotidiană a colectivităților umane.

Apropierea de actualitate, dezbaterea problemelor pe care le implică noile relații sociale sau activitatea economică, conferă muncii de educație un profund caracter militant, revoluționar.

Se poate aprecia că, în prezent, cultura de masă are o nouă misiune istorico-socială, diferită esențial prin obiective, conținut și metode de cea a epocilor precedente. Principalele funcții ale activității cultural-educative în socialism sînt următoarele :

a). *Funcția informativă.* Prin întregul sistem al activității cultural-educative se urmărește transmiterea către cele mai largi categorii ale publicului, a informațiilor, adică a elementelor noi din cele mai diverse domenii ale cunoașterii umane. Acest flux de informații are un caracter continuu, el începînd din anii de școală și continuînd ulterior prin tot sistemul educației permanente.

b). *Funcția instructivă.* Ea marchează în esență finalitatea practică a procesului de transmitere a unui bagaj de cunoștințe, riguros construit și amplu ramificat, cunoștințe care se structurează într-un puternic eșafodaj pe care urmează să se edifice, să se desăvîrșească personalitatea multilateral dezvoltată a noilor generații.

c). *Funcția formativă.* Pornindu-se de la ideea esențială că edificarea socialismului este un proces istoric conștient, care presupune participarea rațională a celor mai largi mase ale poporului, în documentele partidului nostru s-a subliniat adesea faptul că gradul și eficiența acestei participări sînt într-un raport direct cu lărgirea democrației socialiste și cu nivelul cultural-științific al membrilor societății, cu dezvoltarea conștiinței acestora. Contribuția activității cultural-educative se manifestă în cîteva direcții specifice de acțiune : înarmarea maselor cu ideologia marxist-leninistă, cu înțelegerea modalităților de aplicare a acesteia la condițiile concret-istorice ale României ; dezvoltarea gîndirii științifice, lărgirea orizontului de cunoaștere prin formarea unei concepții materialiste despre lume și societate și prin răspîndirea unor cunoștințe științifice și tehnice pe care le impune revoluția tehnico-știin-

tifică contemporană ; atragerea maselor la creația culturală. Desigur, acestea au participat la crearea de bunuri spirituale și în alte epoci istorice, dar socialismul a redimensionat acest proces, i-a lărgit sfera de cuprindere, a diversificat-o, a amplificat-o. Festivalul național „Cîntarea României" constituie cea mai elocventă expresie a noii calități pe care a dobîndit-o contribuția maselor la crearea valorilor spirituale.

3. Festivalul național „Cîntarea României", festivalul muncii și al creației libere ; forme și modalități de manifestare. Particularități ale prezenței festivalului în viața societății

Festivalul național al culturii și educației socialiste „Cîntarea României", organizat la inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, este cea mai complexă și cuprinzătoare manifestare cultural-educativă, care reunește în prezent liniile de forță ale întregii noastre spiritualități. Festivalul își definește caracterul pregnant politic prin faptul că pune un accent deosebit pe relația indisolubilă care trebuie să existe între crearea de valori artistice și bunuri materiale. Așa cum s-a apreciat în Raportul prezentat la Congresul al XII-lea al P.C.R., Festivalul a pus cu putere în evidență geniul creator al poporului nostru care întotdeauna a fost adevăratul purtător al celor mai înalte năzuințe sociale și spirituale, creatorul culturii înaintate, făuritorul civilizației materiale și spirituale în România.

El marchează o continuitate a manifestărilor tradiționale ale spiritualității noastre, le completează, le desăvîrșește, le potențează la un nivel superior. În esență, el a determinat cristalizarea unei noi forme de angrenare a maselor pe tărîmul vieții culturale, o formulă stimulativă și profund democratică ce a reușit într-un timp record să-și dovedească puterea de atracție. La cea de a doua ediție a Festivalului grandiosul spectacol pe care acesta l-a reprezentat a fost opera colectivă a peste trei milioane de artiști amatori și profesioniști, interpreți și creatori din toate zonele țării. La festival participă mii de formații și zeci de mii de interpreți aparținînd naționalităților conlocuitoare, expresie concretă a deplinei egalități în drepturi a tuturor locuitorilor României socialiste.

Trăsătura esențială a Festivalului o constituie *caracterul* său *educativ*, de formare a omului nou, constructor al societății socialiste. Festivalul nu este artistic în exclusivitate, ci configurează un cadru politico-organizatoric și educativ care stimulează inițiativa maselor. Asigurîndu-se fiecărei acțiuni un pronunțat conținut politic, practic, revoluționar, festivalul militează (prin ansamblul manifestărilor sale) pentru cunoașterea hotărîrilor de partid și a legilor țării, pentru îndeplinirea exemplară a sarcinilor de plan, pentru întărirea ordinei și disciplinei, popularizarea fruntașilor în muncă și a realizărilor lor.

Acțiunile educative ale așezămintelor culturale sînt situate ca și întreaga viață social-economică sub imperativul noii calități. Materializarea directă și particulară a principiului artei edificate de un solid fundament social, o bună parte a strategiei educative a acestor instituții este orientată către sprijinirea, cu mijloacele specifice muncii culturale, a generalizării noului mecanism economico-financiar, a întăririi rolului autoconducerii muncitorești, a creșterii eficienței economice.

Acțiunile culturale se desfășoară totodată sub semnul tradițiilor de luptă pentru libertate, independență și suveranitate a poporului. În forme variate și cu o intensă frecvență se înscriu manifestările consacrate unor importante momente istorice și sociale care au prefigurat marile transformări revoluționare ale prezentului. Departe de a fi o simplă trecere în revistă a unor formații artistice, esența acestei activități conține înalte virtuți educative, în vederea făuririi conștiinței patriotice, revoluționare a maselor.

O altă trăsătură specifică a festivalului o constituie *caracterul artistic complex*. De la o ediție la alta, numărul genurilor artistice a crescut continuu, creșterea însumînd în primul rînd diversificarea, noutatea. S-au dezvoltat puternic echipele de teatru de amatori, corurile, montajele literar-muzicale. Și-au făcut apariția și alte colective întîlnite, de regulă, numai în rîndul profesioniștilor : cvartete, orchestre simfonice, colective de operă și operetă.

Larga paletă artistică include și un alt aspect : promovarea din ce în ce mai puternică a unor genuri cu un accentuat caracter politic : teatrul document și brigăzile artistice — microcolective muncitorești care desfășoară un permanent și virulent „atac" satiric la adresa inerției, obtuzității, a formalismului și birocratismului.

Interpretarea artistică a fost și va rămîne o singură latură și nu cea mai importantă, a complexului proces de edificare a spiritualității unui popor. Cea de a doua latură, creativitatea, decurge din capacitatea specifică umană de a inova, concretizată în creația materială și spirituală. Iată o generoasă direcție de acțiune care, de la bun început, a fost înscrisă între obiectivele fundamentale ale festivalului : *creația artistică și tehnică*. Fără îndoială, în funcție de diversele zone de creație, obiectivele acțiunii culturale sînt diferite. Se acționează astfel pentru stimularea creației populare autentice, nutrită din solul fertil al tradiției, dar îmbogățită cu semnificații și tehnici contemporane. În ceea ce privește creația cultă realizată tot de amatori, festivalul a desțelenit zone care pînă nu demult constituiau exclusiv apanajul profesioniștilor ; proza și dramaturgia, grafica și sculptura, arta cinematografică și fotografică.

Conceptul de creativitate a fost abordat în festival sub toate componentele sale. Pentru prima dată în istoria acestor manifestări a intrat în competiție și creația tehnico-științifică : s-au înființat cercuri tehnico-aplicative și de creație științifică în case de cultură și cluburi muncitorești, în toate întreprinderile s-au întocmit programe de creație, au fost precizate formele de participare individuală și colectivă la acțiunile pentru modernizarea producției, a tehnologiilor. Rodul acestei activități se poate identifica în realizarea a zeci de mii de produse noi și modernizate, în miile de invenții, inovații și raționalizări aplicate în producție cu efecte economice considerabile.

O altă trăsătură specifică a noii întreceri naționale o constituie faptul că, în egală măsură, ea este și un *festival al artei profesioniste*. „Cîntarea României" a conferit întîlnirilor de lucru ale profesioniștilor (festivaluri teatrale și muzicale, gale ale filmului, expoziții etc.) o dimensiune nouă, materializată într-o implicare mai puternică a artei lor în viața socială a țării.

Realizarea cu mai multă consecvență a comenzii sociale a permis afirmarea unor noi opere literare, muzicale, plastice, cinematografice, inspirate din actualitatea construcției socialiste, din lupta de veacuri a maselor pentru dreptate socială și libertate. Prin temele abordate și valoarea lor artistică, prin vibrantul mesaj patriotic și revoluționar, prin diversitatea lor stilistică ele au adus o contribuție însemnată la formarea și dezvoltarea conștiinței revoluționare a maselor, la lărgirea continuă a orizontului lor de

cunoaștere, la creșterea calității vieții spirituale din țara noastră.

Se acționează, de asemenea, în direcția cunoașterii mai temeinice de către oamenii de literatură și artă a vieții și muncii poporului, pentru dobîndirea unei bogate experiențe sociale prin contactele nemijlocite ale creatorilor cu masele largi de oameni ai muncii. Se organizează numeroase întîlniri ale scriitorilor cu cititorii în unități economice, la orașe și sate ; instituțiile profesioniste realizează numeroase spectacole direct pe platforme industriale, în aer liber, la monumente istorice, stagiuni permanente și turnee.

Uniunile de creație întind o punte trainică de sprijin și colaborare către mișcarea artistică de amatori. Tot mai mulți oameni de cultură și artă se implică direct în îndrumarea metodică a activității cercurilor și cenaclurilor, a formațiilor artistice ale muncitorilor și țăranilor, realizînd o adevărată școală, cu influențe pozitive pentru toți participanții la acest fructuos dialog al creației.

Concluzia de mare forță generalizatoare care se desprinde din această trecere în revistă, concluzie referitoare atît la Festivalul național „Cîntarea României", cît și la activitatea cultural-educativă în general se referă la faptul că, în socialism, arta se dezvoltă din ce în ce mai mult nu numai ca o profesie, ci și ca un mod de exprimare plenară a personalității umane, eliberată de orice fel de exploatare, stăpînă pe destinul său. Aceasta este sursa inepuizabilă a făuririi culturii noi, socialiste, a ridicării vieții spirituale a societății la nivelul exigențelor celor mai înalte ale constructorilor noii orînduiri.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 126—137.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, București, Editura politică, 1976, p. 22—35.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 80—89.

NICOLAE CEAUȘESCU, *Cuvîntare la Conferința națională a Uniunii artiștilor plastici*, 20 iunie 1978, București, Editura politică, 1978.

NICOLAE CEAUȘESCU, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 16, București, Editura politică, 1979, p. 492—497.

NICOLAE CEAUȘESCU, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 18, București, Editura politică, 1979, p. 542—547.

NICOLAE CEAUȘESCU, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 19, Editura politică, 1980, p. 403.

Tema : **Rolul organizațiilor de partid din instituțiile de artă și cultură, al uniunilor de creație în orientarea ideologică a activității cultural-artistice, în înfăptuirea politicii culturale a partidului**

Planul temei

1. Dezvoltarea conștiinței socialiste a întregului popor, educația politică, etică și estetică a maselor, sarcină fundamentală a culturii.
2. Îndrumarea și conducerea unitară a întregii munci ideologice și cultural-educative. Rolul organizațiilor de partid din instituțiile de artă și cultură în orientarea activității cultural-artistice.
3. Promovarea în sfera culturii a concepției filozofice materialist-dialectice și istorice.

TEZE

1. Dezvoltarea conștiinței socialiste a întregului popor, educația politică, etică și estetică a maselor, sarcină fundamentală a culturii

Sub conducerea Partidului Comunist Român, poporul nostru este angajat cu fermitate în lupta pentru înfăptuirea Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, program ce vizează toate laturile dezvoltării sociale, subsumate obiectivului fundamental de afirmare plenară a personalității umane.

În acest sens, activitatea ideologică, politică și cultural-educativă urmărește formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor, educarea lor în spiritul valorilor umanismului revoluționar și ale patriotismului socialist, ridicarea nivelului politic și cultural al oamenilor muncii, asigurînd continua lărgire a orizontului acestora de cunoaștere și de înțelegere a legităților dezvoltării sociale.

Un rol important în procesul de formare a omului înaintat revine culturii în ansamblul său, iar în contextul acesteia literaturii și artei, prin intermediul cărora se realizează o consecventă și eficace educație politică, etică și estetică a maselor. Înflorirea literaturii și artei se înscrie astfel ca o componentă importantă a muncii de edificare a noii societăți, a civilizației socialiste, de îmbogățire spirituală a oamenilor. Educația estetică nu vizează numai pregătirea oamenilor pentru înțelegerea frumosului și asimilarea valorilor artistice, nu se limitează doar la un statut cultural-informativ, ci își propune să fie un instrument de formare și perfecționare a personalității, inițiază o acțiune civilizatoare, modelînd omul și societatea în concordanță cu cerințele frumosului. Arta — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — trebuie să servească unui singur scop : educației socialiste, comuniste. În acest sens, sîntem pentru cea mai largă libertate de creație, pentru cea mai largă exprimare a imaginației, dar în spiritul concepției noastre despre lume și viață. Exprimată într-o bogată arborescență de modalități de expresie, abordînd cele mai diverse genuri, literatura și arta sînt unificate de aceeași concepție filozofică, materialismul dialectic și istoric, singura apță să ofere o imagine exactă și cuprinzătoare asupra fenomenelor sociale și a realității, să surprindă în configurațiile prezentului perspectivele devenirii.

În etapa actuală, în strînsă conexiune cu profundele transformări ce se petrec în toate sferele vieții sociale, importanța activității ideologice și cultural-educative se amplifică, ridicarea nivelului material nefiind un scop în sine, ci doar un mijloc esențial și necesar în atingerea țelului suprem de a dezvolta fizionomia spirituală a omului de tip nou.

La rîndul ei, conștiința socială, prin relativa sa independență față de baza materială, își asumă o mai activă funcție formativă și socială ; constituindu-se într-un factor de puternică acțiune transformatoare, înrîurește

fecund procesul forțelor de producție, contribuind, cu mai mare amplitudine și eficacitate, la transformarea revoluționară a societății.

2. Îndrumarea și conducerea unitară a întregii munci ideologice și cultural-educative. Rolul organizațiilor de partid din instituțiile de artă și cultură în orientarea activității cultural-artistice

Exercitîndu-și rolul conducător încredințat de societate, Partidul Comunist Român a asigurat și asigură conducerea unitară a operei de înflorire a patriei, a întregii activități politice, economice, sociale și cultural-educative, cerință obiectivă pentru înfăptuirea programului de dezvoltare multilaterală a societății, pentru realizarea aspirațiilor ei fundamentale. Îndrumarea și conducerea unitară a activității ideologice și cultural-educative, a muncii de propagandă se realizează prin intermediul organizațiilor de partid — județene, municipale, orășenești, comunale, din instituții și întreprinderi — care au îndatorirea să urmărească neîntrerupta îmbunătățire a muncii, asigurînd valorificarea judicioasă a tuturor resurselor societății. Formele și modalitățile concrete de îndrumare a muncii politico-ideologice sînt multiple, diferențiate și adecvate condițiilor specifice, dar important este ca în toate cazurile aceasta să se desfășoare din interiorul organelor și organizațiilor de partid, al organizațiilor obștești și de masă, inclusiv al celor investite cu atribuții speciale privind creația literar-artistică și activitatea cultural-educativă. Rolul conducător al partidului se exercită prin comuniștii care lucrează în aceste organizații și organisme, calitatea muncii de îndrumare în ansamblul său fiind rezultanta calității muncii fiecărui comunist. În vederea împlinirii sarcinilor încredințate, de cea mai înaltă răspundere, comuniștii din organele de partid și de stat, din instituțiile de profil ideologic, cu sarcini în domeniul educațional, trebuie să se caracterizeze printr-o înaltă exigență partinică, prin combativitate revoluționară și principialitate marxist-leninistă, prin aportul lor deosebit în educarea socialistă a maselor. Comuniștii care-și desfășoară activitatea în instituții cu caracter cultural-educativ și artistic, în uniunile și asociațiile de creatori (Uniunea scriitorilor, Uniunea compozitorilor, Uniunea artiș-

tilor plastici, Asociația cineaștilor, Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale, Asociația fotografilor), au obligația de a fi modele de înalt civism și clarviziune politică, atît prin munca lor obștească, cît și prin propria creație literar-artistică, promovînd cu fermitate ideologia partidului, militînd pentru înfăptuirea politicii partidului în sfera culturii și artei, pentru ridicarea continuă a calității muncii. Acest rol îndrumător — preciza tovarășul Nicolae Ceaușescu — se realizează nu prin imprimarea unui anumit stil sau unei anumite maniere de creație, ci prin desfășurarea unei largi activități politico-ideologice, prin grija pentru îndeplinirea muncii sociale a artiștilor, a scriitorilor, prin fuziunea deplină a literaturii, a tuturor artelor, cu marile preocupări ale poporului român, cu grandioasa operă socială pe care o întreprind oamenii muncii din țara noastră.

Programul ideologic adoptat de Plenara C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971 a trasat un ansamblu de măsuri care a sporit răspunderea organelor și organizațiilor de partid în conducerea muncii politico-ideologice și cultural-educative. Plenara din iunie 1977 a P.C.R. cu privire la creșterea rolului și răspunderilor organizațiilor de masă și obștești, a uniunilor de creație, a conducerilor colective ale redacțiilor, Radioteleviziunii, editurilor, caselor de filme, instituțiilor de spectacole a stimulat și mai puternic responsabilitatea individuală și colectivă a tuturor comuniștilor din aceste sectoare, prin transferarea unor atribuții ale statului asupra întregii societăți, prin întărirea competenței fiecărei instituții, dar și a fiecărui comunist din cadrul acestora.

Un rol de prim ordin îl are Consiliul Culturii și Educației Socialiste, organ central de partid și de stat, condus nemijlocit de Comitetul Central al Partidului Comunist Român. În această calitate el exercită îndrumarea și controlul tuturor instituțiilor de cultură de la orașe și sate, indiferent de subordonare, a uniunilor și asociațiilor de creatori, desfășurîndu-și activitatea în teritoriu prin intermediul comitetelor de cultură și educație socialistă județene, municipale, orășenești, conlucrînd, în același timp, cu organizațiile de partid din cadrul instituțiilor cultural-educative în vederea îndeplinirii politicii culturale a partidului.

Exprimînd continua democratizare a vieții cultural-artistice a țării, din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu

a fost organizat și instituționalizat Congresul educației politice și al culturii socialiste — for de dezbatere cu întregul popor a problemelor formării conștiinței socialiste și comuniste, care a reafirmat obligația ca la baza întregii activități educative să stea concepția despre lume și viață a partidului — materialismul dialectic și istoric, Programul Partidului Comunist Român ; Congresul a subliniat, de asemenea, necesitatea ca, sub conducerea și îndrumarea nemijlocită a organelor și organizațiilor de partid să se acționeze cu hotărîre pentru îmbunătățirea continuă a muncii, pentru ridicarea la un nivel superior a întregii activități ideologice, politice și cultural-educative.

Ridicarea continuă a gradului de pregătire a cadrelor de partid, a tuturor comuniștilor, elevarea nivelului lor ideologic, potențarea spiritului militant, revoluționar constituie una din sarcinile fundamentale, prioritare — afirmată cu tărie în documentele partidului nostru — a tuturor organelor și organizațiilor de partid, și cu atît mai mult a celor implicate nemijlocit în organizarea și desfășurarea vastului program de educație revoluționară, etică și estetică a poporului. Este necesar — accentua tovarășul Nicolae Ceaușescu — ca uniunile de creație să desfășoare o activitate politico-ideologică mai susținută în rîndul fiecărei categorii de creatori. Punînd la baza muncii educative concepția revoluționară despre lume și viață, însușindu-și temeinic și aplicînd consecvent politica partidului — principala modalitate de formare a unei conștiințe politice înaintate, dar și de exercitare a spiritului combativ — creatorii, activiștii culturali pot înțelege dialectica dinamismului social și spori receptivitatea față de cele mai noi fenomene și cuceriri ale gîndirii și spiritului, se pot situa în avangarda mișcării sociale și ideologice și îndeplini menirea de a interveni activ, conștient în transformarea revoluționară a societății.

O primă direcție a activității ideologice, care angajează în mod direct pe activiștii și creatorii din domeniul literar-artistic și cultural-educativ, urmărește intensificarea activității teoretice de fundamentare a obiectivelor și sarcinilor politicii culturale, de determinare a soluțiilor și mijloacelor concrete de înfăptuire a programelor cultural-educative. O atenție deosebită se cere îndreptată în direcția emulării creativității artiștilor amatori, a intensificării interacțiunii dintre arta profesioniștilor și cea a amatorilor.

Uniunile de creație, presa de specialitate, instituțiile cultural-artistice sînt chemate să inițieze ample dezbateri pe probleme de esență ale politicii culturale și creației, producînd noi clarificări și disocieri estetice în perspectiva materialismului dialectic și istoric în probleme de prim ordin ca, de pildă, relația dintre poziția filozofică a artistului și originalitatea operei, adevărul artistic, categoriile realismului, noile valențe ale specificului național, raportul dintre tradiție și inovație, angajînd în aceste dezbateri o atitudine polemică față de orientări artistice care vor să îndepărteze arta de finalitatea ei educativă și socială, să o rupă de sistemul determinărilor obiectiv-istorice.

Poziția ideologică a artistului, opțiunile ideatice exprimă cu pregnanță însăși partinitatea operei, forma cea mai înaltă a angajării politice, ideologice și estetice, expresia superioară a poziției militante a artistului care-și asumă responsabilitatea de a contribui conștient, deschis, consecvent la împlinirea idealurilor societății noastre, rezultantă a actului de integrare lucidă a artistului în opera de edificare a noii societăți.

Aserțiunile estetizante potrivit cărora ar exista o libertate absolută de creație — iar aceasta s-ar produce în atmosfera sterilizată a „turnului de fildeș" — ignoră premeditat, dar cu evidente subtextualități politice condiționarea istorică a artei într-o dublă direcție : a relațiilor ei ineluctabile cu societatea și cu tendințele acesteia, implicate, pe de o parte, în caracterul eteronomic al operei de artă (în sensul că aceasta însumează valori politice, sociale, etice, ideologice etc.), iar pe de altă parte, în însăși specificitatea sa artistică (materialul, caracteristicile genului artistic, particularitățile structurii interne a operei, aflate ele însele într-o relativă și subtilă corelație cu evoluția formelor de gîndire).

Sincronizată cu evoluția societății, arta nu se poate dezvolta cu plenitudine și nu își poate împlini menirea militantă, decît dacă se bazează pe o largă și profundă cunoaștere a realităților sociale. Opera de artă se naște sub imperiul unor întrebări care sînt în ultimă instanță ale contemporaneității, dar se structurează ca răspunsuri ce nu pot fi date decît dacă autorul este adînc ancorat în preocupările și problemele lumii. Marile creații, în toate domeniile, au fost rodul asocierii unui talent generos, al unei experiențe artistice bogate, cu o neistovită explorare a realității, a aspirațiilor claselor și grupurilor sociale, ale

poporului, asumate și interpretate printr-o concepție filozofică deplin clarificată, care-l ajută să deceleze tendințele evolutive ale societății. Este explicabil, așadar, interesul susținut manifestat de uniunile de creație — dar care se cere substanțial extins în modalități și mai diverse — pentru cunoașterea de către scriitori și artiști a vieții și preocupării poporului, a activității de construire a noii orînduiri. Printr-un contact permanent cu oamenii muncii — în fabrici, pe ogoare, în laboratoare — se realizează pe de o parte lărgirea orizontului cultural al maselor, iar pe de altă parte creatorii au posibilitatea unei mai complexe cunoașteri a realităților care constituie substanța nobilă a operelor. Taberele de creație, acțiunile de documentare organizate la orașe și sate prilejuiesc, în același timp, numeroase ședințe literare, expoziții, colocvii, mese rotunde, iar discuțiile ce au loc instituie un viu și necesar dialog între creatori și beneficiarii actului de cultură.

Caracteristic societății noastre este faptul că înflorirea creației în toate genurile artistice se produce în contextul unei continue democratizări a vieții artistice, realizată prin antrenarea unui număr cît mai mare de artiști, scriitori, specialiști, oameni ai muncii la elaborarea programelor de politică culturală în cadrul organelor de conducere ale C.C.E.S., al consiliilor de conducere ale revistelor, editurilor, instituțiilor de cultură etc. Una din expresiile cele mai elocvente ale acestui proces neîntrerupt de democratizare a vieții cultural-artistice este măsura adoptată de partid de desființare a cenzurii și investirea cu răspunderi substanțial sporite a comuniștilor din uniunile și asociațiile de creatori, instituțiile de cultură și artă, consiliile de conducere ale revistelor și ziarelor, editurilor și caselor de filme în vederea asigurării nemijlocite, eficace, a îndrumării și controlării calității politice, ideologice și artistice a muncii de creație. Prin intermediul dezbaterilor publice, ele pot contribui într-o mare măsură la orientarea creației spre problematica majoră a actualității, la depistarea de noi talente din rîndul tineretului, al maselor largi populare. Dezbaterea publică a problemelor de creație în cadrul colocviilor, festivalurilor, al altor manifestări de cultură artistică, creînd cadrul unei ample confruntări între artiști și public, contribuie la continua democratizare a climatului cultural, influențînd fecund însuși conținutul de creație.

3. Promovarea în sfera culturii a concepției filozofice materialist-dialectice și istorice

Întreaga activitate ideologică, literar-artistică și cultural-educativă are ca principal obiectiv formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor, modelarea omului nou, proces de deosebită complexitate și de lungă durată. Bazată pe concepția marxism-leninismului creator, inițiată ca un răspuns comprehensiv la cerințele stringente ale contemporaneității, activitatea cultural-educativă se subordonează scopului de a educa oamenii muncii în spiritul umanismului revoluționar, al patriotismului socialist, al principiilor eticii și echității socialiste, al demnității și omeniei socialiste. În acest sens, creația literar-artistică trebuie să-și propună realizarea de opere cu o densă substanță politică și ideologică, cu puternic mesaj social, în cele mai diverse genuri, modalități și stiluri, apte să înrîurească profund conștiința maselor, să le insufle ideile înaintate ale societății noastre, să modeleze personalitatea umană în conformitate cu normele eticii și echității socialiste și cu legile frumosului. Folosind forme variate de stimulare a creației — comanda socială, concursurile, premiile — toți factorii integrați în acțiunile de orientare și îndrumare a literaturii și artei au datoria să militeze pentru a determina crearea de opere de distinct relief artistic, inspirate din realitățile contemporane, din opera de edificare a socialismului, care, într-o vastă problematică, să cultive dragostea fierbinte pentru patrie și partid, pentru cuceririle revoluționare ale poporului, datoria fiecărui membru al societății de a-și pune forța de muncă în slujba progresului patriei, de a sădi respectul pentru proprietatea socialistă, de a situa interesele colective mai presus de cele personale, de a consolida unitatea și frăția dintre oamenii muncii fără deosebire de naționalitate. Creația literar-artistică este chemată să se inspire din realitatea social-istorică, să surprindă în fenomenele contemporaneității esența de actualitate, să descifreze sensurile transformării revoluționare, contribuind la perfecționarea continuă a omului și a relațiilor sociale, la transformarea înnoitoare a țării.

Educarea patriotică, revoluționară a maselor presupune și crearea de noi opere literare și artistice de evocare a trecutului de luptă al poporului nostru pentru libertate socială, pentru unitate și independență națională, a tradi-

ţiilor militante ale clasei muncitoare, ale partidului împotriva exploatării, pentru înfăptuirea revoluţiei sociale şi naţionale antifasciste şi antiimperialiste, lupta oamenilor muncii sub conducerea P.C.R. pentru edificarea unei noi orînduiri sociale. Reinterpretînd paginile istoriei în lumina materialismului dialectic şi istoric, trecutul devine un argument peremptoriu al prezentului, o chezăşie a devenirii istorice a naţiunii noastre socialiste.

Relevînd complexitatea şi caracterul procesual ale activităţii de educare socialistă a maselor — problemă de cea mai mare importanţă pentru societatea noastră, componentă constitutivă a operei de edificare socialistă şi comunistă a patriei — Congresul educaţiei politice şi al culturii socialiste a subliniat necesitatea imperioasă de a intensifica şi perfecţiona activitatea, de a angaja într-o conlucrare strînsă şi unitară toţi factorii educativi, cadrele de partid şi de stat, oamenii de ştiinţă, creatorii, mase cît mai largi de oameni ai muncii, creîndu-se o vastă mişcare populară în domeniul educaţiei şi culturii. Sub conducerea organelor şi organizaţiilor de partid, toate organizaţiile componente ale Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste au datoria să acţioneze unitar, într-o integrare reală, pentru împlinirea amplului program ideologic şi educativ al partidului. Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste, comitetele judeţene de cultură şi educaţie socialistă au misiunea de a asigura — pe plan central şi teritorial — conducerea unitară a întregii activităţi literar-artistice şi cultural-educative în scopul concentrării întregului potenţial educativ şi spiritual al naţiunii noastre în direcţia dezvoltării conştiinţei socialiste a maselor, a lărgirii orizontului lor de cunoaştere şi înţelegere, a îmbogăţirii şi înnobilării vieţii spirituale a tuturor oamenilor muncii.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism*, Bucureşti, Editura politică, 1975, p. 160—166.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Expunere cu privire la Programul P.C.R. pentru îmbunătăţirea activităţii ideologice, ridicarea nivelului general al cunoaşterii şi educaţia socialistă a maselor, pentru aşezarea relaţiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii şi echităţii socialiste şi comuniste*, 3 noiembrie 1971, în *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, Bucureşti, Editura politică, 1971, p. 620—637.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică şi cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conştient şi devotat al societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi al comunismului în România, prezentată la Congresul educaţiei politice şi al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, Bucureşti, Editura politică, 1976, p. 50—62.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Conferinţa naţională a scriitorilor*, 26 mai 1977, în *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, Bucureşti, Editura politică, 1977, p. 413—436.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntarea la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român*, 28—29 iunie 1977, în *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, Bucureşti, Editura politică, 1977, p. 501—521.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru cu activiştii şi cadrele din domeniul educaţiei politice, al propagandei şi ideologiei*, 9 septembrie 1977, în *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, Bucureşti, Editura politică, 1977, p. 42—52.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, Bucureşti, Editura politică, 1980, p. 42—52.

Tema : **Rolul şi sarcinile aşezămintelor culturale (cămine culturale, cluburi, case de cultură, biblioteci, muzee etc.) în asigurarea unei activităţi cultural-artistice complexe şi eficiente, de înaltă calitate, capabile să contribuie în mod efectiv la educaţia patriotică, revoluţionară a oamenilor muncii, la transpunerea în viaţă a principiilor eticii şi echităţii socialiste**

Planul temei

1. Caracterul militant, partinic, revoluţionar al întregii activităţi a aşezămintelor culturale.
2. Crearea în mase a unor convingeri politice şi a unei atitudini conştiente faţă de problemele majore ale dezvoltării sociale — atribut important al aşezămintelor culturale.
3. Rolul aşezămintelor culturale în propagarea cunoştinţelor cultural-ştiinţifice, în formarea personalităţii umane.
4. Forme şi metode de acţiune a aşezămintelor culturale.

1. Caracterul militant, partinic, revoluționar al întregii activități a așezămintelor culturale

Programul de acțiune în domeniul educației maselor, stabilit cu claritate prin documentele de partid, prin indicațiile secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, integrează activitatea așezămintelor culturale în ansamblul muncii politico-educative a partidului pentru formarea conștiinței socialiste a maselor, în preocupările organelor și organizațiilor de partid pentru soluționarea problemelor economice, sociale și educaționale cu care se confruntă.

Activitatea așezămintelor culturale de la orașe și sate trebuie înțeleasă ca o muncă de partid prin orientarea fermă a acțiunilor spre obiectivele majore, prin imprimarea unui mesaj ideologic clar fiecărei manifestări cultural-educative. Numai astfel acțiunea culturală, ca factor de penetrație și asimilare la scară de masă a ideologiei noastre, se poate afirma și ca o forță motrice a activității conștiente, creatoare, angajate a oamenilor.

O altă trăsătură a activității așezămintelor culturale este caracterul ei militant care are în vedere scopul și intervenția educativă precum și combativitatea îndreptată împotriva ideologiei și modului de viață burghez, a mentalităților învechite din conștiința oamenilor. „Întreaga activitate politico-educativă, subliniază secretarul general al partidului, trebuie să fie pătrunsă de un puternic suflu revoluționar, combătînd manifestările retrograde, mentalitățile înapoiate, cultivînd înaltele idealuri ale socialismului și comunismului, teoria științifică a materialismului dialectic și istoric“ [1].

Caracterul partinic și militant al acțiunii cultural-educative din așezămintele culturale implică o adîncă ancorare a acesteia în actualitatea și realitatea concretă a țării noastre, a fiecărei zone și localități. Așezămintele culturale au misiunea de a aborda actualitatea ideologică, economică, socială și morală, dimensiunile reale și concrete ale țării, dar și ale fiecărei colectivități, privită în evoluția ei dinamică.

[1] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntarea la Congresul al II-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste*, București, Editura politică, 1980, p. 22.

Așezămintele culturale trebuie deci să devină puternice instrumente de acțiune socială, foruri de dezbatere și clarificare a problemelor sociale și culturale ale fiecărei colectivități, ale fiecărui mediu în cadrul căruia își desfășoară activitatea, acesta fiind sensul superior al caracterului său partinic, militant. Această activitate este concepută ca un proces unic și original în care procesul de dezvoltare multilaterală, proiectat și condus de partid, realizează întrepătrunderea perfectă între interesele generale și opțiunea individuală, creînd un cadru nelimitat de afirmare a inițiativei creatoare a maselor în configurarea și înfăptuirea programelor concrete de acțiune cultural-educativă, potrivit necesităților lor reale.

Îmbrățișînd arii de preocupări și modalități de exprimare specifice macrogrupului sau microgrupului uman căruia se adresează, activitatea așezămintelor culturale capătă consistență și originalitate prin reflectarea autentică a problemelor diverse ale fiecărui grup, prin echilibrul organic stabilit între actul transmiterii de valori culturale și acela de creație propriu-zisă a acestor valori.

2. Crearea în mase a unor convingeri politice și a unei atitudini conștiente față de problemele majore ale dezvoltării sociale — atribut important al așezămintelor culturale

„Trebuie realizată o nouă calitate în organizarea și conducerea muncii politico-educative, în pregătirea ideologică a comuniștilor, a maselor populare, în explicarea și înțelegerea tendințelor și sensului dezvoltării economico-sociale, a profundelor transformări revoluționare care au loc în țara noastră și în întreaga lume“ [2], arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu. Prin așezămintele culturale se impune promovarea de manifestări cultural-educative care au capacitatea de a stimula gîndirea politică a oamenilor, de a-i ajuta să-și explice desfășurarea evenimentelor și să adopte o poziție justă față de ele, să dobîndească o perspectivă clară asupra lumii contemporane și să determine o participare activă la înfăptuirea obiectivelor dezvoltării economico-sociale a României.

[2] Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 82.

Referindu-se la lipsurile și deficiențele existente în propaganda de partid, în munca ideologică, politică și culturală, secretarul general al partidului sublinia că „încă nu în suficientă măsură această activitate este legată de înfăptuirea în practică a planurilor de dezvoltare economico-socială, de realitățile concrete din fiecare localitate și unitate socialistă" [3]. Așezămintele culturale trebuie să militeze pentru creșterea participării conștiente a oamenilor muncii la îndeplinirea exemplară a îndatoririlor profesionale și obștești, la introducerea cuceririlor revoluției științifico-tehnice în producția materială, la folosirea integrală a capacităților de producție și a fondului de timp, la valorificarea superioară a resurselor materiale, înnoirea producției, ridicarea calității produselor, reducerea cheltuielilor materiale de producție, creșterea productivității muncii și a eficienței economice.

În contextul acțiunii pentru sprijinirea îndeplinirii sarcinilor de producție așezămintele culturale au datoria să contribuie la educația patriotică a oamenilor în direcția cunoașterii aprofundate de către aceștia a istoriei poporului român, a momentelor de seamă din viața și lupta sa, a marilor personalități ale istoriei care s-au identificat cu năzuințele sale supreme, în concordanță cu prezentul socialist, cu înfăptuirile de seamă ale poporului stăpîn pe soarta sa ; să întipărească în conștiința fiecărui cetățean al patriei, indiferent de naționalitate, convingerea că tradițiile vieții, muncii și luptei comune care au caracterizat de-a lungul veacurilor convețuirea poporului român cu naționalitățile conlocuitoare din România au — în condițiile socialismului — cadrul cel mai prielnic de afirmare. Oamenii muncii trebuie să înțeleagă faptul că viitorul întregului popor stă în strînsa solidaritate a tuturor locuitorilor țării, indiferent de naționalitate, dîndu-se o ripostă fermă concepțiilor cosmopolite care propagă negarea națiunii și a naționalităților, oricăror încercări de învrăjbire națională.

Un obiectiv important ce stă în atenția așezămintelor culturale vizează contribuția acestora la perfecționarea vieții sociale, a modului de viață și de gîndire al oamenilor, la așezarea relațiilor din societate pe baza principiilor eticii și echității socialiste.

Pornind de la faptul că munca fizică și intelectuală

[3] *Op. cit.*, p. 81.

constituie factorul fundamental al progresului și civilizației, la baza întregii activități educative a așezămintelor culturale trebuie să stea formarea cetățenilor pentru muncă, angajarea responsabilă a tuturor în îndeplinirea sarcinilor economico-sociale, înarmarea tuturor oamenilor, a tineretului, cu puternice convingeri privind : răspunderea pentru sporirea continuă a avuției naționale, pentru gospodărirea eficientă a mijloacelor și resurselor societății noastre, lupta împotriva neglijenței și risipei, cultivarea disciplinei în muncă, a colectivismului, a spiritului de colaborare și întrajutorare, de solidaritate și respect reciproc ; formarea unei înalte conștiințe profesionale, a responsabilității pentru îndeplinirea exemplară a sarcinilor încredințate ; necesitatea perfecționării continue a pregătirii de specialitate, a competenței profesionale, prin însușirea a tot ce este nou și înaintat în țară și pe plan mondial în diferite profesii și meserii ; lupta împotriva încălcării principiilor socialiste ale muncii, a tendințelor de trai pe seama societății.

Pornind de la cerințele muncii educative, de la faptul că în viața social-economică au loc abateri — uneori grave — de la normele și principiile eticii și echității socialiste, așezămintele culturale, pe baza unei temeinice cunoașteri a realităților locale, trebuie să combată mentalitățile învechite, mic-burgheze, care generează acte și comportamente antisociale (fuga de muncă, dorința de căpătuială, cosmopolitism, carierism etc.), să prevină abaterile formînd o opinie de masă împotriva fenomenelor negative care se manifestă în unele domenii, urmărind în acest scop conjugarea eforturilor cu ceilalți factori educaționali — școala, familia, colectivele de muncă, organizațiile de masă și obștești, organele de stat specializate etc.

3. Rolul așezămintelor culturale în propagarea cunoștințelor cultural-științifice, în formarea personalității umane

„Este necesar să capete, de asemenea, un caracter mai organizat activitatea de răspîndire a cunoștințelor științifice moderne, de explicare a legilor obiective ale dezvoltării istorico-sociale, de interpretare justă a fenomenelor din natură și societate și formare în rîndul maselor a unei

concepții științifice avansate despre lume și viață" [4], arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu.

O atenție sporită trebuie să se acorde în așezămintele culturale răspîndirii și cunoașterii științelor naturii, a celor tehnice, științelor sociale, informării largi a maselor asupra curentelor de idei din lumea contemporană, asupra poziției partidului nostru față de acestea, asupra contribuției sale la îmbogățirea învățăturii marxist-leniniste, popularizării contribuției oamenilor de știință din România la dezvoltarea tezaurului științific național și mondial. Trebuie mai mult popularizate cuceririle științei contemporane, structura și legile universului fizic, procesul cunoașterii, perspectivele actuale și folosirea, stăpînirea și protejarea naturii ș.a. Așezămintele culturale sînt datoare să organizeze sistematic acțiuni de educație ateist-științifică în rîndul maselor, îndeosebi a tineretului, de combatere cu energie a superstițiilor, misticismului, curentelor de gîndire idealistă, practicilor mistico-religioase.

Un loc important în activitatea așezămintelor culturale îl deține preocuparea pentru stimularea creației tehnico-științifice în cadrul Festivalului național „Cîntarea României". În mișcarea pentru stimularea participării maselor la activitatea de creație științifică și tehnică, pe care așezămintele culturale trebuie s-o sprijine efectiv, sînt antrenate mase largi de oameni ai muncii, îndeosebi tineretul, la activități de cunoaștere, popularizare a creației și aplicarea în producție a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane.

În procesul difuzării cunoștințelor cultural-științifice, un rol important îl are cultivarea în rîndul maselor a gustului pentru frumos, stimularea spiritului creator de valori artistice potrivit aptitudinilor și înclinațiilor individuale.

4. Forme și metode de acțiune a așezămintelor culturale

În activitatea așezămintelor culturale deosebit de importantă este cunoașterea de către colectivele de muncă a sarcinilor de plan ce revin unităților economice, a angaja-

[4] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste*, București, Editura politică, 1960, p. 22.

mentelor în întrecerea socialistă, popularizarea succeselor obținute de oamenii muncii. Așezămintele culturale organizează sistematic dezbateri, întîlniri cu cadre de conducere, cu muncitori fruntași, pe tema cunoașterii și realizării exemplare a sarcinilor de plan. Într-o ordine firească se înscriu în activitatea așezămintelor culturale acțiunile de popularizare a fruntașilor în producție și a colectivelor de oameni ai muncii care și-au îndeplinit și depășit sarcinile de plan. În cinstea fruntașilor se organizează manifestări complexe care constau în consfătuiri pentru popularizarea experienței înaintate, ample adunări cu ocazia înmînării unor distincții, insigne și steaguri de fruntași, urmate de programe artistice adecvate, de expoziții cuprinzînd grafice de muncă, portrete de fruntași, invenții și inovații etc.

Pentru realizarea unei cît mai depline concordanțe între acțiunea culturală și cerințele concrete locale, activitatea cultural-educativă trebuie orientată în realizarea sistematică a unor dezbateri în legătură cu problemele de etică, de educație moral-cetățenească, pornind de la faptele de viață, de la exemple concrete de oameni înaintați, sau de la fenomenele negative care mai au loc în relațiile interumane ale unor colectivități. Forma principală de desfășurare a acțiunii culturale trebuie să fie tot mai mult cea a dezbaterii colective, care permite conturarea colectivă a concluziilor privind atît problemele vieții sociale, ale muncii concrete din colectivitatea respectivă, cît și cele generale ale societății noastre. Prin aceasta, activitatea cultural-educativă de masă se înscrie în sfera generală a perfecționării democrației socialiste în țara noastră.

În scopul educației patriotice a maselor, așezămintele de cultură au datoria de a organiza sistematic evocări, vizite la muzee, excursii tematice, întîlniri cu specialiști în domeniul istoriei, cu participanți la diferite evenimente istorice, vizionări de filme documentare, spectacole artistice cu tematică patriotică ș.a.

Acțiunile pentru informarea politică a maselor, pentru propagarea științei și culturii — expuneri, întrebări și răspunsuri, întîlniri cu cadre din aparatul de partid și de stat, consultații acordate de specialiști în economie, știință și tehnică, brigăzi științifice, cursuri ale universităților cultural-științifice, experiențe și demonstrații științifice, cărți și expoziții, programări speciale de cicluri de filme documentare ș.a. — trebuie astfel organizate încît prin

raționamente și argumentații corespunzătoare să se realizeze o legătură între datele generale ale științei și realitățile concrete din grupurile sau colectivitatea respectivă. Această activitate trebuie înțeleasă nu ca o transmitere de noțiuni politice generale, sume de teze și principii scolastice, ci ca lărgire continuă, permanentă, pe baza unor programe bine concepute, a orizontului de înțelegere asupra lumii și vieții, a evenimentelor interne și internaționale, prin oferirea și cunoașterea de către publicul larg a tot ce a creat mai de preț mintea umană, a tot ce s-a cucerit pînă azi în domeniul cunoașterii moderne.

Așezămintele culturale sînt chemate să creeze și să dezvolte, în contextul Festivalului național „Cîntarea României", formații artistice corale, de teatru politic, brigăzi artistice, colective de dans tematic, de montaje literar-muzicale, care să antreneze pe toți cei au voință și posibilități de manifestare, formații care să fie antrenate cu continuitate în spectacole și concursuri cu caracter local. Ele trebuie să stimuleze mai mult spiritul de creație al maselor în sfera culturii, dezvoltînd cercuri științifice și de creație tehnico-aplicative, cenacluri și cercuri literar-artistice, în vederea realizării unor materiale proprii de repertoriu, cu aspecte concrete din viața și munca colectivităților respective.

În spiritul Decretului prezidențial din aprilie 1978 și al Programului de acțiune în comun al factorilor centrali pentru intensificarea întregii activități cultural-educative, așezămintele culturale sînt chemate să-și sporească și să-și îmbunătățească sarcinile educativ-artistice în condițiile reducerii săptămînii de lucru și creșterii timpului liber al oamenilor muncii. De aceea, se impune dezvoltarea activității de microgrup, a cercurilor și cluburilor de preferințe, în funcție de cerințele, preocupările și interesele oamenilor muncii (turistice, ale tineretului, iubitorilor de artă, știință etc.), organizarea de stagiuni permanente de spectacole de amatori și profesioniste, expoziții, acțiuni turistice, discoteci, activități de club etc.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 133—166.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 80—86.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, București, Editura politică, 1976, p. 22—35 ; 39—62.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste*, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, București, Editura politică, 1972, p. 626—636 ; 671—674.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste*, 17 ianuarie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 21—23.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul educației și învățămîntului*, 11 februarie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 16—22.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la Comitetul Central al Partidului Comunist Român*, 29—30 mai 1980, București, Editura politică 1980, p. 39—45.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la ședința plenară lărgită a Consiliului Național al Oamenilor Muncii*, 13 iunie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 22—25.

Tema : **Valorificarea științifică a moștenirii culturale — latură esențială a realizării educației patriotice**

Planul temei

1. Valorificarea moștenirii culturale — parte integrantă a activității ideologice, politico-educative. Criteriul istoricității și al receptării critice în activitatea de valorificare a moștenirii culturale.
2. Realizările obținute în domeniul valorificării moștenirii culturale și literar-artistice în anii construcției socialismului.
3. Dezvoltarea activității de exegeză critică în valorificarea moștenirii cultural-artistice.
4. Moștenirea cultural-artistică — școală de educație patriotică și revoluționară.

TEZE

1. Valorificarea moştenirii culturale — parte integrantă a activităţii ideologice, politico-educative. Criteriul istoricităţii şi al receptării critice în activitatea de valorificare a moştenirii culturale

Necesitatea preluării moştenirii literar-artistice a trecutului este determinată de sarcinile noi pe care şi le asumă epoca socialistă, fiind în acelaşi timp un proces continuu, obiectiv, dictat de particularităţile artei înseşi. Fiecare epocă nouă preia creator şi dezvoltă elementele valoroase realizate de înaintaşi. Creaţia contemporană trebuie să-şi caute rădăcinile, să-şi legitimeze statutul prin raportare la ceea ce s-a creat anterior, să se sprijine pe creaţia de dinainte. Chiar curentele avangardiste, care, de regulă, neagă trecutul, prin însuşi acest fapt se raportează la trecut, prin însăşi acţiunea delimitării. Ca să ne referim la cazul istoriei culturii noastre, vom constata că, de pildă, paşoptiştii se întemeiau pe folclor, a cărui vechime îi dădea autoritate, pe cronicari. Eminescu, de pildă, s-a raportat constructiv la folclor, la vechile cărţi, la înaintaşi, ca în poemul „Epigonii" sau în publicistica sa.

O asemenea stare de lucruri este pe deplin explicabilă : orice epocă nouă, neomologată încă axiologic, îşi caută acte de noblete în cei vechi, în marile valori ale trecutului, asupra cărora nu mai există nici un fel de îndoieli. În cultură predomină continuitatea fenomenelor, nu ruptura lor. Fenomenul artistic are un puternic caracter naţional. Mai ales literatura care se întemeiază pe limba naţională; muzica şi artele plastice, deşi folosesc mijloace mai generale, sînt şi ele strîns legate de specificul şi sensibilitatea etnică.

2. Realizările obţinute în domeniul valorificării moştenirii culturale şi literar-artistice în anii construcţiei socialismului

Sarcinile noi ce şi le asumă revoluţia socialistă şi anume crearea unui om nou, cu un orizont intelectual-artistic larg, cu sentimente puternice, bogate, pozitive, între care cel patriotic, sînt fundamentale. Valorificarea moştenirii culturale devine, astfel, un deziderat fundamental şi o

sarcină permanentă şi primordială pentru noua noastră societate.

Operă de importanţă naţională, parte integrantă a activităţii generale ideologice şi politico-educative, valorificarea moştenirii culturale se realizează pe multiple planuri, în lumina principiilor materialismului dialectic şi istoric, a concepţiei ştiinţifice, creatoare a partidului nostru. Departe de a reprezenta un inventar pasiv şi inert, o arhivă depozitară a unor opere revolute, moştenirea culturală se înscrie ca o permanenţă activă în cîmpul creaţiei spirituale contemporane. Prin prisma idealului nostru de umanitate noi preluăm tot ceea ce poate servi societăţii socialiste pe care o construim. Problema tradiţiei nu este doar o problemă a trecutului, ci o problemă a prezentului şi a viitorului, un principiu constructiv de civilizaţie pentru noi. În spiritul ideologiei de partid atitudinea faţă de tradiţie exclude deopotrivă cultivarea pasivă, ca şi actualizarea forţată, presupunînd, în mod firesc, integrarea dialectică. Tradiţia, din acest punct de vedere, nu este o simplă moştenire, ci un proces istoric, ea este legată de contemporaneitatea în care trăim şi de viitorul pe care-l făurim.

Includerea valorilor trecutului în prezentul viu al epocii noastre, relevarea caracterului organic, de continuitate şi originalitate a tradiţiilor progresiste ale culturii româneşti, constituie astfel un act major de înaltă semnificaţie patriotică şi revoluţionară.

Realizările obţinute în domeniul valorificării moştenirii culturale, al interpretării operelor clasice în spiritul concepţiei noastre ştiinţifice, reflectă profund justeţea politicii Partidului Comunist Român care a trasat coordonatele generale ale acestei activităţi de interes naţional.

Acţiunea vastă de valorificare a moştenirii culturale s-a desfăşurat prin prisma criteriilor istoricităţii şi a receptării critice, de pe poziţiile concepţiei partidului nostru, a valorilor culturii clasice, prin delimitarea de unele fenomene negative şi reliefarea caracterului înaintat, progresist, a vibraţiei umaniste proprii culturii române, în manifestările ei fundamentale de-a lungul întregii sale istorii.

Valorificarea moştenirii culturale în anii puterii populare constituie ea însăşi un proces istoric, atît viziunea generală, cît şi instrumentele de lucru cunoscînd un proces de maturizare şi de perfecţionare. În conjunctura istorică din anii care au urmat imediat după eliberare, s-au comis

o seamă de abateri de la criteriile obiective, ştiinţifice în domeniul valorificării moştenirii noastre culturale. Personalităţi şi opere marcante ale trecutului cultural şi literar-artistic erau interpretate nu o dată îngust şi unilateral, sau chiar negate integral, eliminate administrativ din circuitul contemporan, scara de valori reală a artei şi literaturii suferind modificări arbitrare şi abuzive.

Treptat, mai ales după Congresul al IX-lea al P.C.R., de cînd în fruntea partidului a fost ales tovarăşul Nicolae Ceauşescu, valorificarea moştenirii literare îşi află adevăratul sens, marile personalităţi recăpătîndu-şi, treptat, locul cuvenit şi fiind receptate prin valoarea operei lor.

Valorificarea moştenirii culturale are menirea de a face educaţie maselor, de a face cunoscute în rîndul acestor mase valorile culturale create de înaintaşi. În domeniul literaturii acest deziderat s-a concretizat în deceniile de după eliberarea patriei prin tipărirea, în ediţii de masă, însumînd milioane de exemplare, a operelor marilor clasici ai literaturii române, a volumelor de documente literare, caiete şi jurnale de creaţie, antologii pe genuri sau tematice, bibliografii, studii critice, lucrări monografice şi de sinteză, care au contribuit la o cunoaştere mai profundă a operei scriitorilor noştri de seamă, la restituirea din paginile revistelor vremii sau direct din manuscrise a unor lucrări valoroase, necunoscute pînă în anii noştri, la readucerea în actualitate a unor scriitori care, fără a fi de prim rang, trebuie să-şi aibă stabilit locul în istoria literaturii, la impulsionarea cercetării curentelor de idei, la elucidarea unor complexe şi controversate probleme ale istoriei noastre literare.

3. Dezvoltarea activităţii de exegeză critică în valorificarea moştenirii cultural-artistice

Anii din urmă au prilejuit conturarea mai clară — prin ediţiile critice, de referinţă apărute — a ceea ce urmează să devină în cadrul culturii noastre un corpus al literaturii române, principala sarcină care implică aportul tuturor generaţiilor în direcţia valorificării ştiinţifice a moştenirii literare. Dacă în perioada de dinaintea eliberării, realizările în această direcţie au fost mai reduse, lipsind un

plan de perspectivă, în anii socialismului s-au pus bazele unei acţiuni intense, planificate, ale cărei roade au început să se afirme vizibil. Putem sesiza, astfel, o linie ascendentă care a creat toate premisele necesare pentru încheierea într-un timp relativ scurt a „ediţiilor naţionale", exprimînd rezultatele substanţiale obţinute în acţiunea de valorificare a clasicilor. În mod practic, aproape toţi marii noştri scriitori vor fi incluşi, încă în actualul cincinal, în serii de „Opere" sau în serii intermediare ; va fi consolidată astfel temelia unui adevărat edificiu cultural naţional, eforturile pentru desăvîrşirea lui continuînd, desigur, şi în cincinalul următor.

Succese de seamă s-au obţinut în ultimul timp în direcţia alcătuirii unor ediţii de documente, de corespondenţă, de scrieri memorialistice etc., lucrări extrem de preţioase pentru alcătuirea viitoarelor ediţii critice, cît şi pentru autorii de studii monografice. Experienţa trecutului în acest domeniu este săracă. Realizările recente îngăduie alcătuirea unui plan de perspectivă care să asigure apariţia, la un nivel ştiinţific corespunzător, a unor colecţii de documente valoroase, indispensabile în activitatea de valorificare a moştenirii culturale.

Valorificarea moştenirii literare în limbile naţionalităţilor conlocuitoare a obţinut, de asemenea, realizări însemnate în această perioadă, prin publicarea unui impresionant număr de volume din operele celor mai reprezentativi scriitori maghiari, germani, sîrbi, şi de alte naţionalităţi din România, din anii cuprinşi între cele două războaie mondiale. Au apărut totodată volume antologice, culegeri de folclor de diferite niveluri şi profiluri, precum şi ediţii critice de valorificare a unor scrieri şi documente literare din trecutul istoric şi cultural al naţionalităţilor. O privire generală scoate în evidenţă trei compartimente distincte şi în ansamblu reprezentate echilibrat şi anume : moştenirea literară veche, literatura interbelică, exegezele critice. În cadrul acestor direcţii au fost cuprinse cele mai importante şi semnificative scrieri, curente, mişcări literare şi culturale din trecut. Activitatea amplă desfăşurată, avînd pentru prima dată un caracter programatic, ştiinţific, în spiritul politicii culturale a P.C.R., îndreptată spre valorificarea amplă a moştenirii culturale a naţionalităţilor, relevă trecutul comun, încadrarea organică a culturii naţionalităţilor în cultura comună, unitară a patriei noastre.

Un capitol bogat al activității editoriale îl constituie tălmăcirea literaturii române clasice în limbile naționalităților conlocuitoare și invers, traducerea în limba română a scriitorilor reprezentativi maghiari, germani și de alte naționalități din țara noastră, contribuție majoră la o cît mai bună cunoaștere reciprocă, la adîncirea frăției și conlucrării dintre toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, din patria noastră.

În procesul de valorificare a moștenirii culturale, trebuie evidențiat efortul deosebit ce s-a depus în anii puterii populare pentru a se crea condițiile unor bune și rodnice acțiuni de cunoaștere, popularizare, difuzare a întregului nostru patrimoniu artistic național, dîndu-se un imbold puternic studiilor de istoria literaturii și artelor românești prin crearea unor institute specializate consacrate cercetărilor ample în domeniul culturii naționale : Institutul de istorie și teorie literară, Institutul de istoria artelor, Institutul de cercetări etnologice și dialectologice etc. Funcționează, totodată, secții speciale, catedre și cursuri de studiere a patrimoniului cultural și artistic național în cadrul învățămîntului superior.

O activitate susținută s-a desfășurat pentru conservarea, expunerea și prezentarea muzeografică a operelor de artă, intensificîndu-se acțiunea de extindere a rețelei muzeistice din țară, de valorificare a operelor din depozitele vechilor muzee și din foste colecții private, de multiplicare impresionantă a spațiilor destinate expozițiilor permanente. Au fost astfel introduse în circuitul cultural-artistic valori de cultură materială și spirituală inestimabilă, care contribuie activ la educarea patriotică a publicului, a maselor largi de tineri, la dezvoltarea sensibilității estetice și a gustului lor artistic.

Trebuie subliniate succesele dobîndite în arheologia preistorică, antică și timpuriu-medievală, bogată în valori unice de artă și cultură și care invederează permanența factorilor de înaltă civilizație spirituală pe pămîntul patriei noastre, continuitatea poporului român în spațiul carpato-dunărean-pontic. S-au realizat valoroase studii monografice și de sinteză dedicate marilor momente ale istoriei artelor plastice, unor figuri proeminente de artiști din trecut, cu un rol marcant în deșteptarea și dezvoltarea conștiinței naționale, în reflectarea și impulsionarea spiritului revoluționar al maselor largi populare.

Au fost întreprinse, de asemenea, acțiuni eficiente de valorificare a patrimoniului muzical național. Deosebit de importantă în acest sens este realizarea Muzeului muzicii românești, instituție fără precedent în acest domeniu, prin faptul că prezintă dezvoltarea unei culturi muzicale naționale din perioada veche pînă în zilele noastre, și prin programul de activitate cu caracter educativ pe care îl susține. Cele mai reprezentative creații ale compozitorilor români și cele aparținînd naționalităților conlocuitoare din toate epocile sînt incluse în mod sistematic în repertoriul de concert și spectacol, în emisiuni de radioteleviziune. Au fost realizate antologii de discuri, cărți și partituri care pun în lumină valori ale muzicii populare naționale, creația muzicală cuprinsă în manuscrise aflate în biblioteci românești, dintre care cele mai vechi datează din sec. al X-lea. Toate acestea demonstrează originalitatea și continuitatea culturii noastre muzicale, dovada specifică a existenței poporului român dintotdeauna în vatra strămoșească. O atenție corespunzătoare a fost acordată studiului și popularizării cîntecelor patriotice și revoluționare, creației muzicale inspirate din literatura și istoria națională.

Condițiile și ritmul nou impuse în valorificarea moștenirii culturale au creat și un aparat competent, care a asigurat și asigură, la un nivel ridicat, îndeplinirea sarcinilor ce se pun în acest domeniu. A apărut, am putea spune, o nouă categorie profesională în cultură, și anume aceea a îngrijitorilor de texte, filologi de formație, care fac o muncă de meticuloasă cercetare filologică, redînd publicului textele originare. S-a creat un nou detașament de istorici literari din generația tînără. A fost astfel cu putință diversificarea colecțiilor, în funcție de publicul căruia i se adresează. Astfel că nu numai scriitori de „raftul întîi" au fost, practic, editați în ceea ce au valoros, dar și scriitori medii și chiar minori, pornindu-se de la ideea, adevărată, că peisajul unei literaturi nu e alcătuit numai din piscuri și că publicul are dreptul să ia contact cu întregul relief.

În afara monografiilor, a studiilor pe autori, valorificarea moștenirii literare include, de asemenea, sintezele pe curente, școli, reviste, istoriile literare, tratate etc. Nici un moment mai important din literatura română n-a scăpat

cercetării și nici o personalitate importantă n-a fost eludată. Evident, situația se mai poate ameliora încă, niciodată nu am ajuns la capătul cercetării. Este încă nevoie, de pildă, de cărți temeinice despre personalitățile enciclopedice ale spiritualității românești : D. Cantemir, B. P. Hasdeu, Eliade Rădulescu, N. Iorga, încă insuficient cercetați. Este nevoie, de asemenea, de cercetări ample și profunde, cu instrumentele istoriografiei literar-artistice a epocii actuale.

4. Moștenirea cultural-artistică — școală de educație patriotică și revoluționară

Semnificația actuală, rolul deosebit pe care moștenirea culturală îl îndeplinește în educația patriotică a maselor largi, în formarea universului lor general de cultură, în dezvoltarea simțului estetic, a gustului artistic, au fost relevate în permanență de partidul nostru, de tovarășul Nicolae Ceaușescu, personal, care, în spiritul atașamentului exemplar, profund, al respectului și dragostei față de marile valori ale trecutului național, a scos programatic în evidență bogăția de idei și frumusețea nepieritoare a operelor făurite de poporul nostru, de înaintașii culturii românești, oprindu-se în mod deosebit asupra vibrației contemporane a creației clasice, ca factor activ, dinamic, de o forță mereu vie, în întreaga activitate educațională a prezentului. Reflectînd lupta eroică a maselor populare pentru apărarea ființei naționale, pentru libertate și dreptate socială, felul propriu de a fi și a trăi al poporului român, aspirațiile sale spre pace și înțelegere, pe temeiul egalității în drepturi și stimei reciproce cu celelalte națiuni, omenia sa proverbială, arta și cultura au slujit și continuă să slujească interesele majore ale patriei. Tradițiile progresiste, revoluționare ale artei și literaturii, prin întruchiparea în imagini grăitoare a năzuințelor fundamentale ale națiunii noastre, a idealurilor nobile ale clasei muncitoare, ale comuniștilor români, reprezintă o moștenire de neprețuit a maselor largi și mai cu seamă a maselor largi de tineret.

Concluzia care se degajă, cu obiectivitate, este aceea

că valorificarea moștenirii literare reprezintă una din cele mai importante realizări ale revoluției socialiste. În nici o altă epocă istorică valorile culturale autentice nu și-au realizat, într-un chip atît de profund și în proporții cu adevărat de masă, rosturile lor umaniste ca în epoca și societatea noastră. Valorificarea în continuare a moștenirii culturale reprezintă o pîrghie puternică pentru a realiza o mai amplă cunoaștere a specificului propriu, pentru îmbogățirea profilului spiritual al națiunii socialiste, pentru dezvoltarea conștiinței politice și culturale socialiste.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 126—137.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 80—89.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, București, Editura politică, 1976, p. 52—65.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 42—52.

Tema : **Funcțiile criticii literar-artistice în orientarea activității de creație, în confruntarea de idei contemporane, în educația estetică a maselor**

Planul temei

1. Funcțiile criticii literar-artistice în orientarea activității de creație.
2. Critica literar-artistică și confruntările de idei contemporane.
3. Rolul criticii literar-artistice în educația estetică a maselor.

TEZE

1. Funcțiile criticii literar-artistice în orientarea activității de creație

Se cuvine să precizăm încă de la începutul acestui capitol faptul că în documentele partidului, în cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu rolul și sarcinile criticii literare și artistice ca parte importantă a fenomenului nostru *de creație*, dar și ca domeniu autonom al acestuia, apar în nenumărate ocazii subliniate cu deosebită tărie. Cităm în acest sens din prevederile *Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism* : „Partidul acordă, de asemenea, un rol de mare însemnătate criticii de artă, atît în promovarea creației artistice cu un înalt conținut educativ, militant, cît și în educarea estetică a maselor populare. Critica trebuie să joace un rol mai activ în afirmarea artei cu adevărat revoluționare, care să oglindească specificul istoric și tradițiile poporului nostru, uriașa operă socială pe care o înfăptuiește în prezent, ținînd totodată seama de ceea ce este nou în cunoașterea umană pe plan universal, de năzuințele generale de viitor ale omenirii. Numai astfel critica va avea un caracter militant, comunist. Condiția îndeplinirii cu succes a misiunii criticii este situarea ei fermă pe pozițiile filozofiei materialist-dialectice și istorice, spiritul critic obiectiv și nepărtinitor în judecarea valorilor artistice, cultivarea consecventă a orientării realiste a artei, stimularea legăturilor strînse a creatorilor cu viața, cu realitățile sociale, promovarea umanismului socialist“[1].

Din cele de mai sus rezultă cu tărie rolul deosebit de complex pe care îl atribuie partidul nostru domeniului criticii literare și de artă în impulsionarea și orientarea fenomenului creator. Acest rol este un rol obiectiv, el rezultă în mod necesar din situarea criticii literare și artistice în ansamblul fenomenului de creație.

Diversificîndu-și formele și modalitățile de abordare a fenomenului literar și artistic, critica este chemată să se preocupe tot mai intens de ceea ce putem numi drept

[1] *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 162—163.

convergența planurilor sale multiple sub semnul aceleiași concepții despre lume și viață — filozofia materialismului dialectic și istoric — care stă la temelia activității politice și ideologice a partidului nostru. Pornind de la filozofia materialismului dialectic și istoric, criticul literar și de artă poate să găsească răspunsuri clare la problemele sociale și morale ce frămîntă umanitatea contemporană și, deopotrivă, creația literar-artistică.

Din convergența tuturor planurilor criticii în lumina concepției despre viață care stă la temelia politicii partidului rezultă ceea ce numim *unitatea ideologică* a criticii literar-artistice românești contemporane, conștiința rolului și funcțiilor pe care ea le are de îndeplinit în selectarea și promovarea valorilor artistice și literare, în analiza lor obiectivă, după criterii ferme dar suple, aplicate cu grijă și răspundere la specificitatea operelor. Critica literară și artistică se dezvoltă în sens creator, elaborează ea însăși idei și concepte critice specifice noilor relații care se creează între artă și realitate în condițiile societății românești contemporane. De o deosebită însemnătate sînt pe această linie o seamă de precizări teoretice aduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu în legătură cu unele din criteriile de bază după care este necesar să se îndeplinească funcțiile criticii literare românești contemporane.

Unul dintre aceste criterii îl oferă pentru critică înțelegerea nouă a noțiunii de *realism* și *artă realistă*, în condițiile realităților socialiste din țara noastră. „Cînd vorbim de o artă realistă — precizează în acest sens tovarășul Nicolae Ceaușescu — ne gîndim la o artă care să redea realitățile din țara noastră, din epoca în care trăim, epoca marilor progrese revoluționare, socialiste“ [2].

Un alt criteriu de importanță deosebită pentru exercitarea funcțiilor criticii noastre literare și artistice îl oferă conceptul de *umanism socialist, revoluționar*. Aceasta „presupune — așa cum subliniază secretarul general al partidului — o înțelegere mai complexă a omului în societate, luat nu ca individ izolat și exagerînd trăsăturile sale

[2] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste*, 3 noiembrie 1971, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, București, Editura politică, 1972, p. 678.

individuale, ci ca om social aflat în strînsă legătură și interdependență cu semenii săi, cu interesele maselor largi populare. Umanismul socialist presupune a reda fericirea personală în contextul afirmării personalității întregului popor. Pornind de aici, arta pătrunsă de umanismul socialist trebuie să fie închinată maselor largi populare, în rîndul cărora personalitatea nu se pierde, ci se afirmă tot mai puternic, odată cu afirmarea și fericirea întregii națiuni" [3]. Înțelegerea de către critică a umanismului în dinamica sa nouă revoluționară care însuflețește societatea noastră contemporană ajută literatura și arta să selecteze mai repede cele mai valoroase creații și să le promoveze cu prioritate în procesul cultural-educativ.

Un alt criteriu, de o importanță deosebită în aprecierea de către critică a valorilor literaturii și artei noastre contemporane, îl oferă înțelegerea complexă, adecvată a conceptului de specific național. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu precizează : „Numai o literatură care își trage seva din izvoarele poporului nostru, din forța și vitalitatea poporului nostru, din construcția socialismului va fi o literatură viabilă, va rămîne și va deveni o literatură cu adevărat clasică" [4].

Funcțiile criticii literare sînt în esență trei : a) funcția cognitivă sau de cunoaștere ; b) funcția axiologică sau de apreciere ; c) funcția ideologico-socială sau modelatoare de conștiințe artistice, între care există o strînsă legătură, una decurgînd din cealaltă.

Astfel se poate afirma că fără o cunoaștere completă, îndeaproape, a producției artistice din fiecare domeniu de creație nu poate fi vorba de o justă apreciere a fiecărei opere în dinamica procesului creator. Justa apreciere a operelor artistice în cadrul funcției axiologice a criticii este determinată și de alte aspecte ale cunoașterii cum ar fi : realitățile sociale la care se referă opera, pregătirea ideologică, filozofică și estetică generală a criticului, buna educație a gustului său artistic. Orice ignorare în acest sens, din orice direcție ar veni, aduce prejudicii serioase evaluării operelor, deci îndeplinirii în bune condițiuni a funcției de apreciere a criticii. Din aprecierea justă a valorilor dintr-o sferă sau alta a creației, decurge în mod necesar funcția ideologică și socială a criticii, capacitatea ei modelatoare de conștiințe. Numai în felul acesta se pot integra în bune condițiuni operele literar-artistice în circuitul de idei al epocii, în dinamica procesului revoluționar pe care-l trăiește societatea noastră în ansamblul ei, restituind în felul acesta adevăratele valori poporului, căruia i se cuvin pe drept cuvînt.

[3] *Op. cit.*, p. 679.

[4] Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 49.

Dacă privite izolat primele două funcții ale criticii, cea cognitivă sau de cunoaștere și cea axiologică, fac parte într-un fel din laboratorul criticului, pot fi socotite etape în procesul de elaborare a operei critice, funcția ideologică sau socială, care le include și pe celelalte două în actul realizării critice, reprezintă manifestarea vie, concretă, operativă a criticului în procesul vieții literare și artistice a epocii. Această participare se realizează pe două căi : fie prin critica scrisă în volume, cronici și articole din publicațiile periodice, fie prin participarea orală la întîlniri cu artiștii și scriitorii, la simpozioane, dezbateri, colocvii critice.

O formă remarcabilă de analiză și dezbatere a lucrărilor literare și artistice, cu bogate și prestigioase tradiții în trecutul nostru de cultură, o oferă pentru critică activitatea cenaclurilor, care trebuie să capete o pondere tot mai mare în viața uniunilor de creație. Prin organizarea de dezbateri critice vii în cadrul unor asemenea cenacluri, cît și prin activitatea sa generală în edituri, reviste, ziare, la radio și televiziune, critica își poate îndeplini cu cinste funcțiile care îi revin, poate să aducă o contribuție importantă la perfecționarea continuă a procesului de creație, poate să determine scoaterea la iveală și formarea de noi și noi talente din rîndul tineretului, din rîndul maselor largi populare.

2. Critica literar-artistică și confruntările de idei contemporane

Așa cum procesul construirii socialismului nu se poate realiza izolat, ci într-o vie conlucrare cu economia, știința, tehnica și cultura mondială, tot astfel și dezvoltarea literaturii și artei naționale are loc într-un proces continuu, neîncetat, al schimburilor de idei și de valori ale epocii în

care trăim. În acest sens sînt revelatoare îndrumările de principiu cuprinse în documentele partidului nostru, în cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu : „În epoca actuală a revoluției tehnico-științifice și a avîntului general al culturii, participarea activă la schimbul de valori științifice și de artă constituie o condiție a progresului fiecărei țări, cu atît mai mult pentru țările mici și mijlocii. Noi pornim de la faptul că făurirea socialismului nu se poate realiza decît pe baza a tot ce a realizat mai bun omenirea în toate domeniile economico-sociale, inclusiv în cel al artei. (...) Dar este pe deplin justificat ca societatea să ia anumite măsuri pentru a împiedica pătrunderea în țara noastră — alături de creațiile bune, valoroase — a așaziselor opere de artă cu un conținut dăunător, cărților, filmelor sau pieselor de teatru care fac apologia crimei, a urii de rasă, a brutalității — și care nu pot decît să otrăvească sufletele, să «polueze», cum am mai spus, mediul spiritual. Considerăm că a împiedica pătrunderea și răspîndirea în țara noastră a unor asemenea lucrări constituie o măsură cu un profund caracter umanitar, care reflectă înalta răspundere cu care partidul și statul veghează ca poporul nostru, tineretul să crească și să se dezvolte într-o ambianță spirituală sănătoasă“ [5].

Este evident că dintr-un asemenea vast și complex program al schimburilor de valori, nu numai materiale ci și spirituale, decurg și o seamă de sarcini mari care revin criticii literare și de artă în acest domeniu.

Pentru relicfarea acestora, se cuvine să pornim în primul rînd de la principiul subliniat în documentele noastre de partid, că schimbul de valori al țării noastre cu străinătatea trebuie să fie și în domeniul literaturii și artei un schimb activ și, ca atare, selectiv. Nu putem primi tot ce vine din străinătate, în special din Occident, unde, după cum se știe, alături de o artă și literatură progresistă, există și una aservită clasei burgheze, promovînd interesele materiale și spirituale ale acesteia. Criticii literare și artistice îi revine sarcina de a participa din plin la selecția valorilor

[5] Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste*, 3 noiembrie 1971, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 6, București, Editura politică, 1972, p. 680—682.

din străinătate, pe baza cunoașterii aprofundate a acestora, pe baza interpretării lor în lumina concepției noastre despre lume și viață, a filozofiei materialismului dialectic și istoric.

În același timp, din caracterul activ al schimbului de valori materiale și spirituale pe care-l întreține țara noastră, decurge și o altă sarcină a criticii literare și artistice, și anume, aceea de a propune străinătății cele mai bune, mai reprezentative creații literare și artistice ale României. Desigur că asemenea propuneri nu pot și nu trebuie să aibă din partea criticii un caracter administrativ. Lucrările literare și artistice românești din trecut și de astăzi trebuie mai întîi dezbătute de critici prin comparație cu valorile apropiate din alte arte și literaturi. Pe această linie, propaganda noastră în străinătate a lucrărilor românești de artă și literatură trebuie să angajeze opinia și prestigiul celor mai buni, mai profunzi critici de artă ai țării noastre, al căror cuvînt poate fi ascultat cu mai multă autoritate și cu mai mult folos atît pentru prestigiul țării, cît și pentru publicul căruia vrem să ne adresăm.

Desigur, un schimb activ de valori în domeniul literaturii și artei nu poate fi conceput în afara confruntării de idei care există pe plan mondial. La această confruntare de idei participă arta și literatura înseși, dar se cuvine să fie înțeles faptul că este vorba de un fenomen mult mai vast care angajează întreaga sferă a conștiinței sociale. Bătălia se dă între tendințele umaniste și cele antiumaniste în domeniul ideologiei și culturii, între progres social și stagnare, în ultimă instanță, între forțele progresiste și cele reacționare ale contemporaneității.

Mulți dintre teoreticienii occidentali ai criticii literare și artistice vorbesc despre existența unei „crize“ a ideii de critică, a statutului ei social și gnoseologic. Se manifestă din plin în critica occidentală contemporană tendința către pulverizarea criteriilor axiologice, precum și închiderea în preocupări formaliste exagerate, care neglijează sensul și semnificațiile majore ale creației.

O luptă acută, cu aspecte și implicații multiple, se duce astăzi între ideea de artă angajată din punct de vedere social și politic, pusă deschis în slujba idealurilor de progres ale societății și alta care își proclamă „libertatea“ totală, dreptul de a promova descompunerea morală, de a face apologia crimei, antiumanismului. Forme mai subtile

de abstragere de la îndatoririle sociale și cetățenești ale artistului contemporan promovează teoriile mai vechi sau mai noi ale „artei pentru artă", ale „estetismului" și „formalismului". Toate aceste teorii constituie, într-o formă sau alta, absolutizări ale principiului autonomiei artei.

Se știe că materialismul istoric, punînd în relație de determinare conștiința socială față de existența socială, concepe în același timp formele conștiinței sociale într-un grad mai mare sau mai mic de autonomie relativă atît față de baza economică a societății, cît și unele față de altele. Această autonomie relativă a diverselor forme ale conștiinței sociale poate crește în măsura în care reflectarea existenței sociale se realizează în ele într-o manieră tot mai mediată. Dar nici una din zonele conștiinței sociale, începînd cu conștiința politică, juridică, morală și terminînd cu formele cele mai mediate — religia și filozofia — nu pot căpăta o autonomie absolută. Acest tip de autonomie ar fi de fapt un nonsens, căci orice formă a conștiinței sociale care nu ar avea nici o legătură cu alte forme ale conștiinței sau cu unele sau altele din domeniile vieții sociale s-ar exclude de la sine din sfera socialului și umanului, s-ar autodesființa. De obicei, în asemenea concepții despre artă și literatură, atunci cînd nu este vorba de pure rătăciri ideologice, trebuie să vedem intenții mascate de a abate arta și literatura de la sarcinile angajării deschise, militante, în slujba idealurilor umaniste și de progres ale epocii contemporane.

Dealtfel, formele pe care le ia ideologia burgheză actuală, în preocuparea ei de a abate atenția de la adevăratele contradicții sociale ale capitalismului contemporan, devin din ce în ce mai complexe, mai sofisticate. Ele acționează pe o claviatură din ce în ce mai bogată de denaturări, de la cele care privesc literatura și arta așa-zisă „de consum", la cele care propovăduiesc „apolitismul", fac apologia crimei și a dezmățului moral sau ponegresc în mod deșănțat la oficine de propagandă cu adresă precisă socialismul și realizările sale, inclusiv în domeniul literaturii, artei și culturii. Față de asemenea fenomene negative și multe altele de acest fel, critica literară și de artă românească de azi este chemată să ia atitudine deschisă, angajată ferm.

3. Rolul criticii literar-artistice în educația estetică a maselor

În Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, cît și în alte documente de partid, atunci cînd se vorbește despre rolul și sarcinile criticii literare și artistice, se subliniază cu pregnanță printre obiectivele ei prioritare și acela de realizare a educației estetice a maselor. Pe această linie, activitatea criticii literar-artistice își înscrie eforturile într-un vast complex de măsuri inițiate de către partid. După cum se știe, Congresul educației politice și al culturii socialiste a elaborat programul de largă perspectivă al muncii politico-ideologice și cultural-educative pentru ridicarea conștiinței socialiste și formarea omului nou, pentru afirmarea culturii noastre în acțiunea de elevare spirituală a poporului. În cadrul acestui vast program, critica literar-artistică este chemată să-și aducă o contribuție a ei specifică.

Educația estetică a maselor este o sarcină dintre cele mai nobile cu putință, ea reprezintă, în ultimă instanță, chintesența și rezultatul cel mai înalt al eforturilor criticii literare și de artă. Încă Marx a subliniat faptul că masele au fost dintotdeauna adevăratele făuritoare ale istoriei. O istorie realizată cu sudoare, cu jertfe, cu sînge. În cadrul eforturilor ei de sinteză, arta a urmărit îndeaproape reflectarea acestui uriaș proces istoric.

Critica literară și de artă este chemată tocmai să faciliteze cît mai mult acest proces de deschidere și înțelegere a operelor, să permită asimilarea cît mai deplină a sensurilor și frumuseților pe care acestea le conțin, contribuind astfel la elevarea spirituală a oamenilor. În acest sens, se poate spune că misiunea criticii literare și artistice în educarea estetică a maselor este una dintre cele mai nobile. Ea este, în același timp, chintesența criticii, rezultatul cel mai înalt al eforturilor sale de cunoaștere și limpezire a mesajului operelor de artă.

Critica literară și artistică adresată maselor se cuvine să fie rezultatul cel mai înalt al eforturilor critice și dintr-un alt motiv mai adînc.

Oricine știe că, pentru a înțelege și a gusta cum se cuvine o operă literară sau de artă apărută recent, este necesară o educație estetică prealabilă, prin cunoașterea și

asimilarea multor altor opere anterioare, pe cît posibil, din domenii foarte diferite ale artei. Or, această cunoaştere obligă critica de artă destinată maselor să abordeze domenii mari ale realităţii artistice, şi, pînă la urmă, să aibă în vedere ansamblul creaţiei umane, în tot ce are ea mai caracteristic şi revelator.

Avînd în vedere însemnătatea artei, culturii şi civilizaţiei umane în înflorirea fizionomiei spirituale a poporului, critica trebuie să-şi aducă o contribuţie sporită în orientarea maselor în tainele creaţiei, să distingă ceea ce este cu adevărat valoros, să degajeze ceea ce este cu adevărat progresist de ceea ce este nociv, reacţionar. Din toate acestea rezultă cunoscutul principiu al valorificării critice a moştenirii culturale. Pe această bază cuprinzătoare, în care, în mod evident, cunoaşterea valorilor naţionale ale înaintaşilor noştri ocupă un loc prioritar, se asigură nu numai însuşirea de către mase a tezaurului de artă şi cultură, ci şi participarea acestora la creaţia de valori, în sensul cel mai larg al cuvîntului. În acest sens, noile valori materiale ale maselor pot comunica în mod nestingherit cu valorile lor culturale şi artistice. Festivalul „Cîntarea României" este chemat să dea glas tocmai unei asemenea sinteze de cultură şi de creaţie la nivelul marilor mase de oameni ai muncii din ţara noastră.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism*, Bucureşti, Editura politică, 1975, p. 160—167.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, Bucureşti, Editura politică, 1979, p. 82—89.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică şi cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conştient şi devotat al societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi al comunismului în România, prezentată la Congresul educaţiei politice şi al culturii socialiste*, 2 iunie 1976, în *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 13, Bucureşti, Editura politică, 1977, p. 81—87.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Conferinţa naţională a scriitorilor*, 26 mai 1977, în *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 14, Bucureşti, Editura politică, 1977, p. 423—432.

NICOLAE CEAUŞESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, Bucureşti, Editura politică, 1980, p. 46—50.

Tema : **Rolul şi locul presei şi radioteleviziunii în educarea revoluţionară a maselor, în procesul de formare şi dezvoltare a omului nou, constructor conştient al societăţii socialiste şi comuniste în România**

Planul temei

1. Presa şi radioteleviziunea, puternice instrumente în educaţia politică a maselor.
2. Făurirea concepţiei materialist-dialectice a omului nou — o acţiune concertată a tuturor mijloacelor de informare şi propagandă.
3. Modelarea educaţională prin presă şi radioteleviziune.
4. Ridicarea calităţii muncii gazetăreşti şi democratizarea sa continuă.

TEZE

1. Presa şi radioteleviziunea, puternice instrumente în educaţia politică a maselor

Presa şi radioteleviziunea constituie puternice instrumente educaţionale ale partidului, contribuie la progresul societăţii, sînt exponente ale opiniei publice înaintate, ale intereselor şi aspiraţiilor oamenilor muncii. Factori majori în educaţia politică a maselor şi dezvoltarea conştiinţei socialiste, tribune ale experienţei, animate de puternicul spirit revoluţionar imprimat întregii societăţi de către partid, presa şi radioteleviziunea sînt instituţii de o deosebită însemnătate în sistemul nostru social-politic.

Perioada de la Congresul al IX-lea al partidului a marcat amplificarea calitativă a rolului şi funcţiilor acestora. În acest sens, elaborarea de către partid a liniei politice şi exercitarea rolului său conducător în toate domeniile, au

determinat orientarea către o informare larg cuprinzătoare asupra vieții sociale, sesizarea și aprofundarea noului, stimularea dezbaterilor publice, a schimbului de opinii, fără idei preconcepute, refuzul aprecierilor simpliste și al subiectivismului, deschiderea către metode noi de acțiune. Pornind de la sarcinile de mare răspundere încredințate de partid, înmănunchind într-o strînsă unitate funcția informativă cu cea formativă, presa și radioteleviziunea situează printre obiectivele esențiale ale activității lor formarea omului nou, cu un larg orizont politic, ideologic și cultural, cu o temeinică pregătire profesională, animat de aspirația revoluționară a continuei autodepășiri, participant activ la măreața operă de făurire a noii orînduiri. Apariția unor aspecte calitative noi în toate sectoarele vieții sociale, însemnătatea tot mai mare a făuririi conștiinței socialiste, propulsor al procesului revoluționar, a impus ziariștilor — ca detașament de primă linie a educației comuniste — eforturi sporite în vederea cuprinderii în profunzime a realităților de azi, a înțelegerii și aplicării politicii partidului, a însușirii unui stil de muncă pe măsura epocii noastre.

În condițiile societății socialiste, presa și radioteleviziunea își depășesc rolul lor informativ, devenind tot mai mult un puternic instrument educativ și formativ cu o pondere importantă în formarea unei conștiințe avansate, politice, sociale, economice și civice, în general, în adîncirea democrației socialiste în România, în dinamizarea forțelor sociale și atragerea maselor la conducerea societății. Ele își aduc o contribuție specifică la înțelegerea semnificațiilor și implicațiilor profunde ale dezvoltării multilaterale a societății. Amplul proces de conștientizare a întregii opinii publice din țara noastră, de formare a unei conștiințe politice înaintate necesită descifrarea sensurilor pe care le au rapidele prefaceri sociale, economice, politice, ideologice, educaționale, organizaționale, instituționale etc. Întreaga colectivitate trăiește tot mai adînc implicată în aceste schimbări dinamice. Ziariștii, reporterii comuniști nu sînt numai martori oculari. Ei nu privesc realitatea socială cu un ochi neutru, ci ca niște analiști avînd conștiința militantului animat de idealurile societății noi. Efortul lor de promotori ai noului, evoluînd de la relatare și factologie la un pregnant rol educativ și formativ, se află într-o legătură dialectică cu creșterea ro-

lului militant și organizator, cu gradul de ancorare în realitate și sporirea eficienței presei și emisiunilor.

Devenind un factor activ de mobilizare a energiilor țării la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, presa și radioteleviziunea desfășoară o susținută activitate organizatorică specifică, contribuie la educarea economică a cetățenilor, la cultivarea unei atitudini noi, înaintate față de muncă, la educarea ideologică-politică, la perfecționarea social-morală a oamenilor. Funcția educativă a acestora cere publicistului și reporterului curaj și competență în abordarea problemelor complexe ale personalității umane, o cunoaștere cît mai profundă a realității, sentimentul responsabilității partinice, voința unică de a fi la înălțimea misiunii încredințate de partid, de a milita cu inteligență, pricepere și consecvență revoluționară pentru ca energiile națiunii să se materializeze în noi creații.

2. Făurirea concepției materialist-dialectice a omului nou — o acțiune concertată a tuturor mijloacelor de informare și propagandă

Unul din obiectivele fundamentale ale presei, radioului, televiziunii și editurilor este ridicarea nivelului ideologic al maselor, dezvoltarea conștiinței lor socialiste, prin înarmarea întregului popor cu concepția marxist-leninistă a partidului nostru, prin explicarea, de pe poziții partinice, a problemelor centrale ale societății, a evenimentelor internaționale. Pentru aceasta, așa cum a subliniat nu o dată secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, aceste organisme au datoria să-și ridice combativitatea ideologică, să-și sporească aportul la promovarea atitudinii militante, împotriva concepțiilor retrograde, mistice, a influențelor ideologiei burgheze. Astfel, toate mijloacele de informare și propagandă sînt chemate să acționeze în mod concertat pentru făurirea concepției materialist-dialectice a oamenilor, pentru analiza continuă a transformărilor care au loc în societatea noastră și în lume, pentru cultivarea figurii înaintate a muncitorului, a producătorului de bunuri materiale și spirituale, devotat cauzei socialismului, pentru ridicarea generală a nivelului de pregătire tehnică și profesională, a nivelului politic, ideologic, cultural, științific al întregului popor. În același

timp, presa și radioteleviziunea au sarcina permanentă de a critica obiceiurile și moravurile înapoiate, de a combate ferm influențele burgheze și mentalitățile retrograde care se manifestă încă la unii membri ai societății noastre.

„...Dorim să formăm un om — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de-al II-lea Congres al consiliilor populare —, care să fie un om cu „O" mare, în sensul principiilor de dreptate și echitate, un om care să fie mîndru de acest nume și care niciodată să nu se înjosească, să nu asuprească pe semenii săi!" Transformarea revoluționară a lumii, enunțată de Marx, își găsește împlinirea în transformarea omului însuși. Programul partidului nostru, documentele Congresului al XII-lea al P.C.R., numeroase contribuții teoretice și indicații practice ale secretarului general al partidului fundamentează această idee în condițiile țării noastre, o dezvoltă creator, elaborează un vast program al activității politico-educative, parte integrantă a operei generale de construcție socialistă. Documentele partidului nostru cuprind numeroase teze, indicații, recomandări care constituie, în ansamblu, un adevărat program de acțiune, unul dintre cele mai bogate și substanțiale de care dispune ziaristica socialistă — rod al atenției permanente acordate acestui important fenomen social-politic, al unei analize aprofundate a condițiilor, orientărilor, obiectivelor, metodelor și stilului de muncă proprii frontului nostru ideologic. Totodată, criticile îndreptățite cu privire la tratarea superficială și formală a unor probleme educative actuale se referă nu numai la insuficienta aprofundare a politicii partidului, la o slabă cunoaștere a realităților, ci și la folosirea limbajului ziaristic și înlocuirea lui cu alte tipuri de mesaje, la difuzarea unor texte care se mulțumesc să repete teze și fraze inițial redactate în alt limbaj în loc să le transpună creator, pe baza descoperirii căilor de a trezi interesul maselor prin legarea mai strînsă de preocupările și viața oamenilor.

3. Modelarea educațională prin presă și radioteleviziune

Preocupările educative, altădată sporadice, se înscriu astăzi ca o prioritate în viața fiecărei redacții, în paginile publicațiilor și în emisiunile de radio și televiziune, pe măsura interesului manifestat de opinia publică față de

acest fenomen de masă prin care se afirmă spiritul revoluționar, pedagogia socială comunistă, antrenînd milioane de participanți. Modelarea educațională prin presă și radioteleviziune, implicînd un limbaj specific, are în centru, se poate spune, noțiunea de ideal — de la explicarea idealurilor superioare de om și tipurile de societate care le-au dat naștere la idealurile comuniste, convingerea și încrederea nestrămutată în superioritatea lor. Și din acest punct de vedere, dinamismul și complexitatea vieții social-politice a țării în etapa actuală, marele aport creator al conducerii partidului și statului nostru, al președintelui României la dezvoltarea gîndirii filozofice, politice și economice contemporane impun îmbunătățirea continuă a paletei de genuri publicistice la îndemîna ziariștilor și reporterilor, tuturor oamenilor muncii, purtătorii tezaurului de înțelepciune și experiență al poporului, al spiritului de inițiativă creatoare.

Munca de educație patriotică, cultivarea, prin presă, radio și televiziune a patriotismului ca fenomen natural, istoric, determinat legic, se realizează în strînsă legătură cu preocupările și gradul de cultură, tradițiile, obiceiurile și psihologia specifică ale cititorilor și spectatorilor. Integrarea istoriei naționale și a mișcării muncitorești în tematica fundamentală a presei, radioului și televiziunii reprezintă un factor de prim ordin în activitatea de formare a omului nou, cultivînd în conștiința acestuia dragostea de țară, spiritul revoluționar, contribuind la cimentarea unității națiunii noastre în lupta ei pentru socialism și comunism, la afirmarea principiilor noi de relații internaționale pentru care militează consecvent partidul și țara noastră. Valorile autentice, mesajul umanist al artei noastre și al celei universale, atitudinea responsabilă în fața manifestărilor pseudoartistice conferă presei un rol esențial în făurirea acelui om superior, cu o complexă pregătire și educație, deschis orizonturilor culturii și cunoașterii de care societatea noastră are nevoie.

Actul educațional publicistic se corelează cu o activitate complexă educațională și autoeducațională în care elementul formativ de bază îl constituie învățămîntul de toate gradele. Spiritul științific și concepția corectă despre știință a publicistului conduc nu numai la substituirea superstițiilor și achizițiilor empirice prin cunoștințe științifice, dar și la reflectarea celor mai noi preocupări tehnico-

științifice în concordanță cu cerințele politicii noastre economico-sociale, la relatarea și rezolvarea unor probleme ca energia, materiile prime, tehnologiile moderne de valorificare superioară a resurselor naturale etc. Ținuta științifică a unui ziar, a unei emisiuni presupune ca acestea să izbutească să lege adevărurile științei de interesele oamenilor nu printr-o simplă enumerare de teze și demonstrații abstracte, ci printr-o concepție și o realizare redacțională clară, concisă, sugestivă și convingătoare pentru public.

4. Ridicarea calității muncii gazetărești și democratizarea sa continuă

Lupta, munca și viața clasei muncitoare, configurația ei politică, morală, socio-profesională, trăsăturile ei definitorii — eroism, abnegație, dîrzenie, spirit de organizare și disciplină, creativitate — trăsături ce au situat-o și o situează mereu în fruntea poporului, constituie o generoasă tematică pentru întreaga presă, radio și televiziune. Un element nou care a survenit în ultimii ani constă în participarea muncitorilor, țăranilor, intelectualilor și altor oameni ai muncii care lucrează nemijlocit în producție la conducerea instituțiilor cultural-educative, a publicațiilor, ziarelor și Radioteleviziunii. În această concepție nouă, masele largi de făuritori ai bunurilor materiale și spirituale trec din postura de simpli receptori ai mass-media în aceea de conducători ai acestora. Din consiliile de conducere ale ziarelor și revistelor — ca organe colective reprezentative — fac parte muncitori, țărani, intelectuali, activiști de partid, femei și bărbați, tineri și vîrstnici, români, maghiari, germani și de alte naționalități. La rîndul lor, ziariștii au fost din ce în ce mai mult integrați în activitatea politico-educativă desfășurată în unități economice, sociale, culturale. În spiritul dezvoltării continue a democrației socialiste, presa și Radioteleviziunea se pun la dispoziția oamenilor muncii, făcînd larg cunoscute opiniile, sugestiile, criticile, punctele de vedere ale făuritorilor de bunuri materiale de pe întreg cuprinsul țării, devin din ce în ce mai mult o puternică tribună de manifestare a democrației socialiste, reprezentante autorizate ale opiniei publice. Adoptarea noii Legi a presei, măsurile de desființare a cenzurii sînt consecința maturității politice a oamenilor societății noastre, mărturie a încrederii partidului, a poporului, în cei investiți să exprime, prin cuvînt și imagine, vastul efort de construcție și creație materială și spirituală, în care este angajat, ca participant conștient, poporul întreg.

Informarea, formarea și mobilizarea la acțiune practică a oamenilor muncii, pentru a îndeplini în cele mai bune condițiuni sarcinile asumate, reclamă din partea presei și radioteleviziunii acel spirit revoluționar promovat cu exemplară consecvență și fermitate de secretarul general al partidului, ridicarea continuă a calității muncii gazetărești, îndeplinirea cu maximă responsabilitate a misiunii încredințate de a face ca presa și radioteleviziunea să fie o largă tribună a experienței celei mai avansate, a democrației, găzduind în paginile și în emisiunile lor ample schimburi de opinii în problemele activității de partid, ale construcției de stat, economice, cultural-educative, în alte probleme de interes obștesc, făcînd loc părerilor și propunerilor oamenilor muncii, așa încît aceștia să poată participa și pe această cale la perfecționarea activității social-economice.

BIBLIOGRAFIE

* * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Editura politică, 1975, p. 163—165.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1979, p. 80—89.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, București, Editura politică, 1976, p. 61—62.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R.*, 5—7 septembrie 1979, București, Editura politică, 1979, p. 46—51.

NICOLAE CEAUȘESCU. *Cuvîntare la Congresul al II-lea al consiliilor populare*, 10—12 septembrie 1980, București, Editura politică, 1980, p. 42—52.